

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΣΑΕΚ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2026

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων

ΣΑΕΚ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2026

**ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ
«ΕΙΔΙΚΟΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ»**

Συγγραφική ομάδα

Ευτυχία Ιωαννίδου
Γεώργιος Δαμασκηνίδης
Αντώνιος Δεσύπρης
Σοφία Ζάγκα
Παναγιώτα Ιακωβάκη
Θάλεια Καρναβά
Φώτιος Λαζαρίνης
Ελευθερία Μαυρομάτη
Αναστάσιος Παπαθανασίου

**Σύμβουλος μεθοδολογίας ανάπτυξης
του εκπαιδευτικού εγχειριδίου**

Χρυσούλα Κολίτσα

Γλωσσική επιμέλεια

Εκδόσεις Σοκόλη

Σχεδιασμός-σελιδοποίηση

Mr. Moschos / WINK DESIGN

Το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού εγχειριδίου της ειδικότητας διαμορφώθηκε από τη συγγραφική ομάδα με βάση μεθοδολογικές προδιαγραφές και ειδικά πρότυπα που επεξεργάστηκε το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ στο πλαίσιο της Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» (κωδικός ΟΠΣ [MIS] 5069281) του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020», που υλοποιήθηκε με σύμπραξη των κοινωνικών εταίρων και, ειδικότερα, από το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ (επικεφαλής εταίρο της κοινοπραξίας), το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, το ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, το ΚΑΕΛΕ/ΕΣΕΕ, το ΙΝΣΕΤΕ και τον ΕΟΠΠΕΠ, και συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Κ.Τ.). Το παρόν εκπαιδευτικό εγχειρίδιο αναπτύχθηκε με την ευθύνη του ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, τα επιστημονικά στελέχη του οποίου παρακολούθησαν και υποστήριξαν τον συντονισμό του έργου σε όλες του τις φάσεις.

Περιεχόμενα

1	Πρόλογος	7
2	Εισαγωγή	9
A	Περιγραφή ειδικότητας	11
1	Τίτλος της ειδικότητας και ομάδα προσανατολισμού	11
1 . 1	Τίτλος ειδικότητας	11
1 . 2	Ομάδα προσανατολισμού (επαγγελματικός τομέας)	11
2	Συνοπτική περιγραφή ειδικότητας	12
2 . 1	Ορισμός ειδικότητας	12
2 . 2	Αρμοδιότητες/Καθήκοντα	15
2 . 3	Προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο ή τομέα	21
2 . 4	Πρόσθετες πηγές πληροφόρησης	21
B	Σκοπός και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας	23
1	Σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας	23
2	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης	24
Γ	Βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές και αναλυτικό περιεχόμενο του προγράμματος της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης	32
1	Ωρολόγιο πρόγραμμα	33
2	Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης	35
2 . 1	ΕΞΑΜΗΝΟ Α΄	35
2 . 1 . A	ΑΡΧΕΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ	35
2 . 1 . B	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	41
2 . 1 . Γ	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Ι	48
2 . 1 . Δ	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ Ι	54
2 . 1 . Ε	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ Ι	59
2 . 1 . ΣΤ	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ Ι	65
2 . 1 . Ζ	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ Ι	71
2 . 1 . Η	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ	76
2 . 1 . Θ	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ Ι	82

2 . 2	ΕΞΑΜΗΝΟ Β΄	89
2 . 2 . Α	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ II	89
2 . 2 . Β	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ II	95
2 . 2 . Γ	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ II	100
2 . 2 . Δ	ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	106
2 . 2 . Ε	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ II	114
2 . 2 . ΣΤ	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ II	121
2 . 2 . Ζ	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	126
2 . 2 . Η	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ	132
2 . 2 . Θ	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ II	139
2 . 3	ΕΞΑΜΗΝΟ Γ΄	146
2 . 3 . Α	ΑΓΓΛΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ I	146
2 . 3 . Β	ΑΓΩΓΗ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗ/-ΤΡΙΑΣ	152
2 . 3 . Γ	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ III	158
2 . 3 . Δ	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ I	165
2 . 3 . Ε	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ	170
2 . 3 . ΣΤ	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ III	177
2 . 3 . Ζ	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ I	182
2 . 3 . Η	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ III	187
2 . 3 . Θ	ΥΓΙΕΙΝΗ – ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ	194
2 . 4	ΕΞΑΜΗΝΟ Δ΄	202
2 . 4 . Α	ΑΓΓΛΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ II	202
2 . 4 . Β	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΠΕΛΑΤΩΝ	207
2 . 4 . Γ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	214
2 . 4 . Δ	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ IV	221
2 . 4 . Ε	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ II	227
2 . 4 . ΣΤ	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ (MICE)	233
2 . 4 . Ζ	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ IV	239
2 . 4 . Η	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ II	245
2 . 4 . Θ	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ IV	250
3	Διδακτική μεθοδολογία	258
4	Υγεία και ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης	261
4 . 1	Βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας	261
4 . 2	Μέσα ατομικής προστασίας	262
Δ	Προδιαγραφές υλοποίησης πρακτικής άσκησης	263
1	Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης	264

2	Οδηγίες για τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η	266
2 . 1	Προϋποθέσεις εγγραφής στο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης	266
2 . 2	Δικαιώματα και υποχρεώσεις του/της πρακτικά ασκούμενου/-ης	266
2 . 3	Φορείς υλοποίησης πρακτικής άσκησης	268
3	Ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της πρακτικής άσκησης	269
4	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της πρακτικής άσκησης	270
5	Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος πρακτικής άσκησης	279
5 . 1 . Α	ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ	279
5 . 1 . Β	ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ/-ΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ	279
5 . 1 . Γ	ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	280
5 . 1 . Δ	ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΕ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ (INFO POINTS/KIOSKS)	281
5 . 1 . Ε	ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	282
5 . 1 . ΣΤ	ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ/-ΤΡΙΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ	283
5 . 1 . Ζ	ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΕΛΑΤΩΝ/- ΙΣΣΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ (FRONT DESK, CONCIERGE, GUEST RELATIONS)	284
5 . 2	Μεθοδολογία υλοποίησης πρακτικής άσκησης	285
	Βιβλιογραφία	287
Α	Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με την ειδικότητα	288
Β	Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με τη μεθοδολογία ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων	297
Γ	Σχετική εθνική νομοθεσία	300

1 | Πρόλογος

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο της ειδικότητας «Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων» αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» [κωδικός ΟΠΣ (ΜΙΣ) 5069281], η οποία υλοποιήθηκε από σύμπραξη των κοινωνικών εταίρων και ειδικότερα από το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ (επικεφαλής εταίρο της κοινοπραξίας), το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, το ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, το ΚΑΕ-ΛΕ/ΕΣΕΕ, το ΙΝΣΕΤΕ και τον ΕΟΠΠΕΠ, και συγχρηματοδοτήθηκε από το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση».

Το έργο αυτό αποτέλεσε μια ολοκληρωμένη παρέμβαση για τη βελτίωση και την ενίσχυση του θεσμού της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης σε μια περίοδο κατά την οποία, περισσότερο από ποτέ, το αίτημα της διασύνδεσής του με την αγορά εργασίας είναι επιτακτικό και επίκαιρο. Ιδιαίτερα, μετά τη μακρά περίοδο οικονομικής κρίσης και ύφεσης, την οποία αντιμετώπισε η ελληνική κοινωνία, αλλά και τις συνέπειες από την πανδημική κρίση COVID-19, οι αναδυόμενες προκλήσεις καθιστούν αναγκαία στοχευμένα μέτρα εκσυγχρονισμού του θεσμού. Το συγκεκριμένο έργο αποτέλεσε μια συστηματική προσπάθεια αντιμετώπισης χρόνιων αδυναμιών του πεδίου, αναβάθμισης του επιπέδου των παρεχόμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων και βελτίωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων που απορρέουν από την επαγγελματική κατάρτιση σε συγκεκριμένες ειδικότητες.

Το έργο, εμπερικλείοντας μια καινοτόμο δέσμη αλληλοσυμπληρούμενων δράσεων, μεθόδων και πρακτικών, επιδίωξε να συμβάλει με πολλαπλασιαστικό τρόπο στην ενίσχυση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του πεδίου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του έργου:

- Διεξήχθη ποιοτική έρευνα με στόχο τη διερεύνηση των χαρακτηριστικών και της δυναμικής που διέπει το πεδίο της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης στη χώρα μας και στον ευρωπαϊκό χώρο, με στόχο τη διαμόρφωση σχετικών προτάσεων πολιτικής.
- Αναπτύχθηκαν:
 - Επικαιροποιημένοι «οδηγοί κατάρτισης» για 130 ειδικότητες αρχικής κατάρτισης,
 - Αντίστοιχα εκπαιδευτικά εγχειρίδια για την υποστήριξη της κατάρτισης/εκπαίδευσης των σπουδαστών/-τριών,
 - Συναφείς τράπεζες θεμάτων για κάθε ειδικότητα.
- Το σύνολο των παραπάνω στηρίχθηκε σε ένα ενιαίο μεθοδολογικό πλαίσιο, μέσω του οποίου επιδιώχθηκε η σύνδεση της κοινωνικής εμπειρίας της εργασίας, της

εκπαίδευσης και της πιστοποίησής της, λαμβάνοντας υπόψη το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, καθώς και τις ιδιαιτερότητες του πεδίου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.

- Τέλος, με γνώμονα την ενίσχυση της θετικής επενέργειας του έργου σε θεσμικό επίπεδο, αναπτύχθηκε μια μεθοδολογία ευέλικτης τακτικής περιοδικής επανεξέτασης και επικαιροποίησης των περιεχομένων των οδηγιών κατάρτισης, των εγχειριδίων και των τραπεζών θεμάτων, ώστε αυτά να βρίσκονται –κατά το δυνατόν– σε αντιστοιχία με τα νέα τεχνολογικά, οργανωσιακά, εργασιακά, περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και των εκπαιδευομένων.

2 | Εισαγωγή

Το παρόν εγχειρίδιο, εκκινώντας από την περιγραφή της ειδικότητας, εστιάζεται στο αναλυτικό περιεχόμενο και στις βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές ενός προγράμματος κατάρτισης στην ειδικότητα «Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων». Στοχεύει στην ενημέρωση του συνόλου των συντελεστών του εγχειριδίου, λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο των καθηκόντων και τις ιδιαιτερότητές της, καθώς και τους ισχύοντες θεσμικούς περιορισμούς του πεδίου.

Απευθύνεται κυρίως στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες, αλλά και στους/στις εκπαιδευτές/-τριες των προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Επιπλέον, αποτελεί ένα χρήσιμο εγχειρίδιο για τα στελέχη σχεδιασμού, τους σχετικούς φορείς υλοποίησής τους –τις Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης–, αλλά και για το σύνολο των υπόλοιπων δυνάμει συντελεστών ενός προγράμματος αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ιδιαίτερα για όσους/-ες συμμετέχουν στην υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Το εγχειρίδιο αυτό αποτελεί μια συστηματική βάση, η οποία περιλαμβάνει βασικά στοιχεία για την κατανόηση του πεδίου της συγκεκριμένης ειδικότητας, αλλά κυρίως εστιάζεται στην ανάλυση των μαθησιακών ενοτήτων και των εκπαιδευτικών προδιαγραφών της θεωρητικής και της εργαστηριακής κατάρτισης, καθώς και στην υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Στην κατεύθυνση αυτή, για κάθε πρόγραμμα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, το οποίο δύναται να υλοποιηθεί, είναι απαραίτητο να ληφθούν συστηματικά υπόψη τα εκπαιδευτικά περιεχόμενα, καθώς και οι μεθοδολογικές προδιαγραφές που περιλαμβάνονται.

Ειδικότερα, το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο αποτελείται από τέσσερα (Α΄-Δ΄) Μέρη.

- **Το Μέρος Α΄ παρέχει συνοπτικά τις πληροφορίες που αφορούν την περιγραφή της ειδικότητας.**
Περιλαμβάνει την περιγραφή της ειδικότητας, των κύριων εργασιακών καθηκόντων της και των προοπτικών απασχόλησης σε αυτήν, ενώ γίνεται αναφορά σε βασικές πηγές πληροφόρησης σε σχέση με την ειδικότητα.
- **Το Μέρος Β΄ εστιάζεται στον καθορισμό των ευρύτερων, αλλά και των επιμέρους ενοτήτων προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων του προγράμματος κατάρτισης.**
Αναφέρεται στις δραστηριότητες που θα είναι σε θέση να επιτελέσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες μετά το πέρας της συνολικής κατάρτισής τους στη συγκεκριμένη ειδικότητα.

- **Το Μέρος Γ΄ εστιάζεται στο περιεχόμενο και τη διάρθρωση του προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης, καθώς και σε βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές υλοποίησής του.**

Το Μέρος Γ΄ περιλαμβάνει το ωρολόγιο πρόγραμμα, καθώς και την περίληψη, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, τις ώρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα, τις βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά, ένα κείμενο αναφοράς και τις προτεινόμενες πηγές μελέτης κάθε μαθησιακής ενότητας. Επιπλέον, αναφέρεται στην προτεινόμενη διδακτική μεθοδολογία, καθώς και σε σημαντικές πληροφορίες που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης.

- **Το Μέρος Δ΄ εστιάζεται στην περιγραφή του περιεχομένου, των χαρακτηριστικών και των προδιαγραφών υλοποίησης της πρακτικής άσκησης.**

Περιλαμβάνεται η περιγραφή του θεσμού της πρακτικής άσκησης και παρέχονται χρήσιμες οδηγίες για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες και τους/τις εκπαιδευτές/-τριες στον χώρο εργασίας. Στα περιεχόμενα συγκαταλέγονται, επίσης, οι ενότητες μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης, ενδεικτικές εργασίες, τις οποίες θα εκτελέσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες, καθώς και οι ειδικές προδιαγραφές υλοποίησης που αφορούν τον εξοπλισμό. Αναλύονται οι ενότητες μαθησιακών αποτελεσμάτων, ενώ προτείνονται βασικές μεθοδολογικές αρχές για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Για τη συγγραφή της μεθοδολογίας ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων συνεργάστηκαν οι Ρένα Βαρβιτσιώτη, Ελένη Θεοδωρή, Κωνσταντίνος Μαρκίδης και Δέσποινα Μπαμπανέλου, η οποία ανέλαβε και τη συντακτική της επιμέλεια. Η μεθοδολογία αυτή εκπονήθηκε στο πλαίσιο της «Οριζόντιας Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας» της εν λόγω Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» και με βάση μια κατάλληλα προσαρμοσμένη εκδοχή του προτύπου ανάπτυξης εκπαιδευτικών υλικών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ (Γούλας, Μαρκίδης & Μπαμπανέλου, 2021).

Περιγραφή ειδικότητας

1 | Τίτλος της ειδικότητας και ομάδα προσανατολισμού

1.1 • Τίτλος ειδικότητας

Ο/Η «Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων» αντιστοιχεί στον τίτλο «Θρησκευτικός Τουρισμός και Προσκυνηματικές Περιηγήσεις» με βάση το ΦΕΚ 2661/Β/30-5-2022. Ανακτήθηκε από: https://diek.it.minedu.gov.gr/docs/fek_eidikotites.pdf

1.2 • Ομάδα προσανατολισμού (επαγγελματικός τομέας)

Η ειδικότητα «Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων» ανήκει στην ομάδα προσανατολισμού «Επαγγελματών Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας».

2 | Συνοπτική περιγραφή ειδικότητας

2.1 • Ορισμός ειδικότητας

Ο/Η «Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων» είναι ο/η επαγγελματίας που διαθέτει επαγγελματική εξειδίκευση στο πεδίο του θρησκευτικού τουρισμού και, ακόμη ειδικότερα, στο πεδίο των προσκυνηματικών περιηγήσεων. Μέσω των εξειδικευμένων υπηρεσιών που παρέχει, ανάλογα με την επαγγελματική θέση που κατέχει, συμβάλλει τόσο στην εξατομίκευση και στην ικανοποίηση των αναγκών και επιθυμιών των θρησκευτικών τουριστών/-τριών ή προσκυνητών/-τριών όσο και στην προβολή και ανάδειξη του θρησκευτικού και προσκυνηματικού πλούτου της χώρας του, καθώς και χωρών του εξωτερικού, ειδικά όσων συνδέονται με αυτήν σε επίπεδο πολιτιστικής και θρησκευτικής κληρονομιάς.

Πιο συγκεκριμένα:

Ως εξειδικευμένο στέλεχος τουριστικού γραφείου, ασχολείται αποκλειστικά ή εν μέρει με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις. Τμηματοποιεί και αναλύει την τουριστική αγορά, με εστίαση κυρίως στους/στις θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες ή προσκυνητές/-τριες ως ομάδες καταναλωτών με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ανάλογη αγοραστική συμπεριφορά. Σχεδιάζει, οργανώνει και προωθεί στην τουριστική αγορά ταξιδιωτικά πακέτα, ειδικά θρησκευτικού και προσκυνηματικού ενδιαφέροντος. Δημιουργεί θρησκευτικές και προσκυνηματικές διαδρομές, όπως εκείνη που ακολουθεί τα βήματα του Αποστόλου Παύλου. Προβαίνει σε πρακτόρευση προϊόντων των τουριστικών παραγωγών και αμείβεται με προμήθεια επί της τιμής πώλησης που ορίζουν οι παραγωγοί. Ενεργεί ως ταξιδιωτικός σύμβουλος, ενημερώνοντας τους/τις ενδιαφερόμενους/-ες αγοραστές/-τριες για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ταξιδιωτικών πακέτων που τους προωθεί. Παρέχει όλες τις απαραίτητες ταξιδιωτικές πληροφορίες, συμβουλές και οδηγίες για την αποτελεσματική και ποιοτική εξυπηρέτηση όλων των πτυχών του οργανωμένου ταξιδιού. Αναλαμβάνει τον ρόλο του/της τουριστικού/-ής συνοδού, παρέχοντας υπηρεσίες συνοδείας σε μεμονωμένα άτομα ή γκρουπ ταξιδιωτών/-ισσών, ιδίως θρησκευτικών τουριστών/-τριών ή προσκυνητών/-τριών. Διοργανώνει συνέδρια ποικίλης θεματολογίας, ειδικά για τον θρησκευτικό τουρισμό, τις προσκυνηματικές περιηγήσεις και τη θρησκεία, ως τμήμα μιας οργανωμένης εκδρομής ή ενός τουριστικού πακέτου, που περιλαμβάνει και άλλες τουριστικές υπηρεσίες ή διαμονή.

- Σχετικός κωδικός ESCO 4221.7: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A//data.europa.eu/esco/occupation/79f8f68c-5509-4119-9373-8bef1c364d31>
- Σχετικό επαγγελματικό περίγραμμα ΕΟΠΠΕΠ: https://www.eoppep.gr/images/EP/EP_8.pdf

Ως εξειδικευμένο στέλεχος παροχής υπηρεσιών συνοδείας τουριστών/-τριών (τουριστικός/-ή συνοδός), αναλαμβάνει τον ρόλο του/της τουριστικού/-ής συνοδού ως εσωτερικός/-ή σταθερός/-ή υπάλληλος ή εξωτερικός/-ή περιοδικά απασχολούμενος/-η συνεργάτης/-τρια τουριστικού γραφείου. Υλοποιεί εκδρομικά προγράμματα και ταξιδιωτικά πακέτα, παρέχοντας υπηρεσίες συνοδείας σε μεμονωμένα άτομα ή γκρουπ ταξιδιωτών/-ισσών, ιδίως θρησκευτικών τουριστών/-τριών ή προσκυνητών/-τριών που επισκέπτονται τόπους, χώρους και μνημεία θρησκευτικού και προσκυνηματικού ενδιαφέροντος. Ενεργεί ως αντιπρόσωπος του τουριστικού γραφείου ή ακόμη και της χώρας του, όταν τα ταξίδια πραγματοποιούνται στο εξωτερικό. Στο πλαίσιο της παροχής συνοδείας, διαχειρίζεται με υπευθυνότητα τον ταξιδιωτικό φάκελο του/της τουριστικού/-ής συνοδού, φροντίζει για τη διεκπεραίωση του εκδρομικού προγράμματος και για την πιστή τήρηση των περιλαμβανομένων και μη περιλαμβανομένων στο ταξιδιωτικό πακέτο. Προγραμματίζει τις επισκέψεις, εξυπηρετεί τις μετακινήσεις, παρέχει γενικές πληροφορίες για τα τοπικά αξιοθέατα και τις διαθέσιμες τουριστικές υποδομές, προτείνει εναλλακτικές δραστηριότητες κατά τον ελεύθερο χρόνο, φροντίζει για τη διαμονή των ταξιδιωτών/-ισσών στα τουριστικά καταλύματα και για τις διατροφικές ανάγκες τους. Διαχειρίζεται τυχόν παράπονα, όπως και έκτακτα περιστατικά που σχετίζονται με το διαβατήριο και τη βίζα, ασθένειες ή ατυχήματα, χαμένες αποσκευές ή κλοπές προσωπικών αντικειμένων. Έρχεται σε άμεση επαφή με τους/τις τοπικούς/-ές συνεργάτες/-τριες και τους/τις προμηθευτές/-τριες, προκειμένου να διασφαλίσει την ποιοτική παροχή υπηρεσιών προς τους/τις ταξιδιώτες/-ισσες, όπως έχουν ορισθεί και συμφωνηθεί με το τουριστικό γραφείο.

- Σχετικός κωδικός ESCO 4221.7: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A//data.europa.eu/esco/occupation/5b9a678a-7c35-4c50-a804-754b82652ee6>

Ως εξειδικευμένο στέλεχος τουριστικής προβολής και ανάπτυξης, συμβάλλει στη χάραξη, διαχείριση και εφαρμογή εθνικών, περιφερειακών και τοπικών στρατηγικών για τον τουρισμό, ειδικά για τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις. Διενεργεί στατιστικές έρευνες και εκπονεί μελέτες, τμηματοποιεί και αναλύει την τουριστική αγορά, εισηγείται τη λήψη αναγκών διορθωτικών ή βελτιωτικών μέτρων, σχεδιάζει και οργανώνει διαδικασίες διανομής και προώθησης του τουριστικού προϊόντος. Συγκεντρώνει στοιχεία για το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον των τουριστικών προορισμών και εκπονεί έντυπο και ψηφιακό πληροφοριακό υλικό για την προβολή και ανάδειξη των φυσικών, πολιτιστικών και θρησκευτικών μνημείων. Διαχειρίζεται και προβάλλει την υλική και άυλη πολιτιστική και θρησκευτική κληρονομιά ενός προορισμού και προτείνει βιωματικές εμπειρίες σε θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες ή προσκυνητές/-τριες. Συνεργάζεται με τους τοπικούς φορείς για την περαιτέρω ανάπτυξη των τουριστικών υποδομών και για την κατάλληλη διαχείριση των τουριστικών ροών.

- Σχετικοί κωδικοί ESCO:

1213.2.3: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A//data.europa.eu/esco/occupation/e246eca2-2cec-45b4-ae76-aa1f37d07bc5>

1221.3.1: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A//data.europa.eu/esco/occupation/425ed170-bf90-42c9-b5bd-148282ed96ff>

1221.6: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A//data.europa.eu/esco/occupation/6ce3c372-408b-4c46-86d8-ad6b9255d686>

Ως εξειδικευμένο στέλεχος γραφείων τουριστικών πληροφοριών και τουριστικών περιπτέρων (Info Points/Kiosks), συνδράμει το έργο των γραφείων τουριστικών πληροφοριών και τουριστικών περιπτέρων (Info Points/Kiosks) που συνήθως βρίσκονται στα κεντρικά σημεία των πόλεων ή των περιοχών, ή στις πύλες εισόδου μιας χώρας (αεροδρόμια, λιμάνια κ.ά.). Παρέχει πληροφορίες στους/στις επισκέπτες/-τριες των τουριστικών προορισμών, ειδικά στους/στις θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες ή προσκυνητές/-τριες, για τα φυσικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά αξιοθέατα μιας περιοχής και τις διαθέσιμες τουριστικές υποδομές. Προβαίνει στην κράτηση δωματίων σε ξενοδοχεία, στην πώληση τοπικών εκδρομών, καθώς και στην πώληση εισιτηρίων για τη συμμετοχή των επισκεπτών/-τριών σε διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις.

- Σχετικός κωδικός ESCO 4221.4: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A//data.europa.eu/esco/occupation/9b35eab1-2adc-4057-a620-181862656a19>

Ως εξειδικευμένο στέλεχος διοργάνωσης συνεδρίων και εκδηλώσεων, αναλαμβάνει τη διοργάνωση και διαχείριση των συνεδρίων, ειδικά εκείνων που σχετίζονται με τον θρησκευτικό τουρισμό, τις προσκυνηματικές περιηγήσεις και τη θρησκεία, καθώς και των εκδηλώσεων, ειδικά θρησκευτικών και εκκλησιαστικών εκδηλώσεων. Οργανώνει κάθε στάδιο του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, προβαίνει σε κατάλληλες διευθετήσεις σχετικά με τους χώρους, το προσωπικό, τους/τις προμηθευτές/-τριες και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Διασφαλίζει ότι τηρούνται οι νομικές υποχρεώσεις και ικανοποιούνται οι προσδοκίες του κοινού στο οποίο απευθύνεται το συνέδριο ή η εκδήλωση. Μεριμνά για τη συγκέντρωση εποικοδομητικών σχολίων μετά το πέρας του συνεδρίου ή της εκδήλωσης.

- Σχετικός κωδικός ESCO 3332.2: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A//data.europa.eu/esco/occupation/1b38a27d-ef98-4d9f-b1b2-8c109bf47e79>
- Σχετικό επαγγελματικό περίγραμμα ΕΟΠΠΕΠ: <https://www.eoppep.gr/images/EP/EP41.pdf>

Ως εξειδικευμένο στέλεχος υποδοχής και ενημέρωσης επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων, αποτελεί το πρώτο σημείο επαφής για τους/τις επισκέπτες/-τριες θρη-

σκευτικών χώρων. Αναλαμβάνει την υποδοχή και τη διαχείριση των επισκεπτών/-τριών σε θρησκευτικά και εκκλησιαστικά μουσεία, καθώς και σε θρησκευτικά μνημεία και προσκυνήματα, ναούς και μονές με ιδιαίτερο ιστορικό, αρχαιολογικό, θρησκευτικό και προσκυνηματικό ενδιαφέρον, όπως προκύπτει και από την αυξημένη επισκεψιμότητα τουριστών/-τριών, θρησκευτικών τουριστών/-τριών ή προσκυνητών/-τριών. Απαντά σε τηλεφωνικές κλήσεις, προγραμματίζει ημερομηνίες και ώρες υποδοχής των επισκεπτών/-τριών, προβαίνει στην κράτηση ή στην έκδοση εισιτηρίων. Υποδέχεται και καλωσορίζει τους/τις επισκέπτες/-τριες, δίνει γενικές πληροφορίες και τους/τις καθοδηγεί στον χώρο.

- Σχετικός κωδικός ESCO 4226.1: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A//data.europa.eu/esco/occupation/f7b04542-d8c7-42db-8475-e63b507cce82>

Ως εξειδικευμένο στέλεχος υποδοχής και εξυπηρέτησης πελατών/-ισών ξενοδοχείου (Front Desk, Concierge, Guest Relations), αποτελεί το πρώτο σημείο επαφής για τους/τις πελάτες/-ισσες των ξενοδοχειακών μονάδων. Παρέχει εξατομικευμένες υπηρεσίες στους/στις πελάτες/-ισσες, ειδικά στους/στις θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και επιθυμίες τους. Ενημερώνει για τον τρόπο λειτουργίας, τα τμήματα και τις παροχές του ξενοδοχείου. Σχεδιάζει βιωματικές εμπειρίες, ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή των πελατών/-ισών σε δραστηριότητες αναψυχής και ψυχαγωγίας. Παρουσιάζει τα φυσικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά αξιοθέατα της ευρύτερης περιοχής, παρέχοντας πρακτικές πληροφορίες που διευκολύνουν την επίσκεψή τους. Προτείνει οργανωμένες εκδρομές σε συνεργασία με τοπικά τουριστικά γραφεία. Ενημερώνει για τις διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στην περιοχή κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στο ξενοδοχείο.

- Σχετικοί κωδικοί ESCO:
4229.2: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A//data.europa.eu/esco/occupation/1ae8d28e-407c-48ab-88ff-4cb25bfcdea6>
4224.1: <https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation?uri=http%3A//data.europa.eu/esco/occupation/82025c02-9082-416c-998b-f51eb0359ee6>
Σχετικό επαγγελματικό περίγραμμα ΕΟΠΠΕΠ: https://www.eoppep.gr/images/EP/EP_52.pdf

2.2 • Αρμοδιότητες/Καθήκοντα

Ο/Η «Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων» ασκεί (ενδεικτικά και όχι περιοριστικά) τις παρακάτω αρμοδιότητες/καθήκοντα, ανάλογα με την επαγγελματική θέση που κατέχει:

Ως εξειδικευμένο στέλεχος τουριστικού γραφείου

- Τμηματοποιεί και αναλύει την τουριστική αγορά, με εστίαση κυρίως στους/στις θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες ή προσκυνητές/-τριες ως ομάδες καταναλωτών με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ανάλογη αγοραστική συμπεριφορά,
- Σχεδιάζει εξειδικευμένα εκδρομικά προγράμματα/ταξιδιωτικά πακέτα θρησκευτικού και προσκυνηματικού ενδιαφέροντος,
- Συνεργάζεται με τους/τις προμηθευτές/-τριες τουριστικών προϊόντων που συμμετέχουν στη σύνθεση των ταξιδιωτικών πακέτων (ξενοδοχεία, χώροι εστίασης κ.ά.),
- Προσφέρει εξατομικευμένες βιωματικές εμπειρίες, εξυπηρετώντας τις ιδιαίτερες ανάγκες και επιθυμίες των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών,
- Ενημερώνει για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εξειδικευμένων πακέτων που προωθεί,
- Παρέχει ταξιδιωτικές πληροφορίες, συμβουλές και οδηγίες στους/στις ενδιαφερόμενους/-ες ταξιδιώτες/-ισσες,
- Διασφαλίζει την προσβασιμότητα σε τουριστικές υποδομές και υπηρεσίες,
- Εκπονεί προωθητικό υλικό (ταξιδιωτικά φυλλάδια, διαφημιστικά βίντεο),
- Διαχειρίζεται τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για την προώθηση και πώληση των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών (Social Media Management),
- Διεκπεραιώνει τις οικονομικές συναλλαγές με τους/τις διάφορους/-ες συνεργάτες/-τριες και προμηθευτές/-τριες,
- Χρησιμοποιεί ξένες γλώσσες στο πλαίσιο της επικοινωνίας του/της με πελάτες/-ισσες, συνεργάτες/-τριες και προμηθευτές/-τριες άλλων χωρών,
- Διαχειρίζεται Διεθνή Συστήματα Κρατήσεων (Global Distribution Systems-GDS), όπως Amadeus, Galileo, Sabre κ.ά., για κράτηση και έκδοση αεροπορικών εισιτηρίων, κράτηση δωματίων σε ξενοδοχεία και άλλα καταλύματα, για ενοικιάσεις αυτοκινήτων και την πώληση άλλων υπηρεσιών,
- Διαχειρίζεται Συστήματα Διαχείρισης Πελατών/-ισσών (Customer Relationship Management-CRM) για τη διασφάλιση της ικανοποίησης των πελατών/-ισσών,
- Διαχειρίζεται συστήματα Επιχειρησιακού Σχεδιασμού (Enterprise Resource Planning-ERP) για την κατάλληλη διευθέτηση όλων των λειτουργιών της επιχείρησης,
- Παρέχει υπηρεσίες του/της τουριστικού/-ής συνοδού σε μεμονωμένα άτομα ή ομάδες ταξιδιωτών/-ισσών, ειδικά σε θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες ή προσκυνητές/-τριες,
- Διοργανώνει συνέδρια στο πλαίσιο οργανωμένης εκδρομής ή τουριστικού πακέτου, που περιλαμβάνει και άλλες τουριστικές υπηρεσίες ή διαμονή, ειδικά για τον θρησκευτικό τουρισμό, τις προσκυνηματικές περιηγήσεις και τη θρησκεία,
- Διερευνά και αξιολογεί τον βαθμό ικανοποίησης των πελατών/-ισσών του/της και διαχειρίζεται τυχόν παράπονά τους,

- Ακολουθεί την τουριστική νομοθεσία και υιοθετεί κώδικες ηθικής και δεοντολογίας στον τουρισμό.

Ως εξειδικευμένο στέλεχος παροχής υπηρεσιών συνοδείας τουριστών/-τριών (τουριστικός/-ή συνοδός)

- Διεκπεραιώνει το εκδρομικό πρόγραμμα/τουριστικό πακέτο που του/της έχει αναθέσει το τουριστικό γραφείο, στο πλαίσιο ενός οργανωμένου ταξιδιού,
- Ενημερώνει τους/τις ταξιδιώτες/-ισσες για τα περιλαμβανόμενα και τα μη περιλαμβανόμενα (ή προαιρετικά) του τουριστικού πακέτου,
- Ακολουθεί συγκεκριμένο ωρολόγιο πρόγραμμα, τηρώντας τις ώρες των αφίξεων και αναχωρήσεων, τον χρόνο παραμονής στα επισκεπτόμενα σημεία, τη χρονική διάρκεια των προγραμματισμένων στάσεων,
- Διασφαλίζει την τήρηση των προϋποθέσεων εισόδου στους επισκεπτόμενους χώρους, ειδικά στα θρησκευτικά μνημεία/προσκυνήματα (ωράριο επισκεπτών/-τριών, κόστος εισιτηρίου, κατάλληλη ενδυμασία κ.ά.),
- Συντονίζει δραστηριότητες ειδικού θρησκευτικού και εκκλησιαστικού χαρακτήρα που σχετίζονται με τη φιλοξενία των προσκυνητών/-τριών σε μοναστηριακούς ξενώνες, με τη διαδικασία εκπλήρωσης τάματος, με τη συμμετοχή σε τακτικές ή έκτακτες Ιερές Ακολουθίες της Εκκλησίας (ιερά μυστήρια, εγκαίνια ναών, ιερές παρακλήσεις, αγιασμούς κ.ά.),
- Οργανώνει τη συμμετοχή των ταξιδιωτών/-ισσών σε θρησκευτικές και εκκλησιαστικές εκδηλώσεις/φεστιβάλ,
- Διευκολύνει τις επισκέψεις σε θρησκευτικά/εκκλησιαστικά μουσεία και σε εκθεσιακούς χώρους θρησκευτικών αντικειμένων,
- Παρέχει γενικές πληροφορίες στους/στις ταξιδιώτες/-ισσες για τα φυσικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά αξιοθέατα και τις διαθέσιμες τουριστικές υποδομές,
- Παρέχει πρακτικές οδηγίες στους/στις ταξιδιώτες/-ισσες, διευκολύνοντας τις προσωπικές μετακινήσεις τους, την αγορά συναλλάγματος, τη χρήση χρεωστικών ή/και πιστωτικών καρτών, τις τηλεφωνικές επικοινωνίες που πραγματοποιούν από το εξωτερικό κ.λπ.,
- Μεριμνά για τη διατήρηση της συνοχής της ομάδας των ταξιδιωτών/-ισσών, ενθαρρύνοντας το ομαδικό πνεύμα,
- Διαχειρίζεται έκτακτα περιστατικά, όπως καθυστερήσεις και ακυρώσεις δρομολογίων των μεταφορικών μέσων, πολιτικές αναταραχές, απεργίες, ακραία καιρικά φαινόμενα κ.ά.,
- Μεριμνά για την ασφάλεια και την υγεία των ταξιδιωτών/-ισσών, παρέχοντας, εφόσον χρειαστεί, υπηρεσίες πρώτων βοηθειών,
- Συνεργάζεται με τους/τις τοπικούς/-ές προμηθευτές/-τριες, προκειμένου να διασφαλίσει την ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών που παρέχονται στους/στις ταξιδιώτες/-ισσες,

- Ενημερώνει σε καθημερινή βάση έως την ολοκλήρωση του ταξιδιού το συνεργαζόμενο τουριστικό γραφείο για την πορεία υλοποίησης του εκδρομικού προγράμματος μέσω προφορικής ή γραπτής αναφοράς.

Ως εξειδικευμένο στέλεχος τουριστικής προβολής και ανάπτυξης

- Συνδράμει το έργο της διατήρησης, ανάδειξης, περαιτέρω προβολής και ανάπτυξης της θρησκευτικής και προσκυνηματικής κληρονομιάς της χώρας του/της,
- Χαράσσει και εφαρμόζει στρατηγικές για την ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Συνεργάζεται με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς τουρισμού για τη διαχείριση των θρησκευτικών και προσκυνηματικών προορισμών,
- Ενθαρρύνει τις Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) για την προαγωγή του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Διενεργεί στατιστικές έρευνες και μελέτες για την ανάλυση της τουριστικής αγοράς και την εξέταση της τουριστικής ζήτησης και προσφοράς,
- Καταρτίζει εκθέσεις με αναλυτικά στοιχεία για τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις,
- Υποβάλλει προτάσεις και εισηγείται βελτιωτικά μέτρα και ρυθμίσεις για την καλύτερη διαχείριση του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Διοργανώνει και συντονίζει εκδηλώσεις με θέμα τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις,
- Εκπονεί προωθητικό υλικό (ταξιδιωτικά φυλλάδια, τουριστικούς οδηγούς, διαφημιστικά βίντεο) για την προβολή των θρησκευτικών και προσκυνηματικών προορισμών,
- Συνεργάζεται με θρησκευτικούς και εκκλησιαστικούς φορείς και οργανισμούς στο πλαίσιο της συνδιαχείρισης του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Προτάσσει τεχνικές διαπολιτισμικής, διαχριστιανικής και διαθρησκευτικής επικοινωνίας.

Ως εξειδικευμένο στέλεχος γραφείων τουριστικών πληροφοριών και τουριστικών περιπτέρων (Info Points/Kiosks)

- Παρέχει γενικές πληροφορίες στους/στις επισκέπτες/-τριες ενός τουριστικού προορισμού για τα φυσικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά αξιοθέατα και για τις διαθέσιμες τουριστικές υποδομές,
- Παρέχει πρακτικές οδηγίες που διευκολύνουν τις μεταφορές και μετακινήσεις των επισκεπτών/-τριών, την αγορά συναλλάγματος, τη χρήση χρεωστικών ή/και πιστωτικών καρτών, τις τηλεφωνικές κλήσεις από το εξωτερικό κ.λπ.,
- Πραγματοποιεί κρατήσεις δωματίων σε ξενοδοχεία και άλλα καταλύματα,

- Προτείνει χώρους εστίασης και ψυχαγωγίας,
- Εκδίδει εισιτήρια για συμμετοχή σε πολιτιστικές και θρησκευτικές εκδηλώσεις,
- Προσφέρει τουριστικούς οδηγούς, χάρτες και ενημερωτικά φυλλάδια,
- Διαχειρίζεται οθόνες αφής (touch screens) για τη διαδραστική πληροφόρηση των επισκεπτών/-τριών,
- Ενημερώνει για τουριστικές ιστοσελίδες και ειδικές εφαρμογές στο κινητό,
- Προβαίνει στην πώληση αναμνηστικών με το επίσημο σήμα της χώρας ή της συγκεκριμένης περιοχής.

Ως εξειδικευμένο στέλεχος διοργάνωσης συνεδρίων και εκδηλώσεων

- Αναλαμβάνει τη διοργάνωση συνεδρίων και εκδηλώσεων, ειδικά εκείνων που σχετίζονται με τον θρησκευτικό τουρισμό, τις προσκυνηματικές περιηγήσεις και τη θρησκεία, με την ιδιότητα του αρμόδιου στελέχους τουριστικού γραφείου ή του φυσικού προσώπου ή του μέλους νομικού προσώπου,
- Καθορίζει τους στόχους του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, χαράσσοντας ανάλογες στρατηγικές για την επίτευξή τους,
- Συνεργάζεται με τους φορείς και τους/τις συντελεστές/-τριες του συνεδρίου ή της εκδήλωσης για την τελική διαμόρφωση του προγράμματος,
- Αναζητά και επιλέγει κατάλληλες τοποθεσίες και χώρους για τη διεξαγωγή του συνεδρίου ή της εκδήλωσης,
- Διαπραγματεύεται συμβόλαια με επιχειρήσεις φιλοξενίας συνεδρίων και εκδηλώσεων και επιμελείται τις συμβάσεις και τα συμφωνητικά με τους/τις διάφορους/-ες συνεργάτες/-τριες,
- Φροντίζει για την έκδοση του δελτίου τύπου του συνεδρίου ή της εκδήλωσης,
- Αξιοποιεί μεταφραστές/-τριες και διερμηνείς, ανάλογα με τις ανάγκες του συνεδρίου ή της εκδήλωσης,
- Επιθεωρεί και επιβλέπει τις κτιριακές εγκαταστάσεις, τη διαμόρφωση του χώρου, την υλικοτεχνική υποδομή, διασφαλίζοντας την εύρυθμη διεξαγωγή του συνεδρίου ή της εκδήλωσης,
- Εξασφαλίζει τον απαραίτητο τεχνολογικό εξοπλισμό (οπτικοακουστική κάλυψη), όπως και τις υπηρεσίες φωτογράφισης και βιντεοσκόπησης του συνεδρίου ή της εκδήλωσης,
- Εφαρμόζει τεχνικές επικοινωνίας για την προώθηση του συνεδρίου ή της εκδήλωσης και για την προσέλκυση χορηγών,
- Φροντίζει για την ασφαλή πρόσβαση, την υποδοχή και την ταξιοθεσία του κοινού στον χώρο του συνεδρίου ή της εκδήλωσης,
- Παράγει και διανέμει έντυπο υλικό στους/στις συμμετέχοντες/-ουσες του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, σε συνεργασία με γραφίστες/-τριες και τυπογράφους,
- Διαχειρίζεται παράπονα και συμμετέχει ενεργά στην αντιμετώπιση κρίσεων και έκτακτων καταστάσεων,

- Εξυπηρετεί τις ποικίλες ανάγκες των συμμετεχόντων/-ουσών στο συνέδριο ή στην εκδήλωση (μεταφορές και μετακινήσεις, παροχή γευμάτων, δείπνων και coffee breaks, διανυκτέρευση σε ξενοδοχεία κ.ά.),
- Καταρτίζει προγράμματα οργανωμένων τοπικών περιηγήσεων για τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες στο συνέδριο ή στην εκδήλωση,
- Επικοινωνεί με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και οργανώνει τη συνέντευξη τύπου με τους/τις δημοσιογράφους,
- Αποδελτιώνει τον τύπο, συλλέγει και αρχειοθετεί τα δημοσιεύματα που σχετίζονται με το συνέδριο ή την εκδήλωση,
- Αξιολογεί το συνέδριο ή την εκδήλωση.

Ως εξειδικευμένο στέλεχος υποδοχής και ενημέρωσης επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων

- Απαντά σε τηλεφωνικές κλήσεις, προγραμματίζει την ημερομηνία και την ώρα άφιξης των επισκεπτών/-τριών, ενημερώνει για το ωράριο λειτουργίας του χώρου και για το κόστος των εισιτηρίων εισόδου,
- Υποδέχεται και καλωσορίζει τους/τις επισκέπτες/-τριες, διασφαλίζοντας την ομαλή είσοδο και παραμονή τους στον χώρο,
- Φροντίζει για την προσέλευση των επισκεπτών/-τριών στον χώρο με την προβλεπόμενη ενδυμασία,
- Παρέχει γενικές πληροφορίες για τον επισκεπτόμενο χώρο, διευκολύνοντας την ενημέρωση των επισκεπτών/-τριών,
- Διανέμει ενημερωτικά φυλλάδια με πληροφορίες για τον επισκεπτόμενο χώρο,
- Διαχειρίζεται οθόνες αφής (touch screens) για τη διαδραστική πληροφόρηση των επισκεπτών/-τριών αναφορικά με τον χώρο,
- Παρακολουθεί την τήρηση των μέτρων ασφαλείας για την πρόληψη των ατυχημάτων,
- Ενημερώνει για τη λήψη φωτογραφιών και τη βιντεοσκόπηση εντός του επισκεπτόμενου χώρου,
- Διαχειρίζεται το Βιβλίο Εντυπώσεων των επισκεπτών/-τριών.

Ως εξειδικευμένο στέλεχος υποδοχής και εξυπηρέτησης πελατών/-ισσών ξενοδοχείου (Front Desk, Concierge, Guest Relations)

- Υποδέχεται και καλωσορίζει τους/τις πελάτες/-ισσες κατά την είσοδό τους στο ξενοδοχείο,
- Ενημερώνει τους/τις πελάτες/-ισσες για τον τρόπο λειτουργίας, τα τμήματα και τις παρεχόμενες υπηρεσίες του ξενοδοχείου,
- Συνεργάζεται με όλα τα τμήματα του ξενοδοχείου για τη διεκπεραίωση των ποικίλων αιτημάτων των πελατών/-ισσών,
- Διαχειρίζεται τυχόν παράπονα πελατών/-ισσών και αντιμετωπίζει έκτακτα περιστατικά,

- Παρέχει πληροφορίες για τα φυσικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά αξιοθέατα της ευρύτερης περιοχής του ξενοδοχείου, διευκολύνοντας την επίσκεψή τους,
- Σχεδιάζει εξατομικευμένες βιωματικές εμπειρίες, προτείνοντας δραστηριότητες φυσιολατρικού, πολιτιστικού και θρησκευτικού ενδιαφέροντος,
- Προτείνει ημερήσιες εκδρομές, σε συνεργασία με τοπικά τουριστικά γραφεία,
- Λαμβάνει ανατροφοδότηση από τους/τις πελάτες/-ισσες κατά την αναχώρησή τους (μέσω της συμπλήρωσης ερωτηματολογίου ή ηλεκτρονικής φόρμας), διερευνώντας τον βαθμό ικανοποίησης των προσδοκιών και αναγκών τους.

2.3 • Προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο ή τομέα

Ο/Η κάτοχος διπλώματος της ειδικότητας «Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων» μπορεί να εργαστεί:

1. Σε τουριστικά γραφεία (συμπεριλαμβανομένων των Διαδικτυακών Τουριστικών Γραφείων [ΟΤAs]),
2. Σε Τουριστικές Επιχειρήσεις Οδικών Μεταφορών (ΤΕΟΜ),
3. Σε τουριστικά καταλύματα,
4. Σε ναυτιλιακές εταιρείες επιβατηγού ναυτιλίας,
5. Σε εταιρείες κρουαζιέρας,
6. Σε συνεδριακά κέντρα,
7. Σε δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς και φορείς τουρισμού,
8. Σε γραφεία δήμων ή περιφερειών που σχετίζονται με τον τουρισμό,
9. Σε γραφεία τουριστικών πληροφοριών και τουριστικά περίπτερα (Info Points/ Kiosks),
10. Σε γραφεία και δομές εκκλησιαστικών ή θρησκευτικών νομικών προσώπων που σχετίζονται με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις,
11. Σε τμήμα υποδοχής και ενημέρωσης επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων (θρησκευτικών μνημείων και θρησκευτικών/εκκλησιαστικών μουσείων),
12. Σε τμήμα υποδοχής και εξυπηρέτησης πελατών/-ισσών ξενοδοχείων (Front Desk, Concierge, Guest Relations),
13. Ως ελεύθερος επαγγελματίας (Τουριστικός Πράκτορας, Tour Operator, Τουριστικός Συνοδός, Διοργανωτής Συνεδρίων και Εκδηλώσεων).

2.4 • Πρόσθετες πηγές πληροφόρησης

- Αθωνική Ψηφιακή Κιβωτός:
<http://www.mountathos.org>
- Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ):
<http://www.gnto.gr/>

- Θρησκευτικοί Τουριστικοί Προορισμοί – Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών:
<http://www.religiousgreece.gr/>
- Θρησκευτικός Τουρισμός – Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ):
<https://www.visitgreece.gr/experiences/religious-tourism/>
- Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ):
<https://insete.gr/>
- Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ):
<https://www.itep.gr/>
- Μοναστήρια της Ελλάδας:
<http://www.monastiria.gr/>
- Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο της Ελλάδος (ΞΕΕ):
<http://www.grhotels.gr/>
- Πανελλήνιο Σωματείο Τουριστικών Συνοδών:
<https://el-gr.facebook.com/I.A.T.M.Somateio/>
- Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Επιβατηγού Ναυτιλίας (ΣΕΕΝ):
<https://seen.org.gr/>
- Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ):
<https://www.sete.gr>
- Συνοδικό Γραφείο Προσκυνηματικών Περιηγήσεων (Θρησκευτικού Τουρισμού):
<https://www.iaath.gr/index.php/nea/1590-grafeio-proskynimatikon-periigiseon>
- Σωματείο Διπλωματούχων Ξεναγών:
<https://www.tourist-guides.gr/el/the-association.aspx>
- Υπουργείο Τουρισμού:
<https://mintour.gov.gr/>
- Σύνδεσμος Τουριστικών και Ταξιδιωτικών Γραφείων Ελλάδος (HATTA):
www.hatta.gr
- Mount Athos 360:
<https://mountathos360.com/>

B

Σκοπός και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας

1 | Σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας

Ο βασικός σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας είναι να προετοιμάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία στην ειδικότητα «Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων». Επιδιώκεται, μέσω της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης αλλά και της πρακτικής άσκησης, να αποκτήσουν τις αναγκαίες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες για την άσκηση της ειδικότητας «Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων».

2 | Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης

Οι γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που θα αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατά τη διάρκεια της κατάρτισής τους οργανώνονται σε ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων που καλύπτουν το σύνολο του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας.

Πιο συγκεκριμένα, για την ειδικότητα «Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων» διακρίνουμε τις παρακάτω ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων:

- α) «Παροχή υπηρεσιών τουριστικού γραφείου»,
- β) «Παροχή υπηρεσιών του/της τουριστικού/-ής συνοδού»,
- γ) «Παροχή υπηρεσιών τουριστικής προβολής και ανάπτυξης»,
- δ) «Παροχή υπηρεσιών σε γραφεία τουριστικών πληροφοριών και τουριστικά περίπτερα (Info Points/Kiosks)»,
- ε) «Παροχή υπηρεσιών διοργάνωσης συνεδρίων και εκδηλώσεων»,
- στ) «Παροχή υπηρεσιών υποδοχής και ενημέρωσης επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων», και
- ζ) «Παροχή υπηρεσιών υποδοχής και εξυπηρέτησης πελατών/-ισσών ξενοδοχείου (Front Desk, Concierge, Guest Relations)».

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα ανά ενότητα που προσδιορίζουν με σαφήνεια όσα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίζουν ή/και θα είναι ικανοί/-ές να πράττουν, αφού ολοκληρώσουν το πρόγραμμα κατάρτισης της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
A. «Παροχή υπηρεσιών τουριστικού γραφείου» συνέχεια >>	• Αναλαμβάνουν τον σχεδιασμό και τη συνολική διαχείριση διαφόρων ειδών τουριστικών πακέτων, ειδικά θρησκευτικού και προσκυνηματικού ενδιαφέροντος, • Καταρτίζουν μονοήμερα, ολιγοήμερα ή πολυήμερα εκδρομικά προγράμματα, ειδικά για θρησκευτικές και προσκυνηματικές περιηγήσεις, εντός ή εκτός της ελληνικής επικράτειας,

συνέχεια >>

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
« συνεχίσει » A. «Παροχή υπηρεσιών τουριστικού γραφείου» συνέχεια »	• Δημιουργούν θεματικές διαδρομές που παρέχουν εκπαίδευση και αναψυχή με βάση ένα συγκεκριμένο θεματικό πλαίσιο, ειδικά θρησκευτικό και προσκυνηματικό, εντός ή εκτός της ελληνικής επικράτειας, • Διοργανώνουν τοπικά, εθνικά ή διεθνή συνέδρια ποικίλης θεματολογίας, ειδικά για τον θρησκευτικό τουρισμό, τις προσκυνηματικές περιηγήσεις και τη θρησκεία, ως μέρος οργανωμένης εκδρομής ή τουριστικού πακέτου, που περιλαμβάνει και άλλες τουριστικές υπηρεσίες ή διαμονή, • Οργανώνουν τον ταξιδιωτικό φάκελο των τουριστικών συνοδών ή διπλωματούχων ξεναγών, περιλαμβάνοντας όλα τα σχετικά με το κάθε ταξίδι έγγραφα, • Παρέχουν υπηρεσίες του/της τουριστικού/-ής συνοδού σε μεμονωμένα άτομα ή ομάδες ταξιδιωτών/-τριών, ειδικά σε θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες, εντός ή εκτός της ελληνικής επικράτειας, • Καταρτίζουν σε έντυπη ή ψηφιακή μορφή τουριστικούς οδηγούς, καταλόγους ταξιδιωτικών πακέτων, εκδρομικές αφίσες, εκδρομικά προγράμματα, έντυπα ταξιδιωτικών πληροφοριών και οδηγιών, • Διαχειρίζονται Διεθνή Συστήματα Κρατήσεων (Global Distribution Systems-GDS), όπως Amadeus, Galileo, Sabre κ.ά., για κράτηση και έκδοση αεροπορικών εισιτηρίων, για κράτηση δωματίων σε ξενοδοχεία και άλλα καταλύματα, για ενοικιάσεις αυτοκινήτων κ.λπ., • Χρησιμοποιούν λογισμικά Συστήματα Διαχείρισης Πελατών/-ισών (Customer Relationship Management-CRM) για τη διασφάλιση της ικανοποίησης των πελατών/-ισών, • Χρησιμοποιούν λογισμικά Συστήματα Επιχειρησιακού Σχεδιασμού (Enterprise Resource Planning-ERP) για τη διαχείριση όλων των λειτουργιών της επιχείρησης, • Παρουσιάζουν λεπτομερώς τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ταξιδιωτικών πακέτων στους/στις ενδιαφερόμενους/-ες πελάτες/-ισες, καθιστώντας κατανοητές όλες τις λεπτομέρειες και τα σημεία υπεροχής τους έναντι άλλων προτάσεων, • Παρέχουν εξατομικευμένες ταξιδιωτικές πληροφορίες, συμβουλές και οδηγίες στους/στις ενδιαφερόμενους/-ες πελάτες/-ισες,

συνέχεια »

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
« συνεχίει » A. «Παροχή υπηρεσιών τουριστικού γραφείου»	• Συνεργάζονται με τους/τις τουριστικούς/-ές παραγωγούς, προβαίνοντας στην πρακτόρευση των προϊόντων τους και λαμβάνοντας προμήθεια επί της τιμής πώλησης που ορίζουν οι τουριστικοί/-ές παραγωγοί, • Εξυπηρετούν τους/τις πελάτες/-ισσες και συνεργάτες/-τριες του τουριστικού γραφείου, αναλαμβάνοντας τη διεκπεραίωση των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και της αλληλογραφίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), • Διαχειρίζονται τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, διευκολύνοντας την προβολή και διανομή των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών που παρέχει το τουριστικό γραφείο.
B. «Παροχή υπηρεσιών του/της τουριστικού/-ής συνοδού»	• Διεκπεραιώνουν εκδρομικά προγράμματα και τουριστικά πακέτα τηρώντας τους προβλεπόμενους όρους, αναφορικά με τα περιλαμβανόμενα και τα μη περιλαμβανόμενα σε αυτά, • Διαχειρίζονται τις πληροφορίες και εκτελούν τις οδηγίες που περιλαμβάνονται στους ταξιδιωτικούς φακέλους των τουριστικών συνοδών, • Παρέχουν γενικές πληροφορίες στους/στις ταξιδιώτες/-τριες καθ' όλη τη διάρκεια του ταξιδιού για τα φυσικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά αξιοθέατα και τις διαθέσιμες τουριστικές υποδομές, • Παρέχουν πρακτικές οδηγίες στους/στις ταξιδιώτες/-τριες καθ' όλη τη διάρκεια του ταξιδιού για τις προσωπικές μετακινήσεις και μεταφορές τους, τα κατάλληλα ανταλλακτήρια συναλλάγματος, τη χρήση χρεωστικών ή/και πιστωτικών καρτών, τις τηλεφωνικές επικοινωνίες από το εξωτερικό κ.ά., • Συνεργάζονται με τους/τις τοπικούς/-ές προμηθευτές/-τριες για τη διασφάλιση της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στους/στις ταξιδιώτες/-τριες, • Εφαρμόζουν τρόπους διαχείρισης έκτακτων περιστατικών, παρέχοντας, μεταξύ άλλων, υπηρεσίες πρώτων βοηθειών.

συνέχεια >>

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
Γ. «Παροχή υπηρεσιών τουριστικής προβολής και ανάπτυξης»	• Σχεδιάζουν και εφαρμόζουν στρατηγικές για την τουριστική προβολή και ανάπτυξη ενός τουριστικού προορισμού, ειδικά μέσω του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων, • Διεξάγουν ποιοτικές και ποσοτικές έρευνες και μελέτες για τη συγκέντρωση στοιχείων και τη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση του θρησκευτικού στοιχείου κάθε περιοχής, • Προβαίνουν σε βελτιωτικές παρεμβάσεις και διορθωτικές αλλαγές για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία του τουριστικού τομέα κάθε περιοχής, • Διοργανώνουν και συντονίζουν πολιτιστικές και θρησκευτικές εκδηλώσεις για την ανάδειξη της πολιτιστικής και θρησκευτικής ταυτότητας κάθε περιοχής, • Παράγουν έντυπο ή ψηφιακό πληροφοριακό υλικό για την τουριστική προώθηση κάθε περιοχής (τουριστικούς οδηγούς, χάρτες, διαφημιστικά βίντεο), • Διαχειρίζονται τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για την προβολή και διανομή του τουριστικού προϊόντος, • Παρέχουν πληροφορίες τηλεφωνικά ή μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας στους/στις ενδιαφερόμενους/-ες επισκέπτες/-τριες, αναφορικά με τα τοπικά αξιοθέατα, τις διαθέσιμες τουριστικές υποδομές, τις διάφορες δραστηριότητες και εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται σε κάθε περιοχή, • Ενημερώνουν τον τοπικό πληθυσμό μέσω ειδικών δράσεων για τη συμβολή του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, καθώς και για την κατάλληλη διαχείριση των τουριστικών ροών, • Συνεργάζονται με δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς τουρισμού για την προβολή και ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων, • Συνεργάζονται με οργανισμούς και φορείς της Εκκλησίας της Ελλάδος και με θρησκευτικές κοινότητες άλλων χριστιανικών δογμάτων ή θρησκειών για την από κοινού διαχείριση του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων, • Προτάσσουν τεχνικές διαπολιτισμικής, διαχριστιανικής και διαθρησκευτικής επικοινωνίας για την αειφόρο ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων.

συνέχεια >>

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
Δ. «Παροχή υπηρεσιών σε γραφεία τουριστικών πληροφοριών και τουριστικά περίπτερα (Info Points/Kiosks)»	• Παρέχουν γενικές πληροφορίες στους/στις επισκέπτες/-τριες ενός τουριστικού προορισμού, ειδικά στους/στις θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες, για τα φυσικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά αξιοθέατα, καθώς και για τις διαθέσιμες τουριστικές υποδομές, • Παρέχουν πρακτικές οδηγίες που διευκολύνουν τις μετακινήσεις και μεταφορές των επισκεπτών/-τριών, την αγορά συναλλάγματος, τη χρήση χρεωστικών ή/και πιστωτικών καρτών, τις τηλεφωνικές επικοινωνίες κ.λπ., • Πραγματοποιούν κρατήσεις δωματίων σε ξενοδοχεία και άλλα καταλύματα, • Προτείνουν στους/στις επισκέπτες/-τριες χώρους εστίασης και ψυχαγωγίας, • Εκδίδουν εισιτήρια για τη συμμετοχή των επισκεπτών/-τριών σε εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή, • Παράγουν και διανέμουν στους/στις επισκέπτες/-τριες έντυπο πληροφοριακό υλικό, όπως τουριστικούς οδηγούς, χάρτες και ενημερωτικά φυλλάδια, • Διαχειρίζονται οθόνες αφής (touch screens) για τη διαδραστική ενημέρωση των επισκεπτών/-τριών, • Ενημερώνουν τους/τις επισκέπτες/-τριες για τις διαθέσιμες τουριστικές ιστοσελίδες και για αντίστοιχες εφαρμογές στο κινητό, • Προβαίνουν στην πώληση αναμνηστικών με το επίσημο σήμα της χώρας ή της συγκεκριμένης περιοχής.
Ε. «Παροχή υπηρεσιών διοργάνωσης συνεδρίων και εκδηλώσεων» συνέχεια >>	• Διοργανώνουν συνέδρια και εκδηλώσεις ποικίλης θεματολογίας, ειδικά για τον θρησκευτικό τουρισμό, τις προσκυνηματικές περιηγήσεις και τη θρησκεία, • Καθορίζουν τους στόχους του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, χαράσσοντας ανάλογες στρατηγικές για την επίτευξή τους, • Εφαρμόζουν τεχνικές επικοινωνίας για την προώθηση του συνεδρίου ή της εκδήλωσης και για την προσέλκυση χορηγών, • Συνεργάζονται με τους φορείς και τους/τις συντελεστές/-τριες του συνεδρίου ή της εκδήλωσης για την τελική διαμόρφωση του προγράμματος,

συνέχεια >>

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
« συνέχεια Ε. «Παροχή υπηρεσιών διοργάνωσης συνεδρίων και εκδηλώσεων» συνέχεια »	• Συντάσσουν το δελτίο τύπου του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, • Παράγουν έντυπο ή/και ψηφιακό πληροφοριακό υλικό για την προώθηση του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, σε συνεργασία με γραφίστες/-τριες και τυπογράφους, • Επιλέγουν κατάλληλες τοποθεσίες και χώρους για τη διεξαγωγή του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, • Διαπραγματεύονται συμβόλαια με επιχειρήσεις φιλοξενίας συνεδρίων και εκδηλώσεων, • Επιθεωρούν και επιβλέπουν τις κτιριακές εγκαταστάσεις, τη διαμόρφωση του χώρου, την υλικοτεχνική υποδομή, διασφαλίζοντας την εύρυθμη διεξαγωγή του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, • Μεριμνούν για την οπτικοακουστική κάλυψη και για την επαγγελματική φωτογράφιση και βιντεοσκόπηση του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, • Συνεργάζονται με μεταφραστές/-τριες και διερμηνείς, ανάλογα με τις ανάγκες του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, • Επιβλέπουν την υποδοχή και την ταξίθεσία του κοινού στον χώρο διεξαγωγής του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, • Μεριμνούν για την ασφαλή πρόσβαση και παραμονή των συμμετεχόντων/-ουσών στον χώρο του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, λαμβάνοντας όλα τα απαραίτητα μέτρα ασφαλείας, • Φροντίζουν για την εξυπηρέτηση των ποικίλων αναγκών των συμμετεχόντων/-ουσών στο συνέδριο ή στην εκδήλωση (μεταφορές και μετακινήσεις, παροχή γευμάτων, coffee breaks, φιλοξενία σε ξενοδοχεία κ.ά.), • Χειρίζονται προβλήματα και παράπονα και συμμετέχουν ενεργά στην αντιμετώπιση κρίσεων και έκτακτων καταστάσεων κατά τη διάρκεια του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, • Καταρτίζουν προγράμματα τοπικών περιηγήσεων για τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες στο συνέδριο ή στην εκδήλωση, • Διαχειρίζονται τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και οργανώνουν τη συνέντευξη τύπου με τους/τις δημοσιογράφους,

συνέχεια »

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
« συνεχίσει » Ε. «Παροχή υπηρεσιών διοργάνωσης συνεδρίων και εκδηλώσεων»	- Αποδελτιώνουν τον τύπο, συλλέγοντας και αρχειοθετώντας τα δημοσιεύματα που σχετίζονται με το συνέδριο ή την εκδήλωση, - Αξιολογούν το συνέδριο ή την εκδήλωση.
Στ. «Παροχή υπηρεσιών υποδοχής και ενημέρωσης επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων»	- Αναλαμβάνουν την υποδοχή και ενημέρωση των επισκεπτών/-τριών σε θρησκευτικά μνημεία/προσκυνήματα και θρησκευτικά/εκκλησιαστικά μουσεία, - Διεκπεραιώνουν τις τηλεφωνικές συνδιαλέξεις και την αλληλογραφία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), - Ενημερώνουν για το ωράριο λειτουργίας του χώρου και για το κόστος των εισιτηρίων εισόδου, - Προγραμματίζουν την ημερομηνία και την ώρα άφιξης των επισκεπτών/-τριών, - Διασφαλίζουν την ομαλή είσοδο και παραμονή των επισκεπτών/-τριών στον χώρο, - Φροντίζουν για την προσέλευση των επισκεπτών/-τριών στον χώρο με την προβλεπόμενη ενδυμασία, - Παρέχουν γενικές πληροφορίες για τον επισκεπτόμενο χώρο, διευκολύνοντας έτσι την ενημέρωση των επισκεπτών/-τριών, - Διανέμουν ενημερωτικά φυλλάδια που περιλαμβάνουν πληροφορίες για τον επισκεπτόμενο χώρο, - Διαχειρίζονται οθόνες αφής (touch screens) για τη διαδραστική ενημέρωση των επισκεπτών/-τριών αναφορικά με τον χώρο, - Παρακολουθούν την τήρηση των μέτρων ασφαλείας για την πρόληψη των ατυχημάτων, - Ενημερώνουν για τη λήψη φωτογραφιών ή για τη βιντεοσκόπηση εντός του επισκεπτόμενου χώρου, - Διαχειρίζονται το βιβλίο εντυπώσεων των επισκεπτών/-τριών.

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
Ζ. «Παροχή υπηρεσιών υποδοχής και εξυπηρέτησης πελατών/-ισσών ξενοδοχείου (Front Desk, Concierge, Guest Relations)»	• Υποδέχονται και καλωσορίζουν τους/τις επισκέπτες/-τριες κατά την είσοδό τους στο ξενοδοχείο, • Ενημερώνουν τους/τις πελάτες/-ισσες για τον τρόπο λειτουργίας, τα τμήματα και τις παρεχόμενες υπηρεσίες του ξενοδοχείου, • Επικοινωνούν με όλα τα τμήματα του ξενοδοχείου για τη διεκπεραίωση των αιτημάτων των πελατών/-ισσών, • Χειρίζονται και επιλύουν τυχόν παράπονα πελατών/-ισσών και αντιμετωπίζουν έκτακτα περιστατικά, • Παρέχουν πληροφορίες για τα φυσικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά αξιοθέατα της ευρύτερης περιοχής του ξενοδοχείου, διευκολύνοντας την επίσκεψη των πελατών/-ισσών, • Σχεδιάζουν εξατομικευμένες βιωματικές εμπειρίες προτείνοντας δραστηριότητες φυσιολατρικού, πολιτιστικού και θρησκευτικού ενδιαφέροντος, • Προτείνουν οργανωμένους περιπάτους και ημερήσιες εκδρομές, σε συνεργασία με τοπικά τουριστικά γραφεία.

Βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές και αναλυτικό περιεχόμενο του προγράμματος της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης

1 | Ωρολόγιο πρόγραμμα

Παρατίθεται το ωρολόγιο πρόγραμμα της ειδικότητας «Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων», με παρουσίαση των εβδομαδιαίων ωρών θεωρίας (Θ), εργαστηρίων (Ε), καθώς και του συνόλου (Σ) αυτών ανά μάθημα και ανά εξάμηνο:

Πίνακας 2 /// Ωρολόγιο πρόγραμμα

ΕΞΑΜΗΝΟ		Α			Β			Γ			Δ		
Α/Α	ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ
1	ΑΡΧΕΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ	2		2									
2	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	2		2									
3	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3
4	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ		3	3		3	3		3	3		3	3
5	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ	2		2	2		2						
6	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ	2		2	2		2	2		2	2		2
7	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ		2	2		2	2						
8	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ	2		2									
9	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ	1	1	2	1	1	2						
10	ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ				2		2						
11	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ				2		2						
12	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ				2		2						
13	ΑΓΓΛΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ							2		2	2		2
14	ΑΓΩΓΗ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗ							2		2			
15	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ							2		2	2		2
16	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ							2		2			

συνέχεια >>

Πίνακας 2 /// Ωρολόγιο πρόγραμμα

ΕΞΑΜΗΝΟ		Α			Β			Γ			Δ		
Α/Α	ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ
17	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ							2		2	2		2
18	ΥΓΙΕΙΝΗ – ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ							1	1	2			
19	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΠΕΛΑΤΩΝ										1	1	2
20	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ										2		2
21	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ (MICE)										2		2
ΣΥΝΟΛΟ		13	7	20	13	7	20	15	5	20	15	5	20

2 | Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης

2.1 • ΕΞΑΜΗΝΟ Α΄

2.1.Α • ΑΡΧΕΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες που σχετίζονται με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές έννοιες του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων, καθώς και στη συμβολή τους στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη. Αναλύεται η ειδική μορφή του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων, εξετάζονται οι διαφορές τους και μελετάται η τυπολογία των πόρων τους. Περιγράφονται οι θετικές επιδράσεις από την ανάπτυξή τους και μελετώνται οι διάφοροι πιθανοί κίνδυνοι και η αντιμετώπισή τους μέσα από τεχνικές διαχείρισης και άσκησης τουριστικής πολιτικής που συμβαδίζουν με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Επιπλέον, παρουσιάζονται οι εθνικοί και διεθνείς φορείς τουρισμού, όπως και οι εκκλησιαστικοί και θρησκευτικοί φορείς που σχετίζονται με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις, και μελετάται η θεσμική προστασία που παρέχουν. Τέλος, εξετάζονται τα σχετικά στατιστικά στοιχεία για την εξαγωγή συμπερασμάτων και διερευνώνται οι σύγχρονες προοπτικές του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Εξηγούν τις έννοιες «θρησκευτικός τουρισμός» και «προσκυνηματικές περιηγήσεις»,
- Αναγνωρίζουν τη σημασία τους για την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη,
- Περιγράφουν την ιστορική εξέλιξη του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Διακρίνουν τις διαφορές ανάμεσα στον θρησκευτικό τουρισμό και στις προσκυνηματικές περιηγήσεις,
- Προσδιορίζουν την τυπολογία του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,

- Προσαρμόζουν τις υπηρεσίες τους σύμφωνα με τις ανάγκες και τα κίνητρα των τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών,
- Εφαρμόζουν τις κατάλληλες πρακτικές βιώσιμης διαχείρισης και ανάπτυξης,
- Αξιολογούν τα σχετικά στατιστικά στοιχεία για την εξαγωγή συμπερασμάτων,
- Εντοπίζουν τις θετικές επιδράσεις αλλά και τους κινδύνους που προκύπτουν από την ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Πραγματοποιούν δράσεις που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες προοπτικές του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Συνεργάζονται με τους αρμόδιους φορείς για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την προστασία του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Θρησκευτικός τουρισμός / Προσκυνηματικός τουρισμός / Θρησκευτικά μνημεία / Ιεροί χώροι / Θρησκευτικές τελετές / Πολιτιστική κληρονομιά / Φορείς διαχείρισης θρησκευτικού τουρισμού / Βιωσιμότητα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ
2	ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ/-ΤΡΙΩΝ
3	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ
4	ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
5	ΕΘΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΤΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ
6	ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Κείμενο αναφοράς

2.1.A.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Σκοπός της υποενότητας αυτής είναι η κατανόηση του πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας του θρησκευτικού τουρισμού με σκοπό την ανάπτυξή του και η αποσαφήνιση της έννοιας, των μορφών και της τυπολογίας του. Αρχικά, αναλύεται η έννοια και η σημασία του θρησκευτικού τουρισμού, τα βασικά του χαρακτηριστικά και η σχέση, αλλά και οι διαφορές του με άλλες μορφές τουρισμού, όπως ο πολιτιστικός, μορφωτικός κ.ά. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι διαφορές και οι ομοιότητες μεταξύ θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων και παρουσιάζεται η ιστορική εξέλιξη του θρησκευτικού τουρισμού από τις πρώτες γνωστές περιπτώσεις προσκυ-

νηματικών ταξιδιών στην αρχαιότητα μέχρι και σήμερα. Ακολουθώς, παρουσιάζεται η τυπολογία και ταξινόμηση του θρησκευτικού τουρισμού σε κατηγορίες ανάλογα με το χρησιμοποιούμενο κριτήριο, π.χ. το κίνητρο (προσκυνηματικός, ειδικός προσκυνηματικός, θρησκευτικός τουρισμός πολιτιστικού ενδιαφέροντος), τον χρόνο παραμονής (βραχυχρόνιος θρησκευτικός τουρισμός, μακροχρόνιος θρησκευτικός τουρισμός), τη χωρική διάσταση του προορισμού (ιεροί χώροι προσκυνήματος, θρησκευτικοί πόλοι έλξης τουρισμού, χώροι που φιλοξενούν θρησκευτικές εορτές μεγάλης σπουδαιότητας). Τέλος, στο πλαίσιο εμβάθυνσης και πληρέστερης κατανόησης της εν λόγω μαθησιακής υποενότητας, προτείνεται ο διδακτικός χρόνος να μην περιοριστεί μόνο σε εισηγήσεις, αλλά να εμπλακούν όλοι/-ες οι εκπαιδευόμενοι/-ες σε ομάδες, προκειμένου να εντοπίσουν, να μελετήσουν και να παρουσιάσουν σημαντικούς θρησκευτικούς προορισμούς τόσο στην Ελλάδα (π.χ. Μετέωρα, Τήνος, Πάτμος κ.ά.) όσο και παγκοσμίως (π.χ. Βατικανό, Μέκκα, Αγία Σοφία, Βαρανάσι, Ιερουσαλήμ κ.ά.), ώστε να αποκτήσουν μια σφαιρική και εμπειριστατωμένη κατανόηση των βασικών αρχών του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων και της αξίας τους τόσο για τους/τις επισκέπτες/-τριες όσο και για τις τοπικές κοινότητες.

2.1.A.2 | ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ/-ΤΡΙΩΝ

Σκοπός της παρούσας υποενότητας είναι να μελετηθούν τα κύρια κίνητρα που ωθούν τους ανθρώπους να συμμετέχουν σε ένα θρησκευτικό ταξίδι. Αρχικά, αναλύονται οι διαφορετικές μορφές κινήτρων, όπως η πνευματική αναζήτηση, η θρησκευτική καθοδήγηση, η πολιτιστική περιέργεια και η κοινωνική διάσταση των ταξιδιών. Επίσης, εξετάζεται με ποιο τρόπο οι προσωπικές θρησκευτικές πεποιθήσεις και πρακτικές επηρεάζουν την επιλογή προορισμών και δραστηριοτήτων. Στη συνέχεια, ερμηνεύεται η σημασία της θρησκευτικής ταυτότητας και πώς αυτή διαμορφώνει τις εμπειρίες των τουριστών/-τριών κατά την επίσκεψη σε θρησκευτικούς προορισμούς. Ακολουθώς, παρουσιάζονται παραδείγματα από διαφορετικές θρησκείες και πολιτισμούς, επισημαίνονται οι ποικιλόμορφες εμπειρίες των θρησκευτικών τουριστών/-τριών, εντοπίζονται οι προσδοκίες και οι επιδιώξεις τους και συγκρίνονται με τις εμπειρίες τους από άλλες μορφές τουρισμού. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην επίδραση που ασκούν το περιβάλλον και η φιλοξενία στην τουριστική εμπειρία. Παράλληλα, αναλύονται οι επιπτώσεις της αλληλεπίδρασης των θρησκευτικών τουριστών/-τριών με τις τοπικές κοινότητες και της συμμετοχής τους σε θρησκευτικές τελετές και εκδηλώσεις. Τέλος, ενθαρρύνονται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να συμμετάσχουν σε συζητήσεις και αναλύσεις σχετικά με τις εμπειρίες των θρησκευτικών τουριστών/-τριών, εξετάζοντας τρόπους βελτίωσης των τουριστικών υπηρεσιών σε θρησκευτικούς προορισμούς. Με την ολοκλήρωση αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αναγνωρίζουν και να αναλύουν τα κίνητρα και τις εμπειρίες των θρησκευτικών τουριστών/-τριών, κατανοώντας τις πολυδιάστατες επιδράσεις αυτών τόσο στους/στις ίδιους/-ες τους/τις τουρίστες/-τριες όσο και στους προορισμούς που επισκέπτονται.

2.1.A.3 | ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ

Σκοπός της συγκεκριμένης υποενότητας είναι η αναγνώριση και η εφαρμογή των βασικών αρχών που συμβάλλουν στην αποτελεσματική οργάνωση, λειτουργία και διαχείριση των θρησκευτικών προορισμών με βάση τις πολυποίκιλες θρησκευτικές πεποιθήσεις και πρακτικές των επισκεπτών/-τριών. Αρχικά, διευκρινίζεται ότι η διαχείριση θρησκευτικών προορισμών απαιτεί μια ολιστική προσέγγιση και αναλύονται οι βασικές αρχές που καθοδηγούν αυτή τη διαδικασία. Περαιτέρω, εξηγείται η σημασία της διατήρησης της αυθεντικότητας των ιερών χώρων για την παροχή θετικής εμπειρίας στους/στις επισκέπτες/-τριες. Ακολούθως, τονίζεται η σπουδαιότητα των αναστηλωτικών έργων και η ανάγκη για συνεχή παρακολούθηση και συντήρηση των υποδομών. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενθαρρύνονται να προτείνουν πρακτικές και στρατηγικές που διασφαλίζουν την ακεραιότητα των θρησκευτικών μνημείων και των προσκυνηματικών και λατρευτικών χώρων. Στη συνέχεια, επισημαίνεται η αξία της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών για την ικανοποίηση των επισκεπτών/-τριών και την ενίσχυση και αναβάθμιση της τουριστικής εμπειρίας και αναλύονται μέθοδοι βελτίωσης των υπηρεσιών φιλοξενίας, καθοδήγησης και πληροφόρησης, ενώ παράλληλα αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα της συνεχούς εκπαίδευσης του προσωπικού για την εξασφάλιση υψηλών προτύπων εξυπηρέτησης των θρησκευτικών τουριστών/-τριών. Τέλος, υπογραμμίζεται ότι η συνεργασία με την τοπική κοινότητα είναι απαραίτητη για τη βιώσιμη ανάπτυξη των θρησκευτικών προορισμών και εξηγείται πώς μπορεί να επιτευχθεί η συνέργεια μεταξύ των τοπικών φορέων, των θρησκευτικών οργανισμών, των τουριστικών επιχειρήσεων και του τοπικού πληθυσμού.

2.1.A.4 | ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Στην παρούσα υποενότητα, εξετάζονται οι πολλαπλές επιπτώσεις του θρησκευτικού τουρισμού στις τοπικές κοινωνίες, την οικονομία και τον πολιτισμό. Αρχικά, αναλύονται οι θετικές επιδράσεις του θρησκευτικού τουρισμού σε οικονομικό επίπεδο, π.χ. στην αύξηση του ΑΕΠ, στην επίδραση στο ισοζύγιο πληρωμών, στην αύξηση των φορολογικών εσόδων που προκύπτει από την κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών από τους/τις θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες, στη συμβολή του στο εισόδημα, στην απασχόληση και στην περιφερειακή ανάπτυξη. Επιπλέον, εκτιμάται ο ρόλος των επενδύσεων και της ανάπτυξης υποδομών στον θρησκευτικό τουρισμό και ερμηνεύεται η εποχικότητα και οι προκλήσεις που συνεπάγεται για την οικονομική σταθερότητα των θρησκευτικών προορισμών. Στη συνέχεια, διερευνώνται οι κοινωνικές επιπτώσεις του θρησκευτικού τουρισμού στις τοπικές κοινότητες και καλούνται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εντοπίσουν και να αναγνωρίσουν τις αλλαγές αυτές στην τοπική κοινωνική δομή. Ακολούθως, μελετώνται οι επιπτώσεις του θρησκευτικού τουρισμού στην τοπική πολιτιστική κληρονομιά και εξετάζονται οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες που προκύπτουν από την πολιτιστική ανταλλαγή μεταξύ θρησκευτικών τουριστών/-τριών και τοπικών πληθυσμών. Περαιτέρω, προτείνονται στρατηγικές

για την προστασία και διατήρηση της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς και των θρησκευτικών μνημείων. Τέλος, ερευνάται και αξιολογείται η συμβολή των θρησκευτικών εκδηλώσεων στην τοπική πολιτιστική ζωή και εκτιμάται ο ρόλος των τοπικών κοινοτήτων στη διαχείριση των πολιτιστικών επιπτώσεων του θρησκευτικού τουρισμού. Στο πλαίσιο αυτό, συνιστάται να εμπλακούν όλοι/-ες οι εκπαιδευόμενοι/-ες σε ομάδες και να προτείνουν στρατηγικές για την ενίσχυση των θετικών επιδράσεων και την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών του θρησκευτικού τουρισμού σε τουριστικούς προορισμούς.

2.1.A.5 | ΕΘΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΤΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Η υποενότητα αυτή εξετάζει τους εθνικούς και διεθνείς φορείς που ασχολούνται με τον θρησκευτικό τουρισμό, καθώς και τις πολιτικές που εφαρμόζουν για την προώθηση και διαχείρισή του. Αρχικά, καταγράφονται οι κύριοι εθνικοί και διεθνείς φορείς που εμπλέκονται στον θρησκευτικό τουρισμό. Σε εθνικό επίπεδο, αναλύεται ο ρόλος του Υπουργείου Τουρισμού, του Υπουργείου Πολιτισμού, καθώς και ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ακολούθως, ερμηνεύονται οι πολιτικές και στρατηγικές που εφαρμόζουν αυτοί οι φορείς για την προώθηση του θρησκευτικού τουρισμού σχετικά με την αναβάθμιση των υποδομών, την προώθηση των θρησκευτικών μνημείων και την ενίσχυση της τουριστικής εμπειρίας. Σε διεθνές επίπεδο, αναλύεται ο ρόλος που διαδραματίζουν οι οργανισμοί που ασχολούνται με τον θρησκευτικό τουρισμό, όπως η UNESCO, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (UNWTO) κ.ά. Περαιτέρω, ερμηνεύονται οι στρατηγικές και πολιτικές που ακολουθούν αυτοί οι φορείς για την προώθηση και ανάδειξη θρησκευτικών μνημείων και χώρων προσκυνήματος, την ενσωμάτωση των αρχών βιώσιμης ανάπτυξης, τη διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς κ.ά. Στη συνέχεια, συζητούνται οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες που αντιμετωπίζουν αυτοί οι φορείς και παρουσιάζονται παραδείγματα επιτυχημένων πρακτικών από διάφορους θρησκευτικούς προορισμούς παγκοσμίως. Στο πλαίσιο αυτό, ενθαρρύνονται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα των πολιτικών των εθνικών και διεθνών φορέων που ασχολούνται με τον θρησκευτικό τουρισμό, καθώς και των πολιτικών που εφαρμόζουν για την προώθηση και διαχείρισή του.

2.1.A.6 | ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Στην τελευταία αυτή υποενότητα, αναλύονται οι βιώσιμες πρακτικές στον θρησκευτικό τουρισμό, με έμφαση σε στρατηγικές και μέτρα που μπορούν να συνεισφέρουν στη διατήρηση των θρησκευτικών προορισμών μακροπρόθεσμα. Αρχικά, επισημαίνεται η σημασία της εφαρμογής πράσινων πρωτοβουλιών στους θρησκευτικούς προορισμούς, όπως η μείωση της χρήσης πλαστικού, η ανακύκλωση, η προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η χρήση φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων και υλικών.

Περαιτέρω, εξετάζεται πώς η ενίσχυση της τοπικής οικονομίας μπορεί να συμβάλλει στη βιωσιμότητα των θρησκευτικών προορισμών και, για τον λόγο αυτόν, παρουσιάζονται παραδείγματα συνεργασίας με τοπικούς προμηθευτές, στήριξης των τοπικών επιχειρήσεων και δημιουργίας ευκαιριών απασχόλησης για την τοπική κοινότητα. Στη συνέχεια, ερμηνεύεται η σημασία της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς στους θρησκευτικούς χώρους. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη διαχείριση των τουριστικών ροών, η οποία είναι κρίσιμη για την αποφυγή της υπερβολικής επιβάρυνσης των θρησκευτικών προορισμών. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενθαρρύνονται να προτείνουν στρατηγικές για τη διαχείριση των επισκεπτών/-τριών, όπως η καθιέρωση ωρών αιχμής και η προώθηση εναλλακτικών διαδρομών και προορισμών. Τέλος, αναλύεται η σημασία της συνεργασίας των περιβαλλοντικών οργανώσεων με διεθνείς και τοπικούς φορείς για την προώθηση της βιωσιμότητας στον θρησκευτικό τουρισμό και εξετάζονται τρόποι με τους οποίους οι τουριστικοί φορείς μπορούν να ενημερώνουν τους/τις επισκέπτες/-τριες για τη σημασία της βιωσιμότητας και τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να συμβάλλουν σε αυτήν.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μοίρα, Π. (2019). *Θρησκευτικός τουρισμός και προσκύνημα. Πολιτικές, διαχείριση, αειφορία*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
2. Υπουργείο Τουρισμού. (2024). *RE-CULT. Παραδοτέο 3.2.1: πλήρες τεύχος μελέτης στρατηγικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη και θεσμική ενίσχυση του θρησκευτικού τουρισμού*. Ανακτήθηκε από: <https://mintour.gov.gr/anadeixi-kai-diadosi-tis-politistikis-kai-fysikis-klironomias-mesa-apo-tin-anaptyxi-kai-thesmiki-enischysi-toy-thriskeytikoy-tourismoy-sti-nisiotiki-periochi-tis-elladas-kai-tis-kyproy-re-cult-int/>

Συμπληρωματικές

1. Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας, Π. & Γκρίμπα, Ε. (2020). *Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού* (2η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
2. Μοίρα, Π. (2015). *ΠΕ2.1.5. Σχέδιο δράσης για τον θρησκευτικό τουρισμό στις Κυκλάδες*. Παρατηρητήριο Τουρισμού Ν. Αιγαίου, UNWTO – Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ανακτήθηκε από: <https://tourismobservatory-n.ba.aegean.gr/wp-content/uploads/2015/11/P4.5-Θρησκευτικός-τουρισμός.pdf>

2.1.B • ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ**Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές έννοιες της γενικής και τουριστικής γεωγραφίας. Περιγράφονται οι φυσικοί πόροι ενός προορισμού και εξετάζονται το ανθρωπογενές περιβάλλον του και οι ανθρώπινοι και πολιτισμικοί πόροι του, ενώ προσδιορίζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ως τουριστικού προορισμού. Αναφέρονται τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά των ηπείρων και καταγράφονται οι σημαντικότεροι τουριστικοί προορισμοί τους. Παρουσιάζεται επίσης η χρήση των επαγγελματικών και των κοινών τουριστικών οδηγών και μελετώνται περιπτώσεις προορισμών θρησκευτικού και προσκυνηματικού ενδιαφέροντος, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν τις βασικές έννοιες της γενικής και τουριστικής γεωγραφίας,
- Περιγράφουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τους φυσικούς πόρους ενός προορισμού,
- Αναφέρουν τους ανθρώπινους και πολιτισμικούς πόρους ενός προορισμού,
- Εντοπίζουν τα ειδικά χαρακτηριστικά ενός τουριστικού προορισμού,
- Ερευνούν τους βασικούς τρόπους μετακίνησης και τα είδη διαμονής σε έναν προορισμό,
- Διακρίνουν τη σημασία των υποδομών και των άλλων παραγόντων για την τουριστική ανάπτυξη,
- Συγκρίνουν τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά των ηπείρων και των περιοχών τους,
- Καταγράφουν τους δημοφιλέστερους τουριστικούς προορισμούς ανά ήπειρο,
- Χρησιμοποιούν τους κατάλληλους επαγγελματικούς και κοινούς τουριστικούς οδηγούς,
- Σχεδιάζουν διαδρομές που ανταποκρίνονται στα γεωγραφικά και τουριστικά χαρακτηριστικά του προορισμού,
- Υιοθετούν το μοντέλο της τουριστικής γεωγραφίας για τον γεωγραφικό και τουριστικό προσδιορισμό των προορισμών θρησκευτικού και προσκυνηματικού ενδιαφέροντος.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Τουριστικός προορισμός / Φυσικοί πόροι / Πολιτισμικοί πόροι / Πολιτισμική κληρονομιά / Αξιοθέατα / Κλίμα / Ανθρωπογενές περιβάλλον / Τουριστικές υποδομές / Θρησκευτικά μνημεία / Διαδρομές ταξιδιού / Ταξιδιωτικοί οδηγοί.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενότητων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ
2	ΕΥΡΩΠΗ
3	ΑΣΙΑ
4	ΑΦΡΙΚΗ
5	ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ
6	ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ
7	ΩΚΕΑΝΙΑ
8	ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗ
9	ΧΡΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΔΗΓΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.1.B.1 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ο σκοπός της παρούσας μαθησιακής υποενότητας είναι να αναλυθούν οι βασικές έννοιες της τουριστικής γεωγραφίας, να περιγραφεί η σχέση της με άλλες επιστήμες και να ερμηνευθεί η διασύνδεσή της με τον τουρισμό. Αρχικά, ορίζεται η τουριστική γεωγραφία ως ο κλάδος της γεωγραφίας που μελετά τις γεωγραφικές συνθήκες και τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες που επηρεάζουν την τουριστική ανάπτυξη και τις προτιμήσεις των τουριστών/-τριών. Αναλύεται η γεωγραφική κατανομή των τουριστικών προορισμών και οι παράγοντες που τους καθιστούν ελκυστικούς, όπως το κλίμα, τα τοπία και οι πολιτισμικοί πόροι. Περιγράφεται η σημασία της μελέτης των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων για την κατανόηση του τουριστικού φαινομένου. Στη συνέχεια, ερευνάται η διασύνδεση της τουριστικής γεωγραφίας με άλλες επιστήμες, όπως η οικονομία, η κοινωνιολογία, οι περιβαλλοντικές επιστήμες και ο τουρισμός. Ειδικότερα, ερευνάται η σημασία της γεωγραφίας στη διαμόρφωση του τουριστικού φαινομένου και καθορίζεται ο ρόλος της στην ανάπτυξη στρατηγικών για την τουριστική βιωσιμότητα και την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας. Στο πλαίσιο εμβάθυνσης και πληρέστερης κατανόησης της εν λόγω εκπαιδευτικής υποενότητας, προτείνεται να εμπλακούν όλοι/-ες οι εκπαιδευόμενοι/-ες, εργαζόμενοι/-ες σε ομάδες, και να παρουσιάσουν την επίδραση ενός γεωγραφικού χαρακτηριστικού, όπως βουνό, δάσος, ποτάμι, παραλία κ.ά., σε έναν δημοφιλή τουριστικό προορισμό, εξετάζοντας πώς αυτό το χαρακτηριστικό επηρεάζει την τουριστική ανάπτυξη και τις σχετικές δραστηριότητες στην περιοχή ή στον προορισμό.

2.1.B.2 | ΕΥΡΩΠΗ

Σκοπός της συγκεκριμένης μαθησιακής υποενότητας είναι να αναλυθούν οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι και τα ιδιαίτερα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της Ευρώπης, καθώς και να ερμηνευτεί η σχέση τους με την ανάπτυξη του τουρισμού.

Αρχικά, αναγνωρίζονται οι σημαντικοί φυσικοί πόροι της, όπως οι οροσειρές των Άλπεων, των Πυρηνάων και των Καρπαθίων, που προσφέρουν δυνατότητες για χειμερινό τουρισμό και δραστηριότητες στη φύση. Ερμηνεύεται η σημασία των ποταμών, όπως ο Δούναβης και ο Ρήνος, που έχουν καθοριστική συμβολή στη γεωργία, τη ναυσιπλοΐα και τον τουρισμό. Επισημαίνεται η σπουδαιότητα των παραλίων της Μεσογείου και της Βαλτικής, οι οποίες αποτελούν σημαντικούς πόλους έλξης για θερινό τουρισμό. Αναγνωρίζονται τα ιδιαίτερα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της Ευρώπης, όπως η μεγάλη ποικιλία κλιματικών ζωνών και το πολυπληθές δίκτυο ποταμών και λιμνών, που συμβάλλουν στη διαμόρφωση του τουριστικού τοπίου. Αναγνωρίζονται τα πολιτισμικά μνημεία της Ευρώπης, όπως οι αρχαίες ελληνικές και ρωμαϊκές πόλεις, τα μεσαιωνικά κάστρα και οι αναγεννησιακές πόλεις. Ονομάζονται σημαντικοί τουριστικοί προορισμοί, όπως το Παρίσι, η Ρώμη, το Λονδίνο, η Αθήνα και η Κωνσταντινούπολη, που προσελκύουν τουρίστες από όλο τον κόσμο λόγω της ιστορικής τους σημασίας και των πολιτισμικών τους θησαυρών. Μελετώνται επίσης οι σύγχρονες αστικές περιοχές που προσφέρουν πλούσιες πολιτισμικές εμπειρίες και υψηλής ποιότητας υποδομές. Ερμηνεύεται η σημασία των θρησκευτικών και προσκυνηματικών προορισμών, όπως η Βασιλική του Αγίου Πέτρου στο Βατικανό, η Σαγράδα Φαμίλια στη Βαρκελώνη, το Άγιο Όρος και τα Μετέωρα στην Ελλάδα, που προσελκύουν επισκέπτες/-τριες για πνευματική αναζήτηση και πολιτισμική κατανόηση. Τέλος, επισημαίνεται η συμβολή αυτών των προορισμών στην τοπική οικονομία και στην προώθηση της διαπολιτισμικής ανταλλαγής.

2.1.B.3 | ΑΣΙΑ

Σκοπός της παρούσας υποενότητας είναι να αναλυθούν οι φυσικοί πόροι της Ασίας, να αναγνωριστούν τα ιδιαίτερα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της και να ερμηνευτεί η σημασία του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και των πολιτισμικών πόρων για την τουριστική ανάπτυξη της ηπείρου. Αρχικά, επισημαίνεται ότι η Ασία είναι μια ήπειρος εξαιρετικά πλούσια σε φυσικούς πόρους και γεωγραφικά χαρακτηριστικά που διαφέρουν σημαντικά από περιοχή σε περιοχή. Αναλύονται οι ποικίλες φυσικές ζώνες, από τις αχανείς ερήμους της Αραβίας και της Γκόμπι μέχρι τα τροπικά δάση της Νοτιοανατολικής Ασίας και τα ορεινά τοπία των Ιμαλαΐων. Ειδική αναφορά γίνεται στις μεγάλες ποτάμιες πεδιάδες των ποταμών Γάγγη, Ινδού και Γιανγκτσέ, που θεωρούνται ζωτικής σημασίας για τη γεωργία και την οικονομία των περιοχών τους. Στη συνέχεια, επισημαίνεται η σπουδαιότητα του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος στην Ασία, όπου μεγάλες πόλεις, όπως το Τόκιο, η Σαγκάη, το Πεκίνο και το Νέο Δελχί, αποτελούν παγκόσμια κέντρα πολιτισμού και οικονομίας. Αναγνωρίζονται οι πολιτισμικοί πόροι

της, όπως οι αρχαίοι ναοί της Ινδίας και της Ταϊλάνδης, τα παλάτια της Κίνας και οι παραδοσιακές αγορές της Μέσης Ανατολής, που προσελκύουν τουρίστες/-τριες από όλο τον κόσμο. Περιγράφονται επίσης περιοχές με μοναδικά πολιτισμικά χαρακτηριστικά, όπως το Θιβέτ και η Ιαπωνία, όπου διατηρούνται ζωντανές οι παραδόσεις και τα έθιμα. Ακολουθως, μελετώνται οι τουριστικοί προορισμοί θρησκευτικού ενδιαφέροντος, όπως το Βαρανάσι στην Ινδία, η Ιερουσαλήμ στο Ισραήλ και η Μέκκα στη Σαουδική Αραβία. Τέλος, ονομάζονται τα πολιτισμικά αξιοθέατα, όπως το Ταζ Μαχάλ στην Ινδία και τα Ιστορικά Μνημεία της Ανατολικής Ασίας, που προσελκύουν εκατομμύρια τουρίστες/-τριες κάθε χρόνο.

2.1.B.4 | ΑΦΡΙΚΗ

Σκοπός αυτής της υποενότητας είναι να αναλυθούν οι φυσικοί πόροι της Αφρικής, να ερμηνευτούν τα ιδιαίτερα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της και να εξεταστεί η σύνθεση του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και των πολιτισμικών πόρων που επηρεάζουν την τουριστική ανάπτυξη. Αρχικά, αναγνωρίζονται οι πλούσιες υδάτινες πηγές, όπως ο Νείλος και η λίμνη Βικτώρια, οι οποίες είναι ουσιώδεις για τη ζωή και την οικονομία των κατοίκων. Αναλύεται η συμβολή αυτών των φυσικών πόρων στην ανάπτυξη του οικολογικού τουρισμού και του τουρισμού περιπέτειας. Επίσης, εξηγείται η σημασία των εθνικών πάρκων και των προστατευόμενων περιοχών, όπως το Σερενγκέτι και το Κρούγκερ, για την προστασία της βιοποικιλότητας και την προσέλκυση τουριστών/-τριών. Στη συνέχεια, περιγράφονται μοναδικοί φυσικοί πόροι και εντυπωσιακά τοπία, όπως η Σαχάρα, η μεγαλύτερη έρημος του κόσμου, οι τροπικές ζούγκλες του Κονγκό και το επιβλητικό Κιλιμάντζαρο, το ψηλότερο βουνό της Αφρικής. Ακολουθως, αναλύεται το ανθρωπογενές περιβάλλον της Αφρικής, όπου πόλεις όπως το Κάιρο, το Ναϊρόμπι και το Λάγος αναπτύσσονται ως σημαντικά κέντρα πολιτισμού και εμπορίου. Παράλληλα, αναγνωρίζονται τα πολιτισμικά αξιοθέατα της Αφρικής, όπως οι πυραμίδες της Αιγύπτου και οι αρχαιολογικοί χώροι της Αιθιοπίας, που αποτελούν σημαντικούς τουριστικούς προορισμούς. Ακολουθως, περιγράφονται οι σημαντικοί τουριστικοί και πολιτισμικοί πόροι, όπως οι αρχαίοι θησαυροί της Αιγύπτου, τα σαφάρι στην Κένυα και η ζωντανή κουλτούρα των Ζουλού στη Νότια Αφρική. Ονομάζονται επίσης οι σύγχρονες πολιτισμικές εκδηλώσεις, όπως οι μουσικές και χορευτικές παραδόσεις, που διαμορφώνουν την τουριστική ταυτότητα της ηπείρου. Για τη διδασκαλία της υποενότητας, προτείνεται η χρήση ψηφιακών πολυμέσων από το Διαδίκτυο για την ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος για μάθηση και τη διεξαγωγή διαλογικών συζητήσεων και προβληματισμών.

2.1.B.5 | ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

Σκοπός αυτής της μαθησιακής υποενότητας είναι να αναλυθούν οι φυσικοί πόροι και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Βόρειας Αμερικής, να ερμηνευθεί το ανθρωπογενές περιβάλλον της και να περιγραφούν οι πολιτισμικοί πόροι, με έμφαση στα

θρησκευτικά μνημεία. Αρχικά, επισημαίνεται ότι η Βόρεια Αμερική είναι πλούσια σε φυσικούς πόρους, όπως δάση, ορυκτά, υδάτινα και ενεργειακά αποθέματα. Στη συνέχεια, αναγνωρίζονται τα ιδιαίτερα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της, όπως τα Βραχώδη Όρη (Rocky Mountains), τα Απαλάχια Όρη, οι Μεγάλες Λίμνες, ο Μισισσιπής, οι Καταρράκτες του Νιαγάρα, το Εθνικό Πάρκο Yellowstone, το Grand Canyon κ.ά., τα οποία συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Ακολούθως, αναλύεται το ανθρωπογενές περιβάλλον της Βόρειας Αμερικής, όπου πόλεις, όπως η Νέα Υόρκη, το Λος Άντζελες και το Τορόντο, αναγνωρίζονται για την ποικιλομορφία τους, τις πολιτισμικές τους εκδηλώσεις και τη συμβολή τους στη διαμόρφωση της πολιτιστικής ταυτότητας της γεωγραφικής περιοχής. Παράλληλα, ονομάζονται τα πολιτισμικά μνημεία της περιοχής, όπως το Άγαλμα της Ελευθερίας στη Νέα Υόρκη και τα αρχιτεκτονικά θαύματα των Μάγια και των Αζτέκων στο Μεξικό. Επιπρόσθετα, μελετώνται τα σημαντικότερα θρησκευτικά μνημεία, όπως οι καθεδρικοί ναοί της Βοστώνης και η Βασιλική της Παναγίας της Γουαδελούπης στο Μεξικό, που προσελκύουν επισκέπτες/-τριες από όλο τον κόσμο και αναδεικνύουν τη θρησκευτική ποικιλομορφία της περιοχής. Για τη διδασκαλία της συγκεκριμένης υποενότητας και την εξυπηρέτηση των συγκεκριμένων διδακτικών σκοπών, προτείνεται η αξιοποίηση σύγχρονων ψηφιακών πολυμέσων (βίντεο) από το Διαδίκτυο για τη δημιουργία ερεθισμάτων στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες, τα οποία ενεργοποιούν το ενδιαφέρον για μάθηση και οδηγούν σε διαλογικές συζητήσεις και προβληματισμούς.

2.1.B.6 | ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

Σκοπός αυτής της μαθησιακής υποενότητας είναι να αναλυθούν οι φυσικοί πόροι και τα ιδιαίτερα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της Νότιας Αμερικής και να ερευνηθούν το ανθρωπογενές περιβάλλον, οι πολιτισμικοί πόροι και τα θρησκευτικά μνημεία της. Αρχικά, επισημαίνεται ότι η Νότια Αμερική διαθέτει πλούσιους φυσικούς πόρους, όπως τα εκτεταμένα τροπικά δάση του Αμαζονίου, που αποτελούν έναν από τους μεγαλύτερους βιότοπους του κόσμου και αποτελούν πόλο έλξης για τουρισμό περιπέτειας και οικοτουρισμό. Αναγνωρίζονται επίσης τα ορυκτά πλούτη της, με τα κοιτάσματα χρυσού, ασημιού και χαλκού στις Άνδεις να παίζουν καθοριστικό ρόλο στις οικονομίες πολλών χωρών. Στη συνέχεια, αναλύεται το ανθρωπογενές περιβάλλον της Νότιας Αμερικής, όπου πόλεις όπως το Ρίο ντε Τζανέιρο, το Μπουένος Άιρες και το Σάο Πάολο αναγνωρίζονται για την αρχιτεκτονική και την πολιτιστική τους ζωντάνια. Ακολούθως, περιγράφονται το καρναβάλι του Ρίο, το ταγκό της Αργεντινής, η σάμπα της Βραζιλίας και η μουσική των Άνδεων ως σημαντικά πολιτισμικά στοιχεία που διαμορφώνουν την ταυτότητα της περιοχής και προσελκύουν επισκέπτες/-τριες από όλο τον κόσμο. Παράλληλα, μελετώνται τα θρησκευτικά και πολιτισμικά μνημεία της Νότιας Αμερικής, όπως το Μάτσου Πίτσου στο Περού, αρχαίο θρησκευτικό κέντρο των Ίνκας, και το άγαλμα του Χριστού Λυτρωτή στο Ρίο ντε Τζανέιρο. Αυτά τα μνημεία εξετάζονται όχι μόνο ως τουριστικοί προορισμοί, αλλά και ως τόποι θρησκευτικού

και πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Τέλος, στο πλαίσιο εμβάθυνσης και πληρέστερης κατανόησης της εν λόγω μαθησιακής υποεπένδυσης, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες, εργαζόμενοι/-ες σε ομάδες, να δημιουργήσουν έναν ταξιδιωτικό οδηγό που να απεικονίζει τα σημαντικότερα φυσικά και πολιτιστικά μνημεία της Νότιας Αμερικής, συνοδευόμενο από σύντομες περιγραφές τους.

2.1.B.7 | ΩΚΕΑΝΙΑ

Σκοπός της παρούσας υποεπένδυσης είναι να αναλυθούν οι φυσικοί πόροι, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, το ανθρωπογενές περιβάλλον και οι πολιτισμικοί πόροι της Ωκεανίας. Αρχικά, διευκρινίζεται ότι η Ωκεανία, που περιλαμβάνει την Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία, τα νησιά του Ειρηνικού και την Παπούα Νέα Γουινέα, χαρακτηρίζεται από ποικιλία φυσικών πόρων και γεωγραφικών ιδιαιτεροτήτων. Στη συνέχεια, περιγράφονται οι σημαντικοί φυσικοί πόροι της Αυστραλίας, που περιλαμβάνουν εκτενή δάση, ορυκτά αποθέματα και τον Μεγάλο Κοραλλιογενή Ύφαλο, που αποτελεί μοναδικό οικοσύστημα και σημαντικό τουριστικό προορισμό για καταδύσεις. Επίσης, εξετάζονται η εντυπωσιακή ηφαιστειακή δραστηριότητα και τα γραφικά τοπία της Νέας Ζηλανδίας, όπως τα Fiordlands και οι Νότιες Άλπεις, που αποτελούν πόλους έλξης πολλών τουριστών/-τριών. Παράλληλα, μελετώνται τα τροπικά δάση και οι κοραλλιογενείς ύφαλοι του Ειρηνικού, που διαθέτουν πλούσια οικοσυστήματα και παρέχουν μοναδικές τουριστικές εμπειρίες. Ακολούθως, αναγνωρίζεται το ποικιλόμορφο ανθρωπογενές περιβάλλον της Ωκεανίας, που συνδυάζει ανεπτυγμένες περιοχές, όπως το Σίδνεϊ και η Μελβούρνη στην Αυστραλία, καθώς και το Όκλαντ και το Γουέλινγκτον στη Νέα Ζηλανδία, αλλά και πόλεις των νησιών του Ειρηνικού, όπως το Πορτ Μόρεσμπι και η Νουκουαλόφα, που διατηρούν παραδοσιακούς τρόπους ζωής παρά την επιρροή της σύγχρονης εποχής. Επιπρόσθετα, αξιολογούνται οι πολιτισμικοί πόροι που περιλαμβάνουν τις παραδόσεις των Αβορίγινων και των Μαορί, θρησκευτικά μνημεία όπως οι ναοί των Μαορί στη Νέα Ζηλανδία και ο Καθεδρικός Ναός του Σίδνεϊ, που συνδυάζουν στοιχεία της θρησκευτικής και πολιτισμικής κληρονομιάς με το τουριστικό ενδιαφέρον της περιοχής. Τέλος, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες, εργαζόμενοι/-ες σε ομάδες, να αναλύσουν την επίδραση των παραδοσιακών τελετουργιών και της τέχνης των Αβορίγινων στην τουριστική ανάπτυξη της Ωκεανίας.

2.1.B.8 | ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗ

Ο σκοπός αυτής της μαθησιακής υποεπένδυσης είναι να αναλυθούν οι φυσικοί πόροι της Ανταρκτικής και να ερμηνευτεί η σημασία τους στη μελέτη της προστασίας του περιβάλλοντος. Αρχικά, επισημαίνεται ότι η Ανταρκτική αποτελεί έναν μοναδικό προορισμό λόγω της απομόνωσης και των ακραίων καιρικών συνθηκών της. Στη συνέχεια, ονομάζονται οι κυριότεροι προορισμοί της, όπως η Χερσόνησος της Ανταρκτικής και ο Νότιος Πόλος, που προσελκύουν τουρίστες/-τριες για την εμπειρία της εξερεύνησης σε ένα από τα πιο απομακρυσμένα σημεία του πλανήτη. Ακολούθως, πε-

ριγράφονται τα ιδιαίτερα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της περιοχής, όπως οι εκτεταμένοι παγετώνες και η μοναδική βιοποικιλότητα, που αποτελούν πόλο έλξης για ειδικές μορφές τουρισμού, όπως ο οικολογικός τουρισμός και ο τουρισμός περιπέτειας. Παράλληλα, αναγνωρίζεται η σημασία της προστασίας του ευαίσθητου περιβάλλοντος της Ανταρκτικής και οι προκλήσεις που προκύπτουν από την αυξανόμενη τουριστική δραστηριότητα, με περιηγήσεις που επιτρέπουν στους/στις επισκέπτες/-τριες να ζήσουν από κοντά το μεγαλειώδες τοπίο, παρατηρώντας την άγρια ζωή και τους παγετώνες. Επιπρόσθετα, διασαφηνίζεται ότι, παρά το γεγονός ότι δεν διαθέτει μόνιμους/-ες κατοίκους, το ανθρωπογενές περιβάλλον της Ανταρκτικής αποτελείται από ερευνητικούς σταθμούς που διατηρούνται από διάφορες χώρες, οι οποίοι αναγνωρίζονται ως κέντρα ανθρώπινης δραστηριότητας όπου πραγματοποιούνται επιστημονικές μελέτες και παρατηρήσεις σχετικά με τα γεωλογικά, κλιματολογικά και οικολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Όσον αφορά τα θρησκευτικά μνημεία, διασαφηνίζεται ότι η Ανταρκτική δεν διαθέτει παραδοσιακά θρησκευτικά μνημεία, όπως οι άλλες ήπειροι. Ωστόσο, μελετώνται τα ηθικά και φιλοσοφικά ζητήματα που προκύπτουν από την ανθρώπινη παρουσία σε ένα τόσο ακραίο περιβάλλον, το οποίο αντιμετωπίζεται ως ένας χώρος σεβασμού προς τη φύση και την ίδια την ύπαρξη.

2.1.B.9 | ΧΡΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΔΗΓΩΝ

Η παρούσα υποενότητα αποσκοπεί στη μελέτη και κατανόηση της χρήσης επαγγελματικών και κοινών τουριστικών οδηγιών για την αποτελεσματική διαχείριση ταξιδιωτικών υπηρεσιών. Αρχικά, εξηγείται ότι οι επαγγελματικοί τουριστικοί οδηγοί συνιστούν εξειδικευμένα εργαλεία που προορίζονται κυρίως για επαγγελματίες του τουρισμού, όπως ταξιδιωτικά πρακτορεία, tour operators και ταξιδιωτικούς συμβούλους. Στη συνέχεια, εξειδικεύονται οι πληροφορίες που παρέχουν, οι οποίες περιλαμβάνουν λεπτομέρειες για προορισμούς, μεταφορές, καταλύματα, δραστηριότητες, υπηρεσίες, καθώς και αναλύσεις της αγοράς και των τάσεων του τουρισμού. Ακολούθως, ερμηνεύεται η συμβολή τους στην ακριβή προετοιμασία των ταξιδιωτικών πακέτων και στην επίλυση προβλημάτων που μπορεί να προκύψουν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Περαιτέρω, παρουσιάζονται μερικοί από αυτούς, όπως ο OAG (Official Airline Guide), που περιλαμβάνει λεπτομέρειες για δρομολόγια, συνδέσεις και χαρακτηριστικά αεροπορικών εταιρειών παγκοσμίως, και ο GTP (Greek Travel Pages), ένας εξειδικευμένος οδηγός τουριστικών πληροφοριών για την Ελλάδα, πολύτιμο εργαλείο για ταξιδιωτικά γραφεία και επαγγελματίες που συνεργάζονται με προορισμούς στην Ελλάδα και χρειάζονται αναλυτικές πληροφορίες για τοπικούς παρόχους και υπηρεσίες. Στη συνέχεια, προβάλλονται οι κοινοί τουριστικοί οδηγοί που προορίζονται για το ευρύ κοινό και παρέχουν πληροφορίες που είναι χρήσιμες για τον/τη μέσο/-η ταξιδιώτη/-τρια. Ακολούθως, εξειδικεύονται οι πληροφορίες που παρέχουν, οι οποίες περιλαμβάνουν λεπτομέρειες για αξιοθέατα, εστιατόρια, καταλύματα, συμβουλές για τον τουριστικό προορισμό, χάρτες και προτάσεις δραστηριοτήτων, που

βοηθούν τους/τις τουρίστες/-τριες να οργανώσουν τη διαμονή τους και να κάνουν τις επιλογές τους με βάση τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα. Περαιτέρω, παρουσιάζονται μερικοί από αυτούς, όπως οι Fodor's Travel Guides, Lonely Planet Guides, Insight Guides, Rough Guides, AAA Travel Guides, National Geographic Traveler Guides κ.ά.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μοίρα-Μυλωνοπούλου, Π. (2001). *Τουριστική γεωγραφία. Αφρική, Αμερική, Ωκεανία*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
2. Μοίρα-Μυλωνοπούλου, Π. (2000). *Τουριστική γεωγραφία. Ασία*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

Συμπληρωματικές

1. Lozato-Giotart, J.-P. (1996). *Τουριστική γεωγραφία* (μτφρ. Μ. Πολίτης). Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
2. Μοίρα-Μυλωνοπούλου, Π. (1999). *Τουριστική γεωγραφία. Ευρώπη*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

2.1.Γ • ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες σχετικά με τις θρησκευτικές και προσκυνηματικές περιηγήσεις στον ελλαδικό χώρο. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στο ιστορικό και θρησκευτικό πλαίσιο αυτής της κληρονομιάς, στα συστατικά στοιχεία και τα χαρακτηριστικά της. Εξετάζονται η χριστιανική τοπογραφία (μνημεία, ναοί, μοναστήρια κ.ά.) και η θρησκευτική, καλλιτεχνική και πολιτιστική τους αξία. Παρουσιάζονται οι διαδρομές και οι τόποι παρουσίας των αγίων, τα λατρευτικά τους δίκτυα, τα εκκλησιαστικά και μοναστικά δίκτυα. Περιγράφονται οι θρησκευτικές εορτές, οι τελετές και εκδηλώσεις θρησκευτικού χαρακτήρα και οι θρησκευτικές παραδόσεις με τις τοπικές παραλλαγές τους. Αναφέρονται, επίσης, τα βυζαντινά και εκκλησιαστικά μουσεία, το κειμηλιακό απόθεμα, οι εκθέσεις και συλλογές με θρησκευτικές αναφορές, καθώς και κάθε μορφή βυζαντινής τέχνης. Περιγράφονται, τέλος, ναοί άλλων χριστιανικών ομολογιών, καθώς και τα εβραϊκά και οθωμανικά θρησκευτικά μνημεία που υπάρχουν σε κάθε περιοχή. Στη μαθησιακή ενότητα του εξαμήνου Α΄ εξετάζονται: Μακεδονία και Θράκη. Κατά τη διάρκεια της εργαστηριακής κατάρτισης προτείνονται: α) έρευνα για τον γεωγραφικό και τουριστικό προσδιορισμό και τη θρησκευτική κληρονομιά της κάθε περιοχής, β) σύνταξη και πα-

ρουσίαση θρησκευτικών και προσκυνηματικών οδηγιών, διαδρομών και δικτύων για τους προορισμούς, και γ) εκπαιδευτικές επισκέψεις στις εξεταζόμενες περιοχές.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Ορίζουν τα γεωγραφικά και τουριστικά χαρακτηριστικά του τόπου προορισμού,
- Αναγνωρίζουν τα στοιχεία που συνθέτουν τη θρησκευτική κληρονομιά της Μακεδονίας και της Θράκης,
- Περιγράφουν το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο αναπτύσσεται η θρησκευτική κληρονομιά της Μακεδονίας και της Θράκης,
- Εξετάζουν τα μνημεία και τα προσκυνήματα ερμηνεύοντας τη θρησκευτική, καλλιτεχνική και πολιτιστική τους αξία,
- Ερευνούν τις διαδρομές και τους τρόπους παρουσίας των αγίων και τους τρόπους διάδοσης και απόδοσης τιμής προς αυτούς,
- Διακρίνουν τους σταθμούς της ιστορίας και της πνευματικότητας της ορθοδοξίας,
- Εξετάζουν τις εορτές και τις θρησκευτικές παραδόσεις της Μακεδονίας και της Θράκης, με τις τοπικές παραλλαγές τους,
- Εντοπίζουν τη μοναχική παράδοση και τη μοναστηριακή κληρονομιά της Μακεδονίας και της Θράκης,
- Προτείνουν νέες θρησκευτικές και προσκυνηματικές διαδρομές αξιοποιώντας νέες πληροφορίες για τα στοιχεία που συνθέτουν τη θρησκευτική κληρονομιά της Μακεδονίας και της Θράκης,
- Παρουσιάζουν καινοτόμα εξειδικευμένα προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων με βάση την ιδιαιτέρη θρησκευτική κληρονομιά της Μακεδονίας και της Θράκης,
- Ενθαρρύνουν δράσεις για την έρευνα, ανάδειξη, προβολή και προστασία της θρησκευτικής κληρονομιάς και των προσκυνημάτων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Θρησκευτικά μνημεία / Θρησκευτικές περιηγήσεις / Θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά / Χριστιανικοί ναοί / Εβραϊκές συναγωγές / Ισλαμικά τζαμιά / Κειμήλια / Βυζαντινή τέχνη.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (1), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
2	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
3	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ
4	ΕΒΡΑΪΚΑ ΚΑΙ ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ
5	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ
6	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΡΑΚΗ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Γ.1 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην ανάδειξη των θρησκευτικών μνημείων της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Εκτενής αναφορά γίνεται στην περιφερειακή ενότητα της Θεσσαλονίκης και στα ιδιαίτερα παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά μνημεία της. Στη συνέχεια, η διδασκαλία εστιάζεται στην περιοχή της Χαλκιδικής και προβάλλεται το Άγιο Όρος ως μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τη μοναστική και ασκητική ζωή, ανακαλύπτουν την πνευματικότητα του ιερού τόπου του Αγίου Όρους, τη σπάνια αρχιτεκτονική των ναών, αλλά και τα θρησκευτικά σύμβολα και κειμήλια που υπάρχουν στο εσωτερικό των μονών. Κάτι τέτοιο τους καθιστά ικανούς/-ές για την πλήρη ενημέρωση των ταξιδιωτών/-τριών-προσκυνητών/-τριών για δημοφιλείς θρησκευτικούς και προσκυνηματικούς προορισμούς στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, στοχεύοντας με αυτό τον τρόπο στην τουριστική προβολή και ανάπτυξη της Ελλάδας. Ακόμα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν άριστου επιπέδου εξυπηρέτηση και ποιοτική παροχή υπηρεσιών σε ταξιδιώτες/-τριες-προσκυνητές/-τριες που επισκέπτονται την Κεντρική Μακεδονία. Επιπλέον, παρουσιάζονται τα πιο σημαντικά θρησκευτικά μνημεία των περιφερειακών ενοτήτων Ημαθίας, Πέλλας, Πιερίας. Ακολούθως, σχετική αναφορά γίνεται στις θρησκευτικές περιηγήσεις και διαδρομές στις περιοχές Κιλκίς και Σερρών. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η συγκέντρωση πληροφοριών και η έρευνα θρησκευτικών μνημείων των περιοχών της Κεντρικής Μακεδονίας.

2.1.Γ.2 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζει τις θρησκευτικές διαδρομές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Αρχικά, δίνονται πληροφορίες για την περιφερειακή ενότητα Καστοριάς, για τη μνημειακή τοπογραφία της βυζαντινής της πόλης και

τους επιβλητικούς ναούς της. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια επικεντρώνεται στα θρησκευτικά μνημεία της περιοχής της Φλώρινας και στα σπηλαιώδη ασκηταριά στη Μεγάλη Πρέσπα, αλλά και στη Βασιλική του Αγίου Αχιλλείου στη Μικρή Πρέσπα. Επίσης, αναδεικνύονται οι περιοχές των Γρεβενών και της Κοζάνης για θρησκευτικές περιηγήσεις σε παλαιοχριστιανικές (Βασιλική Αγίας Παρασκευής στην Κοζάνη) και μεταβυζαντινές εκκλησίες (ναός Αγίου Νικολάου στο Περιβόλι Γρεβενών), αλλά και για επισκέψεις σε ιερές μονές. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν για τους βίους αγίων που συνδέονται με τους διάφορους θρησκευτικούς χώρους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτούν δεξιότητες ορθής επικοινωνίας και να είναι σε θέση να δίνουν συμβουλές και να παρέχουν κατάλληλες ταξιδιωτικές πληροφορίες στους/στις τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες, οι οποίοι πραγματοποιούν θρησκευτικές περιηγήσεις στην Ελλάδα και ειδικότερα στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Ακόμα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να δημιουργούν βιωματικές, εξατομικευμένες εμπειρίες στους/στις επισκέπτες/-τριες θρησκευτικών μνημείων και να σχεδιάζουν εξειδικευμένα εκδρομικά προγράμματα θρησκευτικού ενδιαφέροντος. Τέλος, προτείνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η συλλογή πληροφοριών και η έρευνα, με σχετική βιβλιογραφία και πηγές, θρησκευτικών μνημείων των περιοχών της Δυτικής Μακεδονίας.

2.1.Γ.3 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ

Σκοπός της συγκεκριμένης μαθησιακής υποενότητας είναι η ανάδειξη των θρησκευτικών μνημείων στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Αρχικά, προβάλλονται οι ναοί (μεταβυζαντινή εκκλησία Αγίων Θεοδώρων) και οι μονές (Ανάληψη του Σωτήρος) στην περιοχή της Δράμας. Έπειτα, αναλύονται ο εσωτερικός γλυπτικός και ζωγραφικός διάκοσμος, καθώς και η σπάνια αρχιτεκτονική των εκκλησιών και μονών στην περιφερειακή ενότητα Έβρου. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εστιάζουν στην τοποθεσία της Καβάλας και πιο συγκεκριμένα στον αρχαιολογικό χώρο των Φιλίππων, ο οποίος αποτελεί μνημείο παγκόσμιας πολιτισμικής κληρονομιάς της UNESCO. Σε αυτή την περιήγηση, οι ταξιδιώτες/-τριες-προσκυνητές/-τριες ανακαλύπτουν το αρχαίο θέατρο, την πόλη των Φιλίππων με την αγορά της, ερείπια από την παλαιοχριστιανική βασιλική εκκλησία και το αρχαιολογικό μουσείο. Η συγκεκριμένη περιοχή είναι ευρέως γνωστή στους/στις τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες, και αυτό άμεσα αυξάνει την επισκεψιμότητα και το τουριστικό ενδιαφέρον. Επιπλέον, σημεία που χρήζουν ιδιαίτερης επισήμανσης είναι τα εκκλησιαστικά μουσεία, αλλά και επιβλητικοί ναοί στη Θάσο, στην Ξάνθη και στη Ροδόπη. Έχοντας αντλήσει όλες αυτές τις γνώσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να παρέχουν υψηλού επιπέδου υπηρεσίες υποδοχής και συνοδείας σε ταξιδιώτες/-τριες-προσκυνητές/-τριες. Επιπλέον, είναι ικανοί/-ές να σχεδιάζουν εξατομικευμένες βιωματικές εμπειρίες θρησκευτικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος, καλύπτοντας κάθε ανάγκη και απαίτηση

των τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Τέλος, προτείνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η ομαδοσυνεργατική σχεδίαση και οργάνωση τουριστικών οδηγιών με δημοφιλείς θρησκευτικούς προορισμούς στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

2.1.Γ.4 | ΕΒΡΑΪΚΑ ΚΑΙ ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ

Η παρούσα μαθησιακή ενότητα παρουσιάζει τα πιο σημαντικά εβραϊκά και οθωμανικά μνημεία στη Μακεδονία και Θράκη. Αρχικά, προβάλλονται τα επιβλητικά τζαμιά στις Σέρρες (Αχμέτ Πασά, Μπεζεστένι, Τζιτζιρλί, Μουσταφά Μπέη κ.ά.). Στη συνέχεια, εξετάζονται τα τέσσερα σωζόμενα τζαμιά και το μνημείο εβραϊκού Ολοκαυτώματος στη Δράμα. Επίσης, αναδεικνύονται τα ισλαμικά θρησκευτικά μνημεία στην Αλεξανδρούπολη και το Διδυμότειχο. Έπειτα, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στην ανάλυση του θρησκευτικού και εκπαιδευτικού συγκροτήματος Ιμαρέτ στην Καβάλα. Πρόκειται για ένα σύνολο κτιρίων με σπάνια αρχιτεκτονική και υψηλή αισθητική αξία. Ακόμα, ιδιαίτερη σημασία δίνεται στο Ιμαρέτ της Ιεράς Μητροπόλεως Μαρωνείας και Κομοτηνής και στη μετατροπή του σε εκκλησιαστικό μουσείο. Επίσης, στην Κομοτηνή επισημαίνονται ο ισλαμικός Πύργος Ωρολογίου, το Γενί και το Εσκι Τζαμί ως τουριστικοί χώροι θρησκευτικού ενδιαφέροντος. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τα θρησκευτικά μνημεία του ιουδαϊσμού μέσα από τις περίφημες εβραϊκές συναγωγές της Θεσσαλονίκης και της Βέροιας. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν ειδικές γνώσεις και διαθρησκειακές δεξιότητες επικοινωνίας χρήσιμες στη μετέπειτα παροχή υπηρεσιών υποδοχής και εξυπηρέτησης αλλόθρησκων τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί/-ές να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν ειδικές στρατηγικές προώθησης και προβολής επιλεγμένων τοποθεσιών θρησκευτικού ενδιαφέροντος ως τόπων συνάντησης όλων των θρησκειών. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η έρευνα με βιβλιογραφικές αναφορές των εβραϊκών και ισλαμικών θρησκευτικών μνημείων της Μακεδονίας και της Θράκης.

2.1.Γ.5 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζεται ο θρησκευτικός και πολιτιστικός πλούτος της Μακεδονίας και Θράκης. Συγκεκριμένα, αναγνωρίζονται τα θρησκευτικά τοπικά σύμβολα και ιερά κειμήλια θρησκειών και πολιτισμών και γίνεται αναφορά στην αρχιτεκτονική ναών και στον ζωγραφικό και γλυπτικό διάκοσμο εκκλησιών. Στη συνέχεια, περιγράφονται οι λατρευτικές τελετές και θρησκευτικές τοπικές εκδηλώσεις, τα ήθη και έθιμα και οι λαϊκές παραδόσεις. Ακόμα, προβάλλονται τα βυζαντινά και εκκλησιαστικά μουσεία ως χώροι επικοινωνίας και κοινωνικής έκφρασης. Επιπλέον, ο/η εκπαιδευτής/-τρια δίνει έμφαση στην αξιοποίηση της θρησκευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ως αναπόσπαστου στοιχείου του τουρισμού. Κάτι τέτοιο

σημαίνει ότι προτείνονται ως θρησκευτικοί τουριστικοί προορισμοί τόποι με πολιτιστικό ενδιαφέρον, όπου οι τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες απολαμβάνουν γαστρονομικές τοπικές εμπειρίες, συμμετέχουν σε πολιτιστικά δρώμενα και πανηγύρια και επισκέπτονται εκκλησιαστικούς χώρους. Αυτό έχει ως συνέπεια την ύπαρξη πιστών επισκεπτών-προσκυνητών, οι οποίοι πραγματοποιούν επαναλαμβανόμενα βιωματικά ταξίδια με μοναδικές αναμνήσεις. Επιπρόσθετα, γίνεται αναφορά στα ιερά προσκυνήματα της Μακεδονίας και Θράκης, εξετάζοντας το Άγιο Όρος με τη μοναστική και ασκητική ζωή, αλλά και τον αρχαιολογικό χώρο των Φιλίππων, που αποτελούν θρησκευτικά μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν δεξιότητες παρουσίασης και προώθησης της θρησκευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας στους Έλληνες και ξένους τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες. Επίσης, η στενή σχέση της θρησκείας με τον πολιτισμό αποτυπώνεται μέσα από την τεράστια συμβολή της θρησκείας στη δημιουργία και στην παραγωγή πολιτιστικών τουριστικών προϊόντων. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης η συγκέντρωση πληροφοριών και η έρευνα από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για τη θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά επιλεγμένων ιερών τόπων Μακεδονίας και Θράκης.

2.1.Γ.6 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΡΑΚΗ

Η τελευταία μαθησιακή υποενότητα πραγματεύεται τον σχεδιασμό και την οργάνωση μιας πρότυπης θρησκευτικής διαδρομής με σύνολο επιλεγμένων μνημείων στη Μακεδονία και Θράκη. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τον τρόπο διαχείρισης των διαφόρων χρονικών διαστημάτων σε εκδρομικό πρόγραμμα θρησκευτικών προορισμών, ακολουθώντας χιλιομετρικούς πίνακες και αποδίδοντας τις συνολικές δαπάνες μέσα από την αντίστοιχη οικονομική ανάλυση. Επιπλέον, εξοικειώνονται με τον τρόπο επιλογής των πιο δημοφιλών τουριστικών μνημείων θρησκευτικού ενδιαφέροντος στο εκδρομικό ταξίδι. Επίσης, αντιλαμβάνονται την έννοια της φιλοξενίας και τη συνδυάζουν με την επίδειξη του γαστρονομικού πλούτου του κάθε τόπου, αλλά και με τις ιδιαίτερες παραδοσιακές πανηγύρεις και εκδηλώσεις. Ακόμη, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν την ανάγκη σύγχρονων βιωματικών θρησκευτικών διαδρομών μέσα από τη συμμετοχή και εμπλοκή των τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών σε πολιτιστικές τοπικές δραστηριότητες. Σε αυτό το σημείο χρειάζεται να αναφερθεί ότι οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν, μέσα από τον στρατηγικό σχεδιασμό θρησκευτικών και προσκυνηματικών περιηγήσεων, τα διάφορα ήθη και έθιμα, τα θρησκευτικά σύμβολα, κοσμήματα και κειμήλια. Επιπρόσθετα, αναγνωρίζουν την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική των θρησκευτικών μνημείων και διακρίνουν τον ζωγραφικό και γλυπτικό διάκοσμο των διαφόρων εκκλησιών. Εξάλλου, ως χρήσιμο βοήθημα στην άσκηση της ειδικότητάς τους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εντάσσουν μουσειακούς και θρησκευτικούς χώρους και πολιτιστικά δρώμενα στην οργάνωση ειδικών τουριστι-

κών ταξιδιών στη Μακεδονία και Θράκη. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική εξάσκηση η αποτύπωση ενός πλήρους οργανωμένου πολυήμερου εκδρομικού ταξιδιού θρησκευτικού ενδιαφέροντος στη Μακεδονία και Θράκη από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, ώστε να αλληλεπιδράσουν και να διατυπώσουν κριτικά τις προσωπικές απόψεις τους σχετικά με την ειδικότητά τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μοίρα, Π. (2019). *Θρησκευτικός τουρισμός και προσκύνημα. Πολιτικές, διαχείριση, αειφορία*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
2. Στουφή-Πουλημένου, Ι. (2020). *Χριστιανική, βυζαντινή και μεταβυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Έννοια.

Συμπληρωματικές

1. Μοίρα, Π. (2009). *Θρησκευτικός τουρισμός*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
2. Τουράτσογλου, Ι. (2004). *Μακεδονία: ιστορία, μνημεία, μουσεία*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

2.1.Δ • ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην πρακτική εφαρμογή των θεωρητικών και εργαστηριακών γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων στο πεδίο του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων, και εξετάζεται σε συνάρτηση με τις υπόλοιπες μαθησιακές ενότητες του κάθε εξαμήνου. Χώροι διεξαγωγής του μαθήματος είναι η εργαστηριακή αίθουσα της ΣΑΕΚ και χώροι εκτός της ΣΑΕΚ που σχετίζονται με το μελλοντικό πεδίο της επαγγελματικής δραστηριοποίησης των εκπαιδευομένων στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών επισκέψεων. Προτεινόμενες δραστηριότητες: 1) επισκέψεις σε τουριστικές επιχειρήσεις και φορείς τουρισμού, 2) επισκέψεις σε φορείς και οργανισμούς και χώρους λατρείας διαφόρων θρησκευτικών κοινοτήτων και ομολογιών, 3) συμμετοχή σε θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές, 4) παρακολούθηση σχετικών με την ειδικότητα συνεδρίων, 5) διεξαγωγή ασκήσεων πεδίου με στόχο την αναπαράσταση οδηγούμενης τουριστικής εκδρομής, 6) σχεδιασμός, σε συνεννόηση με τη ΣΑΕΚ και τους/τις σπουδαστές/-τριες, και υλοποίηση πολυήμερων εκδρομών στην Ελλάδα, οι οποίες να εξυπηρετούν πολλούς από τους παραπάνω στόχους. Στο εξάμηνο Α΄ οι σπουδαστές/-τριες μπορούν να εστιάσουν στη μελέτη και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων στη Μακεδονία και τη Θράκη.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Δημιουργούν εκδρομικά προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Παρέχουν υπηρεσίες συνοδείας σε θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες, μεμονωμένους/-ες ή σε ομάδες (γκρουπ), Έλληνες/-ίδες ή αλλοδαπούς/-ές, οποιασδήποτε θρησκείας ή δόγματος, στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, ως τουριστικοί/-ές συνοδοί,
- Αναλύουν δεδομένα και πληροφορίες με τη χρήση των απαραίτητων τεχνολογιών,
- Ορίζουν το επάγγελμά τους, τα καθήκοντα, τις υποχρεώσεις τους, τους κανονισμούς και τη σχετική νομοθεσία, καθώς και τους κανόνες της σχετικής επαγγελματικής δεοντολογίας,
- Υλοποιούν εξειδικευμένες συνοδείες σε θρησκευτικούς χώρους και μνημεία, καθώς και σε κάθε είδους θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές,
- Προτείνουν σχέδια ταξιδιών, περιηγήσεων, νέων προορισμών και θεματικών διαδρομών, θρησκευτικών και προσκυνηματικών,
- Παρουσιάζουν θρησκευτικά μνημεία, χώρους, εκθέματα και μουσεία, αντιλαμβάνομενοι/-ες την ιστορία τους και συνειδητοποιώντας την αξία τους,
- Προσδιορίζουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αρχιτεκτονικής και του διακόσμου των μνημείων αλλά και των λατρευτικών αντικειμένων (ιερών εικόνων, λειψάνων κ.ά.),
- Επιλέγουν τις κατάλληλες θρησκευτικές και θεολογικές γνώσεις για τον σχεδιασμό ενός προγράμματος θρησκευτικής ή προσκυνηματικής περιήγησης και για την εξειδικευμένη συνοδεία που θα παρέχουν σε θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες,
- Διακρίνουν την ιστορική εξέλιξη των θρησκευτικών μνημείων αναγνωρίζοντας τη σημασία τους για την κοινωνία και τον πολιτισμό,
- Αντιλαμβάνονται τις ιδιαιτερότητες του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Διαμορφώνουν μία συνολική αντίληψη επιδεικνύοντας σεβασμό απέναντι στη θρησκευτικότητα και στον πολιτισμό των ταξιδιωτών/-τριών και περιηγητών/-τριών,
- Επικοινωνούν με τις κατηγορίες ταξιδιωτών/-τριών και περιηγητών/-τριών με τρόπο αποδοτικό και αποτελεσματικό,
- Συνεργάζονται με συναδέλφους, προμηθευτές/-τριες και πωλητές τουριστικών υπηρεσιών και με επαγγελματίες άλλων τουριστικών ειδικοτήτων,
- Εφαρμόζουν τρόπους αντιμετώπισης εκτάκτων περιστατικών και βασικούς κανόνες πρώτων βοηθειών και υγιεινής,
- Προτείνουν βελτιώσεις στα εκτελούμενα τουριστικά προγράμματα,
- Συνδυάζουν και άλλες θεματικές μορφές τουρισμού (πολιτιστικός, εκπαιδευτικός, οικολογικός, γαστρονομικός κ.ά.),

- Εμπλουτίζουν τη θρησκευτική και προσκυνηματική περιήγηση και με άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες,
- Ενημερώνονται για τις εξελίξεις και τις τάσεις που διαμορφώνονται στον χώρο του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Εκτιμούν τον ρόλο της ψηφιακής τεχνολογίας στην ταξιδιωτική βιομηχανία,
- Χρησιμοποιούν τις ψηφιακές πλατφόρμες κράτησης, διαχείρισης και οργάνωσης που σχετίζονται με την ταξιδιωτική βιομηχανία και τις υπηρεσίες που παρέχουν,
- Συμβάλλουν μεμονωμένα ή σε συνεργασία με ιδιωτικούς ή δημόσιους φορείς στην έρευνα και ανάπτυξη στοιχείων νεοφυούς ή καινοτόμου χαρακτήρα σχετικά με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις,
- Παρέχουν, όσον αφορά τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις, εξειδικευμένες υπηρεσίες τουριστικού γραφείου, τουριστικού/-ής συνοδού, τουριστικής προβολής και ανάπτυξης, παροχής πληροφοριών, διοργάνωσης συνεδρίων και εκδηλώσεων, υποδοχής και εξυπηρέτησης πελατών/-ισσών ξενοδοχείου, καθώς και υποδοχής και ενημέρωσης επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων και εκδηλώσεων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Πρακτική άσκηση / Θρησκευτικός τουρισμός / Δεοντολογία / Επικοινωνία / Πολιτισμική ετερότητα / Ξενάγηση / Ασφάλεια / Αναστοχασμός.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ
2	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ ΣΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
3	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΙΚΡΩΝ ΞΕΝΑΓΗΣΕΩΝ
4	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ/-ΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ
5	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ
6	ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Δ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη λογική της πρακτικής άσκησης και εξηγεί τον ρόλο της ως γέφυρα ανάμεσα στη θεωρητική γνώση και στην επαγγελματική εμπειρία. Δίνεται έμφαση στην κατανόηση των στόχων της πρακτι-

κής, οι οποίοι δεν περιορίζονται στη μηχανική εφαρμογή γνώσεων αλλά προϋποθέτουν ενεργό συμμετοχή, παρατήρηση και αναστοχασμό. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τις προσδοκίες του φορέα υποδοχής, τις υποχρεώσεις τους και τη σημασία της επαγγελματικής εικόνας. Παράλληλα, αναδεικνύεται η αξία της συνεργασίας με συναδέλφους και επόπτες, καθώς και η ανάγκη τήρησης βασικών κανόνων συμπεριφοράς και επικοινωνίας με το κοινό. Μέσα από αυτή την εισαγωγή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι η πρακτική εφαρμογή αποτελεί ευκαιρία προσωπικής ανάπτυξης και όχι απλώς υποχρέωση, ενώ αντιλαμβάνονται τη σημασία της υπευθυνότητας και της προσαρμοστικότητας στο επαγγελματικό περιβάλλον.

2.1.Δ.2 | ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ ΣΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Η παρατήρηση αποτελεί βασικό εργαλείο μάθησης, καθώς δίνει τη δυνατότητα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αντιληφθούν πώς εφαρμόζονται στην πράξη οι γνώσεις της ειδικότητας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να παρακολουθήσουν και να καταγράψουν δραστηριότητες σε ναούς, μοναστήρια, μουσεία ή τουριστικά γραφεία, όπως διαδικασίες υποδοχής, ξεναγήσεις ή τελετουργικά δρώμενα. Η καταγραφή σε ημερολόγιο ή φόρμα παρατήρησης βοηθά στη συστηματοποίηση της εμπειρίας και στη μετέπειτα ανάλυση. Μέσα από αυτή τη διαδικασία οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να εντοπίζουν καλές πρακτικές, να κατανοούν τις προκλήσεις και να αναγνωρίζουν τον ρόλο της δεοντολογίας και της επαγγελματικής συμπεριφοράς. Η υποενότητα αυτή προετοιμάζει τους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να συμμετάσχουν ενεργά σε δραστηριότητες, καθώς πρώτα καλλιεργείται η ικανότητα παρατήρησης και κατανόησης του περιβάλλοντος. Έτσι, η παρατήρηση και η καταγραφή λειτουργούν ως πρώτο βήμα για την ανάπτυξη κριτικής σκέψης και για τη σταδιακή ένταξη των εκπαιδευομένων στην επαγγελματική πραγματικότητα του θρησκευτικού τουρισμού.

2.1.Δ.3 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΙΚΡΩΝ ΞΕΝΑΓΗΣΕΩΝ

Η ικανότητα σχεδιασμού και παρουσίασης μικρών ξεναγήσεων αποτελεί βασικό επαγγελματικό προσόν στον χώρο του θρησκευτικού τουρισμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να οργανώνουν το περιεχόμενο μιας ξεναγήσης με σαφή δομή: εισαγωγή, κύριο μέρος και συμπεράσματα. Ειδική προσοχή δίνεται στην επιλογή των πληροφοριών που θα παρουσιαστούν, με έμφαση στην ακρίβεια, τη σαφήνεια και την παιδαγωγική προσαρμογή τους στο επίπεδο των επισκεπτών. Εξασκούνται στην ανάπτυξη αφηγηματικών δεξιοτήτων, στη χρήση οπτικοακουστικών μέσων και στη διαχείριση ερωτήσεων του κοινού. Η πρακτική αυτή ενισχύει την αυτοπεποίθηση και την ικανότητα δημόσιας ομιλίας. Παράλληλα, καλλιεργείται ο σεβασμός απέναντι στη θρησκευτική παράδοση και η αποφυγή υπεραπλουστεύσεων ή ανακριβειών που θα μπορούσαν να προσβάλουν την πνευματική διάσταση των χώρων. Μέσα από ασκήσεις και προσομοιώσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν εμπειρία στη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης ξεναγήσης, ενώ μαθαίνουν να προσαρμόζουν το ύφος

και το περιεχόμενο ανάλογα με το προφίλ της ομάδας που έχουν απέναντί τους, όπως μαθητές, ξένοι επισκέπτες, προσκυνητές. Έτσι, αναπτύσσουν δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να ανταποκριθούν στις πραγματικές ανάγκες του επαγγέλματος.

2.1.Δ.4 | ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ/-ΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ

Η επικοινωνία με επισκέπτες/-τριες διαφορετικών πολιτισμικών, γλωσσικών και θρησκευτικών υποβάθρων αποτελεί καθημερινή πρόκληση στον θρησκευτικό τουρισμό. Στην υποενοότητα αυτή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκπαιδεύονται σε τεχνικές αποτελεσματικής επικοινωνίας, όπως η ενεργητική ακρόαση, η σαφής διατύπωση πληροφοριών και η χρήση απλής και κατανοητής γλώσσας. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη διαπολιτισμική ευαισθησία: οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να σέβονται διαφορετικά θρησκευτικά ήθη, να αποφεύγουν παρεξηγήσεις και να προσαρμόζουν την προσέγγισή τους ανάλογα με τις προσδοκίες των επισκεπτών. Επιπλέον, καλλιεργούνται δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων και διαχείρισης δύσκολων καταστάσεων, όπως διαφωνίες σε ομάδες ή προσβλητικές συμπεριφορές. Η πρακτική εξάσκηση περιλαμβάνει σενάρια ρόλων και προσομοιώσεις επικοινωνιακών περιστάσεων. Στόχος είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να μπορούν να παρέχουν μια εμπειρία που να χαρακτηρίζεται από σεβασμό, φιλοξενία και αυθεντικότητα σε όλους τους επισκέπτες, ανεξάρτητα από την πολιτισμική ή θρησκευτική τους ταυτότητα. Έτσι, ενισχύεται η εικόνα του επαγγέλματός ως υπευθύνου και ευαίσθητου διαμεσολαβητή μεταξύ πολιτισμών.

2.1.Δ.5 | ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Η τήρηση αρχών επαγγελματικής δεοντολογίας και κανόνων ασφάλειας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για κάθε δραστηριότητα στον χώρο του θρησκευτικού τουρισμού. Στην υποενοότητα αυτή παρουσιάζονται οι βασικές αρχές επαγγελματικής συμπεριφοράς: ευγένεια, εχεμύθεια, σεβασμός προς τον επισκέπτη και τον χώρο, ακεραιότητα και υπευθυνότητα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τους κανόνες ασφάλειας που πρέπει να εφαρμόζονται σε θρησκευτικούς χώρους, όπως η διαχείριση πλήθους, η προστασία μνημείων και η τήρηση υγειονομικών μέτρων. Παράλληλα, διδάσκονται πώς να αντιδρούν σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (πυρκαγιά, ατύχημα, ιατρικό περιστατικό), με ψυχραιμία και σύμφωνα με τα πρωτόκολλα. Ειδική έμφαση δίνεται στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς: οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκπαιδεύονται να προλαμβάνουν φθορές και να καθοδηγούν τους/τις επισκέπτες/-τριες ως προς τους κανόνες σεβασμού. Μέσα από παραδείγματα και πρακτικές ασκήσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συνειδητοποιούν ότι η δεοντολογία και η ασφάλεια δεν είναι τυπικές υποχρεώσεις, αλλά θεμελιώδεις αξίες που διασφαλίζουν την ποιότητα και την αξιοπιστία της επαγγελματικής τους ταυτότητας.

2.1.Δ.6 | ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ

Η τελευταία υποενότητα εστιάζεται στη σημασία του αναστοχασμού ως εργαλείου μάθησης και επαγγελματικής εξέλιξης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενθαρρύνονται να αξιολογούν τις εμπειρίες τους, να αναγνωρίζουν τις επιτυχίες αλλά και τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν, και να αναζητούν τρόπους βελτίωσης. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει τη σύνταξη ημερολογίου πρακτικής, τη συζήτηση σε ομάδες και την παροχή ανατροφοδότησης από επόπτες και συναδέλφους. Μέσα από τον αναστοχασμό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναπτύσσουν κριτική σκέψη, αποκτούν αυτογνωσία και ενισχύουν την ικανότητά τους να θέτουν ρεαλιστικούς επαγγελματικούς στόχους. Η αξιολόγηση δεν περιορίζεται στην απόδοση του/της εκπαιδευόμενου/-ης, αλλά επεκτείνεται και στις συνθήκες της πρακτικής: κατά πόσο ο φορέας υποδοχής παρείχε τις κατάλληλες ευκαιρίες μάθησης και ποια βελτιωτικά μέτρα μπορούν να προταθούν. Έτσι, η πρακτική άσκηση δεν αντιμετωπίζεται ως παθητική εμπειρία, αλλά ως δυναμική διαδικασία συνεχούς μάθησης και ανάπτυξης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι η ικανότητα αυτοαξιολόγησης είναι κρίσιμη για τη μελλοντική τους επαγγελματική πορεία.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Kolb, D. A. (2015). *Experiential learning: experience as the source of learning and development* (2η έκδοση). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education.
2. Σπυριδάκης, Ι. (2015). *Πρακτική άσκηση και μάθηση στον εργασιακό χώρο*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Συμπληρωματικές

1. Jarvis, P. (2009). *Learning to be a person in society*. London and New York: Routledge.
2. Χαραλάμπους, Ν. (2018). *Επαγγελματική δεοντολογία στον τουρισμό*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Βάνια.

2.1.Ε • ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην επιστήμη της θρησκειολογίας, στη γεωγραφική εξάπλωση των θρησκειών και στη σχέση τους με την τέχνη και τον πολιτισμό. Παρουσιάζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αρχαίας ελληνικής θρησκείας και τα βασικά γνωρίσματα της αιγυπτιακής και της ρωμαϊκής θρησκείας. Περιγράφεται η ιστορική εξέλιξη του ιουδαϊσμού από τους βιβλικούς χρόνους μέχρι σήμερα, αναλύοντας τις βασικές αρχές και διδασκαλίες, τα ιερά κείμε-

να, τη λατρευτική πράξη, τις γιορτές και τις εθιμικές παραδόσεις του. Περιγράφονται, επίσης, οι ιεροί τόποι, ο ιουδαϊκός ναός και η ιστορία του, ο χώρος της συναγωγής και τα χαρακτηριστικά της στοιχείας, και ερευνώνται τα ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία της εβραϊκής παρουσίας στον ελλαδικό χώρο. Εξετάζονται οι βασικοί σταθμοί της εκκλησιαστικής ιστορίας που συνέβαλαν στη διαμόρφωση, την εξάπλωση και την εξέλιξη του χριστιανισμού. Ανιχνεύεται η ιστορική εξέλιξη της Δυτικής Εκκλησίας, ενώ εξετάζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Ρωμαιοκαθολικής, της Προτεσταντικής και της Αγγλικανικής Εκκλησίας, καθώς και οι βασικές ομοιότητες και διαφορές μεταξύ ορθοδόξων, ρωμαιοκαθολικών και προτεσταντών. Προτείνονται επισκέψεις σε εβραϊκά θρησκευτικά μνημεία της περιοχής, καθώς και σε ναούς άλλων χριστιανικών ομολογιών και παρουσίαση των στοιχείων τους.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν την επιστήμη της θρησκευτολογίας και τους κλάδους της και αναγνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά των θρησκειών και την τυπολογία τους,
- Ερμηνεύουν θρησκευτολογικούς όρους, σύμβολα και συμβολισμούς χρησιμοποιώντας τη βασική επιστημονική βιβλιογραφία,
- Διακρίνουν την ιστορική εξέλιξη του ιουδαϊσμού αναγνωρίζοντας τις βασικές αρχές και διδασκαλίες του,
- Προσδιορίζουν τα ιερά κείμενα, τις λατρευτικές πρακτικές και τις παραδόσεις του ιουδαϊσμού,
- Εξετάζουν την ιστορία του ιουδαϊκού ναού και τον χώρο της συναγωγής αναλύοντας τα χαρακτηριστικά τους,
- Αξιολογούν τα τεκμήρια της εβραϊκής παρουσίας στον ελλαδικό χώρο εντάσσοντάς τα σε προγράμματα περιηγήσεων,
- Αναγνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά του θρησκευτικού περιβάλλοντος κατά τους χρόνους εμφάνισης του χριστιανισμού,
- Εντοπίζουν τους βασικούς σταθμούς στην εκκλησιαστική ιστορία που καθόρισαν την εξέλιξη του χριστιανισμού,
- Ερμηνεύουν τη σχέση χριστιανισμού και βυζαντινής κοινωνίας,
- Καταγράφουν την ιστορική εξέλιξη της Ορθόδοξης Εκκλησίας, παρουσιάζοντας τα χαρακτηριστικά των άλλων χριστιανικών δογμάτων και τις μεταξύ τους ομοιότητες και διαφορές,
- Παρουσιάζουν εξειδικευμένα προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων με βάση το θρησκευτικό υπόβαθρο των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Θρησκεία / Θρησκειολογία / Τελετουργία / Σύμβολο / Ιερά κείμενα /
Λατρευτικός χώρος / Φαινομενολογία θρησκείας / Πολιτισμός / Θρησκευτική
εμπειρία.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑ: ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ
2	ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ
3	ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ
4	ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΡΕΙΑ
5	ΙΕΡΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥΣ
6	ΣΥΜΒΟΛΑ ΚΑΙ ΙΕΡΟΙ ΧΩΡΟΙ
7	ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
8	ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

Κείμενο αναφοράς

2.1.E.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑ: ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

Η Θρησκειολογία αποτελεί τον επιστημονικό κλάδο που μελετά τις θρησκείες, τις παραδόσεις και τις ποικίλες εκφάνσεις της θρησκευτικής εμπειρίας. Στόχος της δεν είναι η αξιολόγηση της αλήθειας μιας πίστης, αλλά η κατανόηση των φαινομένων που σχετίζονται με το θρησκευτικό βίωμα. Το αντικείμενο της Θρησκειολογίας περιλαμβάνει τη μελέτη των μύθων, των τελετουργιών, των ιερών κειμένων, των θρησκευτικών κοινοτήτων και της σχέσης τους με τον πολιτισμό και την κοινωνία. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται είναι ποικίλες: η ιστορική μέθοδος εξετάζει την εξέλιξη των θρησκειών στον χρόνο· η συγκριτική μέθοδος αναδεικνύει ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα σε παραδόσεις· η κοινωνιολογική και η ανθρωπολογική προσέγγιση εξετάζουν τον ρόλο της θρησκείας σε κοινωνίες και πολιτισμούς· η φαινομενολογική προσέγγιση εστιάζεται στην περιγραφή της θρησκευτικής εμπειρίας χωρίς αξιολογικές κρίσεις. Μέσα από αυτές τις προσεγγίσεις, η Θρησκειολογία βοηθά στην κατανόηση της ποικιλομορφίας της θρησκευτικής ζωής και στη διαμόρφωση διαλόγου ανάμεσα σε διαφορετικές παραδόσεις. Για τον/την επαγγελματία του θρησκευτικού τουρισμού, η γνώση αυτή αποτελεί πολύτιμο εργαλείο για τον σεβασμό της διαφορετικότητας και την ανάδειξη της θρησκευτικής κληρονομιάς.

2.1.E.2 | ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Η θρησκεία αποτελεί πολυσύνθετο φαινόμενο, που έχει οριστεί με διαφορετικούς τρόπους από κοινωνιολόγους, θεολόγους και φιλοσόφους. Ο Εμίλ Ντυρκέμ την περιέγραψε ως «σύστημα πεποιθήσεων και πρακτικών που ενώνουν τους ανθρώπους σε μια ηθική κοινότητα». Ο Μαξ Βέμπερ ανέδειξε τον ρόλο της θρησκείας στη διαμόρφωση αξιών που επηρεάζουν την οικονομία και την κοινωνία. Ο Μιρτσέα Ελιάντε τόνισε την ιερότητα ως βασικό άξονα του θρησκευτικού φαινομένου. Οι λειτουργίες της θρησκείας εκτείνονται σε πολλαπλά επίπεδα. Σε ατομικό επίπεδο, προσφέρει νόημα στη ζωή, απαντήσεις σε υπαρξιακά ερωτήματα και ενίσχυση της ψυχολογικής ανθεκτικότητας. Σε κοινωνικό επίπεδο, δημιουργεί δεσμούς, θεσπίζει κανόνες συμπεριφοράς και ενισχύει την κοινωνική συνοχή. Παράλληλα, η θρησκεία λειτουργεί ως παράγοντας πολιτισμικής ταυτότητας και κληρονομιάς, ενώ επηρεάζει την τέχνη, τη μουσική, τη λογοτεχνία και την αρχιτεκτονική. Η κατανόηση των πολλαπλών λειτουργιών της θρησκείας επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αναγνωρίζουν τον ρόλο της σε διάφορες κοινωνίες και εποχές. Για τον χώρο του θρησκευτικού τουρισμού, η γνώση αυτή είναι απαραίτητη, καθώς βοηθά στον σεβασμό των τοπικών παραδόσεων και στην παρουσίαση των μνημείων με ευαισθησία και ακρίβεια.

2.1.E.3 | ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ

Οι μύθοι αποτελούν βασικό στοιχείο της θρησκευτικής ζωής και χρησιμοποιούνται από τις θρησκείες για να εξηγήσουν την προέλευση του κόσμου, την ύπαρξη του ανθρώπου και τη σχέση του ανθρώπου με το θείο. Δεν πρέπει να κατανοούνται ως ψευδείς ιστορίες, αλλά ως αφηγήσεις με βαθύ συμβολικό περιεχόμενο. Οι μύθοι προσφέρουν πρότυπα συμπεριφοράς, διαμορφώνουν αξίες και δημιουργούν ένα κοινό πλαίσιο ταυτότητας για τις θρησκευτικές κοινότητες. Για παράδειγμα, οι ελληνικοί μύθοι περί δημιουργίας του κόσμου εξηγούν την τάξη και το χάος, ενώ οι βιβλικές αφηγήσεις περιγράφουν τη δημιουργία του ανθρώπου και την πτώση του. Στον ινδουισμό, οι μύθοι για τους θεούς Βράχμα, Βισνού και Σίβα ερμηνεύουν τον κύκλο της δημιουργίας, της διατήρησης και της καταστροφής. Μέσα από την αφήγηση, οι μύθοι συμβάλλουν στην κατανόηση του θείου και καθοδηγούν τους πιστούς στη ζωή τους. Για τους/τις επαγγελματίες του θρησκευτικού τουρισμού, η γνώση των μύθων επιτρέπει την ερμηνεία των θρησκευτικών χώρων, αγαλμάτων, εικόνων και τελετών, προσφέροντας στους/στις επισκέπτες/-τριες μια βαθύτερη εμπειρία. Έτσι, οι μύθοι συνδέουν το παρελθόν με το παρόν και προσδίδουν νόημα στη συλλογική μνήμη και την πολιτισμική κληρονομιά.

2.1.E.4 | ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΡΕΙΑ

Η τελετουργία αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο κάθε θρησκείας, καθώς μέσω αυτής οι πιστοί εκφράζουν και βιώνουν τη σχέση τους με το θείο. Οι τελετές μπορεί να είναι απλές, όπως η προσευχή, ή σύνθετες, όπως μια λιτανεία ή μια τελετή μύησης. Κοινό

τους χαρακτηριστικό είναι η τήρηση συμβολικών πράξεων, λέξεων και κινήσεων που δημιουργούν ένα πλαίσιο ιερότητας. Η λατρεία, ως συλλογική μορφή τελετουργίας, ενισχύει τη συνοχή της κοινότητας, ανανεώνει την πίστη και προσφέρει ένα αίσθημα συμμετοχής σε κάτι υπερβατικό. Στις διαφορετικές θρησκείες, οι τελετουργίες αποκτούν ποικίλες μορφές: στη χριστιανική παράδοση κυριαρχούν τα μυστήρια και οι λειτουργίες, στον ιουδαϊσμό οι εορτές και οι προσευχές στη συναγωγή, στο Ισλάμ οι καθημερινές προσευχές και το προσκύνημα στη Μέκκα. Οι τελετές συχνά συνδέονται με συγκεκριμένους τόπους, χρόνους και αντικείμενα που αποκτούν ιερό χαρακτήρα. Μέσω της κατανόησης της τελετουργίας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να εκτιμήσουν τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνίες βιώνουν το θρησκευτικό στοιχείο. Για τον θρησκευτικό τουρισμό, η γνώση των τελετουργιών είναι απαραίτητη, ώστε να παρουσιάζονται οι λατρευτικές πρακτικές με σεβασμό και αυθεντικότητα, αποφεύγοντας την αποθρησκευοποίηση ή την εμπορευματοποίησή τους.

2.1.E.5 | ΙΕΡΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥΣ

Τα ιερά κείμενα αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία των θρησκευτικών παραδόσεων, καθώς καταγράφουν διδασκαλίες, μύθους, προσευχές και κανόνες που καθοδηγούν την πίστη και την πράξη των πιστών. Η Βίβλος για τον χριστιανισμό, το Κοράνι για το ισλάμ, οι Βέδες για τον ινδουισμό ή οι Σούτρες για τον βουδισμό αποτελούν παραδείγματα κειμένων με πνευματική και θεολογική αυθεντία. Τα κείμενα αυτά δεν έχουν μόνο θρησκευτική, αλλά και πολιτιστική αξία, καθώς επηρέασαν τη λογοτεχνία, την τέχνη, το δίκαιο και την κοινωνική οργάνωση. Η ερμηνεία τους γίνεται με διάφορες μεθόδους: η θεολογική ερμηνεία τα προσεγγίζει ως θεόπνευστα, η ιστορικο-κριτική μέθοδος εξετάζει το κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο της συγγραφής τους, ενώ η φαινομενολογική προσέγγιση εστιάζεται στον τρόπο με τον οποίο βιώνονται από τους πιστούς. Η γνώση των ιερών κειμένων επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αναγνωρίζουν την ποικιλία της θρησκευτικής σκέψης και να κατανοούν τις αξίες που διαμόρφωσαν πολιτισμούς. Για τον/την επαγγελματία του θρησκευτικού τουρισμού, η εξοικείωση με τα κείμενα αυτά είναι καθοριστική, καθώς τα μνημεία, οι ναοί και οι τελετές που επισκέπτονται οι προσκυνητές έχουν άμεση σχέση με όσα περιγράφουν και διδάσκουν.

2.1.E.6 | ΣΥΜΒΟΛΑ ΚΑΙ ΙΕΡΟΙ ΧΩΡΟΙ

Τα θρησκευτικά σύμβολα και οι ιεροί χώροι εκφράζουν με ορατό και υλικό τρόπο την πνευματικότητα και τις αξίες μιας θρησκευτικής κοινότητας. Σύμβολα όπως ο σταυρός στον χριστιανισμό, η ημισέληνος στο ισλάμ, το άστρο του Δαβίδ στον ιουδαϊσμό ή το μαντάλα στον βουδισμό μεταδίδουν πυκνά νοήματα που συνδέονται με την πίστη, τη σωτηρία, την ελπίδα ή την ενότητα. Οι ιεροί χώροι, όπως ναοί, μοναστήρια, συναγωγές, τζαμιά ή ιερά φυσικά τοπία, λειτουργούν ως τόποι συνάντησης του ανθρώπου με το θείο. Η αρχιτεκτονική, η διακόσμηση και η τοποθεσία τους αντανakλούν θεο-

λογικές αντιλήψεις και πολιτισμικές παραδόσεις. Τα σύμβολα και οι χώροι δεν αποτελούν στατικά αντικείμενα αλλά ζωντανά στοιχεία που συνεχίζουν να εμπνέουν, να καθοδηγούν και να διαμορφώνουν τη θρησκευτική ζωή. Η κατανόησή τους επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αποκωδικοποιούν τα νοήματα που εμπεριέχουν και να μεταδίδουν αυτά τα νοήματα με σαφήνεια στους επισκέπτες. Στον θρησκευτικό τουρισμό, οι συμβολισμοί και η σημασία των χώρων πρέπει να παρουσιάζονται με σεβασμό και ακρίβεια, ώστε να ενισχύεται η πνευματική εμπειρία και να αποφεύγεται η εμπορευματοποίηση ή η επιφανειακή ανάγνωση.

2.1.E.7 | ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Η θρησκεία και ο πολιτισμός συνδέονται άρρηκτα, καθώς η πρώτη επηρεάζει και διαμορφώνει την τέχνη, τη γλώσσα, τη μουσική, την ηθική και τις κοινωνικές πρακτικές. Από τους καθεδρικούς ναούς της Ευρώπης μέχρι τα ιερά του ινδουισμού στην Ινδία, οι πολιτισμικές εκφράσεις αποτυπώνουν τη θρησκευτική έμπνευση και δημιουργικότητα. Η θρησκεία αποτέλεσε κίνητρο για έργα λογοτεχνίας, ζωγραφικής, αρχιτεκτονικής και μουσικής που διαμόρφωσαν την παγκόσμια κληρονομιά. Παράλληλα, οι θρησκευτικές αξίες ενσωματώθηκαν σε θεσμούς όπως ο γάμος, η οικογένεια, η εκπαίδευση και η κοινωνική πρόνοια. Ωστόσο, η σχέση θρησκείας και πολιτισμού δεν είναι μονοδιάστατη: συχνά η θρησκεία προσαρμόζεται στις πολιτισμικές αλλαγές και επηρεάζεται από την πρόοδο της επιστήμης, της τεχνολογίας και των κοινωνικών κινήματων. Στο πλαίσιο του θρησκευτικού τουρισμού, η κατανόηση αυτής της αλληλεπίδρασης επιτρέπει στους επαγγελματίες να παρουσιάζουν τα θρησκευτικά μνημεία και τις παραδόσεις όχι αποκομμένα, αλλά ενταγμένα στο ιστορικό και πολιτισμικό τους περιβάλλον. Έτσι, η επίσκεψη σε έναν ναό ή μοναστήρι γίνεται ευκαιρία κατανόησης τόσο της θρησκευτικής όσο και της πολιτισμικής ταυτότητας ενός τόπου.

2.1.E.8 | ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

Η θρησκεία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση κοινωνικών δεσμών και στη διατήρηση της συνοχής των κοινοτήτων. Μέσα από κοινές πεποιθήσεις, τελετουργίες και αξίες δημιουργείται ένα πλαίσιο ταυτότητας και αλληλεγγύης. Οι θρησκευτικές κοινότητες λειτουργούν ως δίκτυα υποστήριξης που ενισχύουν την κοινωνική αλληλοβοήθεια και παρέχουν ηθική καθοδήγηση. Η συμμετοχή σε θρησκευτικές τελετές καλλιεργεί το αίσθημα του «ανήκειν», ενδυναμώνει την αφοσίωση στην κοινότητα και προσφέρει σταθερότητα σε περιόδους κρίσης. Παράλληλα, η θρησκεία μπορεί να αποτελέσει μέσο συμφιλίωσης, προωθώντας την ειρήνη και την κατανόηση μεταξύ διαφορετικών ομάδων. Ωστόσο, δεν λείπουν οι περιπτώσεις όπου η θρησκεία γίνεται πηγή συγκρούσεων, ιδίως όταν χρησιμοποιείται για πολιτικούς ή ιδεολογικούς σκοπούς. Η κατανόηση αυτού του διττού ρόλου είναι απαραίτητη για την ανάλυση του θρησκευτικού φαινομένου. Για τους/τις επαγγελματίες του θρησκευτικού τουρισμού, η γνώση της κοινωνικής διάστασης της θρησκείας συμβάλλει

στη σωστή παρουσίαση των θρησκευτικών παραδόσεων ως ζωντανών κοινοτήτων με κοινωνική αποστολή και όχι απλώς ως μουσειακών καταλοίπων. Έτσι, η εμπειρία των επισκεπτών εμπλουτίζεται και ενισχύεται η κατανόηση της κοινωνικής σημασίας της θρησκείας.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Eliade, M. (1999). *Εισαγωγή στη θρησκειολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών.
2. Smart, N. (1998). *The world's religions*. Cambridge: Cambridge University Press.

Συμπληρωματικές

1. Durkheim, E. (2008). *Οι στοιχειώδεις μορφές του θρησκευτικού βίου*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
2. Weber, M. (2001). *Η κοινωνιολογία της θρησκείας*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

2.1.ΣΤ • ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ I

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές έννοιες του τουρισμού, στις ιδιαιτερότητες των τουριστικών υπηρεσιών και στα είδη των τουριστικών επιχειρήσεων. Περιγράφονται τα χαρακτηριστικά, η φύση και η λειτουργία των τουριστικών γραφείων μέσα από τη διάκριση στα είδη τους. Παρουσιάζονται ο τρόπος οργάνωσης ενός τουριστικού γραφείου, οι αρμοδιότητες των διαφόρων τμημάτων του και η στελέχωσή τους, καθώς και οι τρόποι εξυπηρέτησης των πελατών/-ισμών του. Εξετάζονται, επίσης, το δίκτυο διανομής των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και οι σχέσεις και οι συνεργασίες που αναπτύσσονται με άλλες τουριστικές επιχειρήσεις και με προμηθευτές/-τριες στο πλαίσιο της δραστηριότητας του τουριστικού γραφείου. Τέλος, παρουσιάζονται το τουριστικό πακέτο και τα είδη του και περιγράφονται το περιεχόμενο και η δομή του.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν τις ιδιαιτερότητες των τουριστικών υπηρεσιών,
- Περιγράφουν τα είδη των τουριστικών επιχειρήσεων,
- Αναφέρουν τις διακρίσεις των τουριστικών γραφείων,

- Καθορίζουν τις αρμοδιότητες των τμημάτων ενός τουριστικού γραφείου και τον τρόπο στελέχωσής τους,
- Προσδιορίζουν τις υπηρεσίες που παρέχει ένα τουριστικό γραφείο,
- Διακρίνουν τα καθήκοντα του/της του/της τουριστικού/-ής συνοδού και του/της ξεναγού,
- Διαχειρίζονται τις συνεργασίες του τουριστικού γραφείου με τις άλλες τουριστικές επιχειρήσεις,
- Παρέχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες του/της τουριστικού/-ής συνοδού σε θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες,
- Παρέχουν εξατομικευμένες ταξιδιωτικές πληροφορίες, συμβουλές και οδηγίες στους πελάτες/-ισσες,
- Αναφέρουν τον ορισμό του τουριστικού πακέτου εξηγώντας τα διαφορετικά είδη του,
- Περιγράφουν το περιεχόμενο και τη δομή του τουριστικού πακέτου,
- Οργανώνουν την προβολή και προώθηση των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών του τουριστικού γραφείου,
- Υιοθετούν νέες τεχνολογίες για την οργάνωση, λειτουργία και προβολή των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών που παρέχουν.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Τουρισμός / Τουριστικές επιχειρήσεις / Τουριστικά γραφεία / Υπηρεσίες / Συνεργασίες / Τουριστικά πακέτα / Δίκτυο διανομής / Προβολή / Προώθηση / Τεχνολογία.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
2	ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ
3	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ
4	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΟΥ ΔΙΑΝΟΜΗΣ
5	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΠΑΚΕΤΑ
6	ΠΡΟΒΟΛΗ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.1.ΣΤ.1 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εισάγονται στις θεμελιώδεις αρχές και τις έννοιες που διέπουν τον τομέα του τουρισμού. Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές έννοιες του τουρισμού, όπως ο ορισμός του τουρίστα, οι διαφορετικοί τύποι τουρισμού (π.χ. τουρισμός αναψυχής, επαγγελματικός τουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός) και η σημασία του τουρισμού για την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον. Στη συνέχεια, αναλύονται τα είδη των τουριστικών επιχειρήσεων, παρέχοντας μια ολοκληρωμένη κατηγοριοποίηση και περιγραφή τους. Γίνεται αναφορά στις ξενοδοχειακές μονάδες, τα τουριστικά πρακτορεία, τις εταιρείες μεταφορών και επιχειρήσεις παροχής τουριστικών δραστηριοτήτων. Η υποενότητα εμβαθύνει στα χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητες κάθε τύπου επιχείρησης, επισημαίνοντας τη σημασία της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και της ικανοποίησης των πελατών. Επιπλέον, ασχολείται με τις τάσεις και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι τουριστικές επιχειρήσεις στον σύγχρονο κόσμο, όπως η βιώσιμη ανάπτυξη, η χρήση της τεχνολογίας, οι αλλαγές στις προτιμήσεις των τουριστών και, παράλληλα, την προσαρμογή των παρεχόμενων υπηρεσιών σε αυτές, καθώς και με τις στρατηγικές που χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις για να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες και να ανταγωνιστούν στην παγκόσμια αγορά. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις για να κατανοήσουν το δυναμικό, ταχύτητα εξελισσόμενο και πολυδιάστατο τοπίο του τουρισμού, καθώς και τις βασικές αρχές που διέπουν τη λειτουργία των τουριστικών επιχειρήσεων.

2.1.ΣΤ.2 | ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα προσφέρει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες μια ολοκληρωμένη κατανόηση της οργάνωσης και της λειτουργίας των τουριστικών γραφείων. Αρχικά, εξετάζεται η δομή, περιγράφοντας τα διάφορα τμήματα και τις αρμοδιότητές τους. Αυτά περιλαμβάνουν το τμήμα πωλήσεων, το τμήμα κρατήσεων, το τμήμα εξυπηρέτησης πελατών και το διοικητικό τμήμα. Κάθε τμήμα αναλύεται λεπτομερώς, με έμφαση στους ρόλους και τις ευθύνες των εργαζομένων. Επιπλέον, εξετάζει τις διαδικασίες και τις πρακτικές που ακολουθούνται για την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών στους/στις πελάτες/-ισες. Αναλύονται οι τεχνικές διαχείρισης των κρατήσεων, η διαχείριση των παραπόνων και η παροχή εξατομικευμένων συμβουλών και πληροφοριών στους/στις ταξιδιώτες/-τριες. Η σημασία της διατήρησης καλών σχέσεων με τους/τις πελάτες/-ισες και της ανάπτυξης πελατοκεντρικών προσεγγίσεων τονίζονται ιδιαίτερα. Επίσης, καλύπτει τις συνεργασίες και τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των τουριστικών γραφείων και άλλων τουριστικών επιχειρήσεων, όπως ξενοδοχεία, αεροπορικές εταιρείες και εταιρείες μεταφορών. Παρουσιάζονται οι στρατηγικές που χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη και τη διατήρηση αυτών των

συνεργασιών, καθώς και οι τεχνικές διαχείρισης των προμηθευτών. Τέλος, εξετάζεται η χρήση της τεχνολογίας στη λειτουργία των τουριστικών γραφείων, όπως τα συστήματα διαχείρισης κρατήσεων Central Reservation System (CRS) και τα συστήματα διαχείρισης σχέσεων πελατών Customer Relationship Management (CRM). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ανακαλύπτουν πώς η τεχνολογία μπορεί να βελτιώσει την αποδοτικότητα στις καθημερινές λειτουργίες του τουριστικού γραφείου. Μέσω αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να κατανοήσουν και να διαχειριστούν αποτελεσματικά τη δομή και τη λειτουργία των τουριστικών γραφείων, συμβάλλοντας στην παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών και στην ικανοποίηση των πελατών/-ισών.

2.1.ΣΤ.3 | ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα στοχεύει να εξοπλίσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για την αποτελεσματική στελέχωση και παροχή υπηρεσιών στα τουριστικά γραφεία. Αρχικά, εξετάζει τις ανάγκες στελέχωσης ενός τουριστικού γραφείου, περιγράφοντας τους διάφορους ρόλους και τις απαιτούμενες δεξιότητες για τις θέσεις του ταξιδιωτικού συμβούλου, του ειδικού κρατήσεων, του τουριστικού συνοδού και του ξεναγού. Στη συνέχεια, αναλύονται οι διαδικασίες πρόσληψης και εκπαίδευσης του προσωπικού, δίνοντας έμφαση στη σημασία της συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης και κατάρτισης. Εξετάζονται οι τεχνικές και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την επιλογή των κατάλληλων υποψηφίων, καθώς και τα προγράμματα εκπαίδευσης που βοηθούν τους/τις εργαζόμενους/-ες να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες. Αναλύονται οι διάφορες υπηρεσίες που παρέχουν τα τουριστικά γραφεία στους/στις πελάτες/-ιστές τους. Αυτές περιλαμβάνουν τη διαχείριση κρατήσεων για ταξίδια, ξενοδοχεία και άλλες δραστηριότητες, την παροχή πληροφοριών και συμβουλών για ταξιδιωτικούς προορισμούς, καθώς και την οργάνωση και διαχείριση τουριστικών πακέτων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην παροχή εξατομικευμένων υπηρεσιών και στην εξυπηρέτηση των πελατών, διασφαλίζοντας την ικανοποίησή τους και την ανάπτυξη μακροχρόνιων σχέσεων. Εξετάζεται ο ρόλος των τουριστικών συνοδών και ξεναγών, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τη συνοδεία και την καθοδήγηση των τουριστών κατά τη διάρκεια των ταξιδιών τους. Αναλύονται τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητές τους, καθώς και οι δεξιότητες που απαιτούνται για την επιτυχή εκτέλεση των καθηκόντων τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία της σωστής στελέχωσης και της παροχής υψηλής ποιότητας υπηρεσιών στα τουριστικά γραφεία, συμβάλλοντας στη βελτίωση της εμπειρίας των πελατών και στην επιτυχία των τουριστικών επιχειρήσεων.

2.1.ΣΤ.4 | ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΟΥ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

Στόχος αυτής της μαθησιακής υποενότητας είναι να εξοπλίσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για την αποτελεσματική διαχείρι-

ση των συνεργασιών και του δικτύου διανομής στις τουριστικές επιχειρήσεις. Αρχικά, εξετάζεται η σημασία των συνεργασιών στον τουριστικό τομέα, περιγράφοντας τους διάφορους τύπους συνεργασιών που αναπτύσσονται μεταξύ των τουριστικών γραφείων και άλλων επιχειρήσεων, όπως ξενοδοχεία, αεροπορικές εταιρείες και εταιρείες μεταφορών. Στη συνέχεια, αναλύονται οι στρατηγικές που χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη και διατήρηση αυτών των συνεργασιών. Αυτό περιλαμβάνει την κατανόηση των αναγκών και των προσδοκιών των συνεργατών, τη διαπραγμάτευση συμβάσεων και τη διαχείριση των σχέσεων με τους προμηθευτές. Ειδική έμφαση δίνεται στη δημιουργία αμοιβαία επωφελών συνεργασιών που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα και την αποδοτικότητα των τουριστικών γραφείων. Η υποενοότητα καλύπτει επίσης το δίκτυο διανομής των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών. Αναλύονται οι διάφοροι τρόποι διανομής, όπως οι άμεσοι και οι έμμεσοι δίαυλοι, και εξετάζεται ο ρόλος των ενδιάμεσων (π.χ. ταξιδιωτικά πρακτορεία, διαδικτυακές πλατφόρμες). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς να επιλέγουν και να διαχειρίζονται τα κατάλληλα κανάλια διανομής, προκειμένου να μεγιστοποιήσουν την προσβασιμότητα και την απόδοση των τουριστικών προϊόντων. Επιπλέον, η υποενοότητα εξετάζει τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που προκύπτουν από τις σύγχρονες τεχνολογίες και την ψηφιοποίηση, όπως η χρήση των συστημάτων κρατήσεων και των πλατφορμών διαχείρισης σχέσεων πελατών (CRM). Μέσω αυτής της υποενοότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις γνώσεις και τις δεξιότητες για να διαχειριστούν αποτελεσματικά τις συνεργασίες και το δίκτυο διανομής, διασφαλίζοντας την επιτυχία και την ανάπτυξη των τουριστικών επιχειρήσεων.

2.1.ΣΤ.5 | ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΠΑΚΕΤΑ

Αυτή τη μαθησιακή υποενοότητα επικεντρώνεται στη δημιουργία, την οργάνωση και τη διαχείριση τουριστικών πακέτων, που αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο για τα τουριστικά γραφεία και τις τουριστικές επιχειρήσεις. Αρχικά, εξετάζεται ο ορισμός του τουριστικού πακέτου και περιγράφονται τα διάφορα είδη του, όπως τα all-inclusive πακέτα (όλες οι παροχές), τα πακέτα περιηγήσεων, τα πακέτα αναψυχής και τα εξειδικευμένα πακέτα (π.χ. για θρησκευτικό ή ιατρικό τουρισμό). Αναλύονται τα στάδια δημιουργίας ενός τουριστικού πακέτου, ξεκινώντας από την έρευνα αγοράς και τον προσδιορισμό των αναγκών των πελατών, μέχρι την επιλογή των προορισμών, τη διαμόρφωση του προγράμματος και την τιμολόγηση. Ειδική έμφαση δίνεται στη διαδικασία επιλογής και συνεργασίας με προμηθευτές, όπως ξενοδοχεία, αεροπορικές εταιρείες και εταιρείες μεταφορών, για την εξασφάλιση ποιοτικών υπηρεσιών και ανταγωνιστικών τιμών. Επιπλέον, η υποενοότητα καλύπτει τις τεχνικές προώθησης και πώλησης τουριστικών πακέτων. Αναλύονται οι διάφορες στρατηγικές μάρκετινγκ, όπως η χρήση των ψηφιακών μέσων, οι προωθητικές ενέργειες και οι εκθέσεις τουρισμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς να διαχειρίζονται τις κρατήσεις και τις ακυρώσεις, καθώς και πώς να παρέχουν εξατομικευμένη εξυπηρέτηση στους/

στις πελάτες/-ισσες, για να διασφαλίσουν την ικανοποίησή τους. Εξετάζονται οι νομικές και ηθικές πτυχές που σχετίζονται με τη δημιουργία και την πώληση τουριστικών πακέτων, όπως η τήρηση των κανονισμών και η διασφάλιση της προστασίας των καταναλωτών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις γνώσεις και τις δεξιότητες για να δημιουργούν, να διαχειρίζονται και να προωθούν αποτελεσματικά τουριστικά πακέτα, προσφέροντας υψηλής ποιότητας και αξίας υπηρεσίες στους/στις πελάτες/-ισσές τους.

2.1.ΣΤ.6 | ΠΡΟΒΟΛΗ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Η μαθησιακή υποενότητα αυτή εστιάζεται στις στρατηγικές και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την αποτελεσματική προβολή και προώθηση των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών. Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές αρχές του μάρκετινγκ στον τουριστικό τομέα, περιλαμβάνοντας τη σημασία της ανάλυσης της αγοράς και του ανταγωνισμού, καθώς και τον προσδιορισμό του στόχου κοινού. Αναλύονται οι διάφορες μέθοδοι προβολής που χρησιμοποιούνται από τις τουριστικές επιχειρήσεις, όπως η διαφήμιση σε παραδοσιακά και ψηφιακά μέσα, οι δημόσιες σχέσεις, οι εκθέσεις τουρισμού και η συμμετοχή σε εμπορικές εκδηλώσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη χρήση των ψηφιακών μέσων και της τεχνολογίας για την προώθηση των τουριστικών προϊόντων, όπως οι ιστότοποι, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και το email marketing. Επιπλέον, εξετάζονται οι τεχνικές προώθησης πωλήσεων, όπως οι ειδικές προσφορές, οι εκπτώσεις και τα προγράμματα πιστότητας, που στοχεύουν στην προσέλκυση και διατήρηση πελατών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τον τρόπο δημιουργίας και διαχείρισης καμπανιών προώθησης που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις προτιμήσεις των πελατών/-ισσών τους, χρησιμοποιώντας εργαλεία και τεχνικές για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των καμπανιών. Η υποενότητα καλύπτει επίσης τη σημασία της φήμης και της εικόνας της επιχείρησης, εξετάζοντας πώς η ποιότητα των υπηρεσιών και η εμπειρία των πελατών επηρεάζουν την αντίληψη του κοινού και την πιστότητα των πελατών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να σχεδιάζουν, να υλοποιούν και να αξιολογούν στρατηγικές προβολής και προώθησης, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη και την επιτυχία των τουριστικών επιχειρήσεών τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Παπαγεωργίου, Α. Ν. (2018). *Οργάνωση και λειτουργία τουριστικών γραφείων*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
2. Μπούχαλης, Δ. (2003). *eTourism: information technology for strategic tourism management*. London: Pearson Education.

Συμπληρωματικές

1. Λαλούμης, Δ. (2021). *Διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
2. Τζωρτζάκης, Κ. Μ. & Ραφαηλίδης, Α. (2020). *Διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Rosili.

2.1.Z • ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών που χρησιμοποιούνται στον τουριστικό και ταξιδιωτικό χώρο. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις κυριότερες εφαρμογές των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στην τουριστική βιομηχανία και περιγράφει προηγμένες λειτουργίες λογισμικού γραφείου, επεξεργασίας κειμένου, υπολογιστικών φύλλων, παρουσιάσεων και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Παρουσιάζεται το λογισμικό βασικών εφαρμογών λογιστικής που σχετίζεται με τουριστικά γραφεία (ERP, CRM). Περιγράφονται θέματα διαχείρισης της πληροφορίας, οι περιορισμοί και τα νέα νομικά πλαίσια που ισχύουν. Εξετάζονται, τέλος, οι τρόποι καταχώρισης μιας τουριστικής επιχείρησης σε online τουριστικές εφαρμογές και ο τρόπος διαχείρισης των σχολίων και των αξιολογήσεων των επισκεπτών/-τριών.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν τις κυριότερες εφαρμογές Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στην τουριστική βιομηχανία,
- Εντοπίζουν τις διαφορές μεταξύ πληροφορίας και δεδομένων,
- Περιγράφουν τις βασικές αρχές διαχείρισης των πληροφοριακών συστημάτων,
- Εφαρμόζουν προηγμένες λειτουργίες λογισμικού γραφείου,

- Διακρίνουν τις βασικές αρχές της επεξεργασίας εικόνας και του γραφικού σχεδιασμού,
- Αξιοποιούν λογισμικό ολοκληρωμένης εμπορικής διαχείρισης τουριστικού γραφείου,
- Προσδιορίζουν τις βασικές αρχές καταχώρισης της επιχείρησης σε online τουριστικές εφαρμογές,
- Αξιολογούν τα σχόλια και τις απόψεις των επισκεπτών/-τριών κατανοώντας τον τρόπο με τον οποίο επιδρούν στο ευρύτερο καταναλωτικό κοινό,
- Διαχειρίζονται με ασφάλεια τα προσωπικά δεδομένα σύμφωνα με τις βασικές αρχές του GDPR,
- Παρέχουν τις βασικές ηλεκτρονικές τουριστικές υπηρεσίες προς τον τελικό καταναλωτή βελτιώνοντας συνεχώς τις πωλήσεις και τον βαθμό ικανοποίησης των πελατών/-ισσών,
- Υιοθετούν σύγχρονες και καινοτόμες τεχνολογικές εφαρμογές οργάνωσης και λειτουργίας των τουριστικών υπηρεσιών που παρέχουν.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Υλικό υπολογιστών / Χρήση λειτουργικού συστήματος / Διαχείριση φακέλων / Μορφοποίηση κειμένων / Επεξεργασία υπολογιστικών αρχείων / Δημιουργία παρουσιάσεων / Επικοινωνία μέσω διαδικτύου / Διαδικτυακά αποθετήρια / Υπηρεσίες διαμοιρασμού / Υπολογιστικό νέφος / Προσωπικά δεδομένα / Επεξεργασίες αρχείων εικόνας, ήχου, βίντεο.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
2	ΧΡΗΣΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΤΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ
3	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΜΕ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΦΥΛΛΑ
4	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΩΝ
5	ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
6	ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Z.1 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

Η υποενότητα «Βασικές έννοιες πληροφορικής και χρήση υπολογιστή» εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στον κόσμο της πληροφορικής και των υπολογιστών, παρέ-

χοντας τις βάσεις για την κατανόηση των βασικών αρχών και διαδικασιών που διέπουν τους υπολογιστές και τα συστήματα πληροφορικής. Αρχικά, παρουσιάζεται η έννοια των δεδομένων και της πληροφορίας και, στη συνέχεια, το βασικό hardware (υλικό) των υπολογιστών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν επίσης για τα διαφορετικά λειτουργικά συστήματα που υπάρχουν και τα χαρακτηριστικά και τις βασικές επιλογές καθενός. Εξοικειώνονται με τις βασικές λειτουργίες των Windows ή/και κάποιας έκδοσης Linux, που αποτελούν τα πιο διαδεδομένα λειτουργικά συστήματα. Αναφέρονται τα κριτήρια επιλογής νέου υπολογιστή με βάση τις ανάγκες ενός χρήστη ή μιας επιχείρησης. Σημαντικό τμήμα της υποεπάρκειας αποτελεί η διαχείριση φακέλων και αρχείων στο λειτουργικό σύστημα. Διδάσκονται οι βασικές επιλογές δημιουργίας φακέλων και η χρήση τους μέσα από το λειτουργικό σύστημα. Παρουσιάζονται οι τύποι των αρχείων, οι επιλογές των παραθύρων διαχείρισης και οι λειτουργίες αντιγραφής, αποκοπής, μετονομασίας και δημιουργίας αρχείων. Επίσης, χρησιμοποιούνται κλασικές εφαρμογές, όπως το σημειωματάριο, η αριθμομηχανή, το εργαλείο αποκομμάτων κ.ά., ενώ αναφέρονται και κάποιες βασικές αρχές διαχείρισης, όπως η προσθήκη ενός χρήστη ή μιας συσκευής. Η έννοια της συμπίεσης αρχείων και σχετικά λογισμικά παρουσιάζονται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες. Γίνεται, επίσης, εξήγηση του τρόπου χρήσης εξωτερικών συσκευών αποθήκευσης για λήψη αντιγράφων αρχείων και γίνεται αναφορά και σε λογισμικό διαχείρισης εκδόσεων αρχείων.

2.1.2.2 | ΧΡΗΣΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΤΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Η τρέχουσα υποεπάρκεια έχει ως βασικό στόχο να εξοικειώσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες με τις λειτουργίες των προγραμμάτων επεξεργασίας Microsoft Word και OpenOffice Writer. Παρουσιάζονται επίσης οι διαδικτυακές εκδόσεις των λογισμικών. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες δημιουργούν έγγραφα, επεξεργάζονται και μορφοποιούν κείμενα, υλοποιούν βασικές εργασίες όπως η αντιγραφή, η αποκοπή, η επικόλληση, η διαγραφή, η αναζήτηση και η αντικατάσταση. Επιπλέον, εξασκούνται στις βασικές δυνατότητες μορφοποίησης κειμένου και παραγράφων. Χρησιμοποιούν τις λειτουργίες αποθήκευσης, ανοίγματος και εκτύπωσης εγγράφων. Τροποποιούν, αλλά και διορθώνουν υπάρχοντα κείμενα και δημιουργούν νέα, με χρήση των κατάλληλων επιλογών από τα μενού.

Η διδασκαλία επικεντρώνεται στη διαμόρφωση του κειμένου, με την εφαρμογή διαφόρων στιλ κειμένου, τη δημιουργία τίτλων και πινάκων περιεχομένων, τη διαμόρφωση παραγράφων, τη χρήση λιστών και τη διαχείριση πινάκων, καθώς και την εισαγωγή εικόνων και γραφικών στοιχείων. Καλύπτονται θέματα όπως η δημιουργία υποσημειώσεων, η διαμόρφωση σελίδας, οι επιλογές εκτύπωσης και οι διαφορετικές προβολές. Εξετάζεται η δημιουργία εγγράφων από έτοιμα πρότυπα που υπάρχουν ήδη στον επεξεργαστή κειμένου ή μπορούν να αναζητηθούν στο Διαδίκτυο. Η αρίθμηση σελίδων και οι δυνατότητες διαμόρφωσης κεφαλίδων και υποσελίδων αναλύονται. Επιπρόσθετα, διδάσκονται θέματα όπως η δημιουργία πλαισίων, η χρή-

ση SmartArt και οι διάφοροι τρόποι τοποθέτησης σε σχέση με το κείμενο. Η εισαγωγή σχολίων, η παρακολούθηση αλλαγών στο κείμενο και η διαμόρφωση κειμένου σε στήλες είναι επιπλέον θέματα που διδάσκονται στη μαθησιακή υποεπένδυση.

2.1.Z.3 | ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΜΕ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΦΥΛΛΑ

Η μαθησιακή υποεπένδυση «Επεξεργασία δεδομένων με υπολογιστικά φύλλα» εστιάζεται στην εκμάθηση τεχνικών που αφορούν τη διαχείριση δεδομένων μέσω υπολογιστικών φύλλων, προσφέροντας βασικές δεξιότητες για την αποτελεσματική επεξεργασία πληροφοριών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τα βασικά στοιχεία των υπολογιστικών φύλλων, όπως η δημιουργία, αποθήκευση και άνοιγμα βιβλίων εργασίας, καθώς και η διαχείριση φύλλων εργασίας. Η εισαγωγή γραμμών και στηλών, η διαχείριση και μορφοποίηση κελιών, στηλών και γραμμών αποτελούν βασική θεματολογία.

Παράλληλα, δίνεται έμφαση στον υπολογισμό τιμών με τύπους και στη χρήση αριθμητικών και λογικών συναρτήσεων, καθώς και στη δημιουργία και διαχείριση διαγράμμάτων, γραφικών και πινάκων για την απεικόνιση δεδομένων. Κατανοούν την έννοια των απόλυτων και των σχετικών αναφορών και τις δυνατότητες συμπλήρωσης κελιών με τύπους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τη χρήση φίλτρων και λειτουργιών αναζήτησης για την εξαγωγή συγκεκριμένων πληροφοριών από μεγάλα σύνολα δεδομένων. Οι επιλογές, ο προσανατολισμός εκτύπωσης και οι επιλογές διαμόρφωσης των φύλλων εργασίας παρουσιάζονται, ώστε να μπορούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εκτυπώνουν πολύπλοκα δεδομένα. Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να δημιουργούν γραφήματα και να τα μορφοποιούν. Εισάγουν σχήματα και SmartArt γραφικά για να παρουσιάσουν δεδομένα με εύληπτο τρόπο.

Μέσω αυτών των τεχνικών θεμάτων, αποκτούν την ικανότητα να διαχειρίζονται, να αναλύουν και να παρουσιάζουν δεδομένα με ακρίβεια και επαγγελματισμό, βελτιώνοντας έτσι τις δεξιότητές τους στον τομέα της επεξεργασίας και της παρουσίασης δεδομένων.

2.1.Z.4 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΩΝ

Η μαθησιακή υποεπένδυση «Δημιουργία παρουσιάσεων» αποτελεί σημαντική πτυχή της χρήσης εφαρμογών γραφείου, εστιάζοντας στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων παρουσίασης πληροφοριών με θελκτικό τρόπο. Τα θέματα που κρίνεται αναγκαίο να διδαχθούν σε αυτό το πλαίσιο αντικατοπτρίζουν την ανάγκη για δημιουργική προσέγγιση και αποτελεσματική παρουσίαση πληροφοριών επιχειρηματικού ενδιαφέροντος.

Αρχικά γίνεται εισαγωγή στη σημασία των παρουσιάσεων στον σύγχρονο κόσμο, με καθορισμό των στόχων της παρουσίασης και των οφελών από την αποτελεσματική εμφάνιση των πληροφοριών. Γίνεται επεξήγηση και χρήση των διαφορετικών δομικών στοιχείων μιας παρουσίασης, όπως διαφάνειες, διαγράμματα, γραφικά και ενσωμάτωση βίντεο. Υπάρχει σύντομη αναφορά στις κοινές λειτουργίες των εργαλείων

ων γραφείων, π.χ. άνοιγμα, αποθήκευση. Στη συνέχεια η εστίαση γίνεται στις επιλογές εκτύπωσης, στη χρήση θεμάτων, στα εφέ μετάβασης και στην αναζήτηση και χρήση εξωτερικών προτύπων σχεδίασης. Είναι σημαντικό να επιδειχθούν έτοιμες παρουσιάσεις εστιασμένες στους επαγγελματικούς τομείς των εκπαιδευόμενων, ώστε να τους βοηθήσουν να δημιουργούν οπτικά ευχάριστες παρουσιάσεις που παρουσιάζουν με οπτικό και εύληπτο τρόπο πολύπλοκα δεδομένα. Οι έννοιες της δομής και του ρυθμού μιας παρουσίασης αναλύονται, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να μάθουν να οργανώνουν τις πληροφορίες τους με λογική σειρά, προκειμένου να διατηρούν το ενδιαφέρον του κοινού.

Στο πλαίσιο της μαθησιακής υποεπάρκειας, προτείνεται να δημιουργηθούν παρουσιάσεις σε μικρές ομάδες εκπαιδευόμενων για κάποιο θέμα, ώστε να γίνει βιωματική προσέγγιση των διδασκόμενων θεμάτων.

2.1.Z.5 | ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Με την ταχεία εξέλιξη της τεχνολογίας, είναι αναγκαίο να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τα πλεονεκτήματα και τους κινδύνους που σχετίζονται με τα διαδικτυακά εργαλεία. Είναι απαραίτητο να μάθουν πώς να πλοηγούνται με ασφάλεια στο Διαδίκτυο, να αναγνωρίζουν πηγές αξιόπιστης πληροφόρησης και να αναζητούν πληροφορίες. Αναζητούνται ιστοσελίδες σχετικές με τουριστικές περιηγήσεις ή ιστοσελίδες παροχής πληροφοριών, αλλά και διαδικτυακών μαθημάτων, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν με τις δυνατότητες που προσφέρει το Διαδίκτυο σχετικά με το επάγγελμά τους. Επιπρόσθετα, τεχνικά θέματα όπως η αγορά domain, η δημιουργία ιστοσελίδας ή blog είναι σημαντικό να συζητηθούν, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να γνωρίζουν τις τεχνικές απαιτήσεις και τα οφέλη της παρουσίας τους στο Διαδίκτυο.

Σε πρακτικό επίπεδο, μαθαίνουν να διαχειρίζονται το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στέλνοντας απλά μηνύματα και μηνύματα με επισυνάψεις. Γίνεται αναφορά σε κανόνες δεοντολογίας στην αποστολή μηνυμάτων, αλλά και σε πρακτικά θέματα που σχετίζονται με το μέγεθος των επισυνάψεων. Γίνεται χρήση διαδικτυακών υπηρεσιών για διαμοιρασμό πληροφοριών και συνεργασία. Παρουσιάζονται υπηρεσίες όπως τα έγγραφα Google, το Dropbox, το WeTransfer, οι υπηρεσίες συντόμευσης διαδικτυακών διευθύνσεων (URL shorteners) και διαδικτυακά εργαλεία επεξεργασίας αρχείων PDF. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά σε αποθετήρια εικόνων, όπως το Unsplash και το Freepik, και άλλα παρόμοια αποθετήρια, για χρήση εικόνων σε αναρτήσεις.

2.1.Z.6 | ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Αρχικά γίνεται εισαγωγή στο αντικείμενο των δημοσίων σχέσεων και της διαχείρισης των πελατών. Η έμφαση δίδεται στους παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά του καταναλωτή στην ψηφιακή εποχή, ώστε να κατανοούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τον τρόπο λήψης καταναλωτικών αποφάσεων στο ψηφιακό περιβάλλον. Ο ρόλος της διαφήμισης και της προσέγγισης πελατών μέσω διαδικτυακών εκδηλώσεων, συνε-

δρίων και εκθέσεων προτείνεται να αναλυθεί στη μαθησιακή διαδικασία. Μπορούν να παρουσιαστούν εργαλεία για την online υποστήριξη της επικοινωνίας με πελάτες, π.χ. εργαλεία για τη δημιουργία φορμών διερεύνησης των απόψεων πελατών, όπως τα SurveyMonkey, Typeform, Google Forms, ή εργαλεία για chat, forum και πλατφόρμες διαχείρισης email.

Στην υποενότητα γίνεται εισαγωγή στα μοντέλα για την ανάπτυξη στρατηγικής για το ηλεκτρονικό επιχειρείν και περιγράφονται σύντομα τα συστήματα ERP (Enterprise Resource Planning) και CRM (Customer Relationship Management). Έννοιες όπως τα ενδοδίκτυα (intranets) και τα εξωδίκτυα (extranets) εξηγούνται στην υποενότητα. Οι πλατφόρμες πώλησης ηλεκτρονικών εισιτηρίων παρουσιάζονται στο πλαίσιο του μαθήματος και εξηγείται ο τρόπος συμμετοχής μιας επιχείρησης σε αυτές.

Θέματα σχετικά με τα προσωπικά δεδομένα και ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Δεδομένων (ΓΚΠΔ) 2016/679 περιλαμβάνονται στην υποενότητα. Είναι απαραίτητο να κατανοήσουν την έννοια των προσωπικών δεδομένων και να τα ορίζουν, να παραθέτουν τα ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, π.χ. δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτουν πολιτικά φρονήματα, θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις και θέματα υγείας.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Συλλογικό έργο. (2021). *7+1 Ελληνικά Microsoft Windows 10 – Office 2019/365*. Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.
2. Δρόσος, Δ., Βουγιούκας, Δ., Καλλίγερος, Ε., Κοκολάκης, Σ. & Σκιάνης, Χ. (2015). *Εισαγωγή στην επιστήμη των υπολογιστών και επικοινωνιών*. Αθήνα: Εκδόσεις Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε από: <https://hdl.handle.net/11419/4582>

Συμπληρωματικές

1. Δαγδιλέλης, Β., Ευαγγελίδης, Γ., Σατρατζέμη, Μ. & Φαχαντίδης, Ν. (2016). *Εισαγωγή στη χρήση Η/Υ*. Αθήνα: Εκδόσεις Τζιόλα.
2. Ξαρχάκος, Κ. & Καρολίδης, Δ. (2023). *Μαθαίνετε εύκολα Microsoft Office 2021*. Αθήνα: Εκδόσεις Άβακας.

2.1.Η • ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές έννοιες του μάρκετινγκ και τις βασικές αρχές του τουριστικού μάρκετινγκ. Παρουσιάζεται

το μείγμα μάρκετινγκ των τουριστικών υπηρεσιών και επεξηγούνται οι διαφορετικές λειτουργίες του τουριστικού μάρκετινγκ, από το στάδιο του σχεδιασμού, της έρευνας και ανάλυσης της αγοράς μέχρι την προώθηση και πώληση των τουριστικών υπηρεσιών και προϊόντων. Επιπλέον, περιγράφονται οι βασικές αρχές του ψηφιακού μάρκετινγκ και εξετάζονται ο ρόλος του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στο μάρκετινγκ τουριστικών υπηρεσιών.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν την έννοια και τον ρόλο του τουριστικού μάρκετινγκ,
- Αναλύουν το μείγμα μάρκετινγκ των τουριστικών υπηρεσιών,
- Ερμηνεύουν τα αποτελέσματα της έρευνας αγοράς επιλέγοντας τις αγορές-στόχους,
- Εντοπίζουν τις ιδιαίτερες ανάγκες των τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών για την καλύτερη προώθηση των υπηρεσιών που προσφέρουν,
- Σχεδιάζουν τουριστικές υπηρεσίες και προϊόντα επιλέγοντας τα κατάλληλα κανάλια διανομής τους,
- Οργανώνουν προωθητικές ενέργειες για το τουριστικό προϊόν αξιολογώντας τα αποτελέσματά τους,
- Εφαρμόζουν τιμολογιακή πολιτική σύμφωνα με την τμηματοποίηση της τουριστικής αγοράς,
- Επιλέγουν τα κατάλληλα μέσα προώθησης των τουριστικών υπηρεσιών τους στις επιλεγμένες αγορές-στόχους,
- Αξιοποιούν τις βασικές αρχές ψηφιακού μάρκετινγκ για την προώθηση των τουριστικών υπηρεσιών τους,
- Αναπτύσσουν συνεχώς τις δεξιότητές τους στον τομέα των πωλήσεων, της επικοινωνίας και της παροχής υπηρεσιών,
- Υιοθετούν σύγχρονες και καινοτόμες δράσεις επικοινωνίας και προώθησης των τουριστικών υπηρεσιών που παρέχουν.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Τμηματοποίηση αγοράς / Στόχευση / Τοποθέτηση / Προώθηση / Μίγμα μάρκετινγκ / Έρευνα αγοράς / Ανάλυση αγοράς / Στρατηγική μάρκετινγκ / Διαφήμιση / Δημόσιες σχέσεις / Ψηφιακό μάρκετινγκ / Κοινωνικά δίκτυα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ
2	ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ
3	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ
4	ΨΗΦΙΑΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ
5	ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ
6	ΜΕΤΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Η.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ

Στόχος της πρώτης υποενότητας είναι να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τον ρόλο του μάρκετινγκ στον τουριστικό τομέα και τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να επηρεάσει θετικά την ανάπτυξη και την προώθηση ενός προορισμού ή μιας επιχείρησης. Αρχικά, εξηγείται η έννοια του τουριστικού μάρκετινγκ και οι τρόποι προσαρμογής των βασικών αρχών του στον τουριστικό τομέα. Στη συνέχεια, περιγράφονται θεμελιώδεις έννοιες όπως η έρευνα αγοράς, η τμηματοποίηση, η στόχευση και η τοποθέτηση και υπογραμμίζεται η σημασία τους για την ανάπτυξη μιας επιτυχημένης στρατηγικής προώθησης, όπως θα αναλυθεί σε επόμενη υποενότητα. Ειδικότερα, διευκρινίζεται ο ρόλος της έρευνας αγοράς στην κατανόηση των αναγκών και των προτιμήσεων των τουριστών/-τριών. Παρουσιάζονται μέθοδοι έρευνας αγοράς, όπως οι δημοσκοπήσεις, οι συνεντεύξεις, τα ερωτηματολόγια κ.ά. και εξηγείται η χρησιμότητά τους στις στρατηγικές μάρκετινγκ. Ακολούθως, διασαφηνίζεται η διαδικασία της τμηματοποίησης της αγοράς, η οποία περιλαμβάνει τη διαίρεση της τουριστικής αγοράς σε επιμέρους τμήματα βάσει κριτηρίων όπως η ηλικία, το εισόδημα, τα ενδιαφέροντα, η γεωγραφική τοποθεσία κ.ά. και υπογραμμίζεται η σπουδαιότητά της για την προσαρμογή των προϊόντων και υπηρεσιών στις ανάγκες συγκεκριμένων ομάδων τουριστών/-τριών. Τέλος, εξετάζεται η έννοια της στόχευσης και της τοποθέτησης και ερμηνεύεται η χρησιμότητα των δύο αυτών παραμέτρων στην αύξηση της ελκυστικότητας ενός τουριστικού προορισμού ή μιας επιχείρησης. Με την ολοκλήρωση αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν μια σαφή κατανόηση των βασικών αρχών και εργαλείων του τουριστικού μάρκετινγκ, προκειμένου να εφαρμόσουν αυτές τις γνώσεις στις επόμενες μαθησιακές υποενότητες.

2.1.Η.2 | ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Αυτή η υποενότητα εστιάζεται στην ανάλυση της τουριστικής αγοράς με ιδιαίτερη έμφαση στους/στις θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες και προσκυνηματικούς/-ές περιηγητές/-τριες. Αρχικά, εξετάζεται το προφίλ των θρησκευτικών τουριστών/-τρι-

ών και προσκυνηματικών περιηγητών/-τριών. Ερευνάται η δημογραφική τους σύνθεση βάσει κριτηρίων όπως η ηλικία, το εισόδημα, τα ενδιαφέροντα, η γεωγραφική προέλευση, οι θρησκευτικές πεποιθήσεις κ.ά. και εξετάζονται ενδελεχώς οι λόγοι για τους οποίους ταξιδεύουν. Στη συνέχεια, αναλύεται η γεωγραφική κατανομή των θρησκευτικών και προσκυνηματικών τουριστικών προορισμών. Υπογραμμίζεται η σημασία των ιερών τόπων, των μοναστηριών και των εκκλησιών ως κύριων πόλων έλξης για τους/τις θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες και προσκυνηματικούς/-ές περιηγητές/-τριες. Εξηγείται η ιστορική και πολιτιστική σημασία αυτών των προορισμών, η οποία ενισχύει την ελκυστικότητά τους, και ερμηνεύεται η ζήτηση για θρησκευτικό τουρισμό, λαμβάνοντας υπόψη τις τάσεις και τις προτιμήσεις των τουριστών/-τριών. Ακολουθώντας, αναλύεται η εποχικότητα των ταξιδιών και οι δημοφιλείς περίοδοι για προσκυνήματα, όπως θρησκευτικές γιορτές και επέτειοι. Παράλληλα, επισημαίνεται η ανάγκη για διαθεσιμότητα κατάλληλων υπηρεσιών στις περιόδους αιχμής. Τέλος, τονίζεται η σημασία της πολιτισμικής και θρησκευτικής ευαισθησίας στην ανάπτυξη και προώθηση των θρησκευτικών τουριστικών προορισμών και διασαφηνίζεται ότι ο σεβασμός των τοπικών παραδόσεων και η διατήρηση της αυθεντικότητας είναι κρίσιμες παράμετροι για την προσέλκυση και ικανοποίηση των θρησκευτικών τουριστών/-τριών. Για την καλύτερη κατανόηση και ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευόμενων στην ανάλυση της τουριστικής αγοράς, προτείνεται ο διαχωρισμός σε ομάδες και η συζήτηση θεμάτων όπως οι ηλικιακές ομάδες που ενδιαφέρονται περισσότερο για θρησκευτικά ταξίδια και τα στοιχεία που τις ελκύουν περισσότερο. Στη συνέχεια, κάθε ομάδα παρουσιάζει τις ιδέες της και καταγράφονται οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά των θρησκευτικών τουριστών/-τριών.

2.1.Η.3 | ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ

Στόχος της συγκεκριμένης υποενότητας είναι να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες την ανάπτυξη στρατηγικών μάρκετινγκ για θρησκευτικούς προορισμούς, με έμφαση στα τέσσερα βασικά στοιχεία του μείγματος μάρκετινγκ: προϊόν (product), τιμή (price), διανομή (place) και προώθηση (promotion). Αρχικά, αναλύεται η στρατηγική του προϊόντος στον τουριστικό τομέα και επισημαίνεται η σπουδαιότητα της ανάδειξης των μοναδικών θρησκευτικών, πολιτιστικών και ιστορικών στοιχείων του προορισμού για τη δημιουργία μιας ελκυστικής εμπειρίας. Στη συνέχεια, αναφέρονται παραδείγματα που ενισχύουν την εμπειρία των επισκεπτών/-τριών, όπως τα προσκυνήματα, οι θρησκευτικές τελετές, τα πανηγύρια κ.ά. Ακολουθώντας, εξηγείται η σημασία της τιμολόγησης για την προσέλκυση θρησκευτικών και προσκυνηματικών τουριστών/-τριών. Αναλύεται η χρήση διαφόρων στρατηγικών τιμολόγησης, όπως εκπτώσεις για ομάδες ή πακέτα προσφορών για την αύξηση της ελκυστικότητας του προορισμού. Περαιτέρω, ερμηνεύεται η σημασία της διανομής στην προσβασιμότητα των θρησκευτικών προορισμών. Περιγράφεται η χρήση παραδοσιακών και ψηφιακών καναλιών διανομής, όπως τα τουριστικά γραφεία, οι ιστοσελίδες κρατήσεων και

οι εφαρμογές κινητών. Τέλος, τονίζεται η σημασία της προώθησης των θρησκευτικών και προσκυνηματικών προορισμών και εκδηλώσεων. Εξηγείται η χρήση πολυκαναλικών στρατηγικών προώθησης, που περιλαμβάνουν τη διαφήμιση σε παραδοσιακά μέσα (τηλεόραση, ραδιόφωνο, έντυπα) και την ψηφιακή διαφήμιση (social media, email marketing, SEO). Στο πλαίσιο εμβάθυνσης και πληρέστερης κατανόησης της εν λόγω μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, εργαζόμενοι/-ες σε ομάδες, ενθαρρύνονται να αξιολογήσουν και να συγκρίνουν την αποτελεσματικότητα διαφορετικών στρατηγικών μάρκετινγκ που εφαρμόζονται σε έναν θρησκευτικό προορισμό και να προτείνουν την καταλληλότερη για κάθε περίπτωση.

2.1.Η.4 | ΨΗΦΙΑΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ

Στόχος της συγκεκριμένης υποενότητας είναι να αναλυθεί η σημασία του ψηφιακού μάρκετινγκ στην προώθηση θρησκευτικών προορισμών. Αρχικά, εξηγείται πώς οι ψηφιακές πλατφόρμες, όπως τα social media, οι ιστοσελίδες και οι διαδικτυακές διαφημίσεις, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να προσελκύσουν επισκέπτες/-τριες, ενώ ερμηνεύεται η αξία της σωστής χρήσης του SEO (Search Engine Optimization) για την αύξηση της ορατότητας των θρησκευτικών προορισμών στο Διαδίκτυο. Στη συνέχεια, περιγράφεται η χρήση των social media, όπως Facebook, Instagram, X, YouTube κ.ά., για την προβολή φωτογραφιών, βίντεο και εμπειριών από θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες, γεγονός που μπορεί να προσελκύσει περισσότερους/-ες επισκέπτες/-τριες. Ακολούθως, αξιολογείται η αποτελεσματικότητα των διαδικτυακών διαφημίσεων και των καμπανιών email marketing, που στοχεύουν σε συγκεκριμένα κοινά με ενδιαφέρον για θρησκευτικά ταξίδια. Επιπλέον, αναφέρονται τα οφέλη από τη συνεργασία με bloggers, οι οποίοι/-ες μπορούν να προσφέρουν αξιόπιστες κριτικές και να αυξήσουν την εμπιστοσύνη του κοινού. Περαιτέρω, τονίζεται η σημασία της διαδραστικότητας στις ιστοσελίδες θρησκευτικών προορισμών και υπογραμμίζεται η ανάγκη για εύκολη πλοήγηση, αναλυτικές πληροφορίες για εκδηλώσεις, τελετές και δυνατότητες online κρατήσεων. Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται παραδείγματα επιτυχημένων ψηφιακών καμπανιών που έχουν αυξήσει την επισκεψιμότητα σε συγκεκριμένους προορισμούς (π.χ. η δράση της εταιρείας τουριστικής προβολής Μετεώρων “Visit Meteora”, η Αθωνική Ψηφιακή Κιβωτός www.mountathos.org, η ιστοσελίδα της «Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών» www.religiousgreece.gr, η ιστοσελίδα της «Εκκλησίας της Κύπρου» www.churchofcyprus.org.cy κ.ά.). Τέλος, μέσω πρακτικών ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, εργαζόμενοι/-ες ατομικά ή σε ομάδες, εξασκούνται στη δημιουργία περιεχομένου για κοινωνικά δίκτυα, αναπτύσσοντας δεξιότητες όπως η λήψη φωτογραφιών, η συγγραφή ελκυστικών κειμένων και η χρήση hashtags. Η συγκεκριμένη υποενότητα συνδέεται με τη μαθησιακή ενότητα «Επικοινωνία και Εξυπηρέτηση Πελατών».

2.1.H.5 | ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Σε αυτή την υποενότητα, αναλύεται η σημασία των δημοσίων σχέσεων στον τουρισμό και εξηγείται πώς οι δημόσιες σχέσεις μπορούν να ενισχύσουν την προβολή και να συμβάλουν στην προσέλκυση επισκεπτών/-τριών σε θρησκευτικούς προορισμούς. Αρχικά, περιγράφεται πώς η αποτελεσματική επικοινωνία με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τους/τις ταξιδιωτικούς/-ές πράκτορες μπορεί να αυξήσει την αναγνωρισιμότητα ενός θρησκευτικού προορισμού. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η έννοια των fam trips (familiarization trips), όπου τουριστικοί/-ές πράκτορες και δημοσιογράφοι προσκαλούνται να επισκεφθούν τον προορισμό για να αποκτήσουν προσωπική εμπειρία και να τον προωθήσουν στις αγορές τους. Ακολούθως, υπογραμμίζεται η ανάγκη για μια στρατηγική προσέγγιση στις δημόσιες σχέσεις, η οποία περιλαμβάνει την οργάνωση συνεντεύξεων τύπου, τη σύνταξη και διανομή δελτίων τύπου και την καλλιέργεια σχέσεων με δημοσιογράφους και influencers. Επιπρόσθετα, διευκρινίζεται πώς η χρήση κοινωνικών δικτύων, όπως αυτά αναλύθηκαν στην προηγούμενη υποενότητα, μπορεί να συμπληρώσει τις παραδοσιακές μεθόδους δημοσίων σχέσεων, προσφέροντας άμεση και διαδραστική επικοινωνία με το κοινό. Στο πλαίσιο εμβάθυνσης και πληρέστερης κατανόησης της εν λόγω εκπαιδευτικής υποενότητας, προτείνεται να εμπλακούν όλοι/-ες οι εκπαιδευόμενοι/-ες, εργαζόμενοι/-ες σε ομάδες, και να αναλάβουν να σχεδιάσουν ένα fam trip για έναν θρησκευτικό προορισμό της επιλογής τους. Κάθε ομάδα πρέπει να δημιουργήσει ένα λεπτομερές πρόγραμμα που περιλαμβάνει επισκέψεις σε σημαντικά θρησκευτικά μνημεία, συμμετοχή σε θρησκευτικές τελετές και δραστηριότητες, καθώς και συναντήσεις με τοπικούς/-ές ηγέτες/-ιδες και κοινότητες. Στη συνέχεια, παρουσιάζουν το σχέδιό τους στην ολομέλεια, εξηγώντας πώς το fam trip μπορεί να συμβάλει στην προώθηση του προορισμού και στην προσέλκυση περισσότερων θρησκευτικών και προσκυνηματικών επισκεπτών/-τριών.

2.1.H.6 | ΜΕΤΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Σε αυτή την υποενότητα, αναλύεται η σημασία της μέτρησης και της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων των στρατηγικών τουριστικού μάρκετινγκ, με έμφαση στους θρησκευτικούς προορισμούς. Αρχικά, διευκρινίζεται ότι η μέτρηση και η αξιολόγηση είναι κρίσιμα στοιχεία για την κατανόηση της αποτελεσματικότητας των εφαρμοσμένων στρατηγικών και τη βελτίωση των μελλοντικών δράσεων. Στη συνέχεια, εξηγείται η διαδικασία συλλογής στατιστικών δεδομένων από διάφορες πηγές, όπως έρευνες ικανοποίησης πελατών, αναλύσεις επισκεψιμότητας ιστοσελίδων από διάφορους φορείς, όπως η Ελληνική Στατιστική Αρχή, ο ΣΕΤΕ, το ΙΝΣΕΤΕ, το ΞΕΕ, το Υπουργείο Τουρισμού κ.ά. Ακολούθως, αποσαφηνίζεται ότι τα δεδομένα αυτά παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες για την κατανόηση της συμπεριφοράς και των προτιμήσεων των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων. Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι η ανάλυση πρέπει να περιλαμβάνει την εξέταση των τάσεων επισκεψιμότητας, την αξιολόγηση της ικανοποίησης των τουριστών/-τριών και την

αναγνώριση των παραγόντων που επηρεάζουν την εμπειρία τους κατά τη διάρκεια του θρησκευτικού και προσκυνηματικού ταξιδιού. Επιπρόσθετα, υπογραμμίζεται ότι η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων επιτρέπει τον εντοπισμό των ισχυρών και αδύναμων σημείων των στρατηγικών μάρκετινγκ και οδηγεί σε βελτιώσεις και προσαρμογές που είναι δυνατόν να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα των στρατηγικών δράσεων στο μέλλον. Τέλος, εξηγείται η ανάγκη συνεχούς παρακολούθησης και αξιολόγησης των στρατηγικών μάρκετινγκ, και τονίζεται ότι η τακτική αναθεώρηση των αποτελεσμάτων και η προσαρμογή των στρατηγικών βάσει των ευρημάτων μπορεί να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα των θρησκευτικών προορισμών.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Fyall, A., Legohérel, P., Frochot, I. & Wang, Y. (2021). *Μάρκετινγκ τουρισμού και φιλοξενίας. Συνεργασία, τεχνολογία και εμπειρίες* (μτφρ. Ε. Βλάχου). Αθήνα: Εκδόσεις Rosili.
2. Υπουργείο Τουρισμού. (2024). *RE-CULT. Παραδοτέο 3.2.1: πλήρες τεύχος μελέτης στρατηγικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη και θεσμική ενίσχυση του θρησκευτικού τουρισμού*. Ανακτήθηκε από: <https://mintour.gov.gr/anadeixi-kai-diadosi-tis-politistikis-kai-fysikis-klironomias-mesa-apo-tin-anaptyxi-kai-thesmiki-enischysi-toy-thriskyetikoy-toyris moy-sti-nisiotiki-periochi-tis-elladas-kai-tis-kyproy-re-cult-int/>

Συμπληρωματικές

1. Kotler, P., Bowen, T. J., Makens, C. J. & Baloglu, S. (2019). *Μάρκετινγκ τουρισμού & φιλοξενίας* (μτφρ. Σ. Κώντσας), (2η έκδοση). Αθήνα-Λευκωσία: Εκδόσεις Π. Χ. Πασχαλίδη & Broken Hill Publishers.
2. Βασιλειάδης, Χ. (2009). *Η διοικητική και το μάρκετινγκ των τουριστικών προορισμών. Μια βιώσιμη στρατηγική προσέγγιση των δραστηριοτήτων marketing – management* (2η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης.

2.1.Θ • ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ I

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στη χριστιανική αρχαιολογία και τέχνη, μελετώντας την ιστορική τους εξέλιξη μέσα από αντιπροσωπευτικά δείγματα της αρχιτεκτονικής και της μνημειακής ζωγραφικής. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στο ιστορικό πλαίσιο της χριστιανικής και βυζαντινής

αρχαιολογίας και τέχνης και στα κύρια χαρακτηριστικά της κάθε περιόδου από τον 2ο ως τον 11ο αιώνα. Εξετάζονται τα κύρια καλλιτεχνικά ρεύματα της κάθε εποχής και η γεωγραφική τους εξάπλωση, καθώς και η επίδρασή τους στην αρχιτεκτονική, τη ζωγραφική και τη γλυπτική. Μελετώνται ομοιότητες και διαφορές με άλλα καλλιτεχνικά ρεύματα, οι τοπικές τους παραλλαγές και ιδιαιτερότητες. Επιπλέον, γίνονται αναφορές και στα υπόλοιπα είδη της βυζαντινής τέχνης της περιόδου. Κατά τη διάρκεια της εργαστηριακής κατάρτισης προτείνονται: α) έρευνα για τα παραπάνω στοιχεία, β) σύνταξη και παρουσίαση θεματικών οδηγιών, διαδρομών, περιπάτων και δικτύων, και γ) εκπαιδευτικές επισκέψεις και επιτόπια διδασκαλία των παραπάνω στοιχείων σε ανάλογα μνημεία της περιοχής.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν τις περιόδους της χριστιανικής αρχαιολογίας,
- Αναφέρουν τα διαφορετικά είδη της βυζαντινής τέχνης,
- Περιγράφουν το ιστορικό και πνευματικό περιβάλλον της περιόδου,
- Προσδιορίζουν τα σημαντικά καλλιτεχνικά ρεύματα και τις τάσεις της περιόδου αναφέροντας αντιπροσωπευτικά δείγματα,
- Διακρίνουν τους κύριους αρχιτεκτονικούς τύπους των βυζαντινών ναών και τις παραλλαγές τους κατά τη συγκεκριμένη περίοδο,
- Εντοπίζουν γεωγραφικά τα σημαντικότερα βυζαντινά μνημεία και έργα τέχνης της συγκεκριμένης περιόδου,
- Χρησιμοποιούν τη βασική επιστημονική ορολογία όσον αφορά την αρχιτεκτονική, τη ζωγραφική και τη γλυπτική της περιόδου και, ειδικότερα, την εικονογραφική εξέταση μιας παράστασης,
- Αξιολογούν τις πληροφορίες για τα μνημεία μελετώντας τη βασική επιστημονική βιβλιογραφία,
- Σχεδιάζουν θεματικές διαδρομές, περιπάτους και δίκτυα επιλέγοντας τους κατάλληλους συνδυασμούς για την παρουσίαση των μνημείων,
- Χειρίζονται δόκιμη φρασεολογία για την περιγραφή των μνημείων αναζητώντας συνεχώς νέες πηγές εμπλουτισμού των γνώσεών τους,
- Υιοθετούν δράσεις για την έρευνα, ανάδειξη, προβολή και προστασία της χριστιανικής και βυζαντινής κληρονομιάς.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αρχιτεκτονική γλυπτική / Εικονογραφικά προγράμματα / Λατρευτική αρχιτεκτονική / Μικρογραφίες χειρογράφων / Μνημειακή τεχνοτροπία / Παλαιοχριστιανική τέχνη / Πρωτοβυζαντινή τέχνη / Ταφική αρχιτεκτονική / Τοιχογραφίες / Φορητές εικόνες / Χριστιανική αρχαιολογία / Ψηφιδωτά.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (1), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενότητων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ 2ος-7ος αι.
2	ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ 2ος-7ος αι.
3	ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΤΕΧΝΙΑ 2ος-7ος αι.
4	ΠΡΩΤΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ 7ος-9ος αι.
5	ΜΕΣΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ 9ος-11ος αι.
6	ΜΕΣΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ, ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΤΕΧΝΙΑ 9ος-11ος αι.

Κείμενο αναφοράς

2.1.Θ.1 | ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ 2ος-7ος αι.

Στη μαθησιακή υποενότητα μελετάται η εξελικτική διαδρομή της χριστιανικής αρχαιολογίας στο πλαίσιο του Χριστιανισμού, τα κυριότερα χαρακτηριστικά της, τα αντιπροσωπευτικά έργα, η εξάρτησή τους από το ιστορικοκοινωνικό πλαίσιο της εποχής και η σημασία της για την ειδικότητα του Θρησκευτικού Τουρισμού. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την παλαιοχριστιανική τέχνη, γενεσιουργό της βυζαντινής τέχνης, που συντελεί στην ερμηνεία των πνευματικών, κοινωνικών, καλλιτεχνικών και υλικών εκφάνσεων του βυζαντινού πολιτισμού. Ξεχωρίζουν τους τομείς έκφρασης και τις ιδιαίτερες μορφές της για την εξυπηρέτηση των θρησκευτικών και λειτουργικών επιταγών στις εκδηλώσεις του χριστιανικού βίου. Ακολουθεί η επισκόπηση της παλαιοχριστιανικής αρχιτεκτονικής, η γνωριμία με τις κατακόμβες, τα υπόγεια κοιμητήρια, τους πρώτους ναούς (βασιλικές, προέλευση, προσανατολισμός, τύποι, δομή, στέγαση, λειτουργικές κατασκευές ναών, βαπτιστήρια). Εξοικειώνονται με το ιουστινιάνειο οικοδομικό πρόγραμμα, τα περίκεντρα κτίρια, τους σταυρικούς ναούς, με έμφαση στην αρχιτεκτονική της Αγίας Σοφίας, γνωρίζουν την κοσμική αρχιτεκτονική και τα μοναστήρια. Στο εργαστηριακό μέρος οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε μικρές ομάδες, καθοδηγούμενοι από τον/την εκπαιδευτή/-τρια, επιλέγουν έναν αρχιτεκτονικό τύπο (διακοσμητικό-λειτουργικό) με έντονο ενδιαφέρον, αναζητούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, την ιδεολογία και τα ιστορικά γεγονότα που τον πλαισιώνουν και παρουσιάζουν στην τάξη την εργασία. Ολοκληρώνοντας την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να ορίζουν την έννοια «παλαιοχριστιανική τέχνη», να περιγράφουν το ιστορικοπνευματικό περιβάλλον της περιόδου, να κατονομάζουν και να περιγράφουν τις επιμέρους μορφές παλαιοχριστιανικής αρχιτεκτονικής (λατρευτική – ταφική), να αναγνωρίζουν τη σημασία της και τη δυναμική εξέλιξή της. Αυτές οι γνώσεις και δεξιότητες επιτρέπουν στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες

να αναγνωρίζουν τις περιόδους της χριστιανικής αρχαιολογίας, να προσδιορίζουν τις τάσεις της περιόδου και να διακρίνουν τους αρχιτεκτονικούς τύπους της παλαιοχριστιανικής εποχής.

2.1.Θ.2 | ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ 2ος-7ος αι.

Στη μαθησιακή υποενότητα εξετάζεται η ιδιαίτερα σημαντική για την ειδικότητα του Θρησκευτικού Τουρισμού παλαιοχριστιανική ζωγραφική, ως μορφή έκφρασης της όψιμης αρχαίας τέχνης και αρωγός για τη Θεία Λειτουργία, με νέα ερμηνεία και νέες αξίες. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες επικεντρώνονται στη ζωγραφική των πρώτων αιώνων της Εκκλησίας, με συμβολικό ή αλληγορικό περιεχόμενο και εσχατολογικό προσανατολισμό, και στη συνάφεια των τοιχογραφιών με το χριστιανικό δόγμα, στις κατακόμβες και τους τάφους. Περιγράφονται οι τρεις μορφές παραστάσεων, α) αφηρημένες, απρόσωπες, β) συμβολικές και γ) μεγάλες συνθέσεις της Παλαιάς και Καινής Διαθήκης, καθώς και οι τοιχογραφίες στους ευκτήριους οίκους και τις εκκλησίες. Παράλληλα, αναλύονται οι μορφές ψηφιδωτών, εντοίχια και δαπέδια, οι διαφορές τους, οι τεχνικές ψηφοθέτησης πάνω α) σε ζωγραφισμένη επιφάνεια, β) σε αντίστροφο σχέδιο και γ) σε σχέδιο πάνω στο υπόστρωμα, όπως επίσης η θεματολογία τους. Αξιολογούνται και συγκρίνονται τα σημαντικότερα σωζόμενα ψηφιδωτά στον ελλαδικό χώρο (Θεσσαλονίκη, Κύπρος) και αλλού (Αντιόχεια, Σινά, Ραβέννα). Γίνεται γνωριμία με τις φορητές εικόνες και τις τεχνικές τους (εγκαυστική, τέμπερα, μικτή), τις σημαντικότερες παλαιές εικόνες (Μονή Σινά, Ρωσία) και τα εικονογραφημένα χειρόγραφα (μορφές, ομάδες, περιοχές). Στο εργαστηριακό μέρος της υποενότητας οι εκπαιδευόμενοι/-ες επιλέγουν ένα είδος παλαιοχριστιανικής ζωγραφικής και παρουσιάζουν στην τάξη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που φέρει και τη σημασία της για τον χριστιανικό κόσμο, ως μορφή λατρείας. Ολοκληρώνοντας την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αναγνωρίζουν την εποχή μέσα από τη μορφή ή τεχνοτροπία των έργων, να αποκωδικοποιούν τα μηνύματα που μετέφεραν ανά περιοχή και να εκθέτουν στους ενδιαφερόμενους, χρησιμοποιώντας τη βασική επιστημονική ορολογία, την αξία της παλαιοχριστιανικής ζωγραφικής.

2.1.Θ.3 | ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΤΕΧΝΙΑ 2ος-7ος αι.

Στην μαθησιακή υποενότητα της παλαιοχριστιανικής γλυπτικής και μικροτεχνίας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρατηρούν τη μείωση της περίοπτης γλυπτικής, η οποία δεν ταιριάζει στο χριστιανικό πνεύμα, αφού συνδέεται άμεσα με τις αρχαίες θρησκείες. Αποκαλύπτονται τα κύρια χαρακτηριστικά της μικροτεχνίας και της χρήσης πολύτιμων μετάλλων, μέσα από χαρακτηριστικά παραδείγματα, και επισημαίνονται οι διαφορές και ομοιότητες των διαφόρων καλλιτεχνικών κέντρων, όσον αφορά τα υλικά και τη θεματολογία τους, ως αντικείμενα που αντικατοπτρίζουν το αυτοκρατορικό μεγαλείο.

Ειδικότερα, στη συγκεκριμένη υποενότητα, ορίζονται τα χαρακτηριστικά και τα εκφραστικά μέσα της γλυπτικής που μεταβάλλεται σε διακοσμητική και, κυρίως, αρ-

χιτεκτονική, με τη δημιουργία νέων μορφών (επίθημα, παραλλαγές ιωνικού – κορινθιακού και σύνθετο κιονόκρανο, διακοσμητικά εκκλησιαστικών επίπλων), αλλά και της περίοπτης γλυπτικής, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από τις μαρμάρινες απεικονίσεις των αυτοκρατόρων, του αυτοκρατορικού τελετουργικού, αλλά και τις μαρμάρινες απεικονίσεις του Θεού και των θρησκευτικών θεμάτων (ανδριάντες, πορτραίτα, σαρκοφάγοι). Προσδιορίζονται τα κοινά σημεία επαφής και οι τεχνοτροπικές διαφορές με την αρχαία γλυπτική. Στη μικροτεχνία, δίνονται πληροφορίες για τα πολυτελή ελεφάντινα αντικείμενα (κυρίως δίπτυχα αυτοκρατόρων, υπάτων, θρησκευτικά), για τα έργα αργυροχοΐας και χρυσοχοΐας, θρησκευτικού ή κοσμικού περιεχομένου και χρήσης, τα σμάλτα και τα υφάσματα.

Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποεπενότητα της γλυπτικής-μικροτεχνίας, που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ειδικότητα του Θρησκευτικού Τουρισμού, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν τις μορφές γλυπτικής (ευρύτερου ελλαδικού χώρου, βυζαντινών περιοχών) και την εικονογραφία μιας παράστασης. Αξιολογούν τις πληροφορίες για τα μνημεία, μελετώντας τη βασική επιστημονική βιβλιογραφία, συνδέουν τις γλυπτικές μορφές και τα μοτίβα που απεικονίζονται με την παλαιοχριστιανική παράδοση και τις περιοχές ανάπτυξής τους και υιοθετούν δράσεις για την ανάδειξη και προβολή τους.

2.1.Θ.4 | ΠΡΩΤΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ 7ος-9ος αι.

Στη μαθησιακή υποεπενότητα της πρωτοβυζαντινής τέχνης γίνεται αναφορά στην περίοδο του τέλους της ελληνορωμαϊκής παράδοσης και στην έναρξη της βυζαντινής τέχνης, που συνδέεται αναπόσπαστα με τις ιστορικές μεταλλαγές αυτής της περιόδου. Ως σημείο έναρξης καθορίζεται ο θάνατος του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Γ΄ και η απαρχή της αραβικής επέλασης. Στην αρχιτεκτονική αναφέρεται η προοδευτική διαμόρφωση και επικράτηση του σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο ναού και η εμφάνιση του σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο και περίστωο ναού, οι οποίοι ενίοτε συνδυάζονται με τον τύπο της βασιλικής. Παράλληλα, παρουσιάζονται τα προεικονομαχικά χαρακτηριστικά της βυζαντινής ζωγραφικής, σε τοιχογραφίες και ψηφιδωτά, με αντικλασική, αφηρημένη τεχνοτροπία, αντλώντας πληροφορίες από μνημεία (Άγιος Δημήτριος Θεσσαλονίκης, χερσόνησος Αίμου, Ρώμη, Μιλάνο, Συρία, Παλαιστίνη και Αίγυπτος), αφιερωτικές παραστάσεις-εικόνες και λίγες σωζόμενες φορητές εικόνες, κυρίως σε μοναστήρια και μουσεία. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν την αλλαγή στη διακόσμηση, τις ανεικονικές παραστάσεις (σταυροί, τετράγωνα, τεμνόμενοι κύκλοι) και πουλιά, την περιορισμένη καλλιτεχνική δραστηριότητα λόγω της Εικονομαχίας και εξοικειώνονται με τα εικονογραφημένα χειρόγραφα της εποχής. Τέλος, αναζητούν, στα χρηστικά, διακοσμητικά ή λατρευτικά αντικείμενα, στους θησαυρούς (κοσμήματα, νομίσματα) και στα υφάσματα που σώζονται (μεταξωτά, υφάσματα με μοτίβα), την εξέλιξη στη μικροτεχνία (εικόνες, ευαγγέλια, αγία λείψανα, σμαλτωμένη κεραμική). Στο πρακτικό μέρος του μαθήμα-

τος πραγματοποιείται επίσκεψη σε σχετικό μουσείο (Βυζαντινό, Μπενάκη) για την αναζήτηση των καλλιτεχνημάτων της περιόδου. Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί/-ές να προσδιορίζουν χαρακτηριστικά δείγματα της περιόδου, να αναδεικνύουν τα διαφορετικά στοιχεία της πρωτοβυζαντινής εποχής, σταθμό για τη μετάβαση στη βυζαντινή τέχνη, και να μεταφέρουν στους ενδιαφερόμενους του Θρησκευτικού Τουρισμού τη σημασία της πρωτοβυζαντινής τέχνης.

2.1.Θ.5 | ΜΕΣΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ 9ος-11ος αι.

Στη μαθησιακή ενότητα της μεσοβυζαντινής αρχιτεκτονικής αφιερώνεται χρόνος στην τέχνη που ανθίζει μετά την Εικονομαχία (867-1071) και ακολουθείται ως πρότυπο από τον χριστιανικό κόσμο, στην Ανατολή και τη Δύση, με ηγετικό και διδακτικό ρόλο για τη βυζαντινή αυτοκρατορία. Στην αρχιτεκτονική, με οδηγό τα έργα του Ιουστινιανού, ακολουθούνται πρακτικές αναστήλωσης και ανακαίνισης και χτίζονται νέα κτίρια. Ειδικότερα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αφιερώνουν χρόνο στην ανακάλυψη των τεχνικών επιτευγμάτων και των αισθητικών τάσεων στην Κωνσταντινούπολη και τον ελλαδικό χώρο, όπου δημιουργούνται νέοι τύποι ναών, πεντάτρουλος, εγγεγραμμένος σταυροειδής τετρακίονιος ναός, σταυροειδής μεταβατικός, με σπουδαία παραδείγματα (Παναγία Χαλκέων, Παναγία Σκριπού) και εμφανίζονται χαρακτηριστικοί τύποι (ελεύθερος σταυρός, τρίκλιτη βασιλική, οκταγωνικός τύπος). Επίσης, μελετούν αρχιτεκτονική κτιρίων σε μονές και την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική τάση της εποχής στην οικοδομική των ναών, με πολυτελή υλικά, ποικιλία στον σχεδιασμό, διακοσμητική τοιχοδομία και κεραμοπλαστική διακόσμηση. Ιδιαίτερη προσοχή δίνουν στην αθηναϊκή αρχιτεκτονική, που έχει να δείξει σημαντικές εκκλησίες (Μονή Πετράκη, Άγιοι Απόστολοι Σολάκη, Καπνικαρέα). Κατά τη διάρκεια του πρακτικού μέρους του μαθήματος, το οποίο συνίσταται να γίνεται εκτός της τάξης, για τη βιωματική, ολιστική μάθηση των εκπαιδευομένων, μαθαίνουν να σχεδιάζουν θεματικές διαδρομές, πολιτιστικούς περιπάτους και δίκτυα, επιλέγοντας τους κατάλληλους συνδυασμούς για την παρουσίαση των μνημείων της εκάστοτε περιοχής τους. Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκτιμούν τον ρόλο των αρχιτεκτονικών μνημείων της μεσοβυζαντινής αρχιτεκτονικής παράδοσης, εντάσσουν στην καθημερινότητά τους επισκέψεις σε μνημεία, συνδέοντας τα με τις θεωρητικές γνώσεις για την εποχή και είναι ικανοί/-ές να δημιουργούν προϋποθέσεις για την προβολή και την τουριστική προώθηση της βυζαντινής πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσω της ενασχόλησής τους με τον Θρησκευτικό Τουρισμό.

2.1.Θ.6 | ΜΕΣΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ, ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΤΕΧΝΙΑ 9ος-11ος αι.

Στην μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζεται η τέχνη της μεσοβυζαντινής περιόδου, δηλαδή η ζωγραφική, η γλυπτική, η μικροτεχνία, οι εικόνες και οι μικρογραφίες, που επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να σχηματίσουν καθαρή αντίληψη για τις

τάσεις και εξελίξεις της περιόδου. Συγκεκριμένα, αναλύονται τα εικονογραφικά προγράμματα των ναών, τα δύο συστήματα αναπαράστασης, α) μόνο μορφών αγίων και του Παντοκράτορα και β) ευαγγελικών σκηνών, που επικρατούν στους νεόδμητους ναούς. Εξετάζεται ο σκοπός των εικονογραφικών προγραμμάτων με τη συγκεκριμένη μνημειακή τεχνοτροπία, καθώς και η απόδοση των μορφών μέσα από χαρακτηριστικά παραδείγματα (Αγία Σοφία Κωνσταντινούπολης, Θεσσαλονίκης, Παναγία Νίκαιας), τα ψηφιδωτά, με υψηλή ποιότητα και οικουμενική τεχνοτροπία (Όσιος Λουκάς, Νέα Μονή Χίου). Ακολουθώντας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καταπνάνονται με τα βιβλία, τις μικρογραφίες χειρογράφων και τα εργαστήρια προέλευσης, που επηρεάζουν την εξέλιξη της ζωγραφικής τέχνης (τεχνοτροπία, εικονογραφία) με την υψηλή ποιότητα, την ποικιλία θεμάτων, την ελευθερία απόδοσης και τη συμπυκνωμένη σημειολογία των εικόνων τους. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στις πολυτελείς φορητές εικόνες, που διακοσμούν πλέον τα τέμπλα. Τέλος, παρουσιάζονται η γλυπτική (ανάγλυφες εικόνες, θωράκια, αρχιτεκτονικά μέλη), η ελεφαντοστέινη μικρογλυπτική (πλάκες, τρίπτυχα), η μικροτεχνία (πολυτελείς κατασκευές από μέταλλα και σμάλτα σε δώρα αυτοκρατόρων, ευαγγέλια, διακόσμηση ναών) και οι μνημειακές χάλκινες θήρες. Στο εργαστηριακό μέρος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξερευνούν τη γεωγραφική περιοχή τους, ανακαλύπτουν και καταγράφουν τα τυχόν κατάλοιπα της μεσοβυζαντινής τέχνης και παρουσιάζουν στην τάξη ατομικά ή ομαδικά. Ολοκληρώνοντας την υποενοότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί/-ές να ανακαλύπτουν τα στοιχεία της μεσοβυζαντινής τέχνης, να αναδεικνύουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της και να συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον των εν δυνάμει τουριστών και περιηγητών του Θρησκευτικού Τουρισμού στις ιδιαιτερότητες των αντικειμένων και των κτιρίων τα οποία επισκέπτονται.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Γούναρης, Γ. (2000). *Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική αρχαιολογία. Αρχιτεκτονική* (τόμος Α'), (2η έκδοση). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.
2. Γούναρης, Γ. (2007). *Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική αρχαιολογία. Ζωγραφική* (τόμος Β'). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.

Συμπληρωματικές

1. Σαλαμούρας, Γ. Δ. (2020). *Στοιχεία θεολογίας, θρησκευολογίας και χριστιανικής αρχαιολογίας*. Αθήνα: Εκδόσεις 24 Γράμματα.
2. Krautheimer, R. (2012). *Παλαιοχριστιανική και βυζαντινή αρχιτεκτονική* (μτφρ. Φ. Μαλλούχου-Tufano). Αθήνα: Εκδόσεις Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης.

2.2 • ΕΞΑΜΗΝΟ Β΄

2.2.A • ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΓΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες σχετικά με τις θρησκευτικές και προσκυνηματικές περιηγήσεις στον ελλαδικό χώρο. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στο ιστορικό και θρησκευτικό πλαίσιο αυτής της κληρονομιάς, στα συστατικά στοιχεία και τα χαρακτηριστικά της. Εξετάζονται η χριστιανική τοπογραφία (μνημεία, ναοί, μοναστήρια κ.ά.) και η θρησκευτική, καλλιτεχνική και πολιτιστική τους αξία. Παρουσιάζονται οι διαδρομές και οι τόποι παρουσίας των αγίων, τα λατρευτικά τους δίκτυα, τα εκκλησιαστικά και μοναστικά δίκτυα. Περιγράφονται οι θρησκευτικές εορτές, οι τελετές και εκδηλώσεις θρησκευτικού χαρακτήρα και οι θρησκευτικές παραδόσεις με τις τοπικές παραλλαγές τους. Αναφέρονται, επίσης, τα βυζαντινά και εκκλησιαστικά μουσεία, το κειμηλιακό απόθεμα, οι εκθέσεις και συλλογές με θρησκευτικές αναφορές, καθώς και κάθε μορφή βυζαντινής τέχνης. Περιγράφονται, τέλος, ναοί άλλων χριστιανικών ομολογιών, καθώς και τα εβραϊκά και οθωμανικά θρησκευτικά μνημεία που υπάρχουν σε κάθε περιοχή. Στη μαθησιακή ενότητα του εξαμήνου Β΄ εξετάζονται η Ήπειρος και η Θεσσαλία. Κατά τη διάρκεια της εργαστηριακής κατάρτισης προτείνονται: α) έρευνα για τον γεωγραφικό και τουριστικό προσδιορισμό και τη θρησκευτική κληρονομιά της κάθε περιοχής, β) σύνταξη και παρουσίαση θρησκευτικών και προσκυνηματικών οδηγιών, διαδρομών και δικτύων για τους προορισμούς και γ) εκπαιδευτικές επισκέψεις στις εξεταζόμενες περιοχές.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Ορίζουν τα γεωγραφικά και τουριστικά χαρακτηριστικά του τόπου προορισμού,
- Αναγνωρίζουν τα στοιχεία που συνθέτουν τη θρησκευτική κληρονομιά της Ηπείρου και της Θεσσαλίας,
- Περιγράφουν το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο αναπτύσσεται η θρησκευτική κληρονομιά της Ηπείρου και της Θεσσαλίας,
- Εξετάζουν τα μνημεία και τα προσκυνήματα ερμηνεύοντας τη θρησκευτική, καλλιτεχνική και πολιτιστική τους αξία,
- Ερευνούν τις διαδρομές και τους τόπους παρουσίας των αγίων και τους τρόπους διέλευσης και απόδοσης τιμής προς αυτούς,
- Διακρίνουν τους σταθμούς της ιστορίας και της πνευματικότητας της ορθοδοξίας,
- Εξετάζουν τις εορτές και τις θρησκευτικές παραδόσεις της Ηπείρου και της Θεσσαλίας, με τις τοπικές παραλλαγές τους,

- Εντοπίζουν τη μοναχική παράδοση και τη μοναστηριακή κληρονομιά της Ηπείρου και της Θεσσαλίας,
- Προτείνουν νέες θρησκευτικές και προσκυνηματικές διαδρομές αξιοποιώντας νέες πληροφορίες για τα στοιχεία που συνθέτουν τη θρησκευτική κληρονομιά της Ηπείρου και της Θεσσαλίας,
- Παρουσιάζουν καινοτόμα εξειδικευμένα προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων με βάση την ιδιαίτερη θρησκευτική κληρονομιά της Ηπείρου και της Θεσσαλίας,
- Ενθαρρύνουν δράσεις για την έρευνα, ανάδειξη, προβολή και προστασία της θρησκευτικής κληρονομιάς και των προσκυνημάτων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Θρησκευτικά μνημεία / Θρησκευτικές περιηγήσεις / Θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά / Χριστιανικοί ναοί / Εβραϊκές συναγωγές / Ισλαμικά τζαμιά / Κειμήλια / Βυζαντινή τέχνη.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (1), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ
2	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
3	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ
4	ΕΒΡΑΪΚΑ ΚΑΙ ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
5	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
6	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ ΚΑΙ ΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Κείμενο αναφοράς

2.2.A.1 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην προβολή και ανάδειξη των θρησκευτικών μνημείων στην περιφέρεια Ηπείρου. Αρχικά, παρουσιάζεται η Άρτα με τις βυζαντινές εκκλησίες της Παναγίας της Παρηγορήτισσας και της Αγίας Θεοδώρας, με το πανέμορφο γεφύρι της, το επιβλητικό της κάστρο και τα γραφικά σοκάκια της. Ακόμα, ο/η επισκέπτης/-τρια έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί στην περιοχή της Θεσπρωτίας και να ανακαλύψει περίτεχνες μονές, όπως τις μονές Γηρομερίου, Αγίου Μηνά Κόκκινου Λιθαριού, Αγίου Αθανασίου Πέρδικας κ.ά. Στη συνέχεια, ο/η εκπαι-

δευτής/-τρια εστιάζεται στην πρωτεύουσα της Ηπείρου, τα Γιάννενα, και στην παρουσίαση των ιστορικών στοιχείων και της μνημειακής τοπογραφίας της. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται για τα μοναδικά μοναστήρια που υπάρχουν στο νησάκι των Ιωαννίνων. Ως αποτέλεσμα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τα θρησκευτικά σύμβολα και τη σπάνια αρχιτεκτονική των μονών Παναγιάς Σπηλιώτισσας, Προφήτη Ηλία Ζίτσας, Χρυσοβίτσας Μετσόβου κ.ά. και είναι ικανοί να αναγνωρίζουν την καλλιτεχνική και πολιτιστική τους αξία. Επιπλέον, εξετάζεται η περιφερειακή ενότητα της Πρέβεζας με τον Μητροπολιτικό ναό Αγίου Χαραλάμπους και την Παναγιά των Ξένων. Επιπρόσθετα, αναδεικνύεται η φυσική ομορφιά της Πάργας με το κάστρο της και το νησάκι της Παναγιάς με την ομώνυμη εκκλησία. Επίσης, σπουδαίας θρησκευτικής σημασίας αποτελούν τα μοναστήρια του Αγίου Δημητρίου και Ταξιάρχη Μιχαήλ στο Ζάλογγο κ.ά. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να προσδιορίζουν γεωγραφικά τις περιοχές ιδιαίτερου θρησκευτικού ενδιαφέροντος στην Ήπειρο και έχουν τη δυνατότητα μετέπειτα να παρέχουν άριστου επιπέδου υπηρεσίες ενημέρωσης και υποδοχής επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτη από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η συγκέντρωση πληροφοριών και η έρευνα θρησκευτικών μνημείων των περιοχών της Ηπείρου.

2.2.Α.2 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζει τα θρησκευτικά μνημεία στην περιφέρεια της Θεσσαλίας. Αρχικά, αναδεικνύεται η περιοχή της Καρδίτσας με την ιερά μονή Αγίου Γεωργίου Μαυροματίου «Καραϊσκάκη» στο Μουζάκι, αλλά και με τα μοναστήρια Παναγιάς και Κορώνης στα Άγραφα. Έπειτα, γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στη Λάρισα και στη Βασιλική Αγίου Αχιλλείου. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια δίνει έμφαση στα θρησκευτικά μνημεία του Όρους των Κελλίων, όπως τη μονή Αγίου Δημητρίου στο Στόμιο και τη Σκήτη Αγίων Αναργύρων. Στη συνέχεια, προβάλλεται η περιφερειακή ενότητα Μαγνησίας και ο αρχαιολογικός χώρος Νέας Αγχιάλου. Ο/Η επισκέπτης/-τρια έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί στις μοναστικές κοινότητες της Παναγιάς Ξενιάς στον Αλμυρό, Αγίου Γερασίμου του Νέου στη Μακρινίτσα Πηλίου, Αγίου Λαυρεντίου στον Βόλο κ.ά. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την τουριστική γεωγραφία θρησκευτικών προορισμών στη Θεσσαλία, γνωρίζουν τους πιο δημοφιλείς θρησκευτικούς χώρους για τα ειδικά προσκυνηματικά προγράμματα και είναι σε θέση να παρέχουν ποιοτική εξυπηρέτηση σε τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες, αλλά και υψηλού επιπέδου εξατομικευμένες υπηρεσίες σε τουριστικά γραφεία. Επιπρόσθετα, εξετάζεται η περιφερειακή ενότητα Σποράδων με τις μονές Αγίας Βαρβάρας και Τιμίου Προδρόμου στη Σκόπελο. Ακόμα, επισημαίνονται ο ναός Τριών Ιεραρχών στη Σκιάθο και ο ναός Αγίων Αναργύρων στην Αλόνησσο. Με την ολοκλήρωση της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται τη σημασία των λατρευτικών και εκκλησιαστικών δικτύων για την ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού και είναι σε θέση να ενισχύουν την τουριστική προβολή και

εξέλιξη. Τέλος, προτείνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η συλλογή πληροφοριών και η έρευνα με σχετική βιβλιογραφία και πηγές θρησκευτικών μνημείων των περιοχών της περιφέρειας Θεσσαλίας.

2.2.A.3 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην ανάδειξη των θρησκευτικών διαδρομών στην περιφερειακή ενότητα Τρικάλων που ανήκει στην περιφέρεια Θεσσαλίας. Αρχικά, παρουσιάζονται οι μονές Μετεώρων, οι οποίες αποτελούν μνημεία παγκόσμιας θρησκευτικής κληρονομιάς της UNESCO. Ακόμα, αναφέρονται τα Μετέωρα ως απόλυτος προορισμός έλξης τουριστών-προσκυνητών από όλο τον κόσμο και προβάλλεται η σημαντικότητα του τόπου στην ανάπτυξη του τουρισμού της Ελλάδας. Επιπλέον, σχετική αναφορά γίνεται και για τις υπόλοιπες μονές που υπάρχουν στα Τρίκαλα, όπως της Κοιμήσεως Θεοτόκου Σταγιάδων στην Καλαμπάκα, του Αγίου Βησσαρίωνα Πύλης κ.ά. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια δίνει έμφαση και στους ναούς με έντονη επισκεψιμότητα, όπως τον ναό της Πόρτας Παναγιάς στην Πύλη, τον ναό της Κοιμήσεως Θεοτόκου στην Καλαμπάκα κ.ά. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν επαρκείς γνώσεις και πληροφορίες για δημοφιλείς τουριστικές διαδρομές θρησκευτικού ενδιαφέροντος στην περιοχή των Τρικάλων. Επίσης, κάτι τέτοιο αποσκοπεί στην εξειδίκευση των εκπαιδευομένων σε θέματα παροχής υπηρεσιών ενημέρωσης και προσωποποιημένης εξυπηρέτησης των επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων στα Τρίκαλα. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί/-ές να διεκπεραιώνουν άριστα εκδρομικά πακέτα θρησκευτικού ενδιαφέροντος στα Τρίκαλα και με υπευθυνότητα να φροντίζουν για την πιστή τήρηση των προβλεπόμενων σε ανάλογα ειδικά τουριστικά πακέτα διακοπών. Τέλος, προτείνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η ομαδοσυνεργατική σχεδίαση και οργάνωση τουριστικών οδηγιών με δημοφιλείς θρησκευτικούς προορισμούς στην περιφερειακή ενότητα Τρικάλων.

2.2.A.4 | ΕΒΡΑΪΚΑ ΚΑΙ ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Σκοπός της συγκεκριμένης μαθησιακής υποενότητας είναι η ανάδειξη των πιο σημαντικών εβραϊκών και οθωμανικών μνημείων στην Ήπειρο και στη Θεσσαλία. Αρχικά, προβάλλονται τα θρησκευτικά μνημεία του ιουδαϊσμού στα Ιωάννινα, Άρτα και Πρέβεζα και οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντλούν πληροφορίες για τις λατρευτικές εκδηλώσεις αλλόθρησκων τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Στη συνέχεια, τονίζονται οι εβραϊκές συναγωγές που υπάρχουν στις περιοχές της Λάρισας, Μαγνησίας και Σποράδων. Ακόμα, ο/η εκπαιδευτής/-τρια δίνει έμφαση στα ισλαμικά μνημεία στην Ήπειρο και στη Θεσσαλία, αναδεικνύοντας την περιοχή των Τρικάλων, όπου, αν και οι ορθόδοξες μονές στα Μετέωρα αποτελούν μνημείο παγκόσμιας θρησκευτικής κληρονομιάς της UNESCO, οι τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες έχουν τη δυνατότητα να θαυμάσουν πληθώρα τζαμιών, όπως το Κουρσούμ Τζαμί κ.ά. Πρόκειται για

κτίρια λατρείας με ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ύφος, τα οποία εξυπηρετούν τις θρησκευτικές και προσκυνηματικές ανάγκες των ετερόδοξων ταξιδιωτών-προσκυνητών. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ανακαλύπτουν τη σπάνια αρχιτεκτονική και υψηλή αισθητική αξία τέτοιων θρησκευτικών χώρων λατρείας και αποκτούν ειδικές γνώσεις και διαθρησκειακές δεξιότητες επικοινωνίας χρήσιμες στη μετέπειτα παροχή υπηρεσιών υποδοχής και εξυπηρέτησης αλλόθρησκων τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί/-ές να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν ειδικές στρατηγικές προώθησης και προβολής επιλεγμένων τοποθεσιών θρησκευτικού ενδιαφέροντος ως τόπους συνάντησης όλων των θρησκειών. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η έρευνα με βιβλιογραφικές αναφορές των εβραϊκών και ισλαμικών θρησκευτικών μνημείων Ηπείρου και Θεσσαλίας.

2.2.A.5 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα προβάλλεται ο θρησκευτικός και πολιτιστικός πλούτος της Ηπείρου και της Θεσσαλίας. Αρχικά, προβάλλονται η εκκλησιαστική αρχιτεκτονική, οι γλυπτικοί και ζωγραφικοί διάκοσμοι των θρησκευτικών χώρων και η ιδιαίτερη αισθητική και πολιτιστική τους αξία. Επιπλέον, αναγνωρίζονται τα θρησκευτικά τοπικά σύμβολα και ιερά κειμήλια θρησκειών και πολιτισμών. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι λατρευτικές τελετές και θρησκευτικές τοπικές εκδηλώσεις, τάθη και έθιμα, το προσκύνημα, η εκπλήρωση τάματος και οι λαϊκές παραδόσεις ως ένδειξη βαθιάς θρησκευτικής πίστης. Ακόμα, δίνεται ιδιαίτερη σημασία στα βυζαντινά και θρησκευτικά μουσεία ως χώροι διαθρησκειακής επικοινωνίας και κοινωνικής έκφρασης. Επιπλέον, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στην αξιοποίηση της θρησκευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ως αναπόσπαστο στοιχείο του τουρισμού. Αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι προτείνονται ως θρησκευτικοί τουριστικοί προορισμοί τόποι με πολιτιστικό ενδιαφέρον, όπου οι τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες απολαμβάνουν τις γεύσεις της τοπικής γαστρονομίας, συμμετέχουν σε πολιτιστικά δρώμενα, πανηγύρια και επισκέπτονται εκκλησιαστικούς χώρους. Κάτι τέτοιο έχει ως αποτέλεσμα την ύπαρξη πιστών επισκεπτών-προσκυνητών, οι οποίοι πραγματοποιούν επαναλαμβανόμενα βιωματικά ταξίδια με μοναδικές αναμνήσεις. Επιπρόσθετα, γίνεται αναφορά στα ιερά προσκυνηματα της Ηπείρου και της Θεσσαλίας. Ιδιαίτερα τονίζεται η περιοχή των Μετεώρων με το σύμπλεγμα των μοναστηριών και εκκλησιών και την έντονη επισκεψιμότητα τουριστών-προσκυνητών και αποτελεί θρησκευτικό μνημείο παγκόσμιας φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO. Εξάλλου, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν δεξιότητες παρουσίασης και προώθησης της θρησκευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας στους Έλληνες και ξένους τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης η συγκέντρωση πληροφοριών και έρευνα από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για τη θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά επιλεγμένων ιερών τόπων Ηπείρου και Θεσσαλίας.

2.2.A.6 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ ΚΑΙ ΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Η τελευταία μαθησιακή υποενότητα πραγματεύεται τον σχεδιασμό και την οργάνωση μιας πρότυπης θρησκευτικής διαδρομής με σύνολο επιλεγμένων μνημείων στην Ήπειρο και τη Θεσσαλία. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τον τρόπο διαχείρισης των διάφορων χρονικών διαστημάτων σε εκδρομικό πρόγραμμα θρησκευτικών προορισμών ακολουθώντας χιλιομετρικούς πίνακες και αποδίδοντας τις συνολικές δαπάνες μέσα από την αντίστοιχη οικονομική ανάλυση. Επιπλέον, εξοικειώνονται με τον τρόπο επιλογής των πιο δημοφιλών τουριστικών μνημείων θρησκευτικού ενδιαφέροντος στο εκδρομικό ταξίδι. Επίσης, αντιλαμβάνονται την έννοια της φιλοξενίας και τη συνδυάζουν με την επίδειξη του γαστρονομικού πλούτου του κάθε τόπου, αλλά και με τις ιδιαίτερες παραδοσιακές πανηγύρεις και εκδηλώσεις. Ακόμη, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν την ανάγκη σύγχρονων βιωματικών θρησκευτικών διαδρομών μέσα από τη συμμετοχή και εμπλοκή των τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών σε πολιτιστικές τοπικές δραστηριότητες. Σε αυτό το σημείο χρειάζεται να αναφερθεί ότι οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν μέσα από τον στρατηγικό σχεδιασμό θρησκευτικών-προσκυνηματικών περιηγήσεων τα διάφορα ήθη και έθιμα, τα θρησκευτικά σύμβολα, κοσμήματα και κειμήλια. Επιπρόσθετα, αναγνωρίζουν την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική των θρησκευτικών μνημείων και διακρίνουν τον ζωγραφικό και γλυπτικό διάκοσμο των διαφόρων εκκλησιών. Εξάλλου, ως χρήσιμο βοήθημα στην άσκηση της ειδικότητάς τους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εντάσσουν μουσειακούς θρησκευτικούς χώρους και πολιτιστικά δρώμενα στην οργάνωση ειδικών τουριστικών ταξιδιών στην Ήπειρο και τη Θεσσαλία. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική εξάσκηση η αποτύπωση ενός πλήρους οργανωμένου πολυήμερου εκδρομικού ταξιδιού θρησκευτικού ενδιαφέροντος στην Ήπειρο και τη Θεσσαλία από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, ώστε να αλληλεπιδράσουν και να διατυπώσουν κριτικά τις προσωπικές απόψεις τους σχετικά με την ειδικότητά τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μοίρα, Π. (2019). *Θρησκευτικός τουρισμός και προσκύνημα. Πολιτικές, διαχείριση, αειφορία*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
2. Στουφή-Πουλημένου, Ι. (2020). *Χριστιανική, βυζαντινή και μεταβυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Έννοια.

Συμπληρωματικές

1. Βλιώρας, Σ. (2018). *Άγια Μετέωρα. Ιερά μονή Ρουσάνου. Οι ουρανογεϊτονες βράχοι*. Αθήνα: Εκδόσεις Μίλητος.
2. Μοίρα, Π. (2009). *Θρησκευτικός τουρισμός*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην πρακτική εφαρμογή των θεωρητικών και εργαστηριακών γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων στο πεδίο του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων και εξετάζεται σε συνάρτηση με τις υπόλοιπες μαθησιακές ενότητες του κάθε εξαμήνου. Χώροι διεξαγωγής του μαθήματος είναι η εργαστηριακή αίθουσα της ΣΑΕΚ και χώροι εκτός της ΣΑΕΚ που σχετίζονται με το μελλοντικό πεδίο της επαγγελματικής δραστηριοποίησης των εκπαιδευόμενων στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών επισκέψεων. Προτεινόμενες δραστηριότητες: α) επισκέψεις σε τουριστικές επιχειρήσεις και φορείς τουρισμού, β) επισκέψεις σε φορείς, οργανισμούς και χώρους λατρείας διαφόρων θρησκευτικών κοινοτήτων και ομολογιών, γ) συμμετοχή σε θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές, δ) παρακολούθηση σχετικών με την ειδικότητα συνεδρίων, ε) διεξαγωγή ασκήσεων πεδίου με στόχο την αναπαράσταση οδηγούμενης τουριστικής εκδρομής, στ) σχεδιασμός, σε συνεννόηση με τη ΣΑΕΚ και τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, και υλοποίηση πολυήμερων εκδρομών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, οι οποίες να εξυπηρετούν πολλούς από τους παραπάνω στόχους. Στο εξάμηνο Β' οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να εστιάσουν στη μελέτη και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων στην Ήπειρο και τη Θεσσαλία.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Δημιουργούν εκδρομικά προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Παρέχουν υπηρεσίες συνοδείας σε θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες, μεμονωμένους/-ες ή σε ομάδες (γκρουπ), Έλληνες/-ίδες ή αλλοδαπούς/-ές, οποιασδήποτε θρησκείας ή δόγματος, στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, ως τουριστικοί/-ές συνοδοί,
- Αναλύουν δεδομένα και πληροφορίες με τη χρήση των απαραίτητων τεχνολογιών,
- Ορίζουν το επάγγελμά τους, τα καθήκοντα, τις υποχρεώσεις τους, τους κανονισμούς και τη σχετική νομοθεσία, καθώς και τους κανόνες της σχετικής επαγγελματικής δεοντολογίας,
- Υλοποιούν εξειδικευμένες συνοδείες σε θρησκευτικούς χώρους και μνημεία, καθώς και σε κάθε είδους θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές,
- Προτείνουν σχέδια ταξιδιών, περιηγήσεων, νέων προορισμών και θεματικών διαδρομών, θρησκευτικών και προσκυνηματικών,
- Παρουσιάζουν θρησκευτικά μνημεία, χώρους, εκθέματα και μουσεία, αντιλαμβανόμενοι/-ες την ιστορία τους και συνειδητοποιώντας την αξία τους,

- Προσδιορίζουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αρχιτεκτονικής και του διακόσμου των μνημείων, αλλά και των λατρευτικών αντικειμένων (ιερών εικόνων, λειψάνων κ.ά.),
- Επιλέγουν τις κατάλληλες θρησκευολογικές και θεολογικές γνώσεις για τον σχεδιασμό ενός προγράμματος θρησκευτικής ή προσκυνηματικής περιήγησης και για την εξειδικευμένη συνοδεία που θα παρέχουν σε θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες,
- Διακρίνουν την ιστορική εξέλιξη των θρησκευτικών μνημείων, αναγνωρίζοντας τη σημασία τους για την κοινωνία και τον πολιτισμό,
- Αντιλαμβάνονται τις ιδιαιτερότητες του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Διαμορφώνουν μία συνολική αντίληψη, επιδεικνύοντας σεβασμό απέναντι στη θρησκευτικότητα και στον πολιτισμό των ταξιδιωτών/-τριών και περιηγητών/-τριών,
- Επικοινωνούν με τις κατηγορίες ταξιδιωτών/-τριών και περιηγητών/-τριών με τρόπο αποδοτικό και αποτελεσματικό,
- Συνεργάζονται με συναδέλφους, προμηθευτές/-τριες και πωλητές τουριστικών υπηρεσιών και με επαγγελματίες άλλων τουριστικών ειδικοτήτων,
- Εφαρμόζουν τρόπους αντιμετώπισης εκτάκτων περιστατικών και βασικούς κανόνες πρώτων βοηθειών και υγιεινής,
- Προτείνουν βελτιώσεις στα εκτελούμενα τουριστικά προγράμματα,
- Συνδυάζουν και άλλες θεματικές μορφές τουρισμού (πολιτιστικός, εκπαιδευτικός, οικολογικός, γαστρονομικός κ.ά.),
- Εμπλουτίζουν τη θρησκευτική και προσκυνηματική περιήγηση και με άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες,
- Ενημερώνονται για τις εξελίξεις και τις τάσεις που διαμορφώνονται στον χώρο του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Εκτιμούν τον ρόλο της ψηφιακής τεχνολογίας στην ταξιδιωτική βιομηχανία,
- Χρησιμοποιούν τις ψηφιακές πλατφόρμες κράτησης, διαχείρισης και οργάνωσης που σχετίζονται με την ταξιδιωτική βιομηχανία και τις υπηρεσίες που παρέχουν,
- Συμβάλλουν, μεμονωμένα ή σε συνεργασία με ιδιωτικούς ή δημόσιους φορείς, στην έρευνα και ανάπτυξη στοιχείων νεοφυούς ή καινοτόμου χαρακτήρα σχετικά με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις,
- Παρέχουν, όσον αφορά τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις, εξειδικευμένες υπηρεσίες τουριστικού γραφείου, τουριστικού συνοδού, τουριστικής προβολής και ανάπτυξης, παροχής πληροφοριών, διοργάνωσης συνεδρίων και εκδηλώσεων, υποδοχής και εξυπηρέτησης πελατών/-ισών ξενοδοχείου, καθώς και υποδοχής και ενημέρωσης επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων και εκδηλώσεων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Πρακτική άσκηση / Θρησκευτικός τουρισμός / Δεοντολογία / Επικοινωνία / Πολιτισμική ετερότητα / Ξενάγηση / Ασφάλεια / Αναστοχασμός.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ
2	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ ΣΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
3	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΙΚΡΩΝ ΞΕΝΑΓΗΣΕΩΝ
4	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ/-ΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ
5	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ
6	ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.2.B.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη λογική της πρακτικής άσκησης και εξηγεί τον ρόλο της ως γέφυρα ανάμεσα στη θεωρητική γνώση και στην επαγγελματική εμπειρία. Δίνεται έμφαση στην κατανόηση των στόχων της πρακτικής άσκησης, η οποία δεν περιορίζεται στη μηχανική εφαρμογή γνώσεων, αλλά προϋποθέτει ενεργό συμμετοχή, παρατήρηση και αναστοχασμό. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τις προσδοκίες του φορέα υποδοχής, τις υποχρεώσεις τους και τη σημασία της επαγγελματικής εικόνας. Παράλληλα, αναδεικνύεται η αξία της συνεργασίας με συναδέλφους και επόπτες, καθώς και η ανάγκη τήρησης βασικών κανόνων συμπεριφοράς και επικοινωνίας με το κοινό. Μέσα από αυτή την εισαγωγή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι η πρακτική εφαρμογή αποτελεί ευκαιρία προσωπικής ανάπτυξης και όχι απλώς υποχρέωση, ενώ αντιλαμβάνονται τη σημασία της υπευθυνότητας και της προσαρμοστικότητας στο επαγγελματικό περιβάλλον.

2.2.B.2 | ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ ΣΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Η παρατήρηση αποτελεί βασικό εργαλείο μάθησης, καθώς δίνει τη δυνατότητα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αντιληφθούν πώς εφαρμόζονται στην πράξη οι γνώσεις της ειδικότητας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να παρακολουθήσουν και να καταγράψουν δραστηριότητες σε ναούς, μοναστήρια, μουσεία ή τουριστικά γραφεία, όπως διαδικασίες υποδοχής, ξεναγήσεις ή τελετουργικά δρώμενα. Η καταγραφή σε ημερολόγιο ή φόρμα παρατήρησης βοηθά στη συστηματοποίηση της εμπειρίας

και στη μετέπειτα ανάλυση. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να εντοπίζουν καλές πρακτικές, να κατανοούν τις προκλήσεις και να αναγνωρίζουν τον ρόλο της δεοντολογίας και της επαγγελματικής συμπεριφοράς. Η υποενότητα αυτή προετοιμάζει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να συμμετάσχουν ενεργά σε δραστηριότητες, καθώς πρώτα καλλιεργείται η ικανότητα παρατήρησης και κατανόησης του περιβάλλοντος. Έτσι, η παρατήρηση και η καταγραφή λειτουργούν ως πρώτο βήμα για την ανάπτυξη κριτικής σκέψης και για τη σταδιακή ένταξη των εκπαιδευομένων στην επαγγελματική πραγματικότητα του θρησκευτικού τουρισμού.

2.2.B.3 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΙΚΡΩΝ ΞΕΝΑΓΗΣΕΩΝ

Η ικανότητα σχεδιασμού και παρουσίασης μικρών ξενάγησεων αποτελεί βασικό επαγγελματικό προσόν στον χώρο του θρησκευτικού τουρισμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να οργανώνουν το περιεχόμενο μιας ξενάγησης με σαφή δομή: εισαγωγή, κύριο μέρος και συμπεράσματα. Ειδική προσοχή δίνεται στην επιλογή των πληροφοριών που θα παρουσιαστούν, με έμφαση στην ακρίβεια, τη σαφήνεια και την παιδαγωγική προσαρμογή τους στο επίπεδο των επισκεπτών. Εξασκούνται στην ανάπτυξη αφηγηματικών δεξιοτήτων, στη χρήση οπτικοακουστικών μέσων και στη διαχείριση ερωτήσεων του κοινού. Η πρακτική αυτή ενισχύει την αυτοπεποίθηση και την ικανότητα δημόσιας ομιλίας. Παράλληλα, καλλιεργείται ο σεβασμός απέναντι στη θρησκευτική παράδοση και η αποφυγή υπεραπλουστεύσεων ή ανακρίβειών που θα μπορούσαν να προσβάλουν την πνευματική διάσταση των χώρων. Μέσα από ασκήσεις και προσομοιώσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν εμπειρία στη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης ξενάγησης, ενώ μαθαίνουν να προσαρμόζουν το ύψος και το περιεχόμενο ανάλογα με το προφίλ της ομάδας που έχουν απέναντί τους (π.χ. μαθητές/-τριες, ξένοι/-ες επισκέπτες/-τριες, προσκυνητές/-τριες). Έτσι, αναπτύσσουν δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να ανταποκριθούν στις πραγματικές ανάγκες του επαγγέλματος.

2.2.B.4 | ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ/-ΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ

Η επικοινωνία με επισκέπτες/-τριες διαφορετικών πολιτισμικών, γλωσσικών και θρησκευτικών υποβάθρων αποτελεί καθημερινή πρόκληση στον θρησκευτικό τουρισμό. Στην υποενότητα αυτή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκπαιδεύονται σε τεχνικές αποτελεσματικής επικοινωνίας, όπως η ενεργητική ακρόαση, η σαφής διατύπωση πληροφοριών και η χρήση απλής και κατανοητής γλώσσας. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη διαπολιτισμική ευαισθησία: οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να σέβονται διαφορετικά θρησκευτικά ήθη, να αποφεύγουν παρεξηγήσεις και να προσαρμόζουν την προσέγγισή τους ανάλογα με τις προσδοκίες των επισκεπτών. Επιπλέον, καλλιεργούνται δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων και διαχείρισης δύσκολων καταστάσεων, όπως π.χ. διαφωνίες σε ομάδες ή προσβλητικές συμπεριφορές. Η πρα-

κτική εξάσκηση περιλαμβάνει σενάρια ρόλων και προσομοιώσεις επικοινωνιακών περιστάσεων. Στόχος είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να μπορούν να παρέχουν μία εμπειρία σεβασμού, φιλοξενίας και αυθεντικότητας σε όλους τους επισκέπτες, ανεξάρτητα από την πολιτισμική ή θρησκευτική τους ταυτότητα. Έτσι, ενισχύεται η εικόνα του επαγγελματία ως υπεύθυνου και ευαίσθητου διαμεσολαβητή μεταξύ πολιτισμών.

2.2.B.5 | ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Η τήρηση αρχών επαγγελματικής δεοντολογίας και κανόνων ασφάλειας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για κάθε δραστηριότητα στον χώρο του θρησκευτικού τουρισμού. Στην υποενότητα αυτή παρουσιάζονται οι βασικές αρχές επαγγελματικής συμπεριφοράς: ευγένεια, εχεμύθεια, σεβασμός προς τον επισκέπτη και τον χώρο, ακεραιότητα και υπευθυνότητα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τους κανόνες ασφάλειας που πρέπει να εφαρμόζονται σε θρησκευτικούς χώρους, όπως η διαχείριση πλήθους, η προστασία μνημείων και η τήρηση υγειονομικών μέτρων. Παράλληλα, διδάσκονται πώς να αντιδρούν σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (πυρκαγιά, ατύχημα, ιατρικό περιστατικό) με ψυχραιμία και σύμφωνα με τα πρωτόκολλα. Ειδική έμφαση δίνεται στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς: οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκπαιδεύονται να προλαμβάνουν φθορές και να καθοδηγούν τους/τις επισκέπτες/-τριες στην τήρηση κανόνων σεβασμού. Μέσα από παραδείγματα και πρακτικές ασκήσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συνειδητοποιούν ότι η δεοντολογία και η ασφάλεια δεν είναι τυπικές υποχρεώσεις, αλλά θεμελιώδεις αξίες που διασφαλίζουν την ποιότητα και την αξιοπιστία της επαγγελματικής τους ταυτότητας.

2.2.B.6 | ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ

Η τελευταία υποενότητα εστιάζεται στη σημασία του αναστοχασμού ως εργαλείου μάθησης και επαγγελματικής εξέλιξης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενθαρρύνονται να αξιολογούν τις εμπειρίες τους, να αναγνωρίζουν τις επιτυχίες αλλά και τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν και να αναζητούν τρόπους βελτίωσης. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει τη σύνταξη ημερολογίου πρακτικής, τη συζήτηση σε ομάδες και την παροχή ανατροφοδότησης από επόπτες και συναδέλφους. Μέσα από τον αναστοχασμό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναπτύσσουν κριτική σκέψη, αποκτούν αυτογνωσία και ενισχύουν την ικανότητά τους να θέτουν ρεαλιστικούς επαγγελματικούς στόχους. Η αξιολόγηση δεν περιορίζεται στην απόδοση του/της εκπαιδευόμενου/-ης, αλλά επεκτείνεται και στις συνθήκες της πρακτικής: κατά πόσο ο φορέας υποδοχής παρείχε τις κατάλληλες ευκαιρίες μάθησης και ποια βελτιωτικά μέτρα μπορούν να προταθούν. Έτσι, η πρακτική άσκηση δεν αντιμετωπίζεται ως παθητική εμπειρία, αλλά ως δυναμική διαδικασία συνεχούς μάθησης και ανάπτυξης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι η ικανότητα αυτοαξιολόγησης είναι κρίσιμη για τη μελλοντική τους επαγγελματική πορεία.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Kolb, D. A. (2015). *Experiential learning: experience as the source of learning and development* (2η έκδοση). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education.
2. Σπυριδάκης, Ι. (2015). *Πρακτική άσκηση και μάθηση στον εργασιακό χώρο*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Συμπληρωματικές

1. Jarvis, P. (2009). *Learning to be a person in society*. London and New York: Routledge.
2. Χαράλαμπος, Ν. (2018). *Επαγγελματική δεοντολογία στον τουρισμό*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Βάνια.

2.2.Γ • ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στην προσέγγιση του θρησκευτικού φαινομένου εξετάζοντας την ιστορική εξέλιξη των θρησκειμάτων, των χαρακτηριστικών τους στοιχείων και την επίδρασή τους στην κοινωνία και στον πολιτισμό. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στο ιστορικό, κοινωνικό και θρησκευτικό πλαίσιο του ισλάμ από τις απαρχές του μέχρι σήμερα, ερευνώντας τις βασικές αρχές και διδασκαλίες, τα ιερά κείμενα, τη λατρευτική πράξη, τις γιορτές και τις εθιμικές παραδόσεις του. Περιγράφονται οι ιεροί τόποι, τα τεμένη και τα χαρακτηριστικά τους στοιχεία και ανιχνεύονται ιστορικά και πολιτισμικά τεκμήρια της οθωμανικής περιόδου στον ελλαδικό χώρο. Παρουσιάζονται επίσης οι απαρχές και η εξέλιξη του ινδουισμού και του βουδισμού, οι βασικές αρχές και διδασκαλίες, τα ιερά βιβλία, η λατρευτική πράξη, οι γιορτές και οι εθιμικές παραδόσεις, οι ιεροί τόποι και ο ασκητισμός τους, καθώς και η πολιτιστική τους αναφορά. Περιγράφονται επίσης τα κινεζικά και ιαπωνικά θρησκευτά. Τέλος, εξετάζονται οι θρησκευτικές τάσεις στη σύγχρονη εποχή και τα θέματα που απασχολούν τον διαχριστιανικό και διαθρησκευτικό διάλογο. Μετά την ολοκλήρωση της διδασκαλίας του ισλάμ, προτείνονται επισκέψεις και παρουσίαση των στοιχείων αυτών σε οθωμανικά μνημεία της περιοχής.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Ερμηνεύουν θρησκευτικούς όρους, σύμβολα και συμβολισμούς χρησιμοποιώντας τη βασική επιστημονική βιβλιογραφία,
- Εξετάζουν τη γένεση και την ιστορική εξέλιξη του ισλάμ και των κλάδων του, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους,
- Εντοπίζουν τις πηγές, καθώς και τις βασικές αρχές και διδασκαλίες της ισλαμικής πίστης,
- Ερευνούν τις λατρευτικές πρακτικές και παραδόσεις της ισλαμικής κοινότητας,
- Προσδιορίζουν τα θρησκευτικά αξιώματα και τις πνευματικές κινήσεις στο ισλάμ,
- Εξετάζουν τους ιερούς τόπους του ισλάμ, περιγράφοντας ένα τυπικό τέμενος και τα χαρακτηριστικά του,
- Αξιολογούν τα τεκμήρια της οθωμανικής παρουσίας στον ελλαδικό χώρο, εντάσσοντάς τα σε προγράμματα περιηγήσεων,
- Αναγνωρίζουν τις κύριες θεότητες και διδασκαλίες του ινδουισμού, καθώς και τις λατρευτικές πρακτικές και παραδόσεις του,
- Περιγράφουν τους κλάδους και τις διδασκαλίες του βουδισμού, καθώς και τις λατρευτικές πρακτικές και παραδόσεις του,
- Αποτυπώνουν τα χαρακτηριστικά των ιαπωνικών θρησκευμάτων,
- Παρουσιάζουν εξειδικευμένα προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων με βάση το θρησκευτικό υπόβαθρο των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Μονοθεϊσμός / Πολυθεϊσμός / Ιουδαϊσμός / Χριστιανισμός / Ισλάμ / Ινδουισμός / Βουδισμός / Κομφουκιανισμός / Ιεροί τόποι / Διαθρησκειακός διάλογος.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ: ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ
2	ΙΟΥΔΑΪΣΜΟΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ, ΔΟΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ
3	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ: ΔΟΓΜΑΤΑ, ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΚΑΙ ΛΑΤΡΕΙΑ
4	ΙΣΛΑΜ: ΠΥΛΩΝΕΣ ΠΙΣΤΗΣ ΚΑΙ ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ
5	ΙΝΔΟΥΙΣΜΟΣ: ΘΕΟΤΗΤΕΣ, ΚΑΡΜΑ ΚΑΙ ΓΙΟΓΚΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ
6	ΒΟΥΔΙΣΜΟΣ: ΒΟΥΔΑΣ, ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΜΟΝΟΠΑΤΙ
7	ΚΟΜΦΟΥΚΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΙΝΕΖΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ
8	ΝΕΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΘΡΗΣΚΕΙΑΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Γ.1 | ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ: ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

Η συγκριτική θρησκειολογία αποτελεί κλάδο της επιστήμης που εξετάζει ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στις θρησκείες, με σκοπό την κατανόηση του τρόπου που οι άνθρωποι νοηματοδοτούν τον κόσμο. Οι στόχοι της είναι αφενός η ανάδειξη κοινών μοτίβων, όπως η πίστη σε υπερβατική δύναμη, η ύπαρξη ιερών τόπων και τελετουργιών, αφετέρου η κατανόηση της ποικιλίας στις θρησκευτικές εκφράσεις. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιλαμβάνουν την ιστορική ανάλυση, τη συγκριτική μελέτη κειμένων, την ανθρωπολογική παρατήρηση τελετουργιών, αλλά και τη φαινομενολογική προσέγγιση που επικεντρώνεται στη βιωματική εμπειρία του πιστού. Μέσω αυτών, οι ερευνητές αποφεύγουν την αξιολογική κρίση και επιδιώκουν την αντικειμενική κατανόηση. Η συγκριτική μελέτη προσφέρει γέφυρες επικοινωνίας ανάμεσα σε διαφορετικούς πολιτισμούς και υποστηρίζει τον διαθρησκευτικό διάλογο, που είναι κρίσιμος στη σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη κοινωνία. Για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στον θρησκευτικό τουρισμό, η συγκριτική προσέγγιση παρέχει τα εργαλεία να ερμηνεύουν τους ιερούς τόπους όχι μόνο ως μνημεία μιας συγκεκριμένης πίστης, αλλά και ως στοιχεία του παγκόσμιου πολιτισμού, προάγοντας τον σεβασμό στη θρησκευτική ετερότητα.

2.2.Γ.2 | ΙΟΥΔΑΪΣΜΟΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ, ΔΟΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Ο Ιουδαϊσμός είναι μία από τις αρχαιότερες μονοθεϊστικές θρησκείες και θεμελιώθηκε στην πίστη στον Θεό της Βίβλου, τον Γιαχβέ. Η ιστορία του Ιουδαϊσμού ξεκινά με τους Πατριάρχες Αβραάμ, Ισαάκ και Ιακώβ και συνεχίζεται με την Έξοδο και τη διαθήκη του Μωυσή στο Σινά, γεγονός που έθεσε τα θεμέλια του Νόμου (Τορά). Βασικά δόγματα του Ιουδαϊσμού είναι η πίστη στον έναν Θεό, η τήρηση των Εντολών, η εκλογή του λαού Ισραήλ και η προσδοκία της λύτρωσης. Η λατρευτική ζωή οργανώνεται γύρω από τη συναγωγή, όπου πραγματοποιούνται προσευχές και μελέτη της Τορά,

καθώς και γύρω από τις εορτές, όπως το Πάσχα (Πεσάχ), η Σκηνοπηγία (Σουκότ) και το Γιομ Κιπούρ, ημέρα εξιλέωσης. Ο θρησκευτικός νόμος (Χαλάχα) καθορίζει την καθημερινή ζωή των πιστών, από τη διατροφή έως τις κοινωνικές σχέσεις. Η μελέτη του Ιουδαϊσμού επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να κατανοήσουν τη συμβολή του στη διαμόρφωση του Χριστιανισμού και του Ισλάμ, καθώς και τον ρόλο του στη διατήρηση ισχυρής πολιτισμικής ταυτότητας. Στο πλαίσιο του θρησκευτικού τουρισμού, οι ιουδαϊκοί τόποι, όπως η Ιερουσαλήμ και το Τείχος των Δακρύων, αποτελούν σημαντικούς προορισμούς παγκόσμιας πνευματικής κληρονομιάς.

2.2.Γ.3 | ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ: ΔΟΓΜΑΤΑ, ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΚΑΙ ΛΑΤΡΕΙΑ

Ο Χριστιανισμός γεννήθηκε τον 1ο αιώνα μ.Χ. από τη διδασκαλία και τη ζωή του Ιησού Χριστού, τον οποίο οι πιστοί αναγνωρίζουν ως Υιό του Θεού και Σωτήρα. Το κεντρικό δόγμα είναι η πίστη στην Αγία Τριάδα, δηλαδή στον Πατέρα, τον Υιό και το Άγιο Πνεύμα, καθώς και στη σωτηρία μέσω της πίστης και της χάριτος. Ο Χριστιανισμός διαμορφώθηκε σε διαφορετικά δόγματα και εκκλησίες: Ορθόδοξη, Καθολική και Προτεστάντική, καθεμία με ιδιαίτερες θεολογικές και λειτουργικές παραδόσεις. Η λατρεία επικεντρώνεται στη Θεία Λειτουργία και στα Μυστήρια, όπως το Βάπτισμα και η Ευχαριστία, που ενώνουν τους πιστούς με τον Χριστό. Οι εορτές, όπως τα Χριστούγεννα και το Πάσχα, εκφράζουν κορυφαίες στιγμές της πίστης και συνοδεύονται από τελετές και παραδόσεις. Η χριστιανική διδασκαλία επηρέασε βαθιά την τέχνη, τη φιλοσοφία, την ηθική και την κοινωνική οργάνωση του δυτικού και ανατολικού κόσμου. Η γνώση του Χριστιανισμού είναι απαραίτητη για τον θρησκευτικό τουρισμό, καθώς πολλά μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως οι ναοί, τα μοναστήρια και τα προσκυνήματα, αποτελούν ζωντανές εκφράσεις της πίστης. Μέσα από αυτά, οι επισκέπτες/-τριες βιώνουν όχι μόνο την ιστορία, αλλά και τη συνεχιζόμενη πνευματική ζωή της Εκκλησίας.

2.2.Γ.4 | ΙΣΛΑΜ: ΠΥΛΩΝΕΣ ΠΙΣΤΗΣ ΚΑΙ ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

Το Ισλάμ, που ιδρύθηκε τον 7ο αιώνα από τον Προφήτη Μωάμεθ, είναι μία από τις τρεις μεγάλες μονοθεϊστικές θρησκείες. Βασίζεται στην πίστη στον έναν Θεό (Αλλάχ) και στη διδασκαλία του Κορανίου, που θεωρείται θεόπνευστο κείμενο. Η ζωή του πιστού καθοδηγείται από τους πέντε πυλώνες: η ομολογία πίστης (σαχάντα), η προσευχή πέντε φορές την ημέρα (σαλάτ), η νηστεία του Ραμαζανιού (σαούμ), η ελεημοσύνη (ζακάτ) και το προσκύνημα στη Μέκκα (χατζ). Οι πυλώνες αυτοί ενισχύουν την πνευματική πειθαρχία και την αίσθηση κοινότητας. Η λατρευτική ζωή επικεντρώνεται στο τζαμί, όπου οι πιστοί συγκεντρώνονται για προσευχή, με ιδιαίτερη σημασία στη συλλογική προσευχή της Παρασκευής. Οι μεγάλες θρησκευτικές περίοδοι και εορτές, όπως το Ραμαζάνι και το Κουρμπάν Μπαϊράμ, συνδέουν την πίστη με την καθημερινή ζωή. Το Ισλάμ διαθέτει επίσης πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, από την καλλιγραφία έως την αρχιτεκτονική των τζαμιών. Η κατανόηση του Ισλάμ βοηθά τους/τις εκπαι-

δευόμενους/-ες να αναγνωρίζουν την ποικιλία εκφράσεων μέσα στον μουσουλμανικό κόσμο (σουνίτες, σίιτες, σουφισμός) και να προσεγγίζουν με σεβασμό τα ιερά του. Για τον θρησκευτικό τουρισμό, προορισμοί όπως η Μέκκα, η Μεδίνα ή η Ιερουσαλήμ αποτελούν κέντρα παγκόσμιας πνευματικής σημασίας.

2.2.Γ.5 | ΙΝΔΟΥΙΣΜΟΣ: ΘΕΟΤΗΤΕΣ, ΚΑΡΜΑ ΚΑΙ ΓΙΟΓΚΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Ο Ινδουισμός είναι η αρχαιότερη ζωντανή θρησκεία, με ρίζες στις παραδόσεις της Ινδικής χερσονήσου. Δεν διαθέτει έναν ιδρυτή ούτε ένα ενιαίο δόγμα, αλλά συγκροτείται από πλήθος κειμένων, πρακτικών και φιλοσοφικών σχολών. Στο κέντρο της διδασκαλίας του βρίσκονται οι έννοιες του κάρμα (νόμος της αιτιότητας), της σασάρα (κύκλος γέννησης και θανάτου) και της μόκσα (απελευθέρωση). Οι θεότητες παρουσιάζουν ποικιλία μορφών και όψεων, με κυρίαρχη τριάδα τον Βράχμα (δημιουργό), τον Βισνού (διατηρητή) και τον Σίβα (καταστροφέα και ανανεωτή). Οι ιερές παραδόσεις περιλαμβάνουν τα Βέδες, τις Ουπανισάδες και τα έπη Μαχαμπαράτα και Ραμαγιάνα. Σημαντική θέση έχουν οι γιογκικές πρακτικές, που συνδυάζουν πειθαρχία σώματος και νου με στόχο την πνευματική ένωση με το Απόλυτο. Η λατρευτική ζωή εκφράζεται μέσα από ναούς, προσκυνήματα σε ποταμούς όπως ο Γάγγης και εορτές, όπως το Ντιβάλι και το Χόλι. Ο Ινδουισμός επηρέασε βαθιά την τέχνη, τη φιλοσοφία και τις κοινωνικές δομές της Ινδίας. Για τον/την επαγγελματία του θρησκευτικού τουρισμού, η κατανόηση των αρχών του Ινδουισμού βοηθά στην παρουσίαση της πλούσιας πνευματικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της Νότιας Ασίας, με σεβασμό στις θρησκευτικές πρακτικές των πιστών.

2.2.Γ.6 | ΒΟΥΔΙΣΜΟΣ: ΒΟΥΔΑΣ, ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΜΟΝΟΠΑΤΙ

Ο Βουδισμός ιδρύθηκε τον 5ο αιώνα π.Χ. από τον Σιντάρτα Γκαουτάμα, τον Βούδα, ο οποίος αναζήτησε την υπέρβαση του ανθρώπινου πόνου. Η διδασκαλία του συνοψίζεται στις Τέσσερις Ευγενείς Αλήθειες: α) η ζωή εμπεριέχει πόνο (ντούκχα), β) η αιτία του πόνου είναι η επιθυμία, γ) η παύση του πόνου είναι δυνατή μέσω της απελευθέρωσης, δ) η οδός προς την απελευθέρωση είναι το Οκταπλό Μονοπάτι. Αυτό περιλαμβάνει ηθική συμπεριφορά, πειθαρχία του νου και καλλιέργεια σοφίας. Σημαντικές έννοιες είναι το κάρμα και η μετενσάρκωση, ενώ ο στόχος είναι η νιρβάνα, η απελευθέρωση από τον κύκλο της σασάρας. Ο Βουδισμός ανέπτυξε διαφορετικά ρεύματα, όπως ο Θεραβάντα, ο Μαχαγιάνα και ο Βατζραγιάνα, με ιδιαίτερες φιλοσοφικές και τελετουργικές παραδόσεις. Οι ιερές τοποθεσίες που συνδέονται με τη ζωή του Βούδα, όπως η Λουμπίνι, η Μποντ Γκάγια και το Σάρναθ, αποτελούν σημαντικούς τόπους προσκυνήματος. Η βουδιστική τέχνη, με τις παγόδες, τα αγάλματα και τις τοιχογραφίες, μεταδίδει τη διδασκαλία και την πνευματικότητα του Βούδα. Για τον θρησκευτικό τουρισμό, η γνώση του Βουδισμού συμβάλλει στην ερμηνεία των μοναστηριών και των προσκυνημάτων της Ασίας, αναδεικνύοντας την αρμονία φιλοσοφίας, τέχνης και πνευματικής άσκησης.

2.2.Γ.7 | ΚΟΜΦΟΥΚΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΙΝΕΖΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Ο Κομφουκιανισμός, εμπνευσμένος από τη διδασκαλία του Κομφούκιου (6ος αιώνας π.Χ.), δεν αποτελεί θρησκεία με την αυστηρή έννοια, αλλά περισσότερο ένα φιλοσοφικό και ηθικό σύστημα που καθόρισε την κινεζική κοινωνία για αιώνες. Κεντρικές αξίες του είναι η καλλιέργεια της αρετής, ο σεβασμός στην οικογένεια και στους προγόνους, η αρμονία στις κοινωνικές σχέσεις και η υπευθυνότητα απέναντι στο κοινό καλό. Οι έννοιες της «Ανθρωπιάς» (ρεν) και της «Δικαιοσύνης» (γι) αποτελούν θεμέλια για την ηθική συμπεριφορά. Αν και ο Κομφουκιανισμός δεν εστιάζεται στη λατρεία θεοτήτων, ενσωματώθηκε στην κινεζική θρησκευτική παράδοση μαζί με τον Ταοϊσμό και τον Βουδισμό, δημιουργώντας ένα πλούσιο πνευματικό μωσαϊκό. Σημαντική πρακτική είναι η λατρεία των προγόνων, που εκφράζει τη συνέχεια της οικογένειας και της κοινωνίας. Ο Κομφουκιανισμός άσκησε τεράστια επιρροή στην εκπαίδευση, στη διοίκηση και στην πολιτική κουλτούρα της Ανατολικής Ασίας. Σήμερα παραμένει πηγή έμπνευσης για την κοινωνική αρμονία και τη διαπολιτισμική επικοινωνία. Στο πλαίσιο του θρησκευτικού τουρισμού, η γνώση της κινεζικής παράδοσης και των κομφουκιανών αξιών βοηθά στην κατανόηση μνημείων, ναών και τελετών, ενισχύοντας τον σεβασμό προς την ιδιαίτερη πολιτιστική κληρονομιά της Κίνας.

2.2.Γ.8 | ΝΕΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΘΡΗΣΚΕΙΑΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Η σύγχρονη εποχή χαρακτηρίζεται από την εμφάνιση νέων θρησκευτικών κινήματων, που ανταποκρίνονται σε κοινωνικές, πολιτικές και πνευματικές ανάγκες. Ορισμένα προέρχονται από παραδοσιακές θρησκείες, όπως οι νεοβουδιστικές ή νεοπαγανιστικές ομάδες, ενώ άλλα έχουν εντελώς νέα διδασκαλία και πρακτική. Αυτά τα κινήματα συχνά τονίζουν την προσωπική εμπειρία, την εσωτερικότητα και τη σύνδεση με την οικολογία ή την κοινωνική δικαιοσύνη. Παράλληλα, η πολυπολιτισμικότητα και η παγκοσμιοποίηση ενισχύουν τον διαθρησκειακό διάλογο ως μέσο ειρηνικής συνύπαρξης και συνεργασίας. Ο διάλογος ανάμεσα σε χριστιανούς, μουσουλμάνους, ιουδαίους, βουδιστές και άλλες θρησκευτικές κοινότητες στοχεύει στην αμοιβαία κατανόηση, στον σεβασμό της θρησκευτικής ελευθερίας και στην προώθηση της ειρήνης. Οι διεθνείς οργανισμοί και οι θρησκευτικοί ηγέτες αναγνωρίζουν τη σημασία της συνεργασίας σε θέματα κοινωνικής συνοχής, οικολογίας και ανθρωπιστικής δράσης. Για τον θρησκευτικό τουρισμό, η εξοικείωση με τα νέα κινήματα και τον διαθρησκειακό διάλογο είναι κρίσιμη, καθώς οι επισκέπτες/-τριες προέρχονται από διαφορετικά υπόβαθρα και προσδοκούν σεβασμό στην ταυτότητά τους. Η κατανόηση αυτών των δυναμικών επιτρέπει στους/στις επαγγελματίες να προάγουν τον τουρισμό ως χώρο πολιτισμικής συνάντησης και πνευματικού εμπλουτισμού.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Parrinder, G. (ed.). (1983). *World religions: from ancient history to the present*. New York: Facts on File.
2. Bowker, J. (2000). *The concise Oxford dictionary of world religions*. Oxford: Oxford University Press.

Συμπληρωματικές

1. Esposito, J. L., Fasching, D. J. & Lewis, T. T. (2012). *World religions today* (4η έκδοση). Oxford: Oxford University Press.
2. Flood, G. (2012). *The importance of religion: meaning and action in our strange world*. Chichester, Sussex: Wiley-Blackwell.

2.2.Δ • ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στις ειδικές μορφές τουρισμού, ερευνώντας τις προϋποθέσεις των συνεργειών τους και τη σημασία τους για την ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην έννοια των ειδικών μορφών τουρισμού και στους στόχους που εξυπηρετούν. Περιγράφονται οι διάφορες μορφές και οι κατηγορίες τους, εξετάζοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις δραστηριότητές τους. Εξετάζονται οι προϋποθέσεις για την ορθή διαχείρισή τους και τη συμβολή τους στη βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών στις οποίες πραγματώνονται, καθώς και οι φορείς που δραστηριοποιούνται στις ειδικές μορφές τουρισμού. Τέλος, εξετάζεται η συνέργεια του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων με τις υπόλοιπες ειδικές μορφές τουρισμού μέσω κατάλληλων επιλογών και συνδυασμών και σύμφωνα με το προφίλ των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν την έννοια και τη φύση των ειδικών μορφών τουρισμού,
- Αναφέρουν τις διάφορες ειδικές μορφές τουρισμού και τις κατηγορίες τους,
- Περιγράφουν τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται στις ειδικές μορφές τουρισμού,
- Αναλύουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ειδικών μορφών τουρισμού, προσδιορίζοντας και τις ανάγκες που καλύπτουν,

- Εξηγούν την έννοια της αειφορίας στον τουρισμό και τη συμβολή των ειδικών μορφών τουρισμού σε αυτήν,
- Διακρίνουν την ιδιαίτερη προσφορά των ειδικών μορφών τουρισμού στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη,
- Προσδιορίζουν τους φορείς που δραστηριοποιούνται στις ειδικές μορφές τουρισμού,
- Δημιουργούν προγράμματα, συνδυάζοντας διαφορετικές ειδικές μορφές τουρισμού και σύμφωνα με το προφίλ των τουριστών/-τριών,
- Εμπλουτίζουν το πρόγραμμα του θρησκευτικού τουρισμού και της προσκυνηματικής περιήγησης επιλέγοντας κατάλληλες και συμβατές με το προφίλ των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών δραστηριότητες από τις άλλες ειδικές μορφές τουρισμού,
- Συνδυάζουν τον θρησκευτικό τουρισμό και ειδικά τις προσκυνηματικές περιηγήσεις με άλλες ειδικές μορφές τουρισμού, χωρίς να θίγεται ή να διασπάται ο βασικός σκοπός τους,
- Συνοψίζουν τις βασικές αρχές που εξυπηρετούν τη βιώσιμη ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ειδικές μορφές τουρισμού / Εναλλακτικές μορφές τουρισμού / Αειφόρος τουρισμός / Βιώσιμος τουρισμός / Οικοτουρισμός / Αγροτουρισμός / Οινοτουρισμός / Γαστρονομικός τουρισμός / Πολιτιστικός τουρισμός / Αθλητικός τουρισμός / Τουρισμός τρίτης ηλικίας.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
2	ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
3	ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
4	ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
5	ΟΙΝΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
6	ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
7	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
8	ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
9	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΡΙΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Δ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Το περιεχόμενο της παρούσας μαθησιακής υποενότητας εστιάζεται στο ζήτημα των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και των νέων τάσεων στον χώρο του τουρισμού και της φιλοξενίας. Στόχος είναι να αναλυθούν οι θεωρητικές βάσεις της κάθε έννοιας, να εξεταστούν οι διαφορετικές ερμηνείες και προσεγγίσεις που αυτές έχουν δεχτεί κατά την ιστορική τους εξέλιξη και να οριοθετηθεί η χρήση της καθεμίας ξεχωριστά και η μεταξύ τους σχέση. Ειδικότερα, διευκρινίζεται ότι, εννοιολογικά, οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού αποτελούν τμήμα των λεγόμενων ειδικών μορφών τουρισμού που προσδιορίζονται από τα επιμέρους ειδικά κίνητρα και είναι συνυφασμένες με υπηρεσίες και αγαθά φιλικά προς το περιβάλλον. Στη συνέχεια, αποσαφηνίζονται έννοιες, όπως ήπιος τουρισμός, υπεύθυνος τουρισμός, ενσωματωμένος τουρισμός, τουρισμός με σύνεση, φέρουσα ικανότητα, αειφόρος τουρισμός, μαζικός τουρισμός, υπερτουρισμός. Ακολούθως, περιγράφονται τα βασικά χαρακτηριστικά που διέπουν τις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού και οι λόγοι που οδήγησαν στην εμφάνισή τους. Τέλος, επισημαίνεται ο καθοριστικός ρόλος που καλούνται να διαδραματίσουν για το μέλλον του ελληνικού τουρισμού μορφές όπως ο αγροτουρισμός, ο οικοτουρισμός, ο τουρισμός περιπέτειας, ο γαστρονομικός τουρισμός, ο οινοτουρισμός, ο τουρισμός υγείας και ευεξίας, ο επαγγελματικός τουρισμός [MICE (Meetings, Incentives, Congresses, Events)], ο πολιτιστικός και θρησκευτικός-προσκυνηματικός τουρισμός, ο θαλάσσιος τουρισμός, ο αθλητικός τουρισμός, ο αστικός τουρισμός (city breaks), ο τουρισμός τρίτης ηλικίας κ.ά.

2.2.Δ.2 | ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Σκοπός αυτής της μαθησιακής υποενότητας είναι να αναλύσει τη σύνδεση των Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού (EEMT) με την κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα, εξηγώντας πώς αυτές οι μορφές συμβάλλουν στην αειφόρο ανάπτυξη. Αρχικά, περιγράφεται η συμβολή των EEMT στην ενίσχυση της κοινωνικής βιωσιμότητας ενός προορισμού. Εξηγείται πώς η συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων στις τουριστικές δραστηριότητες ενισχύει την κοινωνική συνοχή, προάγει την τοπική κουλτούρα και παράδοση και προσφέρει νέες ευκαιρίες απασχόλησης και εκπαίδευσης, αυξάνοντας την κοινωνική ευημερία. Στη συνέχεια, εξετάζεται η συμβολή των EEMT στην οικονομική βιωσιμότητα των προορισμών μέσω της ανάλυσης των οικονομικών ωφελειών που προκύπτουν για τις τοπικές κοινωνίες. Ερευνάται πώς η αύξηση της ζήτησης για τοπικά προϊόντα και υπηρεσίες οδηγεί σε ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, γεγονός που συμβάλλει στη βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών, καθιστώντας τις πιο ανθεκτικές σε οικονομικές κρίσεις. Ακολούθως, αναλύεται η συμβολή των EEMT στην περιβαλ-

λοντική προστασία μέσω πρακτικών που μειώνουν το περιβαλλοντικό αποτύπωμα, όπως η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η μείωση αποβλήτων και η ανακύκλωση. Περαιτέρω, υπογραμμίζεται η σημασία της προστασίας της βιοποικιλότητας και της πολιτιστικής κληρονομιάς και διευκρινίζεται ότι οι τουρίστες/-τριες ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε δραστηριότητες που σέβονται και προστατεύουν το περιβάλλον. Τέλος, αναγνωρίζεται ότι η επιτυχία των EEMT εξαρτάται από τη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων που δραστηριοποιούνται στο τουριστικό κύκλωμα: κρατικοί φορείς, τοπική αυτοδιοίκηση, επιχειρηματίες, τοπική κοινωνία, αλλά και των ιδίων των τουριστών/-τριών.

2.2.Δ.3 | ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Σκοπός αυτής της μαθησιακής υποενότητας είναι να παρουσιάσει την έννοια, τα χαρακτηριστικά του οικοτουρισμού και τη διασύνδεσή του με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις. Αρχικά, αναλύεται η έννοια του οικοτουρισμού και περιγράφεται η σημασία του στην προστασία των φυσικών περιοχών και στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθησίας. Εξηγείται πώς ο οικοτουρισμός συμβάλλει στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στην προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης με πρακτικές όπως η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η μείωση των αποβλήτων και η ενθάρρυνση της ανακύκλωσης. Υπογραμμίζεται ότι αυτές οι πρακτικές ενισχύουν τη βιωσιμότητα των τουριστικών προορισμών και τη διατήρηση των φυσικών πόρων. Στη συνέχεια, εξετάζεται η συνέργεια του οικοτουρισμού με τον θρησκευτικό και προσκυνηματικό τουρισμό. Παρουσιάζονται παραδείγματα από διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας ή του εξωτερικού. Εξετάζεται η περιοχή των Μετεώρων, όπου οι επισκέπτες/-τριες μπορούν να απολαύσουν θρησκευτικές περιηγήσεις στα μοναστήρια και ταυτόχρονα να συμμετάσχουν σε περιβαλλοντικές δραστηριότητες όπως πεζοπορίες και οικολογικές περιηγήσεις, με στόχο την ανάδειξη της τοπικής φύσης και της βιωσιμότητας. Ακολούθως, ερμηνεύεται η σημασία της διαμονής σε οικολογικά καταλύματα κοντά στα Μετέωρα. Οι επισκέπτες/-τριες μπορούν να επιλέξουν να μείνουν σε οικολογικά καταλύματα που προσφέρουν φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές και προάγουν την αειφορία. Τέλος, επισημαίνεται η μοναδικότητα της συνδυασμένης αυτής εμπειρίας, όπου η θρησκευτική και η οικολογική διάσταση συνυπάρχουν αρμονικά, προσφέροντας στους/στις επισκέπτες/-τριες μια εμπλουτισμένη και φιλική προς το περιβάλλον τουριστική εμπειρία. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εργαστούν σε ομάδες και να δημιουργήσουν ένα τουριστικό πρόγραμμα που συνδυάζει οικοτουρισμό και θρησκευτικό τουρισμό σε μια περιοχή της επιλογής τους στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.

2.2.Δ.4 | ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Σκοπός αυτής της μαθησιακής υποενότητας είναι να εξετάσει την έννοια, τις μορφές και τα χαρακτηριστικά του αγροτουρισμού, να αναλύσει τη συνεισφορά του στην το-

πική ανάπτυξη και ευημερία των αγροτικών περιοχών και να διερευνήσει τη διασύνδεσή του με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις. Αρχικά, ερμηνεύεται η έννοια του αγροτουρισμού, περιγράφεται η σημασία του και εξετάζονται βασικές πτυχές του, όπως η συμμετοχή σε δραστηριότητες σχετικά με τη συγκομιδή καλλιεργειών, η φροντίδα ζώων και η συμμετοχή σε παραδοσιακές αγροτικές διαδικασίες. Στη συνέχεια, ερμηνεύεται η σημασία αυτών των δραστηριοτήτων για την τοπική οικονομία, καθώς οι επισκέπτες/-τριες συμβάλλουν στην ενίσχυση των τοπικών επιχειρήσεων και της αγροτικής παραγωγής. Ακολούθως, διευκρινίζεται ότι η εφαρμογή του αγροτουρισμού σε συνδυασμό με τον θρησκευτικό-προσκυνηματικό τουρισμό προσφέρει εξαιρετικές εμπειρίες για τους/τις επισκέπτες/-τριες, συνδέοντας την πνευματική ανάταση με τη βιωματική επαφή και την αγροτική ζωή. Περαιτέρω, αναλύεται η αξία της διαμονής σε μοναστήρια που προσφέρουν φιλοξενία σε προσκυνητές/-τριες και τουρίστες/-τριες. Περιγράφεται πώς οι επισκέπτες/-τριες μπορούν να συμμετάσχουν στη ζωή του μοναστηριού, όπως στις λειτουργίες και στις αγροτικές εργασίες. Επιπλέον, εξετάζεται η δυνατότητα διαμονής σε αγροτουριστικούς ξενώνες κοντά σε θρησκευτικά μνημεία, όπου οι φιλοξενούμενοι/-ες έχουν την ευκαιρία να ασχοληθούν με δραστηριότητες όπως συγκομιδή ελιών, σταφυλιών, παραγωγή τυριού, μαγειρική με τοπικά προϊόντα. Επιπρόσθετα, μελετάται η δυνατότητα συμμετοχής σε τοπικές εορτές που συνδυάζουν θρησκευτικές και αγροτικές παραδόσεις, όπως οι γιορτές συγκομιδής και οι θρησκευτικές πανηγύρεις. Τέλος, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εργαστούν ατομικά ή σε ομάδες και να δημιουργήσουν έναν ψηφιακό ή έντυπο οδηγό που ενσωματώνει στοιχεία του αγροτικού και του προσκυνηματικού τουρισμού για μια συγκεκριμένη περιοχή.

2.2.Δ.5 | ΟΙΝΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα αναλύεται η έννοια και οι μορφές του οινoturισμού, η συνεισφορά του στην τοπική οικονομία και κουλτούρα, καθώς και η διασύνδεσή του με τον θρησκευτικό και προσκυνηματικό τουρισμό. Αρχικά, ερμηνεύεται η έννοια του οινoturισμού, περιγράφεται η σημασία του και εξετάζονται βασικές πτυχές του, όπως η επίσκεψη οινοποιείων, η γευσισγνωσία κρασιών και η εμπειρία της διαδικασίας παραγωγής. Επιπρόσθετα, επισημαίνεται ότι η συμμετοχή σε δραστηριότητες όπως οι επισκέψεις σε αμπελώνες και φεστιβάλ κρασιού προσφέρει στους/στις τουρίστες/-τριες μοναδικές εμπειρίες και εμπλουτίζει το ταξίδι της θρησκευτικής περιήγησης. Ακολούθως, εξετάζεται η διασύνδεση του οινoturισμού με τον θρησκευτικό-προσκυνηματικό τουρισμό και μελετάται η περίπτωση της Σαντορίνης. Παρουσιάζεται η θρησκευτική διάσταση της περιοχής, με κύριο σημείο ενδιαφέροντος τη Μονή του Προφήτη Ηλία, το υψηλότερο σημείο του νησιού, που προσφέρει μοναδική θέα και όπου διοργανώνονται λειτουργίες και θρησκευτικές τελετές. Περιγράφεται η ιστορία της Μονής και η σημασία της για την τοπική κοινότητα. Στη συνέχεια, διευκρινίζεται ότι η Σαντορίνη είναι φημισμένη για την παραγωγή του

κρασιού Ασύρτικο, το οποίο καλλιεργείται σε ηφαιστειακή γη, που παρέχει ιδιαίτερες συνθήκες για την παραγωγή υψηλής ποιότητας κρασιών, και οι τουρίστες/-τριες συνδυάζουν την επίσκεψη στη Μονή με την εξερεύνηση τοπικών οινοποιείων. Τέλος, εξηγείται ότι αυτός ο συνδυασμός προσφέρει πλούσιες πολιτιστικές εμπειρίες και ενισχύει την τουριστική προσφορά της περιοχής. Για την πληρέστερη κατανόηση και την απόκτηση δεξιοτήτων, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να σχεδιάσουν τουριστικά πακέτα που συνδυάζουν επισκέψεις σε θρησκευτικά μνημεία με οινογευσίες.

2.2.Δ.6 | ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Σκοπός αυτής της μαθησιακής υποενότητας είναι να εξετάσει την έννοια του γαστρονομικού τουρισμού, να αναλύσει τη συνεισφορά του στην τοπική ανάπτυξη και ευημερία των τουριστικών περιοχών και να διερευνήσει τη διασύνδεσή του με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις. Αρχικά, αναλύεται η έννοια του γαστρονομικού τουρισμού, ερμηνεύεται η πολιτιστική και οικονομική αξία του και η σημασία της εξερεύνησης των τοπικών γεύσεων, των παραδοσιακών συνταγών και των τοπικών προϊόντων που αναδεικνύουν τη γαστρονομική κουλτούρα ενός προορισμού. Στη συνέχεια, περιγράφεται η σχέση του γαστρονομικού τουρισμού με τη μοναστηριακή κουζίνα, η οποία βασίζεται σε παραδοσιακές συνταγές και υλικά που προέρχονται από τα μοναστήρια. Στο πλαίσιο ανάλυσης και συνδυασμού γαστρονομικού και θρησκευτικού-προσκυνηματικού τουρισμού, εξηγείται η συνεισφορά της μοναστηριακής κουζίνας στην προσφορά αυθεντικών γαστρονομικών εμπειριών, οι οποίες ενσωματώνουν τη θρησκευτική παράδοση και τις τοπικές γεύσεις. Επιπλέον, ερευνάται η ενίσχυση της συνολικής τουριστικής εμπειρίας μέσω της γαστρονομικής προσφοράς των μοναστηριών, όπως η παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων και η εστίαση σε υγιεινές διατροφικές πρακτικές. Περαιτέρω, διευκρινίζεται ότι οι θρησκευτικές γιορτές, όπως οι εορτές των Αγίων, συνδυάζονται με γαστρονομικές εκδηλώσεις, προσφέροντας παραδοσιακά φαγητά που σχετίζονται με τις συγκεκριμένες εορτές. Τέλος, παρουσιάζονται τουριστικά πακέτα που περιλαμβάνουν επισκέψεις σε θρησκευτικούς χώρους και γαστρονομικές δραστηριότητες, όπως μαθήματα μαγειρικής που εστιάζουν στις τοπικές συνταγές και παραδόσεις. Για την εμβάθυνση στη θεματολογία και την απόκτηση δεξιοτήτων, προτείνεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να σχεδιάσουν ένα τουριστικό πακέτο που συνδυάζει θρησκευτικές περιηγήσεις με γαστρονομικές εμπειρίες, χρησιμοποιώντας παραδείγματα από την τοπική κουζίνα και τα θρησκευτικά μνημεία της περιοχής τους.

2.2.Δ.7 | ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Σκοπός της υποενότητας αυτής είναι να αναλύσει τη σημασία του πολιτιστικού τουρισμού, τις κύριες μορφές του, την επίδρασή του στις τοπικές κοινωνίες και οικονομίες και να διερευνήσει τη διασύνδεσή του με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις. Αρχικά, αναλύεται η έννοια του πολιτιστικού τουρισμού,

παρουσιάζονται οι κύριες διακρίσεις του και εκτιμάται η επίδρασή του στις τοπικές κοινωνίες και οικονομίες. Στη συνέχεια, εξηγείται η συμβολή του πολιτιστικού τουρισμού στην τοπική ανάπτυξη και επισημαίνεται ότι η αύξηση της επισκεψιμότητας σε πολιτιστικά μνημεία οδηγεί στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην ενίσχυση της οικονομίας των τοπικών κοινοτήτων. Επίσης, υπογραμμίζεται η σημασία της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς ως μέρος του πολιτιστικού τουρισμού, μέσω της παρουσίασης επιτυχημένων πολιτιστικών τουριστικών προγραμμάτων. Ακολούθως, ερευνάται ο συνδυασμός του με άλλες μορφές τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός, ο γαστρονομικός τουρισμός ή ο θρησκευτικός τουρισμός, για τη δημιουργία μιας ολιστικής προσέγγισης που ενισχύει τη συνολική τουριστική προσφορά. Στο πλαίσιο ανάλυσης και συνδυασμού πολιτιστικού και θρησκευτικού-προσκυνηματικού τουρισμού αναλύονται παραδείγματα από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Παρουσιάζεται η περίπτωση του Αγίου Όρους, ενός προσκυνηματικού προορισμού που προσελκύει χιλιάδες προσκυνητές/-τριες κάθε χρόνο, οι οποίοι/-ες έχουν την ευκαιρία παράλληλα να ανακαλύψουν την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά του τόπου, όπως οι παραδοσιακές τέχνες και η μοναστηριακή αρχιτεκτονική. Ακολούθως, επιλέγονται παραδείγματα από το εξωτερικό, όπως το αββαείο Mont-Saint-Michel στη Γαλλία, ένα σημαντικό θρησκευτικό κέντρο με εμβληματική αρχιτεκτονική, που προσελκύει επισκέπτες/-τριες οι οποίοι/-ες ενδιαφέρονται για τη θρησκευτική του σημασία, αλλά και για την πολιτιστική και αρχιτεκτονική του αξία.

2.2.Δ.8 | ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα αναλύεται η έννοια και οι μορφές του αθλητικού τουρισμού, η συνεισφορά του στην εθνική οικονομία, καθώς και η διασύνδεσή του με τον θρησκευτικό και προσκυνηματικό τουρισμό. Αρχικά, περιγράφεται ο ορισμός του αθλητικού τουρισμού, παρουσιάζονται οι κύριες διακρίσεις του και μελετώνται οι οικονομικές και κοινωνικές του επιδράσεις. Στη συνέχεια, απαριθμούνται ενδεικτικά οι δραστηριότητες που περιλαμβάνει, όπως η πεζοπορία, η ποδηλασία, το σκι, η ορειβασία κ.ά., οι οποίες ενισχύουν τη σωματική ευεξία και τη φυσική κατάσταση. Ακολούθως, εξετάζεται η διασύνδεση αθλητικού και θρησκευτικού-προσκυνηματικού τουρισμού μέσα από το Οδοιπορικό του Αγίου Ιακώβου (Camino de Santiago) στην Ισπανία. Παρουσιάζεται η σημασία του Camino de Santiago ως ιστορικού και θρησκευτικού μονοπατιού που οδηγεί στο Σαντιάγο ντε Κομποστέλα (Santiago de Compostela), όπου βρίσκεται ο τάφος του Αγίου Ιακώβου. Εξηγείται ότι οι προσκυνητές/-τριες, προερχόμενοι από διάφορες γωνιές του κόσμου, ακολουθούν το μονοπάτι για πνευματική ανανέωση και προσωπική εξέλιξη. Περιγράφεται η σημασία των θρησκευτικών τελετών και των ιερών σταθμών κατά μήκος της διαδρομής. Παράλληλα, διευκρινίζεται ότι το Camino de Santiago είναι επίσης δημοφιλές για τους/τις λάτρεις της πεζοπορίας και του ποδηλατικού τουρισμού και προβάλλεται η αθλητική διάσταση της διαδρομής, η οποία ενισχύεται μέσω οργανωμένων αγώνων και αθλη-

μάτων περιπέτειας που προσελκύουν αθλητές/-τριες και φυσιολάτρες/-τριες. Τέλος, διευκρινίζεται ότι η διττή αυτή προσέγγιση επιτρέπει στους/στις επισκέπτες/-τριες να συνδυάσουν την πνευματική τους αναζήτηση με τη φυσική δραστηριότητα και την αθλητική πρόκληση. Για την εμβάθυνση στη θεματολογία, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να σχεδιάσουν ένα τουριστικό πακέτο που συνδυάζει αθλητικές και θρησκευτικές δραστηριότητες, εξετάζοντας τη δυνατότητα ένταξης και άλλων πολιτιστικών στοιχείων.

2.2.Δ.9 | ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΡΙΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Σκοπός της υποενότητας αυτής είναι η ανάλυση του τουρισμού τρίτης ηλικίας, η κατανόηση των ειδικών αναγκών και προτιμήσεων αυτής της ηλικιακής ομάδας και η διερεύνηση της διασύνδεσής του με τον θρησκευτικό-προσκυνηματικό τουρισμό. Αρχικά, αναλύεται ο τουρισμός τρίτης ηλικίας, εστιάζοντας στις ιδιαίτερες ανάγκες και επιθυμίες της συγκεκριμένης ομάδας ταξιδιωτών/-τριών. Εξηγείται η σημασία της προσβασιμότητας και της άνεσης, καθώς και οι προτιμήσεις για ήσυχα και ασφαλή περιβάλλοντα. Στη συνέχεια, περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο ο τουρισμός τρίτης ηλικίας συνδυάζεται με τον θρησκευτικό-προσκυνηματικό τουρισμό, παρέχοντας ευκαιρίες για πνευματική ανανέωση και πολιτιστική εξερεύνηση. Διευκρινίζεται ότι οι τουρίστες/-τριες τρίτης ηλικίας ενδιαφέρονται συχνά για προορισμούς με θρησκευτική σημασία που προσφέρουν ήρεμες και αναζωογονητικές εμπειρίες. Ακολουθώντας, ερμηνεύεται η σχέση μεταξύ των θρησκευτικών επισκέψεων και των πολιτιστικών δραστηριοτήτων που συχνά περιλαμβάνονται σε πακέτα τουρισμού τρίτης ηλικίας. Ερευνάται πώς οι οργανωμένες προσκυνηματικές περιηγήσεις, όπως επισκέψεις σε ιερούς τόπους και ιστορικά μοναστήρια, παρέχουν ειδικές δυνατότητες για πνευματική ανάταση. Επίσης, υπογραμμίζεται ότι ο συνδυασμός του τουρισμού τρίτης ηλικίας με τον θρησκευτικό-προσκυνηματικό τουρισμό μπορεί να προσφέρει μια μοναδική αλληλεπίδραση πνευματικής και πολιτιστικής ανακάλυψης, ενισχύοντας την ποιότητα ζωής της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας τουριστών/-τριών. Τέλος, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να σχεδιάσουν ένα τουριστικό πακέτο για ταξιδιώτες/-τριες τρίτης ηλικίας που συνδυάζει επισκέψεις σε θρησκευτικά μνημεία με δραστηριότητες ευεξίας και πολιτιστικής εξερεύνησης, προκειμένου να κατανοήσουν τις ειδικές ανάγκες αυτής της αγοράς και τις ευκαιρίες που προσφέρει η σύνθεση των δύο μορφών τουρισμού. Η μαθησιακή ενότητα «Συνέργειες Ειδικών Μορφών Τουρισμού» συνδέεται άμεσα με το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας «Οργάνωση Συνεδρίων και Εκδηλώσεων (MICE)».

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας, Π. & Γκρίμπα, Ε. (2020). *Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού* (2η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
2. Σωτηριάδης, Μ. & Φαρσάρη, Ι. (επιμ.). (2009). *Εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού. Σχεδιασμός, management και marketing*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Συμπληρωματικές

1. ΙΝΣΕΤΕ. (2021). *Σχέδια δράσης για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της διαρθρωτικής προσαρμογής του τουριστικού τομέα*. Ανακτήθηκε από: <https://insete.gr/wp-content/uploads/2022/04/ethniko-sxedio-drasis-v2.pdf>
2. Τσάρτας, Π. & Λύτρας, Π. Ν. (επιμ.). (2017). *Τουρισμός, τουριστική ανάπτυξη: συμβολές Ελλήνων επιστημόνων*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

2.2.Ε • ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στις υπηρεσίες φιλοξενίας και εστίασης. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις ξενοδοχειακές και επισιτιστικές επιχειρήσεις και στον τρόπο λειτουργίας τους. Παρουσιάζονται οι υπηρεσίες φιλοξενίας και σίτισης, οι τύποι των τουριστικών καταλυμάτων και η λειτουργία των ξενοδοχείων, με εστίαση στις εργασίες του Τμήματος Υποδοχής κατά την άφιξη, διαμονή και αναχώρηση του/της πελάτη/-ισσας. Εξετάζονται η διαδικασία των ξενοδοχειακών κρατήσεων και τα είδη των ξενοδοχειακών συμβολαίων, καθώς και οι τύποι διατροφής και οι χώροι εστίασης τουριστών/-τριών εκτός καταλυμάτων. Περιγράφονται, τέλος, τα βασικά στάδια δημιουργίας ενός εκδρομικού προγράμματος, οι κατάλληλες τεχνικές οργάνωσης και υλοποίησής του και οι διαδικασίες για τον σχεδιασμό, την οργάνωση, την προώθηση, την υλοποίηση και την ανατροφοδότησή του.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Διακρίνουν τους τύπους των τουριστικών καταλυμάτων, καθώς και τα κριτήρια κατάταξης των ξενοδοχείων,
- Ορίζουν τα είδη συνεργασίας με τα τουριστικά καταλύματα και τα είδη των ξενοδοχειακών συμβολαίων,

- Ξεχωρίζουν τους τύπους διατροφής ανάλογα με τη συμφωνία, καθώς και τους χώρους σίτισης τουριστών/-τριών εκτός καταλυμάτων,
- Επιλέγουν την κατάλληλη διαδικασία για τις ξενοδοχειακές κρατήσεις,
- Υποστηρίζουν τη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών φιλοξενίας και σίτισης,
- Παρουσιάζουν την οργάνωση και λειτουργία των ξενοδοχείων με εστίαση στις εργασίες του Τμήματος Υποδοχής και Εξυπηρέτησης κατά την άφιξη, διαμονή και αναχώρηση του/της πελάτη/-ισσας,
- Προσδιορίζουν τα βασικά στάδια δημιουργίας ενός εκδρομικού προγράμματος,
- Χρησιμοποιούν τις κατάλληλες τεχνικές οργάνωσης και υλοποίησης εκδρομικών προγραμμάτων,
- Αναλύουν τις διαδικασίες για τον σχεδιασμό, την οργάνωση, την προώθηση, την υλοποίηση και την ανατροφοδότηση εκδρομικών προγραμμάτων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ξενοδοχειακές επιχειρήσεις / Επισιτιστικές επιχειρήσεις / Τουριστικά καταλύματα / Υποδοχή πελατών / Ξενοδοχειακές κρατήσεις / Διατροφικά πακέτα / Εκδρομικά προγράμματα / Τμήμα Υποδοχής / Φιλοξενία / Προώθηση τουριστικών υπηρεσιών.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
2	ΤΥΠΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ
3	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΚΑΙ ΣΙΤΙΣΗΣ
4	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ
5	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΚΡΑΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΣΥΜΒΟΛΑΙΑ
6	ΧΩΡΟΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ ΕΚΤΟΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ
7	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΔΡΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
8	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ, ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ ΕΚΔΡΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.2.E.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Η υποενότητα αποσκοπεί να παράσχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες μια σφαιρική κατανόηση των βασικών αρχών και λειτουργιών αυτών των δύο κρίσιμων τομέων

του τουρισμού. Αρχικά, η υποεπένδυση εστιάζεται στην ανάλυση της έννοιας των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, περιγράφοντας τις διάφορες κατηγορίες καταλυμάτων, όπως τα ξενοδοχεία, οι ξενώνες, τα τουριστικά χωριά και τα θέρετρα. Εξετάζονται τα χαρακτηριστικά και οι παρεχόμενες υπηρεσίες αυτών των καταλυμάτων, καθώς και οι παράγοντες που συμβάλλουν στην ποιότητα και την κατάταξή τους. Παράλληλα, παρουσιάζονται οι επισιτιστικές επιχειρήσεις, που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της τουριστικής εμπειρίας. Οι διάφοροι τύποι επισιτιστικών επιχειρήσεων, όπως τα εστιατόρια, τα καφέ, οι ταβέρνες και οι υπηρεσίες catering, αναλύονται με έμφαση στις υπηρεσίες που προσφέρουν, τις κατηγορίες μενού και τη σημασία της εξυπηρέτησης πελατών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ποιότητα των πρώτων υλών, τη διαχείριση της κουζίνας και τις πρακτικές υγιεινής. Η υποεπένδυση εξετάζει επίσης τις τάσεις και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ξενοδοχειακές και επισιτιστικές επιχειρήσεις στον σύγχρονο κόσμο. Σε αυτές περιλαμβάνονται η βιώσιμη ανάπτυξη, η ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών, η προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες προτιμήσεις των πελατών και η ανταγωνιστικότητα στην παγκόσμια αγορά. Μέσω αυτής της υποεπένδυσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις θεμελιώδεις γνώσεις για να κατανοήσουν τη δομή και τη λειτουργία των ξενοδοχειακών και επισιτιστικών επιχειρήσεων, καθώς και τη σημασία τους στον ευρύτερο τομέα του τουρισμού.

2.2.E.2 | ΤΥΠΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

Η συγκεκριμένη υποεπένδυση στοχεύει να εφοδιάσει τους/στις εκπαιδευόμενους/-ες με τις απαραίτητες γνώσεις για να κατανοήσουν την ποικιλία και την κατηγοριοποίηση των τουριστικών καταλυμάτων, καθώς και τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για την κατάταξη των ξενοδοχείων. Αρχικά, παρουσιάζονται οι κύριοι τύποι τουριστικών καταλυμάτων, που περιλαμβάνουν ξενοδοχεία, μοτέλ, πανδοχεία, ξενώνες, τουριστικά χωριά, θέρετρα, ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα, καθώς και εξειδικευμένες μορφές καταλυμάτων, όπως οι αγροτουριστικές μονάδες και τα boutique hotels. Αναλύονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε τύπου καταλύματος, οι παρεχόμενες υπηρεσίες και οι κατηγορίες πελατών που εξυπηρετούν. Στη συνέχεια, εξετάζονται τα κριτήρια κατάταξης των ξενοδοχείων, τα οποία ποικίλλουν ανάλογα με τη χώρα και τους φορείς πιστοποίησης. Στην Ελλάδα, τα ξενοδοχεία κατατάσσονται με βάση το σύστημα αστεριών (1 έως 5 αστέρια), που αξιολογεί παράγοντες όπως οι εγκαταστάσεις, οι παρεχόμενες υπηρεσίες, η ποιότητα των δωματίων, η καθαριότητα και η εξυπηρέτηση πελατών. Περιγράφεται η διαδικασία αξιολόγησης και πιστοποίησης, καθώς και οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί κάθε κατηγορία ξενοδοχείου για να επιτύχει την αντίστοιχη κατάταξη. Επιπλέον, η υποεπένδυση εστιάζεται στη σημασία της κατάταξης για την προώθηση των τουριστικών καταλυμάτων και την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους στην αγορά. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς η κατάταξη επηρεάζει την επιλογή των καταλυ-

μάτων από τους πελάτες και πώς οι διαχειριστές των ξενοδοχείων μπορούν να βελτιώσουν τις υπηρεσίες τους για να επιτύχουν υψηλότερη βαθμολογία. Μέσω αυτής της υποεπένδυσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν μια ολοκληρωμένη εικόνα των διαφορετικών τύπων τουριστικών καταλυμάτων και των κριτηρίων κατάταξης που τα διαφοροποιούν, ενισχύοντας τις γνώσεις τους στην οργάνωση και διαχείριση τουριστικών επιχειρήσεων.

2.2.E.3 | ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΚΑΙ ΣΙΤΙΣΗΣ

Η υποεπένδυση στοχεύει να εξοπλίσει τους/στις εκπαιδευόμενους/-ες με τις βασικές γνώσεις και δεξιότητες που απαιτούνται για την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών φιλοξενίας και σίτισης. Αρχικά, αναλύονται οι βασικές υπηρεσίες φιλοξενίας που προσφέρονται στους επισκέπτες, οι οποίες περιλαμβάνουν τη διαμονή, την εξυπηρέτηση πελατών, την καθαριότητα και τη συντήρηση των χώρων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εμπειρία του πελάτη, με στόχο την εξασφάλιση της άνεσης και της ικανοποίησής του κατά τη διάρκεια της παραμονής του. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι υπηρεσίες σίτισης που παρέχουν τα τουριστικά καταλύματα. Αυτές περιλαμβάνουν διάφορες μορφές διατροφικών πακέτων, όπως το bed & breakfast, η ημιδιατροφή, η πλήρης διατροφή και το all-inclusive. Κάθε μορφή διατροφικού πακέτου περιγράφεται λεπτομερώς, με έμφαση στα πλεονεκτήματα και τις προκλήσεις που παρουσιάζει για τις επιχειρήσεις και τους πελάτες. Επιπλέον, περιγράφονται οι διάφοροι χώροι εστίασης εντός των καταλυμάτων, όπως τα εστιατόρια, τα μπαρ, τα καφέ και οι αίθουσες συνεστιάσεων. Η διαχείριση αυτών των χώρων περιλαμβάνει τη σωστή οργάνωση της κουζίνας, την επιλογή και διαχείριση του προσωπικού, τη σύνταξη του μενού και την εξασφάλιση της ποιότητας των πρώτων υλών. Η υποεπένδυση καλύπτει επίσης τις διαδικασίες υγιεινής και ασφάλειας τροφίμων, που είναι κρίσιμες για την αποφυγή τροφικών δηλητηριάσεων και την εξασφάλιση της υγείας των πελατών. Τέλος, εξετάζονται οι σύγχρονες τάσεις στον τομέα της φιλοξενίας και της σίτισης, όπως η αυξημένη ζήτηση για υγιεινές και βιώσιμες επιλογές διατροφής και η χρήση τεχνολογιών για τη βελτίωση της εμπειρίας του πελάτη.

2.2.E.4 | ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ

Η υποεπένδυση στοχεύει να παρέχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για τη διαχείριση και τη λειτουργία των ξενοδοχειακών μονάδων, με έμφαση στις κρίσιμες λειτουργίες του Τμήματος Υποδοχής. Αρχικά, αναλύεται η γενική λειτουργία των ξενοδοχείων, καλύπτοντας τις βασικές δομές και υπηρεσίες που προσφέρονται στους επισκέπτες. Εξετάζονται οι κύριες λειτουργίες των διαφορετικών τμημάτων του ξενοδοχείου, όπως το Τμήμα Οροφοκομίας, το Τμήμα Τροφίμων και Ποτών, η Διοίκηση και οι Οικονομικές Υπηρεσίες. Δίνεται έμφαση στη σημασία της συνεργασίας μεταξύ των τμημάτων για την εξασφάλιση της ομαλής και αποτελεσματικής λειτουργίας του ξενοδοχείου. Η υποεπένδυση επικεντρώνεται επί-

σης στο Τμήμα Υποδοχής, το οποίο αποτελεί την «καρδιά» της λειτουργίας του ξενοδοχείου. Περιγράφονται λεπτομερώς οι κύριες εργασίες του Τμήματος Υποδοχής κατά την άφιξη, παραμονή και αναχώρηση των πελατών. Αυτές περιλαμβάνουν την υποδοχή και καταγραφή των επισκεπτών, τη διαχείριση κρατήσεων και πληρωμών, την παροχή πληροφοριών και εξυπηρέτησης, καθώς και τη διαχείριση παραπόνων και αιτημάτων. Επιπλέον, αναλύονται οι τεχνικές και οι πρακτικές που χρησιμοποιούνται για την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών υποδοχής, όπως η επικοινωνία με τους πελάτες, η διαχείριση χρόνου και πόρων, η χρήση τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών και η εκπαίδευση του προσωπικού. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη σημασία της επαγγελματικής συμπεριφοράς και της ευγένειας στην αντιμετώπιση των πελατών. Τέλος, εξετάζονται οι προκλήσεις και οι τάσεις στον τομέα της ξενοδοχειακής υποδοχής, όπως η αυξημένη χρήση αυτοματοποιημένων συστημάτων check-in/check-out και οι αυξανόμενες προσδοκίες των πελατών για προσωποποιημένες υπηρεσίες. Μέσω αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη λειτουργία των ξενοδοχείων και τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζει το Τμήμα Υποδοχής στην παροχή εξαιρετικών υπηρεσιών φιλοξενίας.

2.2.Ε.5 | ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΚΡΑΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΣΥΜΒΟΛΑΙΑ

Στόχος της παρούσας υποενότητας είναι να εφοδιάσει τους/στις εκπαιδευόμενους/-ες με τις γνώσεις και δεξιότητες που απαιτούνται για την αποτελεσματική διαχείριση των ξενοδοχειακών κρατήσεων και τη σύνταξη ξενοδοχειακών συμβολαίων. Αρχικά, εξετάζονται οι διαφορετικές μέθοδοι και κανάλια που χρησιμοποιούνται για τις ξενοδοχειακές κρατήσεις, όπως οι άμεσες κρατήσεις μέσω της ιστοσελίδας του ξενοδοχείου, οι κρατήσεις μέσω τηλεφώνου, τα συστήματα διανομής κρατήσεων-Global Distribution Systems (GDS) και τα διαδικτυακά ταξιδιωτικά πρακτορεία-Online Travel Agencies (OTA). Αναλύονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα κάθε μεθόδου, καθώς και οι τρόποι βελτιστοποίησης των διαδικασιών κρατήσεων για τη μεγιστοποίηση των κρατήσεων και των εσόδων. Η υποενότητα εστιάζεται επίσης στις διαδικασίες επιβεβαίωσης, τροποποίησης και ακύρωσης κρατήσεων, εξασφαλίζοντας ότι οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις κρατήσεις και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πελατών. Περιγράφονται τα εργαλεία και τα συστήματα που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση και τη διαχείριση των κρατήσεων, όπως τα Συστήματα Διαχείρισης Καταλύματος-Property Management Systems (PMS). Επιπλέον, αναλύονται τα ξενοδοχειακά συμβόλαια, τα οποία είναι κρίσιμα για τη διασφάλιση συνεργασιών με ταξιδιωτικά πρακτορεία, τουριστικούς οργανισμούς και άλλους επιχειρηματικούς εταίρους. Εξετάζονται οι βασικοί όροι και προϋποθέσεις που περιλαμβάνονται σε ένα ξενοδοχειακό συμβόλαιο, όπως οι όροι πληρωμής, οι πολιτικές ακύρωσης, οι τιμοκατάλογοι και οι προμήθειες. Η υποενότητα καλύπτει επίσης τη διαδικασία διαπραγμάτευσης και σύνταξης συμβολαίων, παρέχοντας πρακτικές συμβουλές για τη διασφάλιση ευνοϊκών όρων και τη

διατήρηση ισχυρών συνεργασιών. Αναλύονται οι διαφορές μεταξύ των τύπων συμβολαίων, όπως τα συμβόλαια μεμονωμένων πελατών, τα συμβόλαια ομαδικών κρατήσεων και τα συμβόλαια με εταιρικούς πελάτες.

2.2.E.6 | ΧΩΡΟΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ ΕΚΤΟΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ

Η υποενοότητα επικεντρώνεται στην κατανόηση και διαχείριση των διαφορετικών χώρων εστίασης που εξυπηρετούν τουρίστες/-τριες εκτός τουριστικών καταλυμάτων. Αρχικά, αναλύονται οι διάφοροι τύποι χώρων εστίασης που λειτουργούν εκτός των καταλυμάτων, όπως εστιατόρια, ταβέρνες, καφέ, ζαχαροπλαστεία και φαγητό στον δρόμο (street food). Εξετάζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, οι παρεχόμενες υπηρεσίες και τα είδη διατροφής που προσφέρονται. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις διατροφικές προτιμήσεις και απαιτήσεις των σύγχρονων τουριστών, όπως η ζήτηση για τοπικές γεύσεις, υγιεινές επιλογές και βιώσιμα προϊόντα. Στη συνέχεια, η υποενοότητα επικεντρώνεται στη λειτουργία και διαχείριση των χώρων εστίασης εκτός καταλυμάτων. Περιγράφονται οι διαδικασίες για την οργάνωση της κουζίνας, τη διαχείριση του προσωπικού, την εξυπηρέτηση των πελατών και τη διασφάλιση της ποιότητας των παραγόμενων τροφίμων. Αναλύονται οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την αποτελεσματική διαχείριση των αποθεμάτων, την προμήθεια των πρώτων υλών, τη διατήρηση της υγιεινής και ασφάλειας των τροφίμων. Εξετάζονται οι στρατηγικές προβολής και προώθησης των χώρων εστίασης, με στόχο την προσέλκυση τουριστών και την αύξηση των εσόδων. Παρουσιάζονται τεχνικές μάρκετινγκ και διαφήμισης, καθώς και η χρήση της τεχνολογίας για τη βελτίωση της εμπειρίας των πελατών και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους. Τέλος, η υποενοότητα καλύπτει τις σύγχρονες τάσεις στον τομέα της εστίασης εκτός καταλυμάτων, όπως η ανάπτυξη θεματικών εστιατορίων, η χρήση τοπικών και βιολογικών προϊόντων και η αυξημένη σημασία της βιωσιμότητας και της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα έχουν την ευκαιρία να εξετάσουν πραγματικά παραδείγματα επιτυχημένων χώρων εστίασης και να αναπτύξουν τις δικές τους ιδέες για την αποτελεσματική διαχείριση και προώθηση των επιχειρήσεων εστίασης εκτός καταλυμάτων.

2.2.E.7 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΔΡΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Η υποενοότητα παρέχει τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για τον σχεδιασμό, την οργάνωση και την εκτέλεση εκδρομικών προγραμμάτων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν τις ανάγκες και τις προτιμήσεις των πελατών, δημιουργούν ελκυστικά και βιώσιμα εκδρομικά πακέτα και διασφαλίζουν την αποτελεσματική υλοποίησή τους. Αρχικά, παρουσιάζονται τα βασικά στάδια της δημιουργίας ενός εκδρομικού προγράμματος. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν την έρευνα αγοράς ως «εργαλείο», για να εντοπίζουν τις τάσεις και τις προτιμήσεις των τουριστών, να επιλέγουν τους προορισμούς και τις δραστηριότητες που θα συμπεριληφθούν στο πρόγραμμα και να σχεδιάζουν τη διαδρομή και το χρονοδιάγραμμα της εκδρομής.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην επιλογή συνεργατών, όπως οι μεταφορικές εταιρείες και οι τοπικοί οδηγοί. Εξετάζονται οι τεχνικές και οι στρατηγικές για την οργάνωση και την προώθηση των εκδρομικών προγραμμάτων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς να δημιουργούν διαφημιστικό υλικό, να χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τις διαδικτυακές πλατφόρμες για την προώθηση των εκδρομών και να διαχειρίζονται τις κρατήσεις και τις πληρωμές. Αναλύονται οι διαδικασίες για την εξασφάλιση των απαραίτητων αδειών και εγγράφων και η διαχείριση των ρίσκων που συνδέονται με τις εκδρομές. Η υποεπένδυση καλύπτει επίσης τις διαδικασίες υλοποίησης των εκδρομικών προγραμμάτων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς να συντονίζουν τις διάφορες δραστηριότητες και υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα, να εξασφαλίζουν την ασφάλεια και την άνεση των τουριστών και να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα και τις απρόοπτες καταστάσεις που μπορεί να προκύψουν κατά τη διάρκεια της εκδρομής.

2.2.E.8 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ, ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ ΕΚΔΡΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Η υποεπένδυση στοχεύει στην παροχή των αναγκαίων γνώσεων και δεξιοτήτων για την ολοκληρωμένη διαχείριση εκδρομικών προγραμμάτων από την αρχική σύλληψη έως την τελική αξιολόγηση. Στο πρώτο μέρος, αναλύονται οι αρχές του σχεδιασμού εκδρομικών προγραμμάτων. Περιλαμβάνεται η έρευνα αγοράς για την αναγνώριση των τάσεων και των προτιμήσεων των τουριστών, ο καθορισμός των στόχων του προγράμματος, η επιλογή κατάλληλων προορισμών και δραστηριοτήτων, καθώς και η διαμόρφωση ενός λεπτομερούς και ευέλικτου χρονοδιαγράμματος. Η οργάνωση των εκδρομικών προγραμμάτων αποτελεί το επόμενο κρίσιμο βήμα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς να επιλέγουν και να συνεργάζονται με αξιόπιστους προμηθευτές και συνεργάτες, να εξασφαλίζουν τις απαραίτητες άδειες και εγκρίσεις και να διαχειρίζονται τα logistics της εκδρομής, όπως η μεταφορά, η διαμονή και οι παρεχόμενες υπηρεσίες. Η προώθηση των εκδρομικών προγραμμάτων είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τις στρατηγικές μάρκετινγκ και διαφήμισης, τη χρήση των ψηφιακών μέσων και των κοινωνικών δικτύων για την προσέλκυση πελατών και τις τεχνικές διαχείρισης των κρατήσεων και των πληρωμών. Θα είναι επίσης σε θέση να δημιουργούν προωθητικό υλικό και να διαχειρίζονται την επικοινωνία με τους πελάτες. Η ανατροφοδότηση και η αξιολόγηση είναι το τελικό στάδιο της διαδικασίας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς να συλλέγουν και να αναλύουν τα σχόλια των συμμετεχόντων, να αξιολογούν την επιτυχία των εκδρομών σε σχέση με τους αρχικούς στόχους και να εντοπίζουν περιοχές προς βελτίωση.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Λύτρας, Π. (2018). *Διοίκηση ξενοδοχειακών μονάδων*. Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
2. Γασπαρινάτος, Σ. & Μαζαράκη-Αλεξιάδη, Ε. (2003). *Οργάνωση τουριστικών πακέτων*. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.

Συμπληρωματικές

1. Λαλούμης, Δ. (2014). *Διοίκηση εστιατορίων*. Αθήνα: Εκδόσεις Unibooks.
2. Αρβανίτης, Κ. (2016). *Εστιατόριο: διοίκηση και οργάνωση επισιτιστικών επιχειρήσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Προπομπός.

2.2.ΣΤ • ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών που χρησιμοποιούνται στον τουριστικό και ταξιδιωτικό χώρο. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στα παγκόσμια συστήματα διανομής και σε επαγγελματικές πλατφόρμες πώλησης τουριστικών προϊόντων. Παρουσιάζεται η χρήση λογισμικού για ηλεκτρονικά συστήματα κρατήσεων και παγκόσμια συστήματα διανομής (CRS/GDS) και αναλύονται οι λειτουργίες τους. Περιγράφονται τα συστήματα CMS, τα λογισμικά αυτοματοποίησης μάρκετινγκ και οι βασικές λειτουργίες και ενέργειες του CMS WordPress, καθώς και η λειτουργία της ιστοσελίδας τουριστικού γραφείου. Εξετάζονται επίσης εφαρμογές κινητής τηλεφωνίας και ανιχνεύονται οι μελλοντικές τάσεις στον ηλεκτρονικό τουρισμό και οι επιδράσεις της χρήσης των τεχνολογικών εφαρμογών στην τουριστική βιομηχανία.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν την έννοια και τα βασικά χαρακτηριστικά του ηλεκτρονικού τουρισμού (e-Tourism),
- Περιγράφουν τα παγκόσμια συστήματα διανομής, αναφέροντας τα βασικά ηλεκτρονικά συστήματα κρατήσεων,
- Εξηγούν τις οθόνες GDS και τις διάφορες λειτουργίες τους,
- Δημιουργούν και διαχειρίζονται αρχεία κρατήσεων αεροπορικών εισιτηρίων,
- Τιμολογούν διαφορετικούς τύπους ταξιδιών εφαρμόζοντας τους κανονισμούς ναύλων,

- Χρησιμοποιούν το GDS για την έκδοση αεροπορικών εισιτηρίων,
- Χρησιμοποιούν τις ψηφιακές πλατφόρμες κράτησης-διαχείρισης και οργάνωσης που σχετίζονται με την ταξιδιωτική βιομηχανία και τις υπηρεσίες που αυτές παρέχουν,
- Αναγνωρίζουν τα διάφορα συστήματα διαχείρισης περιεχομένου (CMS) για τον τουρισμό και τα λογισμικά αυτοματοποίησης μάρκετινγκ,
- Εξετάζουν τις βασικές λειτουργίες των CMS (π.χ. WordPress) για τη λειτουργία της ιστοσελίδας του τουριστικού γραφείου,
- Αξιοποιούν εφαρμογές κινητής τηλεφωνίας στον τουρισμό,
- Εκτιμούν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της χρήσης των τεχνολογικών εφαρμογών στην τουριστική βιομηχανία, διακρίνοντας τις μελλοντικές τάσεις στον ηλεκτρονικό τουρισμό,
- Υιοθετούν σύγχρονες και καινοτόμες τεχνολογικές εφαρμογές προώθησης και λειτουργίας των τουριστικών υπηρεσιών που παρέχουν.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ηλεκτρονικό εμπόριο / Ανάπτυξη ιστοσελίδων / Διαχείριση περιεχομένου / WordPress / Online υπηρεσίες κρατήσεων / Ηλεκτρονική διακυβέρνηση / Υπηρεσίες μέσω κινητών συσκευών / Υπηρεσίες Google / Τεχνικές βελτιστοποίησης μηχανών αναζήτησης.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ ΚΑΙ ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ
2	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΤΟΠΩΝ
3	ΕΡΓΑΛΕΙΑ CMS ΓΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ
4	ΨΗΦΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΕΩΝ
5	ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
6	ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Κείμενο αναφοράς

2.2.ΣΤ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ ΚΑΙ ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Βασικός σκοπός της εισαγωγικής μαθησιακής υποενότητας είναι να εξοικειωθούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες με τις θεωρητικές και πρακτικές έννοιες του ηλεκτρονικού επιχειρείν και του ηλεκτρονικού εμπορίου. Αρχικά, παρουσιάζεται η έννοια της επιχειρηματικότητας σε τυπικές επιχειρήσεις και στη συνέχεια εξηγείται πώς διαφοροποιεί-

ται στο ηλεκτρονικό περιβάλλον. Παρουσιάζονται οι βασικές αρχές της ηλεκτρονικής επιχειρηματικότητας και γίνεται ανάλυση των διαφόρων επιχειρηματικών μοντέλων, όπως «επιχείρηση-προς-επιχείρηση» (B2B), «επιχείρηση-προς-καταναλωτή» (B2C), «επιχείρηση-προς-κράτος/κυβέρνηση» (B2G). Προτείνεται να αναλυθούν οι επιμέρους εφαρμογές, όπως τα ηλεκτρονικά καταστήματα και οι ηλεκτρονικές αγορές, και γενικότερα ο τρόπος λειτουργίας των διαδικτυακών επιχειρήσεων και να δοθούν παραδείγματα από διαφορετικούς κλάδους του τουρισμού, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να μπορούν να συγκρίνουν κριτικά τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Στη συνέχεια, συνίσταται να εξεταστούν οι τεχνολογικές υποδομές που υποστηρίζουν το ηλεκτρονικό εμπόριο, όπως οι πλατφόρμες ηλεκτρονικού εμπορίου, τα συστήματα πληρωμών και οι τεχνολογίες ασφαλείας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη σημασία της ασφάλειας και της προστασίας των δεδομένων, καθώς και στη διαχείριση της εμπιστευτικότητας και της ιδιωτικότητας των πελατών. Επιπλέον, αναλύονται οι διαδικασίες διαχείρισης αποθεμάτων και παραγγελιών, η λειτουργία των συστημάτων διανομής και η εφοδιαστική αλυσίδα στο πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Μέσω της παρούσας υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να εργαστούν αποτελεσματικά σε περιβάλλοντα που χρησιμοποιούν αυτά τα συστήματα, βελτιώνοντας την αποδοτικότητα και την ικανοποίηση των πελατών.

2.2.ΣΤ.2 | ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΤΟΠΩΝ

Η μαθησιακή υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην αρχιτεκτονική και τα πρωτόκολλα χρήσης του διαδικτύου. Γίνεται εισαγωγή στη γλώσσα σήμανσης υπερκειμένου (HTML) και τις διαφορετικές εκδόσεις της και στη γλώσσα φύλλων ύφους (CSS), ώστε να αποκτήσουν τις βάσεις για τη δημιουργία περιεχομένου κατάλληλου για χρήση στον Παγκόσμιο Ιστό. Η έμφαση δίνεται στις πιο πρόσφατες εκδόσεις των προαναφερόμενων γλωσσών (HTML5, CSS3), στο συντακτικό τους, στη δομή και στα χαρακτηριστικά τους. Παρουσιάζονται οι βασικές ετικέτες της HTML5 για τη δημιουργία επικεφαλίδων, παραγράφων, συνδέσμων, εικόνων, λιστών, πινάκων, φορμών, καθώς και τα στυλ της CSS3 για τη μορφοποίηση των ετικετών και τη δημιουργία πλαισίων, περιγραμμάτων, περιθωρίων, χρωμάτων, διαστάσεων, θέσεων κ.λπ. Η ενσωμάτωση ψηφιακού υλικού (π.χ. εικόνες και βίντεο) στις ιστοσελίδες είναι ένα από τα θέματα που εξετάζονται στην ενότητα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να χρησιμοποιούν λογισμικά σύνταξης ιστοσελίδων και γίνεται παρουσίαση των διαφόρων τρόπων φιλοξενίας ιστοσελίδας στο Διαδίκτυο. Προτείνεται να αναπτυχθούν ιστότοποι σε δωρεάν υπηρεσίες όπως το Google Sites και το Weebly ή άλλες παρεμφερείς υπηρεσίες. Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητή η έννοια του τομέα (domain) και της φιλοξενίας ιστοσελίδων στους παρόχους διαδικτύου. Με το τέλος της υποενότητας, είναι σημαντικό να έχει γίνει εμφανής η διάκριση των ιστοσελίδων από τους ιστοτόπους και γενικότερα να αποκτηθεί μια καλή κατανόηση της ορολογίας και του τρόπου λειτουργίας του διαδικτύου.

2.2.ΣΤ.3 | ΕΡΓΑΛΕΙΑ CMS ΓΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Η μαθησιακή υποενοότητα «Εργαλεία CMS για διαχείριση διαδικτύου περιεχομένου» εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη δημιουργία ιστοτόπων με χρήση κατάλληλων ολοκληρωμένων εργαλείων διαχείρισης περιεχομένου [CMS (Content Management Systems)]. Αρχικά, παρουσιάζονται δημοφιλείς ιστότοποι που δημιουργήθηκαν με χρήση ολοκληρωμένων εργαλείων ανάπτυξης ιστοτόπων και έπειτα γίνεται παρουσίαση των γνωστότερων ολοκληρωμένων εργαλείων ανάπτυξης ιστοτόπων, π.χ. WordPress, Joomla, Magento, Prestashop, Drupal, Opencart, και γίνεται ανάλυση του τρόπου λειτουργίας τους και των πλεονεκτημάτων τους στην ανάπτυξη και διαχείριση περιεχομένου. Η εστίαση της υποενοότητας προτείνεται να είναι στο περιβάλλον του δημοφιλούς WordPress. Κάποια από τα θέματα που διδάσκονται είναι ο τρόπος εγκατάστασης και η σύνδεση με βάση δεδομένων, ενώ η εστίαση πρέπει να γίνει στο περιβάλλον διαχείρισης, στις ρυθμίσεις ιστοτόπου, στα εργαλεία, στα θέματα, στα πρόσθετα, στις μικροεφαρμογές, στα πολυμέσα, στις σελίδες, στα άρθρα, στις κατηγορίες και στους χρήστες. Μέσα από μικρές εργασίες, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να ασχοληθούν με την ανάπτυξη ενός ιστοτόπου με χρήση και τροποποίηση νέου θέματος, με χρήση πρόσθετων, με εισαγωγή λογότυπου, με εισαγωγή μενού, με εισαγωγή μικροεφαρμογών, με δημιουργία κατηγοριών, με ανάρτηση σελίδων και άρθρων. Η προσθήκη και ο διαμοιρασμός αρχείων ήχου είναι σημαντικό να μελετηθούν εκτενώς. Τέλος, στην ενότητα πρέπει να επισημανθεί ο ρόλος της σχεδίασης ενός ιστοτόπου χρησιμοποιώντας κατάλληλα θέματα και η δημιουργία ιστοτόπων με αποκριτική σχεδίαση (responsive design), δηλαδή που προσαρμόζονται στη συσκευή προβολής.

2.2.ΣΤ.4 | ΨΗΦΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΕΩΝ

Στην τρέχουσα μαθησιακή υποενοότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν και αξιοποιούν τις σύγχρονες τεχνολογίες και τα ψηφιακά εργαλεία που επηρεάζουν τον τουριστικό τομέα. Η εκπαίδευση επικεντρώνεται σε διάφορους τομείς, όπως η χρήση των διαδικτυακών κρατήσεων και η χρήση εξειδικευμένων διαδικτυακών υπηρεσιών. Αρχικά, γνωρίζουν τις δημοφιλείς πλατφόρμες διαδικτυακών κρατήσεων και μαθαίνουν να διαχειρίζονται τις καταχωρήσεις και τις κρατήσεις τους αποτελεσματικά. Προτείνεται να μελετήσουν διάφορες γενικές και δημοφιλείς υπηρεσίες για διαδικτυακές κρατήσεις δωματίων, κρατήσεις πτήσεων, κρατήσεις οχημάτων, αλλά και ηλεκτρονικά εισιτήρια, ώστε να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες ευρεία αντίληψη του τρόπου λειτουργίας και διαχείρισης των σχετικών υπηρεσιών. Επίσης, θα μελετήσουν περιπτώσεις επιτυχημένων εφαρμογών και τις καλύτερες πρακτικές για την εξασφάλιση της ικανοποίησης των πελατών. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τις βασικές αρχές και τις δυνατότητες των ηλεκτρονικών συστημάτων κρατήσεων (CRS) και των παγκόσμιων συστημάτων διανομής (GDS). Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να κατανοήσουν πώς αυτά τα συστήματα επιτρέπουν τη

διαχείριση και την εκτέλεση κρατήσεων για αεροπορικά εισιτήρια, ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα αυτοκίνητα και άλλες υπηρεσίες τουρισμού και μεταφορών. Είναι σημαντικό να επιδειχθούν συστήματα όπως το Amadeus, το Sabre και το Galileo, δίνοντας έμφαση στις βασικές λειτουργίες όπως η αναζήτηση διαθεσιμότητας, η τιμολόγηση, η κράτηση και η τροποποίηση κρατήσεων. Η εκπαίδευση μπορεί να περιλαμβάνει και επισκέψεις σε ταξιδιωτικά γραφεία για επίδειξη των εφαρμογών, προσφέροντας έτσι μια πιο ολοκληρωμένη και πρακτική προσέγγιση στη χρήση των συστημάτων αυτών.

2.2.ΣΤ.5 | ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Στην υποενότητα αυτή, αρχικά, εξετάζονται οι εφαρμογές κινητών συσκευών που χρησιμοποιούνται στον τουρισμό, όπως ταξιδιωτικοί οδηγοί, χάρτες και εφαρμογές κρατήσεων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους χάρτες της Google, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να δημιουργούν προσαρμοσμένους χάρτες, να προγραμματίζουν διαδρομές, να αποθηκεύουν αγαπημένες τοποθεσίες και να διαχειρίζονται επιχειρηματικές καταχωρίσεις. Μαθαίνουν επίσης να ενσωματώνουν τους χάρτες σε ιστοσελίδες ενός ιστοτόπου. Αυτές οι δεξιότητες είναι σημαντικές για την αποτελεσματική οργάνωση και προώθηση τουριστικών προορισμών και υπηρεσιών. Επιπλέον, η ενότητα ασχολείται με εφαρμογές κινητών συσκευών που διευκολύνουν τον προγραμματισμό ταξιδιών και την οργάνωση δρομολογίων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τη χρήση εργαλείων που επιτρέπουν την καταγραφή και τον συντονισμό επισκέψεων, δραστηριοτήτων και μετακινήσεων. Η υποενότητα εξετάζει επίσης τις υπηρεσίες για την ασφαλή και εύκολη επεξεργασία διαδικτυακών πληρωμών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να χρησιμοποιούν πλατφόρμες και τεχνολογίες που επιτρέπουν την αποδοχή πληρωμών μέσω καρτών, διασύνδεσης με τραπεζικά συστήματα ή άλλων μέσων (π.χ. ψηφιακά πορτοφόλια), εξασφαλίζοντας την ασφάλεια των συναλλαγών και την προστασία των προσωπικών δεδομένων των πελατών. Επιπρόσθετα, έμφαση δίνεται στην ενσωμάτωση μηχανών κρατήσεων σε ιστοσελίδες, ώστε να διευκολύνεται η άμεση αποδοχή κρατήσεων και πληρωμών. Τέλος, καλύπτονται συστήματα ηλεκτρονικών δημοπρασιών, διασύνδεσης με ηλεκτρονικές αγορές και αναλύεται ο τρόπος λειτουργίας των διαδικτυακών υπηρεσιών (web services), δίνοντας έμφαση στη σημασία τους στον τουριστικό τομέα.

2.2.ΣΤ.6 | ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Η τελευταία υποενότητα καλύπτει θέματα που συμπληρώνουν τις γνώσεις και δεξιότητες των εκπαιδευομένων για τη διαχείριση τουριστικών πληροφοριών στο ψηφιακό περιβάλλον. Αρχικά, διδάσκονται θέματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης με έμφαση στις υπηρεσίες που προσφέρει το gov.gr. Χρησιμοποιούνται ψηφιακές υπηρεσίες της Google, όπως η δημιουργία ψηφιακού καναλιού στο YouTube, η υπηρεσία τηλεδιάσκεψης, η διαχείριση εταιρικών προφίλ κ.λπ. Διδάσκονται θέματα, όπως εργασία τεχνητής νοημοσύνης και η χρήση των chatbots. Το επόμενο βασικό ζήτημα

της υποενότητας είναι η βελτιστοποίηση μηχανών αναζήτησης (SEO), που είναι μια κρίσιμη διαδικασία για την προώθηση των ηλεκτρονικών επιχειρήσεων, καθώς επηρεάζει άμεσα την προβολή και την κατάταξη μιας ιστοσελίδας στα αποτελέσματα των μηχανών αναζήτησης, όπως η Google. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τις βασικές αρχές του SEO, συμπεριλαμβανομένου του ορισμού και της σημασίας του SEO και του τρόπου με τον οποίο λειτουργούν οι μηχανές αναζήτησης. Διδάσκονται τεχνικές βελτιστοποίησης της ιστοσελίδας (on-page SEO), όπως είναι η βελτιστοποίηση των τίτλων, των μετα-περιγραφών, των επικεφαλίδων κ.λπ. Η χρήση κατάλληλων λέξεων-κλειδίων και φράσεων στις σελίδες, καθώς και η βελτιστοποίηση του περιεχομένου ώστε να είναι ποιοτικό, συναφές και χρήσιμο για τους χρήστες, είναι επίσης σημαντικές πτυχές. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν πώς να βελτιστοποιούν τη δομή της ιστοσελίδας τους, χρησιμοποιώντας εργαλεία όπως το Google PageSpeed Insights για την ανάλυση της ταχύτητας της ιστοσελίδας και την εφαρμογή των βέλτιστων πρακτικών.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Laudon, K. C. & Traver, C. G. (2022). *Ηλεκτρονικό εμπόριο: επιχειρήσεις, τεχνολογία, κοινωνία* (16η έκδοση), (μτφρ. Ε. Γκαγκατσίου). Αθήνα: Εκδόσεις Παπασπηρίου.
2. Γεωργιάδης, Χ. (2015). *Τεχνολογίες παγκόσμιου ιστού και ηλεκτρονικού εμπορίου* [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε από: <https://hdl.handle.net/11419/2288>

Συμπληρωματικές

1. Δουληγέρης, Χ. & Μητρόπουλος, Σ. (2016). *Πληροφοριακά συστήματα στο Διαδίκτυο* [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε από: <https://hdl.handle.net/11419/3969>
2. Χαριτούδη, Γ. & Σαπαλίδης, Κ. (2019). *Δυνατότητες και εφαρμογές του παγκόσμιου ιστού* (2η έκδοση). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Δίσιγμα.

2.2.Z • ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες σχετικά με την τουριστική και αρχαιολογική νομοθεσία, διακρίνοντας το νομικό και δεοντολογικό πλαίσιο που καλύπτει το επαγγελματικό πεδίο της ειδικότητας. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις

εκπαιδευόμενους/-ες στο δίκαιο και τις ειδικές νομοθετικές διατάξεις που σχετίζονται με τις επαγγελματικές δραστηριότητες της ειδικότητας. Περιγράφονται οι βασικές εμπορικές έννοιες και μορφές εταιρειών και παρουσιάζονται η νομοθεσία για την ίδρυση και λειτουργία τουριστικού γραφείου, οι κυριότερες τουριστικές συμβάσεις που ισχύουν για την παροχή εξυπηρετήσεων στον τουρισμό και οι βασικές αρχές διαμεσολάβησης στην παροχή τουριστικών αγαθών. Επίσης, εξετάζονται το νομικό καθεστώς που διέπει την πολιτιστική και αρχαιολογική κληρονομιά, τα πολιτιστικά αγαθά και τα εκκλησιαστικά πράγματα, καθώς και οι διατάξεις της αρχαιολογικής ή άλλης ειδικής νομοθεσίας που σχετίζονται με μνημεία ή χώρους θρησκευτικού ενδιαφέροντος. Καταγράφονται οι διεθνείς και εθνικοί φορείς και οργανισμοί που ασχολούνται με την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και οι συνθήκες και οι συμβάσεις που ισχύουν για την προστασία της. Διερευνώνται, τέλος, οι προϋποθέσεις άσκησης επαγγελλμάτων που αφορούν ή συνδέονται με την ειδικότητα, καθώς και οι ισχύοντες κώδικες επαγγελματικής συμπεριφοράς και δεοντολογίας.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Αναγνωρίζουν το νομικό πλαίσιο που καλύπτει το επαγγελματικό πεδίο της ειδικότητας,
- Αναφέρουν τις κυριότερες τουριστικές συμβάσεις για την παροχή εξυπηρετήσεων στον τουρισμό,
- Εντοπίζουν τις νομοθετικές ρυθμίσεις που ισχύουν για την οργάνωση ταξιδιού,
- Εξηγούν τις διακρίσεις, τις υπηρεσίες και τις υποχρεώσεις ενός τουριστικού γραφείου,
- Εφαρμόζουν τις βασικές αρχές ελέγχου και εποπτείας του τουριστικού γραφείου,
- Ερμηνεύουν τις βασικές αρχές διαμεσολάβησης στην παροχή τουριστικών αγαθών,
- Διακρίνουν τις βασικές διατάξεις και έννοιες περί πολιτιστικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς,
- Προσδιορίζουν τους φορείς, τους οργανισμούς, τις συνθήκες και τις συμβάσεις που προάγουν την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς,
- Προσαρμόζουν το πρόγραμμα της επίσκεψης σε μνημεία και χώρους θρησκευτικού ενδιαφέροντος ανάλογα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ισχύουν κατά περίπτωση (π.χ. το Άγιο Όρος τελεί υπό ειδικό καθεστώς προστασίας),
- Ασκούν την επαγγελματική τους δραστηριότητα σύννομα, έγκυρα και αποτελεσματικά, τηρώντας και τους ανάλογους κώδικες συμπεριφοράς και δεοντολογίας,
- Δημιουργούν σχέσεις εμπιστοσύνης τόσο με τους/τις επαγγελματίες που συνεργάζονται όσο και με τους/τις τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Τουριστικά γραφεία / Τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες / Αρχές δεοντολογίας / Τουριστικές συμβάσεις / Πολιτιστική κληρονομιά / Κώδικες επαγγελματικής συμπεριφοράς.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ
2	ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ
3	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ – ΕΤΑΙΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
4	ΑΡΧΕΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
5	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
6	ΕΘΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Z.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα αποτελεί την εισαγωγή στην έννοια και τη νομοθεσία που διέπει τα τουριστικά γραφεία. Αυτή η υποενότητα είναι κρίσιμη για τους/στις εκπαιδευόμενους/-ες, καθώς τους εισάγει στο νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει και διέπει τη λειτουργία των τουριστικών γραφείων, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 393/1976 (ΦΕΚ Α΄ 199), όπως ισχύει. Αρχικά, γίνεται εισαγωγή στο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τα τουριστικά γραφεία, τα οποία ορίζονται ως μόνιμα οργανωμένες επιχειρήσεις που αναλαμβάνουν τη μεταφορά, διακίνηση ή διαμονή μεμονωμένων ατόμων ή ομάδων ατόμων, εντός και εκτός της χώρας. Περαιτέρω, παρουσιάζονται οι κυριότερες αρμοδιότητες των τουριστικών γραφείων, τα οποία ενδεικτικά αναλαμβάνουν: α) την κατάρτιση και εκτέλεση προγραμμάτων εκδρομών και περιηγήσεων, χρησιμοποιώντας ιδιόκτητα ή μισθωμένα μεταφορικά μέσα, β) τη μεσολάβηση για την ενοίκιαση καταλύματος, σίτισης, αναψυχής, ψυχαγωγίας και μεταφορικών μέσων, γ) τη μεσολάβηση για την έκδοση εισιτηρίων για κάθε μεταφορικό μέσο, δ) τη μεσολάβηση για τη διοργάνωση συνεδρίων, ε) την παραλαβή και αποστολή αποσκευών τουριστών, στ) τη μεσολάβηση για την έκδοση διαβατηρίων, ζ) την παροχή υπηρεσιών σχετικών με τον τουρισμό, όπως η προβολή τουριστικών μονάδων και η διάθεση εισιτηρίων για καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τις παραπάνω αρμοδιότητες και λειτουργίες και κατανοούν τη σημασία της νομοθε-

σίας για την εύρυθμη λειτουργία των τουριστικών γραφείων. Επιπρόσθετα, εξοικειώνονται με τη χρήση της ορολογίας του κλάδου και αναγνωρίζουν τις βασικές αρχές που διέπουν την ίδρυση και λειτουργία αυτών των επιχειρήσεων. Για την ενίσχυση της διδασκαλίας, προτείνεται η χρήση διαφανείων (PowerPoint), νομοθετικών κειμένων και πρακτικών παραδειγμάτων για την κατανόηση των εφαρμοζόμενων διατάξεων.

2.2.Z.2 | ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζεται ο έλεγχος και η εποπτεία των τουριστικών γραφείων. Αυτή η υποενότητα είναι κρίσιμη για την κατανόηση των μηχανισμών που διασφαλίζουν την ορθή λειτουργία των τουριστικών γραφείων και τη συμμόρφωσή τους με τη νομοθεσία. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να εφαρμόζουν τις βασικές αρχές ελέγχου και εποπτείας, να ερμηνεύουν τις αρχές διαμεσολάβησης στην παροχή τουριστικών αγαθών, να εντοπίζουν τις νομοθετικές ρυθμίσεις για την οργάνωση ταξιδιού και να εξηγούν τις υπηρεσίες και υποχρεώσεις ενός τουριστικού γραφείου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν ότι η αρμόδια Περιφερειακή Υπηρεσία Τουρισμού (ΠΥΤ) και η Τουριστική Αστυνομία ελέγχουν την τήρηση των όρων λειτουργίας και την εκπλήρωση των υποχρεώσεων προς τους συναλλασσόμενους και, επιπλέον, διασφαλίζουν ότι τα τουριστικά γραφεία τηρούν τις προδιαγραφές λειτουργίας, εξετάζοντας αδειοδοτήσεις, παροχή ποιοτικών υπηρεσιών και προστασία των καταναλωτών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενθαρρύνονται να εφαρμόζουν ορθά την τουριστική νομοθεσία, μελετώντας τις κυρώσεις που προβλέπονται για παραβάσεις, όπως χρηματικά πρόστιμα και αναστολή ή ακύρωση άδειας λειτουργίας. Με την ολοκλήρωση της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες περιγράφουν τους ελεγκτικούς και εποπτικούς μηχανισμούς, εξηγούν τη σημασία της συμμόρφωσης με τη νομοθεσία και αναγνωρίζουν τις κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Κατανοούν τη σημασία της εποπτείας για την εξασφάλιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και της προστασίας των τουριστών. Αποκτούν γνώση των βασικών αρχών και πρακτικών ελέγχου και εποπτείας, που τους επιτρέπει να εφαρμόζουν τη νομοθεσία με υπευθυνότητα και να διασφαλίζουν την ορθή λειτουργία των τουριστικών γραφείων.

2.2.Z.3 | ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ – ΕΤΑΙΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην έννοια του εμπορίου, στα συστατικά στοιχεία της εμπορικότητας, στην έννοια του εμπορικού δικαίου και στις δραστηριότητες που ρυθμίζει αυτός ο κλάδος του δικαίου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να ορίζουν βασικές έννοιες του εμπορικού και εταιρικού δικαίου και κατανοούν τη σημασία τους στην τουριστική βιομηχανία. Αναφέρονται στις πηγές και βασικές αρχές του εμπορικού δικαίου, όπως η αρχή της σημαντικής δράσης, η χρηματική συναλλαγή, η δυναμική και διεθνής οπτική, η αποτελεσματικότητα και η ελεύθερη δράση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ιεραρχούν

τις βασικές και δευτερογενείς πηγές του εμπορικού δικαίου και αναλύουν τη σχέση εμπορικού και αστικού δικαίου. Κωδικοποιούν τις επιμέρους διαιρέσεις του εμπορικού δικαίου σε γενικό μέρος, δίκαιο βιομηχανικής ιδιοκτησίας, δίκαιο των εμπορικών εταιριών και δίκαιο των αξιογράφων, τα οποία είναι σε ευρεία χρήση στην τουριστική αγορά. Κατανοούν τις βασικές εμπορικές έννοιες και μορφές εταιριών, καθώς και τη νομοθεσία για την ίδρυση και λειτουργία τουριστικού γραφείου. Αναγνωρίζουν το νομικό πλαίσιο που καλύπτει το επαγγελματικό πεδίο της ειδικότητάς τους, αναφέρουν τις κυριότερες τουριστικές συμβάσεις, κατανοούν τις βασικές αρχές διαμεσολάβησης στην παροχή τουριστικών αγαθών, καθώς και το σύστημα εμπορικότητας, μία νομική μέθοδο που προσδίδει σε κάποια πράξη ή πρόσωπο την ιδιότητα της εμπορικότητας και επιφέρει έννομες συνέπειες, οι οποίες υπόκεινται σε διαφορετική ρύθμιση από ό,τι αν προσδιορίζονταν απλά ως αστικές. Η υποεπένδυση ολοκληρώνεται με την εφαρμογή εμπλουτισμένης εισήγησης, ενισχύοντας τη θεωρητική κατάρτιση, με πρακτικά παραδείγματα και αναλύσεις.

2.2.Ζ.4 | ΑΡΧΕΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπένδυση, ορίζονται οι αρχές δεοντολογίας και η προστασία προσωπικών δεδομένων κατά την άσκηση τουριστικής δραστηριότητας, που αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για τη διασφάλιση της εμπιστοσύνης και της ικανοποίησης των πελατών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν τις αρχές δεοντολογίας που περιλαμβάνουν τη διαφάνεια, την ακεραιότητα και τον σεβασμό προς τον πελάτη, ενώ δίνεται έμφαση στην ανάγκη για ηθική συμπεριφορά και επαγγελματισμό από την πλευρά των τουριστικών επιχειρήσεων. Περαιτέρω, κατανοούν ότι η προστασία των προσωπικών δεδομένων είναι ζωτικής σημασίας για την αποφυγή παραβιάσεων της ιδιωτικότητας και την εξασφάλιση της ασφαλούς επεξεργασίας των πληροφοριών και δεδομένων των πελατών, σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (GDPR) και τον εφαρμοστικό νόμο 4624/2019. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν ότι οι τουριστικές επιχειρήσεις οφείλουν να εφαρμόζουν πολιτικές και διαδικασίες που εξασφαλίζουν την ασφαλή αποθήκευση, διαχείριση και διαβίβαση των προσωπικών δεδομένων των πελατών. Επιπλέον, στο πλαίσιο της υποεπένδυσης διερευνώνται οι προϋποθέσεις άσκησης επαγγέλματος που αφορούν ή συνδέονται με την ειδικότητα, καθώς και οι ισχύοντες κώδικες επαγγελματικής συμπεριφοράς και δεοντολογίας. Με την ολοκλήρωση της υποεπένδυσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί/-ές να περιγράφουν τις βασικές αρχές δεοντολογίας στον τουριστικό τομέα, να εξηγούν τη σημασία της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και να αναγνωρίζουν τις απαιτήσεις της νομοθεσίας περί προσωπικών δεδομένων, που πρέπει να τηρούνται κατά την παροχή τουριστικών υπηρεσιών. Επιπλέον, κατανοούν τις προϋποθέσεις άσκησης τουριστικών επαγγελμάτων και αναγνωρίζουν τη σημασία των κωδίκων επαγγελματικής συμπεριφοράς και δεοντολογίας.

2.2.Z.5 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζεται η νομοθεσία για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, με έμφαση στον ισχύοντα αρχαιολογικό νόμο Ν. 4858/2021, ο οποίος κυρώνει τον Κώδικα για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ευαισθητοποιούνται τόσο ως προς τη νομοθεσία για την προστασία των αρχαιοτήτων όσο και ως προς την πολιτιστική κληρονομιά γενικότερα. Αναλύεται το περιεχόμενο της προστασίας που παρέχεται από τον νόμο, καλύπτοντας τόσο τα ακίνητα μνημεία και τους χώρους όσο και τα κινητά μνημεία. Εξετάζονται οι διάφορες κατηγορίες πολιτιστικής κληρονομιάς και οι ειδικές διατάξεις που ισχύουν για την προστασία τους, καθώς και οι διαδικασίες αναγνώρισης, καταγραφής και διατήρησής τους. Η ενότητα εστιάζεται επίσης στη σημασία της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς για την ιστορική και πολιτιστική ταυτότητα της χώρας και την αναπτυξιακή της προοπτική. Με την ολοκλήρωση της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία του αρχαιολογικού νόμου Ν. 4858/2021, αναλύουν το περιεχόμενο της προστασίας που παρέχεται από τον νόμο και συζητούν τη σημασία της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς για την παρούσα και τις μελλοντικές γενιές. Επιπλέον, διακρίνουν τις βασικές διατάξεις και έννοιες περί πολιτιστικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να προσαρμόζουν το πρόγραμμα της επίσκεψης σε μνημεία και χώρους θρησκευτικού ενδιαφέροντος ανάλογα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από τον νόμο κατά περίπτωση.

2.2.Z.6 | ΕΘΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται οι εθνικοί και διεθνείς φορείς και οργανισμοί που ασχολούνται με την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι η προστασία αυτή είναι κρίσιμη για τη διασφάλιση της διατήρησης της πολιτιστικής ταυτότητας και της φυσικής κληρονομιάς των κοινωνιών, καθώς και για την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης. Αρχικά, παρουσιάζονται, σε διεθνές επίπεδο, οργανισμοί όπως η UNESCO και η ICOMOS (Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών), οι οποίοι παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο, ενώ αναλύεται πως η UNESCO, μέσω της Σύμβασης για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς (1972), θεσπίζει κατευθυντήριες γραμμές για την αναγνώριση και την προστασία σημαντικών μνημείων και φυσικών χώρων, η δε ICOMOS παρέχει εξειδικευμένη γνώση και υποστήριξη σε θέματα προστασίας και συντήρησης. Περαιτέρω, μαθαίνουν σε εθνικό επίπεδο τους αρμόδιους φορείς, με έμφαση στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, μέσω της Διεύθυνσης Προστασίας και Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων, η οποία διασφαλίζει την εφαρμογή των νόμων που προστατεύουν την πολιτιστική κληρονομιά, καθώς

και την Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού (ΕΛΛΕΤ), που είναι ένας από τους σημαντικότερους μη κυβερνητικούς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτό. Με την ολοκλήρωση της υποεπένδυσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες προσδιορίζουν τους φορείς, τους οργανισμούς, τις συνθήκες και τις συμβάσεις που προάγουν την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, κατανοούν τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ διεθνών και εθνικών φορέων για την επίτευξη αυτών των στόχων και αναγνωρίζουν τον ρόλο τους στην προστασία και τη διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας και της φυσικής κληρονομιάς για τις επόμενες γενιές.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μυλωνόπουλος, Δ. Ν. (2016). *Τουριστικό δίκαιο* (3η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
2. Ρόκας, Ν. (2019). *Εταιρίες: εισαγωγή στο δίκαιο των εταιριών του εμπορικού δικαίου* (6η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

Συμπληρωματικές

1. Ευθυμιάτου-Πουλάκου, Α. (2009). *Τουριστικό δίκαιο*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
2. ΦΕΚ 220/Α/19.11.2021. Ν. 4858/2021. *Κύρωση Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς*.

2.2.Η • ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στην Τουριστική Ψυχολογία, εξετάζοντας τον ρόλο της Ψυχολογίας στην τουριστική συμπεριφορά. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές έννοιες της Τουριστικής Ψυχολογίας και τις μεθόδους και τεχνικές που χρησιμοποιεί. Διερευνώνται ο άνθρωπος παράγοντας και οι ψυχολογικές παράμετροι και επιρροές στον τουριστικό τομέα, η ψυχολογία των εργαζομένων σε αυτόν, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των τουριστών/-τριών, των προσκυνητών/-τριών και των ομάδων τους. Εξετάζονται επίσης οι δεξιότητες επικοινωνίας, οι τρόποι αντιμετώπισης συμπεριφορών και διαχείρισης κρίσεων, τα μέσα έκφρασης της τουριστικής συμπεριφοράς και οι τεχνικές ψυχολογικής υποστήριξης τόσο των τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών όσο και των εργαζομένων στον τουρισμό.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν τις βασικές έννοιες της Τουριστικής Ψυχολογίας,
- Αναφέρουν τις διαφορετικές μεθόδους και τεχνικές που χρησιμοποιεί η Τουριστική Ψυχολογία,
- Εντοπίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών, τόσο εξατομικευμένα όσο και σε ομάδες,
- Αναλύουν τις ψυχολογικές επιρροές στον τουριστικό εργασιακό χώρο,
- Εφαρμόζουν τις κατάλληλες τεχνικές ψυχολογικής υποστήριξης των τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών,
- Διαχειρίζονται με επιτυχία συμπεριφορές, κρίσεις και έκτακτα περιστατικά,
- Αξιολογούν τους ψυχολογικούς δείκτες της ικανοποίησης πελατών/-ισσών για τη βελτίωση των υπηρεσιών,
- Προτείνουν βελτιώσεις στην επικοινωνία στο επαγγελματικό τους περιβάλλον,
- Προσαρμόζουν τις υπηρεσίες τους σύμφωνα με τις ανάγκες και τα κίνητρα των τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών,
- Επιδεικνύουν επαγγελματική τουριστική υπευθυνότητα (τουριστική συνείδηση),
- Δημιουργούν σχέσεις εμπιστοσύνης με τον/την τουρίστα/-τρια και τον/την προσκυνητή/-τρια με σκοπό τη βέλτιστη ικανοποίησή τους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Τουριστική Ψυχολογία / Θρησκευτικός τουρισμός / Κίνητρα ταξιδιού / Προσωπικότητα και αξίες / Ικανοποίηση τουριστών / Διαχείριση κρίσεων / Επαγγελματική εξουθένωση / Τεχνικές έρευνας / Διαχείριση πελατών / Τουριστική συνείδηση / Δεοντολογία.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ
2	ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
3	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΩΝ
4	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΧΩΡΟ
5	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
6	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΩΝ
7	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΛΑΤΩΝ
8	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Η.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Η μαθησιακή υποενότητα κάνει μια εισαγωγή στον κλάδο της Τουριστικής Ψυχολογίας. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται για τον ρόλο της ψυχολογίας στην κατανόηση της συμπεριφοράς των τουριστών, αλλά και των εργαζομένων στον τομέα του τουρισμού. Η υποενότητα αναλύει τις βασικές έννοιες και θεωρίες που σχετίζονται με την Τουριστική Ψυχολογία, καθώς και τους παράγοντες που επηρεάζουν τις επιλογές των ταξιδιωτών, την εμπειρία τους κατά τη διάρκεια των διακοπών, αλλά και την αλληλεπίδραση που αναπτύσσουν με τους προορισμούς και τις κοινότητες που τους υποδέχονται. Με τη βοήθεια της Τουριστικής Ψυχολογίας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διερευνούν τα κίνητρα των ανθρώπων που ταξιδεύουν, αλλά και πώς η προσωπικότητά τους, οι αξίες τους και οι προηγούμενες εμπειρίες τους επιδρούν στις επιλογές τους ως τουρίστες ή προσκυνητές. Μέσα από την Τουριστική Ψυχολογία, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τις προσδοκίες των τουριστών και την ικανοποίησή τους. Η Τουριστική Ψυχολογία βοηθά τους επαγγελματίες του τουρισμού να προσαρμόσουν τις υπηρεσίες τους, αλλά και να δημιουργήσουν θετικές εμπειρίες στους τουρίστες και τους προσκυνητές, οδηγώντας σε επαναλαμβανόμενες επισκέψεις και θετικές συστάσεις. Τέλος, εξετάζονται οι κοινωνικές και πολιτισμικές επιπτώσεις του τουρισμού, καθώς και οι σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των τουριστών και του ντόπιου πληθυσμού. Μέσα από βιωματικές ασκήσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να αναπτύξουν ικανότητες και δεξιότητες για να κατανοούν και να βελτιώνουν την τουριστική εμπειρία, προωθώντας παράλληλα την αειφόρο τουριστική ανάπτυξη.

2.2.Η.2 | ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τις διάφορες μεθόδους και τεχνικές που χρησιμοποιούνται στην Τουριστική Ψυχολογία. Αναλύουν τις ποσοτικές και ποιοτικές μεθόδους έρευνας, όπως ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις

και παρατήρηση, που επιτρέπουν τη συλλογή και την ανάλυση δεδομένων σχετικά με τη συμπεριφορά των τουριστών και των προσκυνητών. Τονίζεται ότι οι τεχνολογίες, όπως τα συστήματα ανάλυσης δεδομένων και τα λογισμικά διαχείρισης σχέσεων με πελάτες [CRM (Customer Relationship Management)], διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο, επιτρέποντας την εξατομίκευση των υπηρεσιών βάσει των ψυχολογικών προφίλ των επισκεπτών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι οι τεχνικές διαχείρισης των σχέσεων με τους πελάτες και η εφαρμογή ψυχολογικών θεωριών στη διαμόρφωση στρατηγικών μάρκετινγκ και επικοινωνίας είναι καίριες για την ικανοποίηση των αναγκών των τουριστών. Στη συνέχεια, γνωρίζουν πόσο κρίσιμη είναι η κατανόηση της ψυχολογίας των τουριστών και των προσκυνητών στον τομέα του θρησκευτικού τουρισμού, καθώς οι τουρίστες/-τριες και οι προσκυνητές/-τριες συχνά αναζητούν βαθύτερες συναισθηματικές και πνευματικές εμπειρίες. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τον τρόπο που οι επαγγελματίες στον τουριστικό κλάδο εντοπίζουν και ανταποκρίνονται σε αυτές τις ανάγκες, δημιουργώντας ένα περιβάλλον που προάγει την πνευματική ευεξία και την πολιτισμική κατανόηση. Μέσα από προσομοιώσεις και άλλες βιωματικές ασκήσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να εφαρμόσουν αυτές τις μεθόδους στην πράξη και να αναλύσουν τα αποτελέσματα, προκειμένου να βελτιώσουν τις υπηρεσίες και την εμπειρία των τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών.

2.2.Η.3 | ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΩΝ

Η υποενότητα εστιάζεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ψυχολογικές διαστάσεις των τουριστών/-τριών και των προσκυνητών/-τριών σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο. Μελετώνται τα κίνητρα, οι ανάγκες αλλά και τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των διαφορετικών κατηγοριών τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς να αναγνωρίζουν αλλά και να κατανοούν τις διαφορές αυτές και πώς να προσαρμόζουν τις υπηρεσίες τους, προκειμένου να καλύψουν τις εξατομικευμένες ανάγκες των πελατών τους. Εξετάζονται τα βασικά ψυχολογικά κίνητρα που ωθούν τους ανθρώπους να ταξιδεύουν για τουρισμό ή προσκύνημα. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν ότι τα κίνητρα αυτά μπορεί να σχετίζονται με την αναζήτηση της χαλάρωσης και της ξεκούρασης, την επιθυμία για πολιτισμική και πνευματική εξερεύνηση, την ανάγκη για κοινωνική αλληλεπίδραση αλλά και την επιθυμία για προσωπική ανάπτυξη. Ειδικά για τους/τις προσκυνητές/-τριες, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία των πνευματικών και θρησκευτικών κινήτρων στην απόφασή τους να συμμετέχουν σε προσκυνηματικές περιηγήσεις. Μέσα από τη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν τη δυνατότητα να μελετούν τις ψυχολογικές αντιδράσεις των τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών στη διάρκεια του ταξιδιού τους, οι οποίες μπορεί να αφορούν συναισθήματα ενθουσιασμού, ικανοποίησης αλλά και άγχους ή απογοήτευσης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται ότι η κατανόηση αυτών των συναισθημάτων

τους επιτρέπει να παρέχουν καλύτερες υπηρεσίες και να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις εμπειρίες των τουριστών/-τριών και των προσκυνητών/-τριών. Μέσα από τη μελέτη περιπτώσεων και τα παιχνίδια ρόλων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για την επιτυχή διαχείριση των τουριστών/-τριών και των προσκυνητών/-τριών και την παροχή εμπειριών που ενισχύουν την πνευματική και συναισθηματική τους ευημερία.

2.2.H.4 | ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΧΩΡΟ

Η υποεπένδυση αυτή δίνει έμφαση στην επίδραση της ψυχολογίας στον εργασιακό χώρο του τουρισμού και ιδιαίτερα στην αλληλεπίδραση μεταξύ εργαζομένων και τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Μελετώνται οι παράγοντες που καθορίζουν την ικανοποίηση και την αποδοτικότητα των εργαζομένων, αλλά και τα δυναμικά που αναπτύσσονται μεταξύ της ομάδας των εργαζομένων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την αναγνώριση και τη διαχείριση των ψυχολογικών πιέσεων και του άγχους που προκύπτουν στον τουριστικό τομέα, προκειμένου να παρέχουν ποιτικές υπηρεσίες και να συμβάλλουν στην ευημερία των εργαζομένων. Στην υποεπένδυση αναλύονται οι θεωρίες των κινήτρων, όπως του Maslow και του Herzberg, και ο τρόπος αξιοποίησής τους, προκειμένου να αυξηθεί η παρακίνηση και η δέσμευση των εργαζομένων στον τουριστικό τομέα. Στη συνέχεια της υποεπένδυσης, εξετάζονται έννοιες που σχετίζονται με την ηγεσία αλλά και τη δυναμική της ομάδας, βοηθώντας τους μελλοντικούς επαγγελματίες του τουρισμού να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις ομάδες τους, να προάγουν τη συνεργασία μεταξύ των εργαζομένων και να αντιμετωπίζουν τις συγκρούσεις. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες επεξεργάζονται έννοιες που σχετίζονται με τη διαχείριση του άγχους και την επαγγελματική εξουθένωση (burnout). Ενημερώνονται για τις τεχνικές πρόληψης και διαχείρισης του άγχους, τόσο για τους ίδιους όσο και για τους συναδέλφους τους, δημιουργώντας έτσι ένα υγιές και παραγωγικό εργασιακό περιβάλλον. Μέσα από τη μελέτη περιπτώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να εφαρμόσουν τις θεωρητικές γνώσεις σε πραγματικά σενάρια, ενισχύοντας την πρακτική τους κατανόηση.

2.2.H.5 | ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

Η συγκεκριμένη υποεπένδυση εστιάζεται στις τεχνικές ψυχολογικής υποστήριξης που είναι απαραίτητες για την παροχή βοήθειας στους/στις τουρίστες/-τριες και τους/τις προσκυνητές/-τριες κατά τη διάρκεια των ταξιδιών τους. Αναλύονται οι έννοιες της ενεργητικής ακρόασης, της ενσυναίσθησης και της ανοιχτής επικοινωνίας, προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα και τις ανησυχίες των πελατών τους. Εξετάζονται οι τρόποι ψυχολογικής υποστήριξης των τουριστών/-τριών και των προσκυνητών/-τριών σε περιπτώσεις κρίσεων ή έκτακτων περιστατικών, προκειμένου να διατηρηθεί η ψυχική τους υγεία και να ενισχυθεί η ικανοποίησή τους από τις υπηρεσίες που τους παρέχονται. Στη συνέχεια, γίνεται εκτενής αναφορά και

ανάλυση των τεχνικών διαχείρισης κρίσεων και άγχους και οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν την ευκαιρία να εξοικειωθούν με διάφορες μεθόδους και τεχνικές για την αντιμετώπιση των κρίσεων, όπως ασκήσεις αναπνοής, τεχνικές χαλάρωσης και πρακτικές διαχείρισης στρες, δεξιότητες πολύ χρήσιμες ιδιαίτερα σε καταστάσεις όπου οι τουρίστες/-τριες ή οι προσκυνητές/-τριες βιώνουν έντονα συναισθήματα ή ψυχολογικές δυσκολίες. Μέσα από τη μελέτη περιπτώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν τη δυνατότητα να αναλύσουν και να συζητήσουν πραγματικές καταστάσεις, ενώ οι ομαδικές συζητήσεις ενισχύουν την κατανόηση και την ανταλλαγή ιδεών. Επιπλέον, η χρήση προσομοιώσεων και ρόλων βοηθά τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αναπτύξουν πρακτικές δεξιότητες στην παροχή ψυχολογικής υποστήριξης, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της συνολικής εμπειρίας των τουριστών/-τριών και την προαγωγή της ψυχικής τους ευεξίας.

2.2.Η.6 | ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΩΝ

Η υποεπάρκεια εστιάζεται στην αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων και έκτακτων περιστατικών στον τομέα του τουρισμού. Αναλύονται τα στάδια ανάπτυξης μιας κρίσης καθώς και τα σημάδια αναγνώρισης αυτής. Γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένες στρατηγικές διαχείρισης των συγκρούσεων αλλά και σε τρόπους πρόληψης των συγκρούσεων. Μεγάλη έμφαση δίνεται στις τεχνικές για τη διατήρηση της ηρεμίας και της ασφάλειας τόσο των τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών όσο και των εργαζομένων σε περιπτώσεις έκτακτων περιστατικών. Στη συνέχεια της υποεπάρκειας, εξετάζονται οι βασικές θεωρίες και αρχές της διαχείρισης της συμπεριφοράς και οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν γνώσεις για να αναγνωρίζουν αλλά και να διαχειρίζονται τις διαφορετικές συμπεριφορές των τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών. Αποσαφηνίζονται έννοιες που σχετίζονται με τη θεωρία των κινήτρων και συνδέονται συγκεκριμένα με τη συμπεριφορά των τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών. Γίνεται αναφορά στα αίτια που οδηγούν σε συγκεκριμένες συμπεριφορές, θετικές ή αρνητικές, και μελετώνται στρατηγικές για την προαγωγή των θετικών συμπεριφορών αλλά και την αντιμετώπιση των αρνητικών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για την ανάπτυξη ηγετικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων λήψης αποφάσεων υπό πίεση. Παράλληλα, εκπαιδεύονται στο πώς να παραμένουν ήρεμοι και συγκεντρωμένοι σε καταστάσεις κρίσης, πώς να λαμβάνουν γρήγορες και αποτελεσματικές αποφάσεις και πώς να επικοινωνούν αποτελεσματικά με όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Μέσα από τη μελέτη περιπτώσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες δεξιότητες και γνώσεις για την αποτελεσματική διαχείριση των προκλήσεων που μπορεί να προκύψουν στον τομέα του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων, διασφαλίζοντας έτσι την ασφάλεια και την ευημερία των τουριστών/-τριών και των προσκυνητών/-τριών.

2.2.Η.7 | ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΛΑΤΩΝ

Η μαθησιακή υποεπενότητα εστιάζεται στην αξία και τον ρόλο της επικοινωνίας, καθώς και στις επικοινωνιακές δεξιότητες που απαιτούνται για την κατανόηση των αναγκών των πελατών και ως εκ τούτου για την κάλυψή τους μέσα από την παροχή των κατάλληλων υπηρεσιών. Αρχικά, αναλύονται οι βασικές αρχές επικοινωνίας και το θεωρητικό πλαίσιο που τη διέπει. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν γνώσεις για τα διάφορα είδη επικοινωνίας, καθώς και για τις τεχνικές αποτελεσματικής επικοινωνίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ενεργητική ακρόαση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται πώς να διαμορφώνουν σαφή και αποτελεσματικά μηνύματα και πώς να προσαρμόζουν το στυλ επικοινωνίας ανάλογα με τους πελάτες τους. Στη συνέχεια, εκπαιδεύονται σε τεχνικές αντιμετώπισης των παραπόνων και διαχείρισης δυσαρεστημένων πελατών. Αναλύονται τρόποι για τη μετατροπή των αρνητικών εμπειριών των πελατών σε θετικές. Επιπλέον, αναλύονται στρατηγικές και τρόποι ενίσχυσης της ικανοποίησης των πελατών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν ότι η ικανότητα αναγνώρισης και ανταπόκρισης στις ανάγκες και τις προσδοκίες των τουριστών/-τριών και των προσκυνητών/-τριών είναι υψίστης σημασίας, καθώς η ικανοποίηση των πελατών είναι στενά συνδεδεμένη με την επιτυχία και την αποτελεσματική λειτουργία μιας τουριστικής επιχείρησης. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς να αξιοποιούν εργαλεία και τεχνικές, όπως οι έρευνες ικανοποίησης και οι αναλύσεις ανατροφοδότησης, για τη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών τους. Η χρήση προσομοιώσεων και παιχνιδιών ρόλων επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αναπτύξουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για την αποτελεσματική διαχείριση της επικοινωνίας με τους/τις τουρίστες/-τριες και τους/τις προσκυνητές/-τριες, συμβάλλοντας έτσι στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών και την επίτευξη της ικανοποίησης των πελατών.

2.2.Η.8 | ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

Η υποεπενότητα επικεντρώνεται στην έννοια της επαγγελματικής τουριστικής υπευθυνότητας και στην ανάπτυξη της τουριστικής συνείδησης. Μελετώνται οι τρόποι και οι τεχνικές που συμβάλλουν στη δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης με τους/τις τουρίστες/-τριες και τους/τις προσκυνητές/-τριες. Κατά τη διάρκεια της υποεπενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς να λειτουργούν με επαγγελματισμό και υπευθυνότητα και πώς να καλλιεργούν σχέσεις εμπιστοσύνης με τους πελάτες τους. Μελετώνται οι βασικές αρχές της επαγγελματικής υπευθυνότητας και αναλύονται θέματα που σχετίζονται με την ηθική και τη δεοντολογία που διέπει τον κλάδο του τουρισμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται πώς να εφαρμόζουν τις αρχές της ακεραιότητας, της διαφάνειας και της δέσμευσης στην παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών στην καθημερινή τους πρακτική, ώστε να εξασφαλίζουν αλλά και να διατηρούν την εμπιστοσύνη των πελατών τους. Εκπαιδεύονται πώς να διαχειρίζονται αποτελεσματικά δύσκολες καταστάσεις και πώς να επιλύουν προβλήματα με τρόπο που να ενισχύει την εμπιστοσύνη των πελατών. Μέσα από τη συγκεκριμένη υποεπενό-

τητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν πόσο σημαντικό είναι να μπορούν να ανταποκρίνονται γρήγορα και αποτελεσματικά σε κρίσεις, ώστε να διατηρηθεί η φήμη και η αξιοπιστία μιας τουριστικής επιχείρησης. Μέσα από προσομοιώσεις και παιχνίδια ρόλων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αναπτύξουν πρακτικές δεξιότητες στη διαχείριση σχέσεων και την καλλιέργεια της εμπιστοσύνης των πελατών, συμβάλλοντας έτσι στην παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών και στην ενίσχυση της φήμης των τουριστικών επιχειρήσεων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Λύτρας, Ν. Π. (2016). *Τουριστική ψυχολογία και συμπεριφορά τουρίστα-καταναλωτή*. Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
2. Λύτρας, Ν. Π. (1993). *Κοινωνιολογία και ψυχολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.

Συμπληρωματικές

1. Martocchio, J. J. (2023). *Διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού* (15η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Τζιόλα.
2. Λιάντα, Μ. (2005). *Ψυχολογία της εργασίας: εφαρμογές της ψυχολογίας στο χώρο εργασίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Ζήτη.

2.2.Θ • ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στη χριστιανική αρχαιολογία και τέχνη, μελετώντας την ιστορική τους εξέλιξη μέσα από αντιπροσωπευτικά δείγματα της αρχιτεκτονικής και της μνημειακής ζωγραφικής για να τις χρησιμοποιήσουν στην περιγραφή των μνημείων. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στο ιστορικό πλαίσιο της βυζαντινής και μεταβυζαντινής αρχαιολογίας και τέχνης και στα κύρια χαρακτηριστικά της κάθε περιόδου από τον 11ο ως τον 19ο αιώνα. Εξετάζονται τα κύρια καλλιτεχνικά ρεύματα της κάθε εποχής και η γεωγραφική τους εξάπλωση, καθώς και η επίδρασή τους στην αρχιτεκτονική, τη ζωγραφική και τη γλυπτική. Μελετώνται ομοιότητες και διαφορές με άλλα καλλιτεχνικά ρεύματα, οι τοπικές τους παραλλαγές και ιδιαιτερότητες. Επιπλέον, γίνονται αναφορές και στα υπόλοιπα είδη της βυζαντινής τέχνης της περιόδου και περιγράφονται η μορφή μιας βυζαντινής πόλης και ένα τυπικό μοναστήρι. Κατά τη διάρκεια της εργαστηριακής κατάρτισης προτείνονται: α) αναζήτηση, συγκέντρωση και αξιοποίηση πληροφοριών για τα παραπάνω στοιχεία, β) σχεδιασμός, σύνταξη και παρουσίαση θεματικών οδη-

γών, διαδρομών, περιπάτων και δικτύων, και γ) εκπαιδευτικές επισκέψεις και επιτόπια διδασκαλία των παραπάνω στοιχείων σε ανάλογα μνημεία της περιοχής τους.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν τις περιόδους της χριστιανικής αρχαιολογίας,
- Αναφέρουν τα διαφορετικά είδη της βυζαντινής τέχνης,
- Περιγράφουν το ιστορικό και πνευματικό περιβάλλον της περιόδου,
- Προσδιορίζουν τα σημαντικά καλλιτεχνικά ρεύματα και τις τάσεις της περιόδου, αναφέροντας αντιπροσωπευτικά δείγματα,
- Διακρίνουν τους κύριους αρχιτεκτονικούς τύπους των βυζαντινών ναών και τις παραλλαγές τους κατά την περίοδο που εξετάζεται,
- Εντοπίζουν γεωγραφικά τα σημαντικότερα βυζαντινά μνημεία και έργα τέχνης της περιόδου,
- Χρησιμοποιούν τη βασική επιστημονική ορολογία όσον αφορά την αρχιτεκτονική, τη ζωγραφική και τη γλυπτική της περιόδου και την εικονογραφική εξέταση μιας παράστασης,
- Αναγνωρίζουν τη μορφή μιας βυζαντινής πόλης και ενός τυπικού μοναστηριού,
- Σχεδιάζουν θεματικές διαδρομές, περιπάτους και δίκτυα επιλέγοντας τους κατάλληλους συνδυασμούς για την παρουσίαση των μνημείων,
- Χειρίζονται δόκιμη φρασεολογία για την περιγραφή των μνημείων, αναζητώντας συνεχώς νέες πηγές εμπλουτισμού των γνώσεών τους,
- Υιοθετούν δράσεις για την έρευνα, ανάδειξη, προβολή και προστασία της χριστιανικής και βυζαντινής κληρονομιάς.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αναγεννησιακή επίδραση / Ακαδημαϊκή τέχνη / Ελλαδική σχολή / Ενετική τέχνη / Επίσημη τέχνη / Επτανησιακή τέχνη / Κομνήνεια τέχνη / Κρητική σχολή / Λαϊκή τέχνη / Μοντέρνα τέχνη / Νεοελληνική τέχνη / Παλαιολόγεια τέχνη.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (1), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΜΕΣΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ 11ος-15ος αι.
2	ΜΕΣΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ, ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΤΕΧΝΙΑ 11ος-15ος αι.
3	ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ 15ος-19ος αι.
4	ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΛΑΪΚΗ ΚΑΙ ΚΟΣΜΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ 15ος-19ος αι.
5	ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ 15ος-19ος αι.
6	ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ, ΚΕΡΑΜΙΚΗ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΤΕΧΝΙΑ 15ος-19ος αι.

Κείμενο αναφοράς

2.2.Θ.1 | ΜΕΣΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ 11ος-15ος αι.

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα γίνεται γνωριμία με την αρχιτεκτονική της ελλαδικής σχολής (1071-1204), που δέχεται δυτικές επιδράσεις και ανανεώνεται, και με την οικοδομική δραστηριότητα στα περιφερειακά κέντρα, τον ακαδημαϊσμό, τις κλασικίζουσες τάσεις, τις ιδιομορφίες πριν και μετά την αποκατάσταση της βυζαντινής αυτοκρατορίας μέχρι την πτώση της Κωνσταντινούπολης (1204-1453). Ειδικότερα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αφιερώνουν χρόνο στην Κομνήνεια αρχιτεκτονική, που σώζεται σε μοναστηριακές εκκλησίες μετρίων διαστάσεων, και στους τύπους προηγούμενων περιόδων (σύνθετος τετρακίονιος σταυροειδής), με περίπλοκους τρούλους και πλαστικές εξωτερικές επιφάνειες, στην έξαρση μελών, στην ποικιλία ναοδομιών (κυρίως Κωνσταντινούπολη, Θεσσαλονίκη), στην αρχιτεκτονική με πολλαπλές τυφλές αψίδες και πλούσιο κεραμοπλαστικό διάκοσμο, με ζώνες γεωμετρικών σχημάτων (Μικρά Ασία, Χίο), αλλά και στους κλασικιστικούς τύπους του ελλαδικού χώρου με την ισόδομη τοιχοποιία και την ενσωμάτωση αρχαίων λίθων (Μικρή Μητρόπολη, Άγιος Σώζων Σκριπούς), την πλούσια ένθεση πινακίων και την ποικιλία εκφραστικών μέσων. Στη συνέχεια, μελετούν την αρχιτεκτονική των περιφερειακών κέντρων του 13ου αιώνα, τα μνημεία του Δεσποτάτου της Ηπείρου –διατήρηση γνωστών τύπων, ανεξάρτητη φυσιογνωμία, παρουσίαση νέου τύπου (ψευδοεπίστεγου)– και την αρχιτεκτονική της κεντρικής αυτοκρατορίας, όπου υιοθετείται πλέον η πρακτική της διάσπασης χώρων. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στις εκκλησίες του Μυστρά, στη χρήση αψιδωμάτων, στούν και στη δημιουργία κτισμάτων με γεωμετρία στις λιτές, γυμνές επιφάνειες, στη στερεομετρική δομή των όγκων, στην αρμονία και τη χάρη των αναλογιών. Στο πρακτικό μέρος, αναλαμβάνουν την παρουσίαση ενός μνημείου της περιόδου και επεξηγούν τα χαρακτηριστικά που παραπέμπουν στην ελλαδική σχολή. Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες προσδιορίζουν με ευχέρεια τις σημαντικές αρχιτεκτονικές τάσεις, τους κύριους τύπους των ναών και αναφέρονται στα αρχιτεκτονικά μνημεία της περιόδου που ενδιαφέρουν την ειδικότητα του Θρησκευτικού Τουρισμού.

2.2.Θ.2 | ΜΕΣΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ, ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΤΕΧΝΙΑ 11ος-15ος αι.

Στη μαθησιακή υποενότητα εξετάζεται η τέχνη της επίσημης μνημειακής ζωγραφικής την περίοδο 1071-1453. Ειδικότερα, εξετάζεται η Κομνηνεία ζωγραφική στα μνημεία, με πλούσια εικονογράφηση, κλασικίζουσα (ψηφιδωτά μονής Δαφνίου, ζωγραφική ναών Κιέβου) ή γεωμετρική και αντικλασική (Άγιοι Θεόδωροι Σέρρες) (1071-1160), η εξέλιξή της με έμφαση στο ανθρώπινο (Σκόπια, Καστοριά) και η διαμόρφωση τριών τεχνοτροπιών σε διάφορες περιοχές, που αλληλοεπιδρούν, εκφράζοντας το κοινό πνεύμα της εποχής (1160-1204). Παράλληλα, εξετάζεται η αποικιακή τέχνη της περιόδου, οι εικόνες, τα πολύπτυχα και τα εικονογραφημένα χειρόγραφα, με κοινά τεχνοτροπικά χαρακτηριστικά. Στη συνέχεια, αναπτύσσεται η ύστερη βυζαντινή τέχνη, με εκφραστική ανανέωση παρά τις αντιξοότητες της εποχής (1204-1300). Εξετάζονται οι τοιχογραφίες υψηλής τέχνης στα μεγάλα κέντρα (Άρτα, Θεσσαλονίκη, Ευρυτανία και Σερβία), τα έργα του Αθηναίου ζωγράφου Ιωάννη και της «μοντέρνας» Αθηναϊκής καλλιτεχνικής σχολής (Αττική, Εύβοια, Πελοπόννησος), οι τοιχογραφίες των βαλκανικών κέντρων και η ζωγραφική με χαρακτηριστικά που ανάγονται στη μεταγενέστερη Παλαιολόγεια τέχνη (Αχρίδα, Θεσσαλονίκη, Αττική, Μυστράς). Η μαθησιακή υποενότητα ολοκληρώνεται με τα έργα της τελευταίας περιόδου (1300-1453): ετερόκλητα στοιχεία αναδρομικού-προοδευτικού χαρακτήρα, πολυτέλεια, εξελιγμένη τεχνοτροπία (Άγιοι Απόστολοι Θεσσαλονίκης, μνημεία Κωνσταντινούπολης), που εκπροσωπούν την οριστική μορφή της Παλαιολόγειας ζωγραφικής (1300-1330), με τα περιφερειακά συντηρητικά, κλασικά έργα (1330-1400), λίγο πριν από το τέλος της βυζαντινής τέχνης. Γίνεται επίσης αναφορά στις εικόνες, τα εικονογραφημένα χειρόγραφα, τη γλυπτική και τη μικροτεχνία. Στο πρακτικό μέρος δίνεται η δυνατότητα επίσκεψης ενός σχετικού μνημείου. Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν συνοπτικά τις τάσεις της εποχής, ως έναυσμα για περαιτέρω έρευνα, προκειμένου να προβάλουν και να προστατεύσουν τη χριστιανική-βυζαντινή κληρονομιά της περιόδου, αξιοποιώντας τις γνώσεις που αποκόμισαν από την ειδικότητα του Θρησκευτικού Τουρισμού.

2.2.Θ.3 | ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ 15ος-19ος αι.

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, εξετάζεται η αρχιτεκτονική που δημιουργείται από τον Ελληνισμό μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453-1700) και η επίδραση της ενετικής αρχιτεκτονικής στις εκκλησίες, σε περιοχές που κατέχονται από τους Βενετούς, παράλληλα με την αναβίωση της μεσαιωνικής βυζαντινής αρχιτεκτονικής σε οθωμανικά κατεχόμενες περιοχές. Επίσης, η μαθησιακή υποενότητα ασχολείται με τη δημόσια διοικητική και εκκλησιαστική αρχιτεκτονική (1669-1821), που ακμάζει υπό θετικές οικονομικές συνθήκες. Σκοπός είναι να δημιουργηθεί σαφής αντίληψη για την αρχιτεκτονική που εκπροσωπεί τον Ελληνισμό την περίοδο αυτήν. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κινούνται χρονικά στους δύο πρώτους αιώνες μετά

την κατάλυση της βυζαντινής αυτοκρατορίας, κατανοούν τη δημιουργία ορθόδοξων εκκλησιαστικών συγκροτημάτων, ναών και μοναστηριών με οξυκόρυφα τόξα και ανάγλυφα υστερογοθικά θυρώματα, τη δημιουργία πόλεων, λιμανιών και κάστρων με ενετικές αρχιτεκτονικές μελέτες, αναγεννησιακές επιδράσεις (Κρήτη, νησιά) και το πανευρωπαϊκό κίνημα του Μπαρόκ στα Ιόνια νησιά. Παρακολουθούν τη σχετική αυτοτέλεια στην αρχιτεκτονική στα νησιά του Αιγαίου, όπου τηρείται η χαμηλή κλίμακα, οι μονόχωρες εκκλησίες και οι δίκλιτοι ναοί. Παράλληλα, εξερευνούν τη μνημειακή αρχιτεκτονική στις τουρκοκρατούμενες περιοχές, την επικράτηση του τύπου του καθολικού της Μεγίστης Λαύρας και τη διακόσμηση με πλίνθους και πιάτα στο εξωτερικό. Στη συνέχεια εξετάζονται οι δύο επόμενοι αιώνες και γνωρίζουν την αθρόα ανοικοδόμηση μεγάλων τρίκλιτων βασιλικών και των τοπικών παραλλαγών τους, τη δημιουργία στοών, επιβλητικών εικονοστασίων (τέμπλων) ρυθμού Ροκοκό και πυργοειδών καμπαναριών. Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναδεικνύουν στις περιηγήσεις τους με τους/τις ενδιαφερόμενους/-ες του Θρησκευτικού Τουρισμού τις συνθήκες του Ελληνισμού τους τέσσερις αιώνες πριν από τη δημιουργία του Ελληνικού Κράτους και τον αντικατοπτρισμό στα χαρακτηριστικά της δημόσιας αρχιτεκτονικής της εποχής.

2.2.Θ.4 | ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΛΑΪΚΗ ΚΑΙ ΚΟΣΜΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ 15ος-19ος αι.

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την τυπολογία και μορφολογία της αρχιτεκτονικής, όπως αυτή διαμορφώθηκε από τον 15ο αιώνα και εξής, στις εύπορες οικίες και τη λαϊκή αρχιτεκτονική του 18ου αι. που επηρέασε όλη την ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα, εκτός από τα Δωδεκάνησα. Συγκεκριμένα, εξετάζεται η έννοια και τα όρια της λαϊκής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής στην Ελλάδα, σε σχέση με τα έργα της κλασικής επώνυμης αρχιτεκτονικής αυτής της περιόδου, αναλύονται οι διαφορετικοί τύποι κατοικίας στη νησιωτική και ηπειρωτική Ελλάδα και η λειτουργική οργάνωσή τους. Αναγνωρίζονται τα βορειοελλαδίτικα αρχοντικά της Δυτικής Μακεδονίας (τέλη 17ου-αρχές 18ου αι.) και της Ηπείρου (κυρίως 18ο και αρχές 19ου αι.), καθώς και οι επιδράσεις του ευρωπαϊκού μπαρόκ στην οικιστική αρχιτεκτονική. Παράλληλα, παρουσιάζονται οι κατασκευές ειδικών χρήσεων (κρήνες, ξερολιθιές, πεζούλες, λιθόστρωτα) που δημιουργούνται για τη διευκόλυνση της κοινότητας. Γίνονται κατανοητές οι επιδράσεις που δέχτηκε η ελληνική λαϊκή αρχιτεκτονική στη μορφολογία των κτιρίων από την τέχνη της Ανατολής και της Δύσης, καθώς και η άμεση επίδραση της Δυτικής τέχνης σε περιοχές της Ελλάδας υπό την κυριαρχία των Φράγκων και Ενετών. Στο εργαστηριακό μέρος αυτής και της προηγούμενης υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξερευνούν την ευρύτερη γεωγραφική περιοχή τους, ανακαλύπτουν και καταγράφουν τα ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά/οικιστικά χαρακτηριστικά της περιόδου, δημόσια ή ιδιωτικά, τα οποία παρουσιάζουν στην τάξη ατομικά ή ομαδικά. Ολοκληρώνοντας την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες για να διακρίνουν τους

κύριους αρχιτεκτονικούς τύπους των μεταβυζαντινών κτιρίων, τις επιδράσεις από την Ευρώπη και την Ανατολή και να αναδεικνύουν μέσα από θεματικές διαδρομές τα σημαντικότερα μνημεία της περιόδου.

2.2.Θ.5 | ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ 15ος-19ος αι.

Η μαθησιακή υποενότητα αφιερώνεται στην ελληνική ζωγραφική, που συνεχίστηκε στα βυζαντινά εδάφη μετά το 1453 και επανεκκινήθηκε με την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους. Αρχικά, εστιάζεται στον Δ. Θεοτοκόπουλο, πρόδρομο της σύγχρονης τέχνης (1541-1614), στους ζωγράφους της Κρητικής Σχολής και στη ζωγραφική εικόνων και χειρογράφων. Στέκεται στις αρχαιοελληνικές και βυζαντινές παραδοσιακές επιδράσεις, στις επιδράσεις της ανατολικής και δυτικής τέχνης και των προϋπαρχουσών τεχνών (κασέλες, εικόνες) στη διαμόρφωση των κύριων χαρακτηριστικών της ελληνικής λαϊκής ζωγραφικής (18ος-19ος αιώνας). Εξερευνάται ο λειτουργικός και διακοσμητικός ρόλος της αρχιτεκτονικής ζωγραφικής (τοιχογραφίες), η διαμόρφωση εκκλησιαστικών τύπων από επώνυμους (Δαμασκηνός, Διονύσιος από τα Φουρνά) και ανώνυμους τοιχογράφους, η παλαιολόγεια παράδοση, το λαϊκό ζωγραφικό «ιδίωμα» στην ενιαία καλλιτεχνικά Ήπειρο – Μακεδονία, Στερεά – Θεσσαλία. Διερευνάται η σημασία της λαϊκής ζωγραφικής στη διαμόρφωση τεχνοτροπιών (Μάνη), ενώ παράλληλα γίνεται γνωριμία με την Επτανησιακή ζωγραφική (16ος-18ος αιώνας), την εξέλιξή της (επίδραση δυτικής παιδείας, Νεοελληνικού Διαφωτισμού) και τις απαρχές του νεοκλασικισμού στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος. Αναδεικνύεται η αυτονόμηση της ελληνικής ζωγραφικής και η απεικόνιση της πρόσφατης ελληνικής Ιστορίας. Γίνονται κατανοητά η ανάγκη εικονογράφησης του Αγώνα, ο νεοκλασικισμός και η ακαδημαϊκή λαϊκότητα, ο ρομαντισμός, τα αναγεννησιακά-γοτθικά στοιχεία αρχιτεκτονικής ζωγραφικής, η προπαγανδιστική ζωγραφική, οι προσωπογραφίες, οι θαλασσογραφίες, οι τοπογραφίες και οι ηθογραφίες του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα. Δίνεται έμφαση στους/στις καλλιτέχνες- πρωτοπόρους που ξεφεύγουν από τις ακαδημαϊκές τάσεις, εκφράζοντας τη Μοντέρνα Ελληνική Τέχνη. Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες του Θρησκευτικού Τουρισμού έχουν συνεκτιμήσει τις ιστορικές συνθήκες και τις διάφορες μορφές ζωγραφικής έκφρασης τους τελευταίους πέντε αιώνες, περιγράφουν εικονογραφικά μια παράσταση στην έναρξη της Νεοελληνικής ζωγραφικής και αναλύουν το πλαίσιο ανάπτυξής της τον 19ο αιώνα και τη μετάβαση της ζωγραφικής σε μια σύγχρονη πλέον καλλιτεχνική έκφραση.

2.2.Θ.6 | ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ, ΚΕΡΑΜΙΚΗ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΤΕΧΝΙΑ 15ος-19ος αι.

Στη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται συνοπτικά οι εξελίξεις στη γλυπτική, την κεραμική και τη μικροτεχνία (1453-19ος αιώνας). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ανακαλύπτουν έργα της ελληνικής γλυπτικής με δυτικές επιδράσεις (15ο αι. κ.ε.) και τις σχολές των λιθοξόνων. Εξετάζουν την ξυλογλυπτική (γλυπτά, καθημερινά αντικείμενα), συνυφασμένη με τη λαϊκή παραδοσιακή αρχιτεκτονική (17ο αιώνα). Διατρέχουν

την Επτανησιακή γλυπτική (τέλη 17ου αιώνα), τις απαρχές του Νεοκλασικισμού στην ανεξάρτητη Ελλάδα (1669-1885), τη λαϊκή αρχιτεκτονική γλυπτική (18ος-19ος αιώνας), τις τοπικές τεχνοτροπίες και τα κέντρα γλυπτικής. Διερευνούν τον Ιταλικό Κλασικισμό (Ιόνιο), τον Ευρωπαϊκό Νεοκλασικισμό στις πρώτες προσπάθειες γλυπτικής (1830-1862), την ανάπτυξή της (1862-1890), την Ακαδημαϊκή γλυπτική και τη γαλλική επίδραση στη σύγχρονη μεταμόρφωσή της (1890-1922). Συγχρόνως, μελετούν τη μεταβυζαντινή κεραμική, την αγγειοπλαστική στις κατακτημένες περιοχές (δεύτερο μισό 15ου αιώνα) και στα μικρασιατικά κέντρα (16ος-18ος αιώνας), την εισαγόμενη κεραμική και τις επιδράσεις των ευρωπαϊκών κεραμικών κέντρων. Δίνουν προσοχή στην εξέλιξη των αγγειοπλαστικών τάσεων στον ελλαδικό χώρο μετά τις συνθήκες (1774, 1783) και την κεραμική παραγωγή πριν και μετά τη Μικρασιατική καταστροφή. Παράλληλα, πληροφορούνται για την κατεργασία των μετάλλων, τα κύρια κέντρα μεταλλοτεχνίας (Γιάννενα, Θεσσαλονίκη, Στεμνίτσα, Μαδεμοχώρια, Καλαρρύτες), τη συνέχιση της βυζαντινής μεταλλουργίας και την παγκόσμια επίδραση στην άνθιση και εμπορία μεταλλικών αντικειμένων. Κατανοούνται τα είδη και τα μοτίβα της αργυροχρυσοχοΐας (εκκλησιαστική, κοσμήματα, εξαρτήματα φορεσιάς), και ο σκοπός της δημιουργίας τους (χρηστικά και διακοσμητικά). Ασχολούνται επιπρόσθετα με την τέχνη της υφαντικής-κεντητικής (αργαλειοί και αντικείμενα οικιακής και προσωπικής χρήσης). Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενοότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες του Θρησκευτικού Τουρισμού αναγνωρίζουν τα διαφορετικά είδη της μεταβυζαντινής τέχνης, συνδέουν τη μεταβυζαντινή τέχνη με τη σύγχρονη εποχή και προωθούν μέσω της καλλιτεχνικής αναδρομής τον ελληνικό πολιτισμό.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Ανδρούδης, Π. (2018). *Βυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Μπαρμπουνάκη.
2. Στουφή-Πουλημένου, Ι. (2020). *Χριστιανική, βυζαντινή και μεταβυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Έννοια.

Συμπληρωματικές

1. Βοκοτόπουλος, Π. (επιμ.). (2007). *Η βυζαντινή τέχνη μετά την τέταρτη Σταυροφορία. Η τέταρτη Σταυροφορία και οι επιπτώσεις της* [Πρακτικά συνεδρίου]. Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών. Κέντρο Έρευνας Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Τέχνης.
2. Rodley, L. (2010). *Εισαγωγή στη βυζαντινή τέχνη και αρχιτεκτονική* (μτφρ. Μ. Βέικου). Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.

2.3 • ΕΞΑΜΗΝΟ Γ΄

2.3.A • ΑΓΓΛΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ I

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στην αγγλική γλώσσα και την αγγλική τουριστική ορολογία, αναγνωρίζοντας τη σημασία τους για τον τουρισμό. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην εκμάθηση των αγγλικών ως βασικής γλώσσας του τουρισμού. Εξετάζονται οι αρχές της γραπτής και προφορικής επικοινωνίας, καθώς και τα βασικά γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα της αγγλικής γλώσσας. Παρουσιάζονται η αγγλική τουριστική ορολογία και η ορολογία για τον ψηφιακό τουρισμό σε σχέση με τις επαγγελματικές δραστηριότητες της ειδικότητας. Τέλος, περιγράφεται η βασική ειδική ορολογία που απαιτείται για το αντικείμενο της ειδικότητας.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν τη σημασία της αγγλικής γλώσσας για τον τουρισμό,
- Περιγράφουν τις αρχές της γραπτής και προφορικής επικοινωνίας που χρησιμοποιεί η αγγλική γλώσσα,
- Εξηγούν βασικά γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα της αγγλικής γλώσσας,
- Ελέγχουν επαγγελματικά έγγραφα και συμφωνίες, αναγνωρίζοντας την ειδική ορολογία,
- Χρησιμοποιούν με άνεση την αγγλική τουριστική ορολογία στις επαγγελματικές τους δραστηριότητες γραπτώς και προφορικώς,
- Χειρίζονται την κατάλληλη ορολογία στον ψηφιακό τουρισμό,
- Εξετάζουν την κατάλληλη ειδική ορολογία που απαιτείται για την ειδικότητα,
- Διεκπεραιώνουν τουριστικές επιχειρησιακές επικοινωνίες, βελτιώνοντας τις δεξιότητές τους στην ομιλία, ακρόαση, ανάγνωση και γραφή,
- Αναπτύσσουν περιεχόμενο για ηλεκτρονικές πλατφόρμες σχετικές με τον τουρισμό, παρέχοντας πληροφορίες για τον πολιτισμό, τα αξιοθέατα και την ψυχαγωγία,
- Διαχειρίζονται αποτελεσματικά απαιτητικές καταστάσεις εξυπηρέτησης πελατών/-ισών,
- Δημιουργούν εξειδικευμένα προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων, χρησιμοποιώντας την κατάλληλη αγγλική ειδική ορολογία της ειδικότητας.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Communication skills / Cultural background / Hospitality / Intercultural differences / Interlocutor / Interpersonal relations / Pilgrimage tourism / Religious dogma / Religious studies / Religious tourism / Tourist attractions.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ
2	ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ
3	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΑΓΓΛΙΚΑ
4	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
5	ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ
6	ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

Κείμενο αναφοράς

2.3.A.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ

Η μαθησιακή υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στον γραπτό και προφορικό λόγο στην αγγλική γλώσσα. Σκοπός είναι να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να ανταλλάσσουν μηνύματα, να ανακαλούν βασικές γνώσεις και πληροφορίες σχετικές με τις επικοινωνιακές συνθήκες σε χώρους που σχετίζονται με τον τουρισμό και να αναπτύξουν θετικές στάσεις απέναντι στην επικοινωνία στην αγγλική γλώσσα και στην κοινωνική ζωή. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες παράγουν απλά, σαφή και σύντομα μηνύματα. Είναι σε θέση να κατανοούν εκφράσεις εκτός κειμένου και λέξεις που χρησιμοποιούνται συχνά από τον/την ειδικό/-ή θρησκευτικού τουρισμού (religious tourism specialist) και προσκυνηματικών περιηγήσεων (pilgrimage tours), καθώς και από τον/την συνοδό συναφών ομάδων (tour leader) στα μέλη της ομάδας που συνοδεύουν και στις υπηρεσίες που επισκέπτονται. Εξασκούνται στην ανάγνωση πολύ απλών και σύντομων κειμένων με τουριστικό περιεχόμενο, είναι σε θέση να βρίσκουν μια συγκεκριμένη πληροφορία σε συνοπτικά κείμενα όπως καταλόγους εστιατορίων (menus), τουριστικούς καταλόγους (tourist catalogues), έντυπα δρομολογίων (timetables) και ώρες άφιξης (arrival) και αναχώρησης (departure) μέσω μαζικής μεταφοράς (public transport). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στους τρόπους επικοινωνίας σε καθημερινές περιστάσεις όπου ανταλλάσσουν απλές πληροφορίες για δραστηριότητες όπως η παροχή οδηγιών προσανατολισμού (giving directions), η περιγραφή τουριστικών αξιοθέατων (tourist

attractions) με θρησκευτικό περιεχόμενο και η ικανοποίηση προσωπικών ζητημάτων των μελών της τουριστικής ομάδας, όπως η διαμεσολάβηση (mediation) με τοπικούς φορείς και υπηρεσίες (local agencies), όταν η γλώσσα επικοινωνίας είναι η αγγλική. Μπορούν να διεξάγουν σύντομες συνομιλίες, ακόμη και αν σε γενικές γραμμές δεν καταλαβαίνουν αρκετά για να παρακολουθήσουν μια συζήτηση. Τέλος, μπορούν να γράφουν σημειώσεις και μηνύματα με απλό και σύντομο τρόπο.

2.3.A.2 | ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ

Στην εν λόγω μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες χρησιμοποιούν την αγγλική γλώσσα στην προφορική επικοινωνία τους και στη σύνταξη εντύπων και εμπλουτίζουν διαρκώς το λεξιλόγιο και τη γραμματική της αγγλικής γλώσσας με τουριστική (tourist) και ταξιδιωτική (travel) ορολογία με έμφαση στην ορολογία της θρησκευσιολογίας (religious studies). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν στα αγγλικά τη διαφορά του προσκυνηματικού τουρισμού (pilgrimage tourism) από τον θρησκευτικό τουρισμό (religious tourism). Συντάσσουν τουριστικά έντυπα και τουριστικούς οδηγούς (tourist guides) και αναλαμβάνουν την αλληλογραφία (correspondence) των τουριστικών επιχειρήσεων που στελεχώνουν. Επικοινωνούν προφορικά με το τουριστικό γραφείο και άλλες δημόσιες υπηρεσίες, τόσο στον χώρο επίσκεψης όσο και στην έδρα του τουριστικού γραφείου. Εξασκούνται στην πρόσβαση στην αγγλόφωνη βιβλιογραφία, σε περιοδικά και έρευνες και στην κατανόηση επιστημονικών άρθρων του χώρου του θρησκευτικού τουρισμού. Συντάσσουν κείμενα σχετικά με τον τουρισμό, με σαφήνεια και ευχέρεια. Συνθέτουν αναφορές και ερμηνεύουν αποτελέσματα ανάλυσης τουριστικών δεδομένων. Επικοινωνούν αποτελεσματικά σε ένα διεθνές περιβάλλον και χρησιμοποιούν εξ ολοκλήρου την αγγλική γλώσσα στο επαγγελματικό τους περιβάλλον και στις διαπραγματεύσεις (negotiations) που θα χρειαστεί να πραγματοποιήσουν στο πλαίσιο αυτό. Συντάσσουν τουριστικά έντυπα και τουριστικές οδηγίες. Εξασκούνται στην αλληλογραφία και επιστολογραφία στην αγγλική γλώσσα. Εισάγονται στην ορολογία των οικονομικών (economics) και της διοίκησης (administration) του θρησκευτικού τουρισμού και της φιλοξενίας (hospitality). Εξασκούνται στη χρήση της αγγλικής γλώσσας στις διαπραγματεύσεις των τουριστικών επιχειρήσεων. Τέλος, ασκούνται σε τεχνικές μετάφρασης επιστημονικών κειμένων από τα ελληνικά στα αγγλικά και αντίστροφα.

2.3.A.3 | ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, συνδυάζονται η επιχειρησιακή γλώσσα και οι απαραίτητες δεξιότητες, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν ικανότητες απαραίτητες στον εργασιακό χώρο του τουριστικού κλάδου. Αναπτύσσουν γλωσσικές δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την εξέλιξή τους στον τουριστικό κλάδο, όπως η σύνταξη ηλεκτρονικών μηνυμάτων (email) ή αναφορών (reports) στα αγγλικά, καθώς επίσης και για τη συμμετοχή τους σε επαγγελματικές συναντήσεις

(business meetings). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρουσιάζουν τον εαυτό τους (self-presentation) και συζητούν για τα εμπόδια που δυσχεραίνουν την επικοινωνία στα αγγλικά (communication barriers), αναπτύσσοντας την ενσυναίσθησή τους. Αναπτύσσουν τις προφορικές δεξιότητες και τη γλώσσα του σώματος που θα τους βοηθήσουν στην ενεργητική ακρόαση (active listening) και βελτιώνουν την ικανότητα καταγραφής σημειώσεων (note taking). Αναπτύσσουν τις γλωσσικές δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν να επικοινωνήσουν καλύτερα τις ιδέες τους με την ομάδα τουριστών/-τριών που συνοδεύουν. Μαθαίνουν πώς να κάνουν ερωτήσεις χωρίς να φέρουν τον συνομιλητή τους (interlocutor) σε δύσκολη θέση και πώς να καθοδηγήσουν μια συνομιλία. Αναπτύσσουν τις δεξιότητες κατανόησης (understanding), συμφωνίας (agreement) και διατύπωσης αντιρρήσεων (objections) και βελτιώνουν τις δεξιότητες συνεργασίας (cooperation) και συμβιβασμού (settlement). Μαθαίνουν να επιλύουν διαφωνίες μεταξύ των συνομιλητών και βελτιώνουν τις δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων (conflict resolution). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συντάσσουν κατανοητές περιλήψεις (summaries) και κάνουν προτάσεις βασισμένες σε δεδομένα. Βελτιώνουν τις γραπτές τους ικανότητες στη σύνταξη επαγγελματικών ηλεκτρονικών μηνυμάτων (email) και μαθαίνουν πώς να γράφουν συμπεριληπτικά και επί του θέματος. Ανακαλύπτουν τρόπους συνεργασίας (ways of cooperation) με στόχο να βοηθήσουν άλλους να βελτιωθούν, να μιλούν με ενθαρρυντικό τόνο σε τρίτους και να βελτιώσουν τη στοχοθέτηση.

2.3.A.4 | ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Στην εν λόγω μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενεργοποιούν και επεκτείνουν τις γνώσεις τους στην αγγλική ορολογία που διδάχθηκαν στις προηγούμενες μαθησιακές υποενότητες. Δίνεται έμφαση στην απόκτηση της απαραίτητης αυτοπεποίθησης και δεξιοτήτων για να επικοινωνήσουν σε ένα διεθνές τουριστικό περιβάλλον. Η υποενότητα αποτελεί παράλληλα μια γενική εισαγωγή στην αγγλική γλώσσα ως ειδική ορολογία σε επαγγελματικά περιβάλλοντα (professional context) που χρησιμοποιείται για επικοινωνία σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα. Τα αποσπάσματα κειμένων (προφορικά και γραπτά) συνιστάται να παρέχουν παραδείγματα αυθεντικών ή τυπικών αγγλικών που εστιάζουν στην αγγλική θρησκευτική ορολογία και στον τρόπο με τον οποίο εκφέρουν οι συνομιλητές τη σχετική ειδική φρασεολογία. Τα κείμενα προέρχονται από εφημερίδες, περιοδικά, επιστολές, τεχνικά εγχειρίδια, κανονισμούς και το Διαδίκτυο. Δίνονται ασκήσεις, με σκοπό να ενθαρρύνουν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να διαβάζουν χωρίς άγχος, για απόλαυση και για συγκεκριμένες πληροφορίες. Οι ασκήσεις εστιάζουν τόσο στην ακρίβεια (precision) όσο και στην ευχέρεια (fluency) της αγγλικής επικοινωνίας. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες παρέχουν στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες την ευκαιρία να αλληλεπιδρούν σε ζευγάρια και ομάδες, χρησιμοποιώντας τη γλώσσα με ελεύθερο και δημιουργικό τρόπο, καθιστώντας τους ανεξάρτητους χρήστες της γλώσσας (independent

language users). Το μαθησιακό υλικό εστιάζεται στη σύνταξη τουριστικών εντύπων και τουριστικών οδηγιών, με έμφαση στον θρησκευτικό τουρισμό, στην αλληλογραφία και επιστολογραφία στην αγγλική γλώσσα, στην ορολογία των οικονομικών και της διοίκησης του τουρισμού και της φιλοξενίας, στη μελέτη επιστημονικών κειμένων, στη σύνταξη φυλλαδίων σχετικών με τον τουρισμό και τη φιλοξενία (hospitality), στη χρήση της αγγλικής γλώσσας στις διαπραγματεύσεις των τουριστικών επιχειρήσεων και στις τεχνικές μετάφρασης επιστημονικών κειμένων από τα ελληνικά στα αγγλικά και αντίστροφα.

2.3.A.5 | ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ

Η επικοινωνιακή αγγλική γλώσσα είναι μια προσέγγιση στην εκμάθηση της γλώσσας, κατά την οποία οι εκπαιδευόμενοι/-ες βασίζονται σε αλληλεπιδράσεις της πραγματικής ζωής, ώστε αυτό να τους βοηθήσει στην επικοινωνία με άλλα άτομα σε ένα τουριστικό πλαίσιο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται σε τεχνικές επικοινωνιακών δεξιοτήτων (communication skills) στα αγγλικά, καθώς και στην επικοινωνιακή προσέγγιση, μια αποτελεσματική μέθοδο για την όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη βελτίωση της αγγλικής ορολογίας. Η ενίσχυση των επικοινωνιακών τους δεξιοτήτων χρησιμοποιείται για επαγγελματικούς λόγους και για να κάνουν μια συζήτηση σε μια διαφορετική χώρα ή στην Ελλάδα με διεθνές ακροατήριο, λαμβάνοντας υπόψη τις διαπολιτισμικές διαφορές (intercultural differences). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναπτύσσουν στα αγγλικά τις απαιτούμενες δεξιότητες για μια φυσική προσέγγιση στην εκμάθηση γλωσσών και απόκτηση λεξιλογίου (vocabulary acquisition) που τους/τις καθιστά αυτόνομους γλωσσικούς χρήστες. Μέσω της εξάσκησης με τους/τις υπόλοιπους/-ες εκπαιδευόμενους/-ες βελτιώνουν τον τρόπο που μιλάνε, την προφορά τους (accent) και τις δομές των προτάσεων που χρησιμοποιούν, καθώς και οτιδήποτε μπορεί να αφορά το άτομο με το οποίο μιλάνε, όπως η γλώσσα του σώματός του (body language), λέξεις ή φράσεις της αργκό (slang) και τον τόνο με τον οποίο θέτουν ερωτήσεις. Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα είναι ιδιαίτερα χρήσιμη σε ζητήματα όπου εμπλέκεται η έννοια της διαπολιτισμικής επικοινωνίας (intercultural communication), όταν ο συνοδός της προσκυνηματικής θρησκευτικής ομάδας πρόκειται να επικοινωνήσει με μέλη της ομάδας που προέρχονται από ένα διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο (cultural background). Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα συμβάλλει επίσης στην καλύτερη προετοιμασία για την ορολογία σχετικά με την έννοια της επικοινωνίας στον χώρο του τουρισμού με έμφαση στις διαπροσωπικές σχέσεις (interpersonal relations).

2.3.A.6 | ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

Η μαθησιακή υποενότητα διαπραγματεύεται τους τρόπους με τους οποίους ο πολιτισμός (culture) επιδρά και καθορίζει την ανθρώπινη επικοινωνία (human communication). Ο πολιτισμός αποτελεί δομικό στοιχείο της ταυτότητας των αν-

θρώπων (identity) και προσδιορίζει, σε σημαντικό βαθμό, τις διαπροσωπικές σχέσεις (interpersonal relations). Η πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες ως συνοδοί θρησκευτικών τουριστικών ομάδων είναι να οργανώσουν τις σχέσεις τους με τα μέλη της ομάδας με τέτοιο τρόπο, ώστε να υπάρχει αρμονική επικοινωνία και δημιουργική αλληλεπίδραση, ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, κοινωνικού υπόβαθρου και άλλων προσωπικών χαρακτηριστικών. Η αντίληψή μας για τον άλλον ή τους άλλους (the other) διαμορφώνεται σε συγκεκριμένο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο που παράγει και αναπαράγει αναπαραστάσεις για τον εαυτό μας και τους άλλους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν την ύπαρξη μιας σειράς στερεοτύπων (stereotypes) και προκαταλήψεων (prejudices) που ανάγουν την έννοια του «ξένου», του «ανεπιθύμητου» και του «εχθρού». Χρησιμοποιούν την αγγλική ορολογία για να αποφεύγουν τις διακρίσεις (discrimination), την περιθωριοποίηση (marginalization) και την αποξένωση (alienation) εθνοτικών και πολιτισμικών ομάδων, καθώς και ατόμων με διαφορετική θρησκεία ή ακόμη και θρησκευτικό δόγμα (religious dogma). Αυτή η δεξιότητα είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική επικοινωνία με μη-ελληνόφωνα μέλη της ομάδας που συνοδεύουν και την αποφυγή παρερμηνειών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν έννοιες όπως πολυπολιτισμικότητα (multiculturalism), διαπολιτισμικότητα (interculturalism), αφομοίωση (assimilation) και ένταξη (integration). Για κάθε ομάδα κειμένων που μελετούν, δημιουργούν ένα γλωσσάριο, στο οποίο παρατίθενται συνώνυμα ή ορισμοί για το λεξιλόγιο των κειμένων. Το γλωσσάριο ενθαρρύνει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να κρατούν τις δικές τους αγγλο-αγγλικές σημειώσεις λεξιλογίου. Το γλωσσάριο συνοδεύεται από μία λίστα αγγλο-ελληνικών όρων ειδικά για κάθε ομάδα κειμένων που μελετούν.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Markantonaki-Faraza, M. (2017). *Glossary of theological terms: English-Greek Greek-English* (4η έκδοση). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κυριακίδη.
2. Espín, O. O. & Nickoloff, J. B. (επιμ.). (2007). *An introductory dictionary of theology and religious studies*. Collegeville, MN: Liturgical Press.

Συμπληρωματικές

1. Mol, H. (2014). *Moving into tourism & hospitality*. Reading: Garnet Education.
2. Harding, K. & Walker, R. (2016). *Oxford English for Careers: Tourism 1: Student's book*. Oxford: Oxford University Press.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες που σχετίζονται με την παιδαγωγική και ποιμαντική διάσταση του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στα ιδιαίτερα κίνητρα και χαρακτηριστικά του/της θρησκευτικού/-ής τουρίστα/-τριας και του/της προσκυνητή/-τριας, καθώς και στις συγκεκριμένες στάσεις και συμπεριφορές που προϋποθέτουν η θρησκευτικότητα και η πνευματικότητα των ιερών μνημείων και προσκυνημάτων. Περιγράφονται οι βασικές αρχές της παιδαγωγικής και θρησκευτικής αγωγής στο σύγχρονο πολυπολιτισμικό περιβάλλον και οι παιδαγωγικές αρχές και στρατηγικές διαμόρφωσης στάσεων και συμπεριφορών των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών. Εξετάζονται οι θεολογικές προϋποθέσεις του ποιμαντικού και κοινωνικού έργου της Εκκλησίας και οι επιμέρους μορφές που αυτό λαμβάνει προς αντιμετώπιση των σύγχρονων πνευματικών και κοινωνικών αναγκών του ανθρώπου. Παρουσιάζονται ο ποιμαντικός και πνευματικός χαρακτήρας του θρησκευτικού τουρισμού και ιδιαίτερα των ιερών προσκυνημάτων, καθώς και οι τρόποι ανάδειξης αυτής της κληρονομιάς και της πνευματικότητάς της. Εξετάζονται τέλος θέματα αισθητικής της λατρείας και ζητήματα για την ακριβή και εύτακτη τέλεση και μετοχή στην ορθόδοξη λατρευτική ζωή και πράξη.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν τα εργαλεία ανάλυσης του προφίλ των επισκεπτών/-τριών των θρησκευτικών τόπων και μνημείων,
- Αναπτύσσουν δεξιότητες εντοπισμού των θρησκευτικών κινήτρων και δεξιότητες ανταπόκρισης στις θρησκευτικές αναζητήσεις των προσκυνητών/-τριών ή περιηγητών/-τριών,
- Εφαρμόζουν παιδαγωγικές αρχές και διδακτικές στρατηγικές διαμόρφωσης στάσεων και συμπεριφορών των προσκυνητών/-τριών,
- Εξετάζουν τον ρόλο της θρησκευτικής αγωγής στο σύγχρονο πολυπολιτισμικό περιβάλλον,
- Διακρίνουν τις έννοιες της θρησκευτικής ετερότητας και της θρησκευτικής ελευθερίας,
- Προσδιορίζουν το ποιμαντικό έργο και τη διακονία της Εκκλησίας στην αντιμετώπιση των σύγχρονων πνευματικών και κοινωνικών αναγκών του ανθρώπου,
- Εκτιμούν τον ποιμαντικό και πνευματικό χαρακτήρα του θρησκευτικού τουρισμού και ιδιαίτερα των προσκυνηματικών περιηγήσεων,

- Εντοπίζουν την πνευματική διακονία που παρέχεται στους/στις προσκυνητές/-τριες,
- Παρουσιάζουν τρόπους ανάδειξης της πνευματικότητας της θρησκευτικής κληρονομιάς και των ιερών προσκυνημάτων,
- Διαχειρίζονται θέματα αισθητικής της λατρείας και ζητήματα εκκοσμίκευσης και νεωτερικών στοιχείων με σκοπό την ακριβή και εύτακτη τέλεση και μετοχή στην ορθόδοξη λατρευτική ζωή και πράξη,
- Σχεδιάζουν εκδρομικά προγράμματα με σεβασμό στη θρησκευτικότητα και την πνευματικότητα των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και των προσκυνητών/-τριών.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Προσκυνηματικός τουρισμός / Αγωγή του προσκυνητή / Θρησκευτική αγωγή / Θρησκευτική ετερότητα / Θρησκευτική ελευθερία / Ποιμαντικό έργο / Πνευματική διακονία / Θρησκευτική κληρονομιά / Αισθητική της λατρείας / Λατρευτική ζωή.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗ/-ΤΡΙΑΣ
2	ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ/-ΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΑ/-ΤΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗ/-ΤΡΙΑΣ
3	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
4	ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗ/-ΤΡΙΑΣ ΣΤΗ ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ
5	ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΣΤΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ
6	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ, ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗ/-ΤΡΙΑΣ
7	ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ, ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΙ ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.B.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗ/-ΤΡΙΑΣ

Σκοπός αυτής της υποενότητας είναι η κατανόηση των βασικών αξιών και αρχών που διέπουν την πνευματική ανάπτυξη του/της προσκυνητή/-τριας και η απόκτηση δεξιοτήτων για την παροχή κατάλληλης πνευματικής και παιδαγωγικής υποστήριξης. Αναλύονται οι βασικές αρχές της πνευματικής και παιδαγωγικής αγωγής που πρέπει να παρέχονται στους/στις προσκυνητές/-τριες, όπως: α) Ενίσχυση της πνευματικής

ανάπτυξης με την προώθηση της αυτοσυνειδησίας και της βαθύτερης κατανόησης της προσωπικής θρησκευτικής εμπειρίας, β) Αγωγή που προωθεί τον σεβασμό στη θρησκευτική ποικιλομορφία, καθώς οι προσκυνητές/-τριες συχνά προέρχονται από διαφορετικά θρησκευτικά υπόβαθρα, γ) Παροχή πληροφόρησης για ιερούς τόπους και μνημεία, καθώς βοηθά τους/τις προσκυνητές/-τριες να εκτιμήσουν την πνευματική και πολιτιστική κληρονομιά των τόπων που επισκέπτονται, δ) Ανάπτυξη της εμπειρίας της κοινότητας, καθώς προωθεί τη συνεργασία και την αμοιβαία υποστήριξη, ε) Ενθάρρυνση του διαλόγου μεταξύ των προσκυνητών/-τριών, που ενισχύει την κατανόηση μεταξύ διαφορετικών θρησκευτικών παραδόσεων. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην πνευματική και παιδαγωγική αγωγή, καθώς παρέχει στρατηγικές για τη διαχείριση θρησκευτικών συγκρούσεων και την επίλυσή τους με σεβασμό και κατανόηση. Αυτές οι αρχές στοχεύουν στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος πλούσιου σε πνευματική κληρονομιά και αξίες. Κεντρική πτυχή της πνευματικής αγωγής είναι η κατανόηση των θρησκευτικών κινήτρων των προσκυνητών/-τριών. Η ανάλυση του προφίλ των προσκυνητών/-τριών βοηθά στη βαθύτερη κατανόηση των αναγκών τους, επιτρέποντας στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να παρέχουν την κατάλληλη καθοδήγηση.

2.3.B.2 | ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ/-ΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΑ/-ΤΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗ/-ΤΡΙΑΣ

Η υποενότητα αυτή εστιάζεται στη μελέτη των κινήτρων που ωθούν τους ανθρώπους να συμμετάσχουν σε θρησκευτικό τουρισμό και προσκυνηματικές περιηγήσεις, καθώς και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τον/την θρησκευτικό/-ή τουρίστα/-τρια από τον/την προσκυνητή/-τρια. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν ότι ο/η θρησκευτικός/-ή τουρίστας/-τρια μπορεί να επιδιώκει μια εμπειρία πολιτισμική, ιστορική ή κοινωνική, ενώ ο/η προσκυνητής/-τρια καθοδηγείται κυρίως από πνευματικά και λατρευτικά κίνητρα. Αναλύονται οι παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή σε τέτοιου είδους ταξίδια: θρησκευτική πίστη, αναζήτηση νοήματος, κοινωνική ταυτότητα, πολιτισμική περιέργεια, αλλά και ανάγκη ψυχικής γαλήνης. Εξετάζεται επίσης η διαφορετική στάση που υιοθετούν οι δύο ομάδες απέναντι σε ιερούς χώρους και μνημεία: ο/η θρησκευτικός/-ή τουρίστας/-τρια μπορεί να δίνει έμφαση στην αισθητική και πολιτισμική αξία, ενώ ο/η προσκυνητής/-τρια στην πνευματικότητα και τη λατρευτική συμμετοχή. Μέσα από παραδείγματα και μελέτες περίπτωσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τις ανάγκες και τις προσδοκίες κάθε κατηγορίας επισκεπτών, ώστε να ανταποκρίνονται με κατάλληλες πρακτικές επικοινωνίας και καθοδήγησης. Έτσι, αποκτούν δεξιότητες που τους καθιστούν ικανούς/-ές να διαχειριστούν με ευαισθησία και επαγγελματισμό την πολυμορφία του κοινού στον θρησκευτικό τουρισμό.

2.3.B.3 | ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Σκοπός της μαθησιακής υποεπένδυσης είναι να εξοικειωθούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες με τις τεχνικές καθοδήγησης και υποστήριξης των προσκυνητών/-τριών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναπτύσσουν δεξιότητες ποιμαντικής διακονίας και είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις ανάγκες των προσκυνητών/-τριών. Εξετάζεται η ποιμαντική διακονία, η οποία περιλαμβάνει συμβουλευτική για τη διαχείριση πνευματικών προκλήσεων, καθώς και υποστήριξη για την κατανόηση και εκτίμηση της θρησκευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς των ιερών τόπων, χώρων και μνημείων που επισκέπτονται. Παρουσιάζονται οι βασικές στρατηγικές και τεχνικές της ποιμαντικής διακονίας που βοηθούν τους/τις προσκυνητές/-τριες να βιώσουν μια βαθιά, ουσιαστική και εμπλουτισμένη πνευματική εμπειρία, όπως: α) Πνευματική καθοδήγηση και συμβουλευτική που επικεντρώνεται στην ενίσχυση της πίστης, της αυτογνωσίας και της πνευματικής ανάπτυξης, καθώς και τη συμμετοχή στη λατρευτική ζωή που συνδέεται με τις παραδόσεις του τόπου προσκυνήματος, β) Εκπαίδευση και ενημέρωση για την ιστορία, τη θεολογία και τη σημασία των θρησκευτικών τόπων, που βοηθούν τους/τις προσκυνητές/-τριες να κατανοήσουν καλύτερα την πνευματική και πολιτιστική κληρονομιά των προσκυνημάτων, γ) Πρακτική προετοιμασία, υποστήριξη και καθοδήγηση των προσκυνητών/-τριών για το ταξίδι τους, όπως ο ενδυματολογικός κώδικας, οι κανόνες συμπεριφοράς στους ιερούς τόπους, οι βασικές αρχές σεβασμού και ευλάβειας, η διατροφή, η στέγαση και η υγεία, ώστε να διασφαλιστεί μια αρμονική, άνετη και ασφαλή εμπειρία προσκυνήματος, δ) Εφαρμογή στρατηγικών που προωθούν την κατανόηση της θρησκευτικής και πολιτισμικής ετερότητας, ενθαρρύνοντας τους/τις προσκυνητές/-τριες να αποδεχθούν και να σεβαστούν τις διαφορετικές παραδόσεις και πεποιθήσεις.

2.3.B.4 | ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗ/-ΤΡΙΑΣ ΣΤΗ ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

Στην παρούσα μαθησιακή υποεπένδυση, εξετάζονται η πνευματική προετοιμασία και η ενεργή συμμετοχή των προσκυνητών/-τριών στη λατρευτική ζωή ως θεμελιώδη στοιχεία της εμπειρίας του θρησκευτικού προσκυνήματος. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι, πριν από την επίσκεψη σε ιερά μνημεία, είναι απαραίτητη η πνευματική προετοιμασία των προσκυνητών/-τριών, ώστε να μπορέσουν να τα προσεγγίσουν με τον απαιτούμενο σεβασμό και την πρέπουσα ευλάβεια. Εξετάζεται η συμμετοχή των προσκυνητών/-τριών σε λατρευτικές τελετές, όπως οι λειτουργίες, οι παρακλήσεις, οι αγρυπνίες (αντίστοιχη ενημέρωση και για τις τελετές των άλλων θρησκευμάτων) και η σημασία της πνευματικής εμπειρίας για τη βαθύτερη κατανόηση της θρησκευτικής κληρονομιάς και του πνευματικού περιεχομένου των προσκυνημάτων. Επισημαίνεται ότι η ενεργή συμμετοχή των προσκυνητών/-τριών δεν είναι τυπική, αλλά αποτελεί έναν τρόπο με τον οποίο βιώνουν την ένωση με τον Θεό και την κοινότητα της πίστης. Περιγράφεται ο πνευματικός χαρακτήρας των προσκυνημάτων και εκτιμάται η ση-

μασία του για τη θρησκευτική κληρονομιά και τη διατήρηση των πνευματικών παραδόσεων. Στη συνέχεια, αναλύονται οι αισθητικές και οι συμβολικές διαστάσεις της λατρείας, όπως η χρήση του φωτός, της μουσικής, των εικόνων και του χώρου, καθώς και η συμβολή τους στην ενίσχυση της πνευματικής εμπειρίας. Τέλος, μελετώνται ζητήματα εκκοσμίκευσης και εισαγωγής νεωτερικών στοιχείων στη λατρευτική ζωή, που θέτουν προκλήσεις αλλά και ευκαιρίες για ανανέωση και εμβάθυνση της πνευματικότητας των προσκυνητών/-τριών. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, αναγνωρίζοντας τη σημασία της ενεργούς συμμετοχής των προσκυνητών/-τριών στη λατρευτική ζωή, ενθαρρύνονται να προτείνουν τρόπους για μια βαθύτερη πνευματική εμπειρία προσκυνηματικής περιήγησης.

2.3.B.5 | ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΣΤΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ

Σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες την πνευματικότητα και την αισθητική στη λατρεία και το προσκύνημα ως θεμελιώδη στοιχεία της θρησκευτικής εμπειρίας, που συνδυάζονται για να ενισχύσουν την πνευματική ζωή των προσκυνητών/-τριών. Εξετάζεται η σημασία της πνευματικότητας στη λατρευτική πράξη και το προσκύνημα, αφού δεν αποτελούν μόνο εξωτερικές λειτουργικές πράξεις, αλλά εκφράσεις της εσωτερικής πνευματικής ζωής των πιστών, καθώς μέσω της προσευχής, της συμμετοχής στα μυστήρια και της ευλάβειας, οι πιστοί επιδιώκουν την ένωση με το Θεό. Αναλύεται, επίσης, η σημασία της αισθητικής στη λατρεία, το πώς δηλαδή οι διάφορες εκφράσεις της συνδυάζονται για να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον που προκαλεί συναισθήματα δέους, σεβασμού και κατάνυξης, που ενισχύει την πνευματική εμπειρία, και πώς αυτό λειτουργεί ως μέσο επικοινωνίας της θεολογίας και της πίστης. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τον ρόλο της παράδοσης στη διαμόρφωση της πνευματικότητας και της αισθητικής στη λατρεία, αφού οι λατρευτικές πρακτικές έχουν διαμορφωθεί μέσα από αιώνες και αντανακλούν την πνευματική εμπειρία της Εκκλησίας. Μέσα από αυτό το πλαίσιο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται την έννοια της ακριβούς, εύτακτης και αρμονικής τέλεσης της λατρείας και τη σημασία της ενεργούς μετοχής κληρικών και λαϊκών στη λατρευτική ζωή και πράξη της Εκκλησίας. Περαιτέρω, αναδεικνύονται ζητήματα εκκοσμίκευσης και νεωτερικών στοιχείων στη λατρευτική ζωή και προκλήσεις που προκύπτουν από τη σύγκλιση της θρησκευτικής παράδοσης με τις σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες. Τέλος, παρουσιάζονται οι τρόποι που η Ορθόδοξη Εκκλησία αντιμετωπίζει τις διάφορες πολιτισμικές και εθνικές παραδόσεις που επηρεάζουν την αισθητική και την τέλεση της λατρείας, διατηρώντας την ενότητα και την αυθεντικότητα της ορθόδοξης ταυτότητας.

2.3.B.6 | ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ, ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗ/-ΤΡΙΑΣ

Σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι να εξοικειωθούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες με τους παράγοντες που επηρεάζουν θετικά τις στάσεις και τις συμπεριφορές των

προσκυνητών/-τριών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, θέτοντας ως στόχο τη δημιουργία μιας ουσιαστικής προσκυνηματικής εμπειρίας, γνωρίζουν τα εργαλεία και τις τεχνικές για την ενθάρρυνση των προσκυνητών/-τριών να ενστερνιστούν βαθύτερες πνευματικές αξίες και να εσωτερικεύσουν τις πνευματικές εμπειρίες που προσφέρει το προσκύνημα. Στην υποεπένδυση αυτή παρουσιάζεται επίσης η διαχείριση των προσκυνηματικών εμπειριών με στόχο την προσωπική ανάπτυξη και την κοινοτική εμπλοκή των προσκυνητών/-τριών. Ερευνάται ο τρόπος με τον οποίο οι προσκυνητές/-τριες μπορούν να ενσωματώσουν στην καθημερινή τους ζωή τις εμπειρίες που απέκτησαν στους ιερούς τόπους που επισκέφθηκαν αλλά και από τα σεβάσματα πρόσωπα που τυχόν συνάντησαν. Αναλύεται η πρακτική εφαρμογή εμπειριών που απορρέουν από το προσκύνημα, όπως η ενίσχυση της αυτογνωσίας, η ενδυνάμωση της πίστης, η καλλιέργεια της εσωτερικής ειρήνης και η ενίσχυση θετικών αρετών που συνδέονται με τις πνευματικές αναζητήσεις. Εξετάζονται επίσης η κοινοτική εμπλοκή και η κοινωνική ευαισθητοποίηση, καθώς οι προσκυνητές/-τριες ενθαρρύνονται να μεταφέρουν τις αξίες του προσκυνηματος στην κοινότητα, αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες και δράσεις που ενισχύουν την κοινωνική ευθύνη, την αλληλεγγύη, την κοινωνική δικαιοσύνη και άλλες ανθρωπιστικές αξίες.

2.3.B.7 | ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ, ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΙ ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις καλές πρακτικές για την ενίσχυση της πνευματικής εμπειρίας των προσκυνητών/-τριών. Εστιάζουν στην αρμονική σύνδεση της εσωτερικής αναζήτησης των συμμετεχόντων στην προσκυνηματική περιήγηση και της εξωτερικής αισθητικής που προσφέρουν οι ιεροί χώροι. Παρέχονται τεχνικές και εργαλεία ώστε οι προσκυνητές/-τριες να βιώσουν την πνευματική ανάταση με την επαφή τους με ιερούς τόπους, τη συμμετοχή σε θρησκευτικές τελετές και την αίσθηση της κοινότητας με άλλους/-ες προσκυνητές/-τριες. Ταυτόχρονα, εστιάζουν στην αισθητική του ταξιδιού –τη φυσική ομορφιά του τοπίου, την αρχιτεκτονική των θρησκευτικών κτιρίων και τις τελετουργίες–, ώστε να αναβαθμιστεί η εμπειρία των προσκυνητών/-τριών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται οδηγίες και αρχές για τη διασφάλιση της πνευματικής ηρεμίας και της αισθητικής αρμονίας κατά την επίσκεψή τους, τη φροντίδα για τη διατήρηση της καθαριότητας και της τάξης στους ιερούς χώρους, την παροχή κατάλληλων πληροφοριών και υποστήριξης στους/στις προσκυνητές/-τριες και γενικότερα τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που προάγει τον σεβασμό και την πνευματικότητα. Παρουσιάζονται καλές πρακτικές ώστε οι επισκέψεις να ενσωματώνουν τις θρησκευτικές παραδόσεις και την πνευματική διάσταση του προσκυνηματος, να κατανοούν τις ανάγκες και τις προσδοκίες των προσκυνητών/-τριών και να ενισχύουν την εκτίμηση της θρησκευτικής κληρονομιάς. Στη συνέχεια, αναλύεται ο κώδικας συμπεριφοράς των προσκυνητών/-τριών σε μονές και ιερούς χώρους καθώς

και ο ενδυματολογικός κώδικας που θα πρέπει να ακολουθείται. Τέλος, εξετάζεται η σημασία της πνευματικής προετοιμασίας πριν από την επίσκεψη και η αξία της ενεργής συμμετοχής στη λατρευτική ζωή και πράξη. Οι εκπαιδευτές/-τριες με τη χρήση της μεθόδου «Μελέτη Περίπτωσης» καθοδηγούν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να προτείνουν καλές πρακτικές και να σχεδιάζουν εκδρομικά προγράμματα με σεβασμό στη θρησκευτικότητα και την πνευματικότητα των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και των προσκυνητών/-τριών για μια πλήρη και ικανοποιητική αισθητική και πνευματική εμπειρία.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μοίρα, Π. (2003). «Από τον προσκυνητή στον θρησκευτικό τουρίστα. Κοινωνιολογική προσέγγιση», *Τουριστική επιστημονική επιθεώρηση*, 1(1), σσ. 87-102.
2. Τσομπάνης, Τ. (2017). *Ευτάκτως και ομοτίμως. Ζητήματα αισθητικής της θείας λατρείας*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Μυγδονία.

Συμπληρωματικές

1. Αναγνώστης, Π. (2022). *Ποιμαντική διακονία προς τους προσκυνητές: γενικά περί επίσκεψης στο Άγιο Όρος*. Ανακτήθηκε από: <https://www.pemptousia.gr/2022/05/pimantiki-diakonia-pros-tous-proskynites-genika-peri-episkepsis-sto-agio-oros/>
2. Λύτρας, Π. (2001). *Θρησκευτικός τουρισμός. Μια κοινωνικοψυχολογική προσέγγιση*. Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.

2.3.Γ • ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΙΙΙ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες σχετικά με τις θρησκευτικές και προσκυνηματικές περιηγήσεις στον ελλαδικό χώρο. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στο ιστορικό και θρησκευτικό πλαίσιο αυτής της κληρονομιάς, στα συστατικά στοιχεία και τα χαρακτηριστικά της. Εξετάζονται η χριστιανική τοπογραφία (μνημεία, ναοί, μοναστήρια κ.ά.) και η θρησκευτική, καλλιτεχνική και πολιτιστική τους αξία. Παρουσιάζονται οι διαδρομές και οι τόποι παρουσίας των αγίων, τα λατρευτικά τους δίκτυα, τα εκκλησιαστικά και μοναστικά δίκτυα. Περιγράφονται οι θρησκευτικές εορτές, οι τελετές και εκδηλώσεις θρησκευτικού χαρακτήρα και οι θρησκευτικές παραδόσεις με τις τοπικές παραλλαγές τους. Αναφέρονται, επί-

σης, τα βυζαντινά και εκκλησιαστικά μουσεία, το κειμηλιακό απόθεμα, οι εκθέσεις και συλλογές με θρησκευτικές αναφορές, καθώς και κάθε μορφή βυζαντινής τέχνης. Περιγράφονται, τέλος, ναοί άλλων χριστιανικών ομολογιών, καθώς και τα εβραϊκά και οθωμανικά θρησκευτικά μνημεία που υπάρχουν σε κάθε περιοχή. Στη μαθησιακή ενότητα του εξαμήνου Γ΄ εξετάζονται: Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος, Αττική και Δυτική Ελλάδα. Κατά τη διάρκεια της εργαστηριακής κατάρτισης προτείνονται: α) έρευνα για τον γεωγραφικό και τουριστικό προσδιορισμό και τη θρησκευτική κληρονομιά της κάθε περιοχής, β) σύνταξη και παρουσίαση θρησκευτικών και προσκυνηματικών οδηγιών, διαδρομών και δικτύων για τους προορισμούς, και γ) εκπαιδευτικές επισκέψεις στις εξεταζόμενες περιοχές.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Ορίζουν τα γεωγραφικά και τουριστικά χαρακτηριστικά του τόπου προορισμού,
- Αναγνωρίζουν τα στοιχεία που συνθέτουν τη θρησκευτική κληρονομιά της Στερεάς Ελλάδας, της Πελοποννήσου, της Αττικής και της Δυτικής Ελλάδας,
- Περιγράφουν το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο αναπτύσσεται η θρησκευτική κληρονομιά της Στερεάς Ελλάδας, της Πελοποννήσου, της Αττικής και της Δυτικής Ελλάδας,
- Εξετάζουν τα μνημεία και τα προσκυνήματα ερμηνεύοντας τη θρησκευτική, καλλιτεχνική και πολιτιστική τους αξία,
- Ερευνούν τις διαδρομές και τους τρόπους παρουσίας των αγίων και τους τρόπους διάδοσης και απόδοσης τιμής προς αυτούς,
- Διακρίνουν τους σταθμούς της ιστορίας και της πνευματικότητας της ορθοδοξίας,
- Εξετάζουν τις εορτές και τις θρησκευτικές παραδόσεις της Στερεάς Ελλάδας, της Πελοποννήσου, της Αττικής και της Δυτικής Ελλάδας, με τις τοπικές παραλλαγές τους,
- Εντοπίζουν τη μοναχική παράδοση και τη μοναστηριακή κληρονομιά της Στερεάς Ελλάδας, της Πελοποννήσου, της Αττικής και της Δυτικής Ελλάδας,
- Προτείνουν νέες θρησκευτικές και προσκυνηματικές διαδρομές αξιοποιώντας νέες πληροφορίες για τα στοιχεία που συνθέτουν τη θρησκευτική κληρονομιά της Στερεάς Ελλάδας, της Πελοποννήσου, της Αττικής και της Δυτικής Ελλάδας,
- Παρουσιάζουν καινοτόμα εξειδικευμένα προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων με βάση την ιδιαίτερη θρησκευτική κληρονομιά της Στερεάς Ελλάδας, της Πελοποννήσου, της Αττικής και της Δυτικής Ελλάδας,
- Ενθαρρύνουν δράσεις για την έρευνα, ανάδειξη, προβολή και προστασία της θρησκευτικής κληρονομιάς και των προσκυνημάτων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Θρησκευτικά μνημεία / Θρησκευτικές περιηγήσεις / Θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά / Χριστιανικοί ναοί / Εβραϊκές συναγωγές / Ισλαμικά τζαμιά / Κειμήλια / Βυζαντινή τέχνη.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (1), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
2	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
3	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
4	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
5	ΕΒΡΑΪΚΑ ΚΑΙ ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
6	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ ΣΤΗ ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Γ.1 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα αναδεικνύει τα θρησκευτικά μνημεία της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Αρχικά, παρουσιάζονται οι εκκλησίες της Βοιωτίας, όπως του Ευαγγελιστού Λουκά στη Θήβα. Ακόμα, δίνεται έμφαση στη σπάνια αρχιτεκτονική με πλούσιο γλυπτικό και ζωγραφικό διάκοσμο της μονής Οσίου Λουκά στο Στείρι, η οποία αποτελεί μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς UNESCO. Στη συνέχεια, επισημαίνονται οι εκκλησίες στην περιοχή της Εύβοιας, με χαρακτηριστική αυτή του Οσίου Ιωάννη του Ρώσου, όπου κάθε χρόνο πραγματοποιείται ιερό προσκύνημα χιλιάδων πιστών τουριστών/-τριών. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν την ασκητική και μοναστική ζωή και αναγνωρίζουν θρησκευτικά σύμβολα και ιερά κειμήλια θρησκευτικών χώρων. Αυτό τους καθιστά ικανούς/-ές να προσφέρουν πλήρη ενημέρωση στους/στις ταξιδιώτες/-τριες-προσκυνητές/-τριες για δημοφιλείς θρησκευτικούς και προσκυνηματικούς προορισμούς στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, στοχεύοντας στην τουριστική προβολή και ανάπτυξη της Ελλάδας. Επιπλέον, ο εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στην παρουσίαση των μονών της Παναγίας Προυσού και της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στην Ευρυτανία, οι οποίες συγκεντρώνουν πολλούς ταξιδιώτες με θρησκευτικό ενδιαφέρον. Επιπρόσθετα, προβάλλονται οι επιβλητικές εκκλησίες και τα μοναστήρια της περιφερειακής ενότητας Φωκίδας, όπως η Παναγία Γάλαξα της Θαλασσοκρατούσας στο Γαλαξίδι και η Παναγία Παντάνασ-

σα στη Γραβιά. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν άριστου επιπέδου εξυπηρέτηση και ποιοτική παροχή υπηρεσιών σε τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες που επισκέπτονται τη Στερεά Ελλάδα. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η συγκέντρωση πληροφοριών και η έρευνα θρησκευτικών μνημείων των περιοχών της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

2.3.Γ.2 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αναδεικνύει τα θρησκευτικά μνημεία της περιφέρειας Αττικής. Αρχικά, παρουσιάζεται η μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην Πεντέλη και η μονή της Οσίας Ειρήνης Χρυσοβαλάντου στη Λυκόβρυση Βορείου Τομέα Αθηνών, οι οποίες είναι ιδιαίτερα γνωστές για την προσέλευση τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών και για τις λατρευτικές τους εκδηλώσεις. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στη μονή Δαφνίου στο Χαϊδάρι Δυτικού Τομέα Αθηνών, η οποία αποτελεί μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς UNESCO. Ακόμα, ο εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στον κεντρικό τομέα Αθηνών, όπου υπάρχει πλήθος επισκέψιμων ναών, μοναστηριών και εκκλησιαστικών μουσείων για τις θρησκευτικές περιηγήσεις των τουριστών. Ενδεικτικά, προβάλλονται ο ναός Αγίου Διονυσίου Αρεοπαγίτου, η Ιερά Μητρόπολη Αθηνών, το εκκλησάκι Αγίου Δημητρίου Λουμπαρδιάρη, η μονή Ασωμάτων/Πετράκη κ.ά. Επιπλέον, ο επισκέπτης/-τρια έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί στο νότιο τομέα Αθηνών, στην περιφερειακή ενότητα Πειραιώς, Ανατολικής και Δυτικής Αττικής και να ανακαλύψει περίτεχνες μονές, όπως τη μονή Αγίου Νεκταρίου στην Τερψιθέα Γλυφάδας, το ναό Αγίου Σπυρίδωνος στον Πειραιά, το μοναστήρι Παναγίας Χρυσοπηγής στο Καπανδρίτι, τα τρία βυζαντινά εκκλησάκια στον Κάμπο των Μεγάλων κ.ά. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται για την περιφερειακή ενότητα Νήσων Αττικής με τα εκκλησάκια της Αίγινας, τους ναούς Αγκιστρίου, τις μονές Κυθήρων και Αντικυθήρων, τα μοναστήρια και τους θρησκευτικούς χώρους στον Πόρο, Ύδρα, Μέθανα, Σπέτσες και Σαλαμίνα. Με την ολοκλήρωση της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να προσδιορίζουν γεωγραφικά τις περιοχές ιδιαίτερου θρησκευτικού ενδιαφέροντος στην Αττική και έχουν τη δυνατότητα μετέπειτα να παρέχουν άριστου επιπέδου υπηρεσίες ενημέρωσης και υποδοχής επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων. Τέλος, προτείνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η συλλογή πληροφοριών και η έρευνα με σχετική βιβλιογραφία και πηγές θρησκευτικών μνημείων των περιοχών της περιφέρειας Αττικής.

2.3.Γ.3 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Σκοπός της συγκεκριμένης μαθησιακής υποενότητας είναι η ανάδειξη των θρησκευτικών μνημείων στην περιφέρεια Πελοποννήσου. Αρχικά, παρουσιάζονται οι ναοί του Άργους, όπως ο ναός του Αγίου Σπυρίδωνα στο Ναύπλιο κ.ά. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στο ιερό προσκύνημα της Τιμίας Ζώνης στη Χώρα Γορτυνίας στην Αρκαδία,

το οποίο έχει έντονη επισκεψιμότητα καθημερινά από τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες. Ακόμα, προβάλλονται τα μοναστήρια των Παναγίων Επάνω Χρέπας, του Τιμίου Προδρόμου Στεμνίτσας, της Παναγίας Μαλεβή κ.ά. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τη θρησκευτική τέχνη και τις λαϊκές παραδόσεις και ανακαλύπτουν στοιχεία της τοπικής εκκλησιαστικής ιστορίας. Επιπλέον, ο εκπαιδευτής/-τρια δίνει έμφαση στην περιφερειακή ενότητα Λακωνίας και ιδιαίτερα στον αρχαιολογικό χώρο του Μυστρά, ο οποίος αποτελεί μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς UNESCO. Επίσης, αναδεικνύεται η καστροπολιτεία της Μονεμβασίας με τα ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά οικοδομήματα και την πανέμορφη θέα. Επιπρόσθετα, τονίζονται οι εκκλησίες της Κορινθίας και της Μεσσηνίας, όπως η παλαιοχριστιανική Βασιλική Λεχαίου, Αγίων Αποστόλων στην Καλαμάτα κ.ά. Εξάλλου, σπουδαίες σημασίες είναι το Βήμα Αποστόλου Παύλου στην αρχαία αγορά Κορίνθου και τα μοναστήρια Παναγίας Καταφυγιώτισσας στο Δερβένι και Ταξιαρχών στην Πολίχνη. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν εξειδικευμένες γνώσεις σχετικά με τους δημοφιλείς θρησκευτικούς προορισμούς Πελοποννήσου και είναι ικανοί/-ές να δημιουργούν ειδικά ταξιδιωτικά πακέτα για τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες, προσφέροντας εξατομικευμένες βιωματικές εμπειρίες ανταποκρινόμενες στις απαιτήσεις και επιθυμίες των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών. Τέλος, προτείνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η ομαδοσυνεργατική σχεδίαση και οργάνωση τουριστικών οδηγιών με δημοφιλείς θρησκευτικούς προορισμούς στην Πελοπόννησο.

2.3.Γ.4 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα προβάλλει τα θρησκευτικά μνημεία της περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Αρχικά, περιγράφεται το σπήλαιο Αγίου Νικολάου στη Βαράσσοβα Αιτωλοακαρνανίας, όπου επικρατούν πολλά ασκηταριά, περίτεχνες εκκλησίες και επιβλητικά μοναστήρια. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι μονές Αγίου Συμεών στο Μεσολόγγι, Παναγίας Παναγιώτισσας στη Ναύπακτο, Εισοδίων Θεοτόκου Μυρτιάς στο Αγρίνιο κ.ά. Ο εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στα ιερά προσκυνήματα της Παναγίας Τρυπητής στο Αίγιο Αχαΐας και της Παναγίας Πλατανιώτισσας στα Καλάβρυτα, όπου κάθε χρόνο συγκεντρώνεται πλήθος τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών, οι οποίοι/-ες με ευλάβεια προσεύχονται και κοινωνούν λαμβάνοντας τη Θεία Χάρη. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η περιφερειακή ενότητα Ηλείας με το γοτθικό ναό της Αγίας Σοφίας στην Ανδραβίδα, ο οποίος διακρίνεται για τη σπάνια εκκλησιαστική αρχιτεκτονική του και για τον ιδιαίτερο εσωτερικό γλυπτικό και ζωγραφικό του διάκοσμο. Επιπλέον, ο/η ταξιδιώτης/-τρια-προσκυνητής/-τρια έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί σε μονές της ευρύτερης περιοχής, όπως της Παναγίας Βλαχέρνας στην Ανδραβίδα, της Παναγίας Καθολικής στη Γαστούνη και να απολαύσει τη θέα βιώνοντας στιγμές μοναστικής και ασκητικής ζωής. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν πλήρη γνώση των γεωγραφικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών των

θρησκευτικών χώρων της περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και είναι σε θέση να σχεδιάζουν καινοτόμα εκδρομικά προγράμματα προσκυνηματικού ενδιαφέροντος καλύπτοντας τις ανάγκες των Ελλήνων και ξένων τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης η συγκέντρωση πληροφοριών και η έρευνα από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για τη θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά επιλεγμένων ιερών τόπων Δυτικής Ελλάδας.

2.3.Γ.5 | ΕΒΡΑΪΚΑ ΚΑΙ ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται τα πιο σημαντικά εβραϊκά και οθωμανικά μνημεία στη Στερεά Ελλάδα και Πελοπόννησο. Αρχικά, προβάλλονται τα ιουδαϊκά θρησκευτικά μνημεία στην Αιτωλοακαρνανία, Αχαΐα, Ηλεία και οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντλούν πληροφορίες για τις λατρευτικές εκδηλώσεις αλλόθρησκων τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ανακαλύπτουν εβραϊκές τοπικές συναγωγές και κατανοούν τη συνύπαρξη και άλλων θρησκειών στην ίδια περιοχή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αντιλαμβάνονται τη θρησκευτική ταυτότητα πολιτισμών και λαών και να συμπεριφέρονται με σεβασμό και ευγένεια σε τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες με διαφορετική θρησκευτική κουλτούρα. Ακόμα, ο/η εκπαιδευτής/-τρια δίνει έμφαση στα ισλαμικά μνημεία Στερεάς Ελλάδας και Πελοποννήσου. Πρόκειται για κτίρια λατρείας με ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ύφος, τα οποία εξυπηρετούν τις θρησκευτικές και προσκυνηματικές ανάγκες των ετερόδοξων ταξιδιωτών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Ενδεικτικές περιοχές προς ανάλυση είναι αυτές του Μεσολογγίου, του Αγρινίου, της Ναυπάκτου, της Πάτρας, του Αιγίου, των Καλαβρύτων, της Ανδραβίδας και της Γαστούνης. Με αυτό τον τρόπο οι εκπαιδευόμενοι/-ες ανακαλύπτουν τη σπάνια αρχιτεκτονική και υψηλή αισθητική αξία τέτοιων θρησκευτικών χώρων λατρείας και αποκτούν ειδικές γνώσεις και διαθρησκευτικές δεξιότητες επικοινωνίας χρήσιμες στη μετέπειτα παροχή υπηρεσιών υποδοχής και εξυπηρέτησης αλλόθρησκων τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί/-ές να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν ειδικές στρατηγικές προώθησης και προβολής επιλεγμένων τοποθεσιών θρησκευτικού ενδιαφέροντος ως τόπους συνάντησης όλων των θρησκειών. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η έρευνα με βιβλιογραφικές αναφορές των εβραϊκών και ισλαμικών θρησκευτικών μνημείων Στερεάς Ελλάδας και Πελοποννήσου.

2.3.Γ.6 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ ΣΤΗ ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ

Η τελευταία μαθησιακή υποενότητα πραγματεύεται τον σχεδιασμό και την οργάνωση μιας πρότυπης θρησκευτικής διαδρομής με σύνολο επιλεγμένων μνημείων στη Στερεά Ελλάδα και Πελοπόννησο. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδά-

σκονται τον τρόπο διαχείρισης των διάφορων χρονικών διαστημάτων σε εκδρομικό πρόγραμμα θρησκευτικών προορισμών ακολουθώντας χιλιομετρικούς πίνακες και αποδίδοντας τις συνολικές δαπάνες μέσα από την αντίστοιχη οικονομική ανάλυση. Επιπλέον, εξοικειώνονται με τον τρόπο επιλογής των πιο δημοφιλών τουριστικών μνημείων θρησκευτικού ενδιαφέροντος στο εκδρομικό ταξίδι. Επίσης, αντιλαμβάνονται την έννοια της φιλοξενίας και τη συνδυάζουν με την επίδειξη του γαστρονομικού πλούτου του κάθε τόπου, αλλά και με τις ιδιαίτερες παραδοσιακές πανηγύρεις και εκδηλώσεις. Ακόμη, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν την ανάγκη σύγχρονων βιωματικών θρησκευτικών διαδρομών μέσα από τη συμμετοχή και εμπλοκή των τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών σε πολιτιστικές τοπικές δραστηριότητες. Σε αυτό το σημείο χρειάζεται να αναφερθεί ότι οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν μέσα από τον στρατηγικό σχεδιασμό θρησκευτικών-προσκυνηματικών περιηγήσεων τα διάφορα ήθη και έθιμα, τα θρησκευτικά σύμβολα, κοσμήματα και κειμήλια. Επιπρόσθετα, αναγνωρίζουν την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική των θρησκευτικών μνημείων και διακρίνουν τον ζωγραφικό και γλυπτικό διάκοσμο των διαφόρων εκκλησιών. Εξάλλου, ως χρήσιμο βοήθημα στην άσκηση της ειδικότητάς τους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εντάσσουν μουσειακούς θρησκευτικούς χώρους και πολιτιστικά δρώμενα στην οργάνωση ειδικών τουριστικών ταξιδιών στη Στερεά Ελλάδα και Πελοπόννησο. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική εξάσκηση η αποτύπωση ενός πλήρους οργανωμένου πολυήμερου εκδρομικού ταξιδιού θρησκευτικού ενδιαφέροντος στη Στερεά Ελλάδα και Πελοπόννησο από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, ώστε να αλληλεπιδράσουν και να διατυπώσουν κριτικά τις προσωπικές απόψεις τους σχετικά με την ειδικότητά τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μοίρα, Π. (2019). *Θρησκευτικός τουρισμός και προσκύνημα. Πολιτικές, διαχείριση, αειφορία*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
2. Στουφή-Πουλημένου, Ι. (2020). *Χριστιανική, βυζαντινή και μεταβυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Έννοια.

Συμπληρωματικές

1. Βούλγαρης, Ν. Σ. (2004). *Ενοριακοί ιεροί ναοί και εξωκκλήσια. Ιερές μονές Αιτωλίας και Ακαρνανίας: ιστορία, παράδοση, πολιτισμός*. Αθήνα: Άλφα Εκδοτική.
2. Μοίρα, Π. (2009). *Θρησκευτικός τουρισμός*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες σχετικά με τις θρησκευτικές και προσκυνηματικές περιηγήσεις σε τόπους του εξωτερικού, ερευνώντας τα στοιχεία που συνθέτουν την κοινή θρησκευτική και προσκυνηματική κληρονομιά. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στο ιστορικό και θρησκευτικό πλαίσιο αυτής της κληρονομιάς, στα συστατικά στοιχεία και τα χαρακτηριστικά της. Εξετάζονται η χριστιανική τοπογραφία, τα μνημεία, οι ναοί και τα μοναστήρια, οι ιεροί τόποι και τα ιερά προσκυνήματα, καθώς και η καλλιτεχνική, πολιτιστική και θρησκευτική τους αξία. Παρουσιάζονται οι διαδρομές και οι σταθμοί αγίων, τα λατρευτικά τους δίκτυα, τα εκκλησιαστικά και μοναστικά δίκτυα και τα σημεία συνάντησης με την ιστορία και την πνευματικότητα της ορθοδοξίας. Περιγράφονται οι θρησκευτικές εορτές, τελετές και εκδηλώσεις θρησκευτικού χαρακτήρα και οι θρησκευτικές παραδόσεις με τις τοπικές παραλλαγές τους. Ερευνώνται τα βυζαντινά και εκκλησιαστικά μουσεία, το κειμηλιακό απόθεμα, οι εκθέσεις και οι συλλογές με θρησκευτικές αναφορές και κάθε μορφή βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης. Αναφέρονται, τέλος, τα σημαντικότερα θρησκευτικά μνημεία που υπάρχουν σε κάθε τόπο και εξετάζονται τα γεωγραφικά και τουριστικά χαρακτηριστικά των προορισμών. Οι θρησκευτικές και προσκυνηματικές περιηγήσεις στο εξωτερικό εξετάζονται ανά χώρα. Στη μαθησιακή ενότητα του εξαμήνου Γ΄ εξετάζονται οι εξής χώρες: Τουρκία, Κύπρος, Ισραήλ, Ιορδανία, Αίγυπτος, Λίβανος, Συρία και Αιθιοπία.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Ορίζουν τα γεωγραφικά και τουριστικά χαρακτηριστικά του τόπου προορισμού,
- Αναγνωρίζουν τα στοιχεία που συνθέτουν τη θρησκευτική κληρονομιά της κάθε περιοχής,
- Περιγράφουν το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο αναπτύσσεται η θρησκευτική κληρονομιά της περιοχής,
- Εξετάζουν τα μνημεία και τα προσκυνήματα ερμηνεύοντας τη θρησκευτική, καλλιτεχνική και πολιτιστική τους αξία,
- Ερευνούν τις διαδρομές και τους τόπους παρουσίας των αγίων και τους τρόπους διάδοσης και απόδοσης τιμής προς αυτούς,
- Διακρίνουν τους σταθμούς στην ιστορία και την πνευματικότητα της ορθοδοξίας,
- Εξετάζουν τις εορτές και τις θρησκευτικές παραδόσεις της περιοχής, με τις τοπικές παραλλαγές τους,
- Εντοπίζουν τη μοναχική παράδοση και τη μοναστηριακή κληρονομιά της περιοχής,

- Προτείνουν νέες θρησκευτικές και προσκυνηματικές διαδρομές αξιοποιώντας νέες πληροφορίες για τα στοιχεία που συνθέτουν τη θρησκευτική κληρονομιά της περιοχής,
- Παρουσιάζουν καινοτόμα εξειδικευμένα προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων με βάση την ιδιαίτερη θρησκευτική κληρονομιά του κάθε τόπου,
- Ενθαρρύνουν δράσεις για την έρευνα, ανάδειξη, προβολή και προστασία της θρησκευτικής κληρονομιάς και των προσκυνημάτων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Θρησκευτικά μνημεία / Θρησκευτικές περιηγήσεις / Θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά / Χριστιανικοί ναοί / Βυζαντινή τέχνη / Ιερά κειμήλια / Εκκλησιαστική αρχιτεκτονική.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ
2	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ
3	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΟΡΔΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ
4	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΛΙΒΑΝΟ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΡΙΑ
5	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΙΘΙΟΠΙΑ
6	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Δ.1 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην ανάδειξη των θρησκευτικών μνημείων στην Τουρκία. Αρχικά, παρουσιάζεται η Κωνσταντινούπολη με τις πανέμορφες εκκλησίες και ναούς της. Πιο συγκεκριμένα, προβάλλεται ο ναός της Αγίας Σοφίας, ο οποίος αποτελεί εντυπωσιακό αρχιτεκτονικό οικοδόμημα με έντονη επισκεψιμότητα από τουρίστες/-τριες θρησκευτικού ενδιαφέροντος. Ακόμη, σημαντική αναφορά γίνεται στη θεολογική σχολή της Χάλκης, όπου οι ταξιδιώτες έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν τους χώρους θρησκευτικής διδασκαλίας προηγούμενων γενεών. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν την περιοχή της Μικράς Ασίας και τα υπέροχα εκκλησάκια της, όπως της Παναγίας Παντοβασιλίσσας Τρίγλιας, του Αγίου Ιωάννη

Θεολόγου Περγάμου, του Αγίου Βούκολου Σμύρνης κ.ά., και ανακαλύπτουν τη θρησκευτική τέχνη και τα ιερά κειμήλια των χώρων λατρείας. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στην περιγραφή μιας περιήγησης στην Καππαδοκία, όπου επικρατούν σπηλαιώδεις ναοί, όπως του Νικηφόρου Φωκά στο Τσαουσίν, του Αγίου Γεωργίου Ναζιανζηνού Καρβάλης κ.ά. Επιπρόσθετα, ένα ακόμη προσκυνηματικό ταξίδι προς παρουσίαση είναι αυτό στην περιοχή του Πόντου στην Τουρκία με επιβλητικά εξωκκλήσια, όπως της Αγίας Σοφίας Τραπεζούντος, του Αγίου Νικολάου Κερασούντος, του Αγίου Γεωργίου Περιστερεώτας κ.ά. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν ειδικές γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν άριστη εξυπηρέτηση και ποιοτική παροχή υπηρεσιών σε τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες που επισκέπτονται την Τουρκία. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η συγκέντρωση πληροφοριών και η έρευνα θρησκευτικών μνημείων των περιοχών της Τουρκίας.

2.3.Δ.2 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ

Η δεύτερη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην ανάδειξη θρησκευτικών μνημείων στην Κύπρο και στο Ισραήλ. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τους ναούς και τα μοναστήρια των έξι επαρχιών της Κύπρου. Ενδεικτικά, προβάλλονται εκκλησίες, όπως αυτή του Αγίου Λαζάρου Λάρνακας, αλλά και μονές, όπως του Κύκκου, του Σταυροβουνίου κ.ά. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτής/-τρια δίνει έμφαση στους ναούς του Τροόδους που είναι υπό την προστασία της UNESCO και διακρίνονται για τη σπάνια αρχιτεκτονική και ζωγραφική τους τέχνη. Πρόκειται για την Παναγία της Ασίνου, τον Άγιο Νικόλαο Κακοπετριάς, την Παναγία του Άρακος, τον Σταυρό του Αγιασμάτι κ.ά. Έπειτα, εξετάζονται οι περιοχές του Ισραήλ εστιάζοντας στην Ιερουσαλήμ, η οποία αποτελεί ιερό τόπο τριών μεγάλων θρησκειών, του ιουδαϊσμού, του χριστιανισμού και του ισλάμ. Επίσης, τονίζεται το ιουδαϊκό δυτικό τείχος ή τείχος των δακρύων, αλλά και η βασιλική του Παναγίου Τάφου, όπου χιλιάδες τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες τα επισκέπτονται κάθε χρόνο και αποκτούν μοναδικές ταξιδιωτικές εμπειρίες. Επιπλέον, παρουσιάζονται οι μονές Τιμίου Προδρόμου και των Αγίων Θεοδώρων, όπου κάθε ταξιδιώτης/-τρια-προσκυνητής/-τρια έχει τη δυνατότητα να απολαύσει στιγμές μοναστικής και ασκητικής ζωής. Επιπρόσθετα, τονίζονται ιδιαιτέρως τα ιερά προσκυνήματα στο Όρος των Ελαιών, στη Βηθλεέμ, στη Γεθσημανή, τα οποία είναι παγκοσμίως γνωστά στους/στις τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες. Με την ολοκλήρωση της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να προσδιορίζουν γεωγραφικά τις περιοχές ιδιαίτερου θρησκευτικού ενδιαφέροντος στην Κύπρο και στο Ισραήλ, ώστε μετέπειτα να παρέχουν άριστου επιπέδου υπηρεσίες ενημέρωσης και υποδοχής επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων. Τέλος, προτείνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η συλλογή πληροφοριών και η έρευνα με σχετική βιβλιογραφία και πηγές θρησκευτικών μνημείων στην Κύπρο και στο Ισραήλ.

2.3.Δ.3 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΟΡΔΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αναδεικνύει τα θρησκευτικά μνημεία στην Ιορδανία και στην Αίγυπτο. Αρχικά, παρουσιάζονται η ορθόδοξη εκκλησία Αγίου Γεωργίου και η νεόχτιστη ιερά μονή Ζωοδόχου Πηγής στην Ιορδανία, οι οποίες κάθε χρόνο προσελκύουν πληθώρα τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Ακόμα, γίνεται αναφορά στον αρχαίο ναό της Αγίας Ελένης Αιγύπτου, ο οποίος είναι αφιερωμένος στον προφήτη Μωυσή και είναι γνωστός για τα περίφημα μωσαϊκά του. Έπειτα, προβάλλεται η σπηλιά του Ιωάννη του Βαπτιστή, ο αρχαιολογικός χώρος της πόλης των Γαδάρων κ.ά. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντλούν πληροφορίες για την τοπική εκκλησιαστική ιστορία και ανακαλύπτουν τα ιερά θρησκευτικά κειμήλια, τα ήθη, έθιμα και τις λαϊκές παραδόσεις. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στην παρουσίαση της Αιγύπτου και πιο ειδικά στη μονή Αγίας Αικατερίνης στο Σινά (UNESCO) με τη σπάνια αρχιτεκτονική της και τις περίτεχνες ζωγραφικές και γλυπτικές της δημιουργίες. Ακόμα, γίνεται αναφορά στη μονή του Αγίου Γεωργίου και στο ναό Αγίου Νικολάου στο Κάιρο. Επίσης, αναδεικνύεται το ελληνορθόδοξο πατριαρχείο στην Αλεξάνδρεια και το αρχαίο μοναστήρι του Μηνά, τα οποία εκφράζουν τον έντονο ρόλο της ορθοδοξίας στο εξωτερικό, αλλά και τη συνύπαρξη διαφόρων θρησκειών στον ίδιο τόπο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξειδικευμένες γνώσεις σχετικά με τους δημοφιλείς θρησκευτικούς προορισμούς στην Ιορδανία και στην Αίγυπτο, ώστε να είναι ικανοί/-ές μετέπειτα να δημιουργούν ειδικά ταξιδιωτικά πακέτα για τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες και να προσφέρουν εξατομικευμένες βιωματικές εμπειρίες ανταποκρινόμενες στις απαιτήσεις και επιθυμίες των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών. Τέλος, προτείνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η ομαδοσυνεργατική σχεδίαση και οργάνωση τουριστικών οδηγιών με δημοφιλείς θρησκευτικούς προορισμούς στην Ιορδανία και στην Αίγυπτο.

2.3.Δ.4 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΛΙΒΑΝΟ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΡΙΑ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα προβάλλει τα θρησκευτικά μνημεία στον Λίβανο και στη Συρία. Αρχικά, παρουσιάζεται ο Λίβανος, ο οποίος είναι ένας μοναδικός θρησκευτικός και προσκυνηματικός προορισμός που περιλαμβάνει την ιερή κοιλάδα και το δάσος των κέδρων του Θεού, τα οποία αποτελούν μία από τις πρώτες χριστιανικές μοναστικές εγκαταστάσεις στον κόσμο. Ακόμα, στην τοποθεσία υπάρχουν περίτεχνες εκκλησίες και επιβλητικά μοναστήρια μέσα σε σπηλιές ή πάνω σε βράχους με μαγευτική θέα στο δάσος των κέδρων, όπου κάθε χρόνο αρκετοί τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες συγκεντρώνονται για να προσευχηθούν ευλαβικά και να λάβουν τη Θεία Χάρη. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτής/-τρια δίνει έμφαση στην περιγραφή της Συρίας ως επιλογή θρησκευτικής περιήγησης και ιδιαίτερα εξετάζεται η περιοχή της Δαμασκού ως μία από τις παλαιότερες πόλεις της Μέσης Ανατολής. Πρόκειται για τη γενέτειρα του Αβραάμ και τον τόπο ταφής του Ιωάννη Προδρόμου. Επίσης, στο

μεγάλο τέμενος των Ομεϋαδών υπάρχει ο μιναρές του Ιησού, ο οποίος προσελκύει τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες στο ταξίδι τους. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν πλήρη γνώση των γεωγραφικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών των θρησκευτικών χώρων του Λιβάνου και της Συρίας και είναι σε θέση να σχεδιάζουν καινοτόμα εκδρομικά προγράμματα προσκυνηματικού ενδιαφέροντος καλύπτοντας τις ανάγκες των Ελλήνων και ξένων τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης η συγκέντρωση πληροφοριών και η έρευνα από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για τη θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά επιλεγμένων ιερών τόπων Λιβάνου και Συρίας.

2.3.Δ.5 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΓΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΙΘΙΟΠΙΑ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, παρουσιάζονται τα πιο σημαντικά θρησκευτικά μνημεία στην Αιθιοπία. Αρχικά, προβάλλεται η περιοχή της Λαλιμπέλα, όπου υπάρχει σημαντική χριστιανική κοινότητα και είναι γνωστή για τις έντεκα εκκλησίες, οι οποίες χρονολογούνται από τον 13ο αιώνα, περίοδο στην οποία άνθισε ο χριστιανισμός. Πρόκειται για εκκλησάκια λαξευμένα σε βράχο από κόκκινο πωρόλιθο, τα οποία προσδίδουν μια μοναδική και ξεχωριστή ομορφιά στο τοπίο. Ενδεικτικά, αναφέρονται ο ναός της Παναγίας, του Αγίου Εμμανουήλ και του Αγίου Γεωργίου. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στην περιγραφή της πόλης Ακσούμ ως την ιερότερη πόλη της Αιθιοπίας, καθώς πιστεύεται ότι στα υπόγεια της Παναγίας της Σιών που χρονολογείται από τον 17ο αιώνα υπάρχει η Κιβωτός της Διαθήκης, όπου ο Μωυσής φύλαξε τις Δέκα Εντολές. Με αυτό τον τρόπο οι εκπαιδευόμενοι/-ες ανακαλύπτουν ιερές πόλεις στο εξωτερικό με σπάνια εκκλησιαστική αρχιτεκτονική, ιδιαίτερη θρησκευτική ιστορία και υψηλή αισθητική αξία και αποκτούν ειδικές γνώσεις και δεξιότητες επικοινωνίας χρήσιμες στη μετέπειτα παροχή υπηρεσιών υποδοχής και εξυπηρέτησης τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί/-ές να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν ειδικές στρατηγικές προώθησης και προβολής επιλεγμένων τοποθεσιών θρησκευτικού ενδιαφέροντος στο εξωτερικό. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η έρευνα με βιβλιογραφικές αναφορές των θρησκευτικών μνημείων στην Αιθιοπία.

2.3.Δ.6 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΓΗΓΗΣΗΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Η τελευταία μαθησιακή υποενότητα πραγματεύεται τον σχεδιασμό και την οργάνωση μιας πρότυπης θρησκευτικής διαδρομής στο εξωτερικό με σύνολο επιλεγμένων μνημείων. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τον τρόπο διαχείρισης των διάφορων χρονικών διαστημάτων σε εκδρομικό πρόγραμμα θρησκευτικών προορισμών στο εξωτερικό ακολουθώντας χιλιομετρικούς πίνακες και αποδίδοντας τις συνολικές δαπάνες μέσα από την αντίστοιχη οικονομική ανάλυση. Επιπλέον, εξοικειώνονται με τον τρόπο επιλογής των πιο δημοφιλών τουριστικών μνημείων θρησκευ-

τικού ενδιαφέροντος στο εκδρομικό ταξίδι εξωτερικού. Επίσης, αντιλαμβάνονται την έννοια της φιλοξενίας και τη συνδυάζουν με την επίδειξη του γαστρονομικού πλούτου του κάθε τόπου, αλλά και με τις ιδιαίτερες παραδοσιακές πανηγύρεις και εκδηλώσεις. Ακόμη, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν την ανάγκη σύγχρονων βιωματικών θρησκευτικών διαδρομών στο εξωτερικό μέσα από τη συμμετοχή και εμπλοκή των τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών σε πολιτιστικές τοπικές δραστηριότητες. Σε αυτό το σημείο χρειάζεται να αναφερθεί ότι οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν μέσα από τον στρατηγικό σχεδιασμό θρησκευτικών-προσκυνηματικών περιηγήσεων στο εξωτερικό τα ήθη και έθιμα, τα θρησκευτικά σύμβολα, κοσμήματα και κειμήλια διαφόρων χωρών. Επιπρόσθετα, αναγνωρίζουν την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική των θρησκευτικών μνημείων άλλων χωρών και διακρίνουν τον ζωγραφικό και γλυπτικό διάκοσμο των διαφόρων εκκλησιών του εξωτερικού. Εξάλλου, ως χρήσιμο βοήθημα στην άσκηση της ειδικότητάς τους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εντάσσουν μουσειακούς θρησκευτικούς χώρους και πολιτιστικά δρώμενα στην οργάνωση ειδικών τουριστικών ταξιδιών στο εξωτερικό. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική εξάσκηση η αποτύπωση ενός πλήρους οργανωμένου πολυήμερου εκδρομικού ταξιδιού θρησκευτικού ενδιαφέροντος στο εξωτερικό (Τουρκία, Κύπρος, Ισραήλ, Ιορδανία, Αίγυπτος, Λίβανος, Συρία, Αιθιοπία) από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, ώστε να αλληλεπιδράσουν και να διατυπώσουν κριτικά τις προσωπικές απόψεις τους σχετικά με την ειδικότητά τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μοίρα, Π. (2019). *Θρησκευτικός τουρισμός και προσκύνημα. Πολιτικές, διαχείριση, αειφορία*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
2. Στουφή-Πουλημένου, Ι. (2020). *Χριστιανική, βυζαντινή και μεταβυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Έννοια.

Συμπληρωματικές

1. Γεράσιμος, Σ. (2006). *Κωνσταντινούπολη: από το Βυζάντιο μέχρι σήμερα*. Αθήνα: Εκδόσεις Καρακώτσογλου.
2. Σφυρόερα, Σ. Ν. (2020). *Άγιοι Τόποι και Σινά: ιστορία και προσκυνήματα*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.

2.3.Ε • ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες σχετικά με τη μελέτη, προβολή και

διαχείριση της θρησκευτικής λαογραφίας, των θρησκευτικών λαϊκών παραδόσεων των τοπικών κοινωνιών και της σχέσης τους με την εκκλησιαστική και λατρευτική ζωή και πράξη. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη θρησκευτική λαογραφία και τη σχέση της με την κοινωνία και τη ζωή της Εκκλησίας, μελετώντας τις αλληλοεπιδράσεις με τη χριστιανική λατρεία, την εκκλησιαστική τέχνη και την αγιολογική παράδοση. Εξετάζονται οι μορφές της θρησκευτικής λαογραφίας στην εκκλησιαστική και θρησκευτική ζωή και πράξη με τα κατά τόπους χαρακτηριστικά τους, καθώς και η σχέση τους με τη χριστιανική λατρεία. Περιγράφονται οι θρησκευτικές λαϊκές παραδόσεις που αναφέρονται στον ετήσιο εορτολογικό κύκλο, στον κύκλο της λατρείας και στους κύκλους του χρόνου και της ζωής. Εξετάζονται επίσης οι τρόποι έκφρασης και διάδοσης της τιμής των αγίων. Αναφέρεται ο ρόλος των πανηγυριών στην ενοριακή και κοινωνική ζωή και μελετώνται τόσο παλαιότερες όσο και νεωτερικές μορφές θρησκευτικής λαογραφίας και προτείνονται τρόποι ορθής διαχείρισής τους.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Περιγράφουν τις μορφές της θρησκευτικής λαογραφίας εντοπίζοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των τοπικών παραδόσεων,
- Αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά των μορφών της θρησκευτικής λαογραφίας και τη σχέση τους με τη χριστιανική λατρεία,
- Αναφέρουν τις αλληλοεπιδράσεις της θρησκευτικής λαογραφίας με την εκκλησιαστική τέχνη και την αγιολογική παράδοση,
- Ερευνούν θρησκευτικές λαϊκές παραδόσεις που αναφέρονται στον ετήσιο εορτολογικό κύκλο,
- Εξετάζουν θρησκευτικές λαϊκές παραδόσεις που σχετίζονται με τον κύκλο της λατρείας,
- Ανιχνεύουν θρησκευτικές λαϊκές παραδόσεις που σχετίζονται με τους τρόπους απόδοσης και διάδοσης της τιμής των αγίων,
- Αντιλαμβάνονται τη σχέση του/της ορθόδοξου/-ης χριστιανού/-ής με την ενορία του/της και με την εκκλησιαστική εμπειρία,
- Αξιολογούν τη σημασία των πανηγυριών για την ενοριακή και κοινωνική ζωή και τις κύριες εκδηλώσεις των σύγχρονων μορφών λαϊκής θρησκευτικότητας,
- Χρησιμοποιούν τις πηγές και τη βασική βιβλιογραφία για την ιστορική, θεολογική και λαογραφική προσέγγιση των παραδοσιακών αλλά και των νεωτερικών στοιχείων της θρησκευτικής λαογραφίας,
- Προτείνουν τρόπους ανάδειξης, προβολής και ορθής διαχείρισης των μορφών της θρησκευτικής λαογραφίας και των τοπικών θρησκευτικών παραδόσεων,

- Καταρτίζουν εξειδικευμένα προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων με βάση τη θρησκευτική λαογραφία και τις τοπικές παραδόσεις των προορισμών.

Βασικές λέξεις – έννοιες κλειδιά

Θρησκευτική λατρεία / Θρησκευτική λαογραφία / Θρησκευτικές λαϊκές παραδόσεις / Ετήσιος εορτολογικός κύκλος / Κύκλος λατρείας / Κύκλος χρόνου / Κύκλος ζωής / Θρησκευτικές εκδηλώσεις / Ενοριακή ζωή / Πανηγύρια.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ
2	ΜΟΡΦΕΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
3	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΛΑΪΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΤΗΣΙΟΣ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ
4	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΛΑΪΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΟΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ
5	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΛΑΪΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΟΙ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ
6	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Ε.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα έχει ως απώτερο στόχο να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην έννοια της θρησκευτικής λατρείας και να αποσαφηνίσει τους όρους που σχετίζονται με αυτή. Πιο συγκεκριμένα, επιτυγχάνεται η πλήρης κατανόηση της θρησκευτικής λατρείας μέσα από τη συστηματική καταγραφή, μελέτη και διερεύνηση. Επιπλέον, παρουσιάζεται η ιστορικότητα της θρησκευτικής λατρείας ως το σύνολο πρακτικών και παραδόσεων που αντιστοιχούν σε ένα θεολογικό σύστημα. Πρόκειται για τις τυπικές πράξεις λατρείας, οι οποίες διαμορφώνουν και καθορίζουν την έννοια της θρησκευτικής λατρείας. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται σε αυτές τις πράξεις θρησκευτικής λατρείας και τις αναλύει, όπως την προσευχή, τις θυσίες, τις τελετουργίες και κάποιες μορφές διαλογισμού. Ακόμα, γίνεται αναφορά στους ετήσιους εορτασμούς, στις ιερές ημέρες, στα προσκυνήματα, στους ύμνους, στους ψαλμούς, στη λατρευτική μουσική και στον χορό ως ανθρώπινες εκφράσεις της θρησκευτικής λατρείας. Επιπρόσθετα, τονίζονται ως λατρευτικές πράξεις της θρησκείας η κατασκευή τόπων λατρείας, η δημιουργία ομοιωμάτων του λατρευτικού αντικειμένου και η προσκόλληση στην εφαρμογή ενός θρησκευτικού συστήματος

αξιών και πρακτικών. Με αυτό τον τρόπο οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αναγνωρίζουν, να περιγράφουν και να διαχωρίζουν την εκκλησιαστική και λατρευτική ζωή διακριτών θεολογιών (ιουδαϊκή, ισλαμική, χριστιανική κ.ά.). Κάτι τέτοιο αποτελεί εφόδιο στην επικοινωνία τους με αλλόθρησκους/-ες τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες. Επίσης, έχοντας αντλήσει όλες αυτές τις γνώσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί/-ές να παρέχουν υψηλού επιπέδου υπηρεσίες υποδοχής και ενημέρωσης επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η έρευνα της χριστιανικής λατρείας με βιβλιογραφικές αναφορές.

2.3.E.2 | ΜΟΡΦΕΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η δεύτερη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην παρουσίαση των εκφάνσεων του λαϊκού πολιτισμού που σχετίζονται με τη θρησκεία. Αρχικά, προβάλλονται οι τοπικές παραδόσεις, τα θρησκευτικά ήθη και έθιμα λαών και πολιτισμών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Πιο συγκεκριμένα, αναδεικνύονται τα μυστηριακά χριστιανικά αντικείμενα, αλλά και σύμβολα που χρησιμοποιούνται σε άλλες θρησκείες. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στην προβολή των θρησκευτικών εορτών και τελετών, όπως τα Χριστούγεννα, το Πάσχα, το Ραμαζάνι κ.ά. Ακόμα, στα μυστήρια, όπως ο γάμος, η βάπτισμα και το ευχέλαιο, στο ορθόδοξο εορτολόγιο και στις ακολουθίες που τελούνται τη Μεγάλη Εβδομάδα κ.ά. Επιπλέον, οι λαοί της Βίβλου εξετάζονται ιστορικά ως μορφή της θρησκευτικής λαογραφίας. Έπειτα, δίνεται έμφαση στις νηστείες που ακολουθούνται σε περιόδους καθορισμένες από την Εκκλησία και τη θρησκευτική παράδοση. Με αυτό τον τρόπο οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί/-ές να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά των μορφών της θρησκευτικής λαογραφίας και των τοπικών παραδόσεων και να διακρίνουν τη σχέση τους με τη χριστιανική λατρεία. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται τις αλληλεπιδράσεις της θρησκευτικής λαογραφίας με την εκκλησιαστική τέχνη και την αγιολογική παράδοση και να παρέχουν εξατομικευμένη εξυπηρέτηση και ποιοτική προσφορά ταξιδιωτικών υπηρεσιών σε Έλληνες και ξένους/-ες τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η συλλογή πληροφοριών και η αποτύπωση σε έντυπο υλικό χαρακτηριστικών θρησκευτικής λαογραφίας και τοπικών παραδόσεων μιας περιοχής της επιλογής τους στην Ελλάδα, ώστε να ενημερωθούν για τις διαφοροποιήσεις και τις αλλαγές από τόπο σε τόπο.

2.3.E.3 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΛΑΪΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΤΗΣΙΟΣ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα πραγματεύεται τις θρησκευτικές λαϊκές παραδόσεις του ετήσιου εορτολογικού κύκλου. Αρχικά, παρουσιάζεται το ορθόδοξο εορτολόγιο, το οποίο καθορίζει τις εορτές και επετείους της Ορθόδοξης Εκκλησίας σε ετήσια βάση. Πιο συγκεκριμένα, προβάλλονται γιορτές που σχετίζονται με συμ-

βάντα της επίγειας παρουσίας του Ιησού Χριστού, με πρόσωπα της Παλαιάς και Καινής Διαθήκης, αλλά και με στιγμές από τον βίο αγίων, οσίων, μαρτύρων και τιμώμενων προσώπων από την Ορθοδοξία. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στη σημασία του ετήσιου εορτολογίου στη ζωή των προσκυνητών, αφού σύμφωνα με αυτό καθορίζονται οι περίοδοι νηστειών, αλλά και οι θρησκευτικές αργίες κρατών και λαών. Επιπλέον, τονίζεται ο διαχωρισμός των εορτών της Ορθόδοξης Εκκλησίας σε σταθερές και κινητές. Οι σταθερές εορτάζονται συγκεκριμένη ημερομηνία κάθε έτος, ενώ οι κινητές μεταβάλλονται κάθε χρόνο. Ακόμα, επισημαίνεται ότι οι Έλληνες στην ονομαστική τους εορτή γιορτάζουν το όνομά τους, καθώς και τον άγιο από τον οποίο το έλαβαν. Επίσης, περιγράφονται τα τοπικά λατρευτικά ήθη και έθιμα των εορτών και επισημαίνεται το γεγονός ότι οι θρησκευτικές τοπικές παραδόσεις παραμένουν σχεδόν αναλλοίωτες στο πέρασμα του χρόνου, συμβάλλοντας στην πολιτιστική και τουριστική εξέλιξη των λαών. Με αυτό τον τρόπο οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τις θρησκευτικές λαϊκές παραδόσεις του ετήσιου εορτολογικού κύκλου και να διακρίνουν τις τοπικές διαφορές. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι εκπαιδευόμενοι/-ες να παρέχουν στοχευμένες υπηρεσίες τουριστικής προβολής και ανάπτυξης, προτείνοντας στους/στις ταξιδιώτες/-τριες-προσκυνητές/-τριες θρησκευτικούς προορισμούς με ιδιαίτερες τοπικές λατρευτικές παραδόσεις. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες ατομικά ή έρευνα και παρουσίαση των θρησκευτικών λαϊκών παραδόσεων της ονομαστικής εορτής τους.

2.3.E.4 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΛΑΪΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΟΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζει τις θρησκευτικές λαϊκές παραδόσεις που σχετίζονται με τον κύκλο της λατρείας. Αρχικά, προβάλλονται οι τιμώμενοι άγιοι της Ορθόδοξης Εκκλησίας μέσα από τις θρησκευτικές τελετές και εκδηλώσεις. Ακόμα, σε διάφορους πολιτισμούς πλήθος προσκυνητών και θρησκευόμενων ατόμων συγκεντρώνονται σε εκκλησιαστικούς χώρους, συμμετέχουν ενεργά στην προετοιμασία του θρησκευτικού άρτου και οίνου, προσεύχονται, κοινωνούν και λαμβάνουν τη Θεία Χάρη τιμώντας τον άγιο της εκκλησίας. Ακόμα, γίνεται αναφορά στις θρησκευτικές πανηγύρεις ναών αφιερωμένων στον άγιο τον οποίο εορτάζουν. Πρόκειται για συναθροίσεις κοινωνιών, όπου τηρείται το εκκλησιαστικό εθιμοτυπικό. Σε αυτά τα λαϊκά δρώμενα προσφέρονται ειδικά εδέσματα ως ένδειξη τιμής προς τον άγιο και γίνεται η περιφορά της εικόνας του αγίου στην περιοχή, τιμώντας το πρόσωπο του αγίου. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στο γεγονός ότι οι ιδιαίτερες τοπικές παραδόσεις που αποτυπώνονται στον κύκλο της λατρείας αποτελούν για τον/την κάθε ταξιδιώτη-προσκυνητή/-τρια κίνητρο επιλογής ενός θρησκευτικού προορισμού με ιδιαίτερες πολιτιστικές αξίες. Επιπρόσθετα, αναφέρονται οι τελετουργικές πρακτικές της θρησκευτικής λατρείας, σχετιζόμενες με την τοπική εκκλησιαστική παράδοση. Με αυτό τον τρόπο οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν τις λαϊκές παραδόσεις που σχετίζονται με την απόδοση της τιμής στους αγίους και

διακρίνουν τα παραδοσιακά ήθη και έθιμα των τελετών λατρείας. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να δημιουργούν ειδικά ταξιδιωτικά πακέτα για τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες, βασιζόμενα σε θρησκευτικούς προορισμούς με ιδιαίτερη θρησκευτική λαογραφία, και να προσφέρουν εξατομικευμένες βιωματικές εμπειρίες που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις και επιθυμίες των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η καταγραφή των λαϊκών παραδόσεων σχετικά με τους τοπικούς αγίους μιας συγκεκριμένης περιοχής στον ελλαδικό χώρο.

2.3.E.5 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΛΑΪΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΟΙ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται οι θρησκευτικές λαϊκές παραδόσεις που σχετίζονται με τους κύκλους του χρόνου και της ζωής. Αρχικά, αναδεικνύονται τα εποχικά έθιμα και οι θρησκευτικές τελετουργίες. Τα ήθη, τα έθιμα και οι λαϊκές παραδόσεις κατηγοριοποιούνται ανάλογα με τις εποχές του χρόνου. Τα Χριστούγεννα είναι η θρησκευτική ορθόδοξη εορτή του χειμώνα με συγκεκριμένο εκκλησιαστικό εθιμοτυπικό και λαϊκές παραδόσεις που διαφοροποιούνται τοπικά. Το παραδοσιακό γιορτινό τραπέζι είναι στολισμένο με τοπικά εδέσματα και η ορθόδοξη παράδοση μεταδίδεται από γενιά σε γενιά. Επιπλέον, το Πάσχα αποτελεί τη θρησκευτική ορθόδοξη εορτή της άνοιξης και οι λαοί ακολουθούν τα τοπικά λατρευτικά ήθη και έθιμα. Ανάμεσα σε αυτά είναι τα έθιμα της Μεγάλης Εβδομάδας με τη νηστεία και τον στολισμό του επιταφίου. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στις λαϊκές ορθόδοξες παραδόσεις της γέννησης με το μυστήριο του βαπτίσματος του βρέφους στην εκκλησία. Εξάλλου, σημαντική αναφορά γίνεται στο μυστήριο του γάμου και στα ειδικά έθιμα της τελετής, όπως οι βέρες που συμβολίζουν την αιώνια αγάπη και ένωση. Ακόμα, επισημαίνεται το εκκλησιαστικό εθιμοτυπικό που ακολουθείται στον θάνατο και σε περιόδους πένθους. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται τη σχέση του/της ορθόδοξου/-ης χριστιανού/-ής με την Εκκλησία και είναι ικανοί/-ές να προτείνουν τρόπους ανάδειξης, προβολής και ορθής διαχείρισης της θρησκευτικής λαογραφίας και των τοπικών θρησκευτικών παραδόσεων, ώστε οι τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες να έχουν μοναδικά βιωματικά ταξίδια θρησκευτικού ενδιαφέροντος. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η καταγραφή των θρησκευτικών λαϊκών παραδόσεων σχετικά με τους κύκλους του χρόνου ή της ζωής μιας συγκεκριμένης περιοχής στον ελλαδικό χώρο.

2.3.E.6 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται οι θρησκευτικές εκδηλώσεις ως έκφραση της ανάγκης των κοινωνιών να εκφραστούν και να συνδεθούν βαθιά με το «θείο», κάτι που ενισχύει την ενότητα και την πίστη. Επίσης, μελετάται ο διαλογικός και ιστορικός χαρακτήρας των μουσειακών θρησκευτικών εκθεμάτων και μνημείων με τη σημερινή πραγματικότητα. Ακόμη, προβάλλεται η συμμετοχή σε λατρευτικές

εκδηλώσεις, το προσκύνημα, η εκπλήρωση τάματος και οι παραδόσεις λαών ως ένδειξη βαθιάς πίστης προς τον Θεό. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια επικεντρώνεται στην αξία των θρησκευτικών εκδηλώσεων και λαϊκών δρώμενων ως μορφή επικοινωνίας με τον σύγχρονο τουρίστα/-τρια-προσκυνητή/-τρια και ως ένδειξη των πολιτισμών διαφόρων περιοχών. Επιπλέον, η συνάθροιση ατόμων σε εκκλησιαστικούς χώρους και οι ενοριακές και μοναστικές κοινότητες αναδεικνύουν το γεγονός ότι οι θρησκευτικές εκδηλώσεις και πανηγύρεις λειτουργούν ως κοινωνικό προϊόν και ως κοινωνικός παράγοντας. Εξάλλου, η Εκκλησία αποτελεί η ίδια μια κοινωνία, όπου τελούνται με ευλάβεια τα θρησκευτικά μυστήρια και οι πιστοί ακολουθούν τα θρησκευτικά ήθη και έθιμα. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται τη σημασία των θρησκευτικών εκδηλώσεων και των λαϊκών παραδόσεων στην ανάπτυξη του τουρισμού, καθώς οι τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες επιλέγουν θρησκευτικούς τουριστικούς προορισμούς με ιδιαίτερα λαογραφικά στοιχεία. Με την ολοκλήρωση της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί/-ές να καταρτίζουν εξειδικευμένα προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων με βάση τη θρησκευτική λαογραφία και τις τοπικές παραδόσεις των προορισμών. Τέλος, προτείνεται ως πρακτική μελέτης η αποτύπωση σε έντυπο υλικό μιας πρότυπης θρησκευτικής τουριστικής διαδρομής, όπου περιγράφονται αναλυτικά τα ήθη, τα έθιμα, οι παραδόσεις και οι λατρευτικές εκδηλώσεις περιοχών ως στοιχείο κοινωνικών και θρησκευτικών συνεστιάσεων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μοίρα, Π. (2019). *Θρησκευτικός τουρισμός και προσκύνημα. Πολιτικές, διαχείριση, αειφορία*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
2. Στουφή-Πουλημένου, Ι. (2020). *Χριστιανική, βυζαντινή και μεταβυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Έννοια.

Συμπληρωματικές

1. Βαρβούνης, Μ. (2017). *Εισαγωγή στη θρησκευτική λαογραφία. Λαϊκή θρησκευτικότητα και παραδοσιακή θρησκευτική συμπεριφορά (Τόμος Α΄)*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σταμούλη.
2. Βαρβούνης, Μ. (2017). *Εισαγωγή στη θρησκευτική λαογραφία. Ο κύκλος του χρόνου, ο κύκλος της ζωής, ο κύκλος της λατρείας (Τόμος Β΄)*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σταμούλη.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην πρακτική εφαρμογή των θεωρητικών και εργαστηριακών γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων στο πεδίο του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων, ενώ η πρακτική εφαρμογή εξετάζεται σε συνάρτηση με τις υπόλοιπες μαθησιακές ενότητες του κάθε εξαμήνου. Χώροι διεξαγωγής του μαθήματος είναι η εργαστηριακή αίθουσα της ΣΑΕΚ και χώροι εκτός της ΣΑΕΚ που σχετίζονται με το μελλοντικό πεδίο της επαγγελματικής δραστηριοποίησης των εκπαιδευόμενων στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών επισκέψεων.

Προτεινόμενες δραστηριότητες:

- α) Επισκέψεις σε τουριστικές επιχειρήσεις και φορείς τουρισμού,
- β) Επισκέψεις σε φορείς και οργανισμούς και χώρους λατρείας διαφόρων θρησκευτικών κοινοτήτων και ομολογιών,
- γ) Συμμετοχή σε θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές,
- δ) Παρακολούθηση σχετικών με την ειδικότητα συνεδρίων,
- ε) Διεξαγωγή ασκήσεων πεδίου με στόχο την αναπαράσταση οδηγούμενης τουριστικής εκδρομής,
- στ) Σχεδιασμός, σε συνεννόηση με τη ΣΑΕΚ και τους/τις σπουδαστές/-τριες, και υλοποίηση πολυήμερων εκδρομών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, οι οποίες εξυπηρετούν πολλούς από τους παραπάνω στόχους.

Στο εξάμηνο Γ΄, μπορεί να εστιαστεί η μελέτη και η ανάπτυξη δραστηριοτήτων στη Στερεά Ελλάδα, στην Πελοπόννησο, στην Αττική, στη Δυτική Ελλάδα και σε χώρες του εξωτερικού.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Δημιουργούν εκδρομικά προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Παρέχουν υπηρεσίες συνοδείας σε θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες, μεμονωμένους/-ές ή σε ομάδες (γκρουπ), Έλληνες/-ίδες ή αλλοδαπούς/-ές, οποιασδήποτε θρησκείας ή δόγματος, στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, ως τουριστικοί/-ές συνοδοί,
- Αναλύουν δεδομένα και πληροφορίες με τη χρήση των απαραίτητων τεχνολογιών,

- Ορίζουν το επάγγελμά τους, τα καθήκοντα, τις υποχρεώσεις τους, τους κανονισμούς και τη σχετική νομοθεσία καθώς και τους κανόνες της σχετικής επαγγελματικής δεοντολογίας,
- Υλοποιούν εξειδικευμένες συνοδείες σε θρησκευτικούς χώρους και μνημεία, καθώς και σε κάθε είδους θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές,
- Προτείνουν σχέδια ταξιδιών, περιηγήσεων, νέων προορισμών και θεματικών διαδρομών, θρησκευτικών και προσκυνηματικών,
- Παρουσιάζουν θρησκευτικά μνημεία, χώρους, εκθέματα και μουσεία, αντιλαμβανόμενοι/-ες την ιστορία τους και συνειδητοποιώντας την αξία τους,
- Προσδιορίζουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αρχιτεκτονικής και του διακόσμου των μνημείων αλλά και των λατρευτικών αντικειμένων (ιερών εικόνων, λειψάνων κ.ά.),
- Επιλέγουν τις κατάλληλες θρησκευολογικές και θεολογικές γνώσεις για τον σχεδιασμό ενός προγράμματος θρησκευτικής ή προσκυνηματικής περιήγησης και για την εξειδικευμένη συνοδεία που θα παρέχουν σε θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες,
- Διακρίνουν την ιστορική εξέλιξη των θρησκευτικών μνημείων, αναγνωρίζοντας τη σημασία τους για την κοινωνία και τον πολιτισμό,
- Αντιλαμβάνονται τις ιδιαιτερότητες του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Διαμορφώνουν μια συνολική αντίληψη, επιδεικνύοντας σεβασμό απέναντι στη θρησκευτικότητα και στον πολιτισμό των ταξιδιωτών/-τριών και περιηγητών/-τριών,
- Επικοινωνούν με τις κατηγορίες ταξιδιωτών/-τριών και περιηγητών/-τριών με τρόπο αποδοτικό και αποτελεσματικό,
- Συνεργάζονται με συναδέλφους, προμηθευτές/-τριες και πωλητές/-τριες τουριστικών υπηρεσιών και με επαγγελματίες άλλων τουριστικών ειδικοτήτων,
- Εφαρμόζουν τρόπους αντιμετώπισης εκτάκτων περιστατικών και βασικούς κανόνες πρώτων βοηθειών και υγιεινής,
- Προτείνουν βελτιώσεις στα εκτελούμενα τουριστικά προγράμματα,
- Συνδυάζουν και άλλες θεματικές μορφές τουρισμού (πολιτιστικός, εκπαιδευτικός, οικολογικός, γαστρονομικός κ.ά.),
- Εμπλουτίζουν τη θρησκευτική και προσκυνηματική περιήγηση με άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες,
- Ενημερώνονται για τις εξελίξεις και τις τάσεις που διαμορφώνονται στον χώρο του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Εκτιμούν τον ρόλο της ψηφιακής τεχνολογίας στην ταξιδιωτική βιομηχανία,
- Χρησιμοποιούν τις ψηφιακές πλατφόρμες κράτησης, διαχείρισης και οργάνωσης που σχετίζονται με την ταξιδιωτική βιομηχανία και τις υπηρεσίες που παρέχουν,

- Συμβάλλουν μεμονωμένα ή σε συνεργασία με ιδιωτικούς ή δημόσιους φορείς στην έρευνα και ανάπτυξη στοιχείων νεοφυούς ή καινοτόμου χαρακτήρα σχετικά με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις,
- Παρέχουν, όσον αφορά τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις, εξειδικευμένες υπηρεσίες τουριστικού γραφείου, τουριστικού συνοδού, τουριστικής προβολής και ανάπτυξης, παροχής πληροφοριών, διοργάνωσης συνεδρίων και εκδηλώσεων, υποδοχής και εξυπηρέτησης πελατών/-ισών ξενοδοχείου καθώς και υποδοχής και ενημέρωσης επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων και εκδηλώσεων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Πρακτική άσκηση / Θρησκευτικός τουρισμός / Δεοντολογία / Επικοινωνία / Πολιτισμική ετερότητα / Ξενάγηση / Ασφάλεια / Αναστοχασμός.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ
2	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ ΣΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
3	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΙΚΡΩΝ ΞΕΝΑΓΗΣΕΩΝ
4	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ/-ΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ
5	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ
6	ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.3.ΣΤ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη λογική της πρακτικής άσκησης και εξηγεί τον ρόλο της ως γέφυρα ανάμεσα στη θεωρητική γνώση και στην επαγγελματική εμπειρία. Δίνεται έμφαση στην κατανόηση των στόχων της πρακτικής, η οποία δεν περιορίζεται στη μηχανική εφαρμογή γνώσεων αλλά προϋποθέτει ενεργό συμμετοχή, παρατήρηση και αναστοχασμό. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τις προσδοκίες του φορέα υποδοχής, τις υποχρεώσεις τους και τη σημασία της επαγγελματικής εικόνας. Παράλληλα, αναδεικνύεται η αξία της συνεργασίας με συναδέλφους και επόπτες, καθώς και η ανάγκη τήρησης βασικών κανόνων συμπεριφοράς και επικοινωνίας με το κοινό. Μέσα από αυτή την εισαγωγή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι η πρακτική εφαρμογή αποτελεί ευκαιρία προσωπικής

ανάπτυξης και δεν συνιστά απλώς υποχρέωση, ενώ αντιλαμβάνονται τη σημασία της υπευθυνότητας και της προσαρμοστικότητας στο επαγγελματικό περιβάλλον.

2.3.ΣΤ.2 | ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ ΣΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Η παρατήρηση αποτελεί βασικό εργαλείο μάθησης, καθώς δίνει τη δυνατότητα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αντιληφθούν πώς εφαρμόζονται στην πράξη οι γνώσεις της ειδικότητας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να παρακολουθήσουν και να καταγράψουν δραστηριότητες σε ναούς, μοναστήρια, μουσεία ή τουριστικά γραφεία, όπως διαδικασίες υποδοχής, ξεναγήσεις ή τελετουργικά δρώμενα. Η καταγραφή σε ημερολόγιο ή φόρμα παρατήρησης βοηθά στη συστηματοποίηση της εμπειρίας και στη μετέπειτα ανάλυση. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να εντοπίζουν καλές πρακτικές, να κατανοούν τις προκλήσεις και να αναγνωρίζουν τον ρόλο της δεοντολογίας και της επαγγελματικής συμπεριφοράς. Η υποεπνότητα αυτή προετοιμάζει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να συμμετάσχουν ενεργά σε δραστηριότητες, καθώς πρώτα καλλιεργείται η ικανότητα παρατήρησης και κατανόησης του περιβάλλοντος. Έτσι, η παρατήρηση και η καταγραφή λειτουργούν ως πρώτο βήμα για την ανάπτυξη κριτικής σκέψης και για τη σταδιακή ένταξη των σπουδαστών/-τριών στην επαγγελματική πραγματικότητα του θρησκευτικού τουρισμού.

2.3.ΣΤ.3 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΙΚΡΩΝ ΞΕΝΑΓΗΣΕΩΝ

Η ικανότητα σχεδιασμού και παρουσίασης μικρών ξεναγήσεων αποτελεί βασικό επαγγελματικό προσόν στον χώρο του θρησκευτικού τουρισμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να οργανώνουν το περιεχόμενο μιας ξενάγησης με σαφή δομή: εισαγωγή, κύριο μέρος και συμπεράσματα. Ειδική προσοχή δίνεται στην επιλογή των πληροφοριών που θα παρουσιαστούν με έμφαση στην ακρίβεια, τη σαφήνεια και την παιδαγωγική προσαρμογή τους στο επίπεδο των επισκεπτών. Εξασκούνται στην ανάπτυξη αφηγηματικών δεξιοτήτων, στη χρήση οπτικοακουστικών μέσων και στη διαχείριση των ερωτήσεων του κοινού. Η πρακτική αυτή ενισχύει την αυτοπεποίθηση και την ικανότητα δημόσιας ομιλίας. Παράλληλα, καλλιεργείται ο σεβασμός απέναντι στη θρησκευτική παράδοση και η αποφυγή υπεραπλουστεύσεων ή ανακριβειών που θα μπορούσαν να προσβάλουν την πνευματική διάσταση των χώρων. Μέσα από ασκήσεις και προσομοιώσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν εμπειρία στη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης ξενάγησης, ενώ μαθαίνουν να προσαρμόζουν το ύψος και το περιεχόμενο ανάλογα με το προφίλ της ομάδας που έχουν απέναντί τους (π.χ. μαθητές, ξένοι επισκέπτες, προσκυνητές). Έτσι, αναπτύσσουν δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να ανταποκριθούν στις πραγματικές ανάγκες του επαγγέλματος.

2.3.ΣΤ.4 | ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ/-ΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ

Η επικοινωνία με επισκέπτες/-τριες διαφορετικών πολιτισμικών, γλωσσικών και θρησκευτικών υποβάθρων αποτελεί καθημερινή πρόκληση στον θρησκευτικό τουρισμό. Στην υποενότητα αυτή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκπαιδεύονται σε τεχνικές αποτελεσματικής επικοινωνίας, όπως η ενεργητική ακρόαση, η σαφής διατύπωση πληροφοριών και η χρήση απλής και κατανοητής γλώσσας. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη διαπολιτισμική ευαισθησία: οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να σέβονται διαφορετικά θρησκευτικά ήθη, να αποφεύγουν παρεξηγήσεις και να προσαρμόζουν την προσέγγισή τους ανάλογα με τις προσδοκίες των επισκεπτών. Επιπλέον, καλλιεργούνται δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων και διαχείρισης δύσκολων καταστάσεων, όπως διαφωνίες σε ομάδες ή προσβλητικές συμπεριφορές. Η πρακτική εξάσκηση περιλαμβάνει σενάρια ρόλων και προσομοιώσεις επικοινωνιακών περιστάσεων. Στόχος είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να μπορούν να παρέχουν μια εμπειρία σεβασμού, φιλοξενίας και αυθεντικότητας σε όλους τους επισκέπτες, ανεξάρτητα από την πολιτισμική ή θρησκευτική τους ταυτότητα. Έτσι, ενισχύεται η εικόνα του επαγγελματία ως υπευθύνου και ευαίσθητου διαμεσολαβητή μεταξύ πολιτισμών.

2.3.ΣΤ.5 | ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Η τήρηση αρχών επαγγελματικής δεοντολογίας και κανόνων ασφάλειας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για κάθε δραστηριότητα στον χώρο του θρησκευτικού τουρισμού. Στην υποενότητα αυτή παρουσιάζονται οι βασικές αρχές επαγγελματικής συμπεριφοράς: ευγένεια, εχεμύθεια, σεβασμός προς τον επισκέπτη και τον χώρο, ακεραιότητα και υπευθυνότητα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τους κανόνες ασφάλειας που πρέπει να εφαρμόζονται σε θρησκευτικούς χώρους, όπως η διαχείριση πλήθους, η προστασία μνημείων και η τήρηση υγειονομικών μέτρων. Παράλληλα, διδάσκονται πώς να αντιδρούν σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (πυρκαγιά, ατύχημα, ιατρικό περιστατικό) με ψυχραιμία και σύμφωνα με τα πρωτόκολλα. Ειδική έμφαση δίνεται στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς: οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκπαιδεύονται να προλαμβάνουν φθορές και να καθοδηγούν τους/τις επισκέπτες/-τριες στους κανόνες σεβασμού. Μέσα από παραδείγματα και πρακτικές ασκήσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συνειδητοποιούν ότι η δεοντολογία και η ασφάλεια δεν είναι τυπικές υποχρεώσεις, αλλά θεμελιώδεις αξίες που διασφαλίζουν την ποιότητα και την αξιοπιστία της επαγγελματικής τους ταυτότητας.

2.3.ΣΤ.6 | ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ

Η τελευταία υποενότητα εστιάζεται στη σημασία του αναστοχασμού ως εργαλείου μάθησης και επαγγελματικής εξέλιξης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενθαρρύνονται να αξιολογούν τις εμπειρίες τους, να αναγνωρίζουν τις επιτυχίες αλλά και τις δυσκο-

λίες που αντιμετωπίσαν και να αναζητούν τρόπους βελτίωσης. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει τη σύνταξη ημερολογίου πρακτικής, τη συζήτηση σε ομάδες και την παροχή ανατροφοδότησης από επόπτες και συναδέλφους. Μέσα από τον αναστοχασμό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναπτύσσουν κριτική σκέψη, αποκτούν αυτογνωσία και ενισχύουν την ικανότητά τους να θέτουν ρεαλιστικούς επαγγελματικούς στόχους. Η αξιολόγηση δεν περιορίζεται στην απόδοση του/της σπουδαστή/-τριας, αλλά επεκτείνεται και στις συνθήκες της πρακτικής: κατά πόσο ο φορέας υποδοχής παρέχει τις κατάλληλες ευκαιρίες μάθησης και ποια βελτιωτικά μέτρα μπορούν να προταθούν. Έτσι, η πρακτική άσκηση δεν αντιμετωπίζεται ως παθητική εμπειρία, αλλά ως δυναμική διαδικασία συνεχούς μάθησης και ανάπτυξης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι η ικανότητα αυτοαξιολόγησης είναι κρίσιμη για τη μελλοντική τους επαγγελματική πορεία.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Kolb, D. A. (2015). *Experiential learning: experience as the source of learning and development* (2η έκδοση). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education.
2. Σπυριδάκης, Ι. (2015). *Πρακτική άσκηση και μάθηση στον εργασιακό χώρο*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Συμπληρωματικές

1. Jarvis, P. (2009). *Learning to be a person in society*. London and New York: Routledge.
2. Χαραλάμπους, Ν. (2018). *Επαγγελματική δεοντολογία στον τουρισμό*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Βάνια.

2.3.Z • ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ Ι

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στη χριστιανική θεολογία και την πορεία της Εκκλησίας, ερμηνεύοντας την ιστορική τους εξέλιξη. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην επιστήμη της Θεολογίας και στους κλάδους της και αναλύει βασικούς θεολογικούς όρους. Παρουσιάζονται οι παράγοντες που συνετέλεσαν στη διαμόρφωση της Θεολογίας, της δογματικής διδασκαλίας της Εκκλησίας, καθώς και της λατρευτικής πράξης με τους συμβολισμούς της. Εξετάζεται η συμβολή των βιβλίων της Παλαιάς και Καινής Διαθήκης, της πατερικής θεολογίας, των συγγραμμάτων της εκκλησιαστικής γραμματείας, καθώς και των αποφάσε-

ων των Οικουμενικών Συνόδων στον καθορισμό των δογμάτων, των κανόνων και της λατρευτικής πράξης της χριστιανικής πίστης. Περιγράφονται το συνοδικό σύστημα, ο τρόπος οργάνωσης και διοίκησης της Εκκλησίας, η ιδιότητα και τα αξιώματα των λειτουργών της και το διαχρονικό ιεραποστολικό της έργο.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν την επιστήμη της Θεολογίας και τους κλάδους της,
- Ερμηνεύουν βασικούς θεολογικούς όρους, σύμβολα και συμβολισμούς χρησιμοποιώντας τη βασική επιστημονική βιβλιογραφία,
- Εξηγούν τις πηγές της δογματικής και τη συμβολή τους στη διατύπωση της ορθής πίστης,
- Αναγνωρίζουν τα βιβλία της Καινής Διαθήκης καθώς και τα είδη των βιβλίων της Παλαιάς,
- Καταγράφουν τα είδη της εκκλησιαστικής γραμματείας και πώς αυτά συνέβαλαν στην έκφραση της θεολογίας της Εκκλησίας,
- Ερμηνεύουν τη συμβολή των Οικουμενικών Συνόδων στη διαμόρφωση της δογματικής και λατρευτικής παράδοσης της Εκκλησίας,
- Αναλύουν τον τρόπο οργάνωσης και διοίκησης της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας με βάση το συνοδικό σύστημα,
- Διακρίνουν τις ιδιότητες και τα αξιώματα των λειτουργών της,
- Εξετάζουν τις αποστολικές περιοδείες, το ιεραποστολικό έργο της Εκκλησίας και τον ρόλο τους στη διάδοση του χριστιανικού πολιτισμού,
- Χειρίζονται δόκιμη φρασεολογία για τη θεολογική ερμηνεία, αναζητώντας συνεχώς νέες πηγές εμπλουτισμού των γνώσεών τους,
- Παρουσιάζουν εξειδικευμένα προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων με βάση το θεολογικό υπόβαθρο των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Θεολογία / Αποκάλυψη / Δογματική / Παλαιά Διαθήκη / Καινή Διαθήκη / Πατερική θεολογία / Εκκλησιαστική γραμματεία / Οικουμενικές Σύνοδοι / Συνοδικό σύστημα / Λατρευτική πράξη / Ιεραποστολικό έργο / Ανθρωπολογία / Σωτηρία.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ: ΟΡΙΣΜΟΣ, ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ
2	ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ: ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ
3	Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ: ΥΠΑΡΞΗ ΚΑΙ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ
4	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ
5	Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ: ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΑ ΘΕΟΥ
6	ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ
7	Η ΘΕΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑ ΚΑΙ Η ΣΩΤΗΡΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ
8	Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Z.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ: ΟΡΙΣΜΟΣ, ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ

Η θεολογία ορίζεται ως η επιστημονική και συστηματική μελέτη του Θεού, της πίστης και της σχέσης του ανθρώπου με το θείο. Δεν αποτελεί απλώς έκφραση προσωπικής ευσέβειας, αλλά οργανωμένη προσπάθεια κατανόησης των αληθειών που αποκαλύπτονται μέσω της πίστης και της εκκλησιαστικής εμπειρίας. Η φύση της θεολογίας είναι τόσο θεωρητική όσο και πρακτική: εξετάζει δόγματα και διδασκαλίες, αλλά ταυτόχρονα καθοδηγεί τον τρόπο ζωής του πιστού. Η μέθοδος της θεολογίας στηρίζεται σε πηγές όπως η Αγία Γραφή και η Ιερά Παράδοση και αξιοποιεί τον λόγο και τη φιλοσοφία, ενώ παράλληλα δίνει έμφαση στη βιωματική εμπειρία της Εκκλησίας. Στόχος της δεν είναι η πλήρης κατανόηση του Θεού, ο οποίος παραμένει μυστήριο, αλλά η προσέγγιση της θείας αλήθειας με σεβασμό και ταπείνωση. Για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στον θρησκευτικό τουρισμό, η θεολογία αποτελεί βασικό υπόβαθρο, καθώς τους βοηθά να κατανοούν το θεολογικό περιεχόμενο μνημείων, τελετών και παραδόσεων, και να το παρουσιάζουν με ακρίβεια και ευαισθησία.

2.3.Z.2 | ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ: ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Η θεολογία αντλεί το περιεχόμενό της από δύο κύριες πηγές: την Αγία Γραφή και την Ιερά Παράδοση. Η Αγία Γραφή, αποτελούμενη από την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη, καταγράφει την ιστορία της σωτηρίας, τις αποκαλύψεις του Θεού και τη διδασκαλία του Χριστού και των Αποστόλων. Η Παράδοση περιλαμβάνει την ερμηνευτική συνέχεια της Εκκλησίας, όπως αυτή εκφράζεται στη διδασκαλία των Πατέρων, στις αποφάσεις των Οικουμενικών Συνόδων, στη λειτουργική ζωή και στη λατρευτική πρακτική. Οι δύο αυτές πηγές είναι αλληλένδετες: η Γραφή ερμηνεύεται μέσα από την Παράδοση και η Παράδοση επιβεβαιώνεται από τη Γραφή. Στην ορθόδοξη θεολογική παράδοση, ιδιαίτερη σημασία έχει η σύνδεση της διδασκαλίας με τη ζωή της Εκκλη-

σίας, ώστε η θεολογία να μην είναι θεωρητική γνώση, αλλά εμπειρία πίστης. Για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, η γνώση των πηγών της θεολογίας είναι απαραίτητη για την κατανόηση της γνησιότητας των δογμάτων και των λατρευτικών πρακτικών που συναντώνται σε ναούς, μοναστήρια και προσκυνηματικούς τόπους. Έτσι, μπορούν να παρουσιάζουν στους/στις επισκέπτες/-τριες το πνευματικό υπόβαθρο των μνημείων με αυθεντικότητα.

2.3.Z.3 | Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ: ΥΠΑΡΞΗ ΚΑΙ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ

Κεντρικό θέμα της θεολογίας αποτελεί η διδασκαλία περί του Θεού. Ο χριστιανισμός ομολογεί την ύπαρξη του ενός Θεού, δημιουργού και συντηρητή του κόσμου. Η ύπαρξη του Θεού έχει υποστηριχθεί μέσα από φιλοσοφικά επιχειρήματα (κοσμολογικά, τελεολογικά, οντολογικά) αλλά και μέσω της αποκάλυψης και της εμπειρίας της πίστης. Ο Θεός παρουσιάζεται ως υπερβατικός αλλά και παρών στον κόσμο, προσωπικός και σχεσιακός, με ιδιότητες όπως η αγάπη, η δικαιοσύνη, η σοφία και το έλεος. Η χριστιανική διδασκαλία κορυφώνεται στο μυστήριο της Αγίας Τριάδας, όπου ο ένας Θεός αποκαλύπτεται σε τρία πρόσωπα: τον Πατέρα, τον Υιό και το Άγιο Πνεύμα. Αυτή η τριαδική κατανόηση αναδεικνύει τη σημασία της σχέσης και της κοινωνίας ως θεμελιώδους διάστασης της θεότητας. Για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, η μελέτη των ιδιοτήτων του Θεού προσφέρει πλαίσιο κατανόησης της πίστης, των μνημείων και των τελετών που συναντούν στον θρησκευτικό τουρισμό, καθώς όλα αντλούν το περιεχόμενό τους από αυτήν τη θεολογική βάση.

2.3.Z.4 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Η διδασκαλία περί δημιουργίας καταλαμβάνει κεντρική θέση στη χριστιανική θεολογία. Η Αγία Γραφή, ιδιαίτερα στη Γένεση, παρουσιάζει τον Θεό ως δημιουργό «εκ του μηδενός», ο οποίος έφερε τον κόσμο στην ύπαρξη με τον λόγο Του. Η δημιουργία δεν είναι αποτέλεσμα τύχης ούτε αναγκαιότητας, αλλά πράξη ελεύθερης αγάπης. Ο κόσμος θεωρείται καλός, «καλός λίαν», και προορισμένος για κοινωνία με τον Δημιουργό. Η θεολογική ερμηνεία της δημιουργίας δεν περιορίζεται σε επιστημονικές εξηγήσεις για την προέλευση του σύμπαντος, αλλά εστιάζεται στο νόημα της ύπαρξης: ο άνθρωπος και η κτίση καλούνται να μετέχουν στη θεία χάρη. Η δημιουργία συνδέεται με την πρόνοια και τη σωτηρία, καθώς ο Θεός συνεχίζει να συντηρεί και να κατευθύνει τον κόσμο. Η κατανόηση αυτής της διδασκαλίας επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να ερμηνεύουν τα θρησκευτικά μνημεία που απεικονίζουν σκηνές δημιουργίας και να αναδεικνύουν τον θεολογικό τους πλούτο. Παράλληλα, ενισχύει την ευαισθησία τους απέναντι στη φύση και στην περιβαλλοντική διάσταση της θεολογίας.

2.3.Z.5 | Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ: ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΑ ΘΕΟΥ

Η χριστιανική ανθρωπολογία μελετά τη φύση και τον προορισμό του ανθρώπου μέσα από το πρίσμα της πίστης. Σύμφωνα με τη Γραφή, ο άνθρωπος δημιουργήθηκε «κατ’

εικόνα και καθ' ομοίωσιν» του Θεού. Η «εικόνα» αναφέρεται στα δώρα που δόθηκαν στον άνθρωπο, όπως ο λόγος, η ελευθερία και η δημιουργικότητα, ενώ η «ομοίωση» αφορά τον προορισμό να φθάσει στη θέωση, δηλαδή στη μετοχή στη ζωή του Θεού. Ο άνθρωπος παρουσιάζεται ως ενότητα σώματος και ψυχής, κτιστός αλλά με προοπτική αθανασίας. Η πτώση και η αμαρτία τραυμάτισαν την ανθρώπινη φύση, αλλά δεν κατέργησαν το κάλεσμα προς τη σωτηρία. Στο πλαίσιο αυτό, ο Χριστός ως νέος Αδάμ αποκαθιστά τον άνθρωπο και τον καλεί σε κοινωνία με τον Θεό. Για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, η κατανόηση της χριστιανικής ανθρωπολογίας είναι απαραίτητη, καθώς πολλά μνημεία, πολλές εικονογραφίες και πολλές λειτουργικές πράξεις αναπαριστούν την ανθρώπινη πορεία από την πτώση στη σωτηρία. Επίσης, συμβάλλει στην ανάπτυξη σεβασμού προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την κατανόηση του πνευματικού νοήματος που συνοδεύει τον θρησκευτικό τουρισμό.

2.3.Z.6 | ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Ένα από τα πιο δύσκολα θεολογικά ζητήματα είναι το πρόβλημα του κακού: πώς συμβιβάζεται η ύπαρξη του πανάγαθου και παντοδύναμου Θεού με την παρουσία του κακού και του πόνου στον κόσμο. Η χριστιανική θεολογία ερμηνεύει το κακό όχι ως θετική ουσία, αλλά ως έλλειψη του αγαθού που εισήλθε στον κόσμο μέσω της κατάχρησης της ελευθερίας του ανθρώπου. Ο Θεός έπλασε τον άνθρωπο ελεύθερο, ικανό να αγαπήσει, αλλά και να απομακρυνθεί από τον Δημιουργό. Η πτώση του Αδάμ και της Εύας εκφράζει αυτήν την τραγική χρήση της ελευθερίας, η οποία οδήγησε στην αμαρτία και στον πόνο. Ωστόσο, η ελευθερία παραμένει δώρο και προϋπόθεση της σωτηρίας. Μέσα από τον Χριστό, το κακό δεν εξαφανίζεται, αλλά υπερβαίνεται με την αγάπη, τη συγχώρηση και τη σταυρική θυσία. Η κατανόηση του προβλήματος του κακού ενισχύει την ευαισθησία των εκπαιδευόμενων απέναντι στον ανθρώπινο πόνο και τους βοηθά να προσεγγίζουν με σεβασμό τόπους που συνδέονται με μαρτύρια, διωγμούς ή θυσίες. Έτσι, ο θρησκευτικός τουρισμός αποκτά διάσταση μνήμης, ελπίδας και πνευματικής ενδυνάμωσης.

2.3.Z.7 | Η ΘΕΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑ ΚΑΙ Η ΣΩΤΗΡΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Η θεία πρόνοια αναφέρεται στη συνεχή μέριμνα του Θεού για τον κόσμο και τον άνθρωπο. Δεν πρόκειται μόνο για τη δημιουργία, αλλά και για τη διατήρηση, την καθοδήγηση και την τελική σωτηρία της κτίσης. Ο Θεός ενεργεί στην ιστορία όχι με τρόπο που καταργεί την ανθρώπινη ελευθερία, αλλά με τρόπο που συνεργεί με αυτήν για την επίτευξη του αγαθού. Η χριστιανική θεολογία βλέπει την πρόνοια σε γεγονότα της Παλαιάς και Καινής Διαθήκης, κορυφαία των οποίων είναι η ενανθρώπιση του Χριστού. Η σωτηριολογική προοπτική δείχνει ότι ο τελικός σκοπός της ιστορίας είναι η αποκατάσταση της κοινωνίας ανθρώπου και Θεού, η θέωση και η αιώνια ζωή. Για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, η κατανόηση της πρόνοιας και της σωτηριολογίας τους επιτρέπει να αντιλαμβάνονται ότι οι θρησκευτικοί τόποι δεν είναι απλώς ιστο-

ρικά μνημεία, αλλά μαρτυρίες πίστης σε έναν Θεό που συνοδεύει τον άνθρωπο στην πορεία του. Έτσι, ο θρησκευτικός τουρισμός γίνεται φορέας μηνυμάτων ελπίδας και πνευματικής ανανέωσης.

2.3.Ζ.8 | Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ

Η θεολογία δεν είναι αφηρημένη θεωρία, αλλά ζωντανή εμπειρία που διαπερνά τη ζωή της Εκκλησίας και του κάθε πιστού. Στη λατρεία, τα δόγματα εκφράζονται μέσα από ύμνους, εικόνες και τελετές, ώστε η πίστη να βιώνεται σε κοινότητα. Η θεολογία εμπνέει την ποιμαντική δράση, την κατήχηση, την ηθική ζωή και τη φιλανθρωπία. Για τον/την πιστό/-ή η θεολογία προσφέρει όχι μόνο γνώση, αλλά και κατεύθυνση για τον τρόπο ύπαρξης: σχέση με τον Θεό, αγάπη προς τον συνάνθρωπο, σεβασμό στη δημιουργία. Η Εκκλησία, ως «σώμα Χριστού», αποτελεί χώρο όπου η θεολογία γίνεται πράξη μέσα από τη λειτουργία και την κοινωνία των μελών της. Για τον θρησκευτικό τουρισμό αυτό σημαίνει ότι τα μνημεία και οι ιερές παραδόσεις πρέπει να παρουσιάζονται όχι ως μουσειακά εκθέματα, αλλά ως ζωντανές εκφράσεις πίστης που συνεχίζουν να εμπνέουν και να καθοδηγούν. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να γίνουν μεσολαβητές αυτής της εμπειρίας, μεταδίδοντας στους/στις επισκέπτες/-τριες τη βαθύτερη πνευματική διάσταση της θεολογίας.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Ιωάννης Δαμασκηνός. (2002). *Έκδοσις ακριβής της ορθοδόξου πίστεως*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πουρναρά.
2. Lossky, V. (2007). *Η μυστική θεολογία της Ανατολικής Εκκλησίας* (μτφρ. Στέλλα Κ. Πλευράκη). Θεσσαλονίκη: Ο Ευαγγελιστής Μάρκος.

Συμπληρωματικές

1. Florovsky, G. (1987). *Βιβλική και πατερική θεολογία*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πουρναρά.
2. Ware, K. (1998). *Η Ορθόδοξη Εκκλησία* (2η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Ακρίτας.

2.3.Η • ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ III

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στις διαδικασίες των χερσαίων, θαλάσσιων και αεροπορικών μεταφορών. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις οδικές μεταφορές, στις υπηρεσίες των τουριστικών λεωφορεί-

ων και στον τρόπο λειτουργίας τους, στη διαδικασία ενοικίασης αυτοκινήτων καθώς και στις σιδηροδρομικές μεταφορές. Περιγράφεται η συνεργασία του τουριστικού γραφείου με ακτοπλοϊκές εταιρείες και με εταιρείες ενοικίασης ιδιωτικών σκαφών, και αναλύεται η διαδικασία κράτησης ακτοπλοϊκών εισιτηρίων μέσω GDS. Εξετάζονται ο ρόλος των διεθνών αεροπορικών οργανισμών, η λειτουργία των αεροδρομίων και οι υπηρεσίες εξυπηρέτησης που παρέχονται σε αυτά. Περιγράφονται η δομή και η λειτουργία των αεροπορικών εταιρειών και δίνονται οι βασικές πληροφορίες για τα αεροσκάφη, καθώς και η ορολογία εξυπηρέτησης επιβατών/-ισών αεροδρομίου. Παρουσιάζονται τα αεροπορικά εισιτήρια και τα χαρακτηριστικά τους, τα κυριότερα Διεθνή Συστήματα Κρατήσεων (Global Distribution Systems-GDS) και οι βασικές λειτουργίες τους, και αναλύεται η διαδικασία κράτησης μέσω ενός GDS. Αναλύεται, τέλος, η τιμολόγηση ενός τουριστικού πακέτου, και εξετάζονται οι συμβατές με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις δραστηριότητες με στόχο τον εμπλουτισμό τους.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν τα είδη, τα χαρακτηριστικά και τις υπηρεσίες των τουριστικών λεωφορείων,
- Εξηγούν τον τρόπο λειτουργίας των τουριστικών λεωφορείων και τα υποχρεωτικά έντυπά τους,
- Προσδιορίζουν τη συνεργασία του τουριστικού γραφείου με τις ακτοπλοϊκές εταιρείες,
- Χρησιμοποιούν συστήματα κρατήσεων ακτοπλοϊκών εισιτηρίων ακολουθώντας την κατάλληλη διαδικασία,
- Αναγνωρίζουν τον ρόλο των διεθνών αεροπορικών οργανισμών,
- Περιγράφουν τις υπηρεσίες εξυπηρέτησης των αεροδρομίων,
- Εξηγούν τη δομή, τη λειτουργία και τις κατηγορίες των αεροπορικών εταιρειών,
- Χρησιμοποιούν την ορολογία εξυπηρέτησης των επιβατών/-ισών αεροδρομίου,
- Διακρίνουν τους βασικούς τύπους αεροσκαφών και τους κωδικούς των αεροδρομίων,
- Ορίζουν τα είδη των αεροπορικών ταξιδιών και τις κατηγορίες των αεροπορικών ναύλων,
- Διακρίνουν τα αεροπορικά εισιτήρια και τα χαρακτηριστικά τους,
- Χειρίζονται τις βασικές λειτουργίες των συστημάτων αεροπορικών κρατήσεων, παρουσιάζοντας αναλυτικά τη διαδικασία αεροπορικής κράτησης μέσω ενός GDS,
- Υπολογίζουν το κόστος ενός τουριστικού πακέτου,
- Τιμολογούν αναλυτικά τις εκδρομές που σχεδιάζουν, υπολογίζοντας το λογιστικό κόστος, τους οφειλόμενους φόρους και το κέρδος της επιχείρησης,

- Επιλέγουν συμβατές με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις δραστηριότητες για τον εμπλουτισμό του τουριστικού πακέτου.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Τουριστικά λεωφορεία / Ενοικίαση αυτοκινήτων / Σιδηροδρομικές μεταφορές / Ακτοπλοϊκά εισιτήρια / Διεθνείς αεροπορικοί οργανισμοί / Αεροδρόμια / Αεροπορικά εισιτήρια / Global Distribution Systems (GDS) / Τιμολόγηση τουριστικών πακέτων / Θρησκευτικός τουρισμός.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΟΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ
2	ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ
3	ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ: ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ
4	ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ ΚΑΙ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ
5	ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ
6	ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΑΚΕΤΩΝ
7	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Η.1 | ΟΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Η υποενότητα εστιάζεται στην παροχή βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων για τις χερσαίες μεταφορές στον τομέα του τουρισμού. Αρχικά, εξετάζονται τα διάφορα είδη τουριστικών λεωφορείων, τα χαρακτηριστικά τους και οι υπηρεσίες που προσφέρουν. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τα διαφορετικά μεγέθη και τύπους λεωφορείων, τις ανέσεις που προσφέρουν και τις διαφορές στις υπηρεσίες ανάλογα με τις ανάγκες των τουριστών. Επίσης, εξετάζεται η λειτουργία των τουριστικών λεωφορείων, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεωτικών εντύπων, όπως άδειες, ασφαλιστήρια και άλλα κανονιστικά έγγραφα που είναι απαραίτητα για την ασφαλή και νόμιμη λειτουργία τους. Η υποενότητα περιλαμβάνει επίσης τη διαδικασία ενοικίασης αυτοκινήτων, παρέχοντας γνώσεις για τα βήματα που απαιτούνται για την ενοικίαση ενός αυτοκινήτου, τα διαθέσιμα είδη οχημάτων, τις απαιτήσεις για τον οδηγό και τις συμβάσεις ενοικίασης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν δεξιότητες για να διαχειρίζονται τις ενοικιάσεις αυτοκινήτων και να εξυπηρετούν τους/τις πελάτες/-ισσές τους αποτελεσματικά. Τέλος, η υποενότητα καλύπτει τις βασικές αρχές και διαδικασίες

των σιδηροδρομικών μεταφορών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τους διάφορους τύπους τρένων, τις υπηρεσίες που προσφέρονται στους/στις επιβάτες/-ισσες και τη διαδικασία αγοράς εισιτηρίων. Κατανοούν τη λειτουργία του σιδηροδρομικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένων των προγραμματισμένων δρομολογίων, της διαχείρισης αποσκευών και των κανονισμών ασφαλείας. Με την ολοκλήρωση αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να περιγράψουν και να αναλύουν τη λειτουργία των τουριστικών λεωφορείων και των διαδικασιών ενοικίασης αυτοκινήτων, καθώς και να εξηγούν τις διαδικασίες και τις υπηρεσίες των σιδηροδρομικών μεταφορών, παρέχοντας μια ολοκληρωμένη κατανόηση των χερσαίων μεταφορών στον τουριστικό τομέα.

2.3.H.2 | ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Αρχικά, εξετάζεται η συνεργασία τουριστικών γραφείων με ακτοπλοϊκές εταιρείες. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς να δημιουργούν και να διαχειρίζονται συνεργασίες με ακτοπλοϊκές εταιρείες, διασφαλίζοντας την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση για τους/τις πελάτες/-ισσές τους. Κατανοούν τους όρους και τις προϋποθέσεις συνεργασίας, καθώς και τις διαδικασίες διαπραγμάτευσης για την επίτευξη ευνοϊκών συμφωνιών. Στη συνέχεια, η υποενότητα καλύπτει τη διαδικασία κράτησης ακτοπλοϊκών εισιτηρίων μέσω Παγκόσμιων Συστημάτων Διανομής-Global Distribution Systems (GDS). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιούν τα GDS για την αναζήτηση, επιλογή και κράτηση ακτοπλοϊκών εισιτηρίων, διασφαλίζοντας ακρίβεια και αποτελεσματικότητα στη διαδικασία. Κατανοούν τη σημασία της χρήσης προηγμένων τεχνολογικών εργαλείων για τη βελτιστοποίηση των υπηρεσιών τους και την ικανοποίηση των αναγκών των πελατών. Τέλος, εξετάζεται η συνεργασία με εταιρείες ενοικίασης ιδιωτικών σκαφών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τα διάφορα είδη ιδιωτικών σκαφών που μπορούν να ενοικιαστούν, τις προϋποθέσεις ενοικίασης και τις διαδικασίες κράτησης. Κατανοούν τις δυνατότητες που προσφέρει η ενοικίαση ιδιωτικών σκαφών για τον εμπλουτισμό τουριστικών πακέτων και την παροχή μοναδικών εμπειριών στους/στις πελάτες/-ισσες. Με την ολοκλήρωση της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να προσδιορίζουν και να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις συνεργασίες με ακτοπλοϊκές εταιρείες, εξασφαλίζοντας ομαλή και αποδοτική συνεργασία. Μπορούν να χρησιμοποιούν συστήματα κρατήσεων ακτοπλοϊκών εισιτηρίων με ακρίβεια και αποτελεσματικότητα. Επιπλέον, κατανοούν τις διαδικασίες ενοικίασης ιδιωτικών σκαφών και τις ενσωματώνουν στα τουριστικά πακέτα, προσφέροντας διαφοροποιημένες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες στους/τις πελάτες/-ισσές τους.

2.3.H.3 | ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ: ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ

Η υποενότητα προσφέρει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες μια εκτενή κατανόηση των βασικών στοιχείων που συνθέτουν τις αερομεταφορές. Στόχος είναι να εξοπλι-

στούν με τις απαραίτητες γνώσεις για τους διεθνείς αεροπορικούς οργανισμούς, τις υπηρεσίες εξυπηρέτησης αεροδρομίων και τη δομή και λειτουργία των αεροπορικών εταιρειών. Επικεντρώνεται στον ρόλο των διεθνών αεροπορικών οργανισμών, όπως η IATA-International Air Transport Association (Διεθνής Ένωση Αερομεταφορών) και ο ICAO-International Civil Aviation Organization (Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για την επίδραση αυτών των οργανισμών στη διαμόρφωση των κανονισμών και προτύπων που διασφαλίζουν την ασφάλεια και την αποδοτικότητα των αερομεταφορών σε παγκόσμιο επίπεδο. Η κατανόηση της λειτουργίας αυτών των οργανισμών είναι κρίσιμη για τη συνολική αντίληψη του τρόπου με τον οποίο οι αερομεταφορές ελέγχονται και λειτουργούν. Εξετάζει επίσης τις υπηρεσίες εξυπηρέτησης αεροδρομίων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τις ποικίλες υπηρεσίες που παρέχουν τα αεροδρόμια, όπως οι υπηρεσίες check-in, οι έλεγχοι ασφαλείας, η διαχείριση αποσκευών και οι διάφορες παροχές για τους/τις επιβάτες/-ισσες. Η γνώση αυτή βοηθά τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να κατανοήσουν τη σημασία της εξυπηρέτησης των επιβατών/-ισσών για την ομαλή λειτουργία και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στα αεροδρόμια. Τέλος, η υποενότητα εξετάζει τη δομή και τη λειτουργία των αεροπορικών εταιρειών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τις διάφορες κατηγορίες αεροπορικών εταιρειών, όπως οι εταιρείες χαμηλού κόστους και οι παραδοσιακές αεροπορικές εταιρείες, και κατανοούν τις λειτουργικές τους διαδικασίες, τη διοικητική τους δομή και τις στρατηγικές που χρησιμοποιούν για να παραμείνουν ανταγωνιστικές.

2.3.H.4 | ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ ΚΑΙ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ

Η υποενότητα αυτή επικεντρώνεται στην κατανόηση των διαφόρων τύπων αεροσκαφών, των κωδικών αεροδρομίων, των ειδών αεροπορικών ταξιδιών, των κατηγοριών αεροπορικών ναύλων και των χαρακτηριστικών των αεροπορικών εισιτηρίων. Αυτή η γνώση είναι ζωτικής σημασίας για την επαγγελματική κατάρτιση στον τομέα των αερομεταφορών. Αρχικά, η υποενότητα αναλύει τους βασικούς τύπους αεροσκαφών, συμπεριλαμβανομένων των χαρακτηριστικών και των διαφόρων χρήσεών τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τους κωδικούς αεροδρομίων, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την αναγνώριση και τον προγραμματισμό των πτήσεων. Η κατανόηση αυτών των κωδικών διευκολύνει τη διαχείριση των κρατήσεων και την επικοινωνία στον τομέα των αερομεταφορών. Στη συνέχεια, η υποενότητα εξετάζει τα είδη αεροπορικών ταξιδιών και τις κατηγορίες αεροπορικών ναύλων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τις διαφορές μεταξύ εσωτερικών και διεθνών πτήσεων, καθώς και για τα χαρακτηριστικά των απευθείας και συνδετικών πτήσεων. Επιπλέον, εξετάζονται οι διάφορες κατηγορίες αεροπορικών ναύλων, όπως οι ναύλοι οικονομικής, επαγγελματικής και πρώτης θέσης, καθώς και οι παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση των τιμών των εισιτηρίων. Τέλος, η υποενότητα αναλύει τα αεροπορικά εισιτήρια και τα χαρακτηριστικά τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τα

διάφορα είδη εισιτηρίων, όπως τα ηλεκτρονικά και τα έντυπα εισιτήρια, καθώς και για τα στοιχεία που περιλαμβάνονται σε ένα εισιτήριο, όπως ο κωδικός κράτησης, η διαδρομή, οι ώρες πτήσης και οι όροι χρήσης. Η κατανόηση των χαρακτηριστικών αυτών διευκολύνει την αποτελεσματική διαχείριση των κρατήσεων και την εξυπηρέτηση των επιβατών/-ισσών.

2.3.H.5 | ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

Η υποεπένδυση εστιάζεται στα Διεθνή Συστήματα Κρατήσεων (Global Distribution Systems-GDS), στις βασικές λειτουργίες τους και στη διαδικασία αεροπορικής κράτησης μέσω αυτών. Η κατανόηση αυτών των συστημάτων είναι κρίσιμη για την αποτελεσματική διαχείριση κρατήσεων και την παροχή υψηλού επιπέδου εξυπηρέτησης στους/στις επιβάτες/-ισσες. Αρχικά, η υποεπένδυση εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στα Διεθνή Συστήματα Κρατήσεων (GDS), τα οποία αποτελούν τις πλατφόρμες μέσω των οποίων διαχειρίζονται οι κρατήσεις αεροπορικών εισιτηρίων, ξενοδοχείων, ενοικιάσεων αυτοκινήτων και άλλων ταξιδιωτικών υπηρεσιών. Τα πιο γνωστά συστήματα περιλαμβάνουν το Amadeus, το Sabre και το Galileo. Η γνώση αυτών των συστημάτων είναι απαραίτητη για την κατανόηση του τρόπου λειτουργίας της τουριστικής βιομηχανίας σε διεθνές επίπεδο. Στη συνέχεια, η υποεπένδυση καλύπτει τις βασικές λειτουργίες των GDS, όπως η αναζήτηση διαθεσιμότητας, η διαχείριση κρατήσεων, η τιμολόγηση και η έκδοση εισιτηρίων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τις διαδικασίες εισαγωγής δεδομένων, τις εντολές για αναζητήσεις πτήσεων, την προβολή διαθέσιμων θέσεων και την πραγματοποίηση κρατήσεων. Αυτές οι λειτουργίες είναι κρίσιμες για την αποτελεσματική διαχείριση και την εξυπηρέτηση των πελατών. Τέλος, η υποεπένδυση αναλύει τη διαδικασία αεροπορικής κράτησης μέσω ενός GDS. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τα βήματα που περιλαμβάνουν την εισαγωγή των στοιχείων του/της επιβάτη/-ισσας, την επιλογή της πτήσης, την καταχώρηση των ειδικών αιτημάτων, την τιμολόγηση και την τελική επιβεβαίωση της κράτησης. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει τη χρήση κωδικών και εντολών που εξασφαλίζουν την ακρίβεια και την αποτελεσματικότητα της κράτησης.

2.3.H.6 | ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΑΚΕΤΩΝ

Η υποεπένδυση επικεντρώνεται στον υπολογισμό του κόστους των τουριστικών πακέτων και στην αναλυτική τιμολόγηση εκδρομών, λαμβάνοντας υπόψη το λογιστικό κόστος, τους φόρους και το κέρδος. Η σωστή τιμολόγηση είναι ουσιαστική για τη βιωσιμότητα και την κερδοφορία των τουριστικών επιχειρήσεων. Αρχικά, η υποεπένδυση εξετάζει τη διαδικασία υπολογισμού του κόστους ενός τουριστικού πακέτου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τα στοιχεία που συνθέτουν το κόστος ενός πακέτου, όπως οι δαπάνες μεταφοράς, διαμονής, διατροφής και οι διάφορες δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο πακέτο. Η ανάλυση αυτή βοηθά στην κατανόηση του συνολικού κόστους που σχετίζεται με τη δημιουργία και την προσφορά

ενός τουριστικού πακέτου. Στη συνέχεια, η υποενοότητα ασχολείται με την αναλυτική τιμολόγηση εκδρομών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς να προσδιορίζουν και να υπολογίζουν το λογιστικό κόστος, το οποίο περιλαμβάνει όλες τις δαπάνες που σχετίζονται με την παροχή των υπηρεσιών. Περιλαμβάνονται τόσο το άμεσο κόστος (π.χ. μεταφορές, διαμονή) και το έμμεσο κόστος (π.χ. μισθοί προσωπικού, λειτουργικά έξοδα), όσο και οι φόροι που επιβάλλονται στις τουριστικές υπηρεσίες και οι οποίοι πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την τιμολόγηση. Η κατανόηση των διαφόρων τύπων φόρων και του τρόπου υπολογισμού τους είναι κρίσιμη για τη σωστή και νόμιμη τιμολόγηση των τουριστικών πακέτων. Τέλος, η υποενοότητα αναλύει τον υπολογισμό του κέρδους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τις μεθόδους καθορισμού του επιθυμητού περιθωρίου κέρδους και με την ενσωμάτωσή του στην τελική τιμή του πακέτου. Αυτό προϋποθέτει στρατηγική στη διαμόρφωση των τιμών, ώστε να εξασφαλίζεται η ανταγωνιστικότητα και η κερδοφορία της επιχείρησης.

2.3.Η.7 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

Η παρούσα υποενοότητα στοχεύει στην κατανόηση και στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων και τουριστικών πακέτων που είναι συμβατά με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα του θρησκευτικού τουρισμού. Αυτή η ειδική κατηγορία τουρισμού έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που απαιτούν προσεκτικό σχεδιασμό και προσέγγιση. Αρχικά, η υποενοότητα εξετάζει τις δραστηριότητες που είναι συμβατές με τον θρησκευτικό τουρισμό και περιλαμβάνουν επισκέψεις σε θρησκευτικά μνημεία, εκκλησίες, μοναστήρια, τζαμιά, συναγωγές και άλλα ιερά μέρη. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τη συμμετοχή σε θρησκευτικές εκδηλώσεις, τελετές και φεστιβάλ, καθώς και για τις πνευματικές αναζητήσεις και τα προγράμματα που συνδυάζουν την πίστη με τον πολιτισμό. Στη συνέχεια, η υποενοότητα ασχολείται με τον εμπλουτισμό των τουριστικών πακέτων με προσκυνηματικές περιηγήσεις. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς να σχεδιάζουν και να ενσωματώνουν προσκυνηματικές διαδρομές που καλύπτουν σημαντικά θρησκευτικά σημεία ενδιαφέροντος. Ασχολούνται με τη δημιουργία ολοκληρωμένων προγραμμάτων που συνδυάζουν τη θρησκευτική εμπειρία με άλλες πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Ένα σημαντικό μέρος της υποενοότητας είναι η κατανόηση των αναγκών των θρησκευτικών τουριστών/-τριών, όπως η εξασφάλιση χώρων προσευχής, η παροχή ειδικών διατροφικών επιλογών και η διασφάλιση της συμμόρφωσης με θρησκευτικές πρακτικές και έθιμα. Αυτές οι γνώσεις είναι απαραίτητες για τη δημιουργία πακέτων που ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και τους/τις προσφέρουν μια ουσιαστική και ικανοποιητική εμπειρία. Με την ολοκλήρωση αυτής της υποενοότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να επιλέγουν και να σχεδιάζουν δραστηριότητες που είναι συμβατές με τον θρησκευτικό τουρισμό. Μπορούν, επίσης, να εμπλουτίζουν τα τουριστικά πακέτα με προσκυνηματικές περιηγήσεις, δημιουργώντας ολοκληρωμένες προτάσεις που συνδυάζουν την πνευματική και πολιτιστική εμπειρία.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Κατσώνη, Β. (2018). *Μεταφορές και τουρισμός*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
2. Γασπαρινάτος, Σ. & Μαζαράκη-Αλεξιάδη, Ε. (2003). *Οργάνωση τουριστικών πακέτων*. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.

Συμπληρωματικές

1. Κατσώνη, Β. Κ. (2011). *Διεθνή συστήματα κρατήσεων και τεχνολογία στον τουρισμό*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.
2. Παπαγεωργίου, Α. Ν. (2018). *Οργάνωση και λειτουργία τουριστικών γραφείων*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.

2.3.Θ • ΥΓΙΕΙΝΗ – ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες σε θέματα κανόνων υγιεινής και παροχής πρώτων βοηθειών, εκτιμώντας τη σημασία τους για το τουριστικό επάγγελμα. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη σημασία της ατομικής και της δημόσιας υγιεινής και στην ανάγκη τήρησης των κανόνων της για την εξασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών για τη διατήρηση της υγείας στους τομείς και στους χώρους που θα δραστηριοποιούνται. Περιγράφονται βασικά στοιχεία για το ανθρώπινο σώμα και τα κύρια συμπτώματα των ιατρικών προβλημάτων. Εξετάζονται τα έκτακτα περιστατικά που απαιτούν άμεση αντιμετώπιση και παρατηρούνται συνήθως σε τουρίστες/-τριες, καθώς και οι κατάλληλοι τρόποι αντίδρασης και παροχής πρώτης βοήθειας ανά περίπτωση. Παρουσιάζεται ο τρόπος που οργανώνεται το φαρμακευτικό και υγειονομικό υλικό που περιέχεται στο φαρμακείο πρώτων βοηθειών, καθώς και το τι χρησιμοποιείται και πώς στα διάφορα έκτακτα περιστατικά. Τέλος, αναφέρονται τα μέτρα πρόληψης και προφύλαξης που προτείνονται από την Ταξιδιωτική Ιατρική.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν τους βασικούς κανόνες ατομικής και δημόσιας υγιεινής,
- Αναφέρουν τα ζωτικά σημεία του ανθρώπινου σώματος,
- Εντοπίζουν τα κύρια συμπτώματα των ιατρικών προβλημάτων,

- Αξιολογούν τα κύρια συμπτώματα σε περιστατικά που παρατηρούνται συχνά σε τουρίστες/-τριες,
- Οργανώνουν το περιεχόμενο του φαρμακείου πρώτων βοηθειών με το κατάλληλο φαρμακευτικό και υγειονομικό υλικό,
- Χρησιμοποιούν το κουτί πρώτων βοηθειών επιλέγοντας την κατάλληλη αντιμετώπιση,
- Αντιδρούν με τον σωστό τρόπο σε επείγουσες καταστάσεις διατηρώντας τον αυτο-έλεγχό τους,
- Παρέχουν τις κατάλληλες ανά περίπτωση πρώτες βοήθειες,
- Προλαμβάνουν ατυχήματα και έκτακτα περιστατικά,
- Ενθαρρύνουν τη βελτίωση των συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας στους χώρους που δραστηριοποιούνται,
- Δημιουργούν σχέσεις εμπιστοσύνης και ασφάλειας με τους/τις πελάτες/-ισσές τους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Πρώτες Βοήθειες / Ζωτικά σημεία / Λιποθυμία / Έμφραγμα / Καρδιακή ανακοπή / Αλλεργικές αντιδράσεις / Διαστρέμματα / Εκτίμηση πάσχοντα / Οργάνωση φαρμακείου / Καρδιοαναπνευστική αναζωογόνηση / Υγιεινή.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (1), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΥΓΙΕΙΝΗ
2	ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ
3	ΖΩΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ
4	ΚΑΡΔΙΟΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΗ ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗ
5	ΛΙΠΟΘΥΜΙΑ, ΕΜΦΡΑΓΜΑ, ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΟ ΑΓΓΕΙΑΚΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ
6	ΠΝΙΓΜΟΣ ΚΑΙ ΠΝΙΓΜΟΝΗ
7	ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΕΣ ΚΑΚΩΣΕΙΣ ΟΣΤΩΝ ΚΑΙ ΑΡΘΡΩΣΕΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Θ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΥΓΙΕΙΝΗ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες και τους εισάγει στην κατανόηση της αναγκαιότητας της εφαρμογής των διατάξεων του υγειονομικού κώδικα. Επίσης, αποκτούν γνώσεις και δεξιότητες στις βασικές αρχές,

τις μεθόδους και τις έννοιες της υγιεινής, της ατομικής και δημόσιας υγείας, των λοιμωδών και των μη λοιμωδών νοσημάτων, ώστε να κατανοήσουν όλους εκείνους τους παράγοντες που επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την υγεία του πληθυσμού. Αναφέρονται διάφοροι τύποι επιδημιολογικών μελετών και ερευνών, τα χαρακτηριστικά και η δράση των διαφόρων μικροοργανισμών, καθώς και οι βλαπτικοί παράγοντες. Ειδικότερα, γίνεται αναφορά αφενός στη σύνδεση γνώσεων και δεξιοτήτων και αφετέρου στη σύνδεση της υγιεινής με τις ευρύτερες έννοιες της επιδημιολογίας και την προαγωγή της υγείας στο επαγγελματικό περιβάλλον. Περιγράφεται η επιδημιολογική διαχείριση κρίσεων, καθώς και η εικόνα διαφόρων επιδημιών, εστιάζοντας στις αρχές, τα μέτρα και τους κανόνες για την αποτελεσματική επιδημιολογική διαχείριση κρίσης.

Προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εμπεδώσουν την αξία της υγιεινής στον εργασιακό χώρο, προτείνεται η διδασκαλία μέσω εμπλουτισμένης εισήγησης και συζήτησης, εστιάζοντας στη μελέτη των εννοιών της υγείας και της εκτίμησης κινδύνου, των μέσων ατομικής προστασίας και των συνεπειών και της πρόληψης. Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες στο τουριστικό επάγγελμα θα είναι σε θέση να κατανοούν τη λήψη μέτρων ατομικής προστασίας και την πρόληψη λοιμωδών και μη λοιμωδών νοσημάτων. Κρίνεται απαραίτητο να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στα υγειονομικά πρωτόκολλα, στη συμβολή της υγιεινής στην πρόληψη ασθενειών, στις εκπαιδευτικές τεχνικές, στη σύνδεση των θεωρητικών γνώσεων με την πρακτική εφαρμογή, στην αξιοποίηση εποπτικών μέσων, στον καταγίγισμό ιδεών για την πολύπλευρη έννοια της υγιεινής και της επιδημιολογίας και στην προαγωγή της υγείας.

2.3.Θ.2 | ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ

Η δεύτερη υποεπένδυση εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες σε βασικές γνώσεις και έννοιες των πρώτων βοηθειών. Επικεντρώνεται θεωρητικά στις γνώσεις και δεξιότητες που αποκτούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες, ώστε να κατανοούν τη σπουδαιότητα των δεξιοτήτων για την παροχή των πρώτων βοηθειών. Ορίζονται οι βασικές έννοιες και αρχές των πρώτων βοηθειών και της επείγουσας κατάστασης, καθώς και το νομικό τους πλαίσιο. Αναδεικνύεται η σημασία της έγκαιρης αναγνώρισης της επείγουσας κατάστασης. Κωδικοποιούνται οι κανόνες ασφαλούς προσέγγισης. Επίσης, προβάλλονται πρωτοβουλίες παρέμβασης για την έγκαιρη αντιμετώπιση και την εκτίμηση της κατάστασης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εστιάζονται στην κατανόηση των κινδύνων και των ειδών τους, όπως η λιποθυμία, η ρινορραγία, η ηλεκτροπληξία, η καρδιακή ανακοπή, οι αλλεργίες, τα δήγματα (από έντομα, ερπετά), τα επείγοντα αναπνευστικά προβλήματα, όπως η δύσπνοια, η κρίση άσθματος, η πνιγμονή και η αναπνευστική δυσχέρεια η κρίση άσθματος, το έμφραγμα του μυοκαρδίου, η υπογλυκαιμία, το αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο, ο πνιγμός, τα κατάγματα, ο τραυματισμός, η έκθεση σε θερμοπληξία, η επιληψία, τα εγκαύματα και οι δηλητηριάσεις κ.ά. Επίσης, αναφέρεται η οργάνωση του φαρμακείου πρώτων βοηθειών και η χρήση του αυτόματου εξωτερι-

κού απινιδωτή σύμφωνα με τις οδηγίες της συσκευής και τα ισχύοντα πρωτόκολλα βασικής υποστήριξης της ζωής, για την έγκαιρη αντιμετώπιση επείγουσας κατάστασης.

Εργαστηριακά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στην προσομοίωση τεχνικών επείγουσας αντιμετώπισης, όπως η τεχνική Heimlich, και παρουσιάζονται οι κατευθυντήριες οδηγίες και η αλληλουχία ενεργειών για την εφαρμογή καρδιοαναπνευστικής αναζωογόνησης (ΚΑΡΠΑ) σε θύματα καρδιακής ανακοπής (ενήλικες, παιδιά και βρέφη), για την αντιμετώπιση καταστάσεων αιμορραγίας και καταπληξίας (shock), απώλειας συνείδησης, πνιγμού και πνιγμονής, ενώ εκπαιδεύονται και στις τεχνικές ακινητοποίησης των καταγμάτων. Επιπροσθέτως, γίνεται αναφορά στα είδη των επιδέσμων, στους νάρθηκες και στους αυτοσχέδιους νάρθηκες και στην εφαρμογή τους, στην αντιμετώπιση μυοσκελετικών κακώσεων και τραυματισμών από ατυχήματα. Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να εκτελέσουν σενάρια προσομοίωσης, αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα της πρόληψης και της επείγουσας αντιμετώπισης, ενώ παράλληλα εξηγούνται τα πεδία που αφορούν γενικές και βασικές αρχές πρώτων βοηθειών. Εκπαιδεύονται να εκτιμούν καταστάσεις απειλητικές για την υγεία του ατόμου. Η μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην κατανόηση των μέτρων πρόληψης και προφύλαξης που προτείνει η ταξιδιωτική ιατρική, καθώς και στην έγκαιρη και ασφαλή αντιμετώπιση επειγόντων περιστατικών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον σεβασμό της ατομικότητας της ανθρώπινης υπόστασης και στην αναγνώριση της ανάγκης άμεσης και ασφαλούς μεταφοράς σε κατάλληλη δομή υγείας. Με την ολοκλήρωση της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να συμμετάσχουν σε σενάρια προσομοίωσης, να αναγνωρίζουν τη σημασία της πρόληψης και της επείγουσας αντιμετώπισης και να εξηγούν τις γενικές και βασικές αρχές των πρώτων βοηθειών.

2.3.Θ.3 | ΖΩΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Στην τρίτη υποενότητα αναφέρεται και προσδιορίζεται η σημασία των ζωτικών σημείων στην εκτίμηση της κατάστασης υγείας του ατόμου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται τη σημασία των ζωτικών σημείων, τις φυσιολογικές τιμές καθώς και την έγκαιρη εκτίμηση και αξιολόγηση της επείγουσας κατάστασης για τον ανθρώπινο παράγοντα. Επίσης, επισημαίνεται η αναγκαιότητα της έγκαιρης πρωτοβουλίας και παρέμβασης σύμφωνα με τα πρωτόκολλα στην απόκλιση των φυσιολογικών τιμών των ζωτικών σημείων. Προσδιορίζονται οι φυσιολογικές τιμές των ζωτικών σημείων, εξηγούνται οι αποκλίσεις τιμών σύμφωνα με τα πρωτόκολλα καθώς και οι έκτακτοι λόγοι μέτρησης σε επείγουσες καταστάσεις. Προσδιορίζονται και αναλύονται οι έννοιες των ζωτικών σημείων: αρτηριακή πίεση, αναπνοές, θερμοκρασία, σφυγμός και κορεσμός οξυγόνου, καθώς και η σημαντική έγκαιρη αξιολόγησή τους. Επίσης, εξηγούνται οι παράγοντες κινδύνου που επηρεάζουν την αυχομείωση των τιμών των ζωτικών σημείων και λειτουργιών. Ορίζονται οι φυσιολογικές τιμές, ώστε να ερμηνεύεται η παθολογική κατάσταση. Ακολούθως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται να

ενεργούν στο επείγον περιστατικό, αναλύονται προβλήματα, περιγράφεται η έγκαιρη αντιμετώπιση, πραγματοποιείται εξάσκηση και, παράλληλα, εξηγούνται τα πεδία που αφορούν ιατρικές οδηγίες πρώτων βοηθειών. Κατόπιν, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να εκτελέσουν προσομοίωση σεναρίων, ορίζονται τεχνικές και δεξιότητες, εξασκούνται στη λήψη ζωτικών σημείων και εφαρμόζεται επίδειξη του υλικού στην προσέγγιση και την έγκαιρη αξιολόγηση ασθενούς. Στο τέλος της μαθησιακής υποεπόμενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές, στο τουριστικό επάγγελμα όπου θα δραστηριοποιούνται, με τη χρήση εξάσκησης και πρακτικής τους άσκησης, να ερμηνεύουν τη χρησιμοποιούμενη βασική ορολογία στο πεδίο των ζωτικών σημείων, να αναπτύξουν τις απαραίτητες δεξιότητες για την αφομοίωση των γνώσεων και δεξιοτήτων, εφαρμόζοντας και αξιοποιώντας τις γνώσεις τους.

2.3.Θ.4 | ΚΑΡΔΙΟΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΗ ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗ

Στην τέταρτη υποεπόμενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντιλαμβάνονται τις βασικές έννοιες και κατανοούν τη σημασία της ανατομίας και φυσιολογίας της καρδιάς και των πνευμόνων. Αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, μαθαίνουν τεχνικές ώστε να προβαίνουν έγκαιρα και αποτελεσματικά σε καταστάσεις απειλητικές για τη ζωή, όπως η αιφνίδια καρδιακή ανακοπή, με αποτέλεσμα τη διακοπή της καρδιακής παροχής αίματος στον οργανισμό, από ατυχήματα όπως η ηλεκτροπληξία, η πνιγμονή, η ασφυξία, οι φαρμακευτικές δηλητηριάσεις ή οι αλλεργικές αντιδράσεις. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται επείγουσες και απειλητικές καταστάσεις, αντιλαμβάνονται/-ες τον κίνδυνο της ανθρώπινης ζωής σε επείγον συμβάν. Εξηγούνται τα κριτήρια αναγνώρισης της καρδιακής ανακοπής, συνοψίζονται οι προδιαθεσικοί παράγοντες και οι συνέπειές της και αναλύεται η πρόληψη και η αντιμετώπισή της. Ανάλογα με την ηλικία του πάσχοντος ατόμου (ενήλικας, παιδί, βρέφος) και με βάση το επίπεδο ανταπόκρισης και την αναπνοή του, εφαρμόζονται τα κατάλληλα πρωτόκολλα βασικής υποστήριξης της ζωής. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρεμβαίνουν αποτελεσματικά και εφαρμόζουν το πρωτόκολλο της Βασικής Υποστήριξης της Ζωής (Basic Life Support, BLS) και την Καρδιοαναπνευστική Αναζωογόνηση (ΚΑΡΠΑ). Επιπλέον, εκπαιδεύονται στη διαχείριση του αεραγωγού, της αναπνοής, της κυκλοφορίας του αίματος και στον νευρολογικό έλεγχο. Γνωρίζουν τον μηχανισμό, τις τεχνικές και τα πρωτόκολλα, ενώ παρουσιάζεται και η αλυσίδα επιβίωσης, με έμφαση στην έγκαιρη αναγνώριση της απουσίας φυσιολογικής αναπνοής, την άμεση κλήση του ΕΚΑΒ, την άμεση έναρξη ΚΑΡΠΑ και, όπου είναι διαθέσιμος, τη χρήση Αυτόματου Εξωτερικού Απινιδωτή (ΑΕΑ). Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στην αξιολόγηση και ιεράρχηση των ενεργειών, ενώ οι εκπαιδευόμενοι/-ες τοποθετούν τον ασθενή σε θέση ασφαλείας/ανάληψης, εφαρμόζουν τεχνικές αντιμετώπισης και ακολουθούν την ανάλογη διαδικασία κατά περίπτωση. Στο εργαστήριο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τον αλγόριθμο της ΚΑΡΠΑ σε ειδικά εκπαιδευτικά προπλάσματα, εφαρμόζοντας θωρακικές συμπίεσεις και εμφυσήσεις και αξιοποιώντας τις βασικές αρχές υποστήριξης

ζωής, υποστήριξης της αναπνοής και κυκλοφορικής αναζωογόνησης. Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση, στο τουριστικό επάγγελμα όπου θα δραστηριοποιούνται, να εφαρμόζουν την Καρδιοαναπνευστική Αναζωογόνηση (ΚΑΡΠΑ), όπου επιβάλλεται να εκτελείται έγκαιρα, άμεσα και συγχρονισμένα, ώστε να ελαχιστοποιούνται οι βλάβες από την έλλειψη οξυγόνου στον εγκέφαλο, χωρίς διακοπή και στον τόπο του συμβάντος, καθώς και με αποτελεσματική άμεση παρέμβαση για τη μεταφορά ασθενών και τραυματιών.

2.3.Θ.5 | ΛΙΠΟΘΥΜΙΑ, ΕΜΦΡΑΓΜΑ, ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΟ ΑΓΓΕΙΑΚΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

Στην πέμπτη υποεπένδυση οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν βασικές γνώσεις για έκτακτα περιστατικά και απειλητικές για τη ζωή καταστάσεις διαφορετικής αιτιολογίας, καθώς και για τους τρόπους αντιμετώπισης και δράσης σε καταστάσεις με δυνητικά απειλητική έκβαση για τη ζωή. Ερμηνεύουν σχετικές έννοιες, όπως οξύ έμφραγμα του μυοκαρδίου, αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο (ΑΕΕ), λιποθυμία/συγκοπή, ορθοστατική υπόταση, υπογλυκαιμία, κώμα, επιληψία και στηθάγχη. Αναγνωρίζουν έγκαιρα συμπτώματα, όπως ναυτία, τάση για εμετό, ίλιγγο, θολή όραση κ.ά., και εφαρμόζουν τεχνικές για την αντιμετώπιση ενός λιποθυμικού επεισοδίου.

Επιπλέον, εξοικειώνονται με τις βασικές γνώσεις και τα αίτια εκδήλωσης του οξέος εμφράγματος του μυοκαρδίου και της στεφανιαίας νόσου, καθώς και με την εφαρμογή πρωτοκόλλων αντιμετώπισης αυτών των καταστάσεων, αξιοποιώντας εξειδικευμένες δεξιότητες και τεχνικές. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διακρίνουν τα χαρακτηριστικά και τις διαφορές της υπογλυκαιμίας και της υπεργλυκαιμίας ως μεταβολικών διαταραχών του σακχάρου στο αίμα και εφαρμόζουν τα αντίστοιχα πρωτόκολλα αντιμετώπισής τους.

Ειδικότερα, αναγνωρίζουν βασικά χαρακτηριστικά της επιληπτικής κρίσης και της κρίσης πανικού, λαμβάνουν μέτρα ασφάλειας, παρακολουθούν την κατάσταση του πάσχοντος ατόμου και ενεργοποιούν ιατρική βοήθεια όπου απαιτείται. Αναγνωρίζουν έγκαιρα τα συμπτώματα και εκτιμούν το αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο, αξιολογώντας την πιθανότητα ΑΕΕ με βάση τρεις ενδείξεις: πτώση προσώπου, δυσαρθρία και αδυναμία άνω άκρων, και εφαρμόζουν τις κατάλληλες τεχνικές αντιμετώπισής του.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω σεναρίων, εξασκούνται στην προσέγγιση του ασθενούς και αξιολογούν παθολογικές καταστάσεις απώλειας συνείδησης, όπως το κώμα, κατά τις οποίες ο/η ασθενής έχει υποστεί βαθιά απώλεια συνείδησης, με αποτέλεσμα να μην αντιδρά στα ερεθίσματα του περιβάλλοντος. Τέλος, ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να εφαρμόζουν ασφαλείς τεχνικές αντιμετώπισης επειγόντων περιστατικών. Παρουσιάζεται προσομοίωση με υποστηριζόμενη πρακτική εφαρμογή, ενώ επιδεικνύονται τρόποι προστασίας κατά τη μεταφορά ασθενών και τραυματιών σε δομή υγείας.

2.3.Θ.6 | ΠΝΙΓΜΟΣ ΚΑΙ ΠΝΙΓΜΟΝΗ

Στην έκτη υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αξιοποιούν βασικές γνώσεις ανατομίας και φυσιολογίας του αναπνευστικού συστήματος και να περιγράφουν τις διαφορές του πνιγμού και της πνιγμονής, δύο διαφορετικών απειλητικών καταστάσεων που μπορεί να οδηγήσουν σε απώλεια της ανθρώπινης ζωής και απαιτούν άμεση παροχή πρώτων βοηθειών. Ο πνιγμός ορίζεται ως η διαδικασία πρόκλησης αναπνευστικής δυσχέρειας από εμβύθιση ή καταβύθιση σε υγρό μέσο, με θανατηφόρο ή μη θανατηφόρο έκβαση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες περιγράφουν έννοιες όπως ο δευτεροπαθής πνιγμός, η υποθερμία και η υποξαιμία, και εξοικειώνονται με τις βασικές αρχές και τα μέτρα πρόληψης και προστασίας από τον πνιγμό, τόσο στο αλμυρό όσο και στο γλυκό νερό.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εφαρμόζουν ΚΑΡΠΑ, χρησιμοποιούν τεχνικές και αποκτούν δεξιότητες ώστε να αναγνωρίζουν τα αίτια που μπορεί να οδηγήσουν σε πνιγμό, να μεταφέρουν το θύμα σε ασφαλές περιβάλλον, να αναγνωρίζουν την υποθερμία, να εφαρμόζουν τεχνικές για τη διατήρηση της θερμότητας του σώματος του θύματος, να παρέχουν ψυχολογική υποστήριξη και, τέλος, να αναγνωρίζουν τη στάση HELP (Heat Escape Lessening Posture), η οποία αποσκοπεί στη μείωση της απώλειας θερμότητας και στον περιορισμό της επίδρασης της υποθερμίας, κατάστασης ικανής να επιφέρει απώλεια των αισθήσεων ή θάνατο.

Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τον όρο «πνιγμονή», που ορίζεται ως κατάσταση κατά την οποία η αναπνοή παρεμποδίζεται από απόφραξη των αεροφόρων οδών λόγω εισρόφησης ξένου σώματος ή τροφής, καθώς και από μειωμένο επίπεδο συνείδησης, σε ενήλικες, παιδιά και βρέφη. Η έλλειψη οξυγόνου μπορεί να προκαλέσει ωχρότητα, κυάνωση, απώλεια αισθήσεων, ακόμη και θάνατο.

Τέλος, ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να εφαρμόζουν εξειδικευμένους χειρισμούς, όπως ο χειρισμός Heimlich, σε περίπτωση σοβαρής απόφραξης αεραγωγού. Επίσης, είναι σε θέση να αναγνωρίζουν έγκαιρα μια αιφνίδια κατάρρευση και να επεμβαίνουν ώστε να διαχειρίζονται ορθά την αλυσίδα επιβίωσης στην καρδιοαναπνευστική αναζωογόνηση, σύμφωνα με τα ιατρικά πρωτόκολλα, μέχρι να αποβληθεί το ξένο σώμα, να αποκατασταθεί η αποτελεσματική αναπνοή ή, εφόσον το άτομο καταστεί μη ανταποκρινόμενο, να αρχίσει ΚΑΡΠΑ και να έχει ήδη κληθεί άμεσα βοήθεια.

2.3.Θ.7 | ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΕΣ ΚΑΚΩΣΕΙΣ ΟΣΤΩΝ ΚΑΙ ΑΡΘΡΩΣΕΩΝ

Στην έβδομη υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την αναγνώριση της ανατομίας και της φυσιολογίας του μυοσκελετικού συστήματος, καθώς και με βασικές έννοιες, όπως: διάστρεμμα, εξάρθρωμα, κάταγμα, κρανιοεγκεφαλική κάκωση, κακώσεις μαλακών μορίων, τραύματα και κακώσεις θώρακα, ώστε να κατανοούν τις ορθοπεδικές κακώσεις και πώς αυτές επηρεάζουν την ανθρώπινη ζωή. Ειδικότερα, αναγνωρίζουν τις βλάβες των αρθρώσεων και των οστών, ερμηνεύουν τη φυσιολογία

των κινήσεων του σώματος, αξιολογούν τις κακώσεις των μαλακών μορίων του σώματος, αναγνωρίζουν το εξάρθρημα, το κάταγμα και το διάστρεμμα και τις διαφορές μεταξύ τους, διακρίνουν τα κατάγματα πλευρών και τις κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις και αξιολογούν τα συμπτώματα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τεχνικές και δεξιότητες ώστε να αντιμετωπίζουν έγκαιρα τις παραπάνω κακώσεις, προσφέροντας πρώτες βοήθειες σε κάθε περίπτωση. Στη συνέχεια, αποσαφηνίζονται τα είδη καταγμάτων (ανοιχτά/κλειστά) και η βαρύτητα των τραυμάτων ανάλογα με την έκτασή τους, όπως εκχυμώσεις, εκδορές, θλαστικά τραύματα, νύσσοντα τραύματα, διαμπερή τραύματα, τραυματισμός με ακρωτηριασμό. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις πρώτες βοήθειες για την αντιμετώπιση των καταγμάτων κεφαλής, σπονδυλικής στήλης, άκρων και πλευρών, καθώς και των αρθρώσεων. Παράλληλα, συνοψίζεται το περιεχόμενο του φαρμακείου πρώτων βοηθειών. Εφαρμόζουν τις απαραίτητες τεχνικές ακινητοποίησης σε περιπτώσεις καταγμάτων, στη διαχείριση του/της πολυτραυματία και στην κατασκευή και εφαρμογή επιδέσμων/αυτοσχέδιων ναρθήκων σε περιπτώσεις ανεπάρκειας εξοπλισμού. Ολοκληρώνοντας τη μαθησιακή υποενοότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι σε θέση να αξιοποιούν τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες στο τουριστικό επάγγελμα και στους χώρους όπου θα δραστηριοποιούνται, να αναγνωρίζουν, σε κάθε περίπτωση, τους ασφαλείς τρόπους μεταφοράς ασθενών και τραυματιών για αποτελεσματική αντιμετώπιση και παρέμβαση σε δομή υγείας.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Σαχίνη, Α. & Πάνου, Μ. (2011). *Παθολογική και χειρουργική νοσηλευτική. Νοσηλευτικές διαδικασίες* (1ος τόμος). Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
2. Taylor, C., Lillis, C. & LeMone, P. (2006). *Θεμελιώδεις αρχές της νοσηλευτικής: η επιστήμη και η τέχνη της νοσηλευτικής φροντίδας* (τόμοι Ι-ΙΙΙ). Αθήνα: Εκδόσεις Π. Χ. Πασχαλίδη.
3. Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας. (2017). *Εγχειρίδιο πρώτων βοηθειών*. Ανακτήθηκε από: <https://www.ekab.gr/files/entypa/EKAB-protos-voithies.pdf>

Συμπληρωματικές

1. Ιορδάνου, Π. (2011). *Βασικές νοσηλευτικές δεξιότητες και παρεμβάσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Ταβιθά.
2. Ζυγά, Σ. (2010). *Εισαγωγή στη νοσηλευτική επιστήμη*. Αθήνα: ΒΗΤΑ Ιατρικές Εκδόσεις.

2.4 • ΕΞΑΜΗΝΟ Δ΄

2.4.A • ΑΓΓΛΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στην αγγλική γλώσσα και στην αγγλική τουριστική ορολογία, αναγνωρίζοντας τη σημασία τους για τον τουρισμό. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην εκμάθηση των αγγλικών ως βασικής γλώσσας του τουρισμού. Εξετάζονται οι αρχές της γραπτής και προφορικής επικοινωνίας καθώς και τα βασικά γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα της αγγλικής γλώσσας. Παρουσιάζονται η αγγλική τουριστική ορολογία και η ορολογία για τον ψηφιακό τουρισμό σε σχέση με τις επαγγελματικές δραστηριότητες της ειδικότητας. Τέλος, περιγράφεται η βασική ειδική ορολογία που απαιτείται για το αντικείμενο της ειδικότητας.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν τη σημασία της αγγλικής γλώσσας για τον τουρισμό,
- Περιγράφουν τις αρχές της γραπτής και προφορικής επικοινωνίας που χρησιμοποιεί η αγγλική γλώσσα,
- Εξηγούν βασικά γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα της αγγλικής γλώσσας,
- Ελέγχουν επαγγελματικά έγγραφα και συμφωνίες, αναγνωρίζοντας την ειδική ορολογία,
- Χρησιμοποιούν με άνεση την αγγλική τουριστική ορολογία στις επαγγελματικές τους δραστηριότητες γραπτώς και προφορικώς,
- Χειρίζονται την κατάλληλη ορολογία στον ψηφιακό τουρισμό,
- Χειρίζονται την κατάλληλη ειδική ορολογία που απαιτείται για την ειδικότητα,
- Διεκπεραιώνουν τουριστικές επιχειρησιακές επικοινωνίες, βελτιώνοντας τις δεξιότητές τους στην ομιλία, ακρόαση, ανάγνωση και γραφή,
- Αναπτύσσουν περιεχόμενο για ηλεκτρονικές πλατφόρμες σχετικές με τον τουρισμό, παρέχοντας πληροφορίες για τον πολιτισμό, τα αξιοθέατα και την ψυχαγωγία,
- Διαχειρίζονται αποτελεσματικά απαιτητικές καταστάσεις εξυπηρέτησης πελατών/-ισών,
- Δημιουργούν εξειδικευμένα προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων, χρησιμοποιώντας την κατάλληλη αγγλική ειδική ορολογία της ειδικότητας.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Accommodation facilities / Audio equipment / Bible / Church / Destination image / Divine Mysteries / Guided walking tour / Hand-held microphone / Holy Cross / Liturgical vestments / Monastery / Religious studies.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ
2	ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ
3	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ
4	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΚΑΛΩΣΟΡΙΣΜΑ ΣΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ
5	ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΞΕΝΑΓΗΣΕΩΝ
6	Η ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΠΑΤΗΤΙΚΗΣ ΞΕΝΑΓΗΣΗΣ

Κείμενο αναφοράς

2.4.A.1 | ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζει την αγγλική ορολογία της επιστήμης της θρησκειολογίας (religious studies) και δίνει μια γενική εικόνα της διεθνούς ορολογίας στο εν λόγω γνωστικό αντικείμενο, όπως αυτή αναπτύχθηκε μετά τα μέσα του 19ου αι. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν βασικές ορολογικές γνώσεις στα αγγλικά για τις βασικές αρχές και θέσεις, αναφορικά με το φαινόμενο της θρησκείας (religion), τις κατευθύνσεις της θρησκειολογίας και των επιμέρους κλάδων της ιστορίας των θρησκειών, της συγκριτικής (comparative) θρησκειολογίας και της φαινομενολογίας (phenomenology) της θρησκείας. Μελετούν επιστημονικά κείμενα στα αγγλικά για τη θρησκειολογία ως επιστήμη διαχρονικά, καθώς και για τη θρησκεία ως φαινόμενο του πολιτισμού από την αρχαιότητα έως σήμερα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να μελετήσουν αγγλικά κείμενα για την πολυσημία της θρησκείας μέσα στις τοπικές κοινωνίες και να κάνουν ανθρωπολογικές (anthropological), κοινωνιολογικές (sociological), πολιτικές και οικονομικές προσεγγίσεις (approaches). Γνωρίζουν την αγγλική ορολογία για τη σύγχρονη μορφή της θρησκειολογίας, τις τάσεις (trends) και τις προοπτικές (perspectives). Επίσης, γνωρίζουν ειδικές ορολογικές εκφράσεις και διαβάζουν αγγλικά κείμενα για την τελετουργία (ritual), την έννοια του ιερού (sacred) στις θρησκείες και τα θρησκευτικά κτίσματα, όπως εκκλησία (church), μοναστήρι (monastery), παρεκκλήσι (chapel), καθώς και τα ιερατικά αξιώματα, όπως αρχι-

επίσκοπος (archbishop), ηγούμενος (abbot), ιερέας (priest) και μοναχός (monk). Συνιστάται η μελέτη σύντομων κειμένων, όπως διαφημιστικά μηνύματα σε ιστοσελίδες και λεζάντες φωτογραφιών και τουριστικών φυλλαδίων. Πολύτιμη πηγή εκπαιδευτικού υλικού είναι οι δίγλωσσες (αγγλικά-ελληνικά) ιστοσελίδες μοναστηριών, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες βρίσκουν οπτικοποιημένη την αγγλική πληροφορία, η οποία συμβάλλει στην εμπέδωση της διδαχθείσας ύλης.

2.4.A.2 | ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Η μαθησιακή υποεπενότητα εστιάζεται στην αγγλική ορολογία για τη μελέτη κειμένων θρησκευτικού περιεχομένου, όπως οι Βίοι Αγίων (Saints' Lives), η περιγραφή των Θεϊων Μυστηρίων (Divine Mysteries) της Ορθόδοξης Εκκλησίας και ο συμβολισμός τους (symbolism), τα ευαγγελικά κείμενα (evangelical texts) από τη Βίβλο (Bible) και η αρχιτεκτονική ναών (temple architecture), με έμφαση στην Ορθόδοξη πίστη, λατρεία και ζωή (faith, worship, and life). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν οπτικοακουστικό υλικό με βασικούς θεολογικούς όρους στην αγγλική γλώσσα από το πεδίο των χριστιανικών και βυζαντινών ορθόδοξων σπουδών. Παράγουν συνοπτικό λόγο υπό μορφή περιλήψεων από αγγλικά κείμενα για τον βίο κορυφαίων Αγίων, όπως ο Άγιος Πέτρος (Saint Peter), ο Παύλος (Paul), η Ελένη (Helena). Συνιστάται η μελέτη στα αγγλικά του εκκλησιαστικού εορτολογίου, όπως Πάσχα (Pascha), Ύψωση Τιμίου Σταυρού (Elevation of the Holy Cross) και των Ιερών Μυστηρίων, όπως βάπτισμα (baptism), γάμος (marriage) και κηδεία (funeral). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν ευχέρεια στην ανάγνωση αγγλικών αποσπασμάτων από ιερά κείμενα, όπως το Σύμβολο της Πίστεως (The Creed), η Κυριακή Προσευχή (Lord's Prayer) και παραβολές από τη Βίβλο (biblical parables), ώστε να είναι σε θέση να τα περιγράφουν στα μέλη της ομάδας που συνοδεύουν. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες περιγράφουν την αρχιτεκτονική ορθόδοξων χριστιανικών ναών, το εσωτερικό (layout) του ναού, τα αντικείμενα που χρησιμοποιεί ο ιερέας στη λειτουργία (liturgical objects), όπως το δισκοπότηρο (chalice). Αναγνωρίζουν τα ιερά άμφια του κλήρου (liturgical vestments), τα χριστιανικά σύμβολα, όπως ο Τίμιος Σταυρός (Holy Cross), και τον συμβολισμό τους (symbolism). Συνιστάται η παρακολούθηση αποσπασμάτων θρησκευτικών λειτουργιών και η αφήγηση από τους/στις εκπαιδευόμενους/-ες στα αγγλικά της τελετουργίας και του εσωτερικού των ναών.

2.4.A.3 | Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

Η μαθησιακή υποεπενότητα αποτελεί εισαγωγή στην αγγλική γλώσσα για την περιγραφή του ρόλου του ειδικού στον θρησκευτικό τουρισμό και στις προσκυνηματικές περιηγήσεις. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τις τουριστικές δραστηριότητες που είναι προσανατολισμένες στη θρησκευτικότητα. Περιγράφουν στα αγγλικά τις οργανωμένες εκδρομές (package tour), όπου, ως ειδικοί του χώρου, επικεντρώνονται στην προσαρμογή των ταξιδιωτικών προγραμμάτων (adjust travel schedules), διατηρούν μια

ευχάριστη ατμόσφαιρα στην ομάδα και αντιμετωπίζουν προκλήσεις, όπως σφιχτά χρονοδιαγράμματα (tight schedules), κυκλοφοριακή συμφόρηση (traffic congestion) και συγκρούσεις (conflicts). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες περιγράφουν τον ρόλο τους στην ανάπτυξη και προώθηση των τουριστικών προορισμών με θρησκευτικό προσανατολισμό. Με τη χρήση της αγγλικής ορολογίας, συμβάλλουν στη δημιουργία θρησκευτικών τουριστικών εμπειριών (religious tourist experience), στην εδραίωση της φήμης των συγκεκριμένων τουριστικών προορισμών και στη συνεχή εκπαίδευση των επαγγελματιών στον τομέα αυτό. Ασκούνται στα αγγλικά, ώστε να είναι σημαντικοί/-ές μεσάζοντες/-τριες (intermediaries) στη μετάδοση μηνυμάτων και στη διαμόρφωση των εμπειριών των επισκεπτών, ιδίως σε πολυπολιτισμικές περιοχές (multicultural areas) και σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς μετά από συγκρούσεις (post-conflict heritage sites). Με τη χρήση της αγγλικής ορολογίας, λειτουργούν ως διαμεσολαβητές/-τριες (mediators) και αφηγητές/-τριες (narrators), παρέχοντας αντικειμενικές ερμηνείες των γεγονότων και ενισχύοντας την κατανόηση του θρησκευτικού περιβάλλοντος από τους/τις τουρίστες/-τριες. Ιδιαίτερα, απέναντι σε τουρίστες από άλλες χώρες με διαφορετική θρησκεία ή δόγμα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες προωθούν τους θρησκευτικούς προορισμούς, δημιουργούν μια καλή εικόνα του προορισμού και ενισχύουν την πρόθεση των τουριστών να επισκεφθούν ξανά τον προορισμό. Επίσης, ενεργούν ως πολιτισμικοί/-ές πρεσβευτές/-τριες (cultural ambassadors), εξασφαλίζοντας την ικανοποίηση των τουριστών και συμβάλλοντας στην προώθηση της εικόνας του προορισμού (destination image).

2.4.A.4 | ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΚΑΛΩΣΟΡΙΣΜΑ ΣΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

Η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στην ανάπτυξη της ικανότητας των εκπαιδευόμενων να χρησιμοποιούν την αγγλική γλώσσα για να παρουσιάζονται στην ομάδα των προσκυνητών/-τριών που συνοδεύουν και να την καλωσορίζουν. Αυτή η ικανότητα συμβάλλει στη δημιουργία μιας καλής πρώτης εντύπωσης, ώστε η ταξιδιωτική εμπειρία να μείνει στα μέλη της ομάδας αξέχαστη και να είναι απολαυστική. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν ότι έχουν μόνο μια ευκαιρία για να κάνουν μια καλή πρώτη εντύπωση (first impression) και η αξιοποίηση της αγγλικής γλώσσας είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη αυτού του σκοπού. Γνωρίζουν πώς να καλωσορίζουν (welcome) ένα μεγάλο εύρος ατόμων, με διαφορετική ηλικία και κοινωνικοπολιτισμικό υπόβαθρο (socio-cultural background). Καθώς ο/η ειδικός είναι η πρώτη επαφή για έναν/μία θρησκευτικό/-ή τουρίστα/-τρια από διαφορετική χώρα ή πόλη, η εμπιστοσύνη (trust) στο πρόσωπό του/της δίνει ένα αίσθημα ασφάλειας και σιγουριάς (sense of security). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς να είναι χρήσιμοι/-ες (helpful) και ευγενικοί/-ές (polite) σε διάφορες στιγμές, όπως στο λεωφορείο (bus), προσφέρονται να κουβαλήσουν αποσκευές (carry luggage), να τραβήξουν φωτογραφίες (take pictures), να δώσουν οδηγίες για μια καλή λήψη (instructions to get a great shot), ζητούν διευκρινίσεις (asking for clarifications) και απολογούνται όταν δεν είναι συνεπείς,

όπως εάν αργοπορήσουν (arrive late). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρουσιάζονται στα μέλη της ομάδας και σπάνε τον πάγο (break the ice), ξεκινώντας άμεσα τη συζήτηση (conversation) με τα μέλη της ομάδας. Εξασκούνται σε τεχνικές διαλόγου, ώστε η συζήτηση να είναι συνεχής (keep the conversation going) και να μαθαίνουν περισσότερα για τα μέλη της ομάδας. Επίσης, μπορούν να μιλήσουν για ιστορίες του παρελθόντος (stories of the past) και για ιστορικά γεγονότα (historic events).

2.4.A.5 | ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΞΕΝΑΓΗΣΕΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπενότητα εστιάζεται στην αγγλική ορολογία που χρησιμοποιείται για τον σχεδιασμό και την οργάνωση εκδρομών (planning and organizing trips). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τις διεθνείς πρακτικές για τη διαμόρφωση δημιουργικών και αποτελεσματικών τουριστικών εμπειριών μέσω λεπτομερών πλάνων που συνδυάζουν τη διαθέσιμη τεχνολογία και βασικά στοιχεία μιας ξενάγησης (guided tour). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν την αγγλική ορολογία για την ομάδα σχεδιασμού, την επιλογή των συνοδών, τα κείμενα που θα χρησιμοποιηθούν, την ενημερωτική προώθηση, τους χάρτες, την επιλογή των τοποθεσιών που θα επισκεφτούν (π.χ. guided walking tours), τη δοκιμαστική λειτουργία διαδικασιών και μέσων, την ενεργή συμμετοχή των μελών της ομάδας και το σχέδιο για τη διατήρηση της επικοινωνίας με το πέρας του ταξιδιού (follow-up). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν την ορολογία των γενικών αρχών του σχεδιασμού (planning) και της συνεργασίας με τα μέλη του ταξιδιωτικού γραφείου, μέσω του καταιγισμού ιδεών (brainstorming), και για τη διοικητική μέριμνα (logistics). Συζητούν στα αγγλικά τα κριτήρια επιλογής εξειδικευμένου προσωπικού (experts). Συντάσσουν στα αγγλικά το σενάριο που θα διαβάσουν στις περιηγήσεις (script), το προωθητικό υλικό (promotional material) και άλλο σχετικό υλικό για τα μέλη της ομάδας, όπως ένας τουριστικός χάρτης μετακίνησης (map). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να διαβάσουν τις οδηγίες χρήσης ηλεκτρονικού εξοπλισμού στα αγγλικά, όπως ένα μικρόφωνο χειρός (hand-held microphone) και ακουστικά (headphones). Ενθαρρύνουν τα μέλη της ομάδας να συμμετέχουν ενεργά στην ξενάγηση (active participation) και διανέμουν διαφημιστικό και προωθητικό υλικό με το πέρας της ξενάγησης για παρακολούθηση, αξιολόγηση και ενημέρωση για μελλοντικά γεγονότα (follow-up).

2.4.A.6 | Η ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΠΑΤΗΤΙΚΗΣ ΞΕΝΑΓΗΣΗΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπενότητα επικεντρώνεται στην αγγλική ορολογία της περιπατητικής ξενάγησης (walking tour), η οποία έχει σκοπό να αναδείξει τους πιο σημαντικούς θρησκευτικούς χώρους μιας περιοχής. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με τη χρήση της σωστής αγγλικής ορολογίας, εξιστορούν ιστορίες για την ανάπτυξη μιας κοινότητας (community growth), σημαντικά γεγονότα (seminal events) και σημαντικά πρόσωπα, η ιστορία των οποίων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με συγκεκριμένα κτήρια.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να δημιουργήσουν στην αγγλική γλώσσα φυλλάδια (pamphlets) που αποτελούνται από ένα εξώφυλλο (cover image), μια σύντομη εισαγωγή (brief introduction), εικόνες επιλεγμένων τοποθεσιών (selected sites), συνοδευόμενες από σύντομα κείμενα (cursory text), και έναν χάρτη (map). Δίνουν ιδιαίτερη σημασία στην αγγλική ορολογία αναφορικά με τον τρόπο που δίνουν οδηγίες κατεύθυνσης στα μέλη της ομάδας, όπως «στρίψτε αριστερά» (turn left) και «προχωρήστε ευθεία μέχρι να...» (go straight on till...). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες περιγράφουν στα αγγλικά τη φύση της ξενάγησης, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει ένα είδος εκκλησίας (church type), ένα ιστορικό θέμα (historic theme) ή γεγονός (event). Φτιάχνουν μια λίστα (inventory) με τα θρησκευτικά μνημεία της περιοχής που πρόκειται να επισκεφτούν και κάνουν μια επισκόπηση των σημαντικότερων πληροφοριών. Επιλέγουν την τοποθεσία και σχεδιάζουν τη διαδρομή της ξενάγησης (tour design). Φροντίζουν για τον σχεδιασμό, την παραγωγή και διανομή (design, production and distribution) ενός χάρτη στα μέλη της ομάδας. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν την αγγλική ορολογία που χρησιμοποιείται για τις προωθητικές ενέργειες σε διάφορους χώρους, όπως εκκλησία (church), μοναστήρι (monastery), παρεκκλήσια (chapels), ξενοδοχεία (hotels), καταλύματα (accommodation facilities), δημοτικές υπηρεσίες (municipal services) και σημεία εξυπηρέτησης (service points).

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Markantonaki-Faraza, M. (2017). *Glossary of theological terms: English-Greek Greek-English* (4η έκδοση). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κυριακίδη.
2. Espín, O. O. & Nickoloff, J. B. (επιμ.). (2007). *An introductory dictionary of theology and religious studies*. Collegeville, MN: Liturgical Press.

Συμπληρωματικές

1. Παπαδόπουλος, Γ. Σ. (επιμ.). (2020). *Αγγλοελληνικό γλωσσάρι βασικών όρων της βυζαντινής μουσικολογίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Fagottobooks.
2. Douglas, J. D. (1978). *The new international dictionary of the Christian church*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan.

2.4.B • ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΠΕΛΑΤΩΝ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες που σχετίζονται με την επικοινωνία και την εξυπηρέτηση πελατών/-ισμών και να εξοικειωθούν με τις κατάλληλες τεχνι-

κές και μεθόδους που εφαρμόζονται στον τουρισμό. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές έννοιες και αρχές της επικοινωνίας και της εξυπηρέτησης πελατών/-ισσών. Παρουσιάζονται ο ρόλος των δημοσίων σχέσεων και οι διαδικασίες διαμόρφωσης και διαχείρισης της εταιρικής εικόνας και εξετάζονται η σημασία της εσωτερικής επικοινωνίας σε μια επιχείρηση, καθώς και οι τρόποι εξατομικευμένης προσέγγισης των πελατών/-ισσών σύμφωνα με τις ανάγκες και τις προσδοκίες τους. Περιγράφονται οι τάσεις στον χώρο του τουρισμού και της ποιότητας της εξυπηρέτησης πελατών/-ισσών, οι τεχνικές κατανόησης της εμπειρίας του/της πελάτη/-ισσας και οι πρακτικές για τη βελτίωσή της. Επιπλέον, αναφέρονται τεχνικές και μέθοδοι προσωποποιημένης επικοινωνίας και εξυπηρέτησης πελατών/-ισσών πριν, κατά και μετά την παροχή των υπηρεσιών.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν τις βασικές έννοιες της επικοινωνίας και της εξυπηρέτησης πελατών/-ισσών,
- Αναφέρουν τις πρακτικές επικοινωνίας και πωλήσεων,
- Περιγράφουν τον ρόλο των δημοσίων σχέσεων στη σύγχρονη επιχείρηση και τα διάφορα μέσα τους,
- Διακρίνουν τη σημασία της επικοινωνίας και της ομαδικής συνεργασίας στο εργασιακό περιβάλλον,
- Αναλύουν τις διαδικασίες διαμόρφωσης και διαχείρισης της εταιρικής εικόνας,
- Αντιλαμβάνονται τις ανάγκες και τις προσδοκίες των πελατών/-ισσών, διακρίνοντας τους διάφορους τύπους,
- Χρησιμοποιούν τις μεθόδους καταγραφής των στοιχείων και των αιτημάτων των πελατών/-ισσών, απαντώντας κατάλληλα και προτείνοντας λύσεις στα τυχόν παράπονά τους,
- Δημιουργούν σχέσεις εμπιστοσύνης με τον/την πελάτη/-ισσα, διακρίνοντας τις ιδιαίτερες ανάγκες και προσδοκίες του/της με σκοπό την ικανοποίησή του/της,
- Εφαρμόζουν τεχνικές κατανόησης της εμπειρίας του/της πελάτη/-ισσας με σκοπό τη συνεχή βελτίωσή της,
- Προωθούν αποτελεσματικά τις εξατομικευμένες τουριστικές υπηρεσίες, επιλέγοντας πρακτικές προσωπικών πωλήσεων,
- Αφομοιώνουν τις κατάλληλες τεχνικές προσωπικής επικοινωνίας, πωλήσεων και εξυπηρέτησης πελατών/-ισσών στον τουρισμό, βελτιώνοντας συνεχώς την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχουν.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Επικοινωνία / Τεχνικές επικοινωνίας / Φιλοξενία / Τύποι πελατών/-ισμών / Εξυπηρέτηση πελατών/-ισμών / Υποδοχή πελατών/-ισμών / Διαχείριση παραπόνων / Τεχνικές διαχείρισης παραπόνων / Τεχνικές πωλήσεων.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (1), Εργαστήριο (1), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ/-ΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΑ/-ΤΡΙΑΣ
2	ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ/-ΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ
3	Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ
4	ΤΥΠΟΙ ΠΕΛΑΤΩΝ/-ΙΣΣΩΝ
5	ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΠΕΛΑΤΩΝ/-ΙΣΣΩΝ
6	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ
7	ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΦΗΜΗ

Κείμενο αναφοράς

2.4.B.1 | ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ/-ΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΑ/-ΤΡΙΑΣ

Στόχος της εν λόγω μαθησιακής υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοούν και να αναγνωρίζουν τις νέες τάσεις στον τουρισμό και τον χώρο της φιλοξενίας, να καταγράφουν τους παράγοντες που επηρεάζουν τις επιλογές των τουριστών/-τριών, να αναλύουν τα κύρια μέρη που εμπλέκονται στον τουριστικό κλάδο, εστιάζοντας κυρίως στους/στις παραγωγούς-διοργανωτές/-τριες ταξιδιών και στους/στις τουρίστες/-τριες. Η υποενότητα αυτή εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις σημαντικές τάσεις της τουριστικής κατανάλωσης τον 21ο αιώνα. Αρχικά, παρουσιάζονται τα κίνητρα έλξης τα οποία ωθούν τους/τις τουρίστες/-τριες σε συγκεκριμένα προϊόντα (μορφές και είδη τουρισμού) και προορισμούς. Στη συνέχεια, εντοπίζονται και αποκωδικοποιούνται οι προσδοκίες των τουριστών/-τριών και παρατίθενται οι βασικές τάσεις που διαμορφώνουν τη ζήτηση για τουριστικά προϊόντα στο μέλλον. Μετά την ανάλυση αυτή, περιγράφονται τα χαρακτηριστικά του/της παραδοσιακού/-ης τουρίστα/-τριας και του/της «νέου/-ας» τουρίστα/-τριας. Στο σημείο αυτό, είναι σημαντικό να αξιοποιηθεί ο διδακτικός χρόνος και να δοθεί η δυνατότητα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες κατά τη διάρκεια του εργαστηριακού μέρους της υποενότητας να εντοπίσουν τις διαφορές μεταξύ των δύο εννοιών (παραδοσιακού/-ης και «νέου/-ας» τουρίστα/-τριας). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες σε αυτή την υποενότητα αποκωδικοποιούν έννοιες όπως ευεξία, μοναδικότητα, περιβαλλοντική ευαισθησία, αυθεντικότητα. Τέ-

λος, συζητούνται οι αντιλήψεις περί πολυτέλειας και επαναπροσδιορίζεται η έννοιά της, καθώς ο/η «νέος/-α» τουρίστας/-τρια προσεγγίζει την πολυτέλεια με την έννοια της αυτοεκπλήρωσης, της εμπειρίας και του «ευ ζην» και αναζητά εμπειρίες που συνδυάζουν την αναψυχή με την πολιτιστική μάθηση, την αειφορία και την αυθεντικότητα.

2.4.B.2 | ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ/-ΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Η επικράτηση των νέων τάσεων στην κατανάλωση υπηρεσιών τουρισμού και φιλοξενίας που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη υποενότητα απαιτεί νέες δεξιότητες από τους εργαζόμενους στον χώρο του τουρισμού. Έτσι, ο σκοπός αυτής της υποενότητας είναι να διδάξει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες ποιες είναι οι απαραίτητες δεξιότητες (soft skills) που πρέπει να διαθέτουν οι σύγχρονοι/-ες επαγγελματίες, προκειμένου να προσαρμοστούν στις νέες τάσεις. Στο σημείο αυτό, είναι σημαντικό να αξιοποιηθεί ο διδακτικός χρόνος και να δοθεί η δυνατότητα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να εντοπίσουν τις διαφορές μεταξύ του/της παραδοσιακού/-ης και του/της σύγχρονου/-ης επαγγελματία στον χώρο του τουρισμού σε συνδυασμό με τις απαιτήσεις του/της σύγχρονου/-ης τουρίστα/-τριας. Πρέπει να γίνει αντιληπτό από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες ότι τα καθήκοντα του/της σύγχρονου/-ης επαγγελματία είναι πολύ παρόμοια με αυτά του/της παραδοσιακού/-ης επαγγελματία. Ωστόσο, λόγω της φύσης της αναπτυσσόμενης επιχειρηματικής δραστηριότητας, ο/η σύγχρονος/-η επαγγελματίας πρέπει να διαθέτει ένα νέο ευρύ φάσμα δεξιοτήτων και ικανοτήτων, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις αλλαγές και προκλήσεις που χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη τουριστική βιομηχανία σε σύγκριση με το παρελθόν. Για τον λόγο αυτόν, στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα δίδεται έμφαση στην καλλιέργεια δεξιοτήτων (soft skills) όπως ο σεβασμός στις ομαδικές αρχές εργασίας, οι επικοινωνιακές ικανότητες, η ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, η υπευθυνότητα, η ευγένεια και η φιλική συμπεριφορά, το εργασιακό ήθος, η ικανότητα εφαρμογής τεχνικών που μπορούν να βελτιώσουν τις πωλήσεις και να ενισχύσουν την ικανοποίηση των πελατών, η διαχείριση παραπόνων και συγκρούσεων, η ικανότητα διαχείρισης του στρες, η ικανότητα ιεράρχησης εργασιών και οργάνωσης του χρόνου, η ενσυναίσθηση κ.ά.

2.4.B.3 | Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Σκοπός της συγκεκριμένης υποενότητας είναι να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές έννοιες της επικοινωνίας στον χώρο του τουρισμού και της φιλοξενίας, προκειμένου να καταστούν ικανοί/-ές να αξιοποιήσουν τις γνώσεις αυτές στο μελλοντικό εργασιακό τους περιβάλλον. Αρχικά, ο/η εκπαιδευτής/-τρια αναλύει την έννοια της επικοινωνίας, περιγράφει τις φάσεις της επικοινωνιακής διαδικασίας, κατηγοριοποιεί τα είδη επικοινωνίας και προβάλλει τη σπουδαιότητα της επικοινωνίας στη δημιουργία θετικού κλίματος προσέγγισης κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τις κατάλληλες μεθόδους και τεχνικές επικοινωνίας, αλλά και τα εμπόδια στην αποτελεσματική

επικοινωνία και να προτείνουν τρόπους αντιμετώπισής τους, ώστε να επικοινωνούν αποτελεσματικά με τους/τις πελάτες/-ισσες αλλά και το προσωπικό της επιχείρησης. Σε κάθε περίπτωση, στόχος είναι να διασφαλιστεί η αρμονική και ποιοτική εμπειρία των πελατών/-ισσών και η αρμονική συνεργασία μεταξύ των μελών-στελεχών της επιχείρησης. Στο εργαστηριακό μέρος αυτής της υποεπενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ασκούνται σε πρακτικές καταστάσεις και εξοικειώνονται να επικοινωνούν κατάλληλα τόσο με τους/τις πελάτες/-ισσες όσο και με το υπόλοιπο στελεχιακό δυναμικό της επιχείρησης. Επίσης, εξοικειώνονται με τη σύνταξη βιογραφικού σημειώματος (CV) και συνοδευτικής επιστολής (motivation letter), τα οποία αποτελούν και το πρωταρχικό στάδιο επικοινωνίας του/της επαγγελματία με την επιχείρηση. Σκοπός είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να διευρύνουν τους ορίζοντές τους ως προς την εύρεση εργασίας. Τέλος, μέσω παιχνιδιών ρόλων, προετοιμάζονται για ενδεχόμενη συνέντευξή τους.

2.4.B.4 | ΤΥΠΟΙ ΠΕΛΑΤΩΝ/-ΙΣΣΩΝ

Σκοπός αυτής της μαθησιακής υποεπενότητας είναι να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές έννοιες, κατηγορίες και τύπους πελατών/-ισσών στον τομέα του τουρισμού και της φιλοξενίας. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια αρχικά ονομάζει, διακρίνει και κατηγοριοποιεί τους/τις πελάτες/-ισσες χρησιμοποιώντας διάφορα κριτήρια, όπως το επάγγελμα, το εισόδημα, το φύλο, το θρήσκευμα, η εθνικότητα, η ηλικία, το επίπεδο μόρφωσης και η συχνότητα χρήσης των προϊόντων ή υπηρεσιών. Στη συνέχεια, παρουσιάζει κατηγορίες πελατών/-ισσών όπως η γενιά Y, οι baby boomers και η γενιά Z, εξηγώντας τα χαρακτηριστικά, τις προτιμήσεις και τις ταξιδιωτικές συμπεριφορές τους. Αυτό επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να κατανοούν τις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε γενιάς και να διαμορφώνουν το κατάλληλο μίγμα επικοινωνίας για την ικανοποίηση αυτών των αναγκών. Στο εργαστηριακό μέρος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες, καθεμία από τις οποίες εστιάζεται σε μια από τις γενιές: Y, Millennials, baby boomers και Z. Κάθε ομάδα πραγματοποιεί έρευνα για την επιλεγμένη γενιά, αναλύοντας τις προτιμήσεις της σε τουριστικούς προορισμούς, τύπους καταλυμάτων, δραστηριότητες και χρήση τεχνολογίας. Στη συνέχεια, δημιουργεί μια παρουσίαση που περιλαμβάνει τα βασικά χαρακτηριστικά, τις προτιμήσεις και προτάσεις για στρατηγικές μάρκετινγκ και επικοινωνίας, βασισμένη στα ευρήματα της έρευνάς της. Ακολουθεί συζήτηση στην τάξη, όπου οι ομάδες αξιολογούν τις στρατηγικές των άλλων και συζητούν τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες κάθε γενιάς. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια παρέχει ανατροφοδότηση και υπογραμμίζει τα κρίσιμα σημεία για τη διαχείριση των διαφορετικών τύπων πελατών/-ισσών.

2.4.B.5 | ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΠΕΛΑΤΩΝ/-ΙΣΣΩΝ

Σκοπός της συγκεκριμένης υποεπενότητας είναι η οικοδόμηση αυτοπεποίθησης και η ανάπτυξη των δεξιοτήτων που απαιτούνται από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για την παροχή αποτελεσματικής εξυπηρέτησης σε ένα πλαίσιο ποικίλων περιστάσεων

στο επαγγελματικό πεδίο ενασχόλησής τους. Οι επικοινωνιακές δεξιότητες αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο στον τομέα του τουρισμού, όπως ήδη αναλύθηκε στην υποενότητα «Η έννοια της επικοινωνίας στον τουρισμό». Έχοντας αποκτήσει κατάλληλες επικοινωνιακές δεξιότητες, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί/-ές να εξυπηρετούν αποτελεσματικά τους/τις πελάτες/-ισσες στον χώρο του τουρισμού και της φιλοξενίας. Στο εργαστηριακό μέρος της υποενότητας αυτής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται και αναπτύσσουν ικανότητες, ώστε να προσφέρουν εξαιρετικές υπηρεσίες εξυπηρέτησης, οι οποίες περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη διαχείριση κρατήσεων και την έκδοση αεροπορικών/ακτοπλοϊκών εισιτηρίων, τη διαχείριση κρατήσεων δωματίων σε ξενοδοχεία και καταλύματα, τη σωστή υποδοχή πελατών/-ισσών, την παροχή πληροφοριών τηλεφωνικά ή μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας στους/στις ενδιαφερόμενους/-ες πελάτες/-ισσες, αναφορικά με τα τοπικά αξιοθέατα, τις διαθέσιμες τουριστικές υποδομές, τις διάφορες δραστηριότητες και εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται σε κάθε περιοχή, τον σχεδιασμό και τη συνολική διαχείριση διαφόρων ειδών τουριστικών πακέτων. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τις τεχνικές πωλήσεων και εφαρμόζουν τεχνικές για την αποτελεσματική διαχείριση των αντιρρήσεων των πελατών. Ανάμεσα στα θέματα στα οποία εστιάζεται η εν λόγω υποενότητα περιλαμβάνονται και οι κανόνες ορθής συμπεριφοράς, το ευρέως γνωστό ως *savoir vivre*, προς τους/τις πελάτες/-ισσες. Ολοκληρώνοντας αυτή την υποενότητα, κρίνεται σημαντικό οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξερευνήσουν την κουλτούρα και τον πολιτισμό των λαών, προκειμένου να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους στον τομέα της εξυπηρέτησης και να ενισχύσουν τις επαγγελματικές τους επιδόσεις στον τομέα του τουρισμού και της φιλοξενίας.

2.4.B.6 | ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ

Η εν λόγω υποενότητα έχει, αρχικά, ως στόχο να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες δεξιότητες και να μνηθούν σε τεχνικές και μεθόδους που συμβάλλουν στην αποτελεσματική διαχείριση των παραπόνων στον χώρο του τουρισμού και της φιλοξενίας. Αρχικά, ο/η εκπαιδευτής/-τρια αναλύει την έννοια των παραπόνων, τι σημαίνει κακή διαχείριση παραπόνων και ποιες είναι οι αρνητικές συνέπειες για την επιχείρηση. Στη συνέχεια, παρουσιάζει τα πιο κοινά παράπονα στον τουριστικό τομέα, όπως θέματα σχετικά με την ποιότητα των υπηρεσιών, την καθαριότητα, την ακρίβεια των πληροφοριών και τη συμπεριφορά του προσωπικού, και επισημαίνει πώς η κατανόηση των αιτιών των παραπόνων μπορεί να βοηθήσει στη λήψη προληπτικών μέτρων. Ακολούθως, αναλύει τις βασικές τεχνικές διαχείρισης παραπόνων, ξεκινώντας από την άμεση ανταπόκριση και την ενσυναίσθηση. Δίνει έμφαση στη σημασία της ενεργητικής ακρόασης και της άμεσης επικοινωνίας με τους/τις πελάτες/-ισσες που έχουν παράπονα και παρουσιάζει τις διαδικασίες και τα πρωτόκολλα που πρέπει να ακολουθούνται για την αποτελεσματική διαχείριση παραπόνων. Εξηγεί τη σημασία της καταγραφής και ανάλυσης των παραπόνων, καθώς και τη χρήση

συστημάτων διαχείρισης παραπόνων για την παρακολούθηση και επίλυση προβλημάτων. Αναφέρει παραδείγματα επιτυχημένων διαδικασιών που έχουν υιοθετήσει γνωστές τουριστικές επιχειρήσεις. Στο εργαστηριακό μέρος, προτείνεται να αξιοποιηθούν εκπαιδευτικές τεχνικές, όπως το παιχνίδι ρόλων (role-playing), προκειμένου το μαθησιακό αντικείμενο να γίνει αντιληπτό και να συνδεθεί με άμεσο τρόπο με το εργασιακό πεδίο ενασχόλησης των εκπαιδευομένων. Επίσης, μέσα από εργαστηριακές ασκήσεις και case studies, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία της διαχείρισης παραπόνων και αποκτούν τις δεξιότητες να απαντούν αποτελεσματικά, ενισχύοντας την εταιρική φήμη και διευρύνοντας την πελατεία τους.

2.4.B.7 | ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΦΗΜΗ

Η τελευταία υποενότητα εξετάζει τον ρόλο και τις στρατηγικές των δημοσίων σχέσεων στην ενίσχυση της εταιρικής φήμης μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού και στην αποτελεσματική επικοινωνία με το κοινό, ειδικά στον τομέα του τουρισμού. Αρχικά, ο/η εκπαιδευτής/-τρια αναλύει τις βασικές έννοιες και τον ρόλο των δημοσίων σχέσεων στις τουριστικές επιχειρήσεις και τους οργανισμούς. Στη συνέχεια, εξηγεί την ιστορική εξέλιξη των δημοσίων σχέσεων και παρουσιάζει βασικές θεωρίες και μοντέλα που εφαρμόζονται στον τουριστικό τομέα. Ακολουθώντας, αναφέρει τις στρατηγικές επικοινωνίας που χρησιμοποιούνται στις δημόσιες σχέσεις τουριστικών επιχειρήσεων και αναλύει πώς διαμορφώνονται τα μηνύματα για να φτάνουν αποτελεσματικά στο κοινό. Περαιτέρω, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εξετάζει τους παράγοντες που επηρεάζουν την εταιρική φήμη και την εικόνα τουριστικών επιχειρήσεων, επισημαίνει τη σημασία της εταιρικής φήμης για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων αυτών και παρουσιάζει στρατηγικές για την ενίσχυσή της. Επιπρόσθετα, εξηγεί τις τεχνικές για την αποτελεσματική δημιουργία και διατήρηση σχέσεων με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (ΜΜΕ) στον τουριστικό τομέα, αναλύει τον ρόλο του/της εκπροσώπου τύπου (spokesperson) και προβάλλει πρακτικές για τη συνεργασία με τα ΜΜΕ. Τέλος, ο/η εκπαιδευτής/-τρια παραθέτει τα σύγχρονα εργαλεία και τις τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται στις δημόσιες σχέσεις τουριστικών επιχειρήσεων. Ειδικότερα, εξηγεί τη χρήση των κοινωνικών δικτύων, των blogs, των δελτίων τύπου και άλλων ψηφιακών εργαλείων για την προώθηση μηνυμάτων. Για την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων, κατά τη διάρκεια του εργαστηριακού μέρους, συνιστάται να εξοικειωθούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες με τη συγγραφή δελτίων τύπου, ανακοινώσεων, αλλά και με την προετοιμασία και διοργάνωση συνεντεύξεων με την ιδιότητα του/της εκπροσώπου τύπου. Η συγκεκριμένη υποενότητα συνδέεται με τη μαθησιακή ενότητα «Τουριστικό μάρκετινγκ».

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Πρωτοπαπαδάκης, Ι. (2021). *Εξυπηρέτηση πελατών σε φιλοξενία & εστίαση: τα μυστικά για να προσφέρετε υπηρεσίες 5 αστερών στους πελάτες σας*. Αθήνα: Εκδόσεις Rosili.
2. Πρωτοπαπαδάκης, Ι. (2008). *Παράπονα πελατών: μπελάς ή ευκαιρία;* Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

Συμπληρωματικές

1. Fyall, A., Legohérel, P., Frochot, I. & Wang, Y. (2021). *Μάρκετινγκ τουρισμού και φιλοξενίας. Συνεργασία, τεχνολογία και εμπειρίες* (μτφρ. Ε. Βλάχου). Αθήνα: Εκδόσεις Rosili.
2. Δουλκέρη, Τ. (επιμ.). (2022). *Τουριστική επικοινωνία στην Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

2.4.Γ • ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στον τομέα της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας και να μπορούν να αναγνωρίζουν τις δυνατότητες καινοτόμων επιχειρηματικών δράσεων στο περιβάλλον του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην έννοια της επιχείρησης, της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας. Παρουσιάζονται οι βασικές αρχές λειτουργίας και ανάπτυξης μιας επιχείρησης στο πλαίσιο του σύγχρονου ανταγωνισμού και εξετάζονται η σημασία του επιχειρηματικού προγραμματισμού και του στρατηγικού σχεδιασμού της. Περιγράφονται η έννοια και ο ρόλος του επιχειρηματικού σχεδίου και αναλύονται τα βασικά στάδια για την κατάρτισή του. Εξετάζονται οι δυνατότητες και οι προοπτικές για την εφαρμογή καινοτομίας σε επιχειρηματικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις, καθώς και οι ευκαιρίες συνεργειών και χρηματοδότησης.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:

- Περιγράφουν την έννοια της επιχείρησης και τα βασικά χαρακτηριστικά της,

- Αναγνωρίζουν τις έννοιες της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας και τη μεταξύ τους σχέση,
- Αναφέρουν τα είδη των επιχειρήσεων και τις διαφορετικές λειτουργίες τους,
- Εποπτεύουν τη λειτουργία και την οργάνωση μιας επιχείρησης σε όλες τις μορφές της,
- Αξιολογούν τα στάδια του επιχειρηματικού σχεδίου, προτείνοντας συνεχείς βελτιώσεις,
- Προβλέπουν τις φάσεις του επιχειρηματικού κύκλου για την επιχειρηματική τους δράση,
- Προσδιορίζουν τους βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους μιας επιχείρησης με βάση την ανάλυση της κατάστασής της,
- Αναλύουν τις δυνατότητες, τις αδυναμίες, τις ευκαιρίες και τις απειλές μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας,
- Διακρίνουν τις προοπτικές ανάπτυξης καινοτόμου επιχειρηματικότητας που υπάρχουν στις ειδικές μορφές τουρισμού, εντοπίζοντας νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες στον θρησκευτικό τουρισμό και στις προσκυνηματικές περιηγήσεις,
- Εισάγουν καινοτόμες ιδέες σε όλες τις επιχειρηματικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις,
- Προβάλλουν το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων και τα οφέλη που έχουν οι τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Επιχειρηματικότητα / Καινοτομία / Θρησκευτικός τουρισμός / Προσκυνηματικές περιηγήσεις / Επιχειρηματικό σχέδιο / Στρατηγικός σχεδιασμός / Ανάλυση SWOT / Συνεργασίες / Χρηματοδότηση / Ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
2	ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
3	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
4	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ
5	ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΣΤΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ
6	ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ
7	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
8	ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2.4.Γ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Αυτή η υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην έννοια της επιχείρησης, εξετάζοντας τον ορισμό της, τα βασικά χαρακτηριστικά της, τους διαφορετικούς τύπους επιχειρήσεων, τις λειτουργίες τους, καθώς και τον ρόλο και τη σημασία της στην οικονομία. Αρχικά, η επιχείρηση ορίζεται ως μια οργανωμένη οικονομική μονάδα που έχει στόχο την παραγωγή και τη διάθεση αγαθών και υπηρεσιών με σκοπό την επίτευξη κέρδους. Η επιχείρηση διακρίνεται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, όπως η οργανωτική δομή, η χρήση πόρων, η λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων και η διαχείριση του ρίσκου που συνοδεύει κάθε επιχειρηματική δραστηριότητα. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι διάφοροι τύποι επιχειρήσεων, όπως οι ατομικές επιχειρήσεις, οι εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, οι ανώνυμες εταιρείες και οι συνεταιρισμοί. Κάθε τύπος αναλύεται με βάση τη νομική μορφή του, τη δομή, το μέγεθος και τις λειτουργίες του. Επιπλέον, περιγράφονται οι βασικές λειτουργίες μιας επιχείρησης, όπως η παραγωγή, η χρηματοδότηση, το μάρκετινγκ, η διοίκηση και η διανομή. Κάθε μία από αυτές τις λειτουργίες είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχημένη λειτουργία της επιχείρησης και την επίτευξη των στόχων της. Τέλος, τονίζεται ο ρόλος και η σημασία της επιχείρησης στην οικονομία, καθώς οι επιχειρήσεις συμβάλλουν καθοριστικά στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Με την ολοκλήρωση αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν μια στέρεη βάση για την κατανόηση της επιχείρησης και του ρόλου της στην οικονομία.

2.4.Γ.2 | ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η υποενότητα αυτή εξετάζει τις θεμελιώδεις αρχές της επιχειρηματικότητας, καλύπτοντας τον ορισμό και την έννοια της επιχειρηματικότητας, τη σχέση της με την καινοτομία, καθώς και τις κύριες αρχές και τα χαρακτηριστικά της. Αρχικά, παρουσιάζεται ο ορισμός της επιχειρηματικότητας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν ότι η επιχειρηματικότητα είναι μια διαδικασία που περιλαμβάνει την αναγνώριση, την ανάπτυξη και την αξιοποίηση ευκαιριών για τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Γνωρίζουν πώς να εντοπίζουν τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται, να τις αναπτύσσουν και να τις αξιοποιούν για να δημιουργήσουν κάτι καινούργιο και κερδοφόρο. Η καινοτομία και η επιχειρηματικότητα είναι δύο έννοιες που συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς η καινοτομία είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη, καθώς επιτρέπει στις επιχειρήσεις να διαφοροποιούνται και να προσαρμόζονται σε αλλαγές της αγοράς, αλλά και να βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητά τους. Τέλος, παρουσιάζονται οι κύριες αρχές και τα χαρακτηριστικά της επιχειρηματικότητας. Αυτά περιλαμβάνουν τη δημιουργικότητα, την ανάληψη ρίσκου, την ευελιξία, την ανθεκτικότητα, την επιμονή, την ικανότητα για στρατηγικό σχεδιασμό και την προσαρμοστικότητα. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν ότι η επιχειρηματικό-

τητα απαιτεί ηγετικές ικανότητες, ομαδική εργασία και αποτελεσματική επικοινωνία. Οι παραπάνω γνώσεις προετοιμάζουν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για την ανάπτυξη και την υλοποίηση καινοτόμων επιχειρηματικών ιδεών, όχι μόνο για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων, αλλά και για τη βελτίωση των ήδη υπαρχόντων επιχειρήσεων.

2.4.Γ.3 | ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Η υποενότητα αυτή εστιάζεται στις βασικές αρχές λειτουργίας μιας επιχείρησης, στον στρατηγικό σχεδιασμό και στον επιχειρηματικό προγραμματισμό, καθώς και στην εποπτεία και διαχείριση της οργάνωσης της επιχείρησης. Παρουσιάζονται οι βασικές αρχές λειτουργίας μιας επιχείρησης. Αυτές περιλαμβάνουν την κατανόηση της αγοράς και του ανταγωνισμού, τη διαχείριση των πόρων, την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών και την ικανοποίηση των αναγκών των πελατών. Επιπλέον, αναλύονται οι κύριες λειτουργίες μιας επιχείρησης, όπως η παραγωγή, το μάρκετινγκ, τα οικονομικά, οι ανθρώπινοι πόροι και η διοίκηση. Στη συνέχεια, εξετάζονται ο στρατηγικός σχεδιασμός (η μακροπρόθεσμη κατεύθυνση και οι στόχοι της επιχείρησης) και ο επιχειρηματικός προγραμματισμός (η ανάπτυξη συγκεκριμένων σχεδίων δράσης για την επίτευξη αυτών των στόχων). Αναλύονται τα στάδια του στρατηγικού σχεδιασμού, όπως η ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος, η διαμόρφωση στρατηγικών επιλογών και η εφαρμογή και αξιολόγηση των στρατηγικών. Ο επιχειρηματικός προγραμματισμός περιλαμβάνει τον καθορισμό βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων, την ανάπτυξη πλάνων δράσης και την κατανομή πόρων. Τέλος, η υποενότητα ασχολείται με την εποπτεία και διαχείριση της οργάνωσης της επιχείρησης. Αυτή περιλαμβάνει την καθοδήγηση και τον συντονισμό των δραστηριοτήτων της επιχείρησης, την εξασφάλιση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των λειτουργιών και την παρακολούθηση της επίδοσης της επιχείρησης. Επιπλέον, εξετάζεται η σημασία της ηγεσίας, της ομαδικής εργασίας και της επικοινωνίας για την επιτυχία της επιχείρησης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν πώς να διαχειρίζονται ανθρώπινους και άλλους πόρους, να επιλύουν προβλήματα και να λαμβάνουν αποφάσεις που ενισχύουν την επίδοση της επιχείρησης.

2.4.Γ.4 | ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ

Η υποενότητα αυτή εστιάζεται στην έννοια και τη σημασία του επιχειρηματικού σχεδίου, στα βασικά στάδια κατάρτισής του και στις διαδικασίες αξιολόγησης και βελτίωσής του. Αρχικά, παρουσιάζονται η έννοια και η σημασία του επιχειρηματικού σχεδίου. Το επιχειρηματικό σχέδιο είναι ένα έγγραφο που περιγράφει λεπτομερώς τους στόχους μιας επιχείρησης, τις στρατηγικές για την επίτευξή τους, την αγορά-στόχο, τη δομή της επιχείρησης, τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που προσφέρονται και τις προβλέψεις για τα οικονομικά αποτελέσματα. Η δημιουργία ενός επιχειρηματικού σχεδίου παρέχει ένα σαφές μονοπάτι για την ανάπτυξη και βοηθά στην προσέλκυση επενδύσεων και χρηματοδότησης. Στη συνέχεια, εξετάζονται τα βασικά στάδια κατάρτισης

του επιχειρηματικού σχεδίου. Τα στάδια αυτά περιλαμβάνουν: την ανάλυση αγοράς (Έρευνα της αγοράς και των ανταγωνιστών για τον προσδιορισμό των ευκαιριών και των απειλών), τον στρατηγικό σχεδιασμό (Καθορισμός των στόχων και στρατηγικών της επιχείρησης), τα προϊόντα και τις υπηρεσίες (Περιγραφή των προϊόντων ή υπηρεσιών που προσφέρει η επιχείρηση), τη διοίκηση και οργάνωση (Ανάπτυξη της οργανωτικής δομής και της διοικητικής ομάδας), το μάρκετινγκ και τις πωλήσεις (Στρατηγικές μάρκετινγκ και πωλήσεων για την προσέγγιση της αγοράς-στόχου), τον οικονομικό σχεδιασμό (Προβλέψεις εσόδων, εξόδων, κερδών και ταμειακών ροών). Τέλος, η υποενότητα ασχολείται με την αξιολόγηση και τη βελτίωση του επιχειρηματικού σχεδίου. Η αξιολόγηση περιλαμβάνει τη συνεχή παρακολούθηση της προόδου της επιχείρησης σε σχέση με τους καθορισμένους στόχους και τη λήψη διορθωτικών μέτρων όπου απαιτείται. Η βελτίωση του επιχειρηματικού σχεδίου μπορεί να περιλαμβάνει την προσαρμογή των στρατηγικών με βάση την ανάλυση της αγοράς, την ενημέρωση των οικονομικών προβλέψεων και την ενσωμάτωση νέων ευκαιριών ή τεχνολογιών.

2.4.Γ.5 | ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΣΤΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Η υποενότητα αυτή εξετάζει την έννοια της καινοτομίας στον τουρισμό, με έμφαση στις εφαρμογές και τα παραδείγματα καινοτομίας στον θρησκευτικό τουρισμό, καθώς και την ανάπτυξη καινοτόμων τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών. Αρχικά, παρουσιάζεται ο ορισμός και η έννοια της καινοτομίας στον τουρισμό. Καινοτομία ορίζεται ως η διαδικασία εισαγωγής νέων ιδεών, τεχνολογιών, προϊόντων ή υπηρεσιών που δημιουργούν προστιθέμενη αξία και ανταποκρίνονται στις αναδυόμενες ανάγκες και προτιμήσεις των τουριστών. Στον τουριστικό τομέα, η καινοτομία μπορεί να περιλαμβάνει νέες μεθόδους διαχείρισης, ψηφιακά εργαλεία, βιώσιμες πρακτικές και διαφοροποιημένα τουριστικά προϊόντα. Στη συνέχεια, εξετάζονται εφαρμογές και παραδείγματα καινοτομίας στον θρησκευτικό τουρισμό. Αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, όπως εφαρμογές για κινητά τηλέφωνα που παρέχουν πληροφορίες και οδηγίες για προσκυνηματικές διαδρομές, καινοτόμα μέσα προβολής και προώθησης θρησκευτικών εκδηλώσεων μέσω κοινωνικών δικτύων και ιστοσελίδων, καθώς και τη χρήση τεχνολογιών εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας για την προσφορά εικονικών περιηγήσεων σε ιερούς τόπους και μνημεία. Τέλος, η υποενότητα ασχολείται με την ανάπτυξη καινοτόμων τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών στον θρησκευτικό τουρισμό. Αυτό περιλαμβάνει τη δημιουργία ολοκληρωμένων πακέτων που συνδυάζουν θρησκευτικές, πολιτιστικές και εκπαιδευτικές εμπειρίες, την ανάπτυξη βιώσιμων πρακτικών που ενισχύουν τη διατήρηση των θρησκευτικών μνημείων και τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων, καθώς και την προώθηση θεματικών εκδρομών και δραστηριοτήτων που απευθύνονται σε εξειδικευμένα κοινά. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν πώς να εντοπίζουν τις ανάγκες των τουριστών, να αναπτύσσουν και να προωθούν καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες που προσφέρουν μοναδικές και αξέχαστες εμπειρίες.

2.4.Γ.6 | ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ

Η υποενότητα αυτή εξετάζει την ανάλυση της αγοράς και των αναγκών των θρησκευτικών τουριστών, τον εντοπισμό επιχειρηματικών ευκαιριών και προοπτικών στον θρησκευτικό τουρισμό, καθώς και τις δυνατότητες συνεργειών και χρηματοδότησης. Αρχικά, παρουσιάζεται η ανάλυση της αγοράς και των αναγκών των θρησκευτικών τουριστών. Αυτή περιλαμβάνει τη διεξαγωγή ερευνών αγοράς για την κατανόηση των προτιμήσεων, των κινήτρων και των προσδοκιών των θρησκευτικών τουριστών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να χρησιμοποιούν διάφορες μεθόδους, όπως ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις και ανάλυση δεδομένων, για να συλλέξουν πληροφορίες που τους βοηθούν να κατανοούν καλύτερα το προφίλ των τουριστών/-τριών και να προσαρμόσουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους στις ανάγκες τους. Στη συνέχεια, εξετάζεται ο εντοπισμός επιχειρηματικών ευκαιριών και προοπτικών στον θρησκευτικό τουρισμό. Αυτό περιλαμβάνει την ανάλυση των τάσεων της αγοράς, τον εντοπισμό αναδυόμενων αγορών και την αξιολόγηση των ανταγωνιστών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναγνωρίζουν ευκαιρίες για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών, όπως θεματικές εκδρομές, πολιτιστικές εκδηλώσεις και διαδραστικές εμπειρίες, που μπορούν να προσφέρουν μια μοναδική και ελκυστική πρόταση αξίας στους/στις θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες. Τέλος, η υποενότητα ασχολείται με τις δυνατότητες και τις προοπτικές συνεργειών και χρηματοδότησης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν πώς να αναζητούν και να αξιοποιούν ευκαιρίες συνεργασίας με τοπικές κοινότητες, θρησκευτικές οργανώσεις, τουριστικά γραφεία και άλλους φορείς για την ανάπτυξη και προώθηση των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων. Επίσης, εξετάζονται οι διάφορες πηγές χρηματοδότησης, όπως επιδοτήσεις, δάνεια, επενδυτικά κεφάλαια και προγράμματα στήριξης της επιχειρηματικότητας και πώς μπορούν να τις αξιοποιήσουν για την υλοποίηση των επιχειρηματικών τους σχεδίων.

2.4.Γ.7 | ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Η υποενότητα αυτή εξετάζει τις διαδικασίες διαχείρισης και στρατηγικού σχεδιασμού των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, τον καθορισμό βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων, καθώς και τις προβλέψεις και την προσαρμογή στον επιχειρηματικό κύκλο. Αρχικά, αναλύεται η διαχείριση και ο στρατηγικός σχεδιασμός των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Η διαχείριση περιλαμβάνει την καθημερινή λειτουργία της επιχείρησης, την οργάνωση των πόρων, την εποπτεία των εργαζομένων και την εξασφάλιση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών. Ο στρατηγικός σχεδιασμός αφορά τη μακροπρόθεσμη κατεύθυνση της επιχείρησης και περιλαμβάνει την ανάπτυξη στρατηγικών που βοηθούν την επιχείρηση να επιτύχει τους στόχους της και να διατηρήσει το ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα. Στη συνέχεια, εξετάζεται ο καθορισμός βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων. Οι βραχυπρόθεσμοι στόχοι είναι συγκεκριμένοι, μετρήσιμοι και επιτεύξιμοι

σε σύντομο χρονικό διάστημα, ενώ οι μακροπρόθεσμοι στόχοι εστιάζουν στη συνολική κατεύθυνση και την ανάπτυξη της επιχείρησης σε βάθος χρόνου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να θέτουν στόχους που είναι σύμφωνοι με την αποστολή και το όραμα της επιχείρησης, να αναπτύσσουν πλάνα δράσης για την επίτευξή τους και να παρακολουθούν την πρόοδο. Τέλος, η υποενότητα ασχολείται με τις προβλέψεις και την προσαρμογή στον επιχειρηματικό κύκλο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να αναλύουν τις τάσεις της αγοράς, να προβλέπουν τις αλλαγές στη ζήτηση και τον ανταγωνισμό και να προσαρμόζουν τις στρατηγικές τους ανάλογα. Η προσαρμογή στον επιχειρηματικό κύκλο περιλαμβάνει τη λήψη διορθωτικών μέτρων σε περιόδους ύφεσης, την εκμετάλλευση ευκαιριών σε περιόδους ανάπτυξης και τη διαχείριση των πόρων, για να διασφαλιστεί η σταθερότητα και η βιωσιμότητα της επιχείρησης.

2.4.Γ.8 | ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η υποενότητα αυτή εστιάζεται στην ανάλυση SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) για επιχειρήσεις θρησκευτικού τουρισμού, στην εφαρμογή της ανάλυσης αυτής σε συγκεκριμένες επιχειρηματικές δραστηριότητες και στην ανάπτυξη στρατηγικών βάσει των ευρημάτων. Αρχικά, παρουσιάζεται η έννοια και η σημασία της ανάλυσης SWOT. Η ανάλυση αυτή αποτελεί ένα εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού που χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση των εσωτερικών δυνατοτήτων (Strengths) και αδυναμιών (Weaknesses) μιας επιχείρησης, καθώς και των εξωτερικών ευκαιριών (Opportunities) και απειλών (Threats) που αντιμετωπίζει. Η διεξαγωγή αυτής της ανάλυσης επιτρέπει στις επιχειρήσεις να κατανοήσουν καλύτερα την τρέχουσα κατάστασή τους και να διαμορφώσουν στρατηγικές που ενισχύουν τα πλεονεκτήματά τους και μετριάζουν τις αδυναμίες και τις απειλές. Στη συνέχεια, εξετάζεται η εφαρμογή της ανάλυσης SWOT σε επιχειρήσεις θρησκευτικού τουρισμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να εντοπίζουν τις εσωτερικές δυνατότητες, όπως η μοναδικότητα των θρησκευτικών μνημείων και η υπάρχουσα υποδομή, και τις αδυναμίες, όπως η έλλειψη χρηματοδότησης ή εξειδικευμένου προσωπικού. Παράλληλα, αξιολογούν τις εξωτερικές ευκαιρίες, όπως η αυξανόμενη ζήτηση για θρησκευτικό τουρισμό και οι δυνατότητες συνεργασιών, καθώς και τις απειλές, όπως ο ανταγωνισμός από άλλους προορισμούς ή οι οικονομικές κρίσεις. Τέλος, η υποενότητα ασχολείται με την ανάπτυξη στρατηγικών βάσει των ευρημάτων της ανάλυσης SWOT. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να δημιουργούν στρατηγικά πλάνα που αξιοποιούν τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες, αντιμετωπίζουν τις αδυναμίες και προετοιμάζονται για τις απειλές. Αυτό περιλαμβάνει τη διαμόρφωση προτάσεων για την ενίσχυση των υποδομών, την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών, τη βελτίωση των διαδικασιών μάρκετινγκ και την ενίσχυση των συνεργασιών με τοπικές και διεθνείς οργανώσεις.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Γκρίμπα, Ε., Κοκκώσης, Χ. & Τσάρτας, Π. (2011). *Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
2. Bessant, J. & Tidd, J. (2016). *Καινοτομία και επιχειρηματικότητα* (μτφρ. Π. Πολυματίδου), (επιμ. Δ. Κουλουριώτη). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα.

Συμπληρωματικές

1. Πιπερόπουλος, Π. (2008). *Επιχειρηματικότητα, καινοτομία & business clusters*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
2. Σωπασή, Ε. (2007). *Τουριστικά θέματα*. Αθήνα: Εκδόσεις ΔΡΑΤΤΕ.

2.4.Δ • ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ IV

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες σχετικά με τις θρησκευτικές και προσκυνηματικές περιηγήσεις στον ελλαδικό χώρο. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στο ιστορικό και θρησκευτικό πλαίσιο αυτής της κληρονομιάς, στα συστατικά στοιχεία και στα χαρακτηριστικά της. Εξετάζονται η χριστιανική τοπογραφία (μνημεία, ναοί, μοναστήρια κ.ά.) και η θρησκευτική, καλλιτεχνική και πολιτιστική τους αξία. Παρουσιάζονται οι διαδρομές και οι τόποι παρουσίας των αγίων, τα λατρευτικά τους δίκτυα, τα εκκλησιαστικά και μοναστικά δίκτυα. Περιγράφονται οι θρησκευτικές εορτές, οι τελετές και εκδηλώσεις θρησκευτικού χαρακτήρα και οι θρησκευτικές παραδόσεις με τις τοπικές παραλλαγές τους. Αναφέρονται επίσης τα βυζαντινά και εκκλησιαστικά μουσεία, το κειμηλιακό απόθεμα, οι εκθέσεις και συλλογές με θρησκευτικές αναφορές, καθώς και κάθε μορφή βυζαντινής τέχνης. Τέλος, περιγράφονται ναοί άλλων χριστιανικών ομολογιών, καθώς και τα εβραϊκά και οθωμανικά θρησκευτικά μνημεία που υπάρχουν σε κάθε περιοχή. Στη μαθησιακή ενότητα του εξαμήνου Δ' εξετάζονται: Ιόνιο, Νότιο Αιγαίο, Βόρειο Αιγαίο και Κρήτη. Κατά τη διάρκεια της εργαστηριακής κατάρτισης προτείνονται: α) έρευνα για τον γεωγραφικό και τουριστικό προσδιορισμό και τη θρησκευτική κληρονομιά της κάθε περιοχής, β) σύνταξη και παρουσίαση θρησκευτικών και προσκυνηματικών οδηγιών, διαδρομών και δικτύων για τους προορισμούς, γ) εκπαιδευτικές επισκέψεις στις εξεταζόμενες περιοχές.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Ορίζουν τα γεωγραφικά και τουριστικά χαρακτηριστικά του τόπου προορισμού,
- Αναγνωρίζουν τα στοιχεία που συνθέτουν τη θρησκευτική κληρονομιά της κάθε περιοχής,
- Περιγράφουν το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο αναπτύσσεται η θρησκευτική κληρονομιά της περιοχής,
- Εξετάζουν τα μνημεία και τα προσκυνήματα, ερμηνεύοντας τη θρησκευτική, καλλιτεχνική και πολιτιστική τους αξία,
- Ερευνούν τις διαδρομές και τους τρόπους παρουσίας των αγίων και τους τρόπους διάδοσης και απόδοσης τιμής προς αυτούς,
- Διακρίνουν τους σταθμούς στην ιστορία και την πνευματικότητα της ορθοδοξίας,
- Εξετάζουν τις εορτές και τις θρησκευτικές παραδόσεις της περιοχής, με τις τοπικές παραλλαγές τους,
- Εντοπίζουν τη μοναχική παράδοση και τη μοναστηριακή κληρονομιά της περιοχής,
- Προτείνουν νέες θρησκευτικές και προσκυνηματικές διαδρομές, αξιοποιώντας νέες πληροφορίες για τα στοιχεία που συνθέτουν τη θρησκευτική κληρονομιά της περιοχής,
- Παρουσιάζουν καινοτόμα εξειδικευμένα προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων με βάση την ιδιαίτερη θρησκευτική κληρονομιά του κάθε τόπου,
- Ενθαρρύνουν δράσεις για την έρευνα, ανάδειξη, προβολή και προστασία της θρησκευτικής κληρονομιάς και των προσκυνημάτων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Θρησκευτικά μνημεία / Θρησκευτικές περιηγήσεις / Θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά / Χριστιανικοί ναοί / Εβραϊκές συναγωγές / Ισλαμικά τζαμιά / Κειμήλια / Βυζαντινή τέχνη.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (1), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ
2	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
3	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
4	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ
5	ΕΒΡΑΪΚΑ ΚΑΙ ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΤΗ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ
6	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ ΣΤΗ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

Κείμενο αναφοράς

2.4.Δ.1 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην ανάδειξη των θρησκευτικών μνημείων της περιφέρειας Ιονίων Νήσων. Αρχικά, παρουσιάζονται οι εκκλησίες της Ζακύνθου, όπως του Αγίου Διονυσίου και της Παναγίας Φανερωμένης. Ακόμα, σημαντικό είναι το μοναστήρι της Παναγίας Θεοτόκου Σπηλιωτίσσης, το οποίο έχει έντονη τουριστική επισκεψιμότητα. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντλούν πληροφορίες για την αρχιτεκτονική και τη θρησκευτική τέχνη των ναών στην Κέρκυρα, όπως του Αγίου Σπυρίδωνος, του Μητροπολιτικού ναού Αγίας Θεοδώρας κ.ά. Επίσης, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στην παρουσίαση των επιβλητικών μοναστηριών της Παλαιοκαστρίτσας και της Υπεραγίας Θεοτόκου Πλατυτέρας στην Κέρκυρα, όπου κάθε χρόνο πλήθος τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών συρρέει για να προσευχηθεί και να λάβει τη Θεία Χάρη. Επιπρόσθετα, προβάλλονται η μονή Αγίου Γερασίμου στην Κεφαλονιά και ο Μητροπολιτικός ναός Εισοδίων της Θεοτόκου στην Ιθάκη ως θρησκευτικά μνημεία υψίστης πολιτιστικής σημασίας στον ελλαδικό χώρο. Επίσης, αναδεικνύεται η περιοχή της Λευκάδας με τα πανέμορφα εκκλησάκια του Προφήτη Ηλία και της Παναγίας Ξένων. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στα μοναστήρια της Φανερωμένης, Αγίου Νικολάου Ιράς κ.ά. Εξάλλου, ο θρησκευτικός πλούτος των Ιονίων Νήσων είναι τόσο μεγάλος, ώστε κάθε ταξιδιώτης/-τρια-προσκυνητής/-τρια έχει τη δυνατότητα να απολαύσει μοναδικές στιγμές σε τόπους με φυσική ομορφιά και να συμμετέχει σε λατρευτικές εκδηλώσεις και τελετές. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν άριστου επιπέδου εξυπηρέτηση και ποιοτική παροχή υπηρεσιών σε τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες που επισκέπτονται τα Ιόνια Νησιά. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η συγκέντρωση πληροφοριών και η έρευνα για τα θρησκευτικά μνημεία των περιοχών της περιφέρειας Ιονίων Νήσων.

2.4.Δ.2 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αναδεικνύει τα θρησκευτικά μνημεία της περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Αρχικά, προβάλλονται η Άνδρος με τα εκκλησάκια της Παναγίας Παλατιανής και Αγίου Ιωάννη Θεολόγου, η πανέμορφη Μήλος με τις κατακόμβες της και την τρίκλιτη βασιλική της Αγίας Τριάδας, και η μαγευτική Σύρος, η οποία φημίζεται για τη συνύπαρξη ορθόδοξης και καθολικής χριστιανικής κοινότητας. Εξάλλου, το Νότιο Αιγαίο αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς ελληνικούς θρησκευτικούς προορισμούς, καθώς υπάρχουν ποικίλες τουριστικές διαδρομές προσκυνηματικού ενδιαφέροντος, τις οποίες μπορούν να ακολουθήσουν οι ταξιδιώτες/-τριες-προσκυνητές/-τριες. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια δίνει έμφαση στη μεσαιωνική πόλη της Ρόδου, η οποία αποτελεί μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO, και παρουσιάζει το ιερό προσκύνημα της Παναγίας Εκατονταπυλιανής στην Πάρο, της Παναγίας Αργοκοιλιώτισσας στη Νάξο και την ορθόδοξη προσκυνηματική περιήγηση στην Παναγία της Τήνου. Επίσης, τονίζεται η θρησκευτική τέχνη και η ιδιαίτερη αρχιτεκτονική των ναών. Με την ολοκλήρωση της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να προσδιορίζουν γεωγραφικά τις περιοχές ιδιαίτερου θρησκευτικού ενδιαφέροντος στο Νότιο Αιγαίο και έχουν τη δυνατότητα μετέπειτα να παρέχουν άριστου επιπέδου υπηρεσίες ενημέρωσης και υποδοχής επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων. Τέλος, προτείνεται ως πρακτική μελέτη από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η συλλογή πληροφοριών και η έρευνα, με αξιοποίηση σχετικής βιβλιογραφίας και πηγών, για τα θρησκευτικά μνημεία των περιοχών της περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.

2.4.Δ.3 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Σκοπός της συγκεκριμένης μαθησιακής υποενότητας είναι η ανάδειξη των θρησκευτικών μνημείων στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου. Αρχικά, παρουσιάζεται η περιφερειακή ενότητα Λέσβου με τα γραφικά εκκλησάκια, όπως του Αγίου Θεράποντος στη Μυτιλήνη κ.ά. Ακόμα, γίνεται αναφορά στις φημισμένες μονές των Αγίων Ραφαήλ, Νικολάου και Ειρήνης στη Λέσβο και της Αγίας Ζώνης στη Σάμο, στις οποίες υπάρχει έντονη επισκεψιμότητα από τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες. Στη συνέχεια, προβάλλονται η εκκλησία Αγίου Κηρύκου στην Ικαρία, ο μητροπολιτικός ναός Αγίας Τριάδας Μύρινας Λήμνου, το εκκλησάκι Βίκτωρος και Βικεντίου Χίου κ.ά. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τη θρησκευτική τέχνη, τα ήθη, έθιμα και τις λαϊκές παραδόσεις και ανακαλύπτουν στοιχεία της τοπικής εκκλησιαστικής ιστορίας. Επιπλέον, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στη Χίο και ιδιαίτερα στη Νέα Μονή, η οποία αποτελεί μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και είναι παγκοσμίως γνωστή για τα ψηφιδωτά της. Επίσης, αναδεικνύεται ο Άγιος Ευστράτιος με τον αρχαιολογικό χώρο του παλαιού ναού των Αγίων Πέντε Μαρτύρων και τα ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά του οικοδομήματα. Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται οι Φούρνοι Ικαρίας με τον Λόφο Αγίου Γεωργίου και τον ιερό ναό Ευαγγελιστρίας. Όλα αυτά συντελούν στο να αποκτήσουν

οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξειδικευμένες γνώσεις σχετικά με τους δημοφιλείς θρησκευτικούς προορισμούς του Βορείου Αιγαίου, ώστε να είναι ικανοί/-ές μετέπειτα να δημιουργούν ειδικά ταξιδιωτικά πακέτα για τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες και να προσφέρουν εξατομικευμένες βιωματικές εμπειρίες που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις και επιθυμίες των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών. Τέλος, προτείνεται ως πρακτική μελέτη από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η ομαδο-συνεργατική σχεδίαση και οργάνωση τουριστικών οδηγιών με δημοφιλείς θρησκευτικούς προορισμούς στο Βόρειο Αιγαίο.

2.4.Δ.4 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα προβάλλει τα θρησκευτικά μνημεία της περιφέρειας Κρήτης. Αρχικά, παρουσιάζεται το «Αγιοφάραγγο» με τους σπηλαιώδεις ναούς της Αγίας Κυριακής και του Αγίου Αντωνίου Ηρακλείου. Ακόμα, αναφορές γίνονται για την εκκλησία Αγίου Τίτου στον αρχαιολογικό χώρο Γόρτυνας, η οποία συγκεντρώνει κάθε χρόνο πλήθος τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών, οι οποίοι με ευλάβεια προσεύχονται και κοινωνούν λαμβάνοντας τη Θεία Χάρη. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στην περιγραφή της ιστορικής Σπιναλόγκας Λασιθίου με τη φυσική τοπική της ομορφιά και τους επιβλητικούς ναούς του Αγίου Παντελεήμονα και του Αγίου Γεωργίου. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στα μοναστήρια της Κρήτης, όπως του Τοπλού στη Σητεία, της Πρέβελης στο Ρέθυμνο, της Αγίας Τριάδας Τζαγκαρόλων και της Χρυσοπηγής στα Χανιά. Αυτά διακρίνονται για τη σπάνια αρχιτεκτονική τους και για τον πλούσιο γλυπτικό και ζωγραφικό τους διάκοσμο. Επιπλέον, ο/η ταξιδιώτης/-τρια-προσκυνητής/-τρια έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί στους χώρους του εκκλησιαστικού μουσείου Ρεθύμνου, το οποίο περιλαμβάνει μοναδικές συλλογές θρησκευτικών εκθεμάτων. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν πλήρη γνώση των γεωγραφικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών των θρησκευτικών χώρων της περιφέρειας Κρήτης και είναι σε θέση να σχεδιάζουν καινοτόμα εκδρομικά προγράμματα προσκυνηματικού ενδιαφέροντος, καλύπτοντας τις ανάγκες των Ελλήνων και ξένων τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτη η συγκέντρωση πληροφοριών και η έρευνα από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για τη θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά επιλεγμένων ιερών τόπων της Κρήτης.

2.4.Δ.5 | ΕΒΡΑΪΚΑ ΚΑΙ ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΤΗ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται τα πιο σημαντικά εβραϊκά και οθωμανικά μνημεία στη νησιωτική Ελλάδα. Αρχικά, προβάλλονται τα ιουδαϊκά θρησκευτικά μνημεία στα Ιόνια Νησιά, στο Νότιο και στο Βόρειο Αιγαίο, στην Κρήτη και οι εκπαιδευόμενοι/-ες αντλούν πληροφορίες για τις λατρευτικές εκδηλώσεις αλλόθρησκων τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ανακαλύπτουν εβραϊκές τοπικές συναγωγές και κατανοούν τη συνύπαρξη και

άλλων θρησκειών στην ίδια περιοχή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αντιλαμβάνονται τη θρησκευτική ταυτότητα πολιτισμών και λαών και να συμπεριφέρονται με σεβασμό και ευγένεια σε τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες με διαφορετική θρησκευτική κουλτούρα. Επίσης, ο/η εκπαιδευτής/-τρια δίνει έμφαση στα ισλαμικά μνημεία της νησιωτικής Ελλάδας. Ενδεικτικά, αναφέρονται τα τζαμιά του Βελή Πασά, το τέμενος Μασταμπά, του Καρά Μουσά Πασά και της Μεγάλης Πόρτας, τα οποία είναι ιδιαίτε- ρως γνωστά και βρίσκονται στην περιοχή Ρεθύμνου. Πρόκειται για κτίρια λατρείας με ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ύφος, τα οποία εξυπηρετούν τις θρησκευτικές και προσκυνη- ματικές ανάγκες των ετεροδόξων ταξιδιωτών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ανακαλύπτουν τη σπάνια αρχιτεκτονική και υψηλή αισθητική αξία τέτοιων θρησκευτικών χώρων λατρείας και αποκτούν ειδικές γνώσεις και διαθρησκειακές δεξιότητες επικοινωνίας, χρήσιμες στη μετέπειτα παροχή υπη- ρεσιών υποδοχής και εξυπηρέτησης αλλόθρησκων τουριστών/-τριών-προσκυνη- τών/-τριών. Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί/-ές να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν ειδικές στρατηγικές προώθησης και προβολής επιλεγμένων τοπο- θεσιών θρησκευτικού ενδιαφέροντος ως τόπους συνάντησης όλων των θρησκειών. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες ή έρευνα, με βιβλιογραφικές αναφορές, για τα εβραϊκά και ισλαμικά θρησκευτικά μνημεία της νησιωτικής Ελλάδας.

2.4.Δ.6 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ ΣΤΗ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

Η τελευταία μαθησιακή υποενότητα πραγματεύεται τον σχεδιασμό και την οργάνω- ση μιας πρότυπης θρησκευτικής διαδρομής με σύνολο επιλεγμένων μνημείων στη νησιωτική Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τον τρόπο διαχείρισης των διαφόρων χρονικών διαστημάτων σε εκδρομικό πρόγραμμα θρη- σκευτικών προορισμών, ακολουθώντας χιλιομετρικούς πίνακες και αποδίδοντας τις συνολικές δαπάνες μέσα από την αντίστοιχη οικονομική ανάλυση. Επιπλέον, εξοικει- ώνονται με τον τρόπο επιλογής των πιο δημοφιλών μνημείων θρησκευτικού ενδιαφέ- ροντος για το εκδρομικό ταξίδι. Επίσης, αντιλαμβάνονται την έννοια της φιλοξενίας και τη συνδυάζουν με την επίδειξη του γαστρονομικού πλούτου του κάθε τόπου, αλλά και με τις ιδιαίτερες παραδοσιακές πανηγύρεις και εκδηλώσεις. Ακόμη, οι εκπαιδευ- όμενοι/-ες κατανοούν την ανάγκη σύγχρονων βιωματικών θρησκευτικών διαδρομών μέσα από τη συμμετοχή και εμπλοκή των τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών σε πολιτιστικές τοπικές δραστηριότητες. Σε αυτό το σημείο χρειάζεται να αναφερθεί ότι οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν, μέσα από τον στρατηγικό σχεδιασμό θρησκευ- τικών και προσκυνηματικών περιηγήσεων, τα διάφορα ήθη και έθιμα, τα θρησκευτικά σύμβολα, κοσμήματα και κειμήλια. Επιπρόσθετα, αναγνωρίζουν την ιδιαίτερη αρχι- τεκτονική των θρησκευτικών μνημείων και διακρίνουν τον ζωγραφικό και γλυπτικό διάκοσμο των διαφόρων εκκλησιών. Εξάλλου, ως χρήσιμο βοήθημα στην άσκηση της

ειδικότητάς τους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εντάσσουν μουσειακούς θρησκευτικούς χώρους και πολιτιστικά δρώμενα στην οργάνωση ειδικών τουριστικών ταξιδιών στη νησιωτική Ελλάδα. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική εξάσκηση η αποτύπωση ενός πλήρους οργανωμένου πολυημέρου εκδρομικού ταξιδιού θρησκευτικού ενδιαφέροντος στη νησιωτική Ελλάδα από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, ώστε να αλληλεπιδράσουν και να διατυπώσουν κριτικά τις προσωπικές απόψεις τους σχετικά με την ειδικότητά τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μοίρα, Π. (2019). *Θρησκευτικός τουρισμός και προσκύνημα. Πολιτικές, διαχείριση, αειφορία*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
2. Στουφή-Πουλημένου, Ι. (2020). *Χριστιανική, βυζαντινή και μεταβυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Έννοια.

Συμπληρωματικές

1. Γεράσιμος, Σ. (2006). *Κωνσταντινούπολη: από το Βυζάντιο μέχρι σήμερα*. Αθήνα: Εκδόσεις Καρακώτσογλου.
2. Σφυρόερα, Σ. Ν. (2020). *Άγιοι Τόποι και Σινά: ιστορία και προσκυνήματα*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.

2.4.Ε • ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες σχετικά με τις θρησκευτικές και προσκυνηματικές περιηγήσεις σε τόπους του εξωτερικού, ερευνώντας τα στοιχεία που συνθέτουν την κοινή θρησκευτική και προσκυνηματική κληρονομιά. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στο ιστορικό και θρησκευτικό πλαίσιο αυτής της κληρονομιάς, στα συστατικά στοιχεία και στα χαρακτηριστικά της. Εξετάζονται η χριστιανική τοπογραφία, τα μνημεία, οι ναοί και τα μοναστήρια, οι ιεροί τόποι και τα ιερά προσκυνήματα, καθώς και η καλλιτεχνική, πολιτιστική και θρησκευτική τους αξία. Παρουσιάζονται οι διαδρομές και οι σταθμοί αγίων, τα λατρευτικά τους δίκτυα, τα εκκλησιαστικά και μοναστικά δίκτυα και τα σημεία συνάντησης με την ιστορία και την πνευματικότητα της ορθοδοξίας. Περιγράφονται οι θρησκευτικές εορτές, τελετές και εκδηλώσεις θρησκευτικού χαρακτήρα και οι θρησκευτικές παραδόσεις με τις τοπικές παραλλαγές τους. Ερευνώνται τα βυζαντινά και εκκλησιαστικά μουσεία, το κειμηλιακό απόθεμα, οι εκθέσεις και οι συλλογές με θρησκευτικές ανα-

φορές και κάθε μορφή βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης. Τέλος, αναφέρονται τα σημαντικότερα θρησκευτικά μνημεία που υπάρχουν σε κάθε τόπο και εξετάζονται τα γεωγραφικά και τουριστικά χαρακτηριστικά των προορισμών. Οι θρησκευτικές και προσκυνηματικές περιηγήσεις στο εξωτερικό εξετάζονται ανά χώρα. Στη μαθησιακή ενότητα του εξαμήνου Δ' εξετάζονται: Ιταλία, Αλβανία, Βόρεια Μακεδονία, Σερβία και Μαυροβούνιο, Βουλγαρία, Ρουμανία, Ρωσία, Ουκρανία, Γεωργία και Αρμενία.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Ορίζουν τα γεωγραφικά και τουριστικά χαρακτηριστικά του τόπου προορισμού,
- Αναγνωρίζουν τα στοιχεία που συνθέτουν τη θρησκευτική κληρονομιά της κάθε περιοχής,
- Περιγράφουν το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο αναπτύσσεται η θρησκευτική κληρονομιά της περιοχής,
- Εξετάζουν τα μνημεία και τα προσκυνήματα, ερμηνεύοντας τη θρησκευτική, καλλιτεχνική και πολιτιστική τους αξία,
- Ερευνούν τις διαδρομές και τους τρόπους παρουσίας των αγίων και τους τρόπους διάδοσης και απόδοσης τιμής προς αυτούς,
- Διακρίνουν τους σταθμούς στην ιστορία και την πνευματικότητα της ορθοδοξίας,
- Εξετάζουν τις εορτές και τις θρησκευτικές παραδόσεις της περιοχής, με τις τοπικές παραλλαγές τους,
- Εντοπίζουν τη μοναχική παράδοση και τη μοναστηριακή κληρονομιά της περιοχής,
- Προτείνουν νέες θρησκευτικές και προσκυνηματικές διαδρομές, αξιοποιώντας νέες πληροφορίες για τα στοιχεία που συνθέτουν τη θρησκευτική κληρονομιά της περιοχής,
- Παρουσιάζουν καινοτόμα εξειδικευμένα προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων με βάση την ιδιαίτερη θρησκευτική κληρονομιά του κάθε τόπου,
- Ενθαρρύνουν δράσεις για την έρευνα, ανάδειξη, προβολή και προστασία της θρησκευτικής κληρονομιάς και των προσκυνημάτων.

Βασικές λέξεις – έννοιες κλειδιά

Θρησκευτικά μνημεία / Θρησκευτικές περιηγήσεις / Θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά / Χριστιανικοί ναοί / Βυζαντινή τέχνη / Ιερά κειμήλια / Εκκλησιαστική αρχιτεκτονική.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ
2	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
3	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΕΡΒΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ
4	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ, ΤΗ ΡΟΥΜΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΡΩΣΙΑ
5	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ, ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΡΜΕΝΙΑ
6	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Κείμενο αναφοράς

2.4.E.1 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην ανάδειξη των θρησκευτικών μνημείων στην Ιταλία και στην Αλβανία. Αρχικά, παρουσιάζονται οι πανέμορφες ιταλικές τουριστικές πόλεις, τις οποίες οι ταξιδιώτες/-τριες-προσκυνητές/-τριες επιλέγουν να επισκέπτονται κατά τις θρησκευτικές τους περιηγήσεις για τη φυσική ομορφιά τους, αλλά και για το έντονο θρησκευτικό τους ύφος και χαρακτήρα. Η Βενετία αποτελεί μία από αυτές τις επιλογές με την εκκλησία του Αγίου Μάρκου, η οποία διακρίνεται για την καλαισθησία της και για τον περίτεχνο διάκοσμό της. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ανακαλύπτουν τη θρησκευτική τέχνη και αναγνωρίζουν το ιδιαίτερο ύφος ξένων καλλιτεχνών στο ζωγραφικό και γλυπτικό εκκλησιαστικό έργο τους. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στα εκκλησάκια του Αγίου Απολλιναρίου στη Ραβέννα, στους ναούς στη Ρώμη, στη Σικελία, αλλά και σε σπηλαιώδη μοναδικά εξωκκλήσια. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στα μνημεία των ορθόδοξων κοινοτήτων στην Αλβανία και στους ναούς και θρησκευτικούς χώρους πόλεων, όπως Πρέσπα, Δούβιανη, Επισκοπή, Αργυρόκαστρο, Μεσοπόταμος, Μοσχόπολη κ.ά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να εξοικειώνονται οι εκπαιδευόμενοι/-ες με χώρες του εξωτερικού, να προσδιορίζουν γεωγραφικά δημοφιλείς προσκυνηματικούς τουριστικούς προορισμούς και να επικοινωνούν άριστα με Έλληνες/-ίδες και ξένους/-ες τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες. Ακόμα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν ειδικές γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν εξατομικευμένη εξυπηρέτηση και ποιοτική παροχή ταξιδιωτικών υπηρεσιών σε τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες που επισκέπτονται για πρώτη φορά την Ιταλία και την Αλβανία. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η συγκέντρωση πληροφοριών και η έρευνα για τα θρησκευτικά μνημεία των περιοχών της Ιταλίας και της Αλβανίας.

2.4.E.2 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Η δεύτερη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην ανάδειξη των θρησκευτικών μνημείων στη Βόρεια Μακεδονία. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν περιγραφικά τους βυζαντινούς ναούς στην Αχρίδα και στο Πρίλεπ και γνωρίζουν τα τουριστικά χαρακτηριστικά των συγκεκριμένων τόπων προορισμού. Ακόμα, ανακαλύπτουν τη σπάνια εκκλησιαστική αρχιτεκτονική των θρησκευτικών χώρων και ερμηνεύουν τη θρησκευτική, καλλιτεχνική και πολιτιστική αξία τους. Επιπλέον, παρουσιάζονται ο ναός του Αγίου Παντελεήμονα στην περιοχή Νερέζι και η εκκλησία του Αγίου Ανδρέα στη λίμνη Μάτκα ως τόποι προσκυνηματικού ενδιαφέροντος. Επιπρόσθετα, γίνεται αναφορά στον ορθόδοξο ναό Αγίου Γεωργίου στο Στάρο Ναγκορίτσινο, ο οποίος διακρίνεται για τον τοιχογραφικό του διάκοσμο και τη ζωγραφική του τέχνη. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια δίνει έμφαση στην παρουσίαση των μονών στη Βόρεια Μακεδονία, όπως η μονή Οσίου Ναούμ κ.ά. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρατηρούν στιγμές μοναστικής και ασκητικής ζωής και είναι ικανοί/-ές να αντιλαμβάνονται την πνευματικότητα της ορθοδοξίας. Επίσης, με την ολοκλήρωση της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να προσδιορίζουν γεωγραφικά τις περιοχές ιδιαίτερου θρησκευτικού ενδιαφέροντος στη Βόρεια Μακεδονία, ώστε μετέπειτα να παρέχουν άριστου επιπέδου υπηρεσίες ενημέρωσης και υποδοχής επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων. Τέλος, προτείνεται ως πρακτική μελέτη από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η συλλογή πληροφοριών και έρευνα, με σχετική βιβλιογραφία και πηγές, για τα θρησκευτικά μνημεία στη Βόρεια Μακεδονία.

2.4.E.3 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΕΡΒΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αναδεικνύει τα θρησκευτικά μνημεία στη Σερβία και στο Μαυροβούνιο. Παρουσιάζονται τα ιστορικά ορθόδοξα σερβικά προσκυνήματα, ομαδοποιημένα σύμφωνα με τη διοικητική διάρθρωση του Πατριαρχείου Σερβίας. Αρχικά, προβάλλονται ομαδοποιημένα οι ναοί στο Κόσοβο και στα Μετόχια, όπως το Πατριαρχείο του Πεκίου κ.ά. Έπειτα, γίνεται αναφορά στον θρησκευτικό και πολιτιστικό πλούτο του Μαυροβουνίου με το περίφημο μοναστήρι Ostrog, που αποτελεί τοπόσημο της περιοχής. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στην περιγραφή των θρησκευτικών μνημείων της Κεντρικής Σερβίας, με κυριότερη τη μονή Studenica, η οποία αποτελεί μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO. Ακόμα, τονίζεται η Νότια Σερβία με την εκκλησία του Αγίου Προχόρου, αλλά και η Βόρεια με τις μοναστικές κοινότητες της Fruška Gora, οι οποίες, ως μνημεία εξαιρετης σημασίας, προστατεύονται από το κράτος. Επιπλέον, επισημαίνονται τα έργα της σερβικής σχολής της Ράσκας και του Μοράβα, τα οποία αναδεικνύουν τη θρησκευτική τέχνη. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν εξειδικευμένες γνώσεις σχετικά με τους δημοφιλείς θρησκευτικούς προορισμούς στη Σερβία και στο Μαυροβούνιο, ώστε να είναι ικανοί/-ές μετέπειτα να δημιουργούν ειδικά ταξιδιωτικά πακέτα για τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες στο εξωτερικό και να

προσφέρουν εξατομικευμένες βιωματικές εμπειρίες που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις και επιθυμίες των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών. Τέλος, προτείνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η ομαδο-συνεργατική σχεδίαση και οργάνωση τουριστικών οδηγιών με δημοφιλείς θρησκευτικούς προορισμούς στη Σερβία και στο Μαυροβούνιο.

2.4.E.4 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ, ΤΗ ΡΟΥΜΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΡΩΣΙΑ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα προβάλλει τα θρησκευτικά μνημεία στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και τη Ρωσία. Αρχικά, παρουσιάζονται τα θρησκευτικά μνημεία του Πατριαρχείου της Βουλγαρίας, οργανωμένα ανά επισκοπή. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι ναοί της Φιλιππούπολης, η εκκλησία της Αγίας Κυριακής στη Σόφια, η μονή Άνω Βοδενών, το μοναστήρι Ρόζεν κ.ά. Στη συνέχεια, προβάλλεται η Ρουμανία με τα αποκαλούμενα «ζωγραφιστά μνημεία» της περιοχής Μπουκοβίνα, τα οποία έχουν χαρακτηριστεί από την UNESCO, όπως το καλοδιατηρημένο μοναστήρι στη Sucevița με τοιχογραφίες που απεικονίζουν βιβλικές σκηνές από την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη. Ανάμεσα σε αυτά είναι και οι μονές στις τοποθεσίες Moldovita, Probota, Suceava κ.ά. Κάθε χρόνο αρκετοί τουρίστες/-τριες-προσκυνητές/-τριες συγκεντρώνονται σε αυτές, για να προσευχηθούν ευλαβικά και να λάβουν τη Θεία Χάρη. Έπειτα, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στη θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά της Ρωσίας και ιδιαίτερα στη Μόσχα και στην Αγία Πετρούπολη, με τις συνδεδεμένες ομάδες μνημείων, όπως η Λαύρα της Αγίας Τριάδας και του Αγίου Σεργίου στο Sergiev Posad, η οποία αποτελεί μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO. Ακόμα, τονίζονται η εκκλησία της Αναλήψεως στο Κολομένσκογιε, η μονή Νοβοντέβτσι στη Μόσχα και τα εκκλησάκια στο νησί Κιζί κ.ά. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν πλήρη γνώση των γεωγραφικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών των θρησκευτικών χώρων της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας και της Ρωσίας και είναι σε θέση να σχεδιάζουν καινοτόμα εκδρομικά προγράμματα προσκυνηματικού ενδιαφέροντος, καλύπτοντας τις ανάγκες των Ελλήνων και ξένων τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης η συγκέντρωση πληροφοριών και η έρευνα από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για τη θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά επιλεγμένων ιερών τόπων της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας και της Ρωσίας.

2.4.E.5 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ, ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΡΜΕΝΙΑ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται τα πιο σημαντικά θρησκευτικά μνημεία στην Ουκρανία, τη Γεωργία και την Αρμενία. Αρχικά, προβάλλεται η Ουκρανία και η περιοχή του Κιέβου με τον καθεδρικό ναό της Αγίας Σοφίας, ο οποίος αποτελεί μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO. Πρόκειται για ένα μνημείο αρχιτεκτονικής, ζωγραφικής και ψηφιδωτής τέχνης του 11ου αιώνα, το οποίο προσελκύει κάθε χρόνο πλήθος τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών για να προσευχηθούν και να λάβουν τη Θεία Χάρη. Ακόμα, προβάλλεται η Λαύρα των Σπηλαίων

του Κιέβου, η οποία είναι ένα σύμπλεγμα εκκλησιών και κτιρίων με έντονη επισκεψιμότητα. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στην Αρχαία πόλη της Ταυρικής Χερσονήσου και τη χώρα της, αλλά και στους ιδιαίτερους ξύλινους ναούς των Καρπαθίων στην Ουκρανία ως δημοφιλείς θρησκευτικές διαδρομές. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εστιάζεται στην παρουσίαση της εκκλησιαστικής και πολιτιστικής κληρονομιάς στη Γεωργία και στην Αρμενία, εξετάζοντας μνημεία όπως τον μητροπολιτικό ναό στο Κουτάισι, τις εκκλησίες και τα ησυχαστήρια στην περιοχή της Σβανέτι, την ιστορική πόλη της Μτσχέτα με την περίτεχνη μητροπολιτική εκκλησία Σβετιτσοβέλι, τα εκκλησάκια των πόλεων Ετσματζίν, Γκεχάρντ, Σαναχίν κ.ά. Με αυτό τον τρόπο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ανακαλύπτουν ιερές πόλεις στο εξωτερικό με σπάνια εκκλησιαστική αρχιτεκτονική, ιδιαίτερη θρησκευτική ιστορία και υψηλή αισθητική αξία των χώρων λατρείας και αποκτούν ειδικές γνώσεις και δεξιότητες επικοινωνίας, χρήσιμες στη μετέπειτα παροχή υπηρεσιών υποδοχής και εξυπηρέτησης τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι ικανοί/-ές να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν ειδικές στρατηγικές προώθησης και προβολής επιλεγμένων τοποθεσιών θρησκευτικού ενδιαφέροντος στο εξωτερικό. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική μελέτης από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η έρευνα, με βιβλιογραφικές αναφορές, για τα θρησκευτικά μνημεία στην Ουκρανία, τη Γεωργία και την Αρμενία.

2.4.Ε.6 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Η τελευταία μαθησιακή υποενότητα πραγματεύεται τον σχεδιασμό και την οργάνωση μιας πρότυπης θρησκευτικής διαδρομής στο εξωτερικό με σύνολο επιλεγμένων μνημείων. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τον τρόπο διαχείρισης των διαφόρων χρονικών διαστημάτων σε εκδρομικό πρόγραμμα θρησκευτικών προορισμών στο εξωτερικό, ακολουθώντας χιλιομετρικούς πίνακες και αποδίδοντας τις συνολικές δαπάνες μέσα από την αντίστοιχη οικονομική ανάλυση. Επιπλέον, εξοικειώνονται με τον τρόπο επιλογής των πιο δημοφιλών μνημείων θρησκευτικού ενδιαφέροντος στο εκδρομικό ταξίδι του εξωτερικού. Επίσης, αντιλαμβάνονται την έννοια της φιλοξενίας και τη συνδυάζουν με την επίδειξη του γαστρονομικού πλούτου του κάθε τόπου, αλλά και με τις ιδιαίτερες παραδοσιακές πανηγύρεις και εκδηλώσεις. Ακόμη, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν την ανάγκη σύγχρονων βιωματικών θρησκευτικών διαδρομών στο εξωτερικό μέσα από τη συμμετοχή και εμπλοκή των τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών σε πολιτιστικές τοπικές δραστηριότητες. Σε αυτό το σημείο χρειάζεται να αναφερθεί ότι οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν, μέσα από τον στρατηγικό σχεδιασμό θρησκευτικών και προσκυνηματικών περιηγήσεων στο εξωτερικό, τα ήθη και έθιμα, τα θρησκευτικά σύμβολα, κοσμήματα και κειμήλια διαφόρων χωρών. Επιπρόσθετα, αναγνωρίζουν την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική των θρησκευτικών μνημείων άλλων χωρών και διακρίνουν τον ζωγραφικό και γλυπτικό διάκοσμο των εκκλησιών του εξωτερικού. Εξάλλου, ως χρήσιμο βοήθημα

στην άσκηση της ειδικότητάς τους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εντάσσουν μουσειακούς θρησκευτικούς χώρους και πολιτιστικά δρώμενα στην οργάνωση ειδικών τουριστικών ταξιδιών στο εξωτερικό. Τέλος, συστήνεται ως πρακτική εξάσκηση η αποτύπωση ενός πλήρους οργανωμένου πολυήμερου εκδρομικού ταξιδιού θρησκευτικού ενδιαφέροντος στο εξωτερικό (Ιταλία, Αλβανία, Βόρεια Μακεδονία, Σερβία, Μαυροβούνιο, Βουλγαρία, Ρουμανία, Ρωσία, Ουκρανία, Γεωργία, Αρμενία) από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, ώστε να αλληλεπιδράσουν και να διατυπώσουν κριτικά τις προσωπικές απόψεις τους σχετικά με την ειδικότητά τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μοίρα, Π. (2019). *Θρησκευτικός τουρισμός και προσκύνημα. Πολιτικές, διαχείριση, αειφορία*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
2. Στουφή-Πουλημένου, Ι. (2020). *Χριστιανική, βυζαντινή και μεταβυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Έννοια.

Συμπληρωματικές

1. Λιαντίνη, Δ. (2005). *Η σχολή του αγίου Ρόκκου της Βενετίας*. Αθήνα: Γραφικές Τέχνες.
2. Ρώμπας, Κ. (2010). *Τα αξιολογότερα ορθόδοξα προσκυνήματα της χριστιανοσύνης-εξωτερικού (τόμος Β΄)*. Αθήνα: Εκδόσεις Γιαχούδη-Γιαπούλη.

2.4.ΣΤ • ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ (MICE)

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες σχετικά με τις μορφές τουρισμού MICE και τη διοργάνωση συνεδρίων και εκδηλώσεων στο πεδίο του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων, και να βελτιώσουν την επικοινωνία και τις υπηρεσίες που θα προσφέρουν στους τομείς της επαγγελματικής τους δραστηριότητας. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη βιομηχανία συναντήσεων και συνεδρίων, αναλύοντας το περιεχόμενο του τουρισμού MICE. Περιγράφονται οι έννοιες και τα χαρακτηριστικά του επαγγελματικού τουρισμού, του τουρισμού κινήτρων, του συνεδριακού και του εκθεσιακού τουρισμού. Παρουσιάζονται οι διαδικασίες για την οργάνωση και διαχείριση συνεδρίων που σχετίζονται ειδικότερα με το αντικείμενο του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων. Παρουσιάζονται επίσης οι τυπικές διαδικασίες διοργάνωσης θρησκευτικών και εκκλησιαστικών εκδηλώσεων και εκθέσεων.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν τους παράγοντες ανάπτυξης της βιομηχανίας συναντήσεων και συνεδρίων,
- Αναφέρουν το περιεχόμενο και τα συστατικά του τουρισμού MICE,
- Περιγράφουν τις έννοιες και τα χαρακτηριστικά του επαγγελματικού τουρισμού,
- Ορίζουν τον σκοπό του τουρισμού κινήτρων,
- Αναλύουν τις βασικές αρχές του συνεδριακού τουρισμού και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του,
- Διακρίνουν τα είδη των συνεδρίων και την ορολογία του συνεδριακού τουρισμού,
- Προσδιορίζουν τα είδη των εκθέσεων και των εκθεσιακών χώρων,
- Εφαρμόζουν τις διαδικασίες για την οργάνωση συνεδρίων που σχετίζονται με το αντικείμενο του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Καθορίζουν τους στόχους μιας θρησκευτικής ή εκκλησιαστικής εκδήλωσης, χαράσσοντας κατάλληλες στρατηγικές για την επίτευξή της,
- Συνεργάζονται με τους φορείς και συντελεστές του συνεδρίου, της εκδήλωσης ή της έκθεσης σε όλα τα στάδια υλοποίησής τους,
- Ενθαρρύνουν τη διοργάνωση συνεδρίων, εκδηλώσεων και εκθέσεων για την προβολή, ανάπτυξη και προστασία του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Συνεδριακός τουρισμός / Εκθέσεις / Ταξίδια κινήτρων / Επαγγελματικές συναντήσεις / Οργάνωση θρησκευτικών εκδηλώσεων / Διαχείριση θρησκευτικών εκδηλώσεων / Χρηματοοικονομική διαχείριση / Χορηγίες / Στρατηγικές μάρκετινγκ / Προώθηση συνεδρίων / Επιλογή τοποθεσίας / Διαχείριση προϋπολογισμού.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ
2	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ
3	ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΙΑΚΩΝ ΧΩΡΩΝ
4	ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ/-ΟΥΣΩΝ
5	ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΧΟΡΗΓΙΕΣ
6	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ

Κείμενο αναφοράς

2.4.ΣΤ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

Σκοπός της συγκεκριμένης υποενότητας είναι να εξοικειωθούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες με την οργάνωση συνεδρίων και εκδηλώσεων και να κατανοήσουν τις βασικές αρχές και τις διαδικασίες που απαιτούνται για την επιτυχημένη διεξαγωγή τους. Αρχικά, ο/η εκπαιδευτής/-τρια αναλύει την έννοια του επαγγελματικού τουρισμού, που περιλαμβάνει τα συνέδρια, τις εκθέσεις, τα ταξίδια κινήτρων και τις επαγγελματικές συναντήσεις. Στη συνέχεια, ερμηνεύει το περιεχόμενο και τα συστατικά του τουρισμού MICE (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions), αναφέρει τα διάφορα είδη συνεδρίων, εκδηλώσεων και εκθέσεων, εξηγεί τον ορισμό, την ορολογία, τις διακρίσεις, την τυπολογία και τα χαρακτηριστικά τους και σκιαγραφεί το προφίλ των ατόμων που συμμετέχουν σε αυτά. Ακολούθως, απαριθμεί τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη που προσφέρει ο επαγγελματικός τουρισμός στις τοπικές κοινωνίες και τους τύπους υποδοχής που φιλοξενούν τέτοιου είδους εκδηλώσεις, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αντιλαμβάνονται την αξία και τη σημασία του στην οικονομική ανάπτυξη. Έπειτα, επισημαίνει την ανάγκη για λεπτομερή προγραμματισμό, από την αρχική έρευνα και επιλογή τοποθεσίας έως την τελική υλοποίηση. Παράλληλα, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στα θρησκευτικά συνέδρια και προετοιμάζει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για τις ειδικές απαιτήσεις και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν αυτά τα γεγονότα. Επιπρόσθετα, τονίζει τη σημασία της διαχείρισης χρόνου και πόρων, καθώς και της επικοινωνίας με όλους/-ες τους/τις εμπλεκόμενους/-ες επαγγελματίες και φορείς. Τέλος, ο/η εκπαιδευτής/-τρια αναφέρει τα βασικά εργαλεία και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την οργάνωση συνεδρίων, προετοιμάζοντας τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για τις επόμενες υποενότητες που θα καλύψουν πιο εξειδικευμένα θέματα. Η υποενότητα συνδέεται με τη μαθησιακή ενότητα «Συνέργειες ειδικών μορφών τουρισμού».

2.4.ΣΤ.2 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ

Στόχος της συγκεκριμένης υποενότητας είναι να εξοικειωθούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες με τις βασικές αρχές σχεδιασμού και οργάνωσης συνεδρίων και ειδικότερα

με τη διαχείριση συνεδρίων και εκδηλώσεων που σχετίζονται με το αντικείμενο του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων. Αρχικά, ο/η εκπαιδευτής/-τρια αναλύει τη διαδικασία καθορισμού του θέματος και των στόχων της εκδήλωσης, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα της θρησκευτικής κοινότητας. Στη συνέχεια, υπογραμμίζει την ανάγκη ανάπτυξης ενός λεπτομερούς χρονοδιαγράμματος που περιλαμβάνει όλες τις απαραίτητες δραστηριότητες, όπως ομιλίες, εργαστήρια, θρησκευτικές τελετές και κοινωνικές εκδηλώσεις. Ακολούθως, εστιάζεται σε κρίσιμες πτυχές όπως οι κρατήσεις δωματίων, η υπογραφή συμφωνητικών, οι επισιτιστικές υπηρεσίες, η ψυχαγωγία των συνέδρων και των συνοδών, καθώς και οι παράλληλες εκδηλώσεις. Ειδικότερα, παρέχει οδηγίες πώς οι εκπαιδευόμενοι/-ες, ως μελλοντικοί/-ές επαγγελματίες, πρέπει να επιλέγουν ξενοδοχεία που προσφέρουν άνεση και διευκολύνσεις, να διαπραγματεύονται ειδικές τιμές και να χειρίζονται αιτήματα για ειδικές ανάγκες, όπως δωμάτια προσβάσιμα σε άτομα με αναπηρία. Περαιτέρω, περιγράφει τη διαδικασία διαπραγμάτευσης και υπογραφής συμφωνητικών με προμηθευτές και εξηγεί στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες πώς να επιλέγουν τις κατάλληλες υπηρεσίες εστίασης και να δημιουργούν μενού που ικανοποιούν τις διατροφικές ανάγκες που επιβάλλει η πίστη των θρησκευτικών τουριστών/-τριών-προσκυνητών/-τριών. Επιπρόσθετα, συμβουλεύει πώς να σχεδιάζονται ψυχαγωγικές εκδηλώσεις, όπως βραδινά δείπνα, περιηγήσεις και πολιτιστικές δραστηριότητες, για την ενίσχυση της εκπαιδευτικής και πνευματικής αξίας του συνεδρίου. Τέλος, επεξηγεί πώς να προγραμματίζονται εργαστήρια, σεμινάρια και θρησκευτικές τελετές που σχετίζονται με το κύριο θέμα του συνεδρίου, προσφέροντας στους/στις συμμετέχοντες/-ουσες ευκαιρίες για εκπαίδευση, δικτύωση και πνευματική ανανέωση.

2.4.ΣΤ.3 | ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΙΑΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Σκοπός της συγκεκριμένης υποενότητας είναι να παρουσιάσει τις βασικές παραμέτρους που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την επιλογή ενός συνεδριακού ή εκθεσιακού χώρου και να αναλύσει τις διαδικασίες διαχείρισής του πριν και κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης. Αρχικά, ο/η εκπαιδευτής/-τρια αναλύει τη σημασία της επιλογής κατάλληλων συνεδριακών και εκθεσιακών χώρων για θρησκευτικά συνέδρια και εκδηλώσεις. Εξηγεί ότι οι χώροι πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια, όπως η προσβασιμότητα (κοντινή απόσταση από κύρια μέσα μεταφοράς, όπως αεροδρόμια, σιδηροδρομικούς σταθμούς και κεντρικούς οδικούς άξονες), η επαρκής χωρητικότητα και η ύπαρξη υποδομών που υποστηρίζουν θρησκευτικές δραστηριότητες, όπως χώροι προσευχής και αίθουσες για τελετές. Στη συνέχεια, αναλύει την ανάγκη ύπαρξης σύγχρονου και αξιόπιστου τεχνολογικού εξοπλισμού, όπως μικροφωνικά συστήματα, οθόνες προβολής, συστήματα φωτισμού και σύνδεσης στο Διαδίκτυο. Ακολούθως, επισημαίνει τη σημασία της σωστής κατανομής των χώρων, έτσι ώστε να είναι λειτουργικοί και ελκυστικοί, με κατάλληλες θέσεις τραπεζιών και καθισμάτων

(διάταξη «θεάτρου», «σχήμα U», «στρογγυλών τραπεζιών» κ.ά.), εκθεσιακούς χώρους και χώρους κοινωνικής συναναστροφής, που διευκολύνουν τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες να κινούνται εύκολα από τη μια δραστηριότητα στην άλλη. Επιπλέον, περιγράφει τη σπουδαιότητα ύπαρξης επαρκών σημείων πληροφόρησης και υποστήριξης, όπου οι σύνεδροι/-ες και επισκέπτες/-τριες μπορούν να λάβουν πληροφορίες και βοήθεια. Τέλος, υπογραμμίζει τη σημασία ύπαρξης σχεδίου έκτακτης ανάγκης και διαθέσιμου προσωπικού που μπορεί να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε απρόβλεπτη κατάσταση. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες, εργαζόμενοι/-ες σε ομάδες, να επιλέξουν έναν συνεδριακό χώρο, να αναλύσουν τις δυνατότητες και τις αδυναμίες του και να εξετάσουν την τοποθεσία, τις υποδομές, τις υπηρεσίες που προσφέρει και την ικανότητά του να φιλοξενήσει διάφορους τύπους θρησκευτικών εκδηλώσεων.

2.4.ΣΤ.4 | ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ/-ΟΥΣΩΝ

Σκοπός αυτής της υποενότητας είναι να περιγράψει αποτελεσματικές στρατηγικές προώθησης για την προσέλκυση συμμετεχόντων/-ουσών σε θρησκευτικά συνέδρια, εκθέσεις και εκδηλώσεις. Αρχικά, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εξηγεί τη σημασία της δημιουργίας μιας ισχυρής στρατηγικής προώθησης για την προσέλκυση συμμετεχόντων/-ουσών, που περιλαμβάνει διάφορες μεθόδους και τεχνικές προσέγγισης του κατάλληλου κοινού. Στη συνέχεια, αναλύει τις διάφορες μεθόδους μάρκετινγκ που μπορούν να χρησιμοποιηθούν, όπως η διαφήμιση μέσω κοινωνικών δικτύων, η αποστολή προσκλήσεων μέσω email και η δημιουργία μιας ελκυστικής ιστοσελίδας για την εκδήλωση. Επιπρόσθετα, επισημαίνει τη σημασία της προώθησης του συνεδρίου μέσω της συνεργασίας με θρησκευτικές κοινότητες και οργανισμούς και μέσω θρησκευτικών ηγετών/-ιδων και διακεκριμένων ομιλητών/-τριών, προκειμένου να ενισχυθεί η αξιοπιστία και η ελκυστικότητα της εκδήλωσης. Ακολούθως, εξηγεί τη σημασία της δημιουργίας μιας εύκολης και φιλικής προς τον/την χρήστη/-τρια πλατφόρμας εγγραφής και παρουσιάζει τη χρήση διαδικτυακών πλατφορμών εγγραφής που προσφέρουν αυτοματοποιημένες λύσεις για τη διαχείριση των στοιχείων των συμμετεχόντων/-ουσών και των πληρωμών. Παράλληλα, επισημαίνει τη σημασία της έγκαιρης επιβεβαίωσης των εγγραφών και της συνεχούς ενημέρωσης των συμμετεχόντων/-ουσών με όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με το συνέδριο, την έκθεση ή την εκδήλωση, όπως το πρόγραμμα, οι τοποθεσίες, οι μεταφορές και μετακινήσεις, η παροχή γευμάτων και coffee breaks, η φιλοξενία σε ξενοδοχεία, οι ειδικές οδηγίες κ.ά. Τέλος, εξηγεί πώς οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να διαχειρίζονται την επικοινωνία μέσω email και άλλων καναλιών για την παροχή υποστήριξης και την απάντηση σε ερωτήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, συνιστάται να εμπλακούν όλοι/-ες οι εκπαιδευόμενοι/-ες, εργαζόμενοι/-ες σε ομάδες, και να προτείνουν στρατηγικές μάρκετινγκ για την προώθηση ενός θρησκευτικού προορισμού ή ενός συνεδριακού χώρου. Η υποενότητα συνδέεται με τη μαθησιακή ενότητα «Τουριστικό μάρκετινγκ».

2.4.ΣΤ.5 | ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΧΟΡΗΓΙΕΣ

Σκοπός της συγκεκριμένης υποενότητας είναι να καθοδηγήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στο πώς να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τα οικονομικά των MICE και πώς να προσελκύουν χορηγίες που θα υποστηρίξουν την υλοποίησή τους. Αρχικά, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εξηγεί τη σημασία της δημιουργίας και διαχείρισης ενός ρεαλιστικού προϋπολογισμού για τη διοργάνωση θρησκευτικών συνεδρίων, εκθέσεων και εκδηλώσεων, με στόχο τη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητά τους. Στη συνέχεια, εξετάζει τη διαδικασία εκτίμησης των εξόδων για όλες τις δαπάνες, όπως ενοικίαση χώρου, τεχνολογική υποστήριξη, επισιτιστικές υπηρεσίες, αμοιβές ομιλητών/-τριών, μεταφραστών/-τριών, πληρωμές προμηθευτών/-τριών, καθώς και την είσπραξη εσόδων από εγγραφές συμμετεχόντων/-ουσών. Επιπλέον, τονίζει τη σημασία της συνεχούς παρακολούθησης των εσόδων και των εξόδων για την αποφυγή οικονομικών προβλημάτων και τη διασφάλιση ότι η εκδήλωση παραμένει εντός του προϋπολογισμού και δεν παρουσιάζει οικονομικές απώλειες. Παράλληλα, επισημαίνει την αναγκαιότητα της εξασφάλισης χορηγιών για τη χρηματοδότηση θρησκευτικών συνεδρίων, εκθέσεων και εκδηλώσεων και εξηγεί πώς οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να δημιουργούν προτάσεις χορηγίας που να αναδεικνύουν τα οφέλη για τους/τις χορηγούς, όπως η προβολή της εταιρείας τους και η σύνδεση με τη θρησκευτική κοινότητα. Επίσης, διευκρινίζει πώς να διαπραγματεύονται τους όρους των χορηγιών και να διασφαλίζουν ότι οι χορηγοί θα λάβουν την κατάλληλη αναγνώριση και προβολή κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης. Τέλος, υπογραμμίζει τη σημασία της διαφάνειας και αξιοπιστίας στη χρηματοοικονομική διαχείριση και στις χορηγίες, καθώς και την ανάγκη τήρησης λεπτομερών αρχείων όλων των εσόδων και εξόδων. Στο πλαίσιο αυτό, προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν δεξιότητες διαχείρισης προϋπολογισμού και χρηματοδότησης εκδηλώσεων, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω ατομικών εργασιών, να δημιουργήσουν έναν προϋπολογισμό για ένα φανταστικό συνέδριο, ο οποίος θα συμπεριλαμβάνει όλα τα πιθανά έξοδα.

2.4.ΣΤ.6 | ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ

Στόχος της τελευταίας υποενότητας είναι να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τη σημασία της αξιολόγησης και της ανατροφοδότησης μετά την ολοκλήρωση θρησκευτικών συνεδρίων, εκθέσεων και εκδηλώσεων. Αρχικά, ο/η εκπαιδευτής/-τρια εξηγεί στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες πώς να σχεδιάζουν και να διανέμουν ερωτηματολόγια αξιολόγησης στους/στις συμμετέχοντες/-ουσες, τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά την ολοκλήρωσή της. Ακολούθως, εστιάζεται στις πληροφορίες που πρέπει να συλλέγονται, όπως η εμπειρία των συμμετεχόντων/-ουσών, η ικανοποίησή τους από το πρόγραμμα, η ποιότητα των εγκαταστάσεων, η οργάνωση και άλλες πτυχές της εκδήλωσης. Επίσης, υποδεικνύει τη χρήση ψηφιακών εργαλείων για την απλοποίηση της διαδικασίας συλλογής των ανωτέρω δεδομένων. Στη συνέχεια, δίνει παραδείγματα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες για το πώς να αναλύουν τα δεδομένα

αυτά από τα ερωτηματολόγια αξιολόγησης, προκειμένου κάθε φορά να εντοπίζονται τα δυνατά και αδύνατα σημεία της εκδήλωσης, καθώς και οι τομείς που χρειάζονται βελτίωση. Επιπρόσθετα, εξηγεί πώς να χρησιμοποιούν στατιστικές μεθόδους για την ανάλυση των απαντήσεων και την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων. Παράλληλα, επισημαίνει τη σημασία της αξιοποίησης της ανατροφοδότησης για τη βελτίωση των μελλοντικών εκδηλώσεων και παρέχει οδηγίες πώς να εφαρμόζουν τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις των συμμετεχόντων/-ουσών για την αναβάθμιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συνεδρίων και εκδηλώσεων που σχετίζονται με το αντικείμενο του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων. Τέλος, εξηγεί πώς οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να δημιουργούν αναφορές που περιλαμβάνουν τα κύρια ευρήματα και τις προτεινόμενες ενέργειες για τη βελτίωση της οργάνωσης.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Παπαγεωργίου, Α. Ν. (2018). *Οργάνωση συνεδρίων και εκδηλώσεων: τουρισμός MICE*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
2. Κουτούπης, Θ. (2016). *Δημόσιες σχέσεις. Θεωρία & πράξη. Πρακτικό εγχειρίδιο για σπουδαστές και καθηγητές*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Συμπληρωματικές

1. Κουτούπης, Θ. (2005). *Πρακτικός οδηγός χορηγίας: για χορηγούς και αποδέκτες χορηγιών*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
2. Σάφρας, Π. & Λύτρας, Π. Ν. (επιμ.). (2017). *Τουρισμός, τουριστική ανάπτυξη: συμβολές Ελλήνων επιστημόνων*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

2.4.Z • ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ IV

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην πρακτική εφαρμογή των θεωρητικών και εργαστηριακών γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων στο πεδίο του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων, ενώ η πρακτική εφαρμογή εξετάζεται σε συνάρτηση με τις υπόλοιπες μαθησιακές ενότητες του κάθε εξαμήνου. Χώροι διεξαγωγής του μαθήματος είναι η εργαστηριακή αίθουσα της ΣΑΕΚ και χώροι εκτός της ΣΑΕΚ που σχετίζονται με το μελλοντικό πεδίο της επαγγελματικής δραστηριοποίησης των εκπαιδευόμενων στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών επισκέψεων. Προτεινόμενες δραστηριότητες: α) επισκέψεις σε τουριστικές επιχειρήσεις και φορείς τουρισμού, β) επισκέψεις σε φορείς και οργανισμούς και χώρους

λατρείας διαφόρων θρησκευτικών κοινοτήτων και ομολογιών, γ) συμμετοχή σε θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές, δ) παρακολούθηση σχετικών με την ειδικότητα συνεδρίων, ε) διεξαγωγή ασκήσεων πεδίου με στόχο την αναπαράσταση οδηγούμενης τουριστικής εκδρομής, στ) σχεδιασμός (σε συνεννόηση με τη ΣΑΕΚ και τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες) και υλοποίηση πολυήμερων εκδρομών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, ώστε να εξυπηρετούν πολλούς από τους παραπάνω στόχους. Στο εξάμηνο Δ' οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να εστιάσουν στη μελέτη και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων στο Ιόνιο, το Νότιο Αιγαίο, το Βόρειο Αιγαίο, την Κρήτη και τις χώρες του εξωτερικού.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Δημιουργούν εκδρομικά προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Παρέχουν υπηρεσίες συνοδείας σε θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες, μεμονωμένους/-ες ή σε ομάδες (γκρουπ), Έλληνες/-ίδες ή αλλοδαπούς/-ές, οποιασδήποτε θρησκείας ή δόγματος, στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, ως τουριστικοί/-ές συνοδοί,
- Αναλύουν δεδομένα και πληροφορίες με τη χρήση των απαραίτητων τεχνολογιών,
- Ορίζουν το επάγγελμά τους, τα καθήκοντα, τις υποχρεώσεις τους, τους κανονισμούς και τη σχετική νομοθεσία, καθώς και τους κανόνες της σχετικής επαγγελματικής δεοντολογίας,
- Υλοποιούν εξειδικευμένες συνοδείες σε θρησκευτικούς χώρους και μνημεία, καθώς και σε κάθε είδους θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές,
- Προτείνουν σχέδια ταξιδιών, περιηγήσεων, νέων προορισμών και θρησκευτικών και προσκυνηματικών θεματικών διαδρομών,
- Παρουσιάζουν θρησκευτικά μνημεία, χώρους, εκθέματα και μουσεία, αντιλαμβανόμενοι/-ες την ιστορία τους και συνειδητοποιώντας την αξία τους,
- Προσδιορίζουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αρχιτεκτονικής και του διακόσμου των μνημείων, αλλά και των λατρευτικών αντικειμένων (ιερών εικόνων, λειψάνων κ.ά.),
- Επιλέγουν τις κατάλληλες θρησκευτικές και θεολογικές γνώσεις για τον σχεδιασμό ενός προγράμματος θρησκευτικής ή προσκυνηματικής περιήγησης και για την εξειδικευμένη συνοδεία που θα παρέχουν σε θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες,
- Διακρίνουν την ιστορική εξέλιξη των θρησκευτικών μνημείων, αναγνωρίζοντας τη σημασία τους για την κοινωνία και τον πολιτισμό,
- Αντιλαμβάνονται τις ιδιαιτερότητες του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,

- Διαμορφώνουν μια συνολική αντίληψη, επιδεικνύοντας σεβασμό απέναντι στη θρησκευτικότητα και στον πολιτισμό των ταξιδιωτών/-τριών και περιηγητών/-τριών,
- Επικοινωνούν με τις κατηγορίες ταξιδιωτών/-τριών και περιηγητών/-τριών με τρόπο αποδοτικό και αποτελεσματικό,
- Συνεργάζονται με συναδέλφους, προμηθευτές/-τριες και πωλητές/-τριες τουριστικών υπηρεσιών και με επαγγελματίες άλλων τουριστικών ειδικοτήτων,
- Εφαρμόζουν τρόπους αντιμετώπισης εκτάκτων περιστατικών και βασικούς κανόνες πρώτων βοηθειών και υγιεινής,
- Προτείνουν βελτιώσεις στα εκτελούμενα τουριστικά προγράμματα,
- Συνδυάζουν και άλλες θεματικές μορφές τουρισμού (πολιτιστικός, εκπαιδευτικός, οικολογικός, γαστρονομικός κ.ά.),
- Εμπλουτίζουν τη θρησκευτική και προσκυνηματική περιήγηση και με άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες,
- Ενημερώνονται για τις εξελίξεις και τις τάσεις που διαμορφώνονται στον χώρο του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων,
- Εκτιμούν τον ρόλο της ψηφιακής τεχνολογίας στην ταξιδιωτική βιομηχανία,
- Χρησιμοποιούν τις ψηφιακές πλατφόρμες κράτησης, διαχείρισης και οργάνωσης που σχετίζονται με την ταξιδιωτική βιομηχανία και τις υπηρεσίες που παρέχουν,
- Συμβάλλουν, μεμονωμένα ή σε συνεργασία με ιδιωτικούς ή δημόσιους φορείς, στην έρευνα και ανάπτυξη στοιχείων νεοφυούς ή καινοτόμου χαρακτήρα σχετικά με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις,
- Παρέχουν, όσον αφορά τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις, εξειδικευμένες υπηρεσίες τουριστικού γραφείου, τουριστικού συνοδού, τουριστικής προβολής και ανάπτυξης, παροχής πληροφοριών, διοργάνωσης συνεδρίων και εκδηλώσεων, υποδοχής και εξυπηρέτησης πελατών/-ισσών ξενοδοχείου, καθώς και υποδοχής και ενημέρωσης επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων και εκδηλώσεων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Πρακτική άσκηση / Θρησκευτικός τουρισμός / Δεοντολογία / Επικοινωνία / Πολιτισμική ετερότητα / Ξενάγηση / Ασφάλεια / Αναστοχασμός.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ
2	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ ΣΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
3	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΙΚΡΩΝ ΞΕΝΑΓΗΣΕΩΝ
4	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ
5	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ
6	ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.4.Z.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη λογική της πρακτικής άσκησης και εξηγεί τον ρόλο της ως γέφυρα ανάμεσα στη θεωρητική γνώση και στην επαγγελματική εμπειρία. Δίνεται έμφαση στην κατανόηση των στόχων της πρακτικής, που δεν περιορίζεται στη μηχανική εφαρμογή γνώσεων αλλά προϋποθέτει ενεργό συμμετοχή, παρατήρηση και αναστοχασμό. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τις προσδοκίες του φορέα υποδοχής, τις υποχρεώσεις τους και τη σημασία της επαγγελματικής εικόνας. Παράλληλα, αναδεικνύεται η αξία της συνεργασίας με συναδέλφους και επόπτες/-τριες, καθώς και η ανάγκη τήρησης βασικών κανόνων συμπεριφοράς και επικοινωνίας με το κοινό. Μέσα από αυτή την εισαγωγή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι η πρακτική εφαρμογή αποτελεί ευκαιρία προσωπικής ανάπτυξης και όχι απλώς υποχρέωση, ενώ αντιλαμβάνονται τη σημασία της υπευθυνότητας και της προσαρμοστικότητας στο επαγγελματικό περιβάλλον.

2.4.Z.2 | ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ ΣΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Η παρατήρηση αποτελεί βασικό εργαλείο μάθησης, καθώς δίνει τη δυνατότητα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αντιληφθούν πώς εφαρμόζονται στην πράξη οι γνώσεις της ειδικότητας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να παρακολουθήσουν και να καταγράψουν δραστηριότητες σε ναούς, μοναστήρια, μουσεία ή τουριστικά γραφεία, όπως διαδικασίες υποδοχής, ξεναγήσεις ή τελετουργικά δρώμενα. Η καταγραφή σε ημερολόγιο ή φόρμα παρατήρησης βοηθά στη συστηματοποίηση της εμπειρίας και στη μετέπειτα ανάλυση. Μέσα από αυτή τη διαδικασία οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να εντοπίζουν καλές πρακτικές, να κατανοούν τις προκλήσεις και να αναγνωρίζουν τον ρόλο της δεοντολογίας και της επαγγελματικής συμπεριφοράς. Η υποενότητα αυτή προετοιμάζει τους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να συμμετάσχουν ενεργά σε δραστηριότητες, καθώς πρώτα καλλιεργείται η ικανότητα παρατήρησης και κατανόησης του περιβάλλοντος. Έτσι, η παρατήρηση και η καταγραφή λειτουργούν

ως πρώτο βήμα για την ανάπτυξη κριτικής σκέψης και για τη σταδιακή ένταξη των εκπαιδευόμενων στην επαγγελματική πραγματικότητα του θρησκευτικού τουρισμού.

2.4.Z.3 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΙΚΡΩΝ ΞΕΝΑΓΗΣΕΩΝ

Η ικανότητα σχεδιασμού και παρουσίασης μικρών ξεναγήσεων αποτελεί βασικό επαγγελματικό προσόν στον χώρο του θρησκευτικού τουρισμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να οργανώνουν το περιεχόμενο μιας ξενάγησης με σαφή δομή: εισαγωγή, κύριο μέρος και συμπεράσματα. Ειδική προσοχή δίνεται στην επιλογή των πληροφοριών που θα παρουσιαστούν, με έμφαση στην ακρίβεια, τη σαφήνεια και την παιδαγωγική προσαρμογή τους στο επίπεδο των επισκεπτών/-τριών. Εξασκούνται στην ανάπτυξη αφηγηματικών δεξιοτήτων, στη χρήση οπτικοακουστικών μέσων και στη διαχείριση ερωτήσεων του κοινού. Η πρακτική αυτή ενισχύει την αυτοπεποίθηση και την ικανότητα δημόσιας ομιλίας. Παράλληλα, καλλιεργείται ο σεβασμός απέναντι στη θρησκευτική παράδοση και η αποφυγή υπεραπλουστεύσεων ή ανακρίβειών που θα μπορούσαν να προσβάλουν την πνευματική διάσταση των χώρων. Μέσα από ασκήσεις και προσομοιώσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν εμπειρία στη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης ξενάγησης, ενώ μαθαίνουν να προσαρμόζουν το ύφος και το περιεχόμενο ανάλογα με το προφίλ της ομάδας που έχουν απέναντί τους (π.χ. μαθητές/-τριες, ξένοι/-ες επισκέπτες/-τριες, προσκυνητές/-τριες). Έτσι, αναπτύσσουν δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να ανταποκριθούν στις πραγματικές ανάγκες του επαγγέλματος.

2.4.Z.4 | ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ

Η επικοινωνία με επισκέπτες/-τριες διαφορετικών πολιτισμικών, γλωσσικών και θρησκευτικών υποβάθρων αποτελεί καθημερινή πρόκληση στον θρησκευτικό τουρισμό. Στην υποεπένδυση αυτή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκπαιδεύονται σε τεχνικές αποτελεσματικής επικοινωνίας, όπως η ενεργητική ακρόαση, η σαφής διατύπωση πληροφοριών και η χρήση απλής και κατανοητής γλώσσας. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη διαπολιτισμική ευαισθησία: οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να σέβονται διαφορετικά θρησκευτικά ήθη, να αποφεύγουν παρεξηγήσεις και να προσαρμόζουν την προσέγγισή τους ανάλογα με τις προσδοκίες των επισκεπτών/-τριών. Επιπλέον, καλλιεργούνται δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων και διαχείρισης δύσκολων καταστάσεων, όπως διαφωνίες σε ομάδες ή προσβλητικές συμπεριφορές. Η πρακτική εξάσκηση περιλαμβάνει σενάρια ρόλων και προσομοιώσεις επικοινωνιακών περιστάσεων. Στόχος είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να μπορούν να παρέχουν μια εμπειρία σεβασμού, φιλοξενίας και αυθεντικότητας σε όλους/-ες τους/τις επισκέπτες/-τριες, ανεξάρτητα από την πολιτισμική ή θρησκευτική τους ταυτότητα. Έτσι, ενισχύεται η εικόνα του/της επαγγελματία ως υπευθύνου/-ης και ευαίσθητου/-ης διαμεσολαβητή/-τριας μεταξύ πολιτισμών.

2.4.Z.5 | ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Η τήρηση αρχών επαγγελματικής δεοντολογίας και κανόνων ασφάλειας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για κάθε δραστηριότητα στον χώρο του θρησκευτικού τουρισμού. Στην υποενότητα αυτή παρουσιάζονται οι βασικές αρχές επαγγελματικής συμπεριφοράς: ευγένεια, εχεμύθεια, σεβασμός προς τον/την επισκέπτη/-τρια και τον χώρο, ακεραιότητα και υπευθυνότητα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τους κανόνες ασφάλειας που πρέπει να εφαρμόζονται σε θρησκευτικούς χώρους, όπως η διαχείριση πλήθους, η προστασία μνημείων και η τήρηση υγειονομικών μέτρων. Παράλληλα, διδάσκονται πώς να αντιδρούν σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (πυρκαγιά, ατύχημα, ιατρικό περιστατικό) με ψυχραιμία και σύμφωνα με τα πρωτόκολλα. Ειδική έμφαση δίνεται στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς: οι εκπαιδευόμενοι/-ες εκπαιδεύονται να προλαμβάνουν φθορές και να καθοδηγούν τους/τις επισκέπτες/-τριες σε κανόνες σεβασμού. Μέσα από παραδείγματα και πρακτικές ασκήσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συνειδητοποιούν ότι η δεοντολογία και η ασφάλεια δεν είναι τυπικές υποχρεώσεις, αλλά θεμελιώδεις αξίες που διασφαλίζουν την ποιότητα και την αξιοπιστία της επαγγελματικής τους ταυτότητας.

2.4.Z.6 | ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ

Η τελευταία υποενότητα εστιάζεται στη σημασία του αναστοχασμού ως εργαλείου μάθησης και επαγγελματικής εξέλιξης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενθαρρύνονται να αξιολογούν τις εμπειρίες τους, να αναγνωρίζουν τις επιτυχίες αλλά και τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν και να αναζητούν τρόπους βελτίωσης. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει τη σύνταξη ημερολογίου πρακτικής, τη συζήτηση σε ομάδες και την παροχή ανατροφοδότησης από επόπτες/-τριες και συναδέλφους/-ισσες. Μέσα από τον αναστοχασμό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναπτύσσουν κριτική σκέψη, αποκτούν αυτογνωσία και ενισχύουν την ικανότητά τους να θέτουν ρεαλιστικούς επαγγελματικούς στόχους. Η αξιολόγηση δεν περιορίζεται στην απόδοση του/της εκπαιδευόμενου/-ης, αλλά επεκτείνεται και στις συνθήκες της πρακτικής: κατά πόσο ο φορέας υποδοχής παρέιχε τις κατάλληλες ευκαιρίες μάθησης και ποια βελτιωτικά μέτρα μπορούν να προταθούν. Έτσι, η πρακτική άσκηση δεν αντιμετωπίζεται ως παθητική εμπειρία, αλλά ως δυναμική διαδικασία συνεχούς μάθησης και ανάπτυξης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι η ικανότητα αυτοαξιολόγησης είναι κρίσιμη για τη μελλοντική τους επαγγελματική πορεία.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Kolb, D. A. (2015). *Experiential learning: experience as the source of learning and development* (2η έκδοση). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education.
2. Σπυριδάκης, Ι. (2015). *Πρακτική άσκηση και μάθηση στον εργασιακό χώρο*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Συμπληρωματικές

1. Jarvis, P. (2009). *Learning to be a person in society*. London and New York: Routledge.
2. Χαράλαμπος, Ν. (2018). *Επαγγελματική δεοντολογία στον τουρισμό*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Βάνια.

2.4.Η • ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ II

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στη χριστιανική θεολογία και στην πορεία της Εκκλησίας, ερμηνεύοντας την ιστορική τους εξέλιξη. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη λατρευτική πράξη της χριστιανικής Εκκλησίας και στη λειτουργική και θεολογική της θεώρηση. Περιγράφονται η έννοια της Εκκλησίας, η ιστορία του ναού και τα λειτουργικά του στοιχεία, τα λειτουργικά κείμενα και τα ιερά αντικείμενα. Μελετώνται η θεολογία των εικόνων, η ιστορία και η εξέλιξη της εικονογραφίας και οι εικονογραφικοί κύκλοι. Εξετάζονται τα ιερά μυστήρια, οι άλλες εκκλησιαστικές τελετές, τα είδη των εορτών και ο εορταστικός λειτουργικός κύκλος. Καταγράφονται τα είδη των αγιολογικών κειμένων, παρουσιάζονται οι «χοροί» των αγίων και οι τρόποι διάδοσης της τιμής τους. Τέλος, παρουσιάζονται η ιστορική εξέλιξη του χριστιανικού μοναχισμού και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της μοναχικής ζωής, εστιάζοντας στην πνευματική, πολιτισμική και κοινωνική προσφορά των μοναστηριών.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Ερμηνεύουν βασικούς θεολογικούς όρους, σύμβολα, συμβολισμούς και εικονογραφικές παραστάσεις, χρησιμοποιώντας τη βασική επιστημονική βιβλιογραφία,
- Αναγνωρίζουν την έννοια της Λειτουργικής και τους τρόπους απόδοσης της λατρείας στην Ορθόδοξη Εκκλησία,

- Εξετάζουν την ιστορική, λειτουργική, εικονογραφική και θεολογική εξέλιξη του ναού,
- Διακρίνουν τις ακολουθίες, τις λειτουργίες, τα λειτουργικά κείμενα, τα ιερά αντικείμενα και τους συμβολισμούς τους,
- Προσδιορίζουν τα ιερά μυστήρια και τις άλλες ιεροπραξίες, ερμηνεύοντας τους θεολογικούς συμβολισμούς τους,
- Εντοπίζουν τους λειτουργικούς κύκλους των εορτών και τις κατηγορίες τους,
- Ερευνούν την ιστορία και τη θεολογία των εικόνων, προσεγγίζοντας τους εικονογραφικούς κύκλους και την αγιογραφική τέχνη,
- Αναλύουν τους «χορούς» των αγίων, μελετώντας τις πηγές της αγιολογίας και τους τρόπους απόδοσης και διάδοσης της τιμής προς αυτούς,
- Ανιχνεύουν την ιστορική εξέλιξη του μοναχισμού, τη μοναστική κληρονομιά και τον τρόπο ζωής των μοναχών,
- Χειρίζονται δόκιμη φρασεολογία για τη θεολογική ερμηνεία, αναζητώντας συνεχώς νέες πηγές εμπλουτισμού των γνώσεών τους,
- Παρουσιάζουν εξειδικευμένα προγράμματα θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων με βάση το θεολογικό υπόβαθρο των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και προσκυνητών/-τριών.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Χριστολογία / Ενανθρώπηση / Σωτηρία / Πνευματολογία / Εκκλησιολογία / Μυστήρια / Εσχατολογία / Χριστιανική ηθική / Σωτηριολογία / Θεία λειτουργία.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενότητων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΑ: ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
2	Η ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΗ ΚΑΙ Η ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
3	ΠΝΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑ: ΤΟ ΑΓΙΟ ΠΝΕΥΜΑ ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ
4	ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΑ: Η ΦΥΣΗ ΚΑΙ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
5	ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ: ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
6	ΕΣΧΑΤΟΛΟΓΙΑ: ΘΑΝΑΤΟΣ, ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΙΩΝΙΑ ΖΩΗ
7	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΗΘΙΚΗ: ΑΞΙΕΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ
8	Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ: ΜΝΗΜΕΙΑ, ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

2.4.Η.1 | ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΑ: ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Η Χριστολογία είναι ο κλάδος της θεολογίας που μελετά το πρόσωπο και το έργο του Ιησού Χριστού. Ο Χριστός αναγνωρίζεται ως Υιός του Θεού και Λόγος, ο οποίος υπήρχε «εν αρχή» και ενανθρώπησε για τη σωτηρία του ανθρώπου. Η διπλή Του φύση, θεία και ανθρώπινη, ομολογείται από τις Οικουμενικές Συνόδους και αποτελεί θεμέλιο της χριστιανικής πίστης. Η θεία φύση μαρτυρεί τη δύναμη και την αιωνιότητα του Χριστού, ενώ η ανθρώπινη δείχνει τη βαθιά Του ταύτιση με την ανθρώπινη κατάσταση. Το έργο του Χριστού συνδέεται με τη διδασκαλία Του, τα θαύματα, τον σταυρικό θάνατο και την ανάσταση, μέσω των οποίων προσέφερε συμφιλίωση με τον Θεό και αιώνια ζωή. Η Χριστολογία δεν περιορίζεται σε θεωρητικές έννοιες αλλά αφορά άμεσα τη ζωή του πιστού, καθώς ο Χριστός αποτελεί πρότυπο αγάπης, θυσίας και υπέρβασης του θανάτου. Για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στον θρησκευτικό τουρισμό, η κατανόηση της Χριστολογίας βοηθά στην ερμηνεία ναών, εικόνων και μνημείων που αποτυπώνουν τη ζωή και το έργο του Χριστού, εμπλουτίζοντας την πνευματική εμπειρία των επισκεπτών.

2.4.Η.2 | Η ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΗ ΚΑΙ Η ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Η ενανθρώπιση του Υιού του Θεού αποτελεί κεντρικό γεγονός στη χριστιανική πίστη. Ο Λόγος έγινε σάρκα και προσέλαβε την ανθρώπινη φύση, ώστε να ανακαινίσει τον άνθρωπο και να τον οδηγήσει στη σωτηρία. Η θεολογική σημασία της ενανθρώπισης έγκειται στη φανέρωση της αγάπης του Θεού και στην αποκατάσταση της σχέσης Θεού και ανθρώπου. Ο Χριστός, με την υπακοή και τη θυσία Του, νίκησε την αμαρτία και τον θάνατο, ανοίγοντας τον δρόμο της αιώνιας ζωής. Η σωτηρία δεν είναι μόνο μέλλον αλλά και παρόν: ο άνθρωπος καλείται ήδη από τώρα να μετέχει στη χάρη του Θεού μέσω των Μυστηρίων και της ζωής της Εκκλησίας. Η ενανθρώπιση δίνει αξία στην ανθρώπινη ύπαρξη, καθώς ο Θεός προσέλαβε την ανθρώπινη φύση και τη θέωσε. Για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, η κατανόηση αυτής της διδασκαλίας εξηγεί την ιδιαίτερη θέση που έχουν στον χριστιανικό πολιτισμό εορτές όπως τα Χριστούγεννα και τα Θεοφάνια, καθώς και τα μνημεία που τιμούν το μυστήριο της ενανθρώπισης. Έτσι, ο θρησκευτικός τουρισμός γίνεται χώρος εμπειρίας της θείας αγάπης.

2.4.Η.3 | ΠΝΕΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑ: ΤΟ ΑΓΙΟ ΠΝΕΥΜΑ ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ

Η Πνευματολογία μελετά το Άγιο Πνεύμα, το τρίτο πρόσωπο της Αγίας Τριάδας που ενεργεί στη δημιουργία, στην Εκκλησία και στη ζωή του πιστού. Το Άγιο Πνεύμα αποκαλύφθηκε την ημέρα της Πεντηκοστής, όταν κατέβηκε στους Αποστόλους και τους ενδυνάμωσε να κηρύξουν το Ευαγγέλιο σε όλο τον κόσμο. Από τότε παραμένει παρόν στην Εκκλησία, χαρίζοντας τα χαρίσματα και τους καρπούς Του, όπως η αγάπη, η ει-

ρήνη, η χαρά και η σοφία. Το Πνεύμα καθοδηγεί την Εκκλησία στην αλήθεια, αγιάζει τους πιστούς και ανανεώνει τον κόσμο. Η θεολογική διδασκαλία τονίζει ότι χωρίς το Άγιο Πνεύμα δεν υπάρχει Εκκλησία ούτε πνευματική ζωή. Η παρουσία Του βιώνεται ιδιαίτερα στη Θεία Λειτουργία, στα Μυστήρια και στην προσευχή. Για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, η γνώση της δράσης του Αγίου Πνεύματος βοηθά στην κατανόηση της δυναμικής διάστασης της πίστης και στη σύνδεση με μνημεία που εικονίζουν την Πεντηκοστή ή άλλες εκδηλώσεις της χάρης του Πνεύματος. Έτσι, μπορούν να αναδείξουν στους/στις επισκέπτες/-τριες την πνευματική δύναμη που ζωοποιεί την Εκκλησία.

2.4.H.4 | ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΑ: Η ΦΥΣΗ ΚΑΙ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Η Εκκλησιολογία ασχολείται με τη μελέτη της Εκκλησίας, η οποία δεν είναι απλώς ανθρώπινος οργανισμός, αλλά «Σώμα Χριστού» και «ναός του Αγίου Πνεύματος». Η Εκκλησία ιδρύθηκε από τον Χριστό και παραμένει ζωντανή μέσω της παρουσίας Του και της δράσης του Αγίου Πνεύματος. Η φύση της Εκκλησίας είναι ταυτόχρονα θεανθρώπινη: αποτελεί κοινότητα πιστών που ενώνονται με τον Θεό μέσω των Μυστηρίων. Η αποστολή της Εκκλησίας είναι τριπλή: κηρυκτική, λειτουργική και ποιμαντική. Καλείται να διαδώσει το Ευαγγέλιο, να τελεί τα Μυστήρια και να καθοδηγεί τον άνθρωπο στην πνευματική του πορεία. Η Εκκλησία εκφράζεται επίσης στην ιστορία μέσα από ποικίλες παραδόσεις και τοπικές εκκλησίες, με κοινό όμως θεμέλιο την αποστολική πίστη. Για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, η μελέτη της Εκκλησιολογίας βοηθά να κατανοήσουν γιατί οι ναοί, τα μοναστήρια και τα ιερά δεν είναι απλώς κτίρια, αλλά ζωντανά κέντρα πίστης και κοινότητας. Έτσι, στον θρησκευτικό τουρισμό μπορούν να παρουσιάζουν με σεβασμό την Εκκλησία ως πνευματική πραγματικότητα που συνεχίζει το έργο του Χριστού στον κόσμο.

2.4.H.5 | ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ: ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Τα Μυστήρια αποτελούν κεντρικό στοιχείο της ζωής της Εκκλησίας, μέσω των οποίων ο άνθρωπος μετέχει στη χάρη του Θεού. Θεμελιώδη Μυστήρια είναι το Βάπτισμα, το Χρίσμα και η Θεία Ευχαριστία, τα οποία εισάγουν τον πιστό στο σώμα της Εκκλησίας και τον ενώνουν με τον Χριστό. Το Βάπτισμα σηματοδοτεί τη νέα γέννηση, το Χρίσμα δωρίζει τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος και η Ευχαριστία αποτελεί το «Μυστήριο των Μυστηρίων», όπου οι πιστοί κοινωνούν το Σώμα και Αίμα του Χριστού. Άλλα Μυστήρια, όπως η Μετάνοια, ο Γάμος, η Ιεροσύνη και το Ευχέλαιο, ανταποκρίνονται σε διαφορετικές ανάγκες της ζωής. Η θεολογική σημασία των Μυστηρίων έγκειται στο ότι δεν είναι απλώς τελετές, αλλά ορατά σημεία της αόρατης χάρης του Θεού. Μέσα από αυτά, ο πιστός αγιάζεται και καθοδηγείται στην πνευματική του πορεία. Για τον θρησκευτικό τουρισμό, η κατανόηση των Μυστηρίων επιτρέπει την ερμηνεία των λατρευτικών πρακτικών, της αρχιτεκτονικής των ναών και των ιερών αντικειμένων, αναδεικνύοντας τη ζωντανή διάσταση της χριστιανικής παράδοσης.

2.4.H.6 | ΕΣΧΑΤΟΛΟΓΙΑ: ΘΑΝΑΤΟΣ, ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΙΩΝΙΑ ΖΩΗ

Η Εσχατολογία είναι ο κλάδος της θεολογίας που μελετά τα έσχατα, δηλαδή τον θάνατο, την ανάσταση, την τελική κρίση και την αιώνια ζωή. Η χριστιανική διδασκαλία τονίζει ότι ο θάνατος δεν αποτελεί τέλος, αλλά πέρασμα σε μια νέα μορφή ύπαρξης. Ο Χριστός, με την ανάστασή Του, κατήργησε τον θάνατο και άνοιξε τον δρόμο για την αιώνια ζωή. Η ελπίδα της ανάστασης αποτελεί θεμέλιο της χριστιανικής πίστης και δίνει νόημα στην ανθρώπινη ζωή και στον πόνο. Η τελική κρίση παρουσιάζεται ως στιγμή φανέρωσης της θείας δικαιοσύνης και αγάπης, όπου ο άνθρωπος θα κληθεί να αποκριθεί στην κλήση του Θεού. Η αιώνια ζωή δεν νοείται μόνο ως μελλοντική πραγματικότητα, αλλά και ως παρόν βίωμα μέσα στην Εκκλησία και τα Μυστήρια. Για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, η κατανόηση της εσχατολογίας εξηγεί πλήθος μνημείων, εικόνων και λειτουργικών πρακτικών που αναφέρονται στον θάνατο και την αιωνιότητα. Έτσι, στον θρησκευτικό τουρισμό μπορούν να παρουσιάζουν με ελπίδα και σεβασμό το μήνυμα της ανάστασης που διατρέχει τον χριστιανικό πολιτισμό.

2.4.H.7 | ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΗΘΙΚΗ: ΑΞΙΕΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ

Η χριστιανική ηθική δεν περιορίζεται σε κανόνες συμπεριφοράς, αλλά αποτελεί τρόπο ζωής που θεμελιώνεται στην αγάπη προς τον Θεό και τον συνάνθρωπο. Η διδασκαλία του Χριστού, ιδιαίτερα στην Επί του Όρους Ομιλία, αναδεικνύει αξίες όπως η ταπεινοφροσύνη, η συγχώρηση, η ειρήνη και η δικαιοσύνη. Οι δέκα εντολές παραμένουν θεμέλιο, αλλά εμπλουτίζονται από τη χριστιανική προοπτική της αγάπης που υπερβαίνει τον τύπο του νόμου. Η χριστιανική ηθική καλεί τον πιστό να ζει με υπευθυνότητα απέναντι στον εαυτό του, στην κοινωνία και στη δημιουργία. Στον σύγχρονο κόσμο, όπου προκύπτουν νέες προκλήσεις (βιοηθικά ζητήματα, κοινωνικές ανισότητες, οικολογική κρίση), η χριστιανική ηθική προσφέρει κριτήρια διάκρισης και δράσης. Για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, η γνώση αυτών των αξιών είναι σημαντική ώστε να κατανοούν τον τρόπο με τον οποίο η πίστη διαμόρφωσε πολιτισμούς, θεσμούς και παραδόσεις. Παράλληλα, τους καθοδηγεί στο να μεταδίδουν στους/στις επισκέπτες/-τριες το πνευματικό μήνυμα που ενυπάρχει στα χριστιανικά μνημεία και τελετές, ενισχύοντας την εμπειρία του θρησκευτικού τουρισμού.

2.4.H.8 | Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ: ΜΝΗΜΕΙΑ, ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Η θεολογία δεν περιορίζεται στη θεωρητική μελέτη, αλλά εκφράζεται έμπρακτα μέσα στον πολιτισμό. Η χριστιανική πίστη γέννησε έργα τέχνης, αρχιτεκτονικής, μουσικής και λογοτεχνίας που μαρτυρούν την πνευματική εμπειρία των πιστών. Οι ναοί, οι τοιχογραφίες, οι εικόνες, τα ψαλτικά μέλη και τα χειρόγραφα αποτελούν φορείς θεολογικών μηνυμάτων και συγχρόνως μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς. Η τέχνη λειτουργεί ως «οπτική θεολογία», διδάσκοντας μέσω χρωμάτων, μορφών και ήχων τις αλήθειες της πίστης. Η πνευματική κληρονομιά που προκύπτει δεν είναι

στατική, αλλά συνεχίζει να εμπνέει δημιουργία και διάλογο σε κάθε εποχή. Για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, η κατανόηση της σχέσης θεολογίας και πολιτισμού είναι καθοριστική, καθώς τους επιτρέπει να παρουσιάζουν τα μνημεία όχι μόνο ως ιστορικά έργα, αλλά και ως ζωντανές εκφράσεις πίστης. Στο πλαίσιο του θρησκευτικού τουρισμού, αυτό σημαίνει ότι οι επισκέπτες/-τριες μπορούν να βιώσουν την τέχνη και τα μνημεία ως πηγές πνευματικής εμπειρίας και όχι μόνο αισθητικής απόλαυσης, ενισχύοντας έτσι τη σύνδεση πολιτισμού και θεολογίας.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Ζηζιούλας, Ι. (1992). *Το Είναι ως Κοινωνία*. Αθήνα: Εκδόσεις Δόμος.
2. Schmemmann, A. (2004). *Για τη Ζωή του Κόσμου: Η Ευχαριστία ως Μυστήριο Βασιλείας*. Αθήνα: Εκδόσεις Ακρίτας.

Συμπληρωματικές

1. Ρωμανίδης, Ι. Σ. (2004). *Πατερική θεολογία*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Παρακαταθήκη.
2. Γιανναράς, Χ. (2002). *Η ελευθερία του ήθους*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίκαρος.

2.4.Θ • ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ IV

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Ο στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες στη διαχείριση των τουριστικών προορισμών και της θρησκευτικής κληρονομιάς. Η μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην έννοια του τουριστικού προορισμού και στα χαρακτηριστικά στοιχεία του, καθώς και στον σχεδιασμό και στη διαχείρισή του στο πλαίσιο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Περιγράφονται η έννοια της πολιτιστικής και της θρησκευτικής κληρονομιάς, καθώς και ο σχεδιασμός και η διαχείριση ειδικότερα της θρησκευτικής κληρονομιάς για τη βιωσιμότητα των θρησκευτικών μνημείων. Παρουσιάζονται επίσης τεχνικές οργάνωσης ταξιδιών με διαφορετικά κίνητρα, μελετώντας τουριστικά πακέτα διαφόρων μορφών τουρισμού που συνδυάζονται με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις, και εξετάζονται τρόποι οργάνωσης αντίστοιχων θεματικών διαδρομών.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν την έννοια του τουριστικού προορισμού,
- Εξηγούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του τουριστικού προορισμού,
- Προσδιορίζουν τα βασικά στάδια σχεδιασμού του τουριστικού προορισμού,
- Χρησιμοποιούν τις κατάλληλες πρακτικές διαχείρισης του τουριστικού προορισμού στο πλαίσιο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης,
- Αναλύουν τις έννοιες της πολιτιστικής και της θρησκευτικής κληρονομιάς,
- Επιλέγουν τις κατάλληλες τεχνικές διαχείρισης της θρησκευτικής κληρονομιάς για τη βιωσιμότητα των θρησκευτικών μνημείων,
- Δημιουργούν ένα σύνολο τουριστικών υπηρεσιών προσαρμοσμένο στις ανάγκες και τις επιθυμίες των θρησκευτικών τουριστών/-τριών και περιηγητών/-τριών,
- Παρουσιάζουν καινοτόμα εκδρομικά προγράμματα και θεματικές διαδρομές θρησκευτικού τουρισμού και προσκυνηματικών περιηγήσεων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη / Διαχείριση τουριστικών προορισμών / Θρησκευτικός τουρισμός / Προσκυνηματικές περιηγήσεις / Πολιτιστική κληρονομιά / Τεχνικές συντήρησης / Τουριστικά πακέτα / Στρατηγικές μάρκετινγκ / Ψηφιακά εργαλεία τουρισμού.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ
2	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ
3	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ
4	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ
5	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΑΞΙΔΙΩΝ ΜΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
6	ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
7	ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ
8	ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ

2.4.Θ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ

Η υποενότητα αυτή αποτελεί μια εισαγωγή στην έννοια του τουριστικού προορισμού, εστιάζοντας στον ορισμό, τις κατηγορίες, τα χαρακτηριστικά και τους παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή του από τους ταξιδιώτες. Αρχικά, παρουσιάζεται ο ορισμός του τουριστικού προορισμού, περιλαμβάνοντας διάφορες προσεγγίσεις και θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί για την κατανόησή του. Ο τουριστικός προορισμός αναγνωρίζεται ως ένας χώρος που προσελκύει τουρίστες λόγω των μοναδικών χαρακτηριστικών και των εμπειριών που προσφέρει. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι κατηγορίες των τουριστικών προορισμών, όπως οι αστικοί, παραθαλάσσιοι, ορεινοί και αγροτικοί προορισμοί. Κάθε κατηγορία αναλύεται βάσει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, όπως η γεωγραφική τοποθεσία, οι φυσικοί πόροι, οι πολιτιστικοί και ιστορικοί πόροι, οι υποδομές και οι προσφερόμενες υπηρεσίες. Επιπλέον, περιγράφονται τα βασικά χαρακτηριστικά και στοιχεία που συνθέτουν έναν τουριστικό προορισμό, όπως η τοποθεσία, η προσβασιμότητα, οι υποδομές, οι υπηρεσίες, οι πολιτιστικοί και φυσικοί πόροι, καθώς και η φήμη και η εικόνα του προορισμού. Κατανοώντας αυτά τα στοιχεία, ο/η εκπαιδευόμενος/-η αναγνωρίζει τη σημασία τους στην προσέλκυση και διατήρηση των τουριστών. Τέλος, εξετάζονται οι παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή των τουριστικών προορισμών από τους ταξιδιώτες. Αυτοί οι παράγοντες περιλαμβάνουν οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτιστικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες, καθώς και προσωπικές προτιμήσεις και τάσεις της αγοράς. Αναλύοντας αυτούς τους παράγοντες, ο/η εκπαιδευόμενος/-η κατανοεί τις πολυδιάστατες επιρροές που διαμορφώνουν τις προτιμήσεις των τουριστών και τις επιλογές τους ως προς τους προορισμούς.

2.4.Θ.2 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ

Η παρούσα υποενότητα εστιάζεται στην κατανόηση των βασικών αρχών και πρακτικών που απαιτούνται για τον επιτυχή σχεδιασμό και τη βιώσιμη διαχείριση τουριστικών προορισμών. Αρχικά, παρουσιάζονται τα βασικά στάδια σχεδιασμού ενός τουριστικού προορισμού, από την ανάλυση και αξιολόγηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων έως την ανάπτυξη στρατηγικών και την υλοποίηση δράσεων που αποσκοπούν στην προσέλκυση επισκεπτών/-τριών. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης και οι πρακτικές διαχείρισης που διασφαλίζουν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των τουριστικών προορισμών. Αναλύονται οι μέθοδοι μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και η βελτίωση της ποιότητας ζωής των τοπικών κοινοτήτων.

Επιπλέον, η υποενότητα εστιάζεται στην εμπλοκή των τοπικών κοινοτήτων και των ενδιαφερόμενων φορέων στον σχεδιασμό και τη διαχείριση των τουριστικών προορισμών. Εξετάζεται η σημασία της συνεργασίας μεταξύ των τοπικών αρχών, των

επιχειρήσεων, των κατοίκων και άλλων εμπλεκόμενων μερών για την επίτευξη κοινών στόχων και τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος.

Μέσω αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες είναι σε θέση να προσδιορίζουν τα βασικά στάδια του σχεδιασμού τουριστικού προορισμού και να χρησιμοποιούν κατάλληλες πρακτικές διαχείρισης στο πλαίσιο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Αποκτούν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την ανάπτυξη και τη διαχείριση τουριστικών προορισμών με τρόπο που υποστηρίζει την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

2.4.Θ.3 | ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Η υποενότητα αυτή εξετάζει την πολιτιστική και θρησκευτική κληρονομιά, εστιάζοντας στον ορισμό, τη σημασία, την προστασία και τη συμβολή της στον τουρισμό. Αρχικά, αναλύεται ο ορισμός και η σημασία της πολιτιστικής και θρησκευτικής κληρονομιάς. Η πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει τα υλικά και άυλα στοιχεία που κληρονομούνται από προηγούμενες γενιές, όπως αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, παραδόσεις και τέχνες. Η θρησκευτική κληρονομιά αφορά τα θρησκευτικά μνημεία, τους ναούς, τις τελετές και τα έθιμα που σχετίζονται με τις θρησκευτικές παραδόσεις. Η κατανόηση της σημασίας αυτών των στοιχείων ενισχύει τον σεβασμό και την εκτίμηση της πολιτιστικής και θρησκευτικής ποικιλομορφίας. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι πρακτικές προστασίας και διατήρησης των πολιτιστικών και θρησκευτικών μνημείων. Αυτές οι πρακτικές περιλαμβάνουν τη συντήρηση και αποκατάσταση κτιρίων και έργων τέχνης, τη χρήση νέων τεχνολογιών για την καταγραφή και την παρακολούθηση της κατάστασής τους, καθώς και την ανάπτυξη πολιτικών και προγραμμάτων για τη διατήρηση της άυλης κληρονομιάς. Ο/Η εκπαιδευόμενος/-η κατανοεί τη σημασία της προστασίας αυτών των πόρων για τη διατήρηση της ιστορικής και πολιτιστικής ταυτότητας μιας περιοχής. Τέλος, αναλύεται η συμβολή της πολιτιστικής και θρησκευτικής κληρονομιάς στον τουρισμό. Η κληρονομιά αυτή αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης για τους τουρίστες, προσφέροντας μοναδικές εμπειρίες και ενισχύοντας την τοπική οικονομία. Μέσω της προώθησης και προβολής των πολιτιστικών και θρησκευτικών μνημείων, δημιουργούνται ευκαιρίες για την ανάπτυξη τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών που ενισχύουν τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Ο/Η εκπαιδευόμενος/-η αντιλαμβάνεται τη σύνδεση μεταξύ της διατήρησης της κληρονομιάς και της τουριστικής ανάπτυξης, προάγοντας την αρμονική συνύπαρξη τουρισμού και πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.4.Θ.4 | ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

Η υποενότητα αυτή προσφέρει μια ολοκληρωμένη εισαγωγή στον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις, εστιάζοντας στον σχεδιασμό θρησκευτικών διαδρομών και τουριστικών πακέτων, καθώς και σε παραδείγματα επιτυχημένων θρησκευτικών τουριστικών προγραμμάτων. Αρχικά, παρουσιάζεται μια

εισαγωγή στον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις. Ο θρησκευτικός τουρισμός περιλαμβάνει ταξίδια που πραγματοποιούνται για θρησκευτικούς σκοπούς, όπως η επίσκεψη σε ιερά μέρη, η συμμετοχή σε θρησκευτικές τελετές και εορτές και η αναζήτηση πνευματικής ανανέωσης. Οι προσκυνηματικές περιηγήσεις, ως μέρος του θρησκευτικού τουρισμού, αναφέρονται σε ταξίδια που έχουν ως κύριο στόχο την επίσκεψη σε ιερούς τόπους και προσκυνηματικούς προορισμούς. Στη συνέχεια, εξετάζεται ο σχεδιασμός θρησκευτικών διαδρομών και τουριστικών πακέτων. Αυτή η διαδικασία περιλαμβάνει τον εντοπισμό σημαντικών θρησκευτικών σημείων ενδιαφέροντος, τον σχεδιασμό διαδρομών που συνδέουν αυτά τα σημεία και την ανάπτυξη τουριστικών πακέτων που προσφέρουν ολοκληρωμένες εμπειρίες στους/στις ταξιδιώτες/-τριες. Ο σχεδιασμός πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες και τις προσδοκίες των θρησκευτικών τουριστών/-τριών, όπως η διαθεσιμότητα χώρων προσευχής, η παροχή ειδικών διατροφικών επιλογών και η συμμόρφωση με θρησκευτικές πρακτικές και έθιμα. Τέλος, παρουσιάζονται παραδείγματα επιτυχημένων θρησκευτικών τουριστικών προγραμμάτων από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Αυτά τα παραδείγματα αναδεικνύουν καλές πρακτικές στον σχεδιασμό και την υλοποίηση θρησκευτικών διαδρομών και πακέτων, προσφέροντας έμπνευση και καθοδήγηση για την ανάπτυξη νέων προγραμμάτων. Μέσω της ανάλυσης αυτών των περιπτώσεων, ο/η εκπαιδευόμενος/-η κατανοεί τα κρίσιμα στοιχεία που συμβάλλουν στην επιτυχία των θρησκευτικών τουριστικών προγραμμάτων, όπως η συνεργασία με τοπικές κοινωνότητες και φορείς, η αποτελεσματική προώθηση και η διασφάλιση υψηλής ποιότητας εμπειριών για τους/τις τουρίστες/-τριες.

2.4.Θ.5 | ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΑΞΙΔΙΩΝ ΜΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Η υποενοότητα αυτή επικεντρώνεται στις τεχνικές οργάνωσης και διαχείρισης ταξιδιών με θρησκευτικό περιεχόμενο, στον συνδυασμό θρησκευτικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων, καθώς και στη διαχείριση ομάδων και την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών. Αρχικά, εξετάζονται οι τεχνικές οργάνωσης και διαχείρισης ταξιδιών με θρησκευτικό περιεχόμενο. Αυτές οι τεχνικές περιλαμβάνουν την επιλογή και προετοιμασία των θρησκευτικών προορισμών, τον προγραμματισμό της διαδρομής, την κράτηση καταλυμάτων και μεταφορικών μέσων και την εξασφάλιση ότι όλες οι πτυχές του ταξιδιού πληρούν τις θρησκευτικές απαιτήσεις και προσδοκίες των ταξιδιωτών/-τριών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να δημιουργούν λεπτομερή πλάνα ταξιδιού που διασφαλίζουν την ομαλή ροή του ταξιδιού και την ικανοποίηση των συμμετεχόντων/-ουσών. Στη συνέχεια, δίνεται έμφαση στον συνδυασμό θρησκευτικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Τα ταξίδια με θρησκευτικό περιεχόμενο μπορούν να εμπλουτιστούν με πολιτιστικές επισκέψεις, όπως μουσεία, ιστορικά μνημεία, τοπικές εκδηλώσεις και φεστιβάλ. Ο/Η εκπαιδευόμενος/-η κατανοεί πώς να σχεδιάζει προγράμματα που συνδυάζουν την πνευματική και πολιτιστική εμπειρία, παρέχοντας μια ολοκληρωμένη και πολυδιάστατη ταξιδιωτική εμπειρία. Τέλος, η υποενοότητα

καλύπτει τη διαχείριση ομάδων και την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών. Αυτό περιλαμβάνει την οργάνωση και καθοδήγηση ομάδων, την αντιμετώπιση των αναγκών και προσδοκιών των ταξιδιωτών/-τριών και την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών, όπως ξεναγήσεις, διερμηνείες και παροχή πνευματικής καθοδήγησης. Ο/Η εκπαιδευόμενος/-η μαθαίνει να διαχειρίζεται διαφορετικές δυναμικές ομάδων, να επικοινωνεί αποτελεσματικά και να διασφαλίζει την ικανοποίηση και την ασφάλεια όλων των συμμετεχόντων/-ουσών.

2.4.Θ.6 | ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Η υποενότητα αυτή επικεντρώνεται στη βιώσιμη διαχείριση των θρησκευτικών μνημείων, περιλαμβάνοντας στρατηγικές διαχείρισης, τεχνικές συντήρησης και προστασίας, καθώς και την κοινωνική και οικονομική διάσταση της βιώσιμης διαχείρισης. Αρχικά, παρουσιάζονται οι στρατηγικές βιώσιμης διαχείρισης θρησκευτικών μνημείων. Αυτές οι στρατηγικές εστιάζουν στην ισορροπία μεταξύ της διατήρησης των ιστορικών και πολιτιστικών αξιών των μνημείων και της εξυπηρέτησης των αναγκών των επισκεπτών/-τριών. Περιλαμβάνουν την ανάπτυξη μακροπρόθεσμων πλάνων διαχείρισης, την ενσωμάτωση πρακτικών βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και τη συνεργασία με τοπικές κοινότητες και αρχές για την προστασία και προώθηση των μνημείων. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι τεχνικές συντήρησης και προστασίας θρησκευτικών κτιρίων και έργων τέχνης. Αυτές οι τεχνικές περιλαμβάνουν τη χρήση εξειδικευμένων μεθόδων και υλικών για τη συντήρηση και αποκατάσταση των κτιρίων, την προστασία των έργων τέχνης από φυσικές και ανθρωπογενείς απειλές, καθώς και τη χρήση νέων τεχνολογιών για την καταγραφή και παρακολούθηση της κατάστασης των μνημείων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία της συντήρησης για τη διατήρηση της αυθεντικότητας και της ιστορικής αξίας των θρησκευτικών μνημείων. Τέλος, η υποενότητα εξετάζει την κοινωνική και οικονομική διάσταση της βιώσιμης διαχείρισης θρησκευτικών μνημείων. Η προστασία και προώθηση των μνημείων μπορεί να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη της τοπικής κοινότητας μέσω της αύξησης του τουριστικού ενδιαφέροντος και της δημιουργίας θέσεων εργασίας. Παράλληλα, η διατήρηση των μνημείων ενισχύει την πολιτιστική ταυτότητα και την κοινωνική συνοχή της κοινότητας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία της κοινωνικής ευαισθητοποίησης και της συμμετοχής των τοπικών κοινοτήτων στη διαδικασία διαχείρισης.

2.4.Θ.7 | ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Η υποενότητα αυτή εξετάζει τον ρόλο της καινοτομίας και της τεχνολογίας στον θρησκευτικό τουρισμό, εστιάζοντας στη χρήση νέων τεχνολογιών και ψηφιακών εργαλείων, στη δημιουργία ψηφιακών χαρτών και εφαρμογών για προσκυνηματικές διαδρομές, καθώς και στις τεχνολογίες εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας. Αρχικά, αναλύεται η χρήση νέων τεχνολογιών και ψηφιακών εργαλείων στον θρησκευ-

τικό τουρισμό. Αυτές οι τεχνολογίες περιλαμβάνουν εφαρμογές για κινητά τηλέφωνα, πλατφόρμες κοινωνικών δικτύων και συστήματα κρατήσεων που διευκολύνουν την οργάνωση και την προώθηση θρησκευτικών ταξιδιών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν πώς η τεχνολογία μπορεί να βελτιώσει την εμπειρία του/της θρησκευτικού/-ής τουρίστα/-τριας, προσφέροντας εύκολη πρόσβαση σε πληροφορίες, βελτιωμένες υπηρεσίες και προσωποποιημένες προτάσεις. Στη συνέχεια, εξετάζεται η δημιουργία ψηφιακών χαρτών και εφαρμογών για προσκυνηματικές διαδρομές. Αυτά τα εργαλεία επιτρέπουν στους/στις τουρίστες/-τριες να εντοπίζουν εύκολα ιερούς τόπους, να σχεδιάζουν τις διαδρομές τους και να λαμβάνουν πληροφορίες για τα αξιοθέατα κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους. Οι ψηφιακοί χάρτες και οι εφαρμογές παρέχουν επίσης πληροφορίες για τις ώρες λειτουργίας, τις υπηρεσίες και τα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα στους θρησκευτικούς προορισμούς, διευκολύνοντας την οργάνωση και την παρακολούθηση των προσκυνηματικών διαδρομών. Τέλος, παρουσιάζονται οι τεχνολογίες εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας. Αυτές οι τεχνολογίες επιτρέπουν στους/στις χρήστες/-τριες να ζήσουν εικονικές περιηγήσεις σε ιερούς τόπους και να εξερευνήσουν ιστορικά και θρησκευτικά μνημεία από απόσταση. Η επαυξημένη πραγματικότητα προσθέτει επιπλέον πληροφορίες και αλληλεπιδράσεις σε πραγματικές τοποθεσίες, εμπλουτίζοντας την εμπειρία του/της επισκέπτη/-τριας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν πώς αυτές οι τεχνολογίες μπορούν να ενισχύσουν την προσβασιμότητα και την ελκυστικότητα των θρησκευτικών προορισμών, προσελκύοντας νέους/-ες επισκέπτες/-τριες και προσφέροντας μοναδικές εμπειρίες.

2.4.Θ.8 | ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ

Η υποενότητα αυτή εστιάζεται στις στρατηγικές προώθησης και μάρκετινγκ των θρησκευτικών τουριστικών προορισμών, στη δημιουργία ελκυστικών προσφορών και διαφημιστικών εκστρατειών, καθώς και στην ανάλυση της αγοράς και των αναγκών των θρησκευτικών τουριστών/-τριών. Αρχικά, παρουσιάζονται οι στρατηγικές προώθησης και μάρκετινγκ των θρησκευτικών τουριστικών προορισμών. Αυτές οι στρατηγικές περιλαμβάνουν τη χρήση των παραδοσιακών και ψηφιακών μέσων για την προβολή των θρησκευτικών προορισμών και τη συνεργασία με τουριστικούς πράκτορες, ταξιδιωτικά γραφεία και θρησκευτικές οργανώσεις. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία της ανάπτυξης μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής μάρκετινγκ που περιλαμβάνει τη στοχευμένη επικοινωνία και την οικοδόμηση ισχυρών σχέσεων με τους ενδιαφερόμενους φορείς. Στη συνέχεια, εξετάζεται η δημιουργία ελκυστικών προσφορών και διαφημιστικών εκστρατειών. Αυτές οι εκστρατείες μπορούν να περιλαμβάνουν ειδικά πακέτα προσφορών, εκπώσεις, θεματικές εκδηλώσεις και προβολές μέσω κοινωνικών δικτύων, ιστοσελίδων και άλλων ψηφιακών καναλιών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τον τρόπο σχεδιασμού και υλοποίησης διαφημιστικών εκστρατειών που προσελκύουν τους θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες, αναδεικνύοντας τα μοναδικά χαρακτηριστικά και τις εμπειρίες που προσφέρει ο

κάθε προορισμός. Τέλος, η υποενότητα περιλαμβάνει την ανάλυση της αγοράς και των αναγκών των θρησκευτικών τουριστών/-τριών. Αυτή η ανάλυση περιλαμβάνει την έρευνα αγοράς, τη συλλογή δεδομένων και την αξιολόγηση των προτιμήσεων και των προσδοκιών των τουριστών/-τριών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τον τρόπο ανάλυσης των δημογραφικών στοιχείων, τις τάσεις της αγοράς και τις συμπεριφορές των τουριστών/-τριών, προκειμένου να προσαρμόσουν τις στρατηγικές μάρκετινγκ και τις προσφορές στις ανάγκες τους.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Λαγός, Δ. (2023). *Τουριστικός σχεδιασμός και πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
2. Βασιλειάδης, Χ. (2019). *Μάρκετινγκ και μάνατζμεντ των τουριστικών προορισμών*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αφοί Θεοφάνη Καραγιώργου.

Συμπληρωματικές

1. Ζαγκότση, Σ., Κυριακάκη, Α. & Τσάρτας, Π. (2020). *Τουρίστες, ταξίδια, τόποι*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
2. Πούλιος, Ι., Αλιβιζάτου, Μ., Αραμπατζής, Γ., Γιαννακίδης, Α., Καραχάλης, Ν. Γ., Μάσχα, Ε., Μούλιου, Μ., Παπαδάκη, Μ., Προσύλης, Χ. & Τουλούπα, Σ. (2015). *Πολιτισμική διαχείριση, τοπική κοινωνία και βιώσιμη ανάπτυξη*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις.

3 | Διδακτική μεθοδολογία

Στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών συναντήσεων, αξιοποιείται η συμμετοχική ή/και η βιωματική διδασκαλία. Έχοντας ως σημείο εκκίνησης τις βασικές αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων, αλλά και τη σύνδεση της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας, η εκπαίδευση έχει ένα διπλό σημείο αναφοράς: την ενεργή ανταπόκριση στις μαθησιακές ανάγκες της συγκεκριμένης κάθε φορά ομάδας εκπαιδευομένων και τις ανάγκες που προκύπτουν στο περιβάλλον εργασίας της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Ο/Η Εκπαιδευτής/-τρια οργανώνει και καθοδηγεί την εκπαιδευτική πράξη, επιλύει τυχόν προβλήματα, υποστηρίζει, ανατροφοδοτεί και ενδυναμώνει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες. Διαμεσολαβεί, διευκολύνει και ενισχύει τη διαδικασία μάθησης, σε ομαδικό και σε ατομικό επίπεδο, συνδέοντας την κατάρτιση με τον κόσμο της εργασίας.

Η συμμετοχική και βιωματική εκπαίδευση διαμορφώνει ένα δημιουργικό περιβάλλον μάθησης και ενισχύει την αλληλεπίδραση εκπαιδευτή/-τριας και εκπαιδευομένων. Προσφέρει τη δυνατότητα να γίνουν αντιληπτές, αλλά και να αξιοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία οι ανάγκες, οι ιδιαιτερότητες, οι δυνατότητες, οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι εμπειρίες της συγκεκριμένης ομάδας των καταρτιζομένων. Προσφέρει τη δυνατότητα να γίνουν πρακτικές και ρεαλιστικές συνδέσεις με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Την υποστήριξη ενός αλληλεπιδραστικού περιβάλλοντος μάθησης ενισχύει η χρήση σύντομων εμπλουτισμένων εισηγήσεων και η συχνή εφαρμογή συμμετοχικών εκπαιδευτικών τεχνικών και μέσων. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι η ενίσχυση της συμμετοχής των καταρτιζομένων υποβοηθείται ενεργά με την αξιοποίηση απλών τεχνικών όπως είναι ο καταγισμός ιδεών, οι ερωτήσεις-απαντήσεις ή η συζήτηση, οι ατομικές ή/και ομαδικές ασκήσεις εφαρμογής ή επίλυσης προβλήματος, η προσομοίωση, η εργασία σε ομάδες, η μελέτη της εκάστοτε περίπτωσης. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αξιοποιούν τις παραπάνω ή ανάλογες εκπαιδευτικές τεχνικές αντλούν τα θέματά τους από τη θεματολογία της κάθε μαθησιακής ενότητας και τα σχετικά ζητήματα που συνδέονται με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας.

Η εκπαίδευση σε συγκεκριμένες –ατομικές ή/και ομαδικές– δραστηριότητες μέσα στην τάξη και στα εργαστήρια προετοιμάζει τα μέλη της ομάδας για τη συμμετοχή τους στην πρακτική άσκηση/μαθητεία. Η σταδιακή εξειδίκευση της γνώσης, η ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων/ικανοτήτων, καθώς και η καλλιέργεια κατάλληλων στάσεων και συμπεριφορών σε κρίσιμα ζητήματα δεοντολογίας, υγείας και ασφάλειας κ.λπ. προετοιμάζουν τη συγκεκριμένη κάθε φορά ομάδα εκπαιδευομένων για τα επόμενα βήματα. Το πρόγραμμα κατάρτισης συνδυάζει την απόκτηση θεωρητικών γνώσεων με την ανάπτυξη αναγκαίων πρακτικών δεξιοτήτων για την αποτελεσματική άσκηση του επαγγέλματος.

Σε ανάλογη κατεύθυνση, στο πλαίσιο της πρακτικής εφαρμογής της ειδικότητας, δίνεται και η δυνατότητα ανάπτυξης διαθεματικών προγραμμάτων/σχεδίων δραστηριοτήτων (projects), με σύγχρονη εφαρμογή διαφορετικών μαθησιακών ενοτήτων και θεματικών. Οι συγκεκριμένες δραστηριότητες μπορούν να αναπτύσσονται σε μεγαλύτερη ή μικρότερη χρονική έκταση και να συμπεριλαμβάνουν, ενδεικτικά, επισκέψεις σε χώρους εργασίας και εγκαταστάσεις παραγωγής, συναντήσεις με έμπειρους επαγγελματίες της ειδικότητας ή ειδικούς του συγκεκριμένου παραγωγικού τομέα και κλάδου, υλοποίηση ομαδικών εργασιών με συνδυασμό διαφορετικών μαθησιακών ενοτήτων, υπό την καθοδήγηση ομάδας εκπαιδευτών/-τριών ή ακόμη και η δημιουργία ομάδων εκπαιδευομένων με στόχο την αμοιβαία άσκηση, μελέτη και αλληλοδιδασκαλία. Το σύνολο των παραπάνω δραστηριοτήτων μπορεί να αξιοποιηθεί και αυτόνομα, ανεξάρτητα δηλαδή από την υλοποίηση ενός συνολικότερου project.

Η ανάπτυξη συνεργατικού κλίματος μεταξύ των εκπαιδευομένων και η καλλιέργεια σχέσεων εμπιστοσύνης με τους/τις εκπαιδευτές/-τριες συντελούν στη δημιουργία μιας *κοινότητας μάθησης*, η οποία μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντική για την ενίσχυση των διεργασιών μάθησης τόσο κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας όσο και μετά από αυτήν, σε περιόδους μελέτης ή/και προετοιμασίας για τις διαδικασίες αξιολόγησης/πιστοποίησης των γνώσεων και δεξιοτήτων που έχουν αποκτηθεί.

Η ενίσχυση της συνεργασίας και της δημιουργίας μιας κοινότητας μάθησης είναι δυνατόν να επηρεάσει και τον τρόπο μελέτης των εκπαιδευομένων προς μια πιο ενεργητική, δημιουργική στάση διερεύνησης και εξοικείωσης με τη γνώση. Η τήρηση προσωπικών σημειώσεων και η ανταλλαγή τους μεταξύ των εκπαιδευομένων, η μελέτη πρόσθετων βιβλιογραφικών –ελληνόφωνων και ξενόγλωσσων– πηγών, η αναζήτηση συμπληρωματικών ερεθισμάτων στο ευρύτερο κοινωνικό και επαγγελματικό περιβάλλον (παρακολούθηση οπτικοακουστικού υλικού και επαγγελματικών περιοδικών, της εξέλιξης του θεσμικού πλαισίου κ.λπ.), σχετικών με την επαγγελματική ειδικότητα, είναι δυνατόν να αποτελέσουν σημαντικά συστατικά για τη διαμόρφωση μιας ισχυρής σχέσης με την εξειδικευμένη επαγγελματική γνώση και τις δεξιότητες που απαιτεί το επάγγελμα.

Η παρακολούθηση ενός εντατικού προγράμματος κατάρτισης μεγάλης διάρκειας αναγκαστικά επιφέρει αλλαγές στην καθημερινότητα των εκπαιδευομένων. Η αποδοτική διαχείριση του καθημερινού χρόνου απαιτεί προσωπικό προγραμματισμό και φροντίδα. Η συστηματική πρόβλεψη ενός χρονικού διαστήματος μελέτης καθημερινά, όπως και η τήρηση ενός ημερολογίου μάθησης όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα καταγράφουν την καθημερινή τους πρόοδο και ενδεχομένως θα σημειώνουν και ερωτήματα ή παρατηρήσεις, σχετικά με την κάθε μαθησιακή ενότητα, μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμες και πολύ δημιουργικές πρακτικές ενίσχυσης των διαδικασιών μάθησης.

Η φοίτηση στη Σχολή Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης αποτελεί περίοδο διαμόρφωσης μιας μελλοντικής επαγγελματικής ταυτότητας. Είναι η αρχή μιας νέας προσωπικής ιστορίας και μιας διαρκούς εξέλιξης μπροστά σε απαιτήσεις και αναγκαιότητες που χαρακτηρίζουν την κάθε επαγγελματική ειδικότητα. Είναι η ευκαιρία διασύνδεσης του/της κάθε εκπαιδευομένου/-ης με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις που είναι κοινές στην επαγγελματική κοινότητα στην οποία σταδιακά θα ενταχθεί.

4 | Υγεία και ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης

Για την προστασία των καταρτιζομένων, τόσο στην αίθουσα διδασκαλίας και στους εργαστηριακούς χώρους της ΣΑΕΚ όσο και στις επιχειρήσεις που επισκέπτονται για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης/μαθητείας, τηρούνται όλες οι προβλεπόμενες διατάξεις υγείας και ασφάλειας στην ειδικότητα και στο επάγγελμα, αλλά και ευρύτερα, όπως προβλέπονται ιδίως από:

- Τον κώδικα νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων (βλ. Ν. 3850/2010), όπως ισχύει,
- Τις διατάξεις του κτιριοδομικού κανονισμού (βλ. ΠΔ 3046/304/1989, ΦΕΚ 59/Δ/3-2-1989), όπως ισχύει,
- Τον κανονισμό λειτουργίας των εργαστηριακών κέντρων (ΦΕΚ 1318/Β/2015), όπως ισχύει,
- Το ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021, Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484 με θέμα την «Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων», όπως ισχύει,
- Το ΦΕΚ 4146/Β/9-9-2021, Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. ΦΒ7/108652/Κ3, με θέμα το «Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας», όπως ισχύει.

Παρακάτω παρατίθενται οι βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας, καθώς και ο σχετικός αναγκαίος ατομικός εξοπλισμός για τις συνθήκες άσκησης της ειδικότητας:

4.1 • Βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας

Οι βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην ειδικότητα «Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων» καθ' όλη τη διάρκεια της φοίτησής τους συνοψίζονται στην εφαρμογή των κάτωθι αρχών:

- Τήρηση των κανόνων ασφαλείας και υγιεινής,
- Διατήρηση καλής ατομικής υγιεινής,
- Διαμόρφωση και διατήρηση καθαρού και υγιεινού περιβάλλοντος κατάρτισης,
- Επιβάλλεται προσεκτικός και συχνός καθαρισμός επιφανειών και αντικειμένων που χρησιμοποιούνται συχνά (π.χ. πόμολα, χερούλια, κουπαστές σε σκάλες ή κιγκλιδώματα, βρύσες κ.λπ.) με κοινά καθαριστικά ή απολυμαντικά,
- Καλό πλύσιμο των χεριών και αποφυγή επαφής τους με τα μάτια, τη μύτη και το στόμα,
- Ορθολογική χρήση των αντισηπτικών,
- Κοψίματα και εκδορές πρέπει να αντιμετωπίζονται και να καλύπτονται,
- Τήρηση φαρμακείου και χώρου πρώτων βοηθειών με τα προβλεπόμενα υλικά.

4.2 • Μέσα ατομικής προστασίας

Δεν απαιτούνται ιδιαίτερα μέσα ατομικής προστασίας για τη διενέργεια της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης. Για την κατάρτιση σε εξωτερικούς εργαστηριακούς και επαγγελματικούς χώρους, σε φορείς, οργανισμούς, επιχειρήσεις και χώρους επισκέψεων, τηρούνται οι προβλεπόμενες, κατά περίπτωση, προϋποθέσεις και προδιαγραφές για την ασφάλεια και την υγιεινή των εργαζομένων και των επισκεπτών/-τριών σε αυτούς.

Προδιαγραφές υλοποίησης πρακτικής άσκησης

1 | Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση συνδέεται άρρηκτα με τη θεωρητική κατάρτιση, αφού κατά τη διάρκειά της οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες ανακαλούν τη θεωρητική και εργαστηριακή κατάρτιση για να την εφαρμόσουν στην πράξη και να αντεπεξέλθουν στις εργασίες που τους ανατίθενται. Καλούνται να αναλάβουν συγκεκριμένα καθήκοντα και να δώσουν λύση σε πρακτικά προβλήματα που ανακύπτουν, υπό την εποπτεία των εκπαιδευτών/-τριών. Έτσι, ο θεσμός της πρακτικής άσκησης στοχεύει στην ανάπτυξη επαγγελματικών ικανοτήτων/δεξιοτήτων σχετικών με την ειδικότητα, στην ενίσχυση της επαφής με τον εργασιακό χώρο και την προετοιμασία των εκπαιδευομένων για την παραγωγική διαδικασία, μέσω της απόκτησης εμπειριών ιδιαίτερα χρήσιμων για τη μετέπειτα επαγγελματική τους πορεία.

Αναλυτικότερα, η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες των ΣΑΕΚ και θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση Βεβαίωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Άρθρο 27 του Ν. 4763/2020 για το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης).

Στη συνέχεια, αναφέρονται χρήσιμες πληροφορίες για τον θεσμό της πρακτικής άσκησης, όπως περιγράφονται στη σχετική νομοθεσία,¹ και αφορούν τις βασικές προϋποθέσεις, τον τρόπο και τους όρους υλοποίησής της.

Διάρκεια πρακτικής άσκησης

Η συνολική διάρκεια της περιόδου πρακτικής άσκησης είναι εννιακόσιες εξήντα (960) ώρες. Οι ώρες πρακτικής ανά ημέρα καθορίζονται σε τέσσερις (4) έως οκτώ (8), ανάλογα με τη φύση και το αντικείμενο της ειδικότητας κατάρτισης του/της ασκουμένου/-ης. Δεν επιτρέπεται η υπέρβαση του ημερήσιου ωραρίου πέραν των ωρών που ορίζονται στην ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης.

1 Οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο Μέρος Δ΄ του εκπαιδευτικού εγχειριδίου και που αφορούν τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, τους όρους υλοποίησης, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πρακτικά ασκουμένων προέρχονται από το ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Όροι υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση δύναται να πραγματοποιείται σε θέσεις που προσφέρονται από φυσικά πρόσωπα, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, δημόσιες υπηρεσίες, ΟΤΑ α' και β' βαθμού και επιχειρήσεις. Εξαιρούνται:

- α) Φορείς προσωρινής απασχόλησης
- β) Νυχτερινά κέντρα
- γ) Φορείς παροχής καθαριότητας και φύλαξης
- δ) Πρακτορεία τυχερών παιχνιδιών
- ε) Κάθε επιχείρηση στην οποία δεν είναι εφικτός ο έλεγχος της εκπαίδευσης από τον αρμόδιο φορέα.

Ο/Η εκπαιδευόμενος/-η ΣΑΕΚ, προκειμένου να πραγματοποιήσει πρακτική άσκηση, υπογράφει ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης με τον/την εργοδότη/-τρια, η οποία θεωρείται από τη ΣΑΕΚ φοίτηση. Η ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης δεν συνιστά σύμβαση εξαρτημένης εργασίας.

Βασικός συντελεστής για την επιτυχή υλοποίηση της πρακτικής άσκησης είναι και ο/η εκπαιδευτής/-τρια της επιχείρησης ή υπηρεσίας, ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την παρακολούθηση και υποστήριξη των ασκουμένων. Σε αυτή την κατεύθυνση, ο/η εργοδότης/-τρια ορίζει έμπειρο στέλεχος συναφούς επαγγελματικής ειδικότητας με αυτήν του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης ως «εκπαιδευτή στον χώρο εργασίας», ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την αποτελεσματική υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στον χώρο εργασίας και την παρακολούθηση της προόδου του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης.

Η παρακολούθηση της προόδου του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης γίνεται μέσω του βιβλίου πρακτικής άσκησης. Αναλυτικότερα, σε αυτό καταγράφει ο/η ίδιος/-α ο/η ασκούμενος/-η κατά εβδομάδα τις εργασίες με τις οποίες ασχολήθηκε, αλλά και τα καθήκοντα που του/της ανατέθηκαν στον χώρο πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης. Κάθε εβδομαδιαία καταχώρηση ελέγχεται και υπογράφεται από τον/την εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας.

2 | Οδηγίες για τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η

2.1 • Προϋποθέσεις εγγραφής στο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες των Σχολών Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης και θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση της Βεβαίωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Για την έναρξη της πρακτικής άσκησης στην ειδικότητα «Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων», οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να έχουν συμπληρώσει το εξάμηνο Δ' φοίτησης στις ΣΑΕΚ. Στην περίπτωση αυτή, μπορούν πλέον να τοποθετηθούν σε θέση πρακτικής άσκησης της ειδικότητάς τους.

2.2 • Δικαιώματα και υποχρεώσεις του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης

Βασική προϋπόθεση για την επιτυχή υλοποίηση ενός προγράμματος πρακτικής άσκησης είναι η γνώση και η εφαρμογή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων κάθε εμπλεκόμενου μέλους, όπως ορίζονται στην εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία. Στη συνέχεια, παρατίθενται κάποια δικαιώματα και υποχρεώσεις των πρακτικά ασκουμένων.

Δικαιώματα των πρακτικά ασκουμένων

1. Τμηματική ή συνεχόμενη υλοποίηση της πρακτικής άσκησης,
2. Δυνατότητα αποζημίωσης, η οποία ορίζεται στο 80% του νόμιμου, νομοθετημένου, κατώτατου ορίου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, ή όπως αυτό διαμορφώνεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων ή αναλογικά, αν η ημερήσια διάρκεια της πρακτικής είναι μικρότερη των οκτώ (8) ωρών. Η αποζημίωση καταβάλλεται στον/στην πρακτικά ασκούμενο/-η μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης. Σε περίπτωση μη δυνατότητας χρηματοδότησης της αποζημίωσης της πρακτικής άσκησης, δεν υφίσταται η υποχρέωση αποζημίωσής της, παρά μόνο η υποχρέωση του/της εργοδότη/-τριας να αποδίδει τις προβλεπόμενες ασφαλιστικές εισφορές,
3. Υπαγωγή στην ασφάλιση του e-ΕΦΚΑ (πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ) για τον κλάδο του ατυχήματος. Για την ασφάλισή του/της καταβάλλονται οι προβλεπόμενες από την παρ. 1 του άρθρου 10 του Ν. 2217/1994 (Α' 83) ασφαλιστικές εισφορές, οι οποίες βαρύνουν το φυσικό ή νομικό πρόσωπο (εργοδότης/-τρια) στο οποίο υλοποιείται η πρακτική άσκηση,

4. Δικαίωμα αναφοράς στη ΣΑΕΚ της μη τήρησης των όρων πρακτικής άσκησης,
5. Δικαίωμα διακοπής πρακτικής άσκησης βάσει τεκμηρίωσης και σχετική δήλωση στη ΣΑΕΚ εποπτείας,
6. Αλλαγή εργοδότη/-τριας, εφόσον συντρέχει τεκμηριωμένος σοβαρότατος λόγος.
7. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες δεν απασχολούνται την Κυριακή και τις επίσημες αργίες.

Υποχρεώσεις των πρακτικά ασκουμένων

1. Τήρηση του ημερήσιου ωραρίου πρακτικής άσκησης, όπως ορίζεται στην ειδική σύμβαση.
2. Τήρηση των όρων υγείας και ασφάλειας του/της εργοδότη/-τριας.
3. Σεβασμός της κινητής και ακίνητης περιουσίας του/της εργοδότη/-τριας.
4. Αρμονική συνεργασία με τα στελέχη του/της εργοδότη/-τριας.
5. Προσκόμιση, όπου απαιτείται, όλων των απαραίτητων ιατρικών βεβαιώσεων για την εξάσκηση του επαγγέλματος.
6. Προσκόμιση στη ΣΑΕΚ των απαραίτητων δικαιολογητικών, πριν από την έναρξη και μετά τη λήξη της πρακτικής άσκησης, αλλά και σε περίπτωση διακοπής της.
7. Ενημέρωση, σε περίπτωση απουσίας του/της ασκουμένου/-ης, της επιχείρησης και της ΣΑΕΚ εποπτείας.
8. Τήρηση βιβλίου πρακτικής άσκησης, το οποίο διατίθεται από τη ΣΑΕΚ και στο οποίο αναγράφονται από τους/τις ασκούμενους/-ες κατά εβδομάδα οι εργασίες με τις οποίες ασχολήθηκαν και τα καθήκοντα που τους ανατέθηκαν στον χώρο πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης.
9. Προσκόμιση στο τέλος κάθε μήνα στη ΣΑΕΚ φοίτησης ή εποπτείας της πρακτικής άσκησης του βιβλίου πρακτικής άσκησης για σχετικό έλεγχο.
10. Υποβολή, μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης, του βιβλίου πρακτικής άσκησης στη ΣΑΕΚ φοίτησης, συμπληρωμένου με τις εβδομαδιαίες εκθέσεις, τον χρόνο και το αντικείμενο απασχόλησης, τις ημέρες απουσίας και την επίδοσή του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης. Υποβολή του εντύπου λήξης (Βεβαίωση Παρουσίας) της πρακτικής άσκησης, συμπληρωμένου, υπογεγραμμένου και σφραγισμένου από τον/την εργοδότη/-τρια-νόμιμο/-η εκπρόσωπο του φορέα απασχόλησης, στο οποίο βεβαιώνεται ότι ο/η εκπαιδευόμενος/-η πραγματοποίησε την πρακτική άσκηση στην επιχείρηση/οργανισμό, καθώς και το χρονικό διάστημα αυτής.
11. Άμεση ενημέρωση της ΣΑΕΚ φοίτησης από τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η σε περίπτωση διακοπής της πρακτικής άσκησης και προσκόμιση του βιβλίου πρακτικής άσκησης και του εντύπου λήξης (Βεβαίωση Παρουσίας) με τις ημέρες πρακτικής άσκησης που έχουν πραγματοποιηθεί. Για να συνεχίσει ο/η εκπαιδευόμενος/-η την πρακτική άσκηση, για το υπόλοιπο του προβλεπόμενου διαστήματος, στον ίδιο ή σε άλλο φορέα απασχόλησης (εργοδότη/-τρια), θα πρέπει να ακολου-

θηθεί εκ νέου η διαδικασία έναρξης πρακτικής άσκησης. Αν η διακοπή της πρακτικής άσκησης γίνει από τον/την εργοδότη/-τρια, τότε οφείλει ο/η τελευταίος/-α να ενημερώσει άμεσα τη ΣΑΕΚ φοίτησης του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης.

2.3 • Φορείς υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Κάθε πρακτικά ασκούμενος/-η πραγματοποιεί την πρακτική άσκηση σε τμήματα των φορέων απασχόλησης αντίστοιχα προς την ειδικότητά του/της, με την εποπτεία υπευθύνου/-ης του φορέα, ειδικότητας αντίστοιχης με το αντικείμενο κατάρτισής του/της.

Ειδικότερα, στην ειδικότητα «Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων», οι εκπαιδευόμενοι/-ες πραγματοποιούν πρακτική άσκηση σε τομείς που σχετίζονται με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις, σε τουριστικές επιχειρήσεις, όπως: τουριστικά γραφεία (συμπεριλαμβανομένων των Διαδικτυακών Τουριστικών Γραφείων (ΟΤAs)), Τουριστικές Επιχειρήσεις Οδικών Μεταφορών (ΤΕΟΜ), ναυτιλιακές εταιρείες επιβατηγού ναυτιλίας, εταιρείες κρουαζιέρας, ξενοδοχεία και συνεδριακά κέντρα, σε δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς και φορείς τουρισμού, σε γραφεία δήμων ή περιφερειών που σχετίζονται με τον τουρισμό, σε γραφεία και δομές εκκλησιαστικών ή θρησκευτικών νομικών προσώπων που σχετίζονται με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις, σε γραφεία τουριστικών πληροφοριών/τουριστικά περίπτερα και σε θέσεις εργασίας, όπως: στέλεχος τουριστικού γραφείου, στέλεχος Τουριστικής Επιχείρησης Οδικών Μεταφορών (ΤΕΟΜ), στέλεχος ναυτιλιακής εταιρείας επιβατηγού ναυτιλίας, στέλεχος εταιρείας κρουαζιέρας, στέλεχος τουριστικής προβολής και ανάπτυξης, στέλεχος γραφείου τουριστικών πληροφοριών/τουριστικού περιπτέρου (Info Point/Kiosk), στέλεχος υποδοχής και ενημέρωσης επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων (θρησκευτικών μνημείων ή προσκυνημάτων και θρησκευτικών/εκκλησιαστικών μουσείων), στέλεχος υποδοχής και εξυπηρέτησης πελατών/-ισών ξενοδοχείου (Front Desk, Concierge, Guest Relations).

3 | Ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της πρακτικής άσκησης

Ο/Η εργοδότης/-τρια της επιχείρησης που προσφέρει θέση πρακτικής άσκησης ορίζει ένα έμπειρο στέλεχος συναφούς επαγγελματικής ειδικότητας με αυτήν του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης ως «εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας», ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την αποτελεσματική υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στον χώρο εργασίας, την παρακολούθηση της προόδου των πρακτικά ασκουμένων και την ανατροφοδότηση των υπεύθυνων εκπαιδευτών/-τριών στην εκπαιδευτική δομή.

Αναλυτικότερα, ο/η εκπαιδευτής/-τρια είναι το συνδεδετικό πρόσωπο του/της εργοδότη/-τριας της επιχείρησης με την εκπαιδευτική δομή (ΣΑΕΚ) και, κατά συνέπεια, έχει συνεχή συνεργασία με αυτήν. Επιπλέον, ο ρόλος του/της αφορά την παροχή συμβουλών, πληροφοριών ή καθοδήγησης, καθώς πρόκειται για ένα άτομο με χρήσιμη εμπειρία, δεξιότητες και εξειδίκευση, το οποίο υποστηρίζει την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των πρακτικά ασκουμένων.

4 | Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της πρακτικής άσκησης

Κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης επιδιώκεται η αναβάθμιση των γνώσεων, των επαγγελματικών δεξιοτήτων και των ικανοτήτων των σπουδαστών/-τριών ΣΑΕΚ, με αποτέλεσμα την ομαλή μετάβασή τους από την αίθουσα κατάρτισης στον χώρο εργασίας και μάλιστα υπό πραγματικές εργασιακές συνθήκες. Στο πλαίσιο αυτής της μετάβασης και της ομαλής ένταξης, οι ασκούμενοι/-ες στην πρακτική άσκηση καλούνται να καλλιεργήσουν όχι μόνο επαγγελματικές δεξιότητες που αφορούν την ειδικότητα και δεν εξαντλούνται στο πλαίσιο της αίθουσας κατάρτισης, αλλά και οριζόντιες δεξιότητες που ενισχύουν την επαγγελματική τους συμπεριφορά και καλλιεργούν την περιβαλλοντική και την επιχειρηματική κουλτούρα. Έτσι, η πρακτική άσκηση αποτελεί ένα προπαρασκευαστικό στάδιο κατά το οποίο αναβαθμίζονται οι γενικές και ειδικές γνώσεις, συντελούνται σημαντικές διεργασίες επαγγελματικού προσανατολισμού και διευκολύνεται η επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου.

Αναλυτικότερα, κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης δίνεται η δυνατότητα στον/στην ασκούμενο/-η να ασκηθεί στις εργασίες που απορρέουν από τα επιμέρους μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης στην ειδικότητα. Η άσκηση μπορεί να επιτευχθεί μέσω της παρατήρησης της εργασίας, της συμμετοχής σε ομάδα εκτέλεσης της εργασίας, της καθοδηγούμενης εργασίας ή της δοκιμής/αυτόνομης εκτέλεσης της εργασίας από τον/την ασκούμενο/-η.

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνονται οι ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης για την ειδικότητα «Ειδικός Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων» και οι αντίστοιχες ενδεικτικές εργασίες και ειδικές προδιαγραφές ανά ενότητα κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης. Επισημαίνεται ότι οι εν λόγω εργασίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους/τις πρακτικά ασκούμενους/-ες για τη συμπλήρωση του βιβλίου πρακτικής άσκησης.

**Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
πρακτικής άσκησης**

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
A. «Παροχή υπηρεσιών τουριστικού γραφείου» συνέχεια >>	• Σχεδιασμός και συνολική διαχείριση ατομικών ή ομαδικών ταξιδιωτικών πακέτων για θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες ή προσκυνητές/-τριες, • Σχεδιασμός και συνολική διαχείριση θεματικών διαδρομών σε θρησκευτικό και προσκυνηματικό πλαίσιο, • Κατάρτιση μονοήμερων, ολιγοήμερων ή πολυήμερων εκδρομικών προγραμμάτων για θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες ή προσκυνητές/-τριες, • Πρακτόρευση τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών. • Οργάνωση ταξιδιωτικών φακέλων τουριστικών συνοδών και διπλωματούχων ξεναγών, • Συνοδεία τουριστών/-τριών, θρησκευτικών τουριστών/-τριών ή προσκυνητών/-τριών σε οργανωμένο ταξίδι, • Προώθηση ταξιδιωτικών πακέτων σε ενδιαφερόμενους/-ες αγοραστές/-τριες με λεπτομερή παρουσίαση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, • Κατάρτιση τουριστικών οδηγών, καταλόγων ταξιδιωτικών πακέτων, εκδρομικών αφισών, ενημερωτικών εντύπων, • Διαχείριση συστήματος κρατήσεων GDS, • Διαχείριση λογισμικού αυτοματοποίησης μάρκετινγκ, • Διαχείριση λογισμικού Συστήματος Επιχειρησιακού Σχεδιασμού (ERP),	• Εξοπλισμός γραφείου, • Γραφική ύλη, • Η/Υ, • Ενσύρματη ή ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο, • Ηλεκτρονικό σύστημα κρατήσεων GDS, • Λογισμικό αυτοματοποίησης μάρκετινγκ, • Τηλεφωνικό κέντρο, • Πολυμηχάνημα με λειτουργίες σάρωσης, εκτύπωσης και αντιγραφής εγγράφων, • Πληροφοριακό υλικό σε έντυπη και ψηφιακή μορφή, • Ασύρματο ακουστικό σύστημα (Tour Leader Speaker System), • Επαγγελματικός ρουχισμός, • Φαρμακείο πρώτων βοηθειών.

συνέχεια >>

**Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
πρακτικής άσκησης**

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
« συνέχεια A. «Παροχή υπηρεσιών τουριστικού γραφείου»	• Διαχείριση τηλεφωνικού κέντρου και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για την εξυπηρέτηση πελατών/-ισών και συνεργατών/-τριών της επιχείρησης, • Διαχείριση μέσων κοινωνικής δικτύωσης για την προβολή και διανομή τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών, • Διοργάνωση συνεδρίων ως τμήμα οργανωμένης εκδρομής ή τουριστικού πακέτου, που περιλαμβάνει και άλλες τουριστικές υπηρεσίες ή διαμονή.	
B. «Παροχή υπηρεσιών τουριστικού συνοδού» συνέχεια >>	• Διεκπεραίωση εκδρομικών προγραμμάτων και τουριστικών πακέτων, τηρώντας τους προβλεπόμενους όρους για τα περιλαμβανόμενα και τα μη περιλαμβανόμενα σε αυτά, • Διαχείριση των πληροφοριών και οδηγιών που περιλαμβάνουν οι ταξιδιωτικοί φάκελοι των τουριστικών συνοδών, • Παροχή γενικών πληροφοριών στους/στις ταξιδιώτες/-τριες καθ' όλη τη διάρκεια του ταξιδιού για τα φυσικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά αξιοθέατα, • Παροχή πρακτικών πληροφοριών στους/στις ταξιδιώτες/-τριες καθ' όλη τη διάρκεια του ταξιδιού για τις διαθέσιμες τουριστικές υποδομές, το ωρολόγιο πρόγραμμα (ώρες αφίξεων/ αναχωρήσεων, ώρες γευμάτων, ώρες λειτουργίας επισκέψιμων χώρων), τα τοπικά μέσα μαζικής μεταφοράς, τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος, τις τηλεφωνικές επικοινωνίες από το εξωτερικό κ.ά.,	• Εξοπλισμός γραφείου, • Γραφική ύλη, • Η/Υ, • Ενσύρματη ή ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο, • Πληροφοριακό υλικό σε έντυπη και ψηφιακή μορφή, • Λογισμικό αυτοματοποίησης μάρκετινγκ, • Τηλεφωνικό κέντρο, • Πολυμηχάνημα με λειτουργίες σάρωσης, εκτύπωσης και αντιγραφής εγγράφων, • Επαγγελματικός ρουχισμός, • Φαρμακείο πρώτων βοηθειών.

συνέχεια >>

Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων πρακτικής άσκησης

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
« συνέχεια Β. «Παροχή υπηρεσιών τουριστικού συνοδού»	• Συνεργασία με τους/τις τοπικούς/-ές προμηθευτές/-τριες των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών και διασφάλιση της τήρησης των συμφωνηθέντων για τις υπηρεσίες που παρέχονται στους/στις ταξιδιώτες/-τριες, • Εφαρμογή διαδικασιών διαχείρισης κρίσεων ή αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών, παρέχοντας, μεταξύ άλλων, υπηρεσίες πρώτων βοηθειών.	
Γ. «Παροχή υπηρεσιών τουριστικής προβολής και ανάπτυξης» συνέχεια >>	• Σχεδιασμός και εφαρμογή στρατηγικών για την προβολή και ανάπτυξη προορισμών μέσω του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων, • Διεξαγωγή ερευνών και συγκέντρωση στοιχείων για τη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση θρησκευτικών και προσκυνηματικών προορισμών, • Εισήγηση βελτιωτικών προτάσεων και διορθωτικών αλλαγών για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία του τουριστικού τομέα μιας περιοχής, • Παραγωγή και διανομή έντυπου ή ψηφιακού πληροφοριακού υλικού για την τουριστική πρόωθηση μιας περιοχής, • Διοργάνωση πολιτιστικών/ θρησκευτικών εκδηλώσεων για την ανάδειξη της πολιτιστικής και θρησκευτικής ταυτότητας μιας περιοχής, • Διαχείριση τηλεφωνικού κέντρου και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για τη χορήγηση πρακτικών πληροφοριών σε ενδιαφερόμενους/-ες επισκέπτες/-τριες,	• Εξοπλισμός γραφείου, • Γραφική ύλη, • Η/Υ • Ενσύρματη ή ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο, • Πληροφοριακό υλικό σε έντυπη και ψηφιακή μορφή, • Λογισμικό αυτοματοποίησης μάρκετινγκ, • Τηλεφωνικό κέντρο, • Πολυμηχάνημα με λειτουργίες σάρωσης, εκτύπωσης και αντιγραφής εγγράφων, • Επαγγελματικός ρουχισμός, • Φαρμακείο πρώτων βοηθειών.

συνέχεια >>

**Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
πρακτικής άσκησης**

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
« συνέχεια Γ. «Παροχή υπηρεσιών τουριστικής προβολής και ανάπτυξης»	• Διαχείριση μέσων κοινωνικής δικτύωσης για την προβολή και διανομή τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών, • Ενημέρωση τοπικού πληθυσμού μέσω ειδικών δράσεων για τη συμβολή του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, • Συνεργασία με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς τουρισμού για την προβολή και ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων, • Συνεργασία με θρησκευτικούς και εκκλησιαστικούς φορείς για τη συνδιαχείριση του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων, • Εφαρμογή τεχνικών διαπολιτισμικής, διαχριστιανικής και διαθρησκευτικής επικοινωνίας για την αειφόρο ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων.	
Δ. «Παροχή υπηρεσιών σε γραφεία τουριστικών πληροφοριών και τουριστικά περίπτερα (Info Points/Kiosks)» συνέχεια >>	• Παρουσίαση των φυσικών, πολιτιστικών και θρησκευτικών αξιοθέατων και των διαθέσιμων τουριστικών υποδομών στους/στις επισκέπτες/-τριες του τουριστικού προορισμού, • Καθοδήγηση επισκεπτών/-τριών μέσω πρακτικών πληροφοριών για τις προσωπικές μετακινήσεις και μεταφορές τους, την αγορά συναλλάγματος, τις τηλεφωνικές επικοινωνίες από το εξωτερικό, τη χρήση χρεωστικών ή/και πιστωτικών καρτών κ.ά.,	• Εξοπλισμός γραφείου, • Γραφική ύλη, • Η/Υ, • Ενσύρματη ή ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο, • Τηλεφωνικό κέντρο,

συνέχεια >>

**Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
πρακτικής άσκησης**

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
« συνέχεια Δ. «Παροχή υπηρεσιών σε γραφεία τουριστικών πληροφοριών και τουριστικά περίπτερα (Info Points/Kiosks)»	• Παραγωγή και διανομή εντύπων στους/στις επισκέπτες/-τριες με πληροφοριακό υλικό, • Διαχείριση οθονών αφής για τη διαδραστική ενημέρωση των επισκεπτών/-τριών, • Κράτηση δωματίων σε ξενοδοχεία και άλλα καταλύματα, • Πρόταση χώρων εστίασης και ψυχαγωγίας, • Πώληση εισιτηρίων για συμμετοχή σε εκδηλώσεις, • Ενημέρωση για τουριστικές ιστοσελίδες και ειδικές εφαρμογές στο κινητό, • Πώληση αναμνηστικών με το επίσημο σήμα της χώρας ή της συγκεκριμένης περιοχής.	• Πολυμηχάνημα με λειτουργίες σάρωσης, εκτύπωσης και αντιγραφής εγγράφων,
Ε. «Παροχή υπηρεσιών διοργάνωσης συνεδρίων και εκδηλώσεων» συνέχεια >>	• Έκδοση έντυπου και ψηφιακού προωθητικού υλικού για το συνέδριο ή την εκδήλωση, • Σύνταξη προγράμματος και δελτίου τύπου για το συνέδριο ή την εκδήλωση, • Διαπραγμάτευση συμβολαίων με επιχειρήσεις φιλοξενίας συνεδρίων και εκδηλώσεων, • Έλεγχος της υλικοτεχνικής υποδομής του χώρου διεξαγωγής του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, • Εξασφάλιση οπτικοακουστικής κάλυψης, επαγγελματικής φωτογράφισης και βιντεοσκόπησης του συνεδρίου ή της εκδήλωσης,	• Εξοπλισμός γραφείου, • Γραφική ύλη, • Η/Υ, • Ενσύρματη ή ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο, • Λογισμικό αυτοματοποίησης μάρκετινγκ, • Τηλεφωνικό κέντρο, • Πολυμηχάνημα με λειτουργίες σάρωσης, εκτύπωσης και αντιγραφής εγγράφων,

συνέχεια >>

Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων πρακτικής άσκησης

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
« συνέχεια Ε. «Παροχή υπηρεσιών διοργάνωσης συνεδρίων και εκδηλώσεων»	• Συνεργασία με μεταφραστές/-τριες και διερμηνείς, ανάλογα με τις ανάγκες του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, • Υποδοχή και καθοδήγηση προσερχομένων στον χώρο του συνεδρίου ή της εκδήλωσης, • Κατάρτιση προγραμμάτων τοπικών περιηγήσεων για τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες στο συνέδριο ή στην εκδήλωση, • Πληροφόρηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης για το συνέδριο ή την εκδήλωση και οργάνωση συνέντευξης τύπου με τους/τις δημοσιογράφους, • Αποδελτίωση του τύπου, συλλογή και αρχειοθέτηση δημοσιευμάτων που σχετίζονται με το συνέδριο ή την εκδήλωση, • Αξιολόγηση του συνεδρίου ή της εκδήλωσης.	• Επαγγελματικός ρουχισμός, • Φαρμακείο πρώτων βοηθειών.
Στ. «Παροχή υπηρεσιών υποδοχής και ενημέρωσης επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων» συνέχεια >>	• Υποδοχή και ενημέρωση επισκεπτών/-τριών σε θρησκευτικά μνημεία/προσκυνήματα και θρησκευτικά/εκκλησιαστικά μουσεία, • Διεκπεραίωση τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και αλληλογραφίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), • Ενημέρωση για το ωράριο λειτουργίας του χώρου και για το κόστος των εισιτηρίων εισόδου, • Προγραμματισμός ημερομηνίας και ώρας άφιξης επισκεπτών/-τριών,	• Εξοπλισμός γραφείου, • Γραφική ύλη, • Η/Υ, • Ενσύρματη ή ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο, • Τηλεφωνικό κέντρο, • Οθόνη αφής (touch screen), • Πληροφοριακό υλικό σε έντυπη και ψηφιακή μορφή,

συνέχεια >>

**Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
πρακτικής άσκησης**

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
« συνέχεια Στ. «Παροχή υπηρεσιών υποδοχής και ενημέρωσης επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων»	• Διασφάλιση ομαλής εισόδου και παραμονής των επισκεπτών/-τριών στον χώρο, • Έλεγχος της προβλεπόμενης ενδυμασίας για την προσέλευση των επισκεπτών/-τριών στον χώρο, • Πληροφόρηση επισκεπτών/-τριών αναφορικά με τον επισκεπτόμενο χώρο, • Διανομή έντυπου πληροφοριακού υλικού στους/στις επισκέπτες/-τριες, • Διαχείριση οθονών αφής (touch screens) για τη διαδραστική ενημέρωση των επισκεπτών/-τριών, • Έλεγχος τήρησης μέτρων ασφαλείας για την ασφαλή περιήγηση των επισκεπτών/-τριών στον χώρο, • Έλεγχος τήρησης κανονισμών για τη φωτογράφιση ή βιντεοσκόπηση εντός του επισκεπτόμενου χώρου, • Διαχείριση βιβλίου εντυπώσεων των επισκεπτών/-τριών.	• Επαγγελματικός ρουχισμός, • Φαρμακείο πρώτων βοηθειών.
Ζ. «Παροχή υπηρεσιών υποδοχής και εξυπηρέτησης πελατών/-ισσών ξενοδοχείου (Front Desk, Concierge, Guest Relations)» συνέχεια >>	• Υποδοχή και καλωσόρισμα πελατών/-ισσών κατά την είσοδό τους στον χώρο του ξενοδοχείου, • Ενημέρωση πελατών/-ισσών για τον τρόπο λειτουργίας, τα τμήματα και τις παρεχόμενες υπηρεσίες του ξενοδοχείου, • Διεκπεραίωση αιτημάτων πελατών/-ισσών σε συνεργασία με όλα τα τμήματα του ξενοδοχείου, • Διαχείριση παραπόνων πελατών/-ισσών του ξενοδοχείου,	• Εξοπλισμός γραφείου, • Γραφική ύλη, • Η/Υ, • Ξενοδοχειακό λογισμικό πρόγραμμα, • Ενσύρματη ή ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο, • Τηλεφωνικό κέντρο,

συνέχεια >>

Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων πρακτικής άσκησης

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
« συνεχία Ζ. «Παροχή υπηρεσιών υποδοχής και εξυπηρέτησης πελατών/-ισών ξενοδοχείου (Front Desk, Concierge, Guest Relations)»	• Αντιμέτωπιση έκτακτων περιστατικών εντός ή εκτός του ξενοδοχείου, • Παρουσίαση στους/στις πελάτες/-ισσες των φυσικών, πολιτιστικών και θρησκευτικών αξιοθέατων της ευρύτερης περιοχής του ξενοδοχείου, διευκολύνοντας την επίσκεψή τους, • Σχεδιασμός εξατομικευμένων βιωματικών εμπειριών για τους/τις πελάτες/-ισσες του ξενοδοχείου μέσω φυσιολατρικών, πολιτιστικών και θρησκευτικών δραστηριοτήτων, • Οργάνωση ημερήσιων εκδρομών για τους/τις πελάτες/-ισσες του ξενοδοχείου, σε συνεργασία με τοπικά τουριστικά γραφεία.	• Πληροφοριακό υλικό σε έντυπη και ψηφιακή μορφή, • Οθόνη αφής (touch screen), • Χάρτες, • Επαγγελματικός ρουχισμός, • Φαρμακείο πρώτων βοηθειών.

5 | Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος πρακτικής άσκησης

5.1.A • ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

Στην Ενότητα Α', οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες εμπλέκονται σε ποικίλες δραστηριότητες που σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών τουριστικού γραφείου, με έμφαση στον θρησκευτικό και προσκυνηματικό τουρισμό. Στο πλαίσιο των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να σχεδιάζουν και να διαχειρίζονται τουριστικά πακέτα, ειδικά θρησκευτικού και προσκυνηματικού ενδιαφέροντος. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες συμμετέχουν σε ομάδες εργασίας, στις οποίες έχουν την ευκαιρία να παρατηρούν και να συμβάλλουν ενεργά στον σχεδιασμό και την κατάρτιση εκδρομικών προγραμμάτων, όπως μονοήμερες και πολυήμερες εκδρομές, εντός και εκτός της ελληνικής επικράτειας. Μέσω αυτής της διαδικασίας, εφαρμόζουν τις θεωρητικές τους γνώσεις σε ρεαλιστικές συνθήκες εργασίας. Κατά την εκτέλεση αυτών των εργασιών, οι ασκούμενοι/-ες καλούνται να χρησιμοποιούν εξοπλισμό και λογισμικά συστήματα, όπως τα Διεθνή Συστήματα Κρατήσεων (GDS) και τα λογισμικά CRM και ERP, τα οποία είναι απαραίτητα για τη διαχείριση κρατήσεων και την οργάνωση της επιχείρησης. Η εξοικείωση με αυτά τα συστήματα γίνεται με την καθοδήγηση έμπειρων συναδέλφων, αρχικά μέσω παρατήρησης και στη συνέχεια με τη σταδιακή ανάληψη αρμοδιοτήτων υπό επίβλεψη. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στη διαχείριση πελατών/-ισών και στην εξυπηρέτηση, όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες εφαρμόζουν αποτελεσματικά επικοινωνιακές δεξιότητες για την παροχή εξατομικευμένων πληροφοριών και την ικανοποίηση των πελατών/-ισών. Παράλληλα, ακολουθούν πιστά τις διαδικασίες ασφαλείας και διασφαλίζουν την ακρίβεια των πληροφοριών που παρέχουν. Υπάρχουν ορισμένες εργασίες, όπως η διαχείριση οικονομικών συναλλαγών και η υπογραφή επίσημων εγγράφων, που θεσμικά δεν αναλαμβάνουν οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες και εκτελούνται μόνο από εξουσιοδοτημένο προσωπικό. Ωστόσο, η εμπλοκή τους σε αυτές τις διαδικασίες μέσω παρατήρησης και υποστήριξης τους βοηθά να κατανοήσουν τις ευθύνες και τις απαιτήσεις του επαγγέλματος.

5.1.B • ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ/-ΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Η Ενότητα Β' «Παροχή υπηρεσιών του/της τουριστικού/-ής συνοδού» αποτελεί σημαντικό τομέα στον κλάδο του τουρισμού, ιδιαίτερα στη διαχείριση εκδρομικών προγραμμάτων και τουριστικών πακέτων. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες που αναλαμβάνουν αυτό τον ρόλο εμπλέκονται σε μια σειρά δραστηριοτήτων που τους βοηθούν να αναπτύξουν τις απαραίτητες δεξιότητες για την επιτυχή διεκπεραίωση των καθηκόντων τους. Αναλαμβάνουν να διεκπεραιώνουν εκδρομικά προγράμματα και τουρι-

στικά πακέτα, τηρώντας πιστά τους προβλεπόμενους όρους και διασφαλίζοντας την ομαλή πορεία των εκδρομών. Γνωρίζουν πώς να διαχειρίζονται τις πληροφορίες και να εκτελούν τις οδηγίες που περιλαμβάνονται στους ταξιδιωτικούς φακέλους των τουριστικών συνοδών, οι οποίες είναι κρίσιμες για την οργάνωση και τον συντονισμό των δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια των ταξιδιών. Καθ' όλη τη διάρκεια του ταξιδιού, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες παρέχουν γενικές πληροφορίες στους/στις ταξιδιώτες/-τριες για τα φυσικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά αξιοθέατα, καθώς και για τις διαθέσιμες τουριστικές υποδομές. Αυτή η δραστηριότητα απαιτεί καλά ανεπτυγμένες επικοινωνιακές δεξιότητες και καλή γνώση των περιοχών που επισκέπτονται. Επιπλέον, παρέχουν πρακτικές οδηγίες στους/στις ταξιδιώτες/-τριες για τις προσωπικές μετακινήσεις, τη χρήση χρεωστικών ή/και πιστωτικών καρτών, τις τηλεφωνικές επικοινωνίες από το εξωτερικό και άλλα πρακτικά ζητήματα που αφορούν την ομαλή διεξαγωγή του ταξιδιού. Οι ασκούμενοι/-ες είναι σε θέση να δίνουν σαφείς και κατανοητές οδηγίες, εξασφαλίζοντας ότι οι ταξιδιώτες/-τριες είναι ενημερωμένοι/-ες και ασφαλείς. Η συνεργασία με τους τοπικούς προμηθευτές για τη διασφάλιση της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στους/στις ταξιδιώτες/-τριες αποτελεί ένα ακόμη βασικό καθήκον. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες γνωρίζουν να διαχειρίζονται τις σχέσεις με τους προμηθευτές, να αξιολογούν τις παρεχόμενες υπηρεσίες και να προβαίνουν σε διορθωτικές ενέργειες όπου χρειάζεται. Τέλος, η εκπαίδευση στη διαχείριση έκτακτων περιστατικών, συμπεριλαμβανομένης της παροχής πρώτων βοηθειών, είναι ουσιώδης για την ασφάλεια των ταξιδιωτών. Οι ασκούμενοι/-ες αντιμετωπίζουν με ψυχραιμία και επαγγελματισμό κάθε απρόοπτη κατάσταση, προστατεύοντας την υγεία των πελατών/-ισών τους. Με την ολοκλήρωση αυτής της πρακτικής άσκησης, οι ασκούμενοι/-ες αποκτούν μια ολοκληρωμένη εικόνα του ρόλου του/της τουριστικού/-ής συνοδού και είναι έτοιμοι/-ες να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του επαγγέλματος.

5.1.Γ • ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Στην Ενότητα Γ', οι ασκούμενοι/-ες στον τομέα αυτόν σχεδιάζουν και εφαρμόζουν στρατηγικές για την τουριστική προβολή και ανάπτυξη των τουριστικών προορισμών, δίνοντας έμφαση στη θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά κάθε περιοχής. Οι στρατηγικές αυτές περιλαμβάνουν τη χρήση των κατάλληλων εργαλείων και μέσων για την ενίσχυση της προβολής και τη μεγιστοποίηση της ελκυστικότητας του προορισμού. Οι ασκούμενοι/-ες διεξάγουν ποιοτικές και ποσοτικές έρευνες και μελέτες για τη συγκέντρωση στοιχείων που αφορούν το θρησκευτικό στοιχείο της περιοχής, αξιοποιώντας αυτά τα δεδομένα για την καλύτερη προώθηση του προορισμού. Με βάση τα αποτελέσματα αυτών των ερευνών, προβαίνουν σε βελτιωτικές παρεμβάσεις και διορθωτικές αλλαγές, εξασφαλίζοντας την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία του τουριστικού τομέα σε κάθε περιοχή. Οργανώνουν και συντονίζουν πολιτιστικές και θρησκευτικές εκδηλώσεις, οι οποίες συμβάλλουν στην ανάδειξη της

πολιτιστικής και θρησκευτικής ταυτότητας της περιοχής. Αυτές οι εκδηλώσεις αποτελούν σημαντικό μέρος της τουριστικής προβολής και ενισχύουν την εμπειρία των επισκεπτών. Παράγουν έντυπο και ψηφιακό πληροφοριακό υλικό, όπως τουριστικούς οδηγούς, χάρτες και διαφημιστικά βίντεο, τα οποία χρησιμοποιούνται για την προώθηση των τουριστικών προϊόντων της περιοχής. Παράλληλα, διαχειρίζονται τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, διασφαλίζοντας την ευρεία προβολή του προορισμού και την αλληλεπίδραση με το κοινό. Παρέχουν πληροφορίες μέσω τηλεφωνικών κλήσεων και ηλεκτρονικής αλληλογραφίας στους/στις ενδιαφερόμενους/-ες επισκέπτες/-τριες σχετικά με τα τοπικά αξιοθέατα, τις διαθέσιμες τουριστικές υποδομές και τις δραστηριότητες που προσφέρονται σε κάθε περιοχή. Ενημερώνουν τον τοπικό πληθυσμό για τη συμβολή του θρησκευτικού τουρισμού στην τοπική ανάπτυξη μέσω ειδικών δράσεων και συνεργάζονται με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς τουρισμού, οργανισμούς της Εκκλησίας της Ελλάδος και με άλλες θρησκευτικές κοινότητες για τη διαχείριση και ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού. Τέλος, εφαρμόζουν τεχνικές διαπολιτισμικής, διαχριστιανικής και διαθρησκευτικής επικοινωνίας, προωθώντας την αειφόρο ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού και των προσκυνηματικών περιηγήσεων.

5.1.Δ • ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΕ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ (INFO POINTS/KIOSKS)

Στην Ενότητα Δ', οι ασκούμενοι/-ες αναλαμβάνουν μια σειρά από σημαντικές αρμοδιότητες που αποσκοπούν στην εξυπηρέτηση των επισκεπτών/-τριών και στην ενίσχυση της εμπειρίας τους στον τουριστικό προορισμό. Πιο συγκεκριμένα, οι ασκούμενοι/-ες παρέχουν γενικές πληροφορίες στους/στις επισκέπτες/-τριες ενός τουριστικού προορισμού, με έμφαση στους/στις θρησκευτικούς/-ές τουρίστες/-τριες και προσκυνητές/-τριες. Αυτό περιλαμβάνει την παροχή πληροφοριών για τα φυσικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά αξιοθέατα της περιοχής, καθώς και για τις διαθέσιμες τουριστικές υποδομές, όπως ξενοδοχεία, εστιατόρια και χώρους ψυχαγωγίας. Οι ασκούμενοι/-ες πρέπει να είναι σε θέση να παρέχουν ακριβείς και λεπτομερείς πληροφορίες, ανταποκρινόμενοι/-ες στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των επισκεπτών/-τριών. Επιπλέον, παρέχουν πρακτικές οδηγίες που διευκολύνουν τις μετακινήσεις και τις μεταφορές των επισκεπτών/-τριών, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών για την αγορά συναλλάγματος, τη χρήση χρεωστικών ή/και πιστωτικών καρτών, καθώς και τις τηλεφωνικές επικοινωνίες. Η γνώση αυτών των πρακτικών θεμάτων είναι κρίσιμη για την υποστήριξη των επισκεπτών/-τριών, ειδικά σε έναν ξένο προορισμό. Οι ασκούμενοι/-ες επίσης πραγματοποιούν κρατήσεις δωματίων σε ξενοδοχεία και άλλα καταλύματα, προτείνοντας τα καλύτερα διαθέσιμα μέρη για διαμονή ανάλογα με τις προτιμήσεις και τις ανάγκες των επισκεπτών/-τριών. Παράλληλα, προτείνουν χώρους εστίασης και ψυχαγωγίας, προσφέροντας συμβουλές που μπορούν να

εμπλουτίσουν την εμπειρία των τουριστών/-τριών. Επιπρόσθετα, οι ασκούμενοι/-ες εκδίδουν εισιτήρια για τη συμμετοχή των επισκεπτών/-τριών σε εκδηλώσεις και παράγουν έντυπο πληροφοριακό υλικό, όπως τουριστικούς οδηγούς και χάρτες, τα οποία διανέμουν στους/στις επισκέπτες/-τριες. Επίσης, διαχειρίζονται θρόνους αφής για τη διαδραστική ενημέρωση των επισκεπτών/-τριών, παρέχοντας έναν σύγχρονο τρόπο πρόσβασης σε πληροφορίες. Τέλος, ενημερώνουν τους/τις επισκέπτες/-τριες για διαθέσιμες τουριστικές ιστοσελίδες και εφαρμογές για κινητά που μπορούν να διευκολύνουν την παραμονή τους και προβαίνουν στην πώληση αναμνηστικών με το επίσημο σήμα της συγκεκριμένης περιοχής, προσθέτοντας μια επιπλέον διάσταση στην εμπειρία των επισκεπτών/-τριών. Με τη συμμετοχή τους σε αυτές τις δραστηριότητες, οι ασκούμενοι/-ες αποκτούν πολύτιμη εμπειρία στην παροχή τουριστικών υπηρεσιών, αναπτύσσοντας δεξιότητες επικοινωνίας, οργάνωσης και εξυπηρέτησης πελατών/-ισών.

5.1.Ε • ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

Η ενότητα «Παροχή υπηρεσιών διοργάνωσης συνεδρίων και εκδηλώσεων» επικεντρώνεται στις διαδικασίες και τις πρακτικές που απαιτούνται για την επιτυχή οργάνωση και διαχείριση συνεδρίων και εκδηλώσεων, με έμφαση στον θρησκευτικό τουρισμό και τις προσκυνηματικές περιηγήσεις. Οι ασκούμενοι/-ες στον τομέα αυτό αναλαμβάνουν την υλοποίηση μιας σειράς σημαντικών αρμοδιοτήτων, οι οποίες καλύπτουν όλες τις φάσεις της διοργάνωσης. Αρχικά, οι ασκούμενοι/-ες οργανώνουν συνέδρια και εκδηλώσεις ποικίλης θεματολογίας, καθορίζοντας τους στόχους και χαράσσοντας στρατηγικές για την επίτευξή τους. Αυτό περιλαμβάνει τη διαμόρφωση του προγράμματος, τη συνεργασία με τους φορείς και τους/τις συντελεστές/-τριες και την επιλογή κατάλληλων τοποθεσιών και χώρων για τη διεξαγωγή των εκδηλώσεων. Οι ασκούμενοι/-ες διαπραγματεύονται συμβόλαια με επιχειρήσεις φιλοξενίας και διασφαλίζουν την υλικοτεχνική υποδομή, επιθεωρώντας τις εγκαταστάσεις και επιβλέποντας τη διαμόρφωση του χώρου. Σημαντικό μέρος της διαδικασίας είναι η εφαρμογή τεχνικών επικοινωνίας για την προώθηση της εκδήλωσης και την προσέλκυση χορηγών. Αυτό περιλαμβάνει τη σύνταξη δελτίων τύπου, την παραγωγή έντυπου και ψηφιακού πληροφοριακού υλικού και τη συνεργασία με γραφίστες/-τριες και τυπογράφους για τη δημιουργία προωθητικού υλικού. Παράλληλα, οι ασκούμενοι/-ες μεριμνούν για την οπτικοακουστική κάλυψη και την επαγγελματική φωτογράφιση και βιντεοσκόπηση, καθώς και για την ασφάλεια των συμμετεχόντων/-ουσών, διασφαλίζοντας την ασφαλή πρόσβαση και παραμονή τους στον χώρο. Οι ασκούμενοι/-ες συνεργάζονται επίσης με μεταφραστές/-τριες και διερμηνείς, εξασφαλίζοντας την κατανόηση όλων των συμμετεχόντων/-ουσών, ανεξαρτήτως γλώσσας. Επιβλέπουν την υποδοχή και την ταξίθεσία του κοινού, φροντίζουν για την εξυπηρέτηση των αναγκών των συμμετεχόντων/-ουσών, όπως μεταφορές, γεύματα και φιλοξενία, και δια-

χειρίζονται οποιαδήποτε προβλήματα και παράπονα μπορεί να προκύψουν κατά τη διάρκεια του συνεδρίου. Τέλος, οι ασκούμενοι/-ες καταρτίζουν προγράμματα τοπικών περιηγήσεων για τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες, διαχειρίζονται τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, οργανώνουν συνεντεύξεις τύπου και αποδελτιώνουν τον τύπο για να συλλέξουν και να αρχειοθετήσουν τα σχετικά δημοσιεύματα. Μετά το πέρας της εκδήλωσης, αξιολογούν την επιτυχία της, προσφέροντας πολύτιμες αναλύσεις για μελλοντικές διοργανώσεις. Οι δεξιότητες που αναπτύσσονται μέσω αυτών των δραστηριοτήτων είναι ζωτικής σημασίας για την καριέρα στον τομέα της διοργάνωσης συνεδρίων και εκδηλώσεων, εξοπλίζοντας τους/τις ασκούμενους/-ες με την ικανότητα να διαχειρίζονται σύνθετα έργα με επιτυχία.

5.1.ΣΤ • ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ/-ΤΡΙΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Στην ενότητα «Παροχή υπηρεσιών υποδοχής και ενημέρωσης επισκεπτών/-τριών θρησκευτικών χώρων», οι ασκούμενοι/-ες αναλαμβάνουν μια σειρά από σημαντικές αρμοδιότητες που στοχεύουν στην εξυπηρέτηση και ενημέρωση των επισκεπτών/-τριών σε θρησκευτικά μνημεία, προσκυνήματα και εκκλησιαστικά μουσεία. Οι ασκούμενοι/-ες υποδέχονται τους/τις επισκέπτες/-τριες στους θρησκευτικούς χώρους, παρέχοντας τις απαραίτητες πληροφορίες και καθοδηγώντας τους κατά την επίσκεψή τους. Αναλαμβάνουν την ενημέρωση των επισκεπτών/-τριών για το ωράριο λειτουργίας και το κόστος των εισιτηρίων, διασφαλίζοντας ότι οι επισκέπτες/-τριες έχουν όλες τις πληροφορίες που χρειάζονται για να απολαύσουν την εμπειρία τους. Επιπλέον, προγραμματίζουν την ημερομηνία και την ώρα άφιξης των επισκεπτών/-τριών, οργανώνοντας έτσι τη ροή των επισκέψεων για την αποφυγή συνωστισμού και την εξασφάλιση μιας ευχάριστης εμπειρίας για όλους. Μία από τις κύριες αρμοδιότητές τους είναι να διασφαλίζουν την ομαλή είσοδο και παραμονή των επισκεπτών/-τριών στον χώρο, φροντίζοντας παράλληλα για την προσέλευση των επισκεπτών/-τριών με την προβλεπόμενη ενδυμασία, σεβόμενοι έτσι την ιερότητα και τους κανονισμούς των θρησκευτικών χώρων. Οι ασκούμενοι/-ες παρέχουν γενικές πληροφορίες για τον επισκεπτόμενο χώρο, διευκολύνοντας την κατανόηση της ιστορικής και θρησκευτικής σημασίας του μνημείου. Για να ενισχύσουν την ενημέρωση, διανέμουν ενημερωτικά φυλλάδια και διαχειρίζονται οθόνες αφής που προσφέρουν διαδραστική ενημέρωση σχετικά με τον χώρο. Επιπλέον, αναλαμβάνουν τη διαχείριση τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και της αλληλογραφίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, διευκολύνοντας την επικοινωνία με τους/τις επισκέπτες/-τριες πριν και μετά την επίσκεψή τους. Οι ασκούμενοι/-ες παρακολουθούν την τήρηση των μέτρων ασφαλείας για την πρόληψη ατυχημάτων, ενημερώνοντας τους/τις επισκέπτες/-τριες για τους κανόνες φωτογράφισης και βιντεοσκόπησης εντός του χώρου. Τέλος, διαχειρίζονται το βιβλίο εντυπώσεων των επισκεπτών/-τριών, επιτρέποντας στους/στις επισκέπτες/-τριες να

εκφράσουν τις σκέψεις και τις εμπειρίες τους, συμβάλλοντας έτσι στη διαρκή βελτίωση των υπηρεσιών που προσφέρονται. Οι δραστηριότητες αυτές δίνουν στους/στις ασκούμενους/-ες την ευκαιρία να αναπτύξουν δεξιότητες στην εξυπηρέτηση επισκεπτών, την επικοινωνία και την οργάνωση, προετοιμάζοντάς τους για έναν μελλοντικό ρόλο στον τομέα της τουριστικής και πολιτιστικής διαχείρισης.

5.1.2 • ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΕΛΑΤΩΝ/-ΙΣΣΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ (FRONT DESK, CONCIERGE, GUEST RELATIONS)

Στην ενότητα «Παροχή υπηρεσιών υποδοχής και εξυπηρέτησης πελατών/-ισσών ξενοδοχείου (Front Desk, Concierge, Guest Relations)», οι ασκούμενοι/-ες αναλαμβάνουν έναν κρίσιμο ρόλο στην εξυπηρέτηση των επισκεπτών/-τριών και στη διαχείριση της εμπειρίας τους κατά τη διαμονή τους στο ξενοδοχείο. Οι ασκούμενοι/-ες υποδέχονται και καλωσορίζουν τους/τις επισκέπτες/-τριες κατά την άφιξή τους, δημιουργώντας μια φιλόξενη και θετική πρώτη εντύπωση. Παρέχουν στους/στις πελάτες/-ισσες αναλυτικές πληροφορίες για τον τρόπο λειτουργίας του ξενοδοχείου, τα διαθέσιμα τμήματα και τις παρεχόμενες υπηρεσίες, εξασφαλίζοντας ότι οι επισκέπτες/-τριες είναι πλήρως ενημερωμένοι/-ες για τις επιλογές τους κατά τη διαμονή τους. Ένας σημαντικός τομέας των αρμοδιοτήτων τους είναι η επικοινωνία με όλα τα τμήματα του ξενοδοχείου για τη διεκπεραίωση των αιτημάτων των πελατών/-ισσών. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την οργάνωση υπηρεσιών δωματίου, τη συνεννόηση με το τμήμα καθαρισμού και την υποστήριξη σε τυχόν τεχνικά προβλήματα. Οι ασκούμενοι/-ες πρέπει να είναι αποτελεσματικοί/-ές και άμεσοι/-ες στην επικοινωνία τους, εξασφαλίζοντας την ταχεία και ικανοποιητική επίλυση των ζητημάτων που προκύπτουν. Επιπλέον, οι ασκούμενοι/-ες αναλαμβάνουν τη διαχείριση παραπόνων και την επίλυση προβλημάτων των πελατών/-ισσών, καθώς και την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών. Αυτό απαιτεί ψυχραιμία, επαγγελματισμό και ικανότητες επίλυσης προβλημάτων, ώστε να διασφαλίζεται η ικανοποίηση των πελατών/-ισσών και η διατήρηση της φήμης του ξενοδοχείου. Παρέχουν επίσης πληροφορίες για τα φυσικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά αξιοθέατα της ευρύτερης περιοχής, προτείνοντας δραστηριότητες που μπορούν να εμπλουτίσουν τη διαμονή των επισκεπτών/-τριών. Η ικανότητα να προτείνουν εξατομικευμένες βιωματικές εμπειρίες, όπως περιπάτους στη φύση, επισκέψεις σε μουσεία και συμμετοχή σε τοπικές εκδηλώσεις, είναι ζωτικής σημασίας για την παροχή υψηλής ποιότητας εξυπηρέτησης. Τέλος, συνεργάζονται με τοπικά τουριστικά γραφεία για να προτείνουν οργανωμένες εκδρομές και ημερήσιες δραστηριότητες, εξασφαλίζοντας ότι οι επισκέπτες/-τριες απολαμβάνουν μια ολοκληρωμένη και αξέχαστη εμπειρία κατά τη διαμονή τους. Με την ανάληψη αυτών των αρμοδιοτήτων, οι ασκούμενοι/-ες αποκτούν πολύτιμη εμπειρία στον τομέα της υποδοχής και της εξυπηρέτησης πελατών/-ισσών, αναπτύσσοντας τις επικοινωνιακές, οργανωτικές και διαπραγματευτικές τους δεξιότητες.

5.2 • Μεθοδολογία υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Για την επιτυχή υλοποίηση της πρακτικής άσκησης απαιτείται συνέργεια των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και αγοράς εργασίας, αλλά και συνεργασία του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού που εμπλέκεται στη μαθησιακή διαδικασία και περιλαμβάνει τον/την εργοδότη/-τρια που προσφέρει θέση πρακτικής άσκησης, τον/την εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας, τους/τις εργαζόμενους/-ες στην επιχείρηση, καθώς και τον/την εκπαιδευτή/-τρια και τον/την επόπτη/-τρια από την πλευρά της εκπαιδευτικής δομής. Η εν λόγω συνεργασία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αναβάθμιση της ποιότητας του τρόπου εφαρμογής της πρακτικής άσκησης και για την πραγμάτωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων της ειδικότητας.

Στο πλαίσιο της μάθησης στον χώρο εργασίας, ο/η ασκούμενος/-η έρχεται σε επαφή με πραγματικά εργασιακά περιβάλλοντα, ασκείται σε πραγματικές εργασιακές συνθήκες και συνεργάζεται με επαγγελματίες της ειδικότητας ή άλλων ειδικοτήτων που εργάζονται στην ίδια επιχείρηση. Για τον λόγο αυτόν, η ύπαρξη κουλτούρας μάθησης αποτελεί προαπαιτούμενο για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Αναλυτικότερα, κομβικός είναι ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της επιχείρησης, ο/η οποίος/-α καλείται να λειτουργήσει ως μέντορας, να υποστηρίξει τον/την εκπαιδευόμενο/-η στη διερεύνηση των επαγγελματικών του/της στόχων, να ενθαρρύνει την ανάπτυξη δεξιοτήτων, να εμπλέκει τον/την εκπαιδευόμενο/-η σε νέες εμπειρίες και να τον/την εισαγάγει στον κόσμο της πραγματικής εργασίας, αποτελώντας επαγγελματικό πρότυπο. Επομένως, καλείται να δημιουργήσει ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης και ασφάλειας που παρέχει στον/στην εκπαιδευόμενο/-η τη δυνατότητα δοκιμής και λάθους μέσω της ενθάρρυνσης της ατομικής πρωτοβουλίας. Απαραίτητα μεθοδολογικά βήματα από την πλευρά του/της εκπαιδευτή/-τριας της επιχείρησης για την ομαλή ένταξη των εκπαιδευομένων στο εργασιακό περιβάλλον και την προώθηση της συνεργασίας με το υφιστάμενο προσωπικό της επιχείρησης είναι η περιγραφή της θέσης πρακτικής άσκησης, ο προσανατολισμός στο έργο και η εναλλαγή εργασιακών ρόλων/θέσεων.

Ειδικότερα, ως προς την περιγραφή της θέσης πρακτικής άσκησης, ο/η εκπαιδευτής/-τρια καλείται να λάβει υπόψη τη συνοπτική περιγραφή της ειδικότητας και τις αρμοδιότητες/καθήκοντα, όπως αποτυπώνονται στον οδηγό κατάρτισης, γεγονός που προϋποθέτει τη συνεργασία με την εκπαιδευτική δομή. Καλείται να τροφοδοτήσει τους/τις ασκούμενους/-ες με τις απαραίτητες πληροφορίες που αφορούν την εκτελούμενη εργασία, τις ευθύνες, τις δεξιότητες και την εκπαίδευση που απαιτούνται, τις συνθήκες υπό τις οποίες γίνεται η εργασία και τις σχέσεις της με άλλες εργασίες.

Παράλληλα, απαραίτητος κρίνεται και ο προσανατολισμός στο έργο με στόχο να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες το εργασιακό περιβάλλον στο οποίο εντάσσονται, να λάβουν υπόψη τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης, να γνωρίσουν το προσωπικό της και να αναπτύξουν το αίσθημα του ανήκειν. Στο πλαί-

σιο του προσανατολισμού, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για την ιστορία της επιχείρησης, την πολιτική της, τα προϊόντα και τις υπηρεσίες, την κτιριακή υποδομή, τη γενική δομή, τους κανόνες συμπεριφοράς, την πολιτική προαγωγών, τα συστήματα αξιολόγησης κ.λπ.

Τέλος, προτείνεται η εναλλαγή των εργασιακών θέσεων (job rotation) κατά την οποία ο/η εκπαιδευόμενος/-η περνά διαδοχικά από όλες τις συναφείς ή συσχετιζόμενες θέσεις εργασίας μέχρι να ασκηθεί σε όλο τον κύκλο της εργασίας. Η συγκεκριμένη πρακτική μειώνει τη μονοτονία, την κούραση και κατά συνέπεια τα σφάλματα, ενώ αυξάνει την απόδοση και την ικανοποίηση. Ωστόσο, δεν συνίσταται για ειδικότητες που απαιτούν υψηλή ειδίκευση, καθώς απαιτείται χρόνος και άρα ο/η εκπαιδευτής/-τρια πρέπει να λάβει υπόψη του/της το εξάμηνο υλοποίησης της πρακτικής άσκησης. Το μικρό μέγεθος της επιχείρησης μπορεί να λειτουργήσει ανασταλτικά στην εφαρμογή της εν λόγω πρακτικής.

Βιβλιογραφία

A | Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με την ειδικότητα

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Αναγνώστης, Π. (2022). *Ποιμαντική διακονία προς τους προσκυνητές: γενικά περί επίσκεψης στο Άγιο Όρος*. Ανακτήθηκε από: <https://www.pemptousia.gr/2022/05/pimantiki-diakonia-pros-tous-proskinites-genika-peri-episkepsis-sto-agio-oros/>
- Ανδρούδης, Π. (2018). *Βυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Μπαρμπουνάκη.
- Αρβανίτης, Κ. (2016). *Εστιατόριο: διοίκηση και οργάνωση επισιτιστικών επιχειρήσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Προπομπός.
- Βαρβούνης, Μ. (2017). *Εισαγωγή στη θρησκευτική λαογραφία. Λαϊκή θρησκευτικότητα και παραδοσιακή θρησκευτική συμπεριφορά (τόμος Α')*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Βαρβούνης, Μ. (2017). *Εισαγωγή στη θρησκευτική λαογραφία. Ο κύκλος του χρόνου, ο κύκλος της ζωής, ο κύκλος της λατρείας (τόμος Β')*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Βασιλειάδης, Χ. (2009). *Η διοικητική και το μάρκετινγκ των τουριστικών προορισμών. Μια βιώσιμη στρατηγική προσέγγιση των δραστηριοτήτων marketing – management* (2η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Βασιλειάδης, Χ. (2019). *Μάρκετινγκ και μάνατζμεντ των τουριστικών προορισμών*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αφοί Θεοφάνη Καραγιώργου.
- Bessant, J. & Tidd, J. (2016). *Καινοτομία και επιχειρηματικότητα* (μτφρ. Π. Πολυματίδου), (επιμ. Δ. Κουλουριώτη). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα.
- Βλιώρας, Σ. (2018). *Άγια Μετέωρα. Ιερά μονή Ρουσάνου. Οι ουρανογείτονες βράχοι*. Αθήνα: Εκδόσεις Μίλητος.

- Βοκοτόπουλος, Π. (επιμ.). (2007). *Η βυζαντινή τέχνη μετά την τέταρτη Σταυροφορία. Η τέταρτη Σταυροφορία και οι επιπτώσεις της* [Πρακτικά συνεδρίου]. Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών, Κέντρο Έρευνας Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Τέχνης.
- Βούλγαρης, Ν. Σ. (2004). *Ενοριακοί ιεροί ναοί και εξωκκλήσια. Ιερές μονές Αιτωλίας και Ακαρνανίας: ιστορία, παράδοση, πολιτισμός*. Αθήνα: Άλφα Εκδοτική.
- Γασπαρινάτος, Σ. & Μαζαράκη-Αλεξιάδη, Ε. (2003). *Οργάνωση τουριστικών πακέτων*. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.
- Γεράσιμος, Σ. (2006). *Κωνσταντινούπολη: από το Βυζάντιο μέχρι σήμερα*. Αθήνα: Εκδόσεις Καρακώτσου.
- Γεωργιάδης, Χ. (2015). *Τεχνολογίες παγκόσμιου ιστού και ηλεκτρονικού εμπορίου* [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε από: <https://hdl.handle.net/11419/2288>
- Γιανναράς, Χ. (2002). *Η ελευθερία του ήθους*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίκαρος.
- Γκρίμπα, Ε., Κοκκώσης, Χ. & Τσάρτας, Π. (2011). *Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Γούναρης, Γ. (2000). *Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική αρχαιολογία. Αρχιτεκτονική* (τόμος Α'), (2η έκδοση). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.
- Γούναρης, Γ. (2007). *Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική αρχαιολογία. Ζωγραφική* (τόμος Β'). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις University Studio Press.
- Δαγδιλέλης, Β., Ευαγγελίδης, Γ., Σατρατζέμη, Μ. & Φαχαντίδης, Ν. (2016). *Εισαγωγή στη χρήση Η/Υ*. Αθήνα: Εκδόσεις Τζιόλα.
- Δουληγέρης, Χ. & Μητρόπουλος, Σ. (2016). *Πληροφοριακά συστήματα στο διαδίκτυο* [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε από: <https://hdl.handle.net/11419/3969>
- Δουλκέρη, Τ. (επιμ.). (2022). *Τουριστική επικοινωνία στην Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

- Δρόσος, Δ., Βουγιούκας, Δ., Καλλίγερος, Ε., Κοκολάκης, Σ. & Σκιάνης, Χ. (2015). *Εισαγωγή στην επιστήμη των υπολογιστών και επικοινωνιών*. Αθήνα: Εκδόσεις Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε από: <https://hdl.handle.net/11419/4582>
- Durkheim, E. (2008). *Οι στοιχειώδεις μορφές του θρησκευτικού βίου*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας. (2017). *Εγχειρίδιο πρώτων βοηθειών*. Ανακτήθηκε από: <https://www.ekab.gr/files/entypa/EKAB-protos-voithies.pdf>
- Eliade, M. (1999). *Εισαγωγή στη θρησκευσιολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών.
- Ευθυμιάτου-Πουλάκου, Α. (2009). *Τουριστικό δίκαιο*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Ζαγκότση, Σ., Κυριακάκη, Α. & Τσάρτας, Π. (2020). *Τουρίστες, ταξίδια, τόποι*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Ζυγά, Σ. (2010). *Εισαγωγή στη νοσηλευτική επιστήμη*. Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
- Florovsky, G. (1987). *Βιβλική και πατερική θεολογία*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πουρναρά.
- Fyall, A., Legohérel, P., Frochot, I. & Wang, Y. (2021). *Μάρκετινγκ τουρισμού και φιλοξενίας. Συνεργασία, τεχνολογία και εμπειρίες* (μτφρ. Ε. Βλάχου). Αθήνα: Εκδόσεις Rosili.
- ΙΝΣΕΤΕ. (2021). *Σχέδια δράσης για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της διαρθρωτικής προσαρμογής του τουριστικού τομέα*. Ανακτήθηκε από: <https://insete.gr/wp-content/uploads/2022/04/ethniko-sxedio-drasis-v2.pdf>
- Ιορδάνου, Π. (2011). *Βασικές νοσηλευτικές δεξιότητες και παρεμβάσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Ταβιθά.
- Ιωάννης Δαμασκηνός. (2002). *Έκδοσις ακριβής της ορθοδόξου πίστεως*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πουρναρά.
- Κατσώνη, Β. (2018). *Μεταφορές και τουρισμός*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.

- Κατσώνη, Β. Κ. (2011). *Διεθνή συστήματα κρατήσεων και τεχνολογία στον τουρισμό*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.
- Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας, Π. & Γκρίμπα, Ε. (2020). *Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού* (2η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Kotler, P., Bowen, T. J., Makens, C. J. & Baloglu, S. (2019). *Μάρκετινγκ τουρισμού & φιλοξενίας* (2η έκδοση), (μτφρ. Σ. Κώντσας). Αθήνα-Λευκωσία: Εκδόσεις Π. Χ. Πασχαλίδη & Broken Hill Publishers.
- Κουτούπης, Θ. (2005). *Πρακτικός οδηγός χορηγίας: για χορηγούς και αποδέκτες χορηγιών*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Κουτούπης, Θ. (2016). *Δημόσιες σχέσεις. Θεωρία & πράξη. Πρακτικό εγχειρίδιο για σπουδαστές και καθηγητές*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Krautheimer, R. (2012). *Παλαιοχριστιανική και βυζαντινή αρχιτεκτονική* (μτφρ. Φ. Μαλλούχου-Tufano). Αθήνα: Εκδόσεις Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης.
- Λαγός, Δ. (2023). *Τουριστικός σχεδιασμός και πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Λαλούμης, Δ. (2014). *Διοίκηση εστιατορίων*. Αθήνα: Εκδόσεις Unibooks.
- Λαλούμης, Δ. (2021). *Διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Laudon, K. C. & Traver, C. G. (2022). *Ηλεκτρονικό εμπόριο: επιχειρήσεις, τεχνολογία, κοινωνία* (16η έκδοση), (μτφρ. Ε. Γκαγκατσίου). Αθήνα: Εκδόσεις Παपाσωτηρίου.
- Λιάντα, Μ. (2005). *Ψυχολογία της εργασίας: εφαρμογές της ψυχολογίας στο χώρο εργασίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Ζήτη.
- Λιαντίνη, Δ. (2005). *Η σχολή του αγίου Ρόκκου της Βενετίας*. Αθήνα: Γραφικές Τέχνες.
- Lossky, V. (2007). *Η μυστική θεολογία της Ανατολικής Εκκλησίας* (μτφρ. Στέλλα Κ. Πλευράκη). Θεσσαλονίκη: Ο Ευαγγελιστής Μάρκος.

- Lozato-Giotart, J.-P. (1996). *Τουριστική γεωγραφία* (μτφρ. Μ. Πολίτης). Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
- Λύτρας, Ν. Π. (1993). *Κοινωνιολογία και ψυχολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
- Λύτρας, Ν. Π. (2016). *Τουριστική ψυχολογία και συμπεριφορά τουρίστα-καταναλωτή*. Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
- Λύτρας, Π. (2001). *Θρησκευτικός τουρισμός. Μια κοινωνικοψυχολογική προσέγγιση*. Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
- Martocchio, J. J. (2023). *Διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού* (15η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Τζιόλα.
- Μοίρα, Π. (2003). «Από τον προσκυνητή στον θρησκευτικό τουρίστα. Κοινωνιολογική προσέγγιση», *Τουριστική επιστημονική επιθεώρηση*, 1(1), σσ. 87-102.
- Μοίρα, Π. (2009). *Θρησκευτικός τουρισμός*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
- Μοίρα, Π. (2015). *ΠΕ2.1.5. Σχέδιο δράσης για τον θρησκευτικό τουρισμό στις Κυκλάδες*. Παρατηρητήριο Τουρισμού Ν. Αιγαίου, UNWTO – Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ανακτήθηκε από: <https://tourismobservatory-n.ba.aegean.gr/wp-content/uploads/2015/11/P4.5-Θρησκευτικός-τουρισμός.pdf>
- Μοίρα, Π. (2019). *Θρησκευτικός τουρισμός και προσκύνημα. Πολιτικές, διαχείριση, αειφορία*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
- Μοίρα-Μυλωνοπούλου, Π. (1999). *Τουριστική γεωγραφία. Ευρώπη*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Μοίρα-Μυλωνοπούλου, Π. (2000). *Τουριστική γεωγραφία. Ασία*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Μοίρα-Μυλωνοπούλου, Π. (2001). *Τουριστική γεωγραφία. Αφρική, Αμερική, Ωκεανία*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Μπούχαλης, Δ. (2003). *eTourism: information technology for strategic tourism management*. London: Pearson Education.

- Μυλωνόπουλος, Δ. Ν. (2016). *Τουριστικό δίκαιο* (3η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
- Ξαρχάκος, Κ. & Καρολίδης, Δ. (2023). *Μαθαίνετε εύκολα Microsoft Office 2021*. Αθήνα: Εκδόσεις Άβακας.
- Παπαγεωργίου, Α. Ν. (2018). *Οργάνωση και λειτουργία τουριστικών γραφείων*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
- Παπαγεωργίου, Α. Ν. (2018). *Οργάνωση συνεδρίων και εκδηλώσεων: τουρισμός MICE*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
- Παπαδόπουλος, Γ. Σ. (επιμ.). (2020). *Αγγλοελληνικό γλωσσάρι βασικών όρων της βυζαντινής μουσικολογίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Fagottobooks.
- Πιπερόπουλος, Π. (2008). *Επιχειρηματικότητα, καινοτομία & business clusters*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Πούλιος, Ι., Αλιβιζάτου, Μ., Αραμπατζής, Γ., Γιαννακίδης, Α., Καραχάλης, Ν. Γ., Μάσχα, Ε., Μούλιου, Μ., Παπαδάκη, Μ., Προσύλης, Χ. & Τουλούπα, Σ. (2015). *Πολιτισμική διαχείριση, τοπική κοινωνία και βιώσιμη ανάπτυξη*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις.
- Πρωτοπαπαδάκης, Ι. (2008). *Παράπονα πελατών: μπελάς ή ευκαιρία;* Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Πρωτοπαπαδάκης, Ι. (2021). *Εξυπηρέτηση πελατών σε φιλοξενία & εστίαση: τα μυστικά για να προσφέρετε υπηρεσίες 5 αστέρων στους πελάτες σας*. Αθήνα: Εκδόσεις Rosili.
- Rodley, L. (2010). *Εισαγωγή στη βυζαντινή τέχνη και αρχιτεκτονική* (μτφρ. Μ. Βέικου). Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.
- Ρόκας, Ν. (2019). *Εταιρίες: εισαγωγή στο δίκαιο των εταιριών του εμπορικού δικαίου* (6η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
- Ρώμπας, Κ. (2010). *Τα αξιολογότερα ορθόδοξα προσκυνήματα της χριστιανοσύνης-εξωτερικού (τόμος Β΄)*. Αθήνα: Εκδόσεις Γιαχούδη-Γιαπούλη.
- Ρωμανίδης, Ι. Σ. (2004). *Πατερική θεολογία*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Παρακαταθήκη.

- Σαλαμούρας, Γ. Δ. (2020). *Στοιχεία θεολογίας, θρησκευιολογίας και χριστιανικής αρχαιολογίας*. Αθήνα: Εκδόσεις 24 Γράμματα.
- Σαχίνη, Α. & Πάνου, Μ. (2011). *Παθολογική και χειρουργική νοσηλευτική. Νοσηλευτικές διαδικασίες* (1ος τόμος). Αθήνα: Εκδόσεις Βήτα.
- Σπυριδάκης, Ι. (2015). *Πρακτική άσκηση και μάθηση στον εργασιακό χώρο*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Στουφή-Πουλημένου, Ι. (2020). *Χριστιανική, βυζαντινή και μεταβυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Έννοια.
- Συλλογικό έργο. (2021). *7+1 Ελληνικά Microsoft Windows 10 – Office 2019/365*. Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.
- Σφυρόερα, Σ. Ν. (2020). *Άγιοι Τόποι και Σινά: ιστορία και προσκυνήματα*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.
- Σωπασή, Ε. (2007). *Τουριστικά θέματα*. Αθήνα: Εκδόσεις ΔΡΑΤΤΕ.
- Σωτηριάδης, Μ. & Φαρσάρη, Ι. (επιμ.). (2009). *Εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού. Σχεδιασμός, management και marketing*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Taylor, C., Lillis, C. & LeMone, P. (2006). *Θεμελιώδεις αρχές της νοσηλευτικής: η επιστήμη και η τέχνη της νοσηλευτικής φροντίδας* (τόμοι Ι-ΙΙΙ). Αθήνα: Εκδόσεις Π. Χ. Πασχαλίδη.
- Τζωρτζάκης, Κ. Μ. & Ραφαηλίδης, Α. (2020). *Διοίκηση τουριστικών επιχειρήσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Rosili.
- Τουράτσογλου, Ι. (2004). *Μακεδονία: ιστορία, μνημεία, μουσεία*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.
- Τσάρτας, Π. & Λύτρας, Π. Ν. (επιμ.). (2017). *Τουρισμός, τουριστική ανάπτυξη: συμβολές Ελλήνων επιστημόνων*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Τσάρτας, Π., Ζαγκότση, Σ. & Κυριακάκη, Α. (2020). *Τουρίστες, ταξίδια, τόποι: κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό* (2η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Τσομπάνης, Τ. (2017). *Ευτάκτως και ομοτίμως. Ζητήματα αισθητικής της θείας λατρείας*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Μυθονία.

Υπουργείο Τουρισμού. (2024). *RE-CULT. Παραδοτέο 3.2.1: πλήρες τεύχος μελέτης στρατηγικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη και θεσμική ενίσχυση του θρησκευτικού τουρισμού*. Ανακτήθηκε από: <https://mintour.gov.gr/anadeixi-kai-diadosi-tis-politistikis-kai-fysikis-klironomias-mesa-apo-tin-anaptyxi-kai-thesmiki-enischysi-toy-thriskeytikoy-toyris moy-sti-nisiotiki-periochi-tis-elladas-kai-tis-kyproy-re-cult-int/>

ΦΕΚ 220/Α/19.11.2021. Ν. 4858/2021. *Κύρωση Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς*.

Ware, K. (1998). *Η Ορθόδοξη Εκκλησία* (2η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Ακρίτας.

Χαραλάμπους, Ν. (2018). *Επαγγελματική δεοντολογία στον τουρισμό*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Βάνια.

Χαριτούδη, Γ. & Σαπαλίδης, Κ. (2019). *Δυνατότητες και εφαρμογές του παγκόσμιου ιστού* (2η έκδοση). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Δίσιγμα.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Bowker, J. (2000). *The concise Oxford dictionary of world religions*. Oxford: Oxford University Press.

Douglas, J. D. (1978). *The new international dictionary of the Christian church*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan.

Espín, O. O. & Nickoloff, J. B. (επιμ.). (2007). *An introductory dictionary of theology and religious studies*. Collegeville, MN: Liturgical Press.

Esposito, J. L., Fasching, D. J. & Lewis, T. T. (2012). *World religions today* (4η έκδοση). Oxford: Oxford University Press.

Flood, G. (2012). *The importance of religion: meaning and action in our strange world*. Chichester, Sussex: Wiley-Blackwell.

Harding, K. & Walker, R. (2016). *Oxford English for Careers: Tourism 1: Student's book*. Oxford: Oxford University Press.

Jarvis, P. (2009). *Learning to be a person in society*. London and New York: Routledge.

Kolb, D. A. (2015). *Experiential learning: experience as the source of learning and development* (2η έκδοση). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education.

Markantonaki-Faraza, M. (2017). *Glossary of theological terms: English-Greek Greek-English* (4η έκδοση). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κυριακίδη.

Mol, H. (2014). *Moving into tourism & hospitality*. Reading: Garnet Education.

Smart, N. (1998). *The world's religions*. Cambridge: Cambridge University Press.

Parrinder, G. (ed.). (1983). *World religions: from ancient history to the present*. New York: Facts on File.

B | Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με τη μεθοδολογία ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Γούλας, Χρ., Θεοδωρή, Ελ., Καρατράσογλου, Ι., Μαρκίδης, Κ., Μπαμπανέλου, Δ. & Νάτσης, Π. (2022). *Πρότυπος Οδηγός Κατάρτισης*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Ανάπτυξη οριζόντιας εκπαιδευτικής μεθοδολογίας/Εκπαιδευτικός σχεδιασμός στο πεδίο της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Πρότυπο Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Πρότυπη Τράπεζα Θεμάτων*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης. Τμήμα Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης. (2020). *Οδηγοί σπουδών ειδικοτήτων ΙΕΚ του Ν. 4186/2013*. Ανακτήθηκε στις 5 Μαρτίου 2026 από: <https://gsvetlly.minedu.gov.gr/sxoles-anoteris-epaggelmatikis-katartisis-s-a-e-k/odigoi-katartisis-spoudon>

Γούλας, Χ. & Λιντζέρης, Π. (2017). *Διά Βίου Μάθηση, Επαγγελματική Κατάρτιση, Απασχόληση και Οικονομία: Νέα Δεδομένα, Προτεραιότητες και Προκλήσεις*. Αθήνα: ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.

Γούλας, Χ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2021). *Πρότυπο ανάπτυξης εκπαιδευτικών υλικών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ* [Εσωτερική έκδοση]. Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας.

Δημουλάς, Κ., Βαρβιτσιώτη, Ρ. & Σπηλιώτη, Χ. (2007). *Οδηγός Ανάπτυξης Επαγγελματικών Περιγραμμάτων*. Αθήνα: ΓΣΕΕ, ΣΕΒ, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΣΣΕ.

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. (2021). *Νέα βίντεο παρουσίασης επαγγελμαμάτων* [Video]. Ανακτήθηκε από: <https://oasi.inegsee.gr/>

- Καραλής, Θ., Καρατράσογλου, Ι., Μαρκίδης, Κ., Βαρβιτσιώτη, Ρ., Νάτσης, Π. & Παπαευσταθίου, Κ. (2021). *Μεθοδολογικές προσεγγίσεις ανάπτυξης επαγγελματικών περιγραμμάτων και πλαισίων εκπαιδευτικών προδιαγραφών προγραμμάτων*. Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. Ανακτήθηκε στις 15 Μαρτίου 2022 από: https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2021/07/Me8odologia_EP_Ebook.pdf
- Λευθεριώτου, Π. (χ.χ.). *Η Εκπαιδευτική Διεργασία στην Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Cedefop. (2014). *Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στη Ελλάδα: Συνοπτική Περιγραφή*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Cedefop. (2014). *Terminology of European Education and Training Policy: A Selection of 130 Key Terms* (2nd edition). Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Cedefop. (2018). *Skills forecast, trends and challenges to 2030*. DOI: 10.2801/4492TI-RF-18-002-EN-NISBN: 978-92-896-2712-2/12/2018.
- Kopnov, V. A., Shmurygina, O., Shchipanova, D., Dremina, M. A., Papaloizou, L., Orphanidou, Y. & Morevs, P. (2018). "Functional Analysis and Functional Maps of Qualifications in ECVET Context", in: *The Education and Science Journal*, 20(6), pp. 90-117. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/326242379_Functional_Analysis_and_Functional_Maps_of_Qualifications_in_ECVET_Context
- Mansfield, B. & Schmidt, H. (2001). *Linking Vocational Education and Training Standards and Employment Requirements: An International Manual*. European Training Foundation. Retrieved June, 9, 2020, from: https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/m/C12578310056925BC12571FE00473D6B_NOTE6UAEET.pdf
- Μπουραντάς, Δ. Κ. (2002). *Μάνατζμεντ, θεωρητικό υπόβαθρο, σύγχρονες πρακτικές*. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου.

Psifidou, I. (2009). "What learning outcome based curricula imply for teachers and trainers", in: *7th International Conference "Comparative Education and Teacher Training"* (June 29-July 3, 2009), vol. 7, pp. 183-188. Sofia, Bulgaria: Bureau for Educational Services.

Γ | Σχετική εθνική νομοθεσία

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (2006/962/ΕΚ). Ανακτήθηκε στις 20 Ιουλίου 2026 από: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2006/962/oj>

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύσταση του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2018 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (2018/C 189/01). Ανακτήθηκε στις 20 Ιουλίου 2026 από: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=PL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=PL)

Νόμος υπ' αρ. 4763/2020 «Εθνικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2018 σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας πριν από τη θέσπιση νέας νομοθετικής κατοχύρωσης των επαγγελματιών (ΕΕ L 173), κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 254/Α/21-12-2020).

Υπ' αρ. ΦΒ7/108652/Κ3 Απόφαση Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων – Παιδείας και Θρησκευμάτων – Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων «Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας» (ΦΕΚ 4146/Β/9-9-2021).

Υπ' αρ. Κ5/97484 Απόφαση Υπουργών Οικονομικών – Ανάπτυξης και Επενδύσεων – Παιδείας και Θρησκευμάτων – Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων – Υγείας «Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων» (ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021).

Υπ' αρ. Κ1/118932/2017 Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Ανάπτυξης – Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων – Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υγείας «Ρύθμιση θεμάτων επιδότησης και ασφάλισης της Μαθητείας των σπουδαστών των δημόσιων και ιδιωτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ)» (ΦΕΚ 2440/Β/18-7-2017).

Υπ' αρ. Κ1/54877/2017 Απόφαση Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων
«Τροποποίηση του Κανονισμού λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής
Κατάρτισης (ΙΕΚ) που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης
(ΓΓΔΒΜ)» (ΦΕΚ 1245/Β/11-4-2017).

Υπ' αρ. 5954/2014 Απόφαση Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων
«Κανονισμός Λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ)
που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ)»
(ΦΕΚ 1807/Β/2-7-2014).

Υπ' αρ. 110998/2006 Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Εθνικής
Παιδείας και Θρησκευμάτων – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας
«Πιστοποίηση Επαγγελματικών Περιγραμμάτων» (ΦΕΚ 566/Β/8-5-2006).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ

Συντακτική ομάδα

Ρένα Βαρβιτσιώτη

Ελένη Θεοδωρή

Κωνσταντίνος Μαρκίδης

Δέσποινα Μπαμπανέλου

Επιμέλεια σύνταξης

Δέσποινα Μπαμπανέλου

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο συντάχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης με τίτλο «Διαμόρφωση οδηγών κατάρτισης και εκπαιδευτικών εγχειριδίων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (IEK)» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5069281 μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο-Ε.Κ.Τ.).

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

